

ÖRNEKLİ - TANIKLI ÇORUM AĞZI SÖZLÜĞÜ

Genişletilmiş Gözden Geçirilmiş
Üçüncü Baskı

İbrahim GÖSTERİR

ÇORUM - 2015

Birinci Baskı: 2009
İkinci Baskı: 2010
Üçüncü Baskı: 2015

ÇORUM-2015

Basım Yeri

TEKOFSET

Tekmatsan Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Gülabibey Mah. Milönü Cad.
Sancaktar İşmerkezi No: 1/8 ÇORUM
Tel: 0364 224 05 05

Yayına Hazırlayan / Kapak Tasarım

İrfan YİĞİT

ISBN

978-605-89223

İsteme Adresi

Çorum Belediyesi Kent Arşivi
Yeniyol Mahallesi Gazi Cad.
Turgut Özal İşmerkezi Kat: 4
ÇORUM

Tel: 0 364 225 08 10 / 1539 / 1541

Bu kitabın bütün hakları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince yazarına aittir. İzinsiz çoğaltılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. Ancak sanatsal amaçlı etkinliklerle tanıtım amaçlı kullanımlarda yazar, yapıt adı belirtilerek alıntı yapılabilir.

**Bu eser Çorum Belediyesi'nin Kültür Yayınıdır.
PARA İLE SATILAMAZ**

İÇİNDEKİLER

Takdim	III
Sunu	IV
Kısaltmalar	VII
Çorum Ağzının Başlıca Özellikleri	VIII
Sözlüğün Düzenlenmesinde Tutulan Yol	XII
Sözlük	1-434
Kaynakça	435

TAKDİM

Bir kabilenin, bir topluluğun, ulus olmasının olmazsa olmaz şartları vardır. Bu şartlara millet olmanın unsurları diyoruz. Bu şartlar; tarih birliği, vatan (toprak) birliği, dil birliği, din birliği, kader birliği, kültür birliği gibi ölçülerdir. Bir milletin sonsuza kadar ayakta, hayatta kalabilmesini de bu birlikler, ortak değerler sağlayabilir. Bir millete tabi olmanın, bir ulusa ait olmanın da bireysel olarak sorumlulukları vardır. Dil, bir milletin düşünce sistemini, fertlerin zihninin nasıl çalıştığını gösterir. Dil milli bir düşünce tarzıdır. Dil, milli hafızanın, milli hatıraların, duygu ve düşüncelerin, buluşların, bütün maddi ve manevi değerlerinin müşterek hazinesidir.

Türkçemiz; milli kültürümüzün, kültür birliğimizin, dil birliğimizin ve ulus olmamızın en büyük varlığı, en kıymetli bağıdır. Bu bağın kopması veya gevşemesi milli hayatımızı temelinden sarsar. Türkçe, millet dili olarak canlılığını ve tabii halini, güzelliğini daima korumuştur. Bu sebeple; Türkçenin güzelliğini, üstünlüğünü gösteren Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügati't Türk'ünden, Ali Şir Nevai'nin "Muhakematü'l Lugateyn" adlı eserinden, Orhun Kitabeleri'nden Dede Korkut Hikâyeleri'ne kadar, Kutadgu Bilig'den Yunus Emre'ye, Karacaoğlan'dan Köroğlu'na ve daha nicelerine kadar Türk kültürünün ifadesi olan yüzlerce eser ve şahsiyet tarihimizin sayfalarını süslemektedir.

Anadolu Selçukluları devrinde Türkçe, Farsçanın büyük ölçüde tesirinde kalmıştı. Devlet dili olarak adeta Türkçe unutulmuştu. İşte bu sırada Karamanoğlu Mehmet Bey, Türkçeyi resmi devlet dili olarak ilan eden fermanını yayımlamıştı. 15 Mayıs 1277 tarihinde yayımlanan bu fermanda şöyle demişti: "Bu günden sonra; divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka bir dil kullanılmayacaktır."

Türk dilini her Türk vatandaşı önemsemeli, sahip çıkmalıdır. Millet olmanın ölçüsü olan dilimizi korumanın, geliştirmenin bir ödevimiz olduğunun da bilincinde olmalıyız. Tümdengelim yöntemiyle düşünürsek milli dil, şive ve yöresel ağızların toplamından oluşmaktadır. Yöresel ağız ve şivelerin önemi bu açıdan büyüktür. Şehirlerin soyut kültür unsurlarının toparlanmasında şive ve ağız özellikleri, diğer unsurlardan ayrılmaz bir bütünlük arz etmektedir. Çorum Belediyesi olarak bu öneme binaen Öğretmen İbrahim Gösterir'in büyük emekler sarf ederek hazırlamış olduğu "ÖRNEKLİ TANIKLI ÇORUM AĞZI SÖZLÜĞÜ" kitabının bastırılmasının Kent Arşivimize ve şehrimiz hakkında araştırma yapan araştırmacı, akademisyen ve öğrencilerimize faydalı olacağını düşündük.

Bu eserin hazırlanmasında emeği geçen Sayın Öğretmen İbrahim Gösterir'e bu faydalı çalışmasından dolayı teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Muzaffer KÜLCÜ
Çorum Belediye Başkanı

SUNU

Ülkemizde ağız incelemeleri 1930'lu yıllarda başlamıştır. 1932 yılında Türk Dil Kurumu'nun kurulmasıyla başlayan Dil Devrimi, Anadolu ağızlarına olan ilgiyi de artırmıştır. Bu ilginin verimleri kendini daha çok söz derleme alanında göstermiştir. 1932-1934 yılları arasında gerçekleşen ilk derleme çalışmaları sonunda 150 bin söz fişi toplanmıştır. 6 ciltlik Türkiye'de Halk Ağızlarından Söz Derleme Dergisi, bu çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

1952 yılında başlatılan ikinci derleme çalışması sonunda 450 bin söz fişi elde edilmiş, sonucunda 12 ciltlik Derleme Sözlüğü yayınlanmıştır. Halk ağzından derlenen sözlerin yazarlara, sanatçılara, aydınlarla ulaşmasıyla birlikte bu sözlerin bir bölümü yazı dilinde de kullanılır olmuştur.

1932-1934 yılları arasındaki ilk derleme çalışması sırasında TDK'ye dil fişi gönderen derleyicilerin sayısı dört beş bin dolayındadır. Ancak elde bir derleyici listesi olmadığı için bu çalışmaya Çorum'dan kimlerin, ne ölçüde katkı sağladığı da bilinmemektedir.

1952-1959 yılları arasında yapılan ikinci derleme çalışmasına katılan 917 derleyicinin 10'u Çorum ağızına ilişkin söz fişi göndermiştir. Bu derleyicilerin Çorum ili, Alaca, Mecitözü, İskilip ilçelerinden derleyip gönderdiği toplam söz fişi sayısı 6261'dir. (Tok, 2004: 590). Bunların 3126'sını tek başına gönderen Eşref Ertekin, Türkiye'de Türk Dil Kurumu'na en çok söz fişi gönderen üçüncü kişi durumundadır. Kurum'a söz fişi gönderen öteki derleyiciler Ahmet Tulu, Cevdet Musaağaoğlu, Faruk Çağlayan, Hüseyin Duru, Hüseyin Kırıcı, İrfan Özen, İsmet Çetintürk, Kazım Şahin, Mehmet Coşkunçay, Necmi Şamlı, Turgut Üner, Yusuf Kılıç ile Zeki Ceylan'dır (Tdk, 1993: XXXI).

Anadolu ağızları üzerine ilk çalışmaların başlamasından bugüne değin yaklaşık 80 yıl geçmiştir. Buna karşın Çorum ağızı üzerine yeterli çalışma yapıldığını ileri sürmek güçtür. Yapılan çalışmalar, Sayın Tayyar Kerman'ın Çorum Ağzından Derlemeler adını taşıyan, Çorum ağzından örnekleri sergilediği değerli çalışması ile birkaç bitirme tezinin, gazete, dergi yazısının ötesine geçememiştir.

Yirminci yüzyılda bilimsel, teknolojik alandaki hızlı gelişmelerin getirdiği kültürel değişim süreci, kırsaldan sanayileşen kentlere doğru yoğunlaşan göçler, Anadolu ağızlarının aşınmasına, giderek ortadan kalkmasına yol açmaya başlamıştır. Bu nedenle, ekonomik, kültürel gelişmelerin hızlandığı ilimizde Çorum ağızlarının, halk yazını ürünlerinin derlenip kayıt altına alınması öncelikli bir görev olarak karşımıza çıkmaktadır (Tok, 2004: 594). İl merkezinden kırsal alanla-

ra doğru açıldıkça yerel dil özelliklerinin korunduğu göz önüne alınırsa bu görevi başaracak olanaklara sahip olduğumuzu da görebiliriz.

Öte yandan, Çorum ağzı üzerine çalışma yapılmasını sağlayacak yazılı malzeme konusunda yeterli birikim olduğunu söylemek olanaklıdır. 1938-1946 yılları arasında Çorum Halkevi'nce yayımlanan Çorumlu Dergisi ile bu derginin üretken yazarı Eşref Ertekin'in 1971 yılında kitaplaştırdığı Çorum'da Derlenen Maniler, Çorum ağzı üzerine yapılacak bir çalışma için önemli kaynaklardır.

Konusu bakımından Çorum'la ilgili romanların incelenmesi de bu konuda büyük katkılar sağlayacak niteliktedir. Başta Çorum Cezaevi'nde yatmış, romanlarını yazarken Çorumlu mahpusların anlatılarından yararlanmış Kemal Tahir'in birbirinin süreği olan Yediçınar Yaylası, Köyün Kamburu, Büyük Mal, Damağası romanları, Çorum ağzına ilişkin örneklerle doludur. Yine ortaokul yıllarını Çorum'da geçirmiş Mehmet Seyda'nın 1930'lu yılların Çorum'unu yansıtan İhtiyar Gençlik adlı romanı, Etem İzzet Benice'nin İskilip'e öğretmen olarak atanan bir genç kıızı anlattığı Yakılacak Kitap'ı, Hasan Latif Sarıyüce'nin Birinci Dünya Savaşı yıllarından başlayıp Cumhuriyet dönemine değin Kalınsaz (Sungurlu) kasabasında savaşın acılarını anlattığı Savaş ve Gonca Güller kitabı, İbrahim Destanoğlu'nun Çorum'un bıçkın delikanlısı Tıkı Enver'in yaşamını konu edindiği Ağır Ceza adlı romanı Çorum ağzının önemli yazılı kaynakları arasında sayılabilir. Yine çok genç yaşta yitirdiğimiz değerli yazar Şükrü Gümüş'ün henüz yayınlanmamış romanı "Topal Karınca", baştan sona Çorum ağzını yansıtan bir içeriğe sahiptir.

Çorum ağzı üzerine veri elde edilecek önemli kaynaklardan biri de halk ozanlarıdır. Özellikle köyde yaşayan ya da köy kökenli ozanların yaratıları köy halkının özgün dil özelliklerini yansıtmaları bakımından önemlidir. Alaca ilçesi İsaahacı köyünden Âşık Haydar, Sungurlu ilçesi Korkü köyünden Hüseyin Çırakman, merkez ilçeye bağlı Serban köyünden Hilali Baba, Evcioortakışla köyünden Şekip Şahadoğru, Mislerovacıği köyünden Müslüm Koygun (Cefai), Palabıyık köyünden Kemal Özgür, Sarimbey köyünden Halil Çimen (Borani), Eskiekin köyünden Rifat Kurtoğlu şiirlerinde yer yer Çorum ağzında kullanılan sözcüklere yer vermişlerdir.

Bu yapıtın gerçekleşmesinde yukarıda adlarını saydığım ya da kaynakçada belirttiğim bütün araştırmacıların, yazarların, ozanların emeği vardır. Bunların dışında kırsal kökenli tanıdıklarımın söyleşilerini dinlerken tuttuğum notlardan, bilgisine başvurduğum kişilerden edindiğim verilerden de yararlandım. Hepsine teşekkür borçluyum. Çorum ağzı üzerine derleme notlarından yararlandığım Sayın Cesur Terzi'ye, Hasan Paşa Halk Kütüphanesi'nin her zaman yakın ilgilerini

gördüğüm güler yüzlü çalışanları Sayın Ali Çağlayan ile İsmail Öztürün'a, Çorum Belediyesi Kent Arşivi sorumlusu Sayın İrfan Yiğit'e teşekkür ediyorum.

Bu derlemeyi hazırlarken en büyük yardımı Sayın Atilla Lâçin'den gördüm. Varlığından haberdar olmadığım kimi kaynaklara ulaşmamı sağladığı gibi, yazdıklarımı büyük bir dikkatle okuyup düzeltisini yaptı, yol gösterdi. Çalışmamı onun yüreklendirici desteği ile tamamladım. Kendisine teşekkür ediyorum. Ayrıca, eşim ile oğlumdan çaldığım zamanları da bu çalışma için kullandım. Anlayışları için onlara da teşekkür borçluyum.

Dili halk yaratır; aydınlar, sanatçılar geliştirip güzelleştirir. Aydınların, sanatçıların halk ağzından alıp yazı diline kazandırdığı pek çok söz vardır. Ancak, bu çalışmanın amacı, derlenen sözlerin konuşma dilinde ya da yazı dilinde kullanılmasını sağlamak değildir. Olanakların elverdiği ölçüde Çorum ağzının söz dağarcığındaki zenginliği örnekli, tanıklı bir biçimde ortaya koymak, ilimiz sınırları içinde söylenen sözleri dilseverlere tanıtmak, bunlar üzerinde yapılacak araştırmalara taban hazırlamaktır. Çünkü ağızların derlenmesi dilin doğal gelişiminin bilimsel olarak incelenmesi için gereklidir.

Bir derlemede bulunacak yanlışlıklarla eksikliklerin yanı sıra halkın her geçen gün yeni sözler yaratması göz önüne alınırsa bu derleme çalışmasına da tamamlanmış gözüyle bakmak doğru olmaz. Öte yandan, varlığını bilmeme karşın kişisel çabalarımla ulaşamadığım kaynaklar olmuştur. Çalışmamı Çorum'a, Çorumluya karşı gecikmiş bir görevin yerine getirilmesi olarak görüyorum. Daha iyisinin yazılmasını dileyerek araştırmacıların, dilseverlerin ilgisine sunuyorum.

Sözlüğün basımını sağlayan Çorum Belediyesi'ne teşekkür ediyorum.

İbrahim GÖSTERİR
Çorum 2010

KISALTMALAR

Al.	Alaca
Ank.	Ankara
Ba.	Bayat
Bas.	Basım, baskı
Bo.	Boğazkale
Bty.	Basım tarihi yok
Byy.	Basım yeri yok
C.	Cilt
Çr.	Çorum
Dbk	Dünden Bugüne Kargı
Do.	Dodurga
Gkb	Gökköy'ün Kültür Bohçası
İs.	İskilip
İst.	İstanbul
Ka.	Kargı
La.	Laçın
Ltd. Şti.	Limited Şirketi
Mat.	Matbaası, Matbaacılık
Me.	Mecitözü
Oğ.	Oğuzlar
Or.	Ortaköy
Os.	Osmancık
S.	Sayı
s.	Sayfa
Su.	Sungurlu
Tdk	Türk Dil Kurumu
Uğ.	Uğurludağ
Üni.	Üniversitesi
Yay.	Yayınevi, Yayınları

ÖRNEKLİ - TANIKLI ÇORUM AĞZI SÖZLÜĞÜ

Genişletilmiş Gözden Geçirilmiş
Üçüncü Baskı

İbrahim GÖSTERİR

ÇORUM AĞZININ BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Anadolu ağızlarının sınıflandırılması üzerine yapılan çalışmalarda Çorum ağızının yeri, iki değişik biçimde açıklanır. Ahmet Cafe-roğlu, Anadolu ağızlarını 9 kümeye ayırdığı çalışmasında Çorum ili ağızlarını Amasya, Ankara, kısmen de Yozgat ağızları bölgesine koymaktadır. Leyla Karahan, Çorum ili ağızlarını Batı Grubu Ağızları içinde saymaktadır. Bu araştırmacı, Batı Grubu Ağızlarını 9 alt kümeye ayırmakta, Çorum ili ağızlarını 6., 8. kümeler içinde göstermektedir. 6. kümede Çorum merkez ilçe ile İskilip (dağ köyleri dışında), Bayat, Kargı, Osmancık ilçelerinin ağızları yer almaktadır. 8. kümede Çorum merkez ilçesi ile bunun güneyindeki ilçeler gösterilmektedir (Tok, 2006: 589-590).

Çorum ağızı, örnek İstanbul konuşmasından önemli ayrılıklar gösterir. Çünkü her yörenin çok eskiden beri konuştuğu, kendine özgü bir konuşma dili vardır. Bu özelliklere şive, ağız gibi adlar verilir. Şive ile ağız anlamdaş sözcükler değildir. Şive, bir bölge ya da yörede yazı dilindeki sözcüklerin bozularak o yörenin özelliğine uygun seslendirilmesidir. Örneğin, “geliyorum” yerine “geliyom” denmesi şive özelliğidir.

Her yöre ağızının ayrı bir söz dağarcığı vardır. Konuşma dilinde daha çok bu sözler kullanılır. Ayrıca, tümce kuruluşunda, düşüncelerin anlatımında da kendine özgü özellikler, ayrıcalıklar bulunur. Sözelimi, merdivene “badal”, pencereye “toplu” denmesi; “Gel oturalım” tümcesinin “Gel heeri! Ecik oturalık” biçiminde söylenmesi ağız özelliğidir (Kerman, 1997: 7-8).

Çorum ağızında, ses bilgisi bakımından bugünkü İstanbul ağızına uymayan çok sayıda sözcük vardır. Bu sözcükleri ait oldukları gruplarda toplayarak köklerde, eklerde, eylemlerde göze çarpan özelliklerini görmek mümkündür.

Ünlülerdeki Değişmeler

1. Kimi sözcüklerde a’lar e’ye dönüşür: Tane-dene (*İki dene ağaç kaşık, sallıyoduk keşik keşik*), maşrapa-meşrebe (*Meşrebenin kalayı, geçti güzel alayı*), kiraz-kirez (*Ye kirezi, al siyezi*), çanta-çente örneklerindeki gibi.

2. Kimi ı’ların sözcük içinde a’ya dönüştüğü görülür: Kıkır-dak-kahırdak (*Kahırda ekmamize dürerik =Kıkırdağı ekmeğimize düreriz*).

3. Kimi a'lar söz içinde o'ya dönüşür: Fistan-fiston (*Bayram-da garip karına fiston alıp verdin mi hiç?*).

4. Kimi sözcüklerde i'ler e ya da e'ler i olur: Ninni-nenni (*Benim yavrum şimdi uyur nenni bebek nenni nenni*), hiçle-heşle (*Onculayın gızı heşlediler, bu evlilik olmadı*), özene özene-özeni özeni.

5. Kimi ü'ler e olur: Üvez-eyvaz (*Dur anam pazardan eyvaz gurusu mu alıyon hemen öyle?*).

6. Kimi yerde e'ler o'ya ya da u'ya dönüşür: Dereotu-dorotu (*Bir demet maydanoz, bir demet dorotu, bir demet taze soğan, bir demet taze nane*), dereotu-doruotu.

7. Kimi sözcüklerdeki ü, u'ya döner: Gülüm-gulüm, güçlücke-gecele (*İneği, koyunu, tavuğu sattık, ancak zor gücele borcu kapattık*).

8. Kimi sözcüklerde ı harfi ile u harfi birbiriyle yer değiştirir: Pınar-punar (*Derviş der bu sözü, kanlı yaşlı punar gözü*), çamur-çamır (*Eşşek çamura çokünce yol gösteren çok olur*).

9. Çorum ağızında sözcük içindeki u ünlüsü çoklayın o olarak söylenir: Nuri-Nori, memnun-memnon, malum-malom.

10. Dilbilgisinde, bir sözcük içinde birbirini izleyen iki ünsüzün yer değiştirmesi olarak tanımlanan göçüşme olayı Çorum ağızında da görülür:

Çömlek-çölmek, kibrit-kirbit, yalnız-yanlız.

11. Geniş zamandan (-r) gelen 1. çoğul şahıs eki “ız”, “ık” biçimine dönüşür: Biziz-bizik, geliriz-gelirik, yaparız-yaparık.

Ünsüzlerdeki Değişmeler

İstanbul ağızındaki kimi ünsüzler Çorum ağızında değişir.

1. Söz başındaki k'ler a, ı, o, u harflerinin önünde g'ye dönüşür: Kapı-gapı, kız-gız (*On beşimde sevdim bi köylü kıızı, gız gız değil, sanki çitlik sakızı*), koyun-goyun, kuzu-guzu (*Yarabbi bana guzu gibi ölmeyi nasip et*) örneklerinde olduğu gibi.

2. Söz başındaki kimi s'ler z olur: Sopa-zopa (*Baba senin yaptığını ben yapsam beni zopalarsın*), sabah-zabah (*İyi iyi, yarın zabaha çokelek, çemenle bi gozel çay içerik*) örneklerinde görüldüğü gibi.

3. Sözcük içinde l'nin b'ye dönüştüğü olur: İskemle-iskembe.

4. Kimi sözcüklerde b'nin p'ye, kimilerinde ise p'nin b'ye dönüştüğü görülür: Pişirmek-bişirmek, pek-bek (*Limon idim sıktın yar bek hatırım yıktın yar*).

5. Bir sözcüğün l, r ünsüzleriyle başlaması durumunda sözcüğün önüne i ünlüsü eklenir: Renk-irenk (*Güzel beni etmez merak yaşam geçmiş solmuş irenk*), lazım-ilazım (*İrecep, ilimonu al da irafa goy, İramazan gelinci ilazım olur*), rençber-ireçber (*Niye attı şu ireçber turpanı, kara kağni ile kara sabanı*).

6. Kimi sözcüklerde m'nin b'ye ya da n'ye dönüştüğü görülür: Malak-balak, mumbar-minbar.

7. Kimi yerde ç ünsüzü ş ünsüzüne dönüşür: Hiçle- heşle (*İnsanoğlu denen garip yaratık bu güzel dünyayı heşlememiş mi?*).

8. Çoğu zaman konuşma sırasında r ünsüzü düşer: Bir-bi (*Az geçmeden bi dâ vurulmuş, sôna bi dâa, emme giracâmış gibi*), sonra-sona, getir-geti (*Çağdırdım Satı deyi sindiyi geti deyi*).

9. Kimi sözcüklerde t sert sessizi yumuşayarak d'ye dönüşür: Tane-dene (*Gaç dene gorlar acaba külaha?*).

10. Kimi yerde k ünsüzünün yerine h ünsüzü geçer: Arkama-arhama (*Aha ben gidiyom düşme arhama, a dilliksiz yâr yalnız yat bundan kelli*), okumak-ohumak, yıkanmak-yıyhanmak.

11. Kimi sözcüklerde d ünsüzü z'ye dönüşür: Merdiven-merzuvan, merzivan (*Merzivandan tıklar mıklar inerken, yazması boynuma dolanyor öperken*).

12. Kimi yerde v ünsüzü f ünsüzüne dönüşür: Alev-alaf (*Sülük Beyin öğle uykuları zamanı bunalıyordu ki, of çektiğe ağzından, düpedüz alaf harlamacasına*).

13. Ünlü ile biten bir sözcükten sonra g, k sessizleriyle başlayan bir sözcük gelirse ikinci sözcüğün başındaki g, k sessizleri düşer: Buraya gel-burayael, dolmakalem-dolmaalem.

14. Türk dilinin sesbilgisi kurallarına göre –çi eki çiçek-çi, kaşık-çı, örneklerinde olduğu gibi yalnız süreksiz sert sessizlerle biten sözcüklerin sonuna gelir. Oysa Çorum ağzında bu genel kurala uyulmaz. Kızır-çı, yalan-çı örneklerinde görüldüğü gibi süreksiz yumuşak sessizler, süreksiz sert sessizlere dönüşür.

Kimi zaman da atkıcı, geçe, koça, neçe, niçe örneklerindeki gibi sözcük içindeki süreksiz yumuşak sessizler sertleşebilir.

Örnek: *Gor imdi deveyi neçe oturur, ağır ağır yüklerini götürür.*

SÖZLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE TUTULAN YOL

1. Değişik söyleniş biçimleri bulunan bir sözün her türevi ayrı madde başı olarak alınmıştır.

Örnek:

dölek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

düğlek Kavun - karpuzun olmamışı, kelek (Çr.).

dülek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

düvelek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

2. Yazılışları özdeş, ancak anlamları birbiriyle ilgisiz olan sözler ayrı madde başı yapılmış, bunlar (1), (2), (3) rakamları ile gösterilmiştir.

Örnek:

çitilemek (1) Çamaşırı elle ovarak yıkamak (Çr.).

çitilemek (2) Kumaş ya da örgülerin yırtıklarını örmek, dikmek (İs., Su.).

3. Birbiriyle ilgili birkaç anlamı bulunan sözcüklerin her anlamı, aynı madde içinde 1., 2., 3., rakamlarıyla ayrılmıştır.

Örnek:

diyir diyir 1. Bir yüzeyin pürüzlü, diş diş, pütürlü olduğunu anlatır (Çr.). 2. Cilt üzerindeki ince kabarcıkları anlatır (Çr.).

4. Derlemeye alınan sözcüğün, deyim anlamını daha da belirginleştirmek, ağız özelliğini göstermek amacıyla kaynakların olarak verdiği ölçüde kullanım örnekleri verilmiştir. Bu örnekler, anlam açıklamalarından sonra 9 puntolu harflerle yazılmıştır. Tanık olarak, sözcüğün geçtiği örnek tümcenin alındığı kaynak; yazarın soyadı, kaynağın basım yılı, alıntının yapıldığı sayfa belirtilerek gösterilmiştir.

Örnek:

bilerzik Bilezik (Eskiyapar-Al.).

“Kollar top **bilerzik** altın döşünde
Allı turnam çeker gençler peşinde” (Barışcan, 2001: 64)

5. Madde başı olan sözlerin derlendiği yerler belirtilirken, eğer sözün derlendiği yer bilinmiyorsa ya da söz yalnızca il merkezinde kullanılıyorsa bunların derleme yeri (Çr.) biçiminde belirtilmiştir.

Örnek:

bızdık Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (Çr.).

Derleme yeri belli ise, derlemenin yapıldığı köy adı, ilçe kısaltmasına bağlı olarak verilmiştir.

Örnek:

aba çürüten Belli belirsiz, çiseleyerek yağan yağmur (Çalyayla-Çr.).

6. İlçe adları kısaltılarak gösterilmiştir.

Al.	: Alaca	Oğ.	: Oğuzlar
Ba.	: Bayat	Or.	: Ortaköy
Bo.	: Boğazkale	Os.	: Osmancık
Çr.	: Çoum	Ka.	: Kargı
Do.	: Dodurga	Su.	: Sungurlu
İs.	: İskilip	Uğ.	: Uğurludağ
La.	: Laçın		
Me.	: Mecitözü		

7. Bir söz birkaç yerden derlenmişse bu yerler noktalı virgül ile ayrılmıştır.

Örnek:

gidek Keçi yavrusu, oğlak (Al.; Kızılhamza-Or.; Ovasaray, Kayı-Çr.).

8. Birçok yerde kullanılmakta olan bir sözün derlendiği yerlerin gösterilmesinde yer adlarının ilçe, köy sırası gözetilerek abecesel sıraya konmasına özen gösterilmiştir. Yalnız merkez ilçe en sona konulmuştur.

Örnek: **kuşkuş** Sebze gibi pişirilen ya da çiğ olarak da yenen bir çeşit ot (Al.; Çağşak, Çayhatap-Çr.).

9. Zamanla köy adları ile bunların bağlı olduğu ilçelerde değişiklikler olmuştur. TDK'nin Derleme Sözlüğü'nde köy adları ile bunların bağlı olduğu ilçeler, derlemenin yapıldığı zamana göre belirlenmiştir. Çalışmamızda bu yer adları ile bağlı olduğu ilçeler konusunda da güncelleme yapılmıştır.

Örnek:

Ahmetoğlan köyü daha önce Mecitözü ilçesine bağlı iken merkez ilçeye bağlanmış; Osmancık ilçesinin Seciğen köyünün adı Çampınar, Sungurlu ilçesinin Diği köyünün adı Oğlaközü olarak değiştirilmiştir.

10. Türkçe kökenli olmamakla birlikte halk ağzında yer alan kimi sözlere de değiştirilerek kullanıldığı için derlemede yer verilmiştir.

Örnek: Beddafa (İlenç, beddua), lağap (takma ad), made (mide), meşrebe (maşrapa), tüken (dükkân).

A

ā (1) 1. Ağa (Çr.). 2. Baba (Çr.).
“Omar ānın ayānda bulduk ayakga-
bıy.” Abaz, 2004: 101

ā (2) Ak, beyaz (Su.; Çr.). “Suffra
donat ā pakladan, cacıktan.”
Yoksul, 2011: 87

ā (3) Aha (Karkin-İs.). “Ā şindi olan
duman buruya da doluy.”
Abaz, 2004: 143

aah Hayır, yok, olmaz, istemiyo-
rum (İs.). “Kara İsmail yerden taşa
davrandıysa da, **aah**, o taşı atmaya yü-
rek ister.” Seyda, 2006: 185

aarek → Arek (Al.).

aarice Nişanlı kız ile arkadaşla-
rını pikniğe ya da geziye gö-
türme (Al.).

aba (1) 1. Abla, büyük kız kardeş
(Çopraşık-Al.; İs.; Gökçam-Su.; Çık-
rık-Çr.). “Şuşun şuşun, guyban olu-
yum **abalarım!**” Özçatalbaş, 2002: 29
2. Anne (Kayı-Çr.). “Kız Zernişan
aban nerede?” www.ahiskalılar net

aba (2) Çobanların, devcilerin,
göçebelerin giydiği uzun, yaka-
sız üstlük, kepenek (Alacahüyük-
Al.; Yazır-Bo.; Altınbaş, Eskiekin, Pa-
labıyık, Serban-Çr.). “Bir **abam** var
atarım, nerde olsa yatarım.”
Yoksul, 2013: 140

ābaba Akbaba (Su.; Çr.).

ababak Ahmak, budala, serssem,
aptal (Göcenovacı-Çr.). “Gendin
gibi **ababak**ları bulup benim başıma
getirirsin.” Çorumlu, 2009: 1652

aba çürüten Belli belirsiz, çise-
leyerek yağın yağmur (Çalyayla-
Çr.).

abalı Bol, biçimsiz giyinen kim-
se (Su.).

abani Eskiden kavuk yapımında

kullanılan sarımtırak bir kumaş
(Çr.).

abaniye Beyaz zemin üstüne saf-
ran renginde dallar işlenerek
süslenen bir dokuma cinsi (Çr.)

abansız Ansızın, birdenbire (İs.).

abaro Şaşma ünlemi (Külah-Al.).

abartmak Olduğundan çok gös-
termek, büyütme (Gökçam-Su.).

abayı yakmak Aşık olmak, gö-
nül vermek, tutulmak (Kirazlıpın-
nar, Sarimbey-Çr.). “Benim oğlan
komşu kızına **abayı yaktı.**”
Yoksul, 2013: 129

abbak Bembeyaz, apak (İs.).

abbo Baba (Al.).

abdil Nisan ayının ilk beş günü
(Su.).

abdis Abdest (İs.). “Yalan söyleme
yödu, namaz **abdis** çödu.”
Abaz, 2004: 104

abıca Amca (İkipınar-İs.; Yağcılar-
Ka.; Os.). “**Abıca** öyle diyon emme,
ben senin oğlundan yiğidimdü...”
Saraçer, 2000: 261

abıgat Avukat (Os.). “**Abıgata** dil
lazım, kol lazım değıl.”
Saraçer, 2000: 317

abıla Abla (İkipınar-İs.; Ka.; Os.; Su.;
Göcenovacı-Çr.). “Çalkala Fadik
Abıla.” Saraçer, 2000: 258

abızambak Ahmak, budala, ser-
sem, aptal (Çr.).

abi Ağabey (Örenseki-İs.; Su.; Çr.).
“Āşamdan **abim** geldi.”
Abaz, 2004: 125

abla (1) Hanım, hanımefendi (İs.;
Çr.). “Hele harman zamanı gelsin ko-
lay **abla.**” Tahir, 2006: 335

abla (2) Yetişmiş, buluğa ermiş
kız kardeş (Çr.). “**Abıası** saçını ba-
şını yolar.” Tahir, 2007: 185

ablacı Sevicî kadın (Çr.). “Vaktiyle
Çorum’u alt üst etmiş Emey’in güzel
liğı... Salt erkekleri değıl, **ablacı** ka-
rıları da yakmış kül etmişti.”

Tahir, 2004: 16

ablak Geniş dolgun çehreli (Evcibo.). “**Ablak** yüzlü, bön bakışlı Kezik bile ondaki değişikliğin farkına varmıştı.” Sarıyüce, 2004:98

abo Şaşma, korku ünlemi (Göcenovacı-Çr.). “**Abo** bu senin salta mı, buna ne olmuş.” Çorumlu 2009: 1652

abov Şaşma ünlemi (Çr.). “**Abov** abov, sesleriyle ellerini yüzlerine kapadılar.” Seyda, 2006: 130

abra 1. Boş kabın ağırlığı; dara (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).
2. Teraziyi dengelemek için hafif olan kefeye konan taş, demir, çivi gibi ağırlık (İs.; Çr.).
“Şu kabın **abrasını** alıver.”

Tdk, 1993: 27

abraş (1) Pinti, hasis (Çr.).

abraş (2) Tedirgin edici, obur (Çr.). “**Abraş** at yükçü olmaz”
Yoksul, 2013:2

abraz Kısır kadın ya da hayvan (Su.).

abrıl Nisan (İs.). “**Abrıl** geldi yetiştii, dudak ota yapıştı.” Yoksul, 2013:2

abrılmak Birinin üzerine eğilmek, yaslanmak, abanmak (Çr.).
“Bağların içinden geçerken oraya buraya **abrılacak** mı bakalım?”

Gümüüş, 1977: 98

abrıl Nisan (Me.). “Kork **abrıl**in beşinden, öküzü ayırır eşinden.”

Yoksul, 2013: 462

abrul Nisan (Or.). “Gork **abrul**un beşinden, öküzü ayırır eşinden.”

Kerman, 1997: 37

abrulmak Çullanmak, bir şeyin üzerine bütün gücüyle çökmek (Me.; Çr.).

absut Demir çemberi olmayan kağnı tekerleği (İs.).

abu 1. Abla, büyük kız kardeş (İs.; Gölet-Ka.; Düvenci-Çr.).

2. Anne (Çr.).

abuca Amca (Kurusaray-İs.).

abuhun Ahmak, budala, sersem, aptal (Çr.).

abukat Avukat (Kadıderesi-Çr.).

“**Abukatı** kuvvetli olanın çenesi de kuvvetli olur.” Yoksul, 2013:2

abuk sabuk Saçma sapan, geliş güzel, ileri geri, boş söz (Çr.).

“Fadik bir mana veremediği bu **abuk sabuk** laflara daha fazla sabredemedi.” Özçatalbaş, 2003:8

abuzambak Ahmak, budala, sersem, aptal (Çr.).

acap Acaba (Kalecik-Me.; Körkü-Su.; Eskiğin-Çr.). “**Acap** yâr mi gelecek / Gine sâridi gözüm”

Kurtoğlu, 1998: 65

acar (1) Güçlü, gürbüz, dinç, iri yarı, kabadayı, atılgan, gözü pek, yiğit (Evcibo.; Me.; Su.; Çr.).

“Sonra dövenlere **acar** tosunlar koşulacak, ho denecekti.” Güven, 2013: 58

acar (2) Yeni, taze (Çayan-Su.; Gökköy-Çr.).

acarık Yoksul (Külah-AL.).

accık Biraz (Çopraşık-AL.; Yarımsöğüt-Su.).

acçig Azıcık (Su.).

aceğrek Mide ekşimesi (İs.).

acēp Acayip, tuhaf (Su.).

aceplemek Şaşmak (Çr.).

acer (1) Duyulmamış, yeni haber (Su.). “Size bir **acerim** var.”

Tdk, 1993: 44

acer (2) 1. Taze (Al.; Oğ.; Kamışlı-Su.). 2. Yeni, sağlam, çok

iyi (Al.; İs.; Me.; Oğ.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Olursa **acer** olsun / Nideceğim ben dolu?”

Aytekin, 2003: 16

acıca İçmeye elverişli olmayan tuzlu, kireçli, kükürtlü su (Çr.).

acı damak Gemin atın ağzına gelen yuvarlak demir kısmı (İsmailköy-Çr.). “Kır atın ağzına **acı damağını** tamamen gevşetip

boşalttı” Güven, 2013: 157
acıgerek olmak Mide ekşimesinden dolayı geçirmek (İs.).
acıgici Abur cubur (Çr.).
acıh Yabani elma; acık (Çr.).
acık (1) Az, biraz (Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). “Aşıkların gözü sevgiyle bakar / **Acık** anlatması zor gibidir aşk” Çimen, 2004: 47
acık (2) 1. Dağlarda yetişen bir çeşit yabani elma (Beydili-Çr.). 2. Ham, olmamış meyve, özellikle elma (Çr.). “**Acık**la elmayı karıştırma, atınan eşeği yarıştırma.” Yoksul, 2013:3
acı kireç Sönmemiş kireç (Su.; Çr.).
acıktan Biraz sonra, birazdan (Çalyayla-Çr.). “Aç gannımız gurdulaşır **acıktan**.” Yoksul, 2011: 87
acımık (1) Böğürtlen (Çr.). “**Acımık** aşılandı, sipa dişlendi.” Caferoğlu, 1994b: 117
acımık (2) Çok sık dalı, acı, kötü kokulu bir yaban otu (Su.; Çr.).
acın kabadayısı Çok yoksul olmasına karşın varsıllar gibi davranmaya çalışan kimse (Mustafaçelebi-Çr.).
acır Üzeri kavun gibi girintili çıkıntılı beyaz hıyar (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Ovakara-pınar-Çr.).
acırak Az acı, acımsı (Çr.).
acışmak Birinin ölümüne, felaketine hep birlikte üzülme, yanmak (Çr.).
acıcık Biraz, azıcık, pek az (Gökçam-Su.).
acık Az, azıcık (Sarimbey-Çr.). “Güldüğün Ahvaz teşpih çekiyor Urluların suyu **acık** akıyor” Çimen, 2000: 59
acor → Acır (Çr.).
acuğu çıkmak Çok zayıflamak

(Gölet-Ka.).
acuk Yabani elma (Gölet-Ka.; Os.).
acumuk Çokça buğday tarlasında biten; delice, karamuk da denilen ot ile bunun tohumu (Çr.).
acur → Acır (Su.; Çr.).
âç Ağaç (Harunköy-İs.). “İki âç uzadularıdı şöyle.” Abaz, 2004: 129
açacak Anahtar (Toyhane-Ba.; İmirli-Su.).
aç enik Maddi sıkıntıdan dolayı sağa sola saldıran; yasaya, ahlaka aykırı eylemlere yönelen kişi (Çr.). “**Aç eniğin** biri, saldıracak yer arıyo.” Kerman, 1997: 55
açuk Açık (İs.). “O zaman kor şeytan **açuk**dan gezeridi.” Abaz, 2004: 109
ada İrmağın menderesleri arasında kalan toprak parçası (Gölet-Ka.). “**Adayı** gene ırmak basmış diyorlar.” www.golet.tr.gg/
adamakıllı İyice (Çr.). “Mayısın ilk haftası olduğu halde güneş **adamakıllı** kızdırıyordu.” Tahir, 2004: 58
adamlık (1) İnsanlık (Eskiekin, Serban-Çr.). “Geçenlerde baktım, **adamlıktan** temelli çıkmış.” Tahir, 2006:83
adamlık (2) Bağ, bahçede yapılacak bir işi kaç kişinin bitireceğini gösteren ölçü (Su.). “Bu bağ iki **adamlık**.” Uçakçı, 2006: 354
adamlıklı Hatır, gönül sayan, insancıl (İs.; Su.; Çr.).
adamlıksız İnsancıl olmayan, değer bilmez, görgüsüz kişi (Su.; Çr.).
adamsıma İnsana önem verme, candan yaklaşma (Su.).
ade 1. Gelenek görenek (Su.). “Herkesin bi **adesi** töresi vardır.”

Uçakçı, 2006: 299

2. Beceri, ustalık (Su.).

3. Gösteriş (Su.).

adeleşmek İddialaşmak (Su.).

adeli töreli Görenekli, yol yordam bilen (Su.).

adı batası Ölesice anlamında ilenç (Su.). “**Adı batası** hastalık demek buraya kadar ulaştı.”

Sarıyüce, 2004: 18

ādık (1) 1. Angarya (Çr.). 2. Yük (Çalyayla-Çr.).

adık (2) Densiz (Su.).

adılmak İyi ya da kötü ad ile ünlenmek (Çr.).

adıma vurmak Adımla ölçmek (Su.).

ādırıklı Dengesiz, bir yana eğik (Çr.). “Çuvalı eşeğe **adırıklı** sarmayın.” Tdk, 1993: 66

ādırmak Yükün bir yana ağır gelmesi (Çalyayla-Çr.).

adıyaman Şeftali (İs., Hacıhamza-Ka.).

ado Düşman (Çr.).

adok Adak, öndül (Çr.).

afaangı artmak Ateşi yükselmek (Çıkrık-Çr.).

afacan Zehir gibi acı (Çitli-Me.).

afağan Yürek oynaması, çarpıntı, heyecan, tasa, iç sıkıntısı, hafakan (Çr.).

afağanı galkmak Sinirlenmek, nefesi daralmak, bayılacak gibi olmak (Çr.). “Durduk yere Fadime Nene’nin **afağanını galdırdın.**” Kerman, 1997: 55.

afağanlara boğulmak Afağanı galkmak (Çr.).

afalak Aptal, sersem, şaşkın (Çr.).

afeyin tohumu Haşhaş (Çalyayla-Çr.).

afgurmak Boş yere kızıp ba-

ğırılmak (Bademce-Ka.).

afguru Boş konuşan (Bademce-Ka.).

afıl ulul Nefes nefese, çabuk çabuk, şapır şupur (Çr.).

afır Hayvan damı; ahır (Eskikin-Çr.). “**Afırda** buldular püsküllü fesi / Giyelim karayı çekelim yası” Oğuz, 2006d: 60

afilli Çalılımlı (Çr.).

afire Arife, öngün (Su.).

aflak Kolayca kandırılabilen, saf (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

afün elması Bir elma çeşidi; sütlü elma (İs.).

afur Ahırlardaki hayvan yemliği (İs.; Çr.).

afur tafur Çalım, gösteriş, kurum (Su.). “Hem de benim bildiğim beyler **afur tafur**lu olur.”

Sarıyüce, 2004: 292

ağıt Ölen birinin iyiliklerini, ölümünden duyulan acıları sayıp dökmek üzere söylenen ezgi; ezgi ile ağıt söyleyerek ağlama (Çr.).

a gızım Bir çocuk oyunu (Ka.). “Birdirbir, **a gızım**, tura oyunları oynanır, çingirşağa binilirdi.” Dbk, 2003: 80

agubat Avukat (Su.; Çr.). “Sayı sizin o mahkeme nooldu? **Abugat** duttun mu?” Tuluk, 1991.

ağ Beyaz, ak (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.; Sarimbey, Turgut-Çr.). “Estirelim yeli dağda / Karanın gözü var **ağda**” Gardaş, 1979: 25

ağa 1. Ağabey, büyük erkek kardeş (Ka.; Çitli-Me.). “Doğru ya, **ağan** var. Önce seni evlendirse, köy yerinde duyulmamış bir şey olur.” Güven, 2010: 143

2. Baba (Al.; Gökçam-Su.; Çitli-Me.). “**Ağamın** arazisini de alırım ortağına...” Gümüş, 1977: 7

3. Cömert, eli açık (Su.).
4. Kayınbirader (Su.).
ağacalık (1) Bir iş yapana ücretinden başka verilen şey, para (İs.; Çr.).
ağacalık (2) Gelinin erkek kardeşine oğlan evince yapılan giysi (Çr.).
ağaçdelen Ağaçkakan kuşu (Çr.).
ağal Malların yazın tutulduğu yer (Al.; Su.).
ağalık (1) → Ağacalık (1) (İs.).
ağalık (2) Hamamlarda varşılaların soyunduğu, kafesle çevrili bir kişilik bölme (İs.). “Bunu soğuklukta iyice kurulasınlar, ağalıkta sıcak havlulara sarsınlar.” Tahir, 2008: 158
ağar 1. Ağır (Su.; Çr.). “Çölmekçiden aldım tağar, tereziye goydum ağar.” Caferoğlu, 1994b: 108
2. Yavaş (Su.). 3. Ağırbaşlı (Su.).
ağarıberi Öteberi, ufak tefek şey (Çr.).
ağarma Sığırlarla koyunlarda sıcaktan, yağlılıktan ileri gelen bir hastalık (İs.).
ağartı 1. Süt, yoğurt, ayran gibi ürünler (Külah; Kıcılı-Al., İs.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Ağartısı bol olanın misafirden korkusu olmaz.” Yoksul, 2013: 14
2. Sarımsaklı yoğurt (İs.).
ağartmak 1. Beyazlatmak (Su.). 2. Temizlemek (Su.).
ağaz → Ağız (2) (Arpalık, Mor-sümbül-Çr.).
ağ bakla → Ak bakla (Çr.).
ağbaş Ekine tane tutturmayan bir hastalık (Ovasaray-Çr.).
ağbi Ağabey, büyük kardeş (Çr.). “Sülük ağbim az kalsın yağlı

ilmeğe gittiydi.” Tahir, 2004: 249
ağ bulut Kışın görülen yağmur bulutu (Çr.).
ağca (1) Ak, beyaz (Su.; Gökköy-Çr.). “Ağca yüzüm islendi / Güzel adım pislendi” Aytekin, 2003: 22
ağca (2) Kadınların başlarına taktığı gümüş tepelik (İs.).
“Ağcanın gümüş pulları puşinin kenarlarından sarkıyor.”
www.evvelzamanda.blogspot.com
ağca ağaç Beyaz gövdeli, parlak, dayanıklı kerestesi olan bir ağaç (Çr.).
ağcalık → Ağacalık (1) (Külah-Al.).
ağcıl Beyazlı, beyazı çok (Çr.).
ağda Kaynatılarak koyulaştırılmış pekmez ya da şeker (Çr.). “Herkes ağdanın donmasını bekliyordu.” Özçatalbaş, 2002: 92
ağdıık (1) Angarya iş, mânevi yük (Çr.).
ağdıık (2) 1. Yük (Çalyayla-Çr.)
2. → Ağdıırık (Külah-Al.).
ağdıık (3) Kusur, hata, eksik taraf, kabahat, ayıp, örgensel kusur, hastalık (Çr.).
ağdıık (4) Minnet (Çr.). “Kimse-nin ağdıığı altında değiliz.” Tdk, 1993: 87
ağdıık (5) Yaramaz, sırnaşık, densiz, nâdan (Çr.).
ağdıırı devürü Ağır ağır (Yağcılar-Ka.).
ağdıırık Dengesiz, eğik, bir yana devrik yük (Çr.).
ağdıırıklı → Ağdıırık (İs.).
ağdıırmak (1) Ağır basmak, çökertmek, mat etmek, bozmak (Ka.; Çalyayla-Çr.).
ağdıırmak (2) → Ağdıırık (Külah-Al.; Dutçakallı-Çr.). “Eşek ağdıırmayınca taş gurbete düşmez.” Türkoğlu, 2007: 163

ağdırmak 1. → Ağdıruk (İs.).
2. Asma çubuğunu ağaca sar-
dırmak (İs.).

ağ ekin Bir buğday türü (Su.).

ağelmek Eğilmek (Su.).

ağesmek Eksiltmek, azaltmak
(Su.).

ağı (1) Zehir (Çr.). “En mazaratı
dedi, mantarların en ağılısı...”
Gümüş, 1977: 23

ağı (2) Kırağı (Çr.).

ağılamak Zehirlemek (Çr.). “Ha-
san’ı nasıl ağıladı, sonunda kafası-
na kurşunu nasıl sıktı?”
Tahir, 2006: 321

ağır ayak (1) Gebe, yüklü, do-
ğurması yakın (Çr.).

ağır ayak (2) Yavaş yavaş,
ağır ağır (Çr.).

ağırlama (1) Halay türü bir
halk oyunu (Çr.).

ağırlama (2) Konuğa bakma,
yedirip içirme (Su.; Dutçakallı,
Ovakarapınar-Çr.).

ağırlık Başlık parası (Su.).

ağıрма → Ağarma (İs.).

ağırsamak Yiyeyeğin kokma-
ya, bozulmaya yüz tutması
(Çr.).

ağırsımak → Ağırsamak (Çr.).

ağırsak Kır menekşesi (Çr.).

ağırtı → Ağartı 1 (Arpalık, Dut-
çakallı-Çr.). “Bizim onca çor çocuk
bir kıldım ağırtı deyi yavıncısın,
sen avradına inek dana bağışla.”
Gümüş, 1977: 9

ağıt yakmak Ağıt söylemek
(Çr.).

ağız (1) Bıçak, keser, balta gibi
araçların keskin kısmı (Çr.).

ağız (2) Yeni doğurmuş hayva-
nın ilk sütü (Külah, Kıcılı-AL.;
Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyay-
la, Ovakarapınar-Çr.). “Ağız em-
meyenin sesi güzel olmazmış.”

Koşay-İşitman, 1932: 4

ağız aramak Sezdirmeden bi-
rinden bilgi almaya çalışmak
(Su.; Çr.). “Babanı buraya sürgün
mü göndermişler? Deyip kızının
ağzını aradı.” Seyda, 2006: 223

ağız bağı (1) Çuval ağzı bağ-
lamakta kullanılan ip, sicim
(Külah-AL.).

ağız bağı (2) Yalancı tanıklık
yapacak kimseye verilen rüş-
vet (Çr.).

ağız dalaşı Tartışma (Su.). “Ağız
dalaşı, gelecek kötülüklerin başı.”
Yoksul, 2013: 15

ağız eğmek Minnet etmek, bi-
rinden bir şey istemek zo-
runda kalmak (Su.; Çr.).

ağızla Su arkından suyun çev-
rildiği yer (Su.).

ağızlamak İşe başlatmak (İsma-
ilköy-Çr.). “İşçileri ağızladım.”
Tdk, 1993: 97

ağızlanmak Otun yeni yeni
bitmesi, büyümesi (İbek-Me.).

ağızlatmak Bir işe başlayıp
kolaylamak, işi sonuna ge-
tirmek (Çr.).

ağızlık (1) 1. Çözgü dolapla-
rında ipliğin düzenli gidişini
sağlayan araç (Çr.). 2. Doku-
ma tezgahında mekiğin işle-
mesi için bırakılan çözgü
aralığı (Çr.).

ağızlık (2) Kavunun çekirdekli
kısmından kesilip alınan yüz-
beği (Çr.).

ağızlık (3) Su arkının sulanan
yerlere açılan kısmı, ark başı
(İs.; Çalyayla-Çr.).

ağızlık (4) Bir şeyin başladığı
yer (Göcenovacı-Çr.). “Ekin yı-
ğınlarının birisinin ağızlığını açub
içine girüb sapları başıma çeküb

gömülüp yattım.”
 Çorumlu, 2009: 1649

ağızlık açmak Bir şeye başlangıç yapmak (Çr.).

ağızlık değneği Dokumacılıkta arışları ayırmak için kullanılan tahta (Çr.).

ağız tadı vermek İyi bir şey vaat etmek (Çr.).

ağlak (1) Asma çubuğunun kesilen yerinden akan su, özsu-yu (Çr.). “Ağlak başladı, bağları budamayalım.” Tdk, 1993: 101

ağlak (2) Vara yoğa ağlayan, sulu gözlü (Çr.). “Aman, ne ağlak çocuk.” Tdk, 1993: 101

ağlamsı Ağlıyacak hale gelmiş, ağlamaklı (Su.).

ağleşmek (1) Durmak, beklemek (Su.).

ağleşmek (2) Alay etmek, dalga geçmek (Su.).

ağlık (1) Pudra, düzgün, aklık (Çr.).

ağlık (2) Üstübeç (Çr.).

ağmak (1) Yükselmek, yukarı çıkmak (Sarimbey-Çr.). “Sürü yamacı ağdı.” Tdk, 1993: 103

ağmak (2) → Ağdıruk (Sarimbey-Çr.). “Yıkılıp bir yana ağmaz ki dünya / Bütün eller araç olsa em- moğlu” Çimen, 2006: 21

ağ milican Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

ağnak At, eşek gibi hayvanların debelendikleri tozlu, top- raklı yer (Çr.).

ağnamak Anlamak (Ba.). “Dev- rüş durumu ağnamış ama gaduna sezdürmemiş.” Akbaş, 1983: 21

ağnanmak (1) Ferah bulmak (Çr.).

ağnanmak (2) Hayvanların toprakta yatıp yuvarlanması

(İsahacı-Al.; Obruk-Do.; İs.; Gölet- Ka.; Çr.). “Eşeğe marifetini göster demişler, yıkılıp ağnanmış.”

Yoksul, 2013: 291

ağnanmak (3) Üzerine çul- lanmak, çökmek (Çr.).

ağnatmak Anlatmak (Ba.). “Size başımdan geçen bir hadise ağna- dayım.” Akbaş, 1983: 21

ağnayış Anlayış (Gökçam-Su.).

ağ pakla Beyaz kuru fasulye (Arpalık, Morsümbül-Çr.).

ağre Kağnılarda mazi-yı tutan çatal (Su.).

ağrek → Arek (Kulah-Al.).

ağrı (1) → Ağarma (Çr.).

ağrı (2) Yönünden, tarafından, -den doğru, -ya doğru, -nın boyunca (Su.; Göcenovacığ-Çr.). “Üç güzel geliyor bağlardan ağrı, taramış zülfünü gerdana doğru.” Tdk, 1993: 108

ağrık Düşkün, müptela (Çr.). “Evdekilerin hepsi de boğaz ağrığı.” Tdk, 1993: 110

ağrıklı Hastalıktan kurtulama- yan kimse, ağırılı sızılı (Su.; Çr.). “105 yaşı, 120’lik kilosuyla Halime ebe, belinden dizlerinden ağrıklıydı.” Özçatalbaş, 2002: 50

ağrımak (1) Hayvanların sıca- ğın etkisiyle bir çeşit hastalı ğa yakalanması (İbik-İs.).

ağrımak (2) → Ağırsamak (Çitli-Me.).

ağrice Hıdırellez (Su.).

ağsak Topal, hafifçe topalla- yan insan ya da hayvan; ak- sak (Su.; Çr.).

ağsamak Topallamak, aksa- mak (Çitli-Me.; Su.; Eski-ekin-Çr.). “Deyzeni sorarsan, ağsıyo kıçı, Çebişin postuna benzedi saçı” Kurtoğlu, 1998: 16

ağsırmak Aksırmak (Çr.).

ağşam Akşam (Al.; Su.). “Ağşa-

mın şerri, zabahın hayrı.”
Yoksul, 2013: 14

ağşar Küllü su (Çr.).

ağşamak Ortalığın birbirine girmesi, aşırı gürültü patırtı olması (Çr.). “Bunu eşitmedik kimse kalmadı. Cihan **ağşaştı**.”
Çorumlu, 2009: 1640

ağşer → Ağşar (Çr.).

ağu Zehir (İmat-Al.; Körkü-Su.; Karahisar, Palabıyık, Sarımbey-Çr.). “Eğer cenazemde imam olursan / **Ağular** içeyim, öleyim güzel” Özgür, 2002: 72

ağulamak Zehirlemek (Çr.).
“**Ağularım** Osman itini, kaldı mı diyeceğin?..” Tahir, 2004: 246

ağulanmak Zehirlenmek (İs.).
“Suratı zehir yeşiline kestiğinden **ağulanmış** besbelli, dedik.”
Tahir, 2008: 174

ağuz → Ağız (2) (Os.).

ağzı barabar Ağzına dek dolu (Su.).

ağzı kara Kötü haber vermekten hoşlanan kimse (Çr.).

ağzı keşli Yerli yersiz konuşan; tatsız, can sıkıcı sözler söyleyen kimse (Su.; Çr.).

ağzı kilitli (1) Alt, üst dudakları beyazlı at (Çr.).

ağzı kilitli (2) → Ağzı pek (Çr.).

ağzı kokulu yaren Kişinin sürekli yakınında olan sevgilisi (Os.). “Ben onun **ağzı gokulu yareni** miyim?” Saraçer, 2000: 330

ağzım var diye laf söylemek
Bilmediği konularda, yerli yersiz konuşmak, bilgiçlik taslamak (Çr.). “Habire ahkam kesiyö, **ağzım var diye laf söylüyö.**”
Kerman, 1997: 56

ağzın fal ola Geleceğe ilişkin söylenen bir sözün doğru çıkması için yapılan dilek (Çr.).
“Senin işin olacağı benzer. **Ağzın fal**

ola.” Tdk, 1993: 119

ağzı pek Sır vermeyen, ketum kimse (İs.; Su.).

ah Ak, beyaz (Çayhatap-Çr.). “Söledin sözler hahdır / Hahdır deyenin yüzü **ahdır**” Caferoğlu, 1994: 139

aha İşte, orada, hemen şurada, bu (Eskiyapar-Al.; İkipınar-İs.; Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). “Görüyon ya goçum sinek govaliyok **aha**.”
Özçatalbaş 2002: 109

aha anān babān Şaşma ünlemi (Çr.).

ahabbag → Apakça (Çr.).

ahacığınā → Ahacık (Çr.).

ahacık İşte, orada, hemen şurada, bu (Çr.). “Ötmezdi, ama gözden kaçırılmazlardı işte **ahacık**...”
Seyda, 2006: 197

ahacıma → Ahacık (Su.).

ahacına → Ahacık (Çr.).

ahah İşte, orada, hemen şurada, bu (Çr.).

ahapça → Apakça (Çr.).

ahbap Dost, tanıdık (İsahacı-Al.; İs.; Gökköy-Çr.). “Pek çabuk **ahbap** olduk.” Benice, 2002: 117

ahca (1) Beyaz (Çitli-Me.). “Benim defter seninkinden **ahca**.”
Tdk, 1993: 127

ahca (2) Akçe, para (Turgut-Çr.).
“Pul oldu vicdan **ahçası** / Bağlandı fikir bohçası” Gardaş, 1979: 11

ahı gidip vahı kalmak İşe yaramayacak duruma gelmek, yaşlanmak (Çr.).

ahıl Akıl (Harunköy-İs.; Çr.). “Nahal bu **ahılına** geliyo da ūraşiyon sen.”
Abaz, 2004: 152

ahılğan Çamsakızı, reçine (Çr.).
“Çik taraflarındaki çukura **ahılğan** ya da balmumu doldurularak fazlaca ağırlık temin edilir.”
Çorumlu, 2009: 589

ahıl gutusu Çok akıllı (Su.).

ahıllı Akıllı (Harunköy-İs.; Çr.). “Or-

da çok **ahıllı**lar va.” Abaz, 2004: 155
ahiret evi Gerdek odası (Su.).

ahır sekisi Kışın, sıcaklığından yararlanarak oturmak için ahırın bir yanına set biçiminde yapılan, yüksekçe oda (Çopraşık-Al.; Gökçam-Su.; Budakören-Çr.).
“Oturduğu yer **ahır sekisi**, çağırıldığı padişah türküsü.” Tdk, 1993: 131

ahıtma (1) Hayvanların alınanda kılık (İs.).

ahıtma (2) Saç üzerinde ya da tepside pişirilen çörek (İs.).

ahıtmak Küçük çocuk çiş etmesi (Çr.).

ahizar Ağlama, inleme (Çr.). “Kanın yere vurdu / Benim **ahizarım**dan” Ertekin, 2006: 33

ahkırık Balgam çıkarırken boğazdan gelen hırıltılı ses (Çr.).

ahlına yanırım Bir kişinin bir işi yanlış yaptığını belirtmek için söylenen söz (Su.).

ahman Koç katımında koyunların gece yattığı üstü açık, çevresi kapalı olan yer (Çavuşcu-Su.).

ahmetbağ Bir çeşit tatlı üzüm, (Os.; Çalica, Çalyayla-Çr.). “Kara üzüm, ak üzümler, gelinparmağı, **Ahmetbağ** çeşitleri...”

Özçatalbaş, 2002: 80

ahmetbey → Ahmetbağ (Os.; Çalyayla-Çr.). “**Ahmetbey** üzümü var, gelin parmağı desen var...”

Tuluk, 1991

ahmın Hayvan pisliği, gübre (Gökçam-Su.; Kuşsaray-Çr.).

ahraç → Argaç (2) (Su.).

ahraz Dilsiz, hem sağır hem dilsiz (İmat-Al.; Os.; Su.; Arpalık, Çıkrık, Dutçakallı, Eskiekin, Evcioortakışla-Çr.). “**Ahrazın** dilini sahibi anlar.”

Yoksul, 2013: 25

ahren Yaşıt, emsal (Su.).

ahretlik Öte dünyada da arka-

daşlık ilişkisinin sürmesini sağlamak için iki kadın arasında yapılan sözlü anlaşma (Çr.).

“Bir de Fitnat annenin kel **ahretliği** Kamuran.” Seyda, 2006: 22

ahseri Çoğunlukla, ekseri (Su.).

ahşam Akşam (İs.; Çr.). “Bahriyar, banyuyu **ahşam** kitleyip giderken...”
Abaz, 2004: 112

ahur Hayvanların barındığı yer, ahır, tavla (Kürt aşireti, Çomar-Al.).

ahurlamak Herhangi bir hizmet hayvanını kış süresince ahırda beslemek (Çr.).

aka Gelinlik yapımında kullanılan bir tür kumaş (İs.). “Gelinlik üçteğın kumaşına **aka** diyorlar.”

Benice, 2002: 128

akabbağ → Apakça (Çr.).

akabbak → Apakça (Çr.).

akapağ → Apakça (Çr.).

akapça Çok beyaz, tertemiz (Çr.).

akarca Sürekli akan çıban, sıracı, fistül (İs.).

akat İçi kurşun, zift, sakız gibi maddelerle doldurularak ağırlaştırılmış aşık (Çr.). “Bu aşıklara **akat**, bey, kurşunlu gibi adlar verilir.”

Oğuz, 2006b: 10

akay Adam, erkek (Kalecikkaya-Al.).

ak bakla Beyaz kuru fasulye (Kıcılı-Al.; Ka., Os.; Arpalık, Mor-sümbül-Çr.).

akbaş Tane tutmamış ekin başağı (Kıcılı-Al.; Çr.).

ak bekmez Elle çarpılmış, yumurtalı katı pekmez, bulama (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Büyükgölücek, Ovakarapınar-Çr.).

ak böğürce Kuru fasulye (Ka.).

ak bulama Elle çarpılmış, yumurtalı katı pekmez, bulama (Çr.).

akça Beyazca, beyaza yakın (Çr.).
“Eşi İfakat Hanım **akça** pakça kadındı.” Seyda, 2006: 85

akçıl Beyaza yakın, beyazı çok, rengini atmış, solmuş nesne (Al.).

akger Tüyleri alacalı kıl keçisi (Boğabağı, Çalyayla-Çr.).

ak gözübüyük Kalın kabuklu, dayanıklı bir üzüm cinsi (Os.).

akılbağ Akli eren (Su.).

akılğan (1) Ağacın kabuğu ile gövdesi arasındaki ince tabaka (Çr.). “Şu ağacın **ahılğanına** kadar balta kessin.” Koşay-İşitman, 1932: 5

akılğan (2) Çam sakızı, reçine (Çalyayla-Çr.).

akıtmak İşemek (Çr.).

akıtmalı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

akkanat alayı Saçı sakalı ağarmış yaşlılar (Çr.).

aklık Pudra, düzgün (Çr.).

akmak Yılan gibi hayvanların bitkiler arasına ya da deliğine girmesi (Çr.). “Koynuna yılan **aksın** Nasıl yatıyon bensiz”

Gösterir, 2011: 322

akmın Gübre, fişki (Al.).

akpakla → Ak bakla (Os.). “**Ak-paklanın** gapçığı...”

Saraçer, 2000: 367

akren Aynı yaşta, yaşıt, denk (İs.; Os.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “**Akre**ni ile uçmayan kuşun sesi havadan değil, tavadan gelir.”

Yoksul, 2013: 361

aksata, aksate Alışveriş (Eskiekin-Çr.). “Çalışmayla değil, para **aksatay-**la kazanılır.” Yoksul, 2013: 199

ak sıva Beyaz badana (İs.).

akşam süreği Düğün için komşu köylerden gelen konukların davul zurna eşliğinde karşılanıp yatıya kalacakları evlere yerleş-

tirilmesi (Bademce-Ka.).

aktaracak Saçta yufka ekmeği çevirmeye yarayan tahta aygıt (Gökköy-Çr.).

aktar kotar etmek Bir şeyi altüst etmek, karıştırmak, savurmak, boşaltmak, devretmek, çevirmek (Eskiekin-Çr.). “Doldurdum doluya, dolu almıyor / **Aktar kotar ettim**, boş da dolmuyor”

Kurtoğlu, 1994: 67

aktarmak 1. Tarlayı ikinci kez sürmek (Çr.). 2. Harmanda dövülen arpa, buğday saplarını altüst etmek (Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Kimi dirgenle, yabayla sürülen döşeği **aktarıyor**.” Sarıyüce, 2004: 35

aktoprak Pekmez yapılırken içine katılan toprak (Çr.).

akubat Avukat (Yağcılar-Ka.).

akyıldız Akşama yakın doğan parlak yıldız, çoban yıldızı, sabah yıldızı (Satıyüzü-İs.).

al (1) 1. Kırmızı (Su.). 2. Geline tozağı takılınca yüzünü örten kırmızı bez (Su.). “Al almanın **alını** Rüzgâr kırmış dalını”

Gösterir, 2011: 131

al (2) Hile, tuzak (Çitli, Sarıdere-Me.; Dutçakallı, Morsümbül, Palabı-yık-Çr.). “**Alınan** beni tuzağa düşürdü.” Yoksul, 2013: 37

ala (1) Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı (Su.). “Aygar Dağı’nın yüksek tepeleri **ala** kar içinde.” Sarıyüce, 2004: 176

ala (2) Siyah, beyaz lekeli bir çeşit deri hastalığı (Çr.)

ala (3) Gizli düşmanlık, kin (Su.; Çr.). “Hiçbir zaman **alasını** dışa vurmadı.” Sarıyüce, 2004: 92

alaarga Ala karga (Su.).

alaâz 1. Sır saklamayan, boşboğaz, geveze (Kulah-Al.; Su.).

2. Bilgiçlik taslayan (Su.).

alabacak (1) Ahlâksız, ara bozucu, döneke, uğursuz adam (Çr.).

alabacak (2) Dört ayağının bilekten yukarısı beyaz at (Ba.).
“Yarışa koyverdim **alabacağı** / Dolandı da geldi koca bucağı”
Akbaş, 1983: 69

ala bahar Baharın ilk günleri (Su.). “Bir gün **ala baharda** turnalar Budaközü bucaklarına dönerken...”
Sarıyüce, 2004: 166

alabaş (1) Başlı benekli hayvan (Çr.).

alabaş (2) Karısının başkalarıyla ilgisine göz yuman adam (İs.).

alabaşlı (1) Yarım yamalak (Su.).

alabaşlı (2) Başında ala renk olan hayvan (Su.).

alabele Çok renkli, karışık renkli (İs.; Su.).

alabula → Alabele (İs.).

alaca (1) Ahlâksız, ara bozucu, döneke, uğursuz adam (Çr.). “Hele bakalım bey! Adamın **alacası** için de...” Tahir, 2006: 77

alaca (2) → Alabele (Ortaköy-Su.; Çr.). “Kız ne bakan bacadan / Urbası **alacadan**” Ertekin, 2006: 82

alaca (3) Hapishane (Çr.)

alaca (4) Keklik avında kullanılan, çeşitli renklerle boyanmış bez tuzak (Çr.). “**Alaca** görmüş keklik gibi birbirlerine karışıyorlar.”
Yoksul, 2013: 34

alaca (5) Kıldan dokunmuş sergi, bir çeşit kilim (Çr.).

alaca (6) 1. Üzüm düşen ben (Çr.). 2. Olgunlaşmak üzere olan meyve (Su.; Ovakarınar-Çr.).

alaca (7) Aydınlanmak üzere olan hava (Su.).

alaca (8) Bahçe kapısı (Aşağıfındıklı-Su.).

alaca belece → Alabele (Göcenovacığı-Çr.). “Kazlara da kömür çal-

rak **alaca belece** bir hale koydum.”
Çorumlu, 2009: 1653

alaca bulaca → Alabele (Çr.).

“Başı da, şakaklarına kadar, eski bir kelliğin **alaca bulaca** izleriyle parıl parıldı.” Tahir, 2007: 130

alaca kar Karın yer yer eriyerek toprağın görünmeye başladığı zaman (Çr.).

alaçakır 1. Yarı olgunlaşmış sebze ya da meyve (Kıcılı-Al.; Su.).

2. Yarı sarhoş kimse (Tolamehmet-Çr.).

alaçık Üzeri dal ya da hasırla örtülen çoban evi; tarla, bostan, bağ kulübesi, çardak (İs.). “Şehre gelin oldu Yörüğün kızı / **Alaçık** çadırı çulu unuttu” Gösterir, 2014: 104

alaçığ 1. Pişmek üzere olan yemek (Su.). 2. → Alaçakır 1 (Su.).

alaçuk Derme çatma kulübe (İs.).

aladdirik Elektrik (Su.).

alaf (1) Alev (İsahacı-Al.; Ka.; Su.; Çıkrık, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “Yüreğim **alaf** atar / El söze hile katar”
Gösterir, 2011: 263

alaf (2) Hayvanların kışlık yiyeceği, saman, ot, mısır sapı gibi nesnelere (Al.; Bademce-Ka.; Su.). “Bu yıl **alaf** bol, sığırlar semiz olur.”
Tdk, 1993: 183

alafını suyunu kesmek Bir kimseyi güç durumunda bırakmak, gelirini kesmek (Ka.).

alafirik Yarı kuru, yarı yaş (Su.).

alaflamak Yakmak (Su.).

alagarda boz dumanda Olağanüstü durumlarda, kışta kıyafette (Su.).

alagün Güneşli, az bulutlu hava (Os.).

alağaz Sır saklamayan (Su.).

alağun Alabildiğine bağırarak ağlamak (Os.).

alağuncu Alağunlu ağlamayı

adet haline getirmiş olan (Os.).
ala karga Saksığan (Çr.).
ala kesbir Yarım yamalak (Su.).
alakise (1) Saksığana benzer bir kuş (Evcî-Bo.). “Bir türlü yerli papağan olan **alakise** kuşları Aygar’da yuvalanmışlardı.” Sarıyüce, 2006: 70
alakise (2) Üçkağıtçı kimse (Çr.).
alakise (3) Yarı olmuş, yarı olmamış (Çr.).
ālamak Ağlamak (Çr.). “Eller guler ben **ālarım** gulemem / Niçin böyle talihsizim bilemem”
Caferoğlu, 1994: 144
Alaman Alman ulusundan olan (Su.).
Alamancı Avrupa ülkelerinde işçi olarak çalışan kimse (Su.).
alamet 1. Gösteriş, caka (Su.).
2. Nedeniyle (Su.).
alanbaç Yüksek alev; çalı, ot ateşi (Su.).
alarmak Kızarmak (Çr.). “Akşam **alardı** gitti, benzim sarardı gitti”
Akbaş, 1983: 43
ala sabah Gün ağarırken (Su.). “Ertesi gün **ala sabahta** bir ulak geldi.” Sarıyüce, 2004: 169
alaş Köpek adı (Su.; İsmailköy, Kertme-Çr.). “Karabaş’la **Alaş**’ı da sal, yolumuza gidelim.” Güven, 2013: 82
ala şafak Çok erken, gün ağarırken (Çr.). “Birliğimize katılmak üzere bizi **ala şafakta** yola çıkardılar.”
Sarıyüce, 2004: 167
alataş (1) Yarı yaş, yarı kuru toprak, az tavlı yer (İs.). “Çavdara **alataş** iyi geliyor.” Tdk, 1993: 201
alataş (2) Az sıcak (Su.).
aladırık Elektrik (Bademce-Ka.; Çal-yayla, Gökköy-Çr.).
alatokaç Ağaçkakan (Bademce-Ka.).
alay 1. Hep, bütün (Su.). 2. Kala balık (Çr.). “İçerisi bir **alay** kadın er-

kek, çoluk çocuk dolu.”

Sarıyüce, 2004: 170

alay Hepsî, bütünü (Obruk-Do.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Gümpürleri çekti çekti götürdü / Pürçüklünün **alayını** bitirdi” Kurtoğlu, 2006: 16
alaz Alev (Su.; Arpalık, Çıkrık-Çr.). “Köy kıyısına ulaştığında bir **alaz** daha daladı yüzünü.”
Sarıyüce, 2004: 341
alazlama (1) Hafif pişirme (Kılcılı-Al.; Su.; Ovakarapınar-Çr.).
alazlama (2) Yüzde, vücutta çıkan çıbanlar, kızartılar (Al.; Çitli-Me.; Su.; Gökköy-Çr.).
alazlamak (1) Ateşe odun atmak (Al.).
alazlamak (2) Yüzdeki şişlikleri üzerine sıcak demir uygulayarak iyileştirmek (Kulah-Al.).
al basma Lohusa kadınlarda görülen bir hastalık, lohusa humması (Kızılyar-Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.). “Aman loğusayı yalnız bırakmayın **al basar**.” Tdk, 1993: 207
al başlı Al duvaklı gelin (Su.).
albayrak Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
alçevre Erkeklerin kullandığı kırmızı mendil (Çr.). “Tutup **alçevre**min kördüğümünden / Halay çeke çeke öldüm bu gece”
(K. Sayın) Çorumlu, 2009: 996
aldamak Aldatmak, kandırmak (Çr.). “Dünya tadı bal tadı / Dünya beni **aldadı**” Gösterir, 2011: 118
aldangıç Avutacak, kandıracak, gönül alacak şey, söz (Me.; Or.).
alddan aşşa Dikine aşığı (Su.).
ale Açık kahverengi, ela göz (Eskiekin-Çr.). “Yedi yıl emek verdim **Ale** gözlü bir kıza” Ertekin, 2006: 70
âle Yavaşla, dur, durdur (Gökçam-Su.; Çr.). “Ale **ale** cezaevinde incek var.” Sağmen, 2009: 70
âlemek Durdurmak (Çopraşık-Al.;

Karadona-Çr.).
alemîyon Alimünyum (Tatar-Çr.).
 “Demliğim **alemîyon** / Derdimden bilemiyon” Çağıl, 2013: 19
âlen Yavaşla (Çr.).
âlenme Durma, yavaşlama (Çr.).
âlenmek (1) Alay etmek, eğlenmek, dalga geçmek (Gökçam-Su.; Çr.). “Adaminan ne **âleniyon** oğlum, get işine.” Kerman, 1997: 14
âlenmek (2) Durmak, yavaşlamak (Gökçam-Su.; Çr.).
âlenmek (3) Geç kalmak, oylanmak (Çr.). “Orda burda **âlenmeden** çabuk gel.” Kerman, 1997: 14
âleşmek (1) → **Âlenmek (1)** (Çr.). “Adaminan ne **âleşiyon** oğlum, get işine.” Kerman, 1997: 14
âleşmek (2) → **Âlenmek (2)** (Su.; Çr.). “Ateşe ‘nerde **âleşiyon**’ demişler, ‘ambarın eşiğinde’ demiş.” Kerman, 1997: 32
âleşmek (3) → **Âlenmek (3)** (Külâh-Al.; Çr.). “Orda burda **âleşmeden** çabuk gel.” Kerman, 1997: 14
aletirik 1. El feneri (Al.). 2. Elek-trik (Al.).
aleyçiği Hepsi (Al.).
aleyi Hepsi (Al.).
al garaguşun yavrusu Kızların düğünlerde mani söyleyerek oynadıkları bir oyun (Çr.).
algı Ganimet, doyumluk (Çr.). “Düşmandan **algı** aldılar denilse, heriflerin burunları bile kanamamış...” Tahir, 2008: 20
algın (1) Renksiz, cılız, zayıf, hastalıklı, kötürüm insan ya da hayvan (Külâh-Al.; Ba.; Su.; Eskiekin-Çr.). “Bir yanın **algın**, bir yanın çalgın olsun.” Oğuz, 2007a: 63
algın (2) Lâğım, su yolu (Os.).
algöyne Bir çeşit kırmızı erik (Çr.).
algun → **Algın (2)** (İs.).
al gülüm ver gülüm 1. Alışverişi

peşin yapmak (Çr.). 2. Bir işi tarafların rızası ile yapmak (Çr.). “Söz olsun diyedir, **al gülüm ver gülüm** hesabıdır.” Seyda, 2006: 206
alha Hayret, şaşma ünlemi (Kamışlı-Su.). “**Alha** işte Mehmet de geldi.” Tdk, 1993: 215
alıcı Atmaca (Çr.). “**Alıcının** biri bir serçeyi tutmuş çığırtyordu.” Gümüş, 1977: 86
alıcı kuş Atmaca (Akçalı-Su.; Evciortakışla-Çr.). “Şerife ablam Veli’nin başına **alıcı kuş** gibi çöktü.” Tahir, 2006: 105
alıcı melek Azrail (Çr.). “**Alıcı melek** bir gün gelir dayanır kapına.” Yoksul, 2013: 36
alık (1) Hayvanın beline konulan eski çul (Çitli-Me.; Oğlaközü-Su.). “Eşeğin **alığı**, kızın kalığı ne kadar süslense de fayda etmez.” Yoksul, 2013: 292
alık (2) Yırtık, çok eski giyim eşyası ya da yatak yorgan (Külâh-Al.; Su.; Eskiekin, Gökköy-Çr.). “Çıkar gayri şu **ahıkları**.” Tdk, 1993: 216
alık (3) Hastalıklı (Me.).
alıklı Yırtık pırtık giysiler giyen kimse (Su.).
alımcıl Alıcı, satın almaya istekli olan kimse (Çr.). “Ahmet bizim dükkana **alımcıl**.” Tdk, 1993: 218
alımını almak 1. Bir işte başarısızlığa uğramak, zarar etmek (Çr.). 2. Hak ettiği cezayı görmek, paylanmak, hakarete uğramak (Çr.). “O konuşmasını bilme dikçe benden **alımını alacaktır**.” Tdk, 1993: 218
alımkâr → **Alımker** (Çr.). “Çalık oğlum şimdi **alımkâr** olsun.” Tahir, 2006: 07
alımker Satın almaya istekli olan (Çr.). “Bir şeyi bir kimse **alımkerse**, ikinci bir kişi isteyemezdi.” Güven, 2010: 12

alımsar → Alımker (Çr.). “Sen Ke-
nan Efendi'nin tarlalarını **alımsar** ol-
muşsun!” Tahir, 2006: 274

alışmak Tutuşmak, yanmaya
başlamak (Çr.). “Soba **alışadursun**,
gel iki lâf edelim.” Tdk, 1993: 220

alikofter Helikopter (Gökköy-Çr.).

aliyçin Mısır calasından yapılan,
gelinlerin başına takılan başlık
(İmat-Al.).

alkara kılçık Siyah kılçıklı bir
çeşit buğday (Gökçam-Su.; Sarim-
bey-Çr.). “Üveyik, Rus, deli buğday,
İngiliz buğdayı, devediş, **alkara kıl-
çık**, Hicaz, turnadili yetiştirilmekte-
dir.” Çorumlu, 2009: 1445

alkarısı Lohusalarla, yeni doğan
bebeklere musallat olarak onla-
rı boğduğuna inanılan görüntü
(Evcî-Bo.). “Yamalı urbali, çirkin **al
karılarının** dolıştığı pınarlar vardır.”
Sarıyüce, 2006: 51

Allah sıvamış da yaratmış Çok
güzel, alımlı kadınlar için kul-
lanılan övgü sözü (Çr.).

allalem → Elleham (Çr.). “Kenefe
girdi **allalem**, senin başkomser.”
Tahir, 2004: 65

allanmak Utanmak, arlanmak
(Çr.). “Arsız **allanmaz**, bozkır çillen-
mez.” Yoksul, 2013: 68

allasen Allahını seversen (Os.;
Çr.). “Kim söyledi **allasen** ağa, şunun
adını biz de bilelim.” Tahir, 2006: 269

allem kallem etmek Bütün kur-
nazlığını kullanarak inandırma-
ya, kandırmaya çalışmak (Çr.).

alı gelin Bir çeşit kırmızı erik
(Çr.).

alı turna Halay türü bir halk
oyunu (Arpalık, Morsümbül, Ören-
cik-Çr.).

alma Elma (Baltacı Mehmet Paşa-
Os.; Su.; Büyükgölücek, Çalyayla,
Çayhatap, Dutçakallı-Çr.). “Bir acayip
kokun var / Çorum'da **alma** mısın?”

Ertekin, 2006: 65

almacık Kalça kemiği, uyluk ba-
şı (Çr.).

alma dilimi Bir motif adı (Su.).

alnaltın Alna takılan altın (Çr.).

altkırın Başağı altı sıralı olan
arpa (Sarimbey-Çr.). “Arpa neville
rinden yılandili, **altkırın**, tokak ye-
tiştirilmektedir.” Çorumlu, 2009: 1446

altı kis çıkmak Boş çıkmak, asıl-
sız çıkmak (Çr.). “Konuşunca onun
da **altı kis çıktı**.” Yoksul, 2013: 461

altına üstüne goyma Cenaze
kaldırma giderleri (Su.).

altınbaş Beyaz pamuk ipliğinden
dokunan bir çeşit ince bez (Çr.).

altından çapanoğlu çıkmak Gü-
venilmez birisinin yaptığı bir
işin içinden hile, kandırmaca
çıkacağı anlamında bir deyim
(Su.). “Bakalım **altından nasıl bir
Çapanoğlu çıkacak?**”

Sarıyüce, 2004: 221

altını çalmak (1) Toplamak, he-
sabı kapatmak, ilişiği kesmek
(Çr.).

altını çalmak (2) Ahırda hayvan-
ların yattığı yeri çalgı ile te-
mizlemek (Çalyayla-Çr.).

altını çalmak (3) Birinin ağzını
aramak (Su.).

altını üstünü görme Hayvanla-
rın tumarını yapma, yemini su-
yunu verme (Su.).

altı parmak Sırma işlemeli, altı
yol çizgili ya da çiçekli ipek
kumaş; bu kumaştan yapılan
gelin giysisi (Çr.).

alt tekneye inmek İflas etmek;
batmak (Bademce-Ka.).

altucu Sonuçta, en sonda (Çr.).

altun Altın (Evcıortakışla-Çr.). “**Al-
tun** ibrik delinmez / Evme menzil
alınmaz” Ertekin, 2006: 15

aluk → Alık (2) (Os.)

alvala İnce ipekten dokunmuş

kırmızı tülbent, gelin baş örtüsü (Çr.). “Gelin der ki **alvalalı** başım var Kudretten çekilmiş kalem kaşım var”

Çorumlu, 2009: 1330

amaç Karşı, ön taraf, göz önü, her yandan görülebilen yer, meydan, açıklık (İs.).

aman hēri Aman sen de (Çr.).

amanin Korku, dehşet, hayret, üzüntü, sevinç bildirir ünlem (Su.).

aman otarafi Güçsüz yönü (İs.).

“O senin **aman otarafını** bekliyor.”

Akalan, 1996: 30

amarat Çalışkan, işbilir, hamarat

(Çr.). “**Amarat** kadın evinden belli olur.” Tdk, 1993: 237

amasken Bir çeşit küçük, siyah

erik (Hamamlıçayköy-Çr.). “Orta boylu, kara kalem kaşlı, **amasken** erik gözlü...” Çorumlu, 2009: 79

amasya Bir çeşit misket elması (Çr.).

ambardelen Fare, sıçan (Çalyay-

la-Çr.). “**Ambardelenin** kızını alacağız ona.” Yoksul, 2013: 55

amedenden Habersiz, ansızın, birdenbire (Çr.).

âmel (1) Eğitim, meyil, eğik (Su.).

amel (2) İshal (Su.).

amesken → Amasken (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Beydili, İsmailköy-Çr.).

amıca Amca (Eskiyapar, İshacı-Al.).

“Bıyıklar buz tuttu dönmez dilimiz Ünüm gitmez **amıca**ma dayıma”

Arısoy, 1970: 74

amruksamak Arzu duymak, imrenmek (Gölet-Ka.).

an (1) Don ya da pantolonda iki bacak arasındaki kısık yer, ağ; bu kısma konulan üçgen parça (Çr.). “Donun **anını** sarkık yapmışsın.” Tdk, 1993: 241

an (2) Eklem, mafsal, boğum (Çr.).

anacak Yadigâr, hatıra (Çr.).

anaç (1) Analaşmış, çok yavru doğurmuş, yaşlanmış kümes havyanı, kuş ya da evcil memeli hayvan (Su.; Çr.). “Ferîğini bulurum / **Anacını** kovar da”

Gösterir, 2011: 71

anaç (2) Kurnaz, deneyimli, bilgili (Mislerovacı-Çr.). “Belli değil büyük küçük baksana / **Anaç** olmuş dünkü cüçük baksana”

Koygun, 2002: 32

anadan üran Çırlıçiplak (Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

ana donluğu Düğünde kızın annesine verilen giysilik kumaş (Çalyayla-Çr.).

anadut Ekin demetlerini arabaya koymaya, harmanı aktarmaya yarayan, bir üstte iki altta çatalı olan, uzun saplı aygıt (Büyükhırka, Kıcılı, Külâh-Al.; İs.; Beğdili, Çıkrık, Eskiikin-Çr.). “**Anadutu** tuttum, ağzıma aldığımı yuttum.”

Yoksul, 2013: 56

anah Aman, amanın (Göcenovacı-Çr.). “Uyku semesi ne olduğunu bilemedim, **anah** dedim.”

Çorumlu, 2009: 1650

anah gız Boncuk örgü motifi (Su.).

analık Üvey anne (İs., Gökköy-Çr.). “Bizim evde **analığım** bulguru kazana sayı ile atmaz mı?” Tahir, 2006: 100

ānamak Anlamak (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.). “Tüfek ayarsız **anadın** mı?” Destanoğlu, 2006: 28

anana her yer tekne Çevresine, başkalarına önem vermeyen, kendi bildiği gibi davranan kişiler için kullanılan deyim (Çr.).

ānanmak Yerde sırt üstü yuvarlanmak (Çopraşık-Al.).

ana oğul Bağda iki karık büyük-

lüğünde açılan bölme (Su.).
anar Eğer, şayet (Çr.). “**Anar** o nazlı yâr benim olmasa / Bahm gozlerimin yaşına benim”
 Caferoğlu, 1994: 146
anarat Saf, katıksız, temiz, öz (Çr.). “Bu yıl tohumluğu **anarat** buğdaydan koydum.” Tdk, 1993: 252
anarıberi Ufak tefek, öteberi, sandık eşyası (Çr.).
ānatmak Anlatmak (Çr.). “Dilim dönmez, her bi şeyi sayası / Hepisini **anadamam** doyası”
 Kurtoğlu, 1998: 17
anatot → Anadut (Al.; Seydim-Çr.).
anavul Sebze ekmek için ayrılmış toprak parçası, evlek (Doğla-Me.; Çıkırık-Çr.).
ana yolluğu → Ana donluğu (Çr.).
anca Ancak (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Evcirtakışla, Karahisar, Serban-Çr.). “Arzumanım dosttur **anca** / O dostu bulak bakalım” Koçak, 1980: 110
ancılayın → Ancileyin (Çr.).
ancileyin Öyle, onun gibi (Os.).
anda bunda Orada burada, ötede beride (Çr.).
andal 1. Bahçe, bağ ya da bostanda sulamayı kolaylaştırmak için, toprağın eğimine göre ayrılan parçalar, maşala (Me.; Or.).
 2. Evlek sınırı (Kūlah-Al.; Or.; Çıkırık-Çr.).
andallamak Dikişi seyrek seyrek dikmek (Çr.). “Bize gel de şu yorganı **andallayiver**.” Tdk, 1993: 257
andılı andılı Aç kalmak (Al.).
andırmak Hatıra getirmek, hatırlamak, anmak (Çr.). “Karı koca ara sıra eski dostlarımızı **andırırız**.”
 Tdk, 1993: 260
anduz Kırdı yetişen, nezleye karşı kökü toz haline getirilip buruna çekilen bir çeşit ot (Çr.).

anedder daşır Kadın aile reisi (Su.).
anehter Anahtar (Al.).
anetter Anahtar (Gökköy-Çr.).
Angara Ankara (İkipınar-İs.). “İki senedür **Angara**’da çalışıy.”
 Abaz, 2004: 120
angın Ünlü, tanınmış, namlı (Çr.).
angıt (1) → Angut (1) (Su.; Çr.).
 “**Angıda** bak, kaza bak, şu giden kıza bak.” Yoksul, 2013: 59
angıt (2) → Angut (2) (Su.; Çr.).
angıtmak Aptal aptal, şaşkın şaşkın bakarak durmak (Su.; Çalyayla-Çr.).
angut (1) Ördekten daha iri, kiremit renkli bir kuş, angıt (Evcibo.; Sarimbey-Çr.). “Yeşil başlı yaban ördekleri, **angutlar**, çolpalar eksik olmazdı bu suda.” Sarıyüce, 2006: 36
angut (2) Aptal, saf (Çavuşoğlu-İs.; Ka.). “Bizim bu adam **angut**, angut valla.” Abaz, 2004: 138
anığın çatı Alın çatı, alnın ortası (Çr.).
anırgan Çok anıran eşek, azgın erkek eşek (İs.).
anırsak Kirmanın yuvarlağı, ağırşak (Çitli-Me.).
anıştırmak Anımsatmak (Su.).
anıtmak (1) → Angıtmak (Kavşut-Su.).
anıtmak (2) Elle kovalamak, ürkütmek (Os.). “Arıyı **anıtm**a büsbütün azar.” Tdk, 1993: 271
anız 1. Ekinin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sapı (Os.; Gökköy-Çr.). 2. Ekinin biçildikten sonra sürülmeden boş kalan tarla (Su.; Çr.). “Bildir ektin oldu **anız**, bu yıl niye ektin bitli domuz?”
 Yoksul, 2013: 59
anıym Şaşırma ünlemi (İs.).
ankarla Çocuk oyunlarında sonuncu (Çr.). “Obir diğeri bunlardan

aşağı durmamak için **ankarlanın** ar-
diyim diyerek oyuna başlanır.”

Çorumlu, 2009: 1229

ankıt → Angut (1) (Çr.).

ankut → Angut (1) (İs.).

annaç (1) Yanıt, karşılık (Os.; Çr.).
“Mektubumun **annacını** çabucak yol-
la.” Tdk, 1993: 277

annaç (2) Karşı, ön taraf, göz
önü, her yandan görülebilen
yer, açıklık (İs.; Çitli, İbek-Me.;
Os.; Kamışlı-Su.). “Bıldır bana neler
ettin unutma / **Annacım**da bilmez gi-
bi sorutma” Gösterir, 2008/84: 11

annatın Alna takılan altın (Çr.).

annamak Anlamak (Çr.). “Goşu
kömüşünün çokdur guvveti / **Annar**
goşannar gormez gilleti”

Caferoğlu, 1994: 151

annat İri taneli, kalın kabuklu
siyah üzüm (Çr.).

annı 1. Alnı (İs.; Su.). “**Annı**na al-
tun balalla, gınalalla goçu.”

Abaz, 2004: 95

2. Tam karşısı (Su.). 3. Karşılığı
(İs.). “Elli gaymanıñ **annı** deel o.”

Abaz, 2004: 167

annığın şakı Alnının ortası (Su.).

ansirik Aksirik (İs.).

ansirmek Aksirmek, öksürmek
(Çr.).

anteri Entari (Os.). “**Antarisi** mıkla-
ma / Ufacık ilikleme”

Ertekin, 1971: 17

anur Kibir, gurur (Me.).

apakça Bembeyaz (Çr.). “Saçları,
kirpikleri doksanlık dedeler gibi
apakça idi.” Özçatalbaşı, 2003: 42

ā pakla → Ak bakla (Çr.). “Sufra
donat **ā pakladan** cacıkıtan.”

Yoksul, 2011: 87

apalak Tombul, sevimli çocuk
(Su.).

apalamak 1. Çocuğun emekle-
mesi (Çavuşoğlu-İs.; Os.). “**Apalıya-**
rak gittim dışarı.” Abaz, 2004: 139

2. Sendelemek (İs.; Çr.).

apannamak Geniş adımlarla hız-
lı hızlı yürümek (Kavşut-Su.).

aparmak Çalmak, aşırarak, alıp
kaçmak, habersiz götürmek,
gizlice almak (Al., İs.; Küçükpa-
labıyık-Çr.).

apartmak → Aparamak (Çr.).

apıç Bacak (Su.).

apık Ahmak, budala, sersem,
aptal (Çr.).

apış (1) Bacak arası (Çr.). “**Apışın**
arası,yüzünün karası.”

Yoksul, 2013: 59

Apış (2) Abdullah (Çalıcı-Çr.).

apışak Tarla kenarlarına çit yeri-
ne konulan çatallı çam ağacı
(Kuzuluk-İs.).

apirlo Hoparlör (Su.).

aplamak Atlamak (İs.).

apo Saf, aptal (Su.).

apörla Hoparlör (Al.).

appağ Bembeyaz (Çr.).

apraz Yavru yapmayan, doğuş-
tan kısır hayvan (Su.).

april Nisan (Külah-Al.; Gökköy-Çr.).

“Kork **aprilin** beşinden, öküzü ayırır
eşinden.” Çorumlu, 2009: 738

aprul Nisan (Me.; Or.).

apul apul Yavaş yavaş, ağır ağır
(Su.). “Uzunca boylu, pehlivan gibi
apul apul yürüyen...”

Sarıyüce, 2004: 126

arabaşı Tavuk eti ile hamur kul-
lanılarak yapılan bir çorba (Çr.).

“Çorum halkı **arabaşı** yemeyi bahane
ederek toplanıp hoş vakit geçirmek-
te...” Oğuz, 2006a: 29

aradoş Mayıs’ın ilk günlerinde
çıkan fırtına (Çr.). “**Aradoş** geldi
yakın, elma çiçeğin sakın.”

Yoksul, 2013: 61

arageçti Bir çocuk oyunu (Gök-
çam-Su.). “Eski köyü baştan başa
boylasam / Harmanlarda **arageçti** oy-

nasam” (A. Sapaz) Sağmen, 2009: 151

arakçı Hırsız (Os.; Su.).

arakçın Eskiden gelinlerin giydiği bir çeşit taç, takke (Ovasaray-Çr.).

ara kesdim Erkek çocukların koşarak, kovalayarak oynadığı bir oyun (Su.).

aralarından çamırlı köpek geçmemek İleri derecede içtenlikli, senli benli olma durumu (Çr.). “Hani Amet’le Mehmet gavga etmişlerdi. Şimdi **aralarından çamırlı köpek geçmiyo**.” Kerman, 1997: 56

aralattmak Soruşturmak, araştırmak (Çr.). “Sözlerin nereden çıktığını el altından **aralattım**.” Tdk, 1993: 296

aralık Mahallelerdeki dar sokaklar (Çr.).

arap Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

arasına darı tanesi sığmamak Sözleri normal aralıklarla, özen göstermeden peş peşe ulamak (Os.).

arastak Çatı, tavan (Çr.).

arayış Budama (Çr.). “Ağaçlar yapraklarını döküyor, **arayış** zamanı geldi.” Tdk, 1993: 301

arılmak → Ardılmak (Su.).

ardak (1) Çürümüş, çürümeye yüz tutmuş ağaç (Kulah-Al.; İs.; Gökköy-Çr.). “**Ardak** ağaçtan alet yapılmaz.” Yoksul, 2013: 62

ardak (2) Yaşlı adam (Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “Ben, Mincinin Çelebi, **Ardığın** Veli, evde oturuyoruz.” Sağmen, 2009: 145

ardak (3) İşlenmiş derilerin ezginleri (İs.).

ardenseleyin Arkası sıra (Su.).

ardılmak Yük olacak biçimde abanmak, yaslanmak, üstüne binmek (İs.; Os.; Çalyayla-Çr.). “Eş-şē **ardılıp** da binemiyom.”

Abaz, 2004: 121

ardına sıvamak Bedel olarak arkasından harcamak (Su.).

ardı sıra Hemen ardından, ardından (Çr.).

ardmak Yükleme, asmak (İs.; Çr.). “Şu çuvalı arkama **ardıver**.” Tdk, 1993: 307

arek İnsan ya da hayvanların sıcak, soğuk, yağmur gibi doğal etkenlerden korunmak için toplandığı yer (Su.).

arek yeri Boş vakit geçirme yeri (Al.).

argaç (1) Dokumalarda çözüğü üzerine enine atılan ip (Çr.).

argaç (2) Koyunların topluca yattığı yer (Kulah-Al.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “**Argaca** yonca ektim, Koyunlar dersin diye” Gösterir, 2011: 115

argadaşcak Arkadaşça (Çr.).

argalı Yaban koyunu (Al.).

argın Yorgun, güçsüz, bitkin (Çr.). “**Argın** eşek yük taşımaz.” Yoksul, 2013: 62

arha Arka (İkipınar-İs.). “Birini de **arhamıza** aldık.” Abaz, 2004: 120

arı (1) -den doğru, -den yana (İs.). “Doğudan **arı** bir fırtına koptu.” Tdk, 1993: 313

arı (2) Ağrı (İs.). “**Arı** çekiyom derdi.” Abaz, 2004: 104

arı (3) Temiz, tertemiz, saf, iyi (Çr.).

arı dalağı Oğul arılarının el büyüklüğünde yapıp bıraktığı petek (Çr.).

arığ Zayıf, cılız (Çr.).

arık Zayıf, cılız, sıska (İsahacı, Sincan-Al.; İs.; Palabıyık, Sarimbey-Çr.). “Malın **arığ**, üzümün kuruğu yenmez.” Türkoğlu, 2007: 165

arılık Arı kovanlarının bulunduğu yer, yapı (Çr.). “**Arılığa** ayı da-

dandırma.” Yoksul, 2013: 63

arın Alın (Gökçam-Su.).

arındırmak Temizlemek (Evcibo.). “Ömrü uzattığına, hastalıklardan **arındırdığına** sarsılmaz inançları vardır.” Sarıyüce, 2006: 51

arınmak Temizlenmek, yıkanmak (Büyükhırka-Al.; İs.; Evcior-takışla, Sarimbey-Çr.). “Bahar ol çiçekler açsın dalında / Yun **arın** şiirin engin gölünde”

Ercan, 1997: 117

arış Araba, kağrı oku (Çr.).

arıtma (1) Temizlemek (Akçalı-Su.; Çayhatap, Serban, Sarimbey-Çr.). “Kimse **aritamaz** kustuğun şerri Kalem seni parça parça kırarım”

(S. Örgel) Ercan, 1991: 429

arıtma (2) Ağrıtmak (Haydar-Al.; Çalyayla-Çr.). “Sevilelim bana atma taşını / Ben feleğin **arıtmışım** başını”

Erdugan, 2005: 76

arı Eğri (Su.; Çayhatap-Çr.). “**Ari** buke tazı olsun / Guvaya daş atıp ürenner” Caferoğlu, 1994: 141

ariym Şaşırma ünlemi (İs.).

ark Su yolu (Dereyazıcı-Al.; Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Baba oğul dereden bahçeye su taşıyan **arkı** yeniden kazıyorlar.”

Sarıyüce, 2004: 30

arkaç (1) → Argaç (1) (İs.).

arkaç (2) → Argaç (2) (Evcibo.; Gökçam-Su.). “Çalarım kaval ötmez / Koyun **arkaça** yatmaz”

Ertekin, 2006: 37

arkaçlık Dokumada argaç olmaya elverişli ip (Çr.).

arkalı Büyük, çok kalabalık (Çr.). “O köy **arkalıdır**.” Tdk, 1993: 326

arkalık (1) Tahta dildirilecek tomruğun dört köşesinden çıkarılan kalın yumru tahtalar (Çr.).

arkalık (2) Delmelerin arkasına konulan, “mavibez” de denilen, bir çeşit yerel dokuma (Çr.).

arkap Eğitim, terbiye (Çr.).

armıt Armut (Gökçam-Su.). “**Armit** dıma saplı, üzümüne çöplü diyo.”

Uçakcı, 2006: 215

armudubaş Barut, saçma ile doldurulan bir çeşit av tüfeği (Çr.).

armut Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

arnat → Annat (Çr.).

arnaltın Alna takılan altın (Çr.).

arogç Dokumada atkı ipliği (Çr.).

arpacık Tohumluk soğan (Kııcılı-Al.; İs.).

arpa kuşu Tahıl tarlalarında bulunan serçe büyüklüğünde bir çeşit kuş (Çr.).

arpalama Çok arpa yemekten ileri gelen bir hayvan hastalığı (Çr.). “Atlar **arpalamaya** yakalandı.”

Yoksul, 2013: 84

arpalık Arpa ekilen, köye yakın küçük tarla (Su.).

ars Gelincik denilen hayvan (İs.).

arsana Değirmen taşının ters döndürülerek buğdayın bulgur haline, kiremit parçalarının inceltilerek kum haline getirildiği yer (İs.; Beydili, Çalyayla, Ovasaray, Palabıyık-Çr.). “**Arsana** beygiri gibi dönüp durma.” Yoksul, 2013: 68

arsıkmak Utanmak, sıkılmak (Sarimbey-Çr.). “Gam kervanı dolanıyor kapımda / **Arsıkıp** da gitmez diye korkuyom” Çimen, 2004: 50

arsınmak → Arsıkmak (İs.; Aşağıfındıklı-Su.).

arşun Arşın (Çr.).

artağan Çoğalan, artan, bereketli (tarım ürünleri için) (Çr.). “Sizin bulgur **artağanmış**.” Tdk, 1993: 333

art göp Kağrıların arkasında bulunan, okların sağa sola kımıldamamasını sağlayan tahta (İbik-İs.).

artık Fazla, çok (Beydili-Çr.). “**Artık** mal göz çıkarmaz.”

Yoksul, 2013: 69
artıklamak Yemekte artık bırakmak (Çalyayla-Çr.).
artılmak → Ardılmak (İs.).
artmak Yükletmek (İs.).
aruv İyi, güzel (Kalecikkaya-Al.).
arvana Dişi deve (Çr.).
avrat 1. Kadın, avrat (Su.). 2. Erkeğin eşine karım anlamında kullandığı seslenme sözü (Su.).
arzuman İstek, şiddetli istek (Yazır-Bo.; Maksutlu-Ka.; Sarimbey, Serban-Çr.). “Soyun da gir koynuma, **Arzumanın** kalmasın”
Koşay-İşitman, 1932: 15
āsak Topal, aksak (İncesu-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).
āsamak Topallamak, aksamak (Çr.).
asamakta kalmak Sürüncemede kalmak, geriye atılmak (Çr.).
asancakta kalmak → Asamakta kalmak (Çr.).
asātek Kadın, eksik etek (Çr.).
asbap Giysi, üst baş (Al.; Demirşeyh, Kamışlı, Yarımşöğüt-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “**Asbapların** kansız gitsin de kanlı gelsin”
Yoksul, 2011: 70
asbap daşı Çamaşır yıkama taşı (Su.).
asdar 1. Evin tavanı (Su.). 2. Evle çatı arasında ot ya da odun konulan yer (Bademce-Ka.).
ases gobel Filmde başrol oyuncusu (Çr.). “**Ases gobel** dala gelmedi.” Yoksul, 2011: 70
asfinik Naftalin (Çr.). “**Asfinikli** giyme yakınlarını ürkütürsün.”
Yoksul, 2011: 70
asgellik Askerlik (İs.). “Ombeş sene **asgellik** edellerim.” Abaz, 2004: 108
ası Sinirli (Su.).
asık Asılmış adam (Çr.).
āsırık (1) Aksırık, hapşırma (Çr.).

asırık (2) Tavan (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).
āsırmak Hapşırma, aksırmak (Çr.).
āsik (1) Eksik, noksan (Al.; Su.). “Gonu komşu bizden **āsik** olmazdı Sevmediği gelirse helva çalmazdı”
(C. Terzi) www.corum.com.tr
āsik (2) Kadın, karı (Çr.).
āsik etek Kadın (Çr.).
āsikli 1. Kadın (Su.; Çr.). 2. Erkeklerin eşlerine seslenirken kullandığı söz (Su.).
āsilmek Eksilmek, azalmak (Çr.).
asker anası Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
aslahatten Çok şey anlamında şaşma ünlemi (İs.).
aslaletten “Hadi ordan, sanki” anlamında küçümseme sözü (İs.).
aslım aslım asılmak Zorlamak (Çr.).
asmak Ağır gelmek (Gölet-Ka.). “Çuvaldaki son bir kürek pirinci de koyunca, terazinin kefesi aşağı doğru **astı.**” www.golet.tr.gg/
aspur Sarı boya olarak kullanılan yaban safranı (Al.).
astar Tavan (İsahacı-Al.; İs.; Çayhatap, Çıkrık, Sarimbey-Çr.). “Korkmadın mı Veli Kâ'nın enikten / Nasıl indin **astardaki** delikten”
Arısoy, 1970: 64
astırmak Ağır gelmek (Gölet-Ka.). “Tahterevalliyeye sen binince üçünü de **astırdın.**” www.golet.tr.gg/
asvab Giysi, üst baş (Al.).
asvata Alışveriş (Al.).
aş 1. Bulgur pilavı (İs.). 2. Çorba, yemek (Su.; Çalyayla, Evcioirtakışla, Turgut-Çr.). “**Aş** dostu değil, baş dostu olmalı” Yoksul, 2011: 73
aşağ Tımar tarağı (Su.).
āşam Akşam (Çr.). “Garı bazarından birez pancar al, az da basdırma yolla

gobelden, **āşama** bişiriyim.”
Özçatalbaş, 2002: 27

āşamaca Akşama kadar (İs.). "Beni otturdula, **āşamaca** orda otdum."
Abaz, 2004: 168

āşamınan Akşam vakti, akşamleyin (Su.).

āşamlēn Akşamleyin (Su.).

aşdavul Bir çeşit ekşi elma (Çr.).

aş dezgahı Mutfak tezgahı (Çr.).
"Getmiş bakmış. **Aş dezgânın** üstünde bi dihim ekmek." Çorumevi, 2000: 18

aşena Evde yemekle ilgilenen reis kadın (Su.).

aşene Mutfak (Os.; Su.). "Annem bu mutfığa, karanlık **aşene** diye isim takmıştı." Saraçer, 2000: 62

aşer Meşe külünün ıslanmasıyla elde edilen bir çeşit çamaşır suyu, küllü su (Beydili-Çr.).

aşerp Eşarp (Al.).

aşerpi Eşarp (Çalyayla-Çr.).

āşeşmek Yıkılmak, birbirine girmek, aşırı gürlütu patırtı olmak (Çr.). "Ben meydana çıktığım an / **āşeşirdi** yer gök cihan"
Yoksul, 2011: 44

aşevi (1) Mutfak (Çıkırık-Çr.). "Sonra **aş evinde** odun ocağını yaktı, çorba koydu." Özçatalbaş, 2003: 69

aşevi (2) Lokanta (Su.). "Hem hanlarda, hem de kasabaların **aşevlerinde** yemek yenebilir." Sarıyüce, 2004: 101

aşgar (1) Kir çıkarıcı, çamaşır yumuşatıcı olarak kullanılan, üzerlik otu ya da meşe külünün kaynatılmasıyla elde edilen sulu karışım (Su.).

aşgar (2) Yüzsüz, biçimsiz (Su.).

aş garışdırma Yayla çorbası (Su.; Büyükgülücek-Çr.).

aş gatma İki çeşit yemeği karıştırma (Su.).

aşı (1) Hayvanların kulağı kesilerek yapılan im (Su.).

aşı (2) Koyun sürülerini birbirinden ayırmak için kullanılan kiremit renginde bir boya (Çr.).
"Kınalı koçları **aşılmalı** / Eyvah güzel gelin ömrüne yazık"
Çorumlu, 2009: 198

aşığı cuk oturmak 1. Çocukların oynadığı aşık oyununda aşığın kazanacak biçimde yere oturması (Çr.). 2. Bir kimsenin işlerinin iyi gitmesi (Çr.). "Kiremit işinde Ali'nin **aşığı cuk oturmuş**."
Kerman, 1997: 57

aşık (1) 1. Davarın diz kemiği (Çr.). 2. Oyun için kullanılan kemik (Çr.). "**Aşığın** bini bir para; ama ütülmesi kötü" Yoksul, 2011: 74

aşık (2) Bir çeşit kumar oyunu (Su.).

aşır aşı Aşure tatlısı (Kırcılı-Al.; Su.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.).

aşırma Köylerde oynanan bir halk oyunu (Örencik-Çr.).

aşırtma Semer paldımının aşağıya düşmemesi için sağrı üzeri ile iki yandan paldıma bağlanan yün ya da kayış kemer (Çr.).

aşkar Biçim, eşkal, nişan (Çr.).
"Şu adamın **aşkarına** bak."
Tdk, 1993: 358

aşkarsız Yüzsüz, biçimsiz, sevimsiz, çirkin (İs.).

aşlak (1) Aşılı fidan, aşı yapılmış bitki (Çr.).

aşlak (2) Ekli, eklenmiş (Su.).
2. Yama (İs.)

aşlama (1) Aşılanmış meyve fidanı (Çalyayla-Çr.). "Dere boyu **aşlama** / Aşlamayı daşlama"
Gösterir, 2011: 77

aşlama (2) Ekleme (Su.). "Yemeği ne su **aşıla** ki çoğalsın."
Yoksul, 2013: 649

aşlamak (1) Katmak, karıştırmak (Çr.).

aşlamak (2) 1. Ağacları aşlamak (İmat-Al.; Körkü-Su.; Evcioortakışla-Çr.). "Cevizi taşıyayım / Dalını **aşlı-yayım**" Çağıl, 2013: 13

2. Sebze fidesi dikmek (Çalyay-la-Çr.). "Domates **aşladım**."

Tdk, 1993: 360

aşlamak (3) Katmak, eklemek (Eskiyapar-Al.). "Altı yüz beşte gelince söze / Gülücük **aşlamış** asılan yüze" (G. Barışcan) Taşlıova, 2008: 508

aşlanmak Büyümek, boy atmak (Çr.).

aşlık Açlık (İkipınar-İs.). "Çocuklarım **aşlıktan** ölücek."

Abaz, 2004: 121

aşma Erkek hayvanın dişi hayvanla cinsel ilişkide bulunması (Su.; Çr.).

aşmak (1) Açmak (İs.). "Yere pıtdan düştü, **aşdım** bakdım."

Abaz, 2004: 159

aşmak (2) Devrilmek, yıkılmak (Çavuşoğlu-İs.). "Ne oldünu bilmiyom, oruya **aşdım**." Abaz, 2004: 137

aşmalı Erkek çocuklar arasında oynanan birdirbire benzer bir oyun (Çr.).

aşocağı Mutfak (Çr.). "Yemek pişirilen odaya aşevi ya da **aşocağı** denir." Çorumlu, 2009: 1202

aşrı Uzak (Beydili-Çr.).

aşşâ Aşağı (Esentepe-İs.; Gökçam-Su.; Eskiekin, Tarhankozlusu-Çr.). "Badalı **aşşâ** ineken o eltim geldi."

Abaz, 2004: 123

aşşih Aşık, saz şairi (Çr.).

aşur Tuzlu pişirilip sıcak yenen aşure (İs.).

aşurtma Hayvanın kuyruk altından geçirilen, semeri tutan keçe ya da deri kemer (İs.).

atak Cömert, eli açık kimse (Çr.).

atanak Çocukların ok atmak için yaptığı oyuncak yay (Gölet-Ka.).

ataş Ateş (Haydar-Al.; Körkü-Su.; Sa-

rimbey, Serban-Çr.). "Ben seni sözüne sadık sanardım / Gece gündüz **ataşınla** yanardım" Çırakman, 2002: 122

Atatürk yüreği Bir motif adı (Su.).

at cırtlığı Çayırardan toplanarak yenen bir çeşit ot (Kamışlı-Su.).

atgı Ekmek pişirmek için tandıra atılan kes, ot gibi şeyler (Çr.).

atgıcı Yufka ekmeği pişiren, çeviren kadın (Çr.).

atık Artık, gayrı (Çr.). "Neyse şimdik bulundu ya, **atık** tezcene bitiririk." Çorumevi, 1996: 23

atkıcı → Atgıcı (Çr.).

atlamp Dört nala koşmak (Os.).

atlampaya kalkmak Önünü ardını gözetmeksizin dört nala koşmak (Os.).

atlangaç Çaydan geçebilmek için aralıklarla konan iri taşlar (Çr.).

atlinkaya Çocukların bir tür oyunu (Os.).

atlemek Temizlemek, ayıklamak, seçmek (Tutçakallı-Çr.). "Bizim bağın başını / Ben **atledim** taşını" Gösterir, 2011: 131

atlı Erkek tavırlı kadın (Çr.).

"Anam sen o **atlıyla** başa çıkabilir misin?" Yoksul, 2013: 57

atlık At, eşek bağlanan ahır (Beydili-Çr.).

atma Kış geceleri sırayla, haftada bir yapılan yemekli sohbet (İs.). "Yarın akşam **atmamız** var, beni mazur görün." Tdk, 1993: 372

atmaca Sapan (Su.).

atmış Altmış (İs.). "Atmış sene olmuşdur ben gelin olalı."

Abaz, 2004: 169

atmış ahıl yetmiş fikir Bir örgü motifi (Su.).

at paklası Siyah, büyük bakla (Çitli-Me.).

atuk Artık (İs.). "Birbillene sungu

sunguye düşüyola, **atuk** naalisa."
Abaz, 2004: 102

ava 1. Baba (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). 2. Ağabey (Çopraşık-Al.).

avadan, avadanlık Araç, aygıt (Eskice-Çr.). "Onları da çoktan satardı ama, zenaatinin **avadanlıkları** oldu gundan..." Tahir, 2008: 353

aval aval Aptal aptal bakmak (Sarimbey-Çr.). "Etrafıma **aval aval** bakındım." Özçatalbaş, 2003: 23

avanak Kolayca kandırılabilen kimse (Göcenovacığı-Çr.). "Bizim buraya koca Kürt kılıcıyla gelmemiz, Çorumluya heybet göstermek içindi, **avanak** dedi." Tahir, 2004: 76

avanas Küp (Su.).

avanta Avare, işsiz, aylak, kötü kimse (Çr.).

avar Parsel (Doğla-Me.).

avara 1. Şaşkın, kararsız, beceriksiz, işsiz (Külah-Al.; İs.; Akçalı-Su.; Arpalık, Sarimbey, Turgut-Çr.). "Az kazandın çok çalıştın / Sen **avara** durdun mu hiç" Gardaş, 1979: 3

2. İşe yaramaz, verimsiz, kötü, bozuk, iyi olmayan her şey (İs.; Kavşut-Su.; Çr.). "Bu adam **avara**dır demedim mi?" Tdk, 1993: 376

avara ayı 1. Kasım ayı (Su.).

2. Ekim ayı (Bademce-Ka.). "Pazarın yolu, **avara ayı** diye diğer sorulara cevap veriyormuş." Uçakçı, 2006b: 247

avara gasnak Çalışmak istediği halde, koşullar çalışmaya elverişli olmadığı için işsiz güçsüz gezen kimse (Çr.). "Bir **avara kasnak** gibi boş döndüm / Hiçbir işe yaramadım neyleyim" (Körhasan) Ercan, 1991: 380

avaraklık İşsizlik (Çalyayla, Düdük-Çr.). "Avaralık döneminde okuma yazma kursu veriyormuş." Akkaya, 2011: 371

avcıl İyi av avlayan hayvan (Çr.).

avgın 1. Üstü kapalı ya da açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği (Külah-Al.; Boğabağı-Çr.). 2. Lâğım (Su., Me.).

3. Küçük su yolu (Su.). "Avgın, insanoglunun yarattığı ilk su yoludur." Yoksul, 2013: 86

avgun (1) Ayçiçeği (Al.; Dutçakallı, Eskiköy-Çr.). "Haydin la gobeller **avgun** yolmaya gidek." Tuluk, 1991.

avgun (2) → Avgın (Beydili-Çr.).

avhalaşmak 1. Oynaşmak (Çr.).

2. Şakalaşmak (Çr.).

avı 1. Zehir (Su.). 2. Acı (Su.).

avırt Çene (Su.).

avil Bayağı, adi, açığız (Os.).

avkalamak 1. Çalkalamak, elemek (Çr.). 2. Yakalamak, tutmak, avuçlamak (Çr.). 3. Eziyet etmek (Kamışlı-Su.).

avlağa Avın bulunduğu yer (Su.).

avlağı Bahçelerin çevresine ağaç ya da ince dallardan yapılan çit, engel (Çr.).

avloğ → Avlağı (Gölet-Ka.). "Avloğa diken kesmeye gidiyorum." www.golet.tr/gg/

avrana Dişi deve (Çavuşcu-Su.).

avrat Kadın, eş; evli erkeklerin eşlerine seslenme sözü (İshacı-Al.; Os.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Eskinin, Palabıyık-Çr.). "Avrada sırtımı dönük yatarım / Beden yorgun, aşka ırık patıran" Özgür, 2002: 92

avrat ağzılı Hanımının her dediğini yapan erkek (Gökçam-Su.).

avratbaz Kadın avcısı, zampara (Çr.). "Ulan Avratbaz, bu sıralar sen **avratbazlığı** da iyicene maskara ettin." Tahir, 2007: 288

avrat pazarı Kadınların öteberi sattıkları yer (İs.). "İnanmazsan bu hafta Çorum'un **Avrat Pazarı**'na git." Tahir, 2006: 89

avsata Alışveriş (İs.).

avsunlamak Hastaları iyileştirmek için okuyup üfleme, bir takım göreneksel işlemler yapmak (Çobandivan-Çr.). “Ziyaretçileri **avsunlamak** için ecdatlarından kalan bir kılıcı da gece çalıp giderler.”

Akkaya, 2011: 358

avsunnamak → Avsunlamak (Çıkrık-Çr.).

avsunnu Okunmuş, üflenmiş (Su.).

avu Zehir, ağı (Karkın-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.; Karahisar-Çr.). “Kız ben senin uğruna / **Avu** zehir içerim”

Gösterir, 2011: 214

avukçu İri taneli, kalın kabuklu bir çeşit beyaz üzüm (Çalyayla-Çr.).

avukdurmak Aldatmak, kandırmak, oyalamak (Çr.).

avukturmak → Avukdurmak (Çr.).

avul Çitle çevrili, üstü açık küçükbaş hayvan barınağı; ağıl (Gökköy-Çr.).

avul avul etmek Öfkeli bir biçimde, anlaşılmaz sözler söylemek (İsmailköy-Çr.). “Morarmış bir vaziyette, **avul avul** edip duruyor.” Güven, 2013: 33

avur Ağır (Kalecikkaya-Al.).

avurt 1. Ağzın bitim yerleri (Körkü-Su.; Gökköy-Çr.). 2. Ağız boşluğu (İs.; Ka.). “Çok aradım ama **avurduma** göre kaşık bulamadım.”

Yoksul, 2013: 213

avurtlamak Anlaşılmaz homurlularla sözü değiştirmek (Çr.).

avur zuvur etme İleri geri konuşma (Çr.).

avuş Avuç (Kalecikkaya-Al.).

avuşturmak Aktarmak (Kalecikkaya-Al.).

avut Bağırarak ağlama, sesli ağlama (İs.).

avutmak Oyalamak, teselli etmek, aldatmak (Serban-Çr.). “Erkek kısmının mal gibisinden, eli sopa-lısı iyidir diyerek **avutmaya** çalışırlardı.” Tahir, 2006: 32

avuz → Ağız (2) (Gökçam-Su.).

avuzbav Çuval ağzı bağlamada kullanılan ip (Kalecikkaya-Al.).

aya güne şah demek Buyrulan işi yapmayanlara sitem olarak söylenen söz (Gökköy-Çr.).

ayağı almak Ayak hareketini çalınan çalgıya uydurmak (Su.; Çr.).

ayağı karıncalı Adı çıkmış hafif kadın (Os.).

ayak altı Ortalık, merkezi yer (Su.).

ayakcak (1) Merdiven, merdiven basamağı (Çr.).

ayakcak (2) Yürüteç (Os.).

ayakçak Tırpancının çalışırken ayağına taktığı ayaklık ya da ot demeti; tönge (Su.; Beydili-Çr.).

ayak gezinmek Tuvalet gereksinimini gidermek (Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

ayak işi Kadın donu, don (Su.).

ayak tehrizi Odanın içinde, kapı arkasındaki sahanlık (Çr.).

ayak yolu Tuvalet (Al.; Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “Bundan sonra **ayak yoluna** giderler radyo, müzik çalarak şaapacaklar!” Özçatalbaş, 2003: 136

ayallama Ayarlama (İs.). “Böyle bi **ayallama** yaptık.” Abaz, 2004: 116

ayancak Dokuma tezgâhında kücüyü aşağı yukarı indirip çıkarmak için basılan düzenek; ayakçak (Alacahüyük-Al.).

ayarsız Davranışları uygun olmayan, kendini bilmeyen kişi (Aşağıfındıklı-Su.).

ayartmaç Ayartılmış, şaşırtılmış (Çr.). “Bizim yapının üstüne bir **ayartmaç** güvercin kondu.”

Tdk, 1993: 408

aybatçı Gürültücü, şamatacı (Çr.).

aydamak Hayvanları sürmek, çobanın sürüsüne katmak (Kalecikkaya-Al.).

aydaş 1. Zayıf, cılız (İs.; Gölet-Ka.). 2. Alabildiğine zayıflamış bebek (Os.). 3. Bir bebek hastalığı (Su.). “Şu haline bak! **Aydaşın** çıkmış.” www.golet.tr.gg/

aydede Ayçiçeği (Su.).

aydingul Ayçiçeği, çekirdek (Su.).

aydınlık Cam (Çr.).

aydişmek İddia etmek (Ka.).

aygırı Aykırı, ters, yanlış (Çr.).

aygırsak Erkek isteyen hayvan ya da kadın (Or., Me.).

aygırsamak Dişi hayvan, çoğuncası kısarak, erkek hayvan, aygır istemek (Çr.). “**Aygırsamış** kısarak gibi yelesini savurarak kişnemeye başlamasın.” Tahir, 2004: 203

ay görüktü Saklambaç oyununa benzer bir çocuk oyunu (Çr.). “Geceleri **aygörüktü**, sinembitti, çöğürümüş, güvercin takla geç vakitlere kadar sürerdi.” Tuluk, 1991.

aygul Ayçiçeği, çekirdek (Su.).

ayı (1) Topaç (İs.; Su.; Çr.). “İyi dönen **ayılar** için “Ula gobelin ayısı dondu” demekten kendimizi alamadık.” Tuluk, 1991.

ayı (2) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

ayı boğan Yenmesi güç, boğaz tıkayan bir çeşit armut (Çr.). “Dayadı önlerine iğdeyi, **ayı boğan** armudunu.” Seyda, 2006: 193

ayı döndürmek Kamçı yardımıyla topaç döndürmek (Su.).

ayık Uyanık, açık göz (İsahacı-Al.).

“Mekanınız kayaların koğuğu / Size derler hayvanların **ayığı**”

Arisoy, 1970: 64

ayılmak Ayılmak, uyanmak, aklını başına almak (Çr.).

ayın bayın olmak Şaşırmak, şaşkına dönmek, tuhaflaşmak (Çr.).

ayınğa Kaçak tütün (Çr.). “Bunlar kaçığı pusulamasınlar, geçende gelen **ayınğayı**?” Tahir, 2004: 66

ayın oyun olmak Oyuncak olmak, eğlence konusu olmak (Çr.). “**Ayın oyun**, kör oyun.”

Yoksul, 2013: 92

ayıpsamak Ayıplamak (Çr.).

ayıtlamak → Atlemek (İs.; Aşağıfındıklı-Su.; Karahisar-Çr.). “Bizim bağın başını / Kim **ayıtlar** daşını” Gösterir, 2011: 131

aykırılamak Dişi hayvanın, çoğuncası kısrağın, erkek hayvan istemesi (Oğlaközü-Su.).

aylak Açık, belli (Çalyayla-Çr.).

“Gözünü kim oydu, gardaşım oydu; **aylak** derin oymuş.”

Yoksul, 2013: 343

aylamak Devam etmek (Bo.).

“Yağmur **aylayacak**.”

Koşay-İşitman, 1932: 20

aylandırmak Çevirmek (Kalecikkaya-Al.).

aylı günlü Doğurması yakın kadın (Çr.). “**Ayı günü** yaklaştı.”

Yoksul, 2013: 92

aymak Ayılmak, kendine gelmek (Os.).

aynalamak Tek tırnaklı hayvanların tökezleyip dizini yaralaması (Çr.).

aynalı Bir tür heybe ya da kilim motifi (Su.).

aynalı fistan Kuşak bölümü bedene oturan, eteği büzgülü bir kadın giysisi (Çr.).

ay peceden aşmış 1. İş işten geç-

- miş (Su.). 2. Gece yarısı olmuş (Su.).
- ayran** Dügünlerde oynanan, başlık parası için gurbete çıkan delikanlıyı dönüšte sevdiği kızın tanınmamasını konu edinen sevirlik köy oyunu (Turgut-Çr.). “**Ayran** oyunu ile canlandırılmak istenen olay Turgut köyünde yaşanmış bir olaydır.” Oğuz, 2006c: 12
- ayranlığı kabarmak** Öfkelenmek, kızmak (Çr.). “**Ayranlığın kabarıp** sen mi bulaştın birine, yoksa senin mi ananı bellediler?” Özçatalbaş, 2003: 15
- ayrı enmek** Gelinin, ayrı oturmak amacıyla kayınbabasının evinden başka bir eve inmesi (Su.).
- ayrıkısı** Normal insandan ayrı biçimde davranan; ters, inatçı (Çr.). “**Ayrıkılık** etme oğlum, gel sen de gatil oyuna.” Kerman, 1997: 14
- ayruksa** Huysuz, tabiatsız (İs.).
- ayu** Ayı (Bademce-Ka.).
- ayucu** Yakın yer, ayak ucu (İs.; Su.). “Babam şöyle beş arık **ayucun** daymış.” Abaz, 2004: 105
- ayvah** Eyvah (Gökçam-Su.). “**Ayvahh!** Bu da mı geleceği bu yaştan sonra?” Sağmen, 2009: 120
- azap** Çiftlik işlerinde çalışması için bir yıllığına tutulan erkek hizmetçi, uşak (İsahacı-Al.; Sarayköy-Ba.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Beydili, Palabıyık-Çr.). “İstersen küpünde şarap olayım / Kapına kul eyle **azap** olayım” Özgür, 2002:51
- azbar** Çitle çevrili ahır avlusu (Kalecikkaya-Al.).
- azbuçuk** Az da olsa, biraz (Arpalık, Dutçakallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.).
- azdırmak** Yoldan çıkartmak, şımartmak, sapıtmak (Körkü-Su.; Mislerovacı-Çr.). “Kim büyüttü, kim bunları **azdırdı** / Kim ne söyledi de böyle kızdırdı” Koygun, 2002: 23
- aze** Âza, vücut organları (Os.; Akçalı-Su.; Göcenovacı-Çr.). “**Azem**deki yaraya bak, mora bak Nasıl vurdu felekteki zora bak” Gösterir, 2014: 94
- azenmek** Oyalanmak (Çr.).
- azı** Kağnıda tekerlekleri birleştiren, ekseni iki yandan tutan ağaç çivi (Çr.).
- azımsamak** Az görmek (Çr.).
- azınsamak** Az görmek (Al.; Su.).
- azırél** Azrail (Su.).
- azıtmak (1)** Kedi, köpek yavrularını evden uzak bir yere bırakmak (Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).
- azıtmak (2)** → Azdırmak (İsahacı-Al.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). “Doğru yürü **azıtmadan** / Kalyon alıp tozutmadan” Arısoy, 1970: 43
- azmak (1)** Yolunu yitirmek, şaşırarak, kaybolmak (İsahacı-Al.; Çalyayla, Evcirtakışla, Serban-Çr.). “İlim Hakka giden bir ulu yoldur, **Azarsın** o yoldan şaşarsan oğul” Özgür, 2002: 73
- azmak (2)** Şımartmak, yoldan çıkmak (Al.; Mislerovacı-Çr.). “**Azar** ki Allah beterinden saklasın kudurup Çorum’a sığmaz olur.” Tahir, 2004: 26
- azmak (3)** Yaranın ya da hastalığın çekinceli duruma gelmesi (Körkü-Su.; Eskiekin, Evcirtakışla-Çr.). “Savağın başında çağlayanı yok, **Azmuş** yaraları, bağlayanı yok” Kurtoglu, 1998: 8
- aznaşmak** Ağız dalaşı yapmak, bozuşmak, tartışmak (Su.). “Çöl Omar’ın uşakları **aznaşmışlar**.” Uçakcı, 2006: 378

B

bā (1) Bağ (İs.; Su.; Çr.). “Bizim bāda bi sürü tosba gördüm.” Tuluk, 1991.

bā (2) Düğüm (Su.).

bā (3) Bana (Karkın-İs.). “Bā bi çarşı banyosu yapdurucān acele.” Abaz, 2004: 112

baa Bey (Os.; Çr.). “Valla seni de öldürür, beni de öldürür **baa!**” Saraçer, 2000: 349

baaktan → Bayaktan (Ovasaray-Çr.).

baalamak Bağlamak (Çr.).

baalı Büyülü, büyülenmiş (Su.).

baalim → Baylığı (Çr.).

baanmek Beğenmek (Gökçam-Su.; Çr.). “Ben de **baandim**, o da baandı.” Sağmen, 2009: 51

baar Bağır, göğüs (Su.).

baarmak Bağırmak (Çr.).

baarsakları meydanda galmak Çabuk bitirilmemesi durumunda sıkıntı doğacak bir işte sıkışıp kalmak (Çr.).

baarsaklarına göğ dolanmak

1. Baharda hayvanların yeşil ota kavuşması (Çr.). 2. Ekonomik sıkıntısı olan bir kimsenin durumunun düzelmesi, zengin olması (Çr.). “**Baarsaklarına göğ dolandı** ya, garısının üstüne evleniyo.” Kerman, 1997: 57

baartlak Geveze, yaygaracı, çok bağırın, gürültücü (Çitli-Me.; Gökçam-Su.).

baba (1) Büyük, onulmaz çıban; veba, dert, hastalık (ilenmelerde) (İs.). “Elinde kolunda **babalar** çıksın.” Tdk, 1993: 447

baba (2) Zehir zıkkım (ilenme-

lerde) (Su.; Dutçakallı-Çr.). “**Babanın** bekini, zılımin kokünü yiyesice.” Uçakçı, 2006: 222

baba (3) Erkeklik organı (Çr.).

baba (4) 1. Çatılarda kullanılan omurga direği (Su.). 2. Kalın, kısa sopa (Su.).

babacan İyiliksever, merhametli (Çr.).

baba çıka Öl, geber anlamında ilenç (İs.). “**Baba çıksın!** Edemezlerse geldikleri gibi giderler...” Tahir, 2008: 282

baba çıkasica → Baba çıka (Çopraşık-Al.; Su.; Çalyayla, Karadona-Çr.). “İrissiz yâr haşat oldum elinde / Çok gılladım **baba çıksın** dilinde” Gösterir, 2008/84: 11

baba çıkmıyasica Olumsuz anlam taşımayan ilenme sözü (Çr.). “**Baba çıkmıyasica**, ellerin gırılınsın, nasıl doodün sabiyi?” Tuluk, 1991.

baba hesabı Miladi takvimdeki her ayın on üçü, ayın biri olarak alınan rumi takvim (Al.).

babal Günah ya da suç sayılacak eylemler; vebal (Al.; Su.; Arpalık, Gökköy, İsmailköy-Çr.). “**Babalı** altında kalmak istemiyorum.” Yoksul, 2013: 99

babalanmak Zıkkımlanmak (Su.).

babalı boynuna Vebalı boynuna, sorumluluğu sana (Su.). “Ben varam köyünüze / **Babalım** boynunuza” Ertekin, 2006: 31

babalık Üvey baba (Çr.). “**Babalı**ğında bol para vardı, koklatmıyordu.” Destanoğlu, 2006: 54

babana rahmet Doğru söyledin anlamında onaylama sözü (Çr.). “Tamam! **Babana rahmet!** Biz ‘yaren’ deriz.” Tahir, 2007: 217

babuç Ayakkabı, pabuç, bir çeşit terlik, yemeni (Eskiekin-Çr.). “Cici

- babuç** cız eder / Kız oğlana göz eder”
Ertekin, 2006: 39
- baca** Toprak dam, evin st (Al.).
- bacalık** Ocağın yanına ya da üstüne yapılan; lamba, kibrit gibi araç gereç konan raf (Os.).
- baca st** → Bacalık (r.). “Bu si-perin üstünde **bacst** denilen yine al-ıdan yapılmış raf bulunur.”
orumlu, 2009: 1203
- bacca** Bahçe (Su.).
- bacı** 1. Kız kardeş (renseki-İs.; Dutçakallı, Morsümbül-r.). “Ne umuyon **bacı**ndan, o da lyo acın-dan.” Yoksul, 2013: 505
2. Kadınlara birbirlerine sesle-nirken abla, arkadaş anlamında kullandıkları söz (Su.).
- bacılık** Kadınlara arasında kardeş yerine tutulan yakın arkadaş, kardeşlik (İsahacı-Al.). “Gelin **ba-cı**-lıklar uğut vuralım / inik buğdayı suya koyalım” Arısoy, 1970: 72
- ba** Hayvan vergisi (Al.; Evci-Bo.; Su.). “Satıştan **ba** almak için isteksiz isteksiz hayvanlar arasında dolaşıyo-rdu.” Sarıyüce, 2004: 286
- ba** Bahçe (İkipınar, renseki-İs.). “şindi de aha goca **ba**alar boz galıy gidemiyom.” Abaz, 2004: 121
- bayuz** Büyük bahçe (İs.). “Boyle aralar **bayuz** boyk ba buluları-dı.” Abaz, 2004: 97
- badak** Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (İs.; Gökçam-Su.; Boğabağı-r.).
- badal (1)** 1. Merdiven, merdiven basamağı (Külah-Al.; İs.; Gökçam, Yarımşöğüt-Su.; alyayla, Gökköy, Karadona-r.). 2. Basamak türü engebe (Su.). “Gobelin biri **badal**dan yuvalanmış, toplunun dibine mdo-muş.” Kerman, 1997: 14
- badal (2)** Ceviz iinin dörtte biri (r.).
- badal badal** Gayri muntazam, gelişigüzel (r.). “ocuğun tıraşı **badal badal** olmuş.” Tdk, 1993: 462
- badala basmak** ocuğun yaşına girmesi, yaşını doldurması (r.).
- badallamak** Basamak yapmak (r.).
- bade** Başka (Su.).
- bademli** Eskiden örülen bir o-rap ya da çorap nakışı (r.).
- badem parmak** İşaret parmağı (r.).
- badı** Kaz (Külah-Al.; İs.; Gökçam, Yarımşöğüt-Su.; ayhatap-r.). “Ye-mek iy’olmazsa karnı hep atır / Ta-vuğu, **badı**yı yemesi hoştur”
(S. rgel) Ercan, 1991: 428
- badı badı** Kazları uzaklaştırmak için söylenen söz (Su.).
- badımak** Yol kıyılarında biten, ufak yapraklı, yemeği yapılan bir ot (r.).
- badı** 1. Kaz (Os). 2. Kaz ya da r-dek yavrusu (r.). “Suların maz-galdan geçmeden önce oluşturduğu glckte, gün boyu ak yeşil gerdanlı **badı** badiler yzerdi.”
zatalbaş, 2002: 10
- badik** Kaz ya da ördek yavrusu (İbek-Me.; Konaklı, ky-r.).
- bagaj** Hayvanlara yem konulan yer (Al.).
- bagartak** → Bağardak (r.).
- bağ** Bey (Su.). “Avni **Bağ**, Osman Bağ.” Uçakcı, 2006: 356
- bağanmek** Beğenmek (r.). “Hadi ordan yalak Osoo, şimdi **bağanip** varmıyom da sana, erkek olunca mı alacağım seni.” zatalbaş, 2002: 120
- bağarcak** obanın gece yatarken sürünün kaçmaması ya da kurt geldiğinde haberdar olabilmesi için bir ucunu koyunlardan biri-ne bir ucunu koluna bağladığı ip (r.). “**Bağarcaklı** koyun, bilmez ki art niyetli oyun.”

Yoksul, 2013: 101
bağardak Çocuğun düşmemesi için beşiğe ya da salıncağa bağlanan enli kuşak (Kıslıcık-Me.).
bağbozumu Bağlardaki üzümün toplanması (Kıvcılı-Al.; Kamışlı-Su.; Çr.). “Eylülde **bağbozumu**, bahçelerin bozulması olur.” Doğan, 2004: 104
bağcak → Bağarcak (Oğlaközü-Su.; Boğabağı-Çr.).
bağça Bahçe (Gökköy-Çr.).
bağçe Bahçe (Çr.). “Karanfilim ek beni / Has **bağçene** dik beni” Ertekin, 2006: 73
bağenmek Beğenmek (Su.).
bağ eşgisi Olgunlaşmamış üzümün yapılan, sulandırılarak yenen pekmez türü bir yiyecek (Su.; Çalıcı-Çr.).
bağ gazanı Yaklaşık 30-40 litre su alan bakır kazan (Su.).
bağirdak 1. → Bağardak (Os.; Dutçakallı-Çr.). 2. Çocuk kundağı (Çr.). “Sinem yarin beşiği / Kollarım **bağirdağı**” Ertekin, 2006: 106
bağirtlak 1. Geveze, yaygaracı, çok bağırın, gürültücü (Al.; İs.; Os.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Yumurtlayan tavuk **bağirtlak** olur.” Yoksul, 2013: 662
2. Asabi, titiz, sert (Çr.).
bağilâni İçinde pekmez kaynatılan büyük bakır leğen (Çr.).
bağkal Yazma, kayıt (Kızılhamza-Or.). “Öğrencinin **bağkalını** bulamadım.” Tdk, 1993: 4440
bağ kaynatmak Bağdan toplanan üzümün ezilip şiresinden pekmez yapılması (Çr.). “**Bağ kaynatmak** için kara tandıra / Guzun küre gurusumu sorma heç” Kurtoğlu, 1998: 27
bağ kesmek Asma ya da tevelerdeki üzümleri toplamak (Gölköy-İs.; Çr.). “İçeride’de **bağ kesmeye** gitti.” Özçatalbaş, 2002: 107

bağlama şalvar Ayağa giyilen geniş pantolon (Çr.).
bağlantı (1) Arabalarda dingil üzerindeki parçaları birbirine bağlayan demir (Çr.).
bağlantı (2) Yeni yapılan binaların direncini arttırmak için köşelere konulan kılıç biçiminde demir, betonarme binalardaki köşebent (Çr.).
bağ leğeni → Bağilâni (Çr.).
bağlılık Cinsel bakımdan iktidarsızlık (Çr.).
bağlı Başka (Su.). “Ondan **bağlı**.” Uçakçı, 2006: 356
bağlık Olgunluk, akli erme (Çr.). “Seninle akla **bağlık** olunca konuşalım.” Yoksul, 2013: 564
bağrıbütün Top çekirdekli bir çeşit kavun (Kıvcılı-Al.; Ovakarpınar-Çr.).
bağrı geçik Karnı içine çekik insan ya da hayvan (Çr.).
bağrı yoha Yufka yürekli, merhametli (Çr.).
bağtap Din, dinsel inanç (Kızılhamza-Or.). “Bu kişinin **bağtabı** yoh.” Tdk, 1993: 4440
bah Evet, peki, olur, öyle (Çr.). “Kız güzel mi ?- **Bah**, -Bayrama gidecek misin? Bah.” Tdk, 1993: 486
bahanak Geviş getiren hayvanların körelmiş turnakları (Çr.).
bahasınmak Pahalı bulmak (Alacahüyük-Al.).
bahça Bahçe (Gökçam-Su.; Turgut-Çr.). “**Bahçaya** it bile yanaştırmıyo baban yav...” Sağmen, 2009: 51
bahınmak → Bakınmak (Su.; Çr.).
bahır Bakır (Su.).
bahmak Bakmak (Su.; Mislerovacı-Çr.). “Anar o nazlı yar benim olmasa / **Bahın** gözlerimin yaşına benim” Caferoğlu, 1994: 146
bahraç (1) → Bakraç (Akçalı, Gök-

çam-Su.). "Takmış kola **bahracını** / Dağıtmış rüzgar saçını"
Arız, 2005b: 100

bahraç (2) Tunçtan dökülmüş aşık (Çr.).

bahşiş Bahşiş (Çr.). "Düğünlerde kınalarda, hamam muhabbetlerinde çengilere soktukları **bahşiş**ları..."
Tahir, 2004: 294

baka Kurbağa (Kalecikkaya-Al.).

bakale Şaşırma ünlemi (Al.).

bakara Makara (Çr.).

bakıncak Ayna (Aşağbüyük-Su.).

bakınmak Doktora muayene olmak, tedavi olmak (İs.).

bakır çakır Kapkacak (Su.). "Beş on **bakır çakır** var." Tdk, 1993: 494

bakla Fasulye (Çr.). "Bitli **baklanın** kör alıcısı olur." Yoksul, 2013: 154

baklacı Falcı (Çr.).

bakla kırı Üzerinde kara benekler bulunan beyaz at donu (Evcı-Bo.). "Yalnız biri **baklakır**, öbürü yağız iki binek hayvanı bırakılmıştı."
Sarıyüce, 2006: 82

baklava kesimi Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

bakraç Bakır ya da çinkodan yapılmış kova (Os.).

bal Çocukların oyun oynadıkları aşıkların girintili çıkıntılı kısımları (Çr.). "On iki ya da on altı aşığı **bal** ya da mukabil tarafları yere gelmek suretiyle dizerler."
Çorumlu, 2009: 590

bala Küçük yavru, çocuk (Kalecikkaya-Al.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Koklarım **balam** seni / Kundağa sararam seni" Aytekin, 2003: 107

balaban Büyük, iri (Kalecikkaya-Al.; Çr.). "Oğlum **balaban** olsun / Boyu değsin çardağa"
Aytekin, 2003: 95

balak 1. Manda yavrusu (Çopraşık, İmat-Al.; İbik, Satryüzü-İs.; Os.; Çık-

rık, Dutçakallı, Gökköy, Karadona-Çr.). 2. Kedi, köpek yavrusu (İs.; Os.; Çalyayla-Çr.).

bālamak Bağlamak (İs.; Çalyayla-Çr.). "Annına altun **bālalla**."
Abaz, 2004: 95).

balbardağı Erken olgunlaşan, yeşil renkli, çok sulu, tatlı bir çeşit armut (Çalyayla-Çr.). "**Balbardağı** bir mi gelinboğanla? / Kondudaki eş mi köşkte doğanla?"
Gösterir, 2014: 77

balbaşı Koyu pekmez (Çalyayla-Çr.). "Çorum'un meşhur has baklavası ile **balbaşı** pekmezini anmadan geçmek olmaz." Çorumlu, 2009: 1269

baldırbacak (1) Açık saçık gelen, yarı çıplak (Çr.).

baldırbacak (2) Aç, yoksul (Su.).

baldırbayrak Eski püskü, yırtık, kılıksız (Çr.).

baldırcan Patlıcan (Al.; Yağcılar-Ka.; Çitli-Me.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**Baldırcanım** sarkarım / Sallanmaya korkarım"
Ertekin, 2006: 25

baldırı çıplak 1. Yoksul (Su.).

2. Yoksul olmasına karşın varlıklı görünen (Su.). "**Baldırı çıplaktan** kime ne hayır gelmiş ki?"
Yoksul, 2013: 108

bal dudak Karşısındakine şirin görünmek, yaranmak için tatlı sözler söyleyen kimse (Os.).

balgam → Balgan (Çr.).

balgan Sazlık, bataklık (Ka.).

balgunmak Parlamak, parıldamak, göz alıcı olmak (Çr.).

balgun Balkon (Çavuşoğlu-İs.). "Şoyle **balgunumuz** varıdı."
Abaz, 2004: 138

balıklı Dokuma çantaların üzerine işlenen bir motif (Alacahüyük-Al.).

balım Sevgili kardeşim, arkadaşım, şekerim anlamında (Çr.).

“**Balım** az gelsene.” Tdk, 1993: 505
balım duzu gibi parlamak Buy-
 rulan işi yapmayanlara sitem
 olarak söylenen söz (Gökköy-
 Çr.). “Maşallah sen de **balım duzu gi-**
bi parladım.” Gkb, 2002: 22
balıım → Baylığı (Su.; Çr.).
balkabağı Enayi, aptal (Çr.). “**Bal-**
kabağı gibi sırtıp duruyor.”
 Yoksul, 2013: 109
balkan Su birikintisi (Ka.).
balkaymak Çorum’un yerel do-
 kuması kenefinin bir çeşidi
 (Çr.).
balk balk balkımak Parıl parıl
 parlamak (Çalyayla-Çr.).
balkımak 1. Parlamak, parıl-da-
 mak, göz alıcı olmak (İmat-Al.,
 Yazır-Bo., Karahisar, Serban-Çr.).
 “Bir aydınlık **balkıyp** duruyordu her
 yanda.” Sarıyüce, 2004: 13
 2. Şimşek çakmak (İs.).
ballica Ballıbaba (Çr.).
ballı callı Çocukların oynadığı
 bir çeşit aşık oyunu (Çr.).
baloğlu Ballıbaba (Al.).
baltacık Değirmen taşının orta-
 sında bulunan, onu döndüren
 demir (Çr.).
baltacık demiri → Baltacık (Çr.).
baltası kütükten çıkmak İşleri
 yoluna girmek, rahata ermek
 (Çr.). “**Baltayı kütükten çıkarıncaya**
 kadar eyvallah et.” Yoksul, 2013: 109
baltayı taşa vurmak Boş bulu-
 nup birisinin yanında hoşla git-
 meyecek söz söylemek (Çr.).
 “**Baltayı taşa vurmakla** balta kırıl-
 maz, gönül kırılır” Yoksul, 2013: 109
bambal 1. Şımarık, nazlı, hoppa,
 yılışık (Me.; İs.). 2. Tembel (Çr.).
bamballanmak Nazlanmak, cil-
 velenmek, şımarık olmak, çocuksu
 davranışlarda bulunmak (Kara-
 dona-Çr.). “İstemem diye ne **bambal-**

lanıp duruyon?.” Kerman, 1997: 58
bamiya Bamiya (Karkın-İs.). “Beş
 buçuk kilo **bamiya** aldım.”
 Abaz, 2004: 143
bamiye Bamiya (Dutçakallı-Çr.).
 “Bahçelerde **bamiye** / Sıra geldi ye-
 miye” Gösterir, 2011: 116
banak 1. Lokma, sunak, ekmek
 parçası (Gölet-Ka.; Kalecik-Me.).
 “Yufka ekmeğini **banak** yapıp madı-
 mağa girdi.” Kerman, 1997: 14
 2. Sulu yemek, sulu katık (Çr.).
banakçı Onun bunun yemeğın-
 den faydalanan, çöplenen kim-
 se (Gölet-Ka.).
banda Yabanıl armut, ahlat (Çr.).
bandırma İri taneli, beyaz üzüm,
 razakı (Çıkrık- Çr.).
bandırmak → Banmak 1 (İs., Su.;
 Çıkrık-Çr.). “Halkı açlığa **bandırıp** /
 Ezenleri gördük Atam...”
 Kurtoğlu, 2006: 18
bandik 1. Köy kadınlarının giy-
 diği bol şalvar (Su.; Çr.). “Şu gelen
bandikli garı benim ebem.”
 Kerman, 1997: 14
 2. Çocuk ayakkabısı, patik (Çr.).
bangıl bangıl Yüksek sesle acı
 acı ağlayış (Çr.).
bangir Zengin, varsıl, banker (İs-
 mailköy-Çr.). “O zaman **bangir** ol-
 duk.” Güven, 2013: 229
bangonot Kağıt para (Çr.). “Bir
 arkadaştan alaydın birkaç yüz **ban-**
gonot...” Tahir, 2007: 312
bankırmak Böğürmek (Ovasaray-
 Çr.).
bankunot Kağıt para (Çr.). “Ben
 iki ayağan arasına bi kaç **bankunot**
 koyacağam.” Özçatalbaş, 2003: 72
banma Çamaşır yıkamak, pek-
 mez kaynatmak için kullanılan
 büyük bakır kazan (İs.; Os.; Bey-
 dili, Palabiyik-Çr.). “Binlerce **ban-**
maya sığmadı eti / Böyle sinek gör-
 düünüz mü ağalar” Özgür, 2002: 60

banmak 1. Kurutulacak meyve leri sıcak küllü suya batırmak (Beydili, TurgutÇr.). 2. Suya, çamura batmak (Su.). 3. Lokmayı yemeğin suyuna sokmak (Gölet-Ka.) “Yavan sunağımı içi boş kaba / Usandım ben **bana bana** bilen yok”
Gardaş, 1979: 5

bannak Parmak (İs.; Su.; Çalyayla-Çr.). “**Bannağımın** ucuna bak!”
Benice, 2002: 114

bannak gadar başinen Boyundan büyük işlere kalkışanlar için söylenir (Su.).

bar (1) 1. Sirke, pekmez gibi sulu yiyeceklerin üzerindeki köpük, küf, mantar (Çr.). 2. Ateşten, mide bozukluğundan, ağızda, dil ile dişlerde oluşan acılık, sarı tortu, pas (Çr.).

bar (2) Yemiş, meyve (Çr.) “Bahçede **barsız** adam.”
Koşay-Aydın, 1952: 13

bar (3) Beraber, birlikte (Gölet-Ka.). “Bekle de, ikimiz **bar** gidelim.”
www.golet.tr.gg/

barabar Birlikte, beraber (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Çr.). “Biziynen **barabar** onar da ehliyet aldıla.”
Abaz, 2004: 155

baradan almak Birdenbire parlamak, yanmak (Derekışla-Su.). “Kara soyka sanki barut mu kesildin **baradan** aldın.”
Uçakçı, 2006b: 141

barak Köstebek (Çr.).

barana Grup, takım, kabile, kalabalık, göç, küçük kervan, aile üyeleri (İs.).

barbunye Alafasulye, barbunya (Al.).

bardak Çamdan yapılmış su testi (Alacahüyük, Kıcılı-Al.; Kuzuluk-İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Kamışlı-Su.). “Eski çamlar **bardak** oldu.” Yoksul, 2013: 289

bardaklık Odada çam bardakların, testilerin konulduğu bölüm (Beydili, Çalica-Çr.).

barıkmak Susamak (Gölet-Ka.).

barmak Parmak (Çr.). “Hoca **bar-mânı** yoorda batırıp birez almış.”
Çorumevi, 2000: 18

bârmak Bağırmaq (Harunköy-İs.). “Beri geçedeki de zabânan **bâru**, geliñ bize.” Abaz, 2004: 128

barnak Parmak (Al.; Dutçakallı-Çr.).

barnak çöreği Sac üzerinde yapılan, parmak biçiminde çörek (Su.).

bartıl Yedirmelik, rüşvet (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “**Bartıl** yiye yiye karnı küp gibi olmuş.”
Koşay-İştman, 1932: 27

basak Merdiven, merdiven basamağı (Bademce-Ka.; Çr.). “Merdiven **basak** basak / Yukarı çıkmak yasak” Gösterir, 2011: 174

basamak Merdiven, el merdiveni, merdiven basamağı (Su.).

basdık Pekmez, ceviz, yarma ile yapılan bir çeşit tatlı yiyecek; pestil (Su.).

bas etmek Fırlatıp atmak (Su.).

bas geri Hayvanları geri yürütmek için söylenen söz (Su.).

basğı Baskı, inzibat (Çr.).

basırak Basınç, ağırlık (Çr.).

basırık Gizli, kapalı yer, hücre (Çr.). “Kimbilir hangi **basırıkta** kaldı.” Tdk, 1993: 541

baskı Belin sapına geçirilip üzerine ayakla basılan tahta kısım (Çr.).

baskına gitmek Gelin almadan bir gün önce oğlan evinin kız evine gidip töre yapması (Çr.).

basma Anjin (Çr.).

basmak Kümes hayvanlarını ku-luğkaya yatırmak (Çr.).

bastık Pestil (İsahacı-Al.). “Alaca’nın kızları kaşı rastıklı / Eskiyapar kızları cebi **bastıklı**” Arısoy, 1970: 68

bastırma Kışın hayvanlara yedirmek için biriktirilmiş yapraklı dallar (Bügdüz-Çr.).

baş Sayı, adet, tane (Su.). “On baş malım var.” Uçakçı, 2006: 356

baş atma Kına gecesi geline verilen armağanların gelinin başının üstüne gerilen çarşafın içine atılması (Bademce-Ka.).

başaca Sonuna kadar (Akçalı-Su.). “Binde bir bulunur **başaca** gülen / Gidip de var mıdır geriye gelen?” Arız, 2005a: 777

başacak Sonuna kadar (Çr.). “Bu dert böyle giderse / **Başacak** hayıf etti” Ertekin, 2006: 34

başağı Baştan çıkmış; söz, öğüt dinlemeyen, terbiyesiz çocuk (Çr.). “Çocuğu azarlaya, tekdir ede, terbiyesini bilemediler. **Başağı** etti-ler.” Tdk, 1993: 550

baş ağrısı dutmak 1. Hamilelik sancılarının başlaması (Su.).
2. Sara krizine girmek (Su.).

başak Tarım ürünleri toplandıktan sonra geriye kalan döküntüler (Çr.). “**Başağı** topladım, yığından hopladım.” Yoksul, 2013: 112

başaklama Tahılları, meyveleri devşirdikten sonra geriye kalanları toplama (Ka.).

başarat Aldanmayacak biçimde gerçeği açıkça görebilme yetisi; basiret (Çr.). “**Başaratım** bağlandı da vaktinde yetişemedim.”

Tdk, 1993: 552

başayak Tek başına, yalnız başına, kendi kendine (Çıkrık-Çr.).

başçı Oyuna önderlik eden çocuk (Çr.). “Aynı zamanda **başçılar** düzeni temin ederler.” Çorumlu, 2009: 1384

başçıl 1. Başkan, önder, amele

başçı (Eskiekin-Çr.). “Üç beş komşu ile dünür gidilir / Yol yordam bilenler **başçıl** edilir” Kurtoğlu, 1994: 164
2. → **Başçı** (Çr.). “**Başçılar** birer birer çocukları çağırarak, bunlardan hangisini istiyon diye sorarlar.”

Çorumlu, 2009: 1385

başdak (1) Ağaçların başından kesilmiş parçalar, lüzumsuz kısım (Çr.).

başdak (2) Başçı açık (Çıkrık-Çr.). **Başdak** yemek yemek günah sayılır. Tdk, 1993: 556

baş dermek (1) Gelinin başını süslemek (Çr.). “Kendi **başını dermeyen**, gelin başı dermeye kalkar.” Tdk, 1993: 556

baş dermek (2) Geçinip gitmek (Çr.).

başetmek Bitirmek, üstesinden gelmek (İsahacı-Al.; Su.; Çayhatap, Göcenovacığı-Çr.). “Orağı **başettik** kurduk harmanı / Köylünün kalmadı dizde dermanı” (S. Örgel) Ercan, 1991: 427

başev Köyde ekonomik durumu iyi aile (Su.).

başgöz etmek Evlendirmek (Al.; Os.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Ne etsek de şu çocuğu **baş göz etsek?**” Dbk, 2003: 119

başçı ağırlıklı Saralı, marazlı (Su.).

başçı bağı (1) Başçı kapalı (Su.).

başçı bağı (2) Evli (Su.).

başçı bozulmak Dul kalmak, boşanmak (Ba.; Su.). “**Başçı bozulmuş** fikaranın, dul kalmış kırkında.” Gümüş, 1977: 118

başçı bütün İlk evliliğini bozmayan kimse (Al.). “Düğün davetiyele-ri **başçı bütün** birine yazdırılır ki, bu evlilik de uzun sürsün.”

Ayhan, 2002: 280

başçı gayisi Başçı dertli, sorunlu (Su.).

başçı kalabalık Çok meşgul ol-

mak, çok işi olmak (Çr.).

başkel 1. Suçlu (İs.). 2. Başkalarının minneti altında olan kimse (Çr.). "Baş kel olmamalı kimsenin yanında." Gümüş, 1977: 108

başına çapıt bağlamak Evlendirmek, evlendirmeye çalışmak (Çr.).

başına çökmek Birinin ırzına geçmek (Su.; Çr.). "Bu Çorum, bağlarda başına çökülen yiğitlerden çok çekmiştir." Tahir, 2004: 266

başına guyulmak Sara nöbeti ya da sinir krizi geçirmek (Bademce-Ka.).

başına yetmek Bıktırmak, usan-dırmak (Su.).

başın bacadan mı çıktı? Evlenme konusunda ivedi davranan erkek ya da kızları kınamak için söylenen söz (Çr.). "Askerliğini yapmadan evlenme! Başın bacadan mı çıktı?" Kerman, 1997: 58

başında bi çihacak olmak Başına bir iş gelecek olmak (Su.).

başında kavak yelleri esmek Düşünmeden, akılsızca hareket etmek (Çr.).

başını bağlamak (1) Bir iş için kesin karar vermek (Çr.).

başını bağlamak (2) Evlendirmek, nişanlamak (Ka.; Gökköy-Çr.). "Başını bağladılar / İstemediğim yere." Gösterir, 2011: 112

başını bağrını yesin Kahretsiz anlamında bir ilenme (Çr.).

başını dönlemek Birinin başında beklemek (Çr.). "İşim bitene kadar yanından ayrılmadım, başını dönledim, işimi yaptırırım." Tdk, 1993: 560

başı tutmak Sara nöbeti gelmek (Çr.). "Başı tutuyor denir, okutulup, üfütürülüp, muska takılırdı boyuna." Güven, 2010: 10

bâşiş Bahşiş (İs.). "Gız tarafı da oña ne verüse bâşiş verüdü." Abaz, 2004: 95

başitmek Bitirmek (Harunköy, İkîpınar-İs.). "O tallayı başitmeliydük." Abaz, 2004: 131

başkahağı Başa kakılan iş, olay, durum (Çr.). "Düğünüme gelmedi diye başkahağı yaptı." Tdk, 1993: 561

başkalarına ağız eğmek Başkalarına muhtaç olmak (Çr.).

baş koşmak Bir işin önemle üzerinde durmak, ilgilenmek, önyak olmak, uğraşmak (İs.; Çr.).

başlı (1) Tepeleme dolu, ağız ağıza dolu (Çr.). "Üç tenek başlı buğday verdim." Tdk, 1993: 562

başlı (2) 1. Bitmemiş, yarım kalmış iş (İsahacı-Al.; Çıkrık, Serban-Çr.). "Ancak elinde bir başlı işi vardı." Arsoy, 1970: 58
2. Sürekli, daima (Karkın-İs.). "Başlı geçinicekle sanıyodum." Abaz, 2004: 146

başlık (1) Erkek tarafının kız tarafına verdiği para, mal ya da zinet eşyası, ağırlık (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Başlığı indirin bir kap turşuya / Baban beni bedavadan ever-sin" Arısoy, 1970: 70

başlık (2) Gem (Çr.).

başlık (3) Tekerlek parmaklarının çakılı olduğu kısım, top (Çr.).

baş olmak Bitmek, tükenmek (Çavuşoğlu-İs.; Körkü-Su.; Serban-Çr.). "Saymakla yaptığım baş olmaz felek / Bir kalp bu kadar da taş olmaz felek" Nalıncı, 1958: 82

baş örme 1. Kınadan önce yapılan, gelinin saçının dualarla taranıp örülmesi töreni (Beydili-Çr.). 2. Kına gecesinde gelinle güveyin eline kına yakma işi,

- kına gecesi töreni (Çr.). “Çarşamba öğle sonu **başörmedir**.” Özçatalbaş, 2002: 15
- başşah** Bahçede ya da tarlada ürünün son kalıntısı (Su.)
- başşak düzmek** Ekin başak vermeye başlamak (Çr.).
- başşaklamak** Tahıl ya da meyveleri devşirdikten sonra geriye kalanları toplamak (Çıkrık-Çr.).
- baştaklık** Odun yararırken alta konan büyük kütük (Çr.).
- baştan çıkmak** Doğru yoldan sapmak (Çr.). “**Baştan çıkan** başa ayak hayır etmez.” Yoksul, 2013: 118
- baş yokarı** Yukarıya doğru (Su.).
- başyoldaşı** Çok samimi arkadaş, dost (Çr.).
- bat** Yağ, salça, bulgur, maydanoz, dereotu ile hazırlanıp haşlanmış üzüm yaprağı ile yeneni bir çeşit pilav (Al.).
- bataşica** İlenç olarak kullanılan bir söz (Çr.).
- batılğan** Sazlarla, çayırlarda kaplı küçük bataklık (Çr.).
- batman** Bir sıvı ölçü birimi (Su.). “Ağır otur, **batman** götür.” Yoksul, 2013: 15
- batsat** Ara sıra, bazen, seyrek, tek tük (Çr.). “Ahmet bize batsat gelir.” Tdk, 1993: 572
- battal** Kullanılmaz, işe yaramaz (Yazır-Bo.; Su.; Çr.). “**Battal** silahlanan harbe girilmez.” Yoksul, 2013: 119
- battı balık** Daire biçiminde oturan oyuncuların bir mendili bacaklar arasından öteki oyunculara geçirerek oynadığı bir çocuk oyunu (Çr.).
- batundan batundan** Göğün uzaktan uzağa, boşuk boşuk gürlemesi (Çıkrık-Çr.). “Gök yine **batundan batundan** gürlüyor.” Tdk, 1993: 573
- bayā** Epey, oldukça çok (İs.). “Gız onların **bayā** bilgisini ölandan öreniyo.” Abaz, 2004: 112
- bavıl** Bavul (Su.).
- bay** Zengin (Kalecikkaya-Al.).
- bayahtan** → Bayaktan (Kayı-Çr.).
- bayak** → Bayaktan (Al.; Kayadibi-İs.; Su.; Arpalık, Dutçakallı, Mor-sümbül-Çr.). “Bahçeye girdim **bayak** Ayvaya vurdum dayak” Ertekin, 2006: 30
- bayaktan** Demin, az önce, şimdi (Çopraşık-Al.; İs.; Os.; Demirşeyh, Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). “Ahmet **bayaktan** buradaydı, neriyeeitti ula?” Kerman, 1997: 15
- bayatsımak** Bayatlamak, bayatlamaya yüz tutmak (Çr.). “Bu ekmeğler **bayatsımsı**.” Tdk, 1993: 578
- bayıldan** → Bayılтан (Çr.).
- bayılтан** Karnıyarık yemeği (Çr.).
- bayım bayım bayılmak** Sık sık bayılmak (Çr.).
- bayır** Yokuş, iniş (Çr.).
- baylı** → Baylığı (Çavuşoğlu-İs.). “Gız ölücek ellēm, anasına **baylı** habar etseñiz.” Abaz, 2004: 139
- baylığı** Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise (Çıkrık-Çr.).
- baylime** → Baylığı (Çr.). “Elbiseye o kadar emek verdim, beğeneydi **baylime**.” Kerman, 1997: 15
- baymak** Aldatmak, kandırmak, göz boyamak, etki altında bırakmak (Çr.).
- bayra** Saban oku, kağıni tekeri yapılırken kullanılan ağaç bal-yoz (Alacahüyük-Al.).
- bayrak kaldırma** Oğlan evine bayrak dikerek düğüne başlama (Su.; İsmailköy-Çr.). “Yarın **bayrak kaldırarak** oğlanın düğününü başlatacağım.” Güven, 2013: 151
- bayraklu** Şımarık (Bademce-Ka.).

bayraktar Dügünlerde bayrak taşıyan kişi (Su.). “**Bayraktar** bayrağı ele kaptırırsa sonuç çok acı olur.” Yoksul, 2013: 120

bayraktar yolu Dügünde bayrağı taşıyan kişi ile onun arkadaşlarına verilen küçük armağan (Su.).

bayram bâ Bayram günleri ortaya çıkan geçici rahatsızlık (Su.).

bayramcalık → Bayramlık (Su.; Çr.).

bayramlık Bayram öngününde nişanlıya gönderilen giysi gibi armağanlar (Eskiekin-Çr.). “Pancarlık, **bayramlık**, hıdırellezlik / Töredir gençleri başgöz ederken”

Kurtoğlu, 1994: 164

bazar 1. Çarşamba (Çr.). 2. Pazar (Al.; Dutçakallı-Çr.).

bazar ekmeği Çorum’a özgü 50 cm uzunluğunda pide (Çr.).

“**Bazar ekmeği** gibi uzatırım valla!” Özçatalbaş, 2002: 88

bazarın yolu Mal ya da sebze pazarından önceki gün (Su.).

bazıytesi Perşembe günü (İs.).

bazitesi Perşembe (İs.).

bazlama Mısır, arpa, darı ya da buğday unundan yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, kalın pişirilen sac ekmeği (Al.; İs.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çıkrık, Sarimbey-Çr.). 2. Yuvarlak, yassı çörek (Su.). “**Bazlamayı** yapan değil, kapan yer.” Yoksul, 2013: 121

bazlamaç → Bazlama (Al.).

bazlamaç → Bazlama (Çr.). “Buna bazı yerlerde **bazlamaç** da derler.” Çorumlu, 2009: 1272

bebe 1. Çocuk (Çr.). “Yirmi yaşına varmış karıya **bebe** dedin mi, ben senin aklından şüphe ederim.”

Tahir, 2004: 157

2. Yapma bebek (Al.).

bebecik Yaşlı hoppayla alaylı konuşma (Çr.). “**Bebecik** yine her zamanki gibi keyfin yerinde.” Yoksul, 2013: 121

bebeg Bebek, kukla (Çr.).

bebek (1) Dügünlerde, özellikle kına gecelerinde davul zurna eşliğinde oynanan, kol oyunu da denilen köy seyirlik oyunu (Elma-lı-Çr.).

bebek (2) Yetişkin erkek (Çr.). “Gideyim bakayım, dedi. Koca **bebek** ne istiyor?” Sarıyüce, 2004: 191

bebek sebek Çoluk çocuk (Os.).

bebük Leblebi (Ka.).

becana Çok büyük, kocaman, heyula, iriyarı (Çr.).

becek Köşe (Al.).

becellemek Hazırlamak (Çalyayla-Çr.).

beceyiş Becayış, yer değişme (Çıkrık-Çr.).

becik Buzağı (Alembeyli-Su.).

becit Gerekli, önemli, öncelikli, çabuk, ivedi (Ka.; Tanrıvermiş-Me.; İncesu-Su.; Serban-Çr.). “**Becit** işe şeytan karışır.” Kerman, 1997: 15

becit (2) İyi, mükemmel (Çr.).

bed Yüz, yanak (Su.).

bedā → Bedafa (Su.).

bedafa Bedava, karşılıksız (Harunköy-İs.). “Tabi **bedafa** olu mu?” Abaz, 2004: 131

beddafa İlenç, beddua (Çalyayla-Çr.). “Senden gayli seversem / **Beddafa**lar say bana” Gösterir, 2011: 80

beddiva → Beddafa (İs.). “Dede, yel olsun diy, **beddiva** ediy.”

Abaz, 2004: 104

bedel Merdiven basamağı (Os.).

bedil bedil Anlamsız anlamsız (Çr.). “Dilsiz kalasın da **bedil bedil** bakasın.” Yoksul, 2013: 116

bedirik 1. Taranmış, temizlenmiş, eğrilmeye hazırlanmış yün

- ya da pamuk yumağı (Çr.).
2. Kadınların iplik doladıkları, otuz santim uzunluğunda, kalem sapı kalınlığında bir çöp (Göcenovacığ-Çr.). “Kızın topuğunun üstünden **bedirik** gibi kanfışkırıyor.” Çorumlu, 2009: 1655
- bediriş** Kadın erkek birlikte oynanan bir halk oyunu (Su.; Çr.).
- bediz** Resim (Kızılhamza-Or.).
- bedrik** → Bedirik (Çr.).
- beduhadan** Birdenbire, ansızın (Çr.).
- bedürük** → Bedirik (İs.; Os.).
- bege** Hayvanlara yem konulan yer (Al.).
- beğ** Arı beyi, ana arı (Çr.).
- beğirmek** Hayvanın bağırması, melemesi, acı acı ses çıkarması (Al.). “Dağdan gelir dak gibi, boynuzları budak gibi, eğilir su içer, **beğirir** oğlak gibi / Bilmece.” Ayhan, 2002: 217
- beh** Bir şey satın alınırken ya da yaptırılırken, önceden verilen bir miktar para, pey (Çr.). “**Beh** parası namus borcudur.” Yoksul, 2013: 122
- behir** Nizam, âdet, görenek (Acınar-Çr.). “O devrin **behrinde** bunlar ayıp sayılırdı.” Tdk, 1993: 599
- behlelemek** Tembihlemek, göz koymak, kestirmek (Ka.; Çr.). “Eşeğini dehledim / Öpük verdim **behledim**” Gösterir, 2011: 204
- behni** Ahırda tahta ya da taştan yapılmış, oluk biçiminde hayvan yemliğı (Os.). “Başını kasılabilecek biçimde bağladım **behniye** sıkı sıkı.” Saraçer, 2000: 352
- beh vermek** Bir şeyi satın alırken önceden bir miktar para vermek (Çr.).
- bek** Sert, katı, pek, sağlam, güçlü, çok (Eskiyapar-Al.; Kayaagzı-İs.; Çalyayla, Sarimbey, Serban-Çr.). “Limon idim sıktın yar / **Bek** hatırım yıktın yar” Ertekin, 2006: 85
- Bekdeş** Bektaş (Çalyayla, Eşençay-Çr.).
- bek donuz** Çok sinirli (Yağcılar-Ka.).
- bekere** Çadırı gerdirmek için kullanılan ipe takılan ağaç (Küçükpalabıyık-Çr.).
- bek gadun etmek** Çok iyi yapmak (Bademce-Ka.).
- beki** → Bek (Su.).
- bekimek** İyiye yerleşmek, sağlamca tutunmak (Çr.). “Derdim derde ek imiş / Dert içime **bekimiş**” Gösterir, 2011: 309
- bekinmek** 1. İnat etmek, direnmek (Kalecik-Me.). 2. İyiye yerleşmek (Çr.). “Allah koymuş taş gibi oturduğun yere **bekindin**.” Yoksul, 2013: 45
- bek irād** Çok rahat (Su.).
- bek islah** Çok iyi, pek güzel (Çr.). “Gızı enstitü mektebine vermişiniz ha! **Bek islah** etmişiniz.” Kerman, 1997: 15
- bekişgin (1)** Sağlam (Su.).
- bekişgin (2)** Vurdum duymaz, aldırılmaz (Su.).
- bekişmek (1)** Pekişmek, sertleşmek, katılaşmak, sıkışmak (Çr.).
- bekişmek (2)** Alışmak (İs.). “Oruya **bekişicemiş** vadin miydi.” Abaz, 2004: 98
- bekiştirmek** → Bekitmek (Çr.).
- bekitmek (1)** Sağlamlaştırmak, pekiştirmek, sıkıştırmak, sertleştirmek katılaştırmak (Su.; Çr.). “Duvarı **bekittik**, yıkılması zor.” Yoksul, 2013: 256
- bekitmek (2)** Bir yere gözcü dikmek, nöbetçi koymak (Çr.). “Bekçileri etrafa **bekitmişler**, yine bir şey var.” Tdk, 1993: 603
- bekitmek (3)** Tokat vurmak (Su.).

beklik Berkitilmiş, sağlamlaşmış (Çr.). “Kaya kayaya **beklik** / Kayanın ardı keklik” Çorumlu, 2009: 432

bekmez Pekmez (Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “Bolatlı **bekmezi** gibi ne şireleniyon.” Uçakçı, 2006: 216

bekmez ebesi Pekmezin ağartılmasında kullanılan yoğurt ile yumurta karışımı (Çr.).

bekmez kefi Açık pekmez rengi, kulanın baz koyu donlu at (Çr.).

bekmezli ufamaç Kuru yufka ile pekmez karışımından elde edilen bir yiyecek (Su.).

bekmezli yoört Yoğurt üzerine pekmez dökülerek elde edilen yiyecek (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Büyükgülücek-Çr.).

bekmi Peki (Çr.).

bek yürü Hızlı yürü (Çr.).

bel (1) İm (Kızılhamza-Or.).

bel (2) Meni, sperma (Su.; Çr.).
“Dilaver Paşa tutuğunun **beli** olmadığını bilmeyen mi var?”
Tahir, 2004: 178

bel (3) Toprağı kazmakta kullanılan, ayak basacak yeri olan tarım aracı (Su.; Çalyayla-Çr.).
“**Belinen** küreğinin işim yok benim.”
Yoksul, 2013: 125

belbağı Kuşak, kemer (Su.).

bel bel bakmak Boş boş, aptal aptal bakmak (Çr.). “Bol bol yiyen **bel bel** bakar.” Yoksul, 2013: 156

belci Bağ, bahçe bellemede çalışan işçi (Su.).

belçek Cenazeyi mezara koyarken, tabutun altından geçirilip üstte birleştirilen, kuşak gibi kaput bezi parçası (Çr.).

beldir beldir Canlı, parlak (çocuk gözü için) (Çr.).

belek Kundak, çocuk bezi (Serban,

Üçköy-Çr.). “Çözdüğün zaman **beleği** yaştır / Her zaman yaş tutar bezi çocuklar” Koçak, 1980: 367

belemek (1) Çocuğu kundaklamak, beşiğe bağlayarak, sararak yatırmak (Yazır-Bo.; Do.; Oğ.; Os.; Körkü-Su.; Kuşsaray-Çr.). “Güzel gelin bebeğini **beliyo** / Kanlı düşman kamasını biliyo”
Çorumlu, 2009: 199

belemek (2) Bulamak, bulaştırmak (Su.).

belen Dağ üzerindeki yüksek geçit; dönemeçli, dik dağ yolu (Çr.). “Yedi derenin başını bir **belen** zapteder.” Çorumlu, 2009: 379

belenlemek → Belinlemek (Çr.).
“**Belenliyor**, kuşkuya düşüyordu kardeşinin evdeliğinden.”
Gümüş, 1977: 70

belenmek (1) Çocuk kundalanmak, beşiğe sarılarak yatırılmak (Çr.).

belenmek (2) Toz toprak içinde yuvarlanmak (İsahacı-Al.; Kirazlıpınar-Çr.). “Eşek küllükte **belenip** duruyor.” Yoksul, 2013: 293

belermek Gözün haddinden fazla açılması, açılıp kalması (Çr.).
“Duyunca gözleri **belirdi**.”
Yoksul, 2013: 256

belertmek Gözlerini haddinden fazla açarak korkutmak amacıyla bakmak (Külah-Al.; Os.; Su.).
“Baba gözlerini bir **belertti**, çocuklar sıçan yavruları gibi girecek delik aradılar.” Yoksul, 2013: 98

belgizar Armağan, hatıra, anmalık (La.; Su.; Dutçakallı-Çr.). “Sana bir **belgizarım** var / Bakar da ağlar mısın?” Türkoğlu, 2007: 177

belgüzar → Belgizar (Çr.). “Yarım bir **belgüzar** ver / Ölenecek daşıyım”
Ertekin, 2006: 101

beli benzer Belli belirsiz, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü,

- önemsiz (Çr.). “Bunun gannı **beli benzer** aşınan doyar mı ki?”
Çorumevi, 2000: 18
- beli bıkını kırılmak** Çok yorulmak (Ka.; Çalyayla-Çr.). “Akşamaca deste tırmık, **beli bıkını kırılıyor** fikaranın.” Gümüş, 1977: 79
- belik** Saç örgüsü (Evcı-Bo.; Körkü-Su.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Kızımı gelin ettim / Omzu çifte **belikli**”
Gösterir, 2011: 151
- beli kırılmak** 1. Çok yorulmak (Çr.). 2. Ölüm gibi çok ağır bir olayla karşı karşıya kalmak (Çr.).
- belinlemek** 1. Şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürkemek, uykudan sıçrayarak korkuyla uyanmak, afallamak (Kühlah-Al.; Su.; Çr.). 2. Uykuda konuşup hareketlenmek (Su.).
- belipester** Yorgun, bitkin (Çr.).
- beli salık** Bel kemiği kırılmış, aşağı çökmüş olan hayvan (Kuşsaray-Çr.). “Boyu uzun, burmu büyük demezler / Akli kısa, **beli salık** demezler”
(M. Koçak) Taşıtova, 2008: 313
- belkid** Belki (Su.).
- belkim** Belki (Çr.). “Küsmesin da rılmasın / **Belkim** kendinin olam”
Ertekin, 2006: 87
- belkime** Belki (Çr.). “Çorumlu, belki **belkime** yasak dinler ama...”
Tahir, 2007: 256
- bellek yapmak** Tanımak, bellemek, işaret koymak (Or.). “**Bellek yap** uğrün de gel / Gözüme görün de gel” Gösterir, 2011: 184
- belle ki** Sanki (Su.).
- belleme** Binek hayvanını soğuktan korumak için beline sarılan ya da eyerin altına konulan keçe (Os.; Çr.). “**Bellemesini** vur şu hayvanın sırtına.” Yoksul, 2013: 125
- bellemek (1)** Eğilmek, bel vermek (Çr.). “Ahırın orta ağacı **bellede**, kırılacak.” Tdk, 1993: 623
- bellemek (2)** Zannetmek, sanmak (Akçalı-Su.; Çr.). “Her ağsayanı topal **belleme**.” Yoksul, 2013: 366
- bellemek (3)** Bel ile toprağı alt üst etmek (İs.; Su.; Sarimbey-Çr.). “Gittim **bağ bellemeye** / Zeynep’i kollamaya” Gösterir, 2011: 92
- bellemek (4)** Tanımak (Su.). “Beni çok yanlış **bellemişsin**.”
Sarıyüce, 2004: 184
- bellemek (5)** Öğrenmek (Esentepe-İs.; Su.; Os.; Sarimbey-Çr.). “Acemi nalbant, nal mih çakmayı Kürt eşeğinde **beller**.” Çorumlu, 2009: 1072
- bellencelik** İlk öğrenilen, öğrenmelik (Su.).
- belletmek (1)** Öğretmek (Çr.).
Laz ağası buna çok şey **belletmiş**.
Tahir, 2006: 11
- belletmek (2)** Bel ile toprağı alt üst ettirmek (Su.). “Döne Kadın o gün imece ile bağı **belletecekti**.”
Sarıyüce, 2004: 281
- bel vermek** Kamburlaşmak (Çr.).
“Uzun direkleri çürümüş, kimi yerinde **bel vermişti**.” Seyda, 2006: 93
- ben düşmek** Meyvelerin, en çok üzümün olgunlaşmaya başlaması (Hışır, Kıcılı-Al.; Evcı-Bo.; Büyükgülücek-Çr.). “Burada domateslere yenile **ben düşüyor**.”
Sarıyüce, 2006: 36
- benli** Bir halk oyunu (Çr.).
- benzine gan gelmek** Dinçleşmek, yiğitleşmek (Su.).
- bepez** Pekmez (Çr.).
- berağal** Beri gel (Çr.).
- berber** Kapalı alanlarda oynanan seyirlik köy oyunu (Deliler-Çr.).
- berçi** Mavi göz (Os.).
- berçin (1)** Perçin (Çr.). “Çekmece-nin **berçini** / Açamadım içini”
Ertekin, 2006: 38
- berçin (2)** Tarlada bir yere top-

lanmış taş yığını (Ahmetoğlu-Çalyayla, Dutçakallı, Eskiakin-Çr.).
 “Sakızlık Burnu’nda **berçin** sökersin, Kepir’de habire fidan dikersin”
 Kurtoğlu, 1994: 34

berdi Kamış yaprağı, hasır örgü (Su.).

beri benzer Sıradan, benzeri çok olan (Çr.). “Sen bizi **beri benzer** cer mollası belleme...” Tahir, 2006: 164

berk Sert, katı, sağlam, güçlü (Arpalık, Dutçakallı, Sarimbey, Serban-Çr.). “Köpek Hasan şapkasını **berk** tutup, göğsüne bastırmişti.”
 Seyda, 2006: 106

bertilmek 1. Yaranın azması (Çıkrık-Çr.). 2. İncinmek, burkulmak (Çr.).

bertilmek Kasın zedelenmesi (Os.).

bertlek Patlak, devrik göz, patlak gözlü (Çr.).

bedil → Bestil (Harunköy-İs.; Su.).
 “Ezeli **bedil** erüklerimiz oldu.”
 Abaz, 2004: 128).

beslek Besleme, hizmetçi, evlatlık (İs.; Os.; Çıkrık-Çr.). “**Beslek** getirdikleri sümüklü kızı seviyorlar, beni sevmiyorlardı.” Aksu, 2013: 12

besleme Küçük yaşlardan itibaren ailesinden alınarak büyütülen hizmetçi kız, evlatlık (Çr.).
 “Say ki, **besleme** değil, öz kızı...”
 Tahir, 2004: 12

besmeç Bulgurla yapılan bir çeşit çiğ köfte (Su.).

bestil Pekmezle nişastadan yapılan bir çeşit tatlı yiyecek; pestil, köfter (Çr.). “**Bestili** bol olan baharı kolay getirir.” Yoksul, 2013: 130

beşbiyık Muşmula (Bademce-Ka.).

beşibirlik Kadınların süs için takındıkları, beş altın lira değerinde olan altın (Eskiyapar-Al.; İs.). “**Beşibirlik** isterim / Sarrafa yaptır da gel” Gösterir, 2011: 183

beşibiyerde → Beşibirlik (Çr.).
 “Kız imana gelmen mi? / Taksam **beşi bir yerde**” Aytekin, 2003: 13

beşik Kağnya fazla yük yüklemek için okları arasına konulan çatallı ağaçlar (Çr.).

beşik kertigi → Beşik kertmesi (Su.).

beşik kertmesi Çocukları beşikte iken nişanlama ya da böylece nişanlanmış kız, erkek (Çr.).
 “Ali'nin **beşik kertmesi** değil mi Döne?” Gümüş, 1977: 103

beşik örtüsü İki yana akıntısı olan çatı (Çr.).

beşli Beş fişek alan tabanca, tüfek (Al.; Çr.). “Şart olsun, **beşliyi** çeker, hepinizi kuş gibi avlarım.”
 Tahir, 2004:260

beşlik → Beşibirlik (Çr.).

beşşik Beşik (Esentepe-İs.). “Bebē **beşşiğe** belyok.” Abaz, 2004: 117

beş taş Misket iriliğinde beş adet taşla oynanan kız oyunu (Gölet-Ka.; Su.; Gökköy-Çr.).

bet (1) Kötü, çirkin (Do.; Mislerovacı, Serban-Çr.). “İyi dedik sağır dilsiz **bet** huya / Böyle gelmiş böyle gider bu diye” Koygun, 2002: 36

bet (1) Yüz, çehre (Su.).

beterleşmek Kafa tutmak, surat asmak, sert, kaba davranmak (Çr.).

betermek → Beterleşmek (Çr.).

beti benzi (atmak) sararmak Kişinin renginin solması (Çr.).
 “Ağzından laf kaçırdığı için **beti benzi sararmıştı**.” Tahir, 2004: 44

betine gitmek 1. Fenasına gitmek, beğenmemek (Çr.). 2. Zoruna gitmek (Çr.). “**Betine gidenleri** sevmek, ... boyunlarına sarılmak geliyordu içinden.” Seyda, 2006: 139

bey İçi kurşun, zift, sakız gibi maddelerle doldurularak ağır-

- laştırılmış aşık (Çr.). “Bu aşıklara akat, **bey**, kurşunlu gibi adlar verilir.” Oğuz, 2006b: 10
- beyle** Böyle (Örenseki-İs.; Gökçam-Su.). “Ula arhadas ben hayatımda **beyle** it doğme gormedim.” Sağmen, 2009: 51
- bezek** Şalvar ya da donun uçkur geçirilen yeri (Os.; Su.). “Paçala rından bağlayıp, **bezeğinden** üfleye üfleye şişirdi.” Özçatalbaş, 2002: 48
- bezeme** Vücutta akşamları çıkıp, sabahları batan kabarcıklar şeklinde olan deri hastalığı (Çr.).
- bezenmek** Hoca tarafından okunup üflenmek (İs.).
- bezermek** Solmak, rengini atmak (Çr.).
- bezevu** → Bezek (İs.).
- bezi** → Pezi (1) (Su.; Çr.).
- bezirganbaşı** En az on çocuğun, açık havada kız erkek karışık oynadığı bir oyun (Çr.). “Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, ... körebe, **bezirganbaşı**, ebem çıt...” Özçatalbaş, 2002: 87
- bezmek** Usanmak, bıkmak (İsahacı-Al.; Örenseki-İs.; Körkü-Su.; Serban-Çr.). “Yârden ümit üzülmez / Elin dilinden **bezdim**” Ertekin, 2006: 100
- bıcağ** (1) Köşe, bucak, uç, aç (Ka.; Çr.).
- bıcağ** (2) Mutfak dolabı (Su.).
- bıcaklık** → Bucaklık 1 (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Göcenovacığ, Gökköy-Çr.). “Elimi çaldım, **bıcaklık**taki kap kacak takırdadı.” Çorumlu, 2009: 1655
- bıcık** Buzağı (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).
- bııldak** Pişik (Çr.).
- bıılğan** Birikinti, çöküntü (Su.). “Küpün dibi **bıılğan** bağlamış.” Tdk, 1993: 654
- bıımak** Mızıkçılık etmek, sözünden dönmek, pişman olmak (Çr.). “Çocuk işten iyice **bııdı**, kaçacak yer arıyor.” Yoksul, 2013: 212
- bıırık** Cüce (Al.).
- bııtımak** Bıktırmak (Çr.). “İşe zorlayı zorlayı çocuğu **bııttı**.” Yoksul, 2013: 403
- bıcağ** Pulluk (Al.).
- bıçın** 1. Kabadayı, hovarda, ser-seri (Çr.). 2. Yiğit, çevik (Su.).
- bıçık** Sel yatağı, dere, dere yatağı (İncesu-Su.).
- bıçkı** Testere (Çr.). “**Bıçkı** vurdum çayıra / İyi kötü ayıra” Aytekin, 2003: 35
- bıçkırılı** Bir çeşit kilim (Su.).
- bıdak** Budak (Gökçam-Su.). “Gürgen **bıdak**lanır mı? / Dalları saklanır mı?” Gösterir, 2011: 126
- bıdığım** Çok az (Bademce-Ka.).
- bıdığ** (1) Gerdan, çenenin altı (Os.).
- bıdığ** (2) Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (Çr.). “İdiktir, **bıdıktır** ama devlere meydan okuyor.” Yoksul, 2013: 385
- bıdığ** (3) 1. Küçükleri severken kullanılan bir söz (Çr.). 2. Sevgili, sevimli (Me., Çr.).
- bıdıki** Azıcık (Bademce-Ka.).
- bıdııl** 1. Bebeklerin yarım sözcüklerle sürekli konuşması (Os.). 2. Kısa adımlarla çabuk yürüyen kimse, çocuk (Gölet-Ka.). “**Bıdııl** **bıdııl** ayağımın altında dolaşiyor.” www.golet.tr.gg/
- bıdıılga** İğde dallarından tespîh biçiminde yapılan, genellikle hayvanların boğazına takılan takı (Tolamehmet-Çr.). “**Bıdıılga**yı taktım boynuma, yâr gelip yatmıyor koynuma.” Yoksul, 2013: 134
- bıdıımık** Azdan daha az, çok ufak, küçük (Gölet-Ka.). “Ekmeğin kenarından **bıdıımık** ısırılmış.”

www.golet.tr.gg/
bıdır bıdır Mırıldanma, anlaşıl-
mayacak biçimde konuşma
(Su.). “Bundan sonraki konuşmalar
bıdır bıdır ölçüsünü pek aşmadı.”
Sarıyüce, 2004: 87
bıdış Sevimli, tavlı küçük hayvan
(Su.).
bıgıl bıgıl Şarıl şarıl, çağıl çağıl
(suyun akışına ilişkin) (Çr.).
bıgır bıgır bitmek Çok şişman-
lamak (Çr.).
bıhalık → Bıhanık (Çr.).
bıhanık Hayvanların ayağına bu-
kağı takılacak yer, bilek (Çr.).
bıhtı Pıhtı (İs.).
bılaşuk Bulaşık (Esentepe-İs.). “Ça-
maşur, **bılaşuk** yihiyok.”
Abaz, 2004: 117
bilbil Çocuğun erkeklik organı
(Dutçakallı-Çr.).
bildik Az ya da küçük miktarda
olan şey (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).
bıldır Geçen yıl (Al.; Os.; Kamışlı,
Yarımsöğüt-Su.; Eskiengin, Kavacık,
Karadona, Sarimbey-Çr.). “**Bıldır** ba-
na neler ettin unutma / Annacımda
bilmez gibi sorutma”
Gösterir, 2008/84: 11
bilik Sevimli, besili hayvan yav-
rusu (Su.).
bilkımak Olgunlaşmış, en olgun
halini almış her türlü meyve
(Gölet-Ka.). “Bu kavun **bilkımış** bir
kaşıkla yemeli.” www.golet.tr.gg/
bınanık → Bıhanık (Çr.).
bingıldak Küçük bebeklerin ba-
şının üst yanındaki yumuşak kı-
sım (Çr.). “Gafası, **bingıldıağı** nasıl,
sertleşti mi?” Özçatalbaş, 2002: 85
bingıldamak Etin titremesi, oy-
naması (Çr.). “Karaman kuyruğu gi-
bi **bingıldayan** sağrısının eriyip ke-
miğe dönmesi...” Tahir, 2004: 334
birak allasen Boş ver, uğraşma,

bırak Allahını seversen (Çr.).
“**Birak allasen** bre emmi... Ben öl
müştüm.” Tahir, 2008: 35
birak hēri Yapma, bırak sen de
(Çr.).
birçak Burçak (Gölköy-Çr.). “Tek-
kenin ardı **birçak** / Tırpan getirin bi-
çek” Ertekin, 2006: 109
birçalık → Burçalık (Tatar-Çr.).
“**Birçalık** kazmadık mı / Mektuplar
yazmadık mı” Çağıl, 2013: 9
birda Burada (Su.).
bitbıdı Geveze (Çr.).
bitırak Kırlarda yetişen yabanıl
bir otun dışı dikenli tohumu (İs.;
Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Kaya dibi
bitırak / Gelin kızlar oturak”
Türkoğlu, 2007: 175
biyıl Bu yıl (Gölköy, Harunköy-İs.;
Çalyayla-Çr.). “**Bi yıl** boyna o bişür-
dü, biz çalıştık.” Abaz, 2004: 132
bızā Buzağı (Çr.).
bızağı Buzağı (İbik-İs.).
bızalacı Karnında yavru olan
inek (Su.).
bızalamak İneğin doğurması
(Çalyayla-Çr.).
bızdık Kısa boylu, ufak yapılı,
cüce, bodur, tıknaz (Çr.).
bi Bir (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).
“Bi kemik **bi** deriydim ben”
Yoksul, 2011: 44
bibaş Doğruca, duraklamadan,
aralıksız (İs.).
biber çiçeği Bir çeşit mekik oya-
sı (Çr.).
bibi Hala (Büyükcami-AL.; Demir-
şeyh, Gökçam, Kamışlı-Su.; Dutça-
kallı-Çr.). “Şemşi **bibim**, yerden çakıl
taşlarını alıp sinemanın beyaz perde-
sine savurur.” Sağmen, 2009: 69
bibik Leblebi (İs.).
bi bile Asla (Su.). “Onun dediğini **bi**
bile yapmam.” Uçakcı, 2006:356
bicaklık Raf (Çıkrık, Boğabağı-Çr.).
bıce Bir gece (İkipınar-İs.). “**Bıce** gun

çıhanda yatıyok.” Abaz, 2004: 120

bici (1) Güzel giysi (Çr.).

bici (2) Koşum hayvanlarını işe sürmek için kullanılan haydi, çabuk anlamında ünlem (Ovasaray-Çr.).

bici bici Hayvanları çağırma ünlemi (Su.; Çr.).

bicik (1) Köşe, bucak, uç, aç (Kuzuluk-İs.; Me.; Dutçakallı-Çr.). “Mendilimin **biciği** / Gönülümün biteceği” Gösterir, 2011: 146

bicik (2) Meme (Bademce-Ka.; Küçükpalabıyık-Çr.).

bicik (3) Sevimli buzağı (Su.).

bicik bicik Hayvanları çağırma ya da kovalama ünlemi (Çıkrık-Çr.).

bicilik Küçük, ufak tefek (Çr.).

bicimeik Ufacık, bir parçacık, bir tutam, çok az, çok küçük (Kulah-Al.; Os.; Su.; Ovasaray, Çıkrık, Gökköy-Çr.). “Yemeğe **bicimeik** duz ekiyom, ondan da pêriz bozulur muymuş heeri?” Kerman, 1997: 15

bico Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

biçala Bir aralık, bir an (Çr.). “**Biçala** uyuyuvermişim.” Tdk, 1993: 682

biçalap → Biçala (Aşağıfındıklı-Su.)

biçik (1) → Bicik (1) (Çr.).

biçik (2) İnek yavrusu, buzağı (Al.; Gölet-Ka.; Çalyayla-Çr.). “Para buçuktan, dana **biçikten** artar.” Ayhan, 2002: 215

biçik biçik Büyükbaş hayvanları çağırma ünlemi (Gökköy-Çr.).

bida Pide (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.).

bida doğdürmek Pide yaptırmak (Su.).

bide Bir de (Göcenovacığ-Çr.). “**Bide** ne göreyim salta bu hallara gelmiş.” Çorumlu, 2009: 1652

bidelemek Çorabın taban kısmını pide biçiminde örüp bırakmak,

konçsuz çorap örmek (Çr.).

bi dıhım Çok az, bir lokmacık (Os.; Su.; Ovakarapınar-Çr.). “Getmiş bakmış. Aş dezgânın üstünde **bi dıhım** ekmek.” Çorumevi, 2000: 18

bi dınnak Çok az (Karkın-İs.; Çr.). “**Bi dınnak** tallıya ne şeydiyon?” Abaz, 2004: 145

bidil bidil Küçük çocuk yürüyüşünü anlatır (Evcı-Bo.; Os.). “Ortalığı güvenli bulmuş olmalı ki, **bidil bidil** ilerledi.” Sarıyüce, 2006: 48

bidilik Çok küçük ceviz (Os.).

bi dınnak → Bi dınnak (Çavuşoğlu-İs.). “Otdöm yerden ā şöyle **bi dınnak** gozüm yumulmuş.” Abaz, 2004: 140

bidinnacuk Azıcık, küçücük, çok az miktarda (İs.).

bidirem Azıcık, ufacak (Al.).

bi dolu Birçok (Al.). “Çirkin zengin kızının / **Bi dolu** seveni var” Gösterir, 2011: 264

bidümük → Bi dınnak (Gölet-Ka.).

bi gadem ezel Bir an önce (Su.). “Bir an önce için **bi gadem ezel** / Di-yeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 79

bi gıdım → Bi gısım (Os.; Çr.).

bi gısım Azıcık, birazcık (İkpinar-İs.). “Her şey bitdükce **bi gısım** alıyom.” Abaz, 2004: 122

bi hamlada Çabucak (Bademce-Ka.).

bi hoş Alışılmışın dışında olan (İs.).

bike Kadın, hanım (Kalecikkaya-Al.).

biki Birkaç, bir miktar (Karkın-İs.; Gölet-Ka.). “Hēbeynen **biki** ufak defek getdüle.” Abaz, 2004: 167

bi Köroğlu bi Eyvaz Bir kadın bir kocadan oluşan aile (Su.).

bilabar Beraber (Çitli-Me.).

bilader Erkek kardeş (Gökköy-Çr.). “Bana ne söylersin **bilader**?”

Seyda, 2006: 243
bildik Tanıdık, tanış (Su.; Çalyayla, Kirazlıpınar-Çr.). “**Bildik** bilmedik herkes oradaydı.” Seyda, 2006: 184
bildik gördük Eş dost (Çukurlu-Su.; Çr.). “**Bildik gördük** gelsin falan gelmesin” (Kul Hüseyin) İvgin, 2009: 51
bildirbi → Birdirbir (Çr.).
bildirbiç → Birdirbir (Çr.).
bile Beraber, birlikte (İmat, İshacı-Al.; Evcioortakışla, Mislerovacığı, Serban-Çr.). “Ölüm var ayrılık var / Sarılıp **bile** yatak” Gösterir, 2011: 177
bilece Beraber (Çr.).
bilek Boyna takılan 25-30 sıra has inci (Çr.).
bilemek Kesici aletleri bileği taşıyla ya da çarkla keskinleştirmek (Beydili, Üçköy-Çr.). “Dişlerini **bilemişler** / Sapı köke ulamışlar” (Mırık) Ercan, 1991: 295
bilerzik Bilezik (Eskiyapar, Kalecikkaya-Al.; Gökköy-Çr.). “Kollar top **bilerzik** altın döşünde / Allı tur nam çeker gençler peşinde” Barışcan, 2001: 64
biley taşı Bileği taşı (Su.). “Bir **biley taşı** eksik, kalmamış, dedi.” Sarıyüce, 2004: 178
bilezik Düven sürmek amacıyla halka biçiminde yere serilmiş sap (Su.).
bili bili Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi (Çr.). “**Bili bili** tavukçuğum, yumurtası kovukçuğum.” Yoksul, 2013: 138
bilik (1) Ocaklarda sac altında ya da köy fırınlarında pişirilen iki kişinin doyacağı büyüklükte ekmek (Gölet-Ka.). “Tek başına bir **biligi** yedi.” www.golet.tr.gg/
bilik (2) Çelik çomak oyununda sayı (Gölet-Ka.). “Üç **bilik** aldım.” www.golet.tr.gg/
bilik (3) Kırık leblebi (Os.).

bilış Tanıdık, bildik (Çr.). “Hiç kimse bu karayağız, garip yiğidi **bilış** çıkaramadı.” Tahir, 2006: 8
billik Küçük çömlek (Çıkrık-Çr.).
bilmezlenmek Bilmez gibi görünmek (Çr.).
bilmiş Bilgiç, ukala (Çr.). “Üst sınıftaki **bilmişlere** sorarsan hocanın zalımlığı uzayan bekarlığındanmış.” Özçatalbaş, 2003: 22
bilya 1. Misket (Su.). 2. İri saçma (Su.).
bindallı Genellikle mor ya da kırmızı kadifeden yapılan, ayakların üzerine kadar uzanan bir giysi (Çr.). “**Bindallı** giyer ama bin dilli konuşur.” Yoksul, 2013: 140
bindiğim eşek İki çocuk kümesinden birinin, diğer kümedeki çocukların omzuna binip ellerindeki topu birbirine attıkları, topu tutamayan kümenin ebe olduğu bir oyun (Çr.).
binil Binilecek yer, durak (Su.).
bir çala Bir aralık (Çr.). “Yâri gördüm **bir çala** / Az kaldı aklım ala” Gösterir, 2011: 75
bir çimdik İki parmak tutamı kadar, azıcık (Evcı-Bo.). “İçki içerek durgun kasaba yaşantısında **bir çimdiklik** neşe tatmaya gelen...” Sarıyüce, 2004: 75
birdirbir Oyuncuların birbirinin üzerinden atlaması esassına dayanan çocuk oyunu (Gölet-Ka.; Çr.). “Söndür de gel lambayı / **Birdirbir** oynayalım” Aytekin, 2003: 96
birebir Denenmiş, sınanmış, kesin etkili (Çr.).
bireleş Birer tane (İs.). “Şindi iki yasduk goyola, **bireleş** yatıyola.” Abaz, 2004: 168
bireleş → Bireleş (Çr.). “Babalardan **bireleş** dayire düşmüş.” Kerman, 1997: 15

birem birem Birer birer (Çr.).
"İşte dediğim nasıl **birem birem** çıktı." Tahir, 2006: 190

birerelleşi → Birelleş (Çr.).

birez Az, çok az (Gökçam-Su.; Çalyayla, Eskiemin, Kavacık-Çr.). "Çekilinde **birez** de biz dokünelim anam." Özçatalbaş, 2002: 19

birezden Birazdan (Çr.).

birezicik Çok az, azıcık (Çr.).
"Otursun Enver'im, otursun da soluk lansın **birezicik**." Lâçin, 2007/63: 6

bir gönül Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

birlemek Bir araya getirmek, toplamak (Haydar-Al.; Evcioortakışla, Turgut-Çr.). "Madem sen de yalnızlıktan yakınıyorsun, **birleyelim** si." Gümüş, 1977: 84

biroğurttan Birdenbire (Çr.).

biroğütten Birdenbire (İs.).

biroottan Birdenbire (Çr.).

bi süyem Küçük bir parça (İs.).
"Şuncacuk, **bi süyem** uzun saçın ucundan kesdi." Abaz, 2004: 109

bir tahtası eksik olmak 1. Akıl yönünden dengesiz olmak (Çr.).
2. Ne konuştuğunun ayırında olmamak (Çr.).

bir yol Bir kez (İs.; Kalecik-Me.; Akçalı-Su.). "Eğil **bir yol** öpeyim / Cennetecek gidersin"
Ertekin, 2006: 78

bir yolcuk Bir kerecik (İs.). "Bir bannak al da **bir yolcuk** yağı gör."
Benice, 2002: 155

bisaderki Ondan sonra, efendime söyleyeyim (İs.).

bisge Kibrit (Al.).

bislaaç → Aktaracak (İs.).

bi sokum Çok az, bir lokmacık (Os.; Su.; Çr.).

bi soluk Bir nefes alımlık süre (Su.).

bisürgeç → Aktaracak (Çalyayla-Çr.).

bi şaal Bozuk, biçimsiz, bir tuhaf

(Su.; Çr.). "Herif **bi şaal** olmuş, hık mık diyecek emme..."

Çorumevi, 2001: 16

bişe Bir şey (Su.; Çr.). "**Bişe** çalındı mı kulağına?" Tahir, 2007: 263

bişeğen Çabuk pişen (Çr.).

bişek → Bişeğen (Çr.).

bişgun Alışkın (Harunköy-İs.).

"Yoñsa **bişgun** mü olduk?"

Abaz, 2004: 131

bişi (1) Bir şey (Esentepe-İs.; Çr.).

"Dipsiz ambar gibi **bişi** bu herif."

Çorumevi, 2000: 18

bişi (2) Çörek, bayramlarda yapılan yağlı, tatlı ekmek, saç ekmeği (Çopraşık-Al.; Gölet-Ka.; Me.).

"Keşkek yemeği, **bişi** adı verilen bir yufka ile yenmektedir."

Oğuz, 2006a: 21

bişirik Dama atılan ince çamur (Su.).

bişiy Bir şey (Esentepe-İs.). "Sizde **bişiy** va diyom." Abaz, 2004: 118

bişmek Biçmek (Esentepe-İs.). "Dır-mū da çekdik, tırpan da **bişdik**."

Abaz, 2004: 117

bitay Hayvan yükünün yarısı (İs.).

bitecik Bir tanecik (Acıpınar, Būğət, Sarimbey-Çr.). "Mendilimin biciği / Gönlümün **biteciği**"

Gösterir, 2011: 148

bitek (1) Bir tane (Dutçakallı-Çr.).

"Ulan yavrum buna meze derler, yer iken **bitek** bitek yerler."

Türkoğlu, 2007: 170

bitek (2) Verimli (Fındıklı-Me.).

biti (1) Mektup (Çr.).

biti (2) Son, uç (İs.).

biti (3) Yazman (Os.).

biti kanlanmak Sıkıntı içinde

yaşayan kişinin para ya da varlık yönünden güçlenmesi (Çr.).

"**Biti kanlandı**, el âleme meydan okuyor." Yoksul, 2013: 154

bitiğ Bir parça, azıcık, biraz (Çıkk-Çr.).

bitiği → Bitiğ (Me.).

bitirgen Verimli (Çr.).

bitişli Bitince (Çalyayla-Çr.). “Madı-
mak **bitişli** aş gelsin arta / Galan heş-
lenmesin azık goy sırta”

Yoksul, 2011: 87

bitmek (1) Tükenmek (Çr.). “Üç
ahbap çavuş, **bitmeden** yetiştirme mak-
sadyıla çarşı kalabalığında çoktan
kaybolmuşlardı bile.”

Özçatalbaş, 2003: 110

bitmek (2) Pekmezin ya da şe-
kerli maddelerin koyulaşması,
donması (Su.).

bi tüğümcük Parçanın en küçü-
ğü (Os.).

bitüycük Bir parça, azıcık, biraz
(Os.).

biyocuk Bir kez (Çr.). “**Biyocuk** öp-
meyinen ? Bir yanını yedim mi?”

Gösterir, 2011: 153

biyo → Biyol (Çavuşoğlu-İs.; Çr.).
“**Biyo** garısına yaturdu.”

Abaz, 2004: 138

biyol Bir kere, bir defa (İs.; Kamış-
lı-Su.; Çr.). “Kulak ver dinle **biyol**
Kalbim sana ne diyor”

Ertekin, 2006: 10

biyolcuk Bir kez (Tatar-Çr.). “Kara
gözlü sevdiğim / **Biyolcuk** beni ara”
Çağıl, 2013: 27

biyortdan Birden, birdenbire
(Karkın-İs.). “Öte beri alalım usul usul,
biyortdan hepsini alamak gaylı.”

Abaz, 2004: 147

biyucuk Bir kez (Çr.).

bizaal Birazdan, ikindi üzeri
(Çıkrık-Çr.). “**Bizaal**den uğra da be-
râber çarşıyâdek.” Kerman, 1997: 15

bizağal Akşam üstü, akşama
doğru (Gökköy-Çr.).

bizâl Birazdan, biraz sonra (Çr.).
“Gonşu şimdik gelemem, **bizaleyin**
gelirim.” Tuluk, 1991.

bizaledin → Bizâl (Çr.). “**Bizaledi-**
ne doğru gelebilirim.”

İl Yıllığı 1967: 123

biz burda eşşek başı mıyık? Bu-
yurma yetkisi olanların, kendi-
sinden aşağıda ya da yetkisiz
olup da işe karışanlara söyledi-
ği azarlama sözü (Çr.). “**Biz bur-**
da eşşek başı değilik ya, işleri yö-
rüdüyok işde!” Kerman, 1997: 58

bizeel Biraz sonra (İs.).

bizeğel Az sonra (Os.).

bizehem Çok az, çok küçük mik-
tarda (Gölet-Ka.). “**Bizehem** düşün.”
www.golet.tr.gg/

bizim herif Koca, eş (Al.).

bizimki Karı kocanın birbirleri
için kullandıkları sözcük (Çr.).

bizlengiç Sebzelerin dibini gev-
şetmede kullanılan ucu sivri
ağaç ya da demir parçası (Gök-
köy-Çr.).

bi zorlu bi zorlu Çok güzel, çok
iyi (Os.).

bobbili Bir halk oyunu (Al.; Su.).

boca Baca (Harunköy-İs.; Ka.). “Ba-
caya **boca**, efendisine koca ... derler
Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

böce Bu gece (İs.). “Size arpa ney
geldi mi **böce**?” Abaz, 2004: 160

bocut Çam ağacı veya topraktan
yapılmış küçük testi, yuvarlak,
kulpsuz testi (Çr.).

böça (1) Bohça (İs.). “Dayıya, emmi-
ye gelinin gotdö **böçaları**, çihıları...”
Abaz, 2004: 100

böça (2) Bu geçe (Harunköy-İs.).
“Gelinleri de buradan evinece **böça-**
den aldın mı ötaçiye gadar yürüyerek
gidelleridi.” Abaz, 2004: 129

bodi Kısa boylu, ufak yapılı, cü-
ce, bodur, tıknaz (İs.).

bodu Kaz (Al.).

boduç (1) 1. Çam ağacı ya da
topraktan yapılmış küçük, yu-
varlak, kulpsuz testi (Doğla-
Me.). 2. Bidon (Al.).

boduç (2) Kısa (Me.).

bodur 1. Cüce (Al.; İs.; Su.). 2. Kısa, kalın insan ya da ağaç (Çr.).

“**Bodur** tavuk her gün piliç.”

Yoksul, 2013: 156

bodurum Bodrum (Su.).

boğanak Sağnak, şiddetli yağmur (Çr.).

boğarsak (1) Obur, çok yiyen (Al.).

boğarsak (2) Çiftleşmeye hazır hayvan (Su.).

boğarsuk Barsak (Ka.).

boğassak → Boğarsak (Çr.).

bôğaz Aç gözlü, çok yiyen (Su.).

boğaz açmak Bitki diplerindeki toprağı gevşetmek (Çr.).

boğaza durmak Kötü sözlerle karşısındakini kırmak, kızdırmak (Çr.).

boğaz ağrığı Hazır yiyici (Çr.).

boğaz basması Bir çeşit boğaz hastalığı (Su.).

boğaz geçmek Söz vermek (Çr.).

boğazından kısmak Tutumlu olmak (Çr.). 2. Güç koşullarda para biriktirmek (Çr.).

boğaz kökü Bitkilerin boğaza yakın kökleri (Çr.).

boğazlağa 1. Huni (Su.). 2. Değirmende buğday konulan ağızlık (Su.).

boğazsak → Boğarsak (Çr.). “Bak ağzın bunnun yört bulaşığı içinde. Ne **boğazsak** adammışın?”

Çorumevi, 2000: 18

boğba Akılsızca iş yapan kimse (Gölet-Ka.). “**Boğba** yapmasaydı.”

www.golet.tr.gg/

boğma (1) Kanı çıkmadan öldürülen hayvan (Çr.).

boğma (2) Üzümden yapılan bir çeşit rakı (Kılcılı-Al.; Çr.). “Haplardan birer avucu, **boğma** rakıda eritilip

içirildi.” Tahir, 2006: 290

boğonkügün Bugünkü gün (Su.).

boğön Bugün (Su.; Çıkrık-Çr.).

boğsa Dolapların, sergenlerin üst kısmı, yüksek yer (Gölet-Ka.). “Lütfen, şunu **boğsaya** koy.”

www.golet.tr.gg/

boğürtlen Böğürtlen (Çr.).

bohça Güveye gönderilen armağan çıkını (Eskiekin, Gökköy-Çr.).

“Pul oldu vicdan ahcası / Bağlandı fikir **bohçası**” Gardaş, 1979: 11

bohça gönderme Kız evinin nişanı bozduğunun ifadesi olarak, erkek tarafının takılarının geri gönderilmesi (Su.).

bok Aşğın alttaki düz yanı (Çr.).

bok dökmek Hayvan gübresinden tezек yapmak (Su.).

bok kırığı sele götü Hiçbir işe yaramayan şeyler ya da sözler (Os.).

boklu Küfurbaz (Ka.). “Güvercine hokgu, küfurbaza **boklu** ... derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

bokluk Hayvanların pisliğinin biriktirildiği yer (Gökköy-Çr.).

bokun adını bad-ı saba komuşlar Hiç değeri olmayan şeylerin yüceltilmesini anlatır (Os.).

bokun boku Serkis’in kalpağı Anlamsız sözler ya da işler (Os.).

boküs Boks, yumruk oyunu (Su.).

bolani bolani Sürüne sürüne (Alacahöyük-Al.).

bolaramak Genişlemek, çoğalmak (Çr.).

bol bolamat Bol bol, döke saça, geniş (Eşençay-Çr.). “**Bol bolamat** meyvenin bahçenin içinde eycene bir ömür sürsün.” Gümüş, 1977: 118

bön Bugün (Örenseki-İs.). Şimdi **bön** ohudönu şindi dutarımış.”

- Abaz, 2004: 105
- bondi** Bidon (Yarımsöğüt-Su.).
- bonduruk** → Bonduruk (İsahacı-Al.; Dutçakallı-Çr.). “**Bonduruk** kırığından tapanı yapmış / İrende küştere hızardan çekmiş” Arısoy, 1970: 91
- boolce** Börülce (Doğla-Me.).
- boon** Bugün (Esentepe, Örenseki-İs.; Çr.). “**Boon** dādıp hocuya vedim.” Abaz, 2004: 119
- boorce** Fasulye (Yağcılar-Ka.).
- boş buvaz** Sır saklamayan, geveze (Su.). “**Boş buvazın** cuvarası yanzamazmış.” Uçakcı, 2006: 216
- boör** Böğür, vücudun yanı (Su.; Çr.).
- boöz** Bu kez, bu sefer (Su.).
- borana (1)** Şiddetli kar, fırtına, kasırga (Çr.).
- borana (2)** Yumurta, yağda kızartıldıktan yahut suda haşlandıktan sonra üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek (İs.; Çıkrık-Çr.). “Canım çekti **borana** / Merhem yoktur yarama” Aytekin, 2003: 49
- borhanı** Açılıp içine kıyma konulmuş küçük hamur parçalarının haşlanıp üstüne sarımsaklı yoğurt dökülerek hazırlanan yemek (Çr.). “**Borhanının** hamurlu, mantarlı şekilleri de bulunmaktadır.” Oğuz, 2006a: 45
- boruk** Dağlarda yetişen, süpürge ya da yakacak olarak kullanılan çalı, ot (Evcı-Bo.; Su.). “**Boruk** otlarının arasında sıçrayarak koşan bir tavşan gördüm.” Sarıyüce, 2006: 68
- boruş** Elmas gerdanlık (Su.).
- börülce** Fasulye (İkipınar-İs.). “Bi bāçam oludu, bi **börülce** çıhiyodu.” Abaz, 2004: 123
- bosboör** Yan üzeri boydan boya (Su.).
- bostan 1.** Kavun, karpuz (Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Sarimbey, Üçköy-Çr.). “Bütün tarlayı gezmişler / Olgun **bostanı** sezmişler” (Mırık) Ercan, 1991: 295
2. Sebze bahçesi (Kırazlıpınar, Üçköy-Çr.). “Yarım **bostan** suluyor / Gözünün yaşı ile” Ertekin, 2006: 12
- bostan korkuluğu** Uzun, işe yaramaz kişi (Çr.). “**Bostan korkuluğu** gibi sırtıp duruyorsun.” Yoksul, 2013: 158
- bostili** Oğlak (Çampınar-Os.).
- boşatmak** Boşaltmak (Harunköy-İs.). “Bu adam niye kesesini **boşatmış?**” Abaz, 2004: 134
- boşay** Aralık (Su.).
- boş bilezik** Bir halk oyunu (Al.).
- boş böğür** Kalça ile kaburga arasındaki bölüm (Os.; Çr.). “**Boş böğrüne** vurdu Rıza efendi!” Tahir, 2007: 27
- boş koymak** Yoksun bırakmak (Çr.). “Komşumuz oğlunu **boş koydu.**” Yoksul, 2013: 460
- boşnak** Kocasından kaçıp başkasıyla evlenen kadın (Alacahöyük-Al.).
- bovün** Bugün (Al.).
- boy** Yem olarak kullanılan, çemen yapılan burçağa benzer bir tahıl çeşidi (Demirşeyh-Su.).
- boyamak** Ağır söz söylemek, aşağılamak (Çr.). “Bizi **boyamaya** mı geldi?” Tahir, 2004: 141
- boyana** Boya evi (Çr.).
- boydan ayağa** Sonuna dek (Su.).
- boydah 1.** → Boydak 1 (Me.).
2. Bekâr, yalnız, serbest (İs.).
- boydak 1.** Yüğü olmayan yaya (Kalecikkaya-Al.; Me.). 2. Bekâr, yalnız, tek başına, serbest (Kalecikkaya-Al.; İs.; Su.).
- boydanlık** Bütün bedeni kaplayacak biçimde giysisi (Acıpınar-Çr.).

boyna Sürekli (Külah-Al.; Harun-köy-İs.; Ka.; Su.). “Bı yıl **boyna** o bi-şürdü, biz çalışduk.” Abaz, 2004: 132

boyra Değirmen oluşunun ucuna konulan aygıt; bu aygıtın deliği (Çr.).

boyraz Poyraz (Su.).

boyunbağı Atkı, kaşkol, kravat (Al.; Su.).

boyunduruk Kağrı, araba, saban, pulluk, düven çekebilme-leri için hayvanların boyunları-na takılan tahta çatal (Alacahü-yük-Al.; Su.; Beydili, Eskiekin-Çr.). “Üvendere **boyunduruk** / Öküz koca, dana kırık” Kurtoğlu, 1994: 37

boyunküğün Bugün (Al.).

boz (1) Beyaz ile sarı karışımı renk (Su.).

boz (2) Sürülmemiş tarla (Yazır-Bo.; Kalecik-Me.; Akçalı-Su.; Turgut-Çr.). “**Boza** bostan ekilmez.” Yoksul, 2013: 162

boz bulamaç Karışıklık, belirsizlik (Su.).

bozmancalık yapmak Arayı bozmak, pazarlığı bozmak, sözden caymak, caydırmak (Çr.). “**Bozmancalık yapan** ettiğini er geç bulur.” Yoksul, 2013: 162

bozulamak Devenin acı acı ba-ğırması (Serban-Çr.). “Deveci gö-rünce terk etti canı / Develer **bozuladı** kervan ağladı” Koçak, 1980: 80

bö Korkutmak için söylenen söz (Kalecikkaya-Al.).

böbürlü Gururlu, kibirli (Palabı-yık-Çr.). “İrabet bulur mu kurumuş pınar? / **Böbürlü** kişiyi el âlem kınar” Özgür, 2002: 69

böcelemek Bocalamak (Çr.)

böcü Kurt, böcek (Çr.). “Ekinlerine **böcü** düşer, sürülerine kıran girer.” Tahir, 2004: 13

böcük Böcek (İsahacı-Al.; Alpagut-Do.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

“Yaz gelince çiftleşiyor **böcükler** Arkasından civ civ eder cücükler” Arısoy, 1970: 66

bödek Fasulye (Kunduzlu-Ba.). “Fa-sulyeye **bödek**, ebeye güdek / Diyen görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 80

bödelek Böbrek (İs.; Ka.; Su.).

bödürük → Bedirik (Çr.).

bögelek → Büvelek (Çr.).

böğ Akrep, çıyan, örümcek gibi böcekler (Çr.).

böğelek → Büvelek (Külah-Al.). “İyi kıvırdık danayı **bögelek** tuttu ya-lanımı.” Güven, 2010: 210

bөгemek Suyun önüne bent ya-pıp toplanmasını sağlamak, ka-patmak, tıkamak (Bademce-Ka.).

bөгет Akan suyun önünü kesmek için yapılan set (Bademce-Ka.).

bөгрек Böbrek (Çr.). “Dünya bir **bөгрек**, yağlıdır yiyebilene aşk ol sun.” Çorumlu, 2009: 1528

bөгрю yastıklı Rahatına düşkün olan kimse (İsahacı-Al.). “Kıcılı kızlarının **bөгрю yastıklı** / Ana bana bir sürmeli kız alın” Arısoy, 1970: 68

bөгүн Bugün (Ka.; Çr.). “Oğlum siz nerede olacaksınız **bөгүн**?” Seyda, 2006: 253

bөгür Vücudun yan tarafı (İsaha-cı-Al.; Su.; Çayhatap, Eskiekin, Kava-cık-Çr.). “Kıcılı kızlarının **bөгрю** yas-tıklı / Ana bana bir sürmeli kız alın” Arısoy, 1970: 68

bөгürce Fasulye (Bademce-Ka.).

bөkelek → Büvelek (Bademce-Ka.).

bөлene bölene Rahat rahat, sağa sola dönerek yatmak (Çr.).

bөlenmek Bulanmak (Mislerovacı-ğı-Çr.). “Çok körlendim, çok bilen-dim / Toza toprağa **bөlendim**” Koygun, 2002: 45

bөлme Beştaş oyununa benzer bir çocuk oyunu (Gölet-Ka.).

bөн (1) Ahmak, saf, sersem, bu-

- dala (Su.; Çr.).
- bön (2)** Kavrulup öğütülmüş kahve (Çr.). “Ağzına bir çimdik **bön** at da mideni bastırısın.” Koşay-İşitman, 1932: 43
- bön bön bakmak** 1. Bir işe yarıdımca olması gerektiği halde seyretmek (Çr.). 2. Alık alık bakmak (Çr.). “Zavallı oduncu şaşırılmış etrafına **bön bön bakıyor.**” Çorumlu, 2009: 92
- bönleşmek** Bilmemek, bilmezden gelmek (Çr.). “**Bönleşti** iyice, ne yapacağını bilemiyor.” Yoksul, 2013: 162
- börgüce** Fasulye (Çr.).
- börtlemek** Az haşlanmak (Kııcılı-Al.; Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).
- börtletmek** Az haşlamak (Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Mor-sümbül-Çr.).
- börtmek** Haşlanmak, tam pişmeme durumu (Os.). “Hava sıcak, biz de **börttü**ğ bir tamam.” Gümüş, 1977: 133
- börttürmek** Bir şeyi haşlamak (Çopraşık-Al.; Gökçam-Su.; Karadonna-Çr.).
- börü** Akrep, çıyan, örümcek gibi böcekler (Çr.).
- bövelek** → Büvelek (Çr.).
- bövülce** Fasulye (Doğla-Me.).
- böy** İri, zehirli örümcek (Çr.).
- böyemek** Dağılmak, çıkmak (Çr.). “Bir güzel koku ortaltığı **böyedi.**” Tdk, 1993: 773
- böylence** Böylece (Çr.).
- böyük** Büyük (Eskiyapar-Al.; Akçalı-Su.; Çalyayla, Erdek, Gökköy-Çr.). “O da **böyük** gibi birden fıkaralaşıyo.” Akbaş, 1983: 11
- böyümek** Büyümek (Or.; Su.; Bayat, Elmalı, Göcenovacığı, Sarimbey-Çr.). “Pek mi gönün **böyüdü** / Burdan gideli yarım” Ertekin, 2006: 16
- buanak** Sağnak, şiddetli yağmur (Büyükbolatlı-Su.).
- buba** Baba (Ka.; Küçükpalabıyık-Çr.). “Onun **bubası** zenginimiş.” Dbk, 2003: 88
- bucak** Köşe, çevre, dolay (Su.). “Bereket kaynağı, ilim ocağı Kahraman büyüür her bir **bucağı**” Nalıncı, 1958: 153
- bucak damı** Kiler (Gökçam-Su.).
- bucaklık** 1. İçine tabak konulan raf (Kızılhamza-Or.; Yarımsöğüt-Su.; Domu-Çr.). 2. **Mutfak** (Al.). “**Bucaklıkta** siniler / El değmeden iniler” Gösterir, 2011: 275
- bucud** → Bocut (Çr.).
- bu faat** Bu vakit, bu zaman (Su.).
- bugasamak** Boğaya gelmek, ineklelerin çiftleşmek için boğa istemesi (İs.).
- bugasay** Boğaya gelmiş, boğa isteyen inek (Çr.).
- bûğ** Örümcek cinsi zehirli bir böcek (Su.).
- buğak** Sis, buğu (Kalecikkaya-Al.).
- buğana** → Boğanak (Çr.).
- buğanak** Yağmur bulutlarıyla kapalı hava (Çr.).
- buğarsak** → Boğarsak (1) (Arpalık, Dutçakallı, Gökköy-Çr.).
- buğda** Buğday (Dutçakallı-Çr.).
- buğelek** → Büvelek (Çr.).
- bûğrü** Kambur (Su.).
- buğu** Nem (Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Sıcak, bayıltıcı, **buğulu** bir hava yayılmıştı evin içine.” Seyda, 2006: 174
- buğun** Bugün (Çr.).
- buğur** Azgın deve (Çr.). “Kara **buğur** gibi çöktün oturdun / Götürdün Hurşud’um nerde yaturdun” Çorumlu, 2009: 1399
- buk** Sarmaşık (İs.).
- buka** Kelepçe (Çr.).
- bukağılık** Ayak, bilek, diz eklemi (Su.). “**Bukağılık** çukurlarını sabunlu suyla yıkadı, kuruladı.”

Sarıyüce, 2004: 140
buke Orman (Çayhatap-Çr.). “Ari bu-
ke tazı olsun / Guvaya daş atıp üren-
ner” Caferoğlu, 1994: 141
bu kerez Bu kez (Çalyayla-Çr.).
“İrezil ürüsvey olduk **bu kerez** / Di-
yeni görürsen Çorumludur o”
Gösterir, 2014: 79
bu kes Bu kez (Su.).
bukme → Bükme (Su.).
bukulmek Bükülmek (Çr.). “Bitti
artık oynunarı, **bukulmüştür** boyun-
narı.” Caferoğlu, 1994b: 115
buküm Üç yufkadan oluşan içi
katıtkılı azık ekmeği (Su.). “Fil mi
bu adam bir günde dört **buküm** ek-
mek yiyecek?” Uçakcı, 2006b: 231
bulaç Yoğurdu ayran yapmak
için çarpmaya yarayan aygıt
(Eskice-Çr.).
bulak Çeşme (Me.).
bulama Koyu bir çeşit un çorbası
(Eskiekin-Çr.). “Dudaklarım yalamay-
dı / Hele çorbam, **bulamaydı**”
Kurtoğlu, 1994: 38
bulamaç 1. Ayran (Çr.). 2. Koyu
bir çeşit un çorbası (Yazır-Bo.;
Aşağıfındıklı, Kamışlı-Su.; Çalyayla-
Çr.). “Kösem gitti dolamaca / Bıyığı
battı **bulamaca**” Gösterir, 2011: 329
bulamak Karıştırmak, bulaştır-
mak (Su.; Eskiekin-Çr.). “Felek bin
bir derde **buladı** beni / Un ufak etti de,
eledi beni” Kurtoğlu, 1998: 39
bulancımak Çok istediği bir şeyi
elde edince kafası karışmak
(Su.).
bulanmak Buluğ çağına ermek,
ergen olmak (İsahacı, Kıcılı-AL.)
“Oğlan çıkmış şu gazayı dolanır
Kızılı kızları yeni **bulanır**”
Arısoy, 1970: 67
bulaşık Karışık, kötü, olumsuz
(Çr.). “Sen olmaz de bakalım! Var bi
bulaşık iş...” Tahir, 2004: 65
bulaşmak Çatmak, sataşmak
(Çr.). “Hanefî’ye **bulaştın** mı, seni pa-

ralayacaklarından hiç şüphen olma-
sın!” Tahir, 2008: 316
bulatmak Bulandırmak (Çalyayla,
Sarimbey-Çr.). “Bir iki vurguncu suyu
bulattı / Bulanıkta balık tutanlara
hoşt” Çimen, 2000: 23
bulcumak İstedğini bulmuş ya
da elde etmiş gibi davranarak
kendini avutmak (Su.).
buldur bucak Yıkık dökük, ha-
rap (Çr.).
bulgur Dolu yağmuru (Su.).
bulgur aşısı 1. Bulgur, soğan, kıy-
ma katılarak yapılan suluca bir
yemek (Çr.). 2. Bulgur pilavı
(Çr.).
bulgur püskürmesi Küçük dolu
tanesi, dolu (Çr.).
bulgur püskürtmesi Bedende çı-
kan kızarılıkların sağaltılması
için ağızda çiğnenen bulgurun
kızarıklık üzerine püskürtülme-
si biçiminde uygulanan halk
hekimliği yöntemi (Killik AL.; Ka-
mışlı-Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).
“Kadın Bacı, parpı ile **bulgur püs -**
kürmesi yapardı.” Doğan, 2004: 83
bulgurşak Dolu (Bademce-Ka.).
bulut üzümü Özel bir rengi olan,
iri taneli üzüm (Çr.).
bun Çocuk dilinde su (Su.).
bumbar Keçi, koyun bağırsağına
pirinç ya da bulgur doldurula-
rak yapılan bir çeşit yemek
(Çr.). “Ucuz bir lokantada **bumbar** yi-
yorlardı.” Seyda, 2006: 92
bun Sıkıntı (Evcı, Yazır-Bo.; Çayya-
ka-Su.; Eskiekin, Serban-Çr.). “Allah
kimseyi **bun** günde komasın.”
Kurtoğlu, 2006: 81
bunatmak Bunaltmak (Ovasaray-
Çr.). “Siz beni **bunatmadınız**, Allah
da sizi bunatmasın.” Oğuz, 2007a: 26
buncacık Bu kadarcık, az (Su.).
buncıkmak Çok acıkmak (Çr.).

bundan kelli Bundan sonra (Çr.).

“Aha ben gidiyom düşme arhama
Dilliksiz yâr yalnız yat **bundan kelli**”

Gösterir, 2008/84: 11

bunukmak Elde ettiğinin daha
çoğunu istemek (Çr.). “Buldukça
bunukuyon.” Gürsel, 1997: 251

bural Buraya gel (Çr.).

burç Ağaçların üzerinde asalak
olarak yaşayan ot, ökseotu,
purç (Evcirtakışla-Çr.). “Deve dahi
burca boynun uzatır / Güzel görüş
dost gönlünü düzeltir”

Şahadoğru, 1995: 128

burçalık İlkbaharda yaprak açan,
yumru kökleri yenen bir bitki
(Tolamehmet-Çr.). “Çobanın azığı
burçalıktır.” Yoksul, 2013: 211

burgu Ağaç delme aracı, matkap
(Su.; Çr.).

bur gun Bir gün (Çr.). “Urun urun
yâr seven **bur gun** olur belli olur.”
Caferoğlu, 1994b: 122

burgunmak Eğilmek (Su.).

burguntu Mide kazanması (Su.).

burğazan Laf taşıyan, fesatlık
yapan (Çr.).

burğazanlık Fitnelik, dalavereci-
lik, fesatlık, laf taşıma (Çr.).

burğun İshal, dizanteri (Çr.).

burma Musluk (İs.). “Pınarın başı
burma / Öyle göz süzüp durma”
Gösterir, 2011: 78

burmak (1) Çevirmek (Çr.). “Ko-
lumu tutup **burup** gömgök gövertme-
dikçe...” Tahir, 2004: 329

burmak (2) Hayvanların üreme
organlarını burarak erkekliğini
gidermek, enemek (Çr.). “Tosunu
burdular öküzt ettiler.”

Yoksul, 2013: 610

burmalı Eskiden örülen bir ço-
rap ya da çorap nakışı (Çr.).

burnukuzl Kızılçık (Çr.).

burnunun direği yıkılmak Çok

kötü koku içinde kalmak (Çr.).

buruk 1. Aksak, topal, eğri ba-
san (Çr.). 2. Eğri, çarpık (İs.; Ak-
çalı-Su.; Turgut-Çr.). “Şu Çorum’un
içinde / Boynum **buruk** koyan yar”

Ertekin, 2006: 99

burulgan 1. Kramp, adale kasıl-
ması (Gölet-Ka.). 2. Şiddetli, ani
olan sancı (Gölet-Ka.). “Hayvanın
karnında **burulgan** var.”

www.golet.tr.gg/

burum Eğirilmek üzere bükül-
müş yün (Çr.).

burum burgaç Çapraşık, karma-
karışık iş (Çr.).

burun Pekmez yapmak için kay-
natılan şıranın ilk suyu (Çr.).

burunlatma Saban demirinin
ucunu onartma (Çr.).

burun otu Enfiye (Kavacık-Çr.).

“İstanbul’dan gelir gutu, içi dolu **bu-
run otu.**” Caferoğlu, 1994b: 110

burun pekmez Üzümün pekmez
toprağı ile çiğnenen ilk şırasın-
dan yapılan kara pekmez (Çr.).

burunsak Harman sürerken hay-
vanlar buğday yemesin diye
burunlarına takılan selemsi de-
mir korumalık (İsmailköy-Çr.).

burunsalık 1. At koşumunda,
başlığın burun üstüne gelen
parçası (Su.). “Koşumların **burunsa-
lık** kısımları mavi at boncuklarıyla,
nazar boncuklarıyla donatılmıştı.”
Sarıyüce, 2004: 298 2. Anasını
emmemesi için buzağının bur-
nuna geçirilen başlık (Çalyayla,
Gökköy-Çr.).

buruntalık Yularda, başlığın bu-
run üstüne gelen parçası (Me.).

buruşmak Kırıksıklıklar oluşmak
(Su.; Evcirtakışla, Sarimbey-Çr.).
“Biri **buruşur**, biri gırışır.”

Kerman, 1997: 47

buruşuk (1) 1. İş bilmez (Su.).
2. Zayıf, cılız (Su.).

buruşuk (2) Yüzünde kırışıklıklar çoğalmış kimse, yaşlı (Çr.).
“Hemen olur demeyelim, yolunca so-
ruşturalım, demedim miydi **buruşuk**.”
Tahir, 2004: 307

burutmak Darılmak, küsmek,
somurtmak (Çr.).

bus bus bunaltmak Büyük sı-
kıntıya sokmak, canından bıktır-
tımak (Çr.).

buvanak Sağnak, şiddetli yağ-
mur (Çr.).

buvarsak İneğin çiftleşme za-
manı (Su.).

buvarsık Bağırsak (Su.).

buvaz Boğaz (Su.).

buvez Bu kez (Su.).

bu yanını Bu taraf, bu tarafa (Çr.).

buylu Kağrı, araba tekerleğine
çakılan tahta çivi (Alacahüyük,
Eskiyapar-Al.).

buymak Soğuktan donacak du-
ruma gelmek, çok üşümek (Kü-
lah-Al.; Su.; Çalyayla, Evcioartakışla,
Sarimbey-Çr.). “Aç sevdiğim kapıyı
Buydu kaytan bıyıklar”
Gösterir, 2011: 260

buynuz Boynuz (Gökçam-Su.; Çal-
yayla-Çr.).

buyruk Emir (Me.). “Birliğine **buy-
ruk** veren bir komutan gibi konuş-
mam gerekmez mi?”
Sarıyüce, 2004: 25

buzā → Buzağı (Ki-
razlıpınar, Palabıyık-Çr.). “Kuzular
koç ile vuruşuyor bak / Dana **buzā**ya
karışıyor bak” Özgür, 2002: 32

buzağı İnek yavrusu (Sarimbey,
Gökköy-Çr.). “Önüne biraz oğlak ku-
zu, biraz **buzağı** malak katalım...”
Tahir, 2006: 90

buzağı dili Pişirilerek yenen bir
çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

buzalacı Gebe inek, manda, gebe
hayvan (Çalyayla, İsmailköy-Çr.).
“**Buzalacı** ineği yazıda bırakmak han-
gi cesaretli çobanın işidir?”
Güven, 2013: 124

buzalama İneğin doğurması (Çr.).
“Deli ineğin mazlım **buzalaması**
olur.” Çorumlu, 2009: 379

buzalatma Korkutma, sıkma, üz-
me (Çr.).

buzili Gelinlik giysisi (Çr.).

buzoğu → Buzağı (Gölet-Ka.).

bügelek → Büvelek (Çr.). “**Büge-
lek** tutmuş dana gibi tezikiyor.”
Çorumlu, 2009: 1366

bügelez Kamburlaşmış (Çr.).

büglük Büyü, büyücülük (Çr.).
“Dokuz söz bir **büglük** yerine geçer.”
Çorumlu, 2009: 1529

bük (1) 1. Ova ya da dere kıyıla-
rındaki çalı, diken topluluğu
(Evcı-Bo.; Su.; Çalyayla-Çr.). “O sıra-
da **bükün** içinde bir tavşan gördüm.”
Sarıyüce, 2004: 172
2. Sarmaşık (İs.). 3. Böğürtlen
(Çalyayla, Dutçakallı, Şendere-Çr.).

bük (2) Dönemeç (Çr.). “Çukuravla-
ğı **bükte** / İki güzel bir yükte”
Gösterir, 2011: 114

bükelek → Büvelek (Gölet-Ka.;
Çalyayla-Çr.). “İnekleri **bükelek** tut-
tu.” www.golet.tr.gg/

büklük Çalılık, sazlık, ormanla-
rın en sık olduğu yer (Şeyhmu-
tafa-Çr.).

bükme İçine ıspanak, peynir, so-
ğan, kıyma ya da yumurta ko-
nularak sacda pişirilen bir bö-
rek çeşidi, yanıç (İmat, Kıcılı, Kü-
lah-Al.; Obruk-Do.; İs.). “İskilip’te
bükme adı ile bilinen bu yemek Ço-
rum ile diğer ilçelerinde yanıç olarak
bilinmektedir.” Oğuz, 2006a: 39

bükmeç Dönemeç (Çr.).

büküntü Karın ağrısı (İs.). “Dava-
rın başına birini koyup ben de gele-

cem tayyare bakmaya. Yoğsa **büküntü** tutar.”
 www.evvelzamanda.blogspot.com
büküzümü Böğürtlen (İs.; Os.; Çalyayla-Çr.).
büllemek Örtmek (Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “Seysanası üç kağnya **bülenir** / Töredir, gençleri başgöz eder ken” Kurtoğlu, 1994: 169
büllenmek Örtünmek (İkipınar-İs.). “Gaylı **büllendim** sallandım, eşşē dut-dum.” Abaz, 2004: 121
büllü Örtük, örtünmüş (İs.). “Herkes **büllü**, örtük öldü gitti.”
 Abaz, 2004: 104
bünek → Burunsalık 2 (Alacahüyük-Al.; Çalyayla, Kızılıpınar-Çr.).
bünelek → Büvelek (Al.). “Ağüstosta yatani zahmeride **bünelek** tutar.”
 Ayhan, 2002: 213
bünelek dutmak 1. Büvelek denen kan emici böceğin ısırıldığı hayvanın çılgına dönmesi (İs.).
 2. Bir kimsenin başına gelen bir olaydan dolayı aşırı tepki göstermesi (Çr.). “Goyunu bi **bünelek dutdu.**” Abaz, 2004: 107
büngül büngül Suyun topraktan kaynarak çıkması (Evcı-Bo.; Su.). “**Büngül büngül** kan kusasin.”
 Yoksul, 2013: 173
büngüldemek Suyun topraktan kaynaması (Çr.).
bürgü 1. Baş örtüsü (Çr.). 2. Çarşaf, çar (Çr.). “Saçların örgü örgü, Yakışır sana **bürgü**” Çağıl, 2013: 49
bürgün Öbür gün (Eskiekin-Çr.). “Bugünlük yârim ol da / Yarın **bürgün** bacım ol” Kurtoğlu, 1998: 63
bürkülük Havanın bunaltıcı sıcağı zamanı (Hacıhamza-Ka.).
bürlemek İyice örtünmek (Su.; Çr.).
bürüde Kara çarşaf (Ka.).
bürük 1. Baş örtüsü, yazma, yemeni (Çopraşık, İshacı-Al.). “Altı

kızın biri Ferik / Başında var kara **bürük**” Arısoy, 1970: 75
 2. Kadınların sokakta giydiği, yalnız yüzü dışarıda bırakan siyah üstlük, çar (Akçalı-Su.; Ka.; Çr.). “Gören aşıkların aklın alırsın, Bin **bürük** bürünsen yine benimsin”
 Çorumlu, 2009: 1642
bürüklü Örtünmüş kadın, kız (Çr.).
bürümek Örtmek, kaplamak (Kalecik-Me.; Akçalı, Oğlaközü-Su.; Serban, Tatar, Turgut-Çr.). “Yavaş yavaş haksızlığın dumanı / Hak dağımı **bürümeye** başladı”
 (H. Şahin) Ercan, 1991: 514
bürüncek 1. Baş örtüsü (Çr.).
 2. İç çamaşırı yapımında kullanılan, ham ipeğe az miktarda keten ipliği katılarak dokunan yazlık kumaş (Çr.). “Al **bürüncek** bürün yâr / Konaklardan görün yâr”
 Ertekin, 2006: 15
bürünecek → Bürük 2 (Çr.).
bürünmek Örtünmek (Kalecik, Köseeyüp-Me.; Os.; Körkü-Su.; Evcior-takışla-Çr.). “Çirkin **bürünür**, güzel görünür.” Çorumlu, 2009: 1527
bürün yünü Temiz yün (Ovasaray-Çr.).
büşguut Bisküvi (Çr.).
büşleğç → Aktaraç (Gölet-Ka.).
büşürgeç → Aktaraç (Os.).
bütün tor Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
bütün turşu Küçük kavun, karpuz ya da keleşin kesilmeden, bütün olarak konulmasıyla yapılan turşu (Çr.).
büvelek Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek (Çr.). “Yazın yatani kışın **büvelek** tutar.”
 Çorumlu, 2009: 738
büyük 70’lik rakı (Çr.).
büyük ev Ailenin en yaşlı erke-

ğinin oturduğu ev (Dutçakallı-Çr.).

büyümüş de küçülmüş Yaşının üzerinde hareket eden ya da sözler söyleyen çocuk (Çr.).

büzme Büzgü (Çr.).

büzüdük Büzülmüş, kırışmış (Su.).

büzük (1) Kıç, kalça, makat, anüs (Os.; Gökçam-Su.; Arpalık, Göcenovacığ-Çr.). “Verin bana şu değneği de kıçımı **büzük**lerini bi çıpartayım şunların!”

Özçatalbaş, 2002: 49

büzük (2) Kenarı köşesi çekilmiş, kıvrışmış olan (Os.; Gökçam-Su.).

büzük kese Ağzını büze büze, ne dediği güç anlaşılır biçimde, bilgiçlik taslayarak konuşan kimse (Çr.). “O **büzük kesen**in lafına ne bahiyon sen?”

Kerman, 1997: 59

büzütmek Soğuktan uyuşup büzülme (İs.; Su.). “Bir kısmı kayaların duldasına siğnenmiş **büzütme**sine karşı çoban ortacıklarda görünmüyormuş.” Uçakçı, 2006b: 213

C

ca (1) Bez torba (İs.). “Hazırlanan bu iç, **ca** adı verilen bez torbalara doldurulur.” Oğuz, 2006a: 31

ca (1) → Çağ 4 (Os.).

cââl Genç, deneyimsiz (Su.).

caba (1) Güveç, toprak tencere (Çr.).

caba (2) Bağış, bahşiş, fazladan

verilen para (Akçalı-Su.). “Enayi haddini bilmedi, tatlı canı **caba** verdi.” Tahir, 2007: 307

cabarız Korku, baskı, sıkıştırma (Çalyayla-Çr.).

cabıcık → Capıcık (İs., Su.; Şeyh-mustafa-Çr.).

cabcuk Terbiyesiz, saygısız (Hacıhamza-Os.).

cabe Caba (Su.).

caca Geveze, dedikoducu (Çr.).

caddırı cudduru Görgü, saygı kural, büyük gözetmeden konuşma (Çr.). “Büyüklerin huzurunda şimdilerde olduğu gibi öyle **caddırı cudduru** konuşmak abesti...”

Özçatalbaş, 2003: 70

ca dolması İskilip dolmasına verilen bir başka ad (İs.).

cafayer En iyi, en değerli maden; cevahir (Su.).

çağ (1) Büyük bez ya da deri torba, tuluk (İs.).

çağ (2) Çorap şişi (Çıkrık-Çr.).

çağ (3) Kağının yan taraflarına, yükün düşmemesi için konulan ağaçlar (Os.).

çağ (4) Lavabo, banyo (Çr.).

çağıldak Değirmende buğdayın bittiğini haber veren bir aygıt (İs.).

çağıldamak Suyun ses çıkarması, çağlaması (Çr.).

çağşamak Para, zincir, çakıl taşı gibi cisimlerin birbirine çarparak ses çıkarması, şakırdaması (Çr.).

çağtorba → Çağ (Çr.).

cahal Cahil (Çr.). “**Cahal** ehil etmek zordur.” Yoksul, 2013: 176

cahcahlı Gösterişli (Su.).

cahil Genç (Yaylacık-Or., Çalyayla-Çr.). “İstemem pek **cahili** / Ortaca yaşlı gerek” Ertekin, 2006: 42

caket Ceket (Al.).

cal Aşığın alttaki düz yanı (Çr.).

cala 1. Mısır koçanını saran yapraklar (Alacahöyük-Al.). 2. Hayvanlara yedirilen tahıl sapları, mısır koçanı (Çr.).

calay Dilsiz, kekeme, peltek konuşan kimse (Gölet-Ka.; Çr.). “Konuşsana be adam! **Calay** mısın?”

www.golet.tr.gg/

calaz Mısır koçanı, sapı (Külah-Al.).

calbal Dört yanı taşa sürtülerek aşındırılmış, düzleştirilmiş aşık (Çr.).

calim Killi toprak (Çr.).

callı ballı Aşık oyununun dört türünden biri (Çr.).

cambul cumbul Düzensiz biçimde yüzmek için söylenir (Os.).

cam güzeli Pencere önünde, saksıda yetiştirilen, kırmızı çiçekler açan bir süs bitkisi (Çr.).

camış Manda (Çopraşık-Al.; Karadona-Çr.). “**Camışı** kışın burçakla, yazın çayırda besle.” Yoksul, 2013: 177

camız Erkek manda (İsahacı-Al.; Evci-Bo.; Gökçam-Su.; Dutçakallı, Eskiakin-Çr.). “Koşardım kara **camızı** Yanıkça öterdi mazi”

Kurtoğlu, 1994: 36

can alıcı Azrail (Akçalı-Su.; Serban-Çr.). “Belki celallandım meydana çıktın / **Can alıcı** gibi yüzüme baktın”

Koçak, 1980: 135

canavar Kurt (Evcıortakışla, Küçükpalabıyık, Sarimbey-Çr.). “**Canavar** alışmış kuzu yutmaya / Dişine kan değinir azanlara bak”

Şahadoğru, 1995: 39

cancak İmrendirme eylemi (Os.).

can çıktı Orak tarlasında, ikindi vaktinde yenilen yemek (Kıcılı-Al.; Beydili-Çr.). “**Can çıktı** yemeğini hangi ırgat sevmez ki?”

Yoksul, 2013: 178

candarma Jandarma (Çr.). “Köylüden, **candarmadan** yediği sopanın hesabı belirsizdi.” Tahir, 2007: 289

canfes Bir tür ipekli mat kumaş (Çr.). “Allı yelek, pullu yelek; **canfes** neye gerek?” Yoksul, 2013: 51

canfos Renkli ipekten dokunan, kendinden desenli kumaş (Çr.).

canı çekmek İmrenmek, istemek (Çr.).

canı gılık gılık etmek Herhangi bir şey için çok istekli olmak (İs.).

canı küynemek Çok acele etmek (Yağcılar-Ka.).

canına caccak → Cancak (Çr.).

“Oh ya, senin daşeneğin yok ya, **canına caccak**.” Tuluk, 1991.

cankaza Geveze (Çr.).

cannalası Canı çıkası (Os.).

canını Canlı, diri (Çr.). “**Canını** mı ki? Böyle sormuş bulundu.”

Kemal, 2002: 38

can otu 1. Ispanak (Çr.). 2. Madımalak (Çr.).

cansız Sıska, zayıf, cılız (Ka.).

cansız otu Çok ince, sarılgan bir ot (Çalyayla-Çr.).

can suyu Fide ya da fidan dikiminden hemen sonra verilen su (Küçükhrıka-Al.; Çr.). “Yeşile boyanmış ovalar, dağlar / **Can suyu** akıtır çeşmeler, çaylar”

(N. Çavdar) Taşlıova, 2008: 593

can tahtası Göğüs kemiği (Çr.).

canucak Acelecı (Yağcılar-Ka.).

capcık 1. Şımarık, hoppa (Kamışlı-Su.). 2. Lüzumsuz (Çopraşık-Al.).

3. Acelecı (Çr.). “Şirikli gözünü,

yoluk gaşını / **Capcık** gobellere çat bundan kelli” Gösterir, 2008/84: 11

capcık anşa Yerli yersiz her işe karışan, sıra saygı gözetmeyen kimse (Çr.). “**Capcık Anşa**’lık etme, sonra evde galırsın.”

Kerman, 1997: 59

capcıklık etmek 1. Her işe her-
kesten önce yerli yersiz atılmak
(Çr.). 2. Sıra saygı gözetmemek
(Çr.). 3. Acele etmek, aceleyle
işleri karıştırmak (Çr.).

capcuk 1. Elinin, ayağının birbi-
rine dolanması (Çr.). 2. Sözleri
ile eylemleri tutarsız olan (Os.).

Capon Japon (Çr.). “Ona **Capon** do-
ğuşu derler oğlum, bak böyle...”
Özçatalbaş, 2002: 57

car → **Çar** (2) (İs.). “Kadınlar hep si-
yah **carla** geziyorlar.”
Benice, 2002: 118

cāra Sigara (Dutçakallı-Çr.).

carcar Geveze, yaygaracı (Çr.).
“**Carcar** ağızlığının ağzını kapatamaz-
sın ki!” Yoksul, 2013: 181

carcur (1) Fermuar (Çr.).

carcur (2) Şarjör (Su.; Çalyayla-
Çr.).

carhadan yığılmak Birdenbire
yere yığılmak (Su.).

carhetmek Birdenbire düşmek
(Su.).

carhıdak → **Carkıdak** (Çr.). “**Car-
hıdak** uçtu gitti.” Yoksul, 2013: 181

carıl carıl konuşmak Saygısızca
gürültülü konuşmak (Çr.).

carını atmak Himayesine sığın-
mak (Serban-Çr.). “O Tamam’ın evi-
ne imdada gitti / Orda olanlara **carını
attı**” Çorumlu, 2009: 198

carkıdak Hemen, birdenbire
(Çr.). “Bir sumpsada **carkıdak** uçtu.”
Yoksul, 2013: 149

cartıdak Yırtma sesinin anlatımı
(Çr.).

cartıllamak Yorulmak, güçten
düşmek, hamlaşmak (Çr.).

casvavlak (1) Çıplak baş ya da
beden (Göcenovacığı-Çr.). “Biz o
gün akşama kadar **casvavlak** olup
çıkıktık.” Tahir, 2007: 388

casvavlak (2) Çevresi açık, her
yanı görülen yer (Evcı-Bo.). “Bı-
çaklar hiç nazlanmadan bir ustura gibi
yüleyerek orasını **casvavlak** bırakır-
dı.” Sarıyüce, 2004: 117

çaşdak Oturaksız, üstüne düşme-
yen işlere kalkışan kimse (Os.).

cavıldak Konuşkan, sıcak kanlı
(Çr.).

cavkırmak → **Çemkırmek** (2)
(Ka.).

cavlak 1. Kaygan (Su.). 2. Kel
(Su.).

cavmak Amaçtan şaşmak, yol
değiştirmek (Çr.).

cavrama Yardım alamayacağını
bile bile ısrarla yardım isteme
(Gökköy-Çr.).

cavzıkmak İşi uzatmak, yarıda
bırakmak, usanarak işten kaç-
maya çalışmak (Çr.).

cayak Vazgeçen, işin ardını bı-
rakan, dönecek (Çr.).

caydak (1) İçi boşalmış eşya
(Os.).

caydak (2) Yalınayak (İbik-İs.).

caydak (3) Yavan, sade, saf ; ek-
meksiz yemek (İs.).

caygancalık Bir işten cayılma-
yacağı konusunda karşı tarafa
verilen güvence parası (Çalyayla-
Çr.).

cayırdak Birdenbire, şiddetli,
çarçabuk (kırılma, yanma, kaç-
ma durumu) (Çr.).

cayırdanak → **Cayırdak** (Şeyh-
mustafa-Çr.).

cayırtı Telâşla bağırıp çağırma,
velveleye verme (Çr.). “Sanki hiç
doğurmamış gibi ortalığı **cayırtıya**
boğma kızım!” Seyda, 2006: 175

cazgır Gereksiz yere itiraz eden
kimse (Su.). “**Cazgırın** biri.”
Yoksul, 2013: 182

cazı Kötülük yapmaya hazır yaşlı kadın, cadı, fitneci (İsahacı, Külâh-Al.; Ka.). “Yeleşendir cinsi ayıdan azma / Böyle bir **caziya** yolum düş geldi” Arısoy, 1970: 101

cazu Cadı (Ka.).

cebelleşmek Tartışmak, uğraşmak (Çr.). “Elin itiyle **cebelleşip** durma.” Yoksul, 2013: 280

cebiş → Çebiş (İs.). “Banyuya sokmuşla **cebişi**.” Abaz, 2004: 170

cecim 1. → Cicim (Çopraşık-Al.; İs.). 2. Yatak, masa, tepsi örtüsü, yaygı (Çr.).

ceddirik Fittirik (Su.).

cedele Eleştiri, karşı çıkma (Su.).

cedelleşmek Karşılıklı tartışmak, benim dediğim olsun diye diretmek, çekişmek, dalaşmak (Külâh-Al.; Su.; Çr.). “Onunla **cedelleşme**, dediği dedik, çaldığı düdüktür.” Kerman, 1997: 59

cedit Yeni (Çr.). “Cılbak oturmasın deyi **cedit** astarlı bi pantolon verdim, geyindi.” Özçatalbaş, 2003: 75

ceğüz Ceviz (Ka.).

cehiz devesi gibi çökmek Konuk olduğu evde, arsızlık ederek uzun süre oturmak, kendini ağırлатmak (Çr.). “**Cehiz devesi gibi çöktü**.” Yoksul, 2013: 183

cehre Çehre (Çr.). “Ne gızarsın gırmızı biber **cehrel**.”

Caferoğlu, 1994b: 108

cehri Küçük boncuk biçimindeki meyveleri boya yapımında kullanılan bir çeşit bitki (İsmailköy-Çr.). “**Cehri** ne Mehmet Emmi? Diye sordu gencin birisi.” Güven, 2013: 65

cehri yarenliği Boya yapımında kullanılan cehrinin toplandığı dönemde yapılan eğlence, kız beğenme, nişanlanma, sohbet gibi etkinliklere verilen genel ad. (Çr.). “Çorum’da bu şenliklere

‘**cehri yarenliği**’ adı veriliyordu.”

Bayram, 2008: 177

cekcek Serçe büyüklüğünde boz renkli bir kuş (Çr.). “**Cekcek** zikri le bekler deliği / Balıkçıl zikri le gözler balığı” Çorumlu, 2009: 1265

cekceki → Cekcek (Evcı-Bo.; Su.). “Bizim oralarda onlara **cekceki** denir.” Sarıyüce, 2006: 128

cekcek kuşu Geveze, dedikoducu (Çr.).

Celal Bayar Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

celbe Grup, küme (Su.). “Bir **celbe** keklik vardı.” Uçakçı, 2006: 357

celep Büyükbaş hayvanları köylere götürüp parası harman zamanı ödenmek üzere satan kişi (Su.; Gökköy-Çr.). “**Celebin** kârı senin zararınadır.” Yoksul, 2013: 184

celke Sırlıklam ıslat (Su.).

cello Hafiflik, sıradanlık (Su.).

çember → Çember (Alacahüyük-Al.; Harunköy-İs.; Os.; Tarhankoz-lusu-Çr.). “**Çemberimin** boyasına varışdâni vedi.” Abaz, 2004: 133

cemedan Yelek (Su.). “Sırtımıza otuz kırk kilo çeken bir **cemedan** saracaklar.” Sarıyüce, 2004: 143

cemek 1. Övendirinin ucundaki demir sıyrığı (Külâh-Al.; Beydili, Gökköy-Çr.). “**Cemeği** yemeyen por-suk harmandan ıramaz.”

Yoksul, 2013: 185

2. Deynek, baston (Al.). 3. Saba-n (Su.). 4. Bel (Su.).

cemeke Erişkin olduğu halde aklı ermeyen kimse (Su.). “Cahil **cemeke**nin içinde kaldık.”

Uçakçı, 2006: 357

cemenek Bilye (Çr.).

cemkirmek 1. Sırtıtmak (Su.).

2. → Çemkirmek (2) (Su.).

cemle Cemre (Çr.).

cenber → Çember (Çr.).

cendek (1) İnsan ya da hayvan

ölüsü (Me.).
cendek (2) Ucunda kazıyıcı bulunan büyük sopa (Su.).
cenekli Sert, eli sopalı (Su.).
cenere Kıskaç (Su.).
cenderme (1) Jandarma (Al.; Gökçam-Su.). “Adı verilmiş **cendermeye**, muhtar mecbur göndermeye.”
 Yoksul, 2013: 12
cenderme (2) Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Morsümbül-Çr.).
cenefe Arık, ince, zayıf (Çalyayla-Çr.).
çengari Bakır pası rengi (Çr.).
 “Antarisi **çengari** / Cenk ile aldım yâri” Ertekin, 2006: 18
çengirdeme Can sıkıcı sözler söyleme (Su.). 2. → Çemkirmek (2) (Su.). “Üsüğün İramazan’ın zaarı gibi ne **çengirdiyo**.”
 Uçakçı, 2006: 223
cenik Atık, çevik (Çr.).
cepken 1. Cekete benzeyen üstlük (Beydili, Eskiekin-Çr.). 2. Kadının ceketi (Su.). “Laz zıpkası, sırmalı **cepkenle** kara başlık...”
 Tahir, 2006: 28
ceple Topluluk (Su.).
cer Toplamak (Beydili-Çr.).
ceran Ceylan (Çr.). “Dağlarda **ceran** izi / Yürekte kaldı sızı”
 Ertekin, 2006: 43
cerane Cephane (Çr.).
cere Toprak testi (Su.).
cerek (1) İnce uzun, yuvarlak sırık, dilme (Ba.; Yazır-Bo.; Beydili, Gökköy, Karadona-Çr.). “Çuha çektim **cerekten** / Bir ah ettim yürekten”
 Ertekin, 2006: 40
cerek (2) Uzun boylu kimse (Çopraşık-Al.; Karadona-Çr.). “Uzun boya **cerek**, kısaya pontik / Diyen görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 79
cereme 1. Ücret, eder, paha (Yazır-Bo.; Su.; Dutçakıllı-Çr.). “**Ceremesini** ben çektim, sefasını o sürdürü.”

Yoksul, 2013: 186
cerge (1) Çadır, tente (Çr.). “**Cergenin** altında hangi ceylan gözünün olduğu bilinmez.” Yoksul, 2013: 186
cerge (2) Süslenmiş gelin arabası (Çr.).
cev cev de geçer Karnı ağrıyanlara takılmak için söylenen bir SÖZ (Çr.). “Biz çocukların karnı ağrıdığına, “**cev cev deyin geçer**” diyen analarımız, ağrıyan dişlerimiz için cami önündeki musalla taşını götserirlerdi.” Özçatalbaş, 2002: 9
ceviz Eskiden köylerde, özellikle gençler arasında oynanan bir oyun (İsahacı-Al.; Kızılhamza-Or.; Su.). “Kızılhamza’ya vardık oynadık **ceviz** / Göbücün finisi ne yaman yavuz” Arısoy, 1970: 89
ceyiz Çehiz (Su.).
ceylan Cereyan, elektrik akımı (Harunköy-İs.). “Şey dönüy, **ceylan** nan oluy emme.” Abaz, 2004: 133
cıba Bebeklikten çıkmış çocuk (Su.).
cıbara 1. Geçim darlığı çeken, yoksul (Çr.). 2. Çıplak (Çr.).
cıbarmak Yaranın iltihaplanması, su toplaması (Su.). “**Cıbarır** kangren olur / Eski yarayı deşme”
 Aytakin, 2003: 74
cıbıbk Bir şeyden usanıldığı, bıkkıldığı, bir işten cayıldığı zaman söylenen sözcük (Çr.).
 “Aman şaşım bu işin içinden çıkılacak hal kalmadı. **Cıbıbk** illallah.”
 Tdk, 1993: 890
cıbıbk dedirtmek Bıktırıp usandırmak (Os.).
cıbil 1. Yoksul (Aşağıfındıklı-Su.). 2. Çıplak (İs.; Su.). “Şimdi kadınlar insana **cıbil** gibi geliyor.”
 www.evvelzamanda.blogspot.com
cıbil cıbil Yıkılmayı anlatan zarf (Eskiekin-Çr.). “Şifa arardım sülükte / **Cıbil cıbil**, pis olukta”

Kurtoğlu, 1994: 38
cııldak (1) 1. Çıplak (Çr.). “**Cııldak** atınan düğüne gideceğine evde otur da dürümünü ye.”

Yoksul, 2013: 187
2. Parasız pulsuz kimse (Çal-yayla-Çr.). “Bi **cııldak** bulup gendine ayar / Onun ile çalım sat bundan kelli” Gösterir, 2008/84: 11

cııldak (2) Kırkılmış keçi (Tolamehmet-Çr.).

cııdır (1) 1. Cılbak 2 (Külah-Al.; İs.; Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “**Cııdır** yâri neyleyim? / Motoru katırı yok” Aytekin, 2003: 75

2. Zayıf (Kuşsaray, Sarimbey-Çr.)
“**Cııdır** inek içecek süt verdi mi? Koyundan, kuzudan, maldan ne haber?” Çimen, 2005b: 27

cııdır (2) Tüyü dökük, kel (Gökçam-Su.). “**Cııdır** keçiden filik alınmaz.” Yoksul, 2013: 187

cııdır (3) Üzerinde ot bile kalmamış toprak (Külah-Al.; Gölet-Ka.). “Tarla **cııdır** kaldı.” www.golet.tr.gg/

cııdırlamak Parasız kalmak, dara düşmek (Çr.).

cıııı 1. Çıplak (Su.). 2. Tüyü dökük (Su.).

cıııı **sarkmak** Çok imrenmek, çok istemek (Çr.).

cııık (1) Ağaç ya da madeni çivi (Çr.).

cııık (2) İmrenme, istek (Çr.).

cııık (3) Çocuk dilinde süs eşyası ya da yeni giysi (Su.).

cıııklı Süslü (Su.). “Halk buraya **Cıııklı Kahve** der.” Sarıyüce, 2004: 346

cıda (1) Süs (Or.).

cıda (2) İnce, uzun yakışıklı kimse (Su.).

cıda (3) Cirit oyununda bir terim (Su.).

cıdağı İnsanın ya da hayvanların omuzbaşı, kürek kemiğinin üstü (Çr.). “Atın **cıdağına** binme.”

Yoksul, 2013: 82
cıııı → **Cııdağı** (Çr.).

cıııııı Azıcık, bir parça (Su.).

cııııııı Kendini beğenen, çelimsiz (Çr.). “Aaaah ah, oğlanı öyle bi avucuna aldı ki **cııııııı** gelin, utanmasa, ana bilem demiyecek gavur gobel.” Özçatalbaş, 2002: 67

cııııııı (1) Etsiz butsuz, çelimsiz, zayıf (Gökçam-Su.).

cııııııı (2) Sinir edici, moral bozucu kimse (Gölet-Ka.). “Adamı **cııııııı** etme.” www.golet.tr.gg/

cııııııı **Sigara** (Yağcılar-Ka.; Göcenovacığ, Kavacık-Çr.). “Kişinin kimliği **cııııııı** içişinden belli olur.”
Yoksul, 2013: 458

cııııııı Küçük parça (Su.).

cııııııı Güneşin dikey gelen ışınlarına ilişkin kullanılır (Çr.). “Bayram yerinde **cııııııı** güneşin altında beynim kaynakdı.” Tdk, 1993: 900

cıııııııı Sinirsiz, yağsız et (Çr.). “**Cıııııııı** etin yahnisi olmaz.”
Yoksul, 2013: 188

cıııııııı Hayvan sürmek için kullanılan 25-35 cm boyunda, ucunda sivri bir cisim bulunan zincirli bizlengiç (Çr.).

cıııııııı Çekirdek (Ka.).

cık (1) “Yok, hayır olmaz” anlamında ünlem (Su.; Çr.). “Biri bi hacet isteyince **cık** deme.”
Kerman, 1997: 15

cık (2) 1. Sade, arı, yalnız (Çr.).
2. Tüm, tamamen, hep (Çr.).

cıkıcık (1) Gizli söz (Çr.). “Senin damağın altında bi **cıkıcık** var ama anlaşılıyor.” Tdk, 1993: 905

cıkıcık (2) Kırmızı boya (İs.).

cıkıcıkımı tüketmek Reddetmesine karşın birinden bir şey istemekte ısrar etmek (Çr.).

cıkıgada Azıcık, çok az (Ka.). “Çok aza **cıkıgada** ... derler Kargı'da.”

Dbk, 2003: 134

cıkı Küçük bohça (İs.).

cıkla Karışık olmayan, yalın, sade (İs.).

cilangaz Arık, cılız (Çr.). “Zayıfa **cilangaz**, korkağa ödek / Diyeni görürsen Çorumludur o”

Gösterir, 2014: 80

cilbak (1) Çıplak (İs.; Gökçam-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “**Cilbak** ata binen tez düşer.” Yoksul, 2013: 208

cilbak (2) Geçim darlığı çeken, yoksul, züğürt (Çıkrık-Çr.). “**Cilbağ**ı soysan neyini bulabilirsin ki?”

Yoksul, 2013: 188

cilbak (3) Tek başına, yalnız (Su.).

cilbakkık Çıplaklık (İs.). “Açukluk **cilbakkık** aldı başını gidiy.”

Abaz, 2004: 169

cilbanmak Soyunmak (Çıkrık-Çr.).

cilbir (1) 1. Yoğurtlu yumurta (İs.). 2. Soğan, domates ile yapılan sulu yemek (Su.; Çalınca, Çalyayla, Çıkrık-Çr.). 3. Soğan kavurması (Al.).

cilbir (2) Yoksul, perişan (Çr.). “Cilbir, **cilbirin** yemeğidir.”

Yoksul, 2013: 188

cıldır cıldır Dupduru, suyu pek çok olan yemek (Ka.; Os.).

cılga Bir insanın yürüyebileceği genişlikte dar yol, patika (Külah-Al.; Evcı-Bo.; İs.; Yağcılar-Ka.; Çıkrık-Me.; Os.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.). “**Cılga** yola düş de gel / Karlı dağlar aş da gel” Gösterir, 2011: 184

cılgi → Cılga (Çr.).

cılğısız → Cılğısız (Çr.).

cılğıyetsiz Terbiyesiz (Ka.).

cilhlı çıkmak Bozulmak, çok yıpranmak, aşırı yorulmak (Çr.).

“**Cilhlı çıkmış**, daha bundan ne bekliyorsun?” Yoksul, 2013: 188

cilblın Yeni süren filiz, sürgün (Al.).

cılmak Mızıkçılık etmek (Ka.).

cıldırık (1) → Cıyındırık (1) (Çıkrık-Çr.).

cıldırık (2) İşe yaramayacak denli yumuşamış meyve, sebze (Su.).

cılk (1) 1. Bozuk, içi kokuşmuş yumurta (Külah-Al.; Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Sarimbey-Çr.). “**Cılk** yumurtadan cücük çıkmaz.”

Yoksul, 2013: 188

cılk (2) Sözüünün eri olmayan (İs., İmat-Al.). “Kime iyi dediysek **cılk** çıktı.” Yoksul, 2013: 454

cılka → Cılga (Çr.).

cılkımak Cılk olmak, bozulmak, içi kokuşmak (Çr.). “Çürük domates gibi **cılkımış**.” Yoksul, 2013: 219

cılkıını çıkarmak Bir işi iyice abartmak, sulandırmak (Çr.). “Anlata anlata **cılkıını çıkardım**.”

Yoksul, 2013: 59

cılkısız Terbiyesi eksik, yaramaz (Çr.).

cıllak İnce, pürüzlü ses (Çıkrık-Çr.).

cıllık 1. Bir yıllık ya da daha küçük horoz (Çıkrık-Çr.). 2. Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv (Çıkrık-Çr.).

cıllımak Yorulup güçten kesilmek (Çr.).

cılpımak Cıvıklaşmak (Çr.). “**Cılpıyıp durma**.” Yoksul, 2013: 188

cımbak Çıplak (Os.; Göcenovacığ-Çr.). “**Cımbak** azeme küseği çok dokunmadı ise de kaba büzüklerim filan epiyce haşlandı.”

Çorumlu, 2009: 1656

cımbar (1) 1. Filiz, sürgün (Çalyayla, Çıkrık-Çr.). 2. Deynek kalınlığında budanmış odun (Al.).

3. İki üç metre boyunda, soba borusu kalınlığında çam, meşe ya da benzeri ağaç (Dutçakallı-Çr.).

cimbar (2) Curhalıkta, dokumanın genişliğini ayarlayan aygıt (Su.).

cimbaşlı Cümbüşlü, eğlenceli (Çr.). “Bürüncek büründürür / **Cimbaşlı** göründürür” Gösterir, 2011: 306

cimbı Küçük üzüm salkımı, üzüm salkımındaki küçük salkımcıklar (Os.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Sen bir **cimbı** üzüm ol / Ben de çiğit olayım” Gösterir, 2011: 202

cimbıldama Şımarma (Su.).

cimbıldatmak Yayık yaymak (Göcenovacığı-Çr.). “Çoktan beri evde besledikleri ala danayı kestiler, yayık **cimbıldattılar**.”

Çorumlu, 2009: 1653

cimbıt → **Cimbı** (İs.).

cimcibılak Çırılçıplak (Sarimbey-Çr.). “Soydu bizi mafyalar **cimcibılak** kış kaldık / Rüyamızda havyar yedik uyanınca aç kaldık.”

Çimen, 2006: 125

cimcılık Sırılsıklam (Çr.).

cimçiplak Çırılçıplak (Sarimbey-Çr.). “Kız çocuğu istemiyor tumanı, **Cım çiplak** kalacak kızımız bizim”

Çimen, 2000: 56

cımlı → **Cımbı** (Çr.).

cınbar atmak Dayak atmak (Kamışlı-Su.).

cınbı → **Cımbı** (Çr.).

cınbıltı Kap içindeki suyun çalkalanmasından doğan ses (Çr.).

cınbış Cümbüş (Çr.).

cınbüzük Olmadık şeylerden etkilenip ağyalan, sızlayan (Os.).

cıncık 1. Kırık cam ya da porselen parçaları (Çopraşık-Çr.).

2. Camdan yapılmış süs eşyaları (Al.; Su.; Dutçakallı-Çr.). 2. Misiket, bilye (Gökçam-Su.; Karadona-Çr.). “**Cıncığıman** boncuğunun gönül eğleyip durma.” Yoksul, 2013: 188

cıncık göz Mavi gözlü olanlara takılan lakap (Çr.). “Latife Nenen

gurban olsun **cıncık gözlü** Mıstığım sana!” Özçatalbaş, 2003: 13

cıngan Çingene (Al.).

cıngar Kavga, gürültü patırtı (Al.; Acıpınar-Çr.). “Eve gelelerdi **cıngar** çıkarırdım.” Tdk, 1993: 920

cıngar çıkarmak Yerli yersiz kavga çıkarmak (Os.; Çr.).

cıngı Kıvılcım (İs.).

cıngıl Süs (Çr.). “**Cıngıllarına** ay ışığı vurdukça parlıyorsun.”

Yoksul, 2013: 188

cıngıldak Çıngırak, zil (Çr.).

cıngıldamak Suyun bulunduğu kabın içinde çalkalanması (Çr.). “Sağ elimde su taşı / **Cıngıldatma** su taşı” Ertekin, 2006: 100

cıngıllı Süslü (Çr.). “Kaynanamın adını / **Cıngıllı** köpek koydum”

Gösterir, 2011: 224

cıngıllı melek aşı Mercimekli hamur çorbası (Çr.).

cıngır Cam bilezik (Çr.).

cıngırak Zil (Su.).

cınnak Tırnak (Çr.).

cınnaklamak Tırmalamak (Karadona-Çr.).

cıpcıp Çırpınarak yıkanmayı anlatır (Çr.).

cııldak Çıplak (Çr.). “O et rengi çoraplar, **cııldak** capone gollar.” Özçatalbaş, 2002: 118

cırcır (1) Ağustos böceği (İs.).

“Uzaktan uzağa bir iki kurbağanın vıyaklaması, **cırcırların** cırcırı hesaba alınmazsa ...” Tahir, 2006: 244

cırcır (2) Fermuar (Su.; Arpalık, Dutçakallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.). “Pantulumun **cırcırı** girilince ordağlara malamat oldum.”

Uçakcı, 2006: 379

cırcıvık Çok sulu (Çr.).

cırhıdanak Cırk diye ses çıkarak, çabucak (Çr.). “Cam tabağını **cırhıdanak** düşürdü, gırdı.”

Kerman, 1997: 15

cırık (1) Büyümemiş, gelişmemiş, zayıf, yağsız (Çitli-Me.).
“Yağlı koyunda **cırık** et arama.”
Yoksul, 2013: 632

cırık (2) Serçeye benzer bir çeşit kuş (Çr.).

cırık (3) Bozuk, çürük, kokmuş (Ka.).

cırık çıkma Güvenin boşa çıkması (Os.).

cırıl Tiz sesle öten kuş, tarla kuşu (Su.; Çalyayla-Çr.).

cırılmak İçeceği çok içmek, yemeği fazla kaçırmak (Çr.).

cırındırık Sinirli, yağsız et (Su.).

cırtlavuk Söğüt dallarından yapılan su tulumbası, patlangıç (Su.).

cırkıdak Aniden (Çr.).

cırkıdanak Çabucak, hemencecik (Çr.). “Herif tam iş bitirici, **cırkıdanak** yaptı işi.”
Genç Hitit, 2006/2: 8

cırlak 1. İnce ses (Çr.). “Bu sesime ne oldu böyle? Tıpkı kız sesi gibi, **cırlak**, ince.” Özçatalbaş, 2003: 20

2. İnce, sürekli sesle bağırıp ağlayan çocuk (Çr.). 3. Çabuk ağlayan (Cr.).

cırlamak (1) 1. Ağlamak (Çr.).
2. Gevezelik etmek (Çr.).

cırlamak (2) Kuşlar ötmesi (Çr.).

cırlayık Ağustos böceği (Çalyayla-Çr.). “**Cırlayığın** bağlaması varsa da / Kurbağanın saz çaldığı yalandır”
Gösterir, 2014: 94

cırmalamak Tırmalamak, tırnaklamak (Bademce, Gölet-Ka.; Su.; Çr.). “Kedi elimi cırmaladı.”
www.golet.tr.gg/

cırman İri fare (İs.; Bademce, Yağcılar-Ka.).

cırmık 1. Çimdik (Çr.). 2. Tırnak (Ka.). 3. Kedinin cırmıklama sonucunda bıraktığı tırnak izi (Gö-

let-Ka.). “Şu **cırmık** izlerine bak.”
www.golet.tr.gg/

cırmıklama Tırnakla çizme (Ka.).

cırnak Tırnak, pençe (Os.; Gökçam-Su.; Çr.). “**Cırnak** tarihin en etkili silahıdır.” Yoksul, 2013: 189

cırnaklama Tırnaklama eylemi (Os.).

cırrık mırrık Sıradan, değersiz (Su.). “Öyle bana **cırrık mırrık** adam ilazım dael.” Uçakçı, 2006: 358

cırt birt İkide bir (Ka.).

cırtcılı En sonuncu (Os.).

cırt cırt 1. Her işe karışan (Çr.).
2. → Cırtık (Çr.).

cırtık Şımarık, hoppa, züppe (Çr.).

cırtlak 1. Ses tonu kulak tırmalayıcı olan (Çr.). “**Cırtlak** sesiynen türkü çağırmaya galkmış.”
Kerman, 1997: 15

2. İnce sesiyle gereksiz yere bağırın (Su.).

cırtlamak Düşünmeden konuşmak (Çr.).

cırtlambuk Ağacın özü boşaltılarak yapılan su fişkirtan oyuncak (Çr.).

cırtma Cacık (Çalyayla-Çr.). “Sen gibi hıyarı yapar da cacık / Bizim köyde derler **cırtma** Filani”
Gösterir, 2014: 38

cıs Çocukları ateşten, çekinceli yerlerden korkutmak için söylenir (Su.).

cıscıbil Çırlıplak, hiçbir şeysiz (Su.). “Büsbütün **cıscıbil**... Olmadı.”
Tahir, 2004: 168

cıscııldak → Cıscıbil (Kirazlıpınar-Çr.). “**Cıscııldak** kapiya attı da çıkıverdi.” Gümüş, 1977: 107

cıscılbak Çırlıçplak (Çr.).

cıscımbak Çırlıçplak (Çr.).
“Aha ananı looo... Bebâ bahala, **cıscımbak** olmuş.” Tuluk, 1991.

cıscıplak Çırlıçplak (Çr.). “Soydu-

ğunu kayırmam / **Cıscıplak** koydu beni” Ertekin, 2006: 69

cıscıvık Çok cıvık (Çr.). “Bu iş bu-
laşıktır ki, **cıscıvık**...”
Tahir, 2004: 148

cısmak Vazgeçmek, caymak
(Çampınar-Os.).

çıskınmak Oyunda mızıkçılık et-
mek (Çr.).

cıtlak Tüfek kapsülü (İs.).

cıv Kırdı oynanan bir çocuk oyu-
nu (Çr.). “Sert ağaçtan kazgıçlar; top,
ok, **cıv** gibi kır oyunlarına mahsus
aletler hazırlanıyordu.”
Çorumlu, 2009: 93

cıvak Şeytantırnağı (Çr.).

cıvık (1) Katı ile sıvı arası, az
sulandırılmış (Arpalık, Dutçakallı-
Çr.). “Sonra kendini **cıvık** hamur gibi
salıverdi.” Tahir, 2006: 126

cıvık (2) Ciddiyetsiz, sulu davra-
nışlarda bulunan kimse; şımarık
(Su.; Çr.). “**Cıvıklık** yapıp durma,
al başını git buradan.”
Yoksul, 2013: 189

cıvılamak Ansızın kaçmak (Su.).

cıvmak Kaçmak, hemen yok ol-
mak (Su.).

cıvıtmak Boşvermek, caymak
(Su.).

cıyındırık (1) Sinirli, yağsız et
(İsmailköy-Çr.). “**Cıyındırık** etten
yahni olmaz.” Yoksul, 2013: 189

cıyındırık (2) Meyve ağaçlarının
küçük dalları (Çalyayla-Çr.).

cıymık Çok az miktarda (Ka.).

cıynak (1) Tırnak (İmat-Al.; İs.; Gö-
let-Ka.; Çalyayla-Çr.). “Ya bir şahin
olsam ya bir balaban / Alsam **cıynağı-**
ma girsem yola ben”
(Mehemmet) Ercan, 1991: 116

cıynak (2) Seyrek dişli mekanik
dokuma aleti (Al.).

cız → Büvelek (Gölet-Ka.).

cızbız Izgara ya da mangalda pi-
şirilen et, köfte (Kııcılı-Al.; Akçalı-

Su.; Beydili-Çr.). “Yapılırdı has bak-
lava börekler / Hoş kokulu **cızbız**,
yağlı çörekler” Arız, 2005b: 169

cızgi Çizgi (Al.; Su.).

cızı (1) Cızılı aşık oyununda
aşıkların içine dizildiği daire
çizgisi (Çr.). “**Cızıdan** üç metre
uzaklıkta atış çizgisi çizilir.”
Ozulu, 2013: 28

cızı (2) Sınır, kıyı (Su.).

cızıdan çıkmak Doğru yoldan
çıkmak (Çr.).

cızıldırma Yazmak, karalamak
(Çr.).

cızık (1) Oyunbozan, mızıkçı
(İs.).

cızık (2) Çizgi, çizik, iz (Gökçam-
Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.).

cızık (3) Çocukların belirli kural-
lara göre çivi ile yerleri çizerek
oynadıkları bir oyun (Su.).

cızıkdama Nedensiz yere olum-
suz davranma, sızlanma (Ka.;
Os.).

cızılak Yağda ya da sacda pişiri-
len sulu hamurdan yapılmış
yağlı ya da yağsız ekmek (Ka-
radona-Çr.).

cızılı Cızı adı verilen daire çizgisi
içine dizilen aşıkları saha ile cı-
zı dışına çıkarmaya dayanan
çocuk oyunu (Çr.).

cızım 1. Çizim (Su.). 2. Bir satır
yazı (Su.). “Bir **cızımlık** mektup yaz,
Rahat etsin yüreğim”
Gösterir, 2011: 208

cızirttirmek 1. Baştan savmak
(Çr.). 2. İşten kaçmak (Çr.).

cızlak (1) Mayasız hamurdan
yapılan bir tür sade gözleme
(Kııcılı, Külah-Al.; Gökçam-Su.; Bü-
yükülücek, Karadona-Çr.). “Mimkin
mi zabaha **cızlak** olması / Sor da gan-
nımızı doyurak heri” Yoksul, 2011: 88

cızlak (2) Güvercin yavrusu (Çr.).

cızlak (3) Her şeye ağlayan
(Gökçam-Su.).

cızlamak Yanmak, kaynamak
(Su.). “Ateşe yanaşma **cızlarsın**.”
Uçakçı, 2006: 358

cızma Çizme (Al.).

cızmak Çizmek (Akçalı-Su.). “De-
mesinler niye yazmış / Karalamış, sil-
miş, **cızmış**” Arız, 2005b: 60

cız tutmak Büvelek tutmak (Gö-
let-Ka.). “İnekleri **cız tuttu**. Hepsi bir
tarafa dağıldı.” www.golet.tr.gg/

cızvıtmak Oyun bozanlık etmek
(Al.).

cıba Yeni kırkılmış tiftik keçi
(Al.).

cib cib 1. Ara ara damlama (Ka.).
2. Çocukları yıkamak, banyo
yaptırmak.

cibelemek 1. Sevmek (Çr.). 2. Şı-
martmak, yüz vermek (Çr.).

cibelmek Şansını fazla zorlamak
(Çr.).

cibicik Alkış (Çopraşık-Al.; Yarım-
söğüt-Su.).

cibidik Sırılsıklam ıslanma (Su.).

cibik Köşe (Os.).

cibil Huy, ahlak (Su.).

cibilindirik → Cibinlik 1 (Su.).

cibiliyet Soy, sop, kök (Su.; Çr.).
“Cibilliyyetin kurusun.”

Yoksul, 2013: 190

cibilliyyetsiz Soysuz, ahlaksız
(Ka.; İsmailköy-Çr.). “Bak nasıl kalktı
şimdi **cibilliyyetsiz**.” Güven, 2013: 191

cibinlik 1. Açık havada damda
yatmada kullanılan koruyucu
tül bölüm 2. Şemsiye (Çr.). “Ci-
binliğini cebinde gezdiriyor.”

Yoksul, 2013: 190

cibre Suyu alınmış üzüm posası
(Külah-Al.; Ayva-Do.; Su.; Çalyayla,
Eskiekin-Çr.). “**Cibresini** sıkadursun
cendire / Şire içtim tas bandıra bandı-
ra” Kurtoğlu, 1998: 27

cibtirmek Bir vuruşta kesmek

(Çr.).

cice Hala (Küçükpalabıyık-Çr.).

cici (1) Amca eşi, yenge (Su.).

cici (2) Yeni (Su.).

ciciği şişmek Aşeren kadınların
gördüğü bir yiyeceği yiyeme-
mesi durumu (Ka.).

cicik (1) Güzel (Aşağıfındıklı-Su.).

cicik (2) Meme (Ka.; Arpalık, Dutça-
kallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.). “Suya
sakın işeme, anayın **ciciği** kör olur.”
Gkb, 2002: 93

cicik aşı Yoğurtlu hamur çorbası
(Çr.).

cicikleri sarkmak Çok istemek,
imrenmek (Çr.). “Mayıl mayıl bak-
tıkça **cicikleri** sarkıyor”

Gösterir, 2011: 294

cicili Süslü (İs.). “Bütün yerli kadımla-
rın dış görünüşleri bu; siyah car, **cicili**
basmadan bir önlük, kalos potin.”

Benice, 2002: 120

cicim İnce dokunmuş renkli, na-
kışlı kilim (Külah-Al.; Kuzuluk-İs.;
Gökköy-Çr.). “Tüylü Erzurum **cicim**-
lerinin bunların da üstüne çekilen ki-
limlerin altında bile uyumak mümkün
olamadı.” Tahir, 2004: 322

cidoğ Pis, kirli olmak (Gölet-Ka.).
“Gömleğin yakası **cidoğ** gibi olmuş.”
www.golet.tr.gg/

cigara Sigara (Al.; Bademce-Ka.;
Göcenovacıği-Çr.). “Oğlum, sen şu
Çorum’dan iki **cigara** içimi yere gittin
mi?” Tahir, 2008: 91

cigarayı hetaşlı yerinden içmek
Çok sigara içmek (Bademce-Ka.).

ciğit Çekirdek (Ka.).

ciğer deldi Eskiden örülen bir
çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

ciğersek Bağlı, içten seven (Gök-
çam-Su.).

cihet 1. Yön, taraf. 2. Cesaret
(Su.). “Ne **cihetle** yaptın?” Uçakçı,
2006: 358

cikcik Kırmızı boya (İs.).

cilat Jilet (Çr.).
cilbeden kesmek Bir anda, ani-
den, hemencecik kesmek (Çr.).
cilbir 1. Yoğurtlu yumurta (Çr.).
2. Domatesli, kıymalı, soğanlı
hafif sulu bir yemek (Su.; Çal-
yayla, Gökköy-Çr.).
cilde Saraçların kullandıkları tah-
ta mengene (Çr.).
cilet Jilet (Çr.). “Cebinden **cilet**leri
almayı başaran polisler onu vali ile
görüştüreceklerine söz verdiler.”
Destanoğlu, 2006: 74
cilliyen Gerçekten (Os.).
cimbek Çok esmer (Çr.). “Bizim
cimbek kız Araplara benziyor.”
Tdk, 1993: 968
cimbilli 1. Sümüklü (Su.). 2. Si-
nirli, ağıtçı (Su.).
cimbit → Cımbı (Ka.).
cimcik (1) İki parmak ucuyla alı-
nan miktar, tutam (toz şeylere
ilişkin) (Külâh-Al.; Harunköy-İs.;
Su.). “Halvayı galan **cimcik** cimcik
herkeziñ eline verü.” Abaz, 2004: 130
cimcik (2) Çimdik (Os.; Çalyayla-
Çr.). “İki **cimcik** attım, derisi mosmor
olmuş.” Yoksul, 2013: 392
cimcik (3) Hamurlu, yoğurtlu bir
çorba (Me.; Çalıca-Çr.).
cimciklemek Çimdiklemek (Çal-
yayla, Gökköy-Çr.). “Eli yetişti mi,
hiç bakmaz, **çimdikler** de.”
Tahir, 2008: 302
cimcilik Sırılsıklam (Su.).
cimcim etmek Yıkamak (Ka.).
cimcime Ufak tefek güzel kadın
(Çr.).
cimcort İri damla (Çr.).
cimin Tatarcık (Çıkrık-Çr.).
ciminnik (1) Cibinlik (Çıkrık-Çr.).
ciminnik (2) Şemsiye (Çr.).
cimiş cimiş Yaranın zonklaması-
nı anlatır (Çr.).
cimiz Minik, küçük (Çr.).

cimmek Yıkanmak (İs.).
cimşir Yaranın elle dokunma so-
nucu bozulması (Su.).
cin İdare lambası (Çr.). “**Cini** al da
ahırdaki hayvanlara yem ver.”
Tdk, 1993: 974
cin arabası Bisiklet (Çr.). “**Cin**
arabasına bozmuş aklını şimdi de.”
Özçatalbaş, 2002: 30
cin atına binmek Öfkelenmek,
sinirlenmek (Çr.). “**Cin atına bin-**
meynen bir yere varamazsın.”
Yoksul, 2013: 192
cinbüyük 1. Küçük yapılı olan
becerikli çocuk (Çr.). “Bu çetin işi
de **cinbüyük** becerdi.”
Çorumlu, 2009: 92
2. Olmadık şeylerden etkilenip,
ağlayıp sızlayan (Os.).
cincik Ziyet eşyası (İs.).
cindal Kedinin yavrusu (Al.).
cinder Cinlerle ilgili olduğu söy-
lenen kişi (Su.).
cin dutmak Sara hastalarının
kriz geçirmesi (Su.).
cin düğümü Bir çeşit tığ oyası
(Çr.).
cinemen Beş altı oyuncunun bel-
li aralıklarla daire oluşturduk-
tan sonra önlerine birer çukur
kazdıkları, ebenin elindeki topu
hangi oyuncunun çukuruna
girdirirse onun sırtına bindiği
çocuk oyunu (Çr.).
cin emeni Emenli top oyununda
yere oyuncu sayısından bir faz-
la olarak kazılan çukur (Çr.).
“Fazladan emenaçılır ki, bunun adı da
cin emenidir.” Ozulu, 2013: 17
cingan Çingene (Gökçam-Su.; Çr.).
“Caggıdı caggıdı! O ne öyle cilveli
cingan garılları gibi.”
Özçatalbaş, 2003: 112
cingen Çingene (Ka.; Çr.).
cingil (1) Küçük bakraç (Bügdüz,

Sarimbey-Çr.).
cingil (2) Uç, doruk, tepe (Os.).
 “Kayanın **cingilinde** bir o yana bir bu yana seğırtip duruyor.”
 Saraçer, 2000: 360
cingilli top Dörder kişilik iki çocuk kümesi arasında sopalarla oynanan bir top oyunu (Çr.).
 “**Cingilli top** oyununda ilk önce dörderli iki grup oluşturulur.”
 Oğuz, 2006b: 46
cingit Çingene (Çopraşık-Al.; Ka.; Kamışlı-Su.; Çr.).
cip Jeep (İs.; Su.; Çr.). "Bi **cip** varıdı esgiden." Abaz, 2004: 98
cipre Sıkılıp suyu alınmış üzüm posası (Gökköy-Çr.).
ciptirmek Bir vuruşta kesmek (Çr.). “Bıçağı öyle keskin ki, **ciptirip** atıyor.” Yoksul, 2013: 133
ciraat İrin, ur (Su.).
cirman İri fare (Çr.).
cirp Hemen, birdenbire (Çr.).
 “Derdi tasası **cirp** deyip geçecek öyle mi?” Özçatalbaş, 2002: 102
cirpeden Birdenbire, ansızın (Su.).
cirpitli Çapaklı (Su.).
cirpitme Başından kesme (Su.).
ciscibil Sırsıklam, sulu (Çr.).
cisli Cinsi, çeşidi (Çr.). “Her gozele gedip gönül verilmez / Aslını **cislini** danışmayınca” Caferoğlu, 1994: 145
civan Tarla sahiplerince bentten suyu tarlalara getirmesi için parayla tutulan kimse (Gölet-Ka.).
civankaşı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
civci Cıvcıv (Bademce-Ka.).
civek (1) Küçük taneli, siyah yabanıl üzüm (Ka.).
civek (2) Kadın donlarının bacak bağı (İs.).
civek (3) Kıvılcım (Ka.).
civelek 1. Küçük tipli kimse (Ka.).

2. Sokulgan, cana yakın (Çr.)
 “**Civelek** sevdiğimin / Elekçi anası var” Gösterir, 2011: 264
civlen Bezelye (Ka.).
civretmek Bir organı bükerek acı vermek (Os.; Çalyayla-Çr.).
civriz Buruşuk (Su.).
ciyaz Tavuk yemi, buğday (Çr.).
ciynak Tırnak, pençe (İs.).
cizlavut Bir çeşit lastik ayakkabı (Su.).
cizlembe → Cızlak 1 (Gölet-Ka.).
coblan Yüksek dağlar arasındaki derin vadi (Su.).
cobul olmak Çok bulmak, bık-mak (Şekerpinar-Su.).
cocili Neşe yaratan, dili tatlı çocuk (Os.).
coday Tarla kuşu (Çr.).
codi Serçegillerden başı ibikli bir kuş (Su.).
codura Lâzımlık (İs.).
cofcof Gösteriş, parlaklık (Çr.).
cofcoflu Gösterişli, parlak (Çr.).
çoğul çoğul Kaynaktan çıkar gibi çokça çıkma (Os.).
comaat Topluluk, cemaat (Su.).
 “Ceddinle **comaati** karıştırma.”
 Yoksul, 2013: 182
comak Fasulye tanelemek için kullanılan ucu topuzlu değnek (Os.).
comart Eli açık, cömert (Kuzuluk-İs.; Yazır-Bo.; Gökçam, Körkü-Su.; Palabıyık-Çr.). “**Comardin** elini kesen namert misin?” Yoksul, 2013: 194
comartlık Cömertlik, eli açıklık (Yazır-Bo.; Körkü-Su.). “Günahım çok sen affeyle sevdiğim / **Comartlık** şanında ihsana geldi”
 (Sefil Ali) Çırakman, 1992: 48
comba (1) İki ile dört yaş arasında erkek manda (Su.; Çıkrık, Es-kiekin, Sevindikalan-Çr.). “**Comba**-yınan guleş dutar yıhardım / Kır tayı-

nan yarışımı sorma heç”
Kurtoğlu, 1998: 25

comba (2) İri yapılı olan (Al.).

combadan Suya atlanırken söylenen söz ya da sudan çıkan ses (Su.).

comba gibi Güçlü, sağlıklı (Çr.).

comba havası Kapalı, serin ya da hafif esintili hava (Çr.). “Ne yol alabilirsek bu **comba havasında** alırız.” Kerman, 1997: 60

combalak Takla (Küçükpalabıyık-Çr.).

combam Aslanım, koçum, aferin anlamında yüreklendirme sözü (Çr.). “Haydi **combam** haydi haydi, haydi gozelim haydi.”
Kerman, 1997: 15

combuldum su Gereğinden fazla sulu pişirilmiş yemek (Çr.).

combultum Derin uçurum (Çr.).

conba → Comba (1) (Çr.).

conculus Hortlak (Çr.).

conkuldamak Kalınlı inceli çın- gırak çalınmak (Çr.).

coplandere Sarp dağlarla çevrili (Bo.).

corhudak (1) Boğazdan çıkan hırıltılı ses (Çr.).

corhudak (2) → Corkudak (Çalica, Ovakarapınar-Çr.). “**Corhudak** yuttu.” Yoksul, 2013: 194

cork cork Soluk almadan su içmek (Çr.). “**Cork cork** yutma.”
Yoksul, 2013: 194

corkudak Çiğnemenen, hızlıca yutmak (Çr.). “Agop’un kazı gibi **corkudak** yutuyor.” Yoksul, 2013: 13

coruğunu goşmak İnat etmek (Su.).

coruk (1) Fıtkılı, yarık husyeli kimse (Çalyayla, Çıkırık-Çr.).

coruk (2) İnat (Su.).

coruk (3) Oburluğu ile tanınan bir çeşit kuş (Çr.). “**Coruk** kuşu gi-

bi lāk deyince et, lōk deyince su isti- yorsun.” Tdk, 1993: 1002

coruk (4) Güçsüz, cılız (Su.; Arpa- lık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

corukları koşmak Güçsüz olma- sına karşın güçlü görünmeye çalışmak, inatlaşmak (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

corzail Bir kuş türü (Bademce-Ka.).

coş → Çoş (Çr.). “**Coşlar** çocukların oyun sopalarıdır.” Ozulu, 2013: 25

çoştar 1. Cömert, eliaçık (Su.).
2. Akli bir karış havada (Çr.).
3. Yaranmak, öne çıkmak iste- yen (Gölet-Ka.; Gökçam-Su.). “Be- nim sana son öğüdüm **çoştar** yar Elevey bulaman Ozani kadar”
Gösterir, 2008/84: 11

coylak Zayıf, çelimsiz kimse (Çr.).

coz 1. Oyunda topu kapan ebe (Al.). 2. Kareli taş oyununda oyunu bitien kişi (Al.).

coz demek Yanan kömürün su ile söndürülürken çıkardığı ses (Çr.). “Yakamazsam **coz** da mı dedi- remem?” Yoksul, 2013: 634

cozurdama Soba üzerine dökü- len suyun çıkardığı ses (İs.).

cozurtma → Cızlak (1) (Ka.).

cozurtu Kaynama sesi (Su.).

cöher Ermişlerin mezarından ya da kutsal sayılan bir yerden şifa için alınan toprak (Çr.). “**Cöheri** koynunda geberesice.”
Yoksul, 2013: 194

cökelez Sincap (İs.).

cölbüt Toprak ibrik (İs.).

cönk Uzunlamasına açılan eski şiir, destan dergisi (İs.).

cörredene akmak Bol suyun kı- sa sürede birdenbire boşanması (Os.).

cört Zayıf, işe yaramaz (Su.).

cörül cörül Herhangi bir nedenle

- ıslanmış bir giysiden akan su (Os.).
- cöttürdemek** Uğraşmak, oyalanmak (Çr.).
- cu** Bir çeşit çocuk oyunu (Çr.).
- cucuk** Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv (Çr.).
- cudam (1)** Cüzam (Çr.).
- cudam (2)** Kötü adam (Kayı-Çr.). “Beni beğenmiyodun / Sevdiğin **cudama** bak” Ertekin, 2006: 27
- cugga** İnsan ya da hayvan memesi (Su.).
- cugguya atmak** Cebine koymak, göğsüne saklamak (Su.).
- cugullanmak** Hastalıktan bitkin duruma gelmek (Çr.).
- cuğara** Sigara (Al.; Os.).
- cuğul** Tarladaki taş yığını (Tanrıvermiş-Me.).
- cuklamak** Olmaz anlamında ses çıkarmak (Çr.). “Al dedim de **cukladı** / İşini buçukladı” Aytekin, 2003: 22
- cula** Karga (İs.; Os.; Göcenovacığ-Çr.). “Epice **culalar** gibi kağıldastılar.” Çorumlu, 2009: 1652
- cula kuşu** Karga (Çr.).
- culfa** Kilim (Al.). “**Culfa** dokuyan gömlek bulamaz.” Yoksul, 2013: 194
- culfalık** 1. Dokuma aygıtı (Al.).
2. Kilim dokunan yer (Al.).
- culha** Dokumacı (Çr.).
- culhalık** 1. Dokuma aygıtı (Çr.).
2. Kilim dokunan yer (Çr.). “Evlere çukur m’ola / **Culhalık** dokur m’ola” Ertekin, 2006: 50
- cullamak** → Curlamak (Çalyayla-Çr.).
- culluk** Hindi (Çopraşık-Al.; Çr.).
- culuk** Hindi (Külah-Al.; İs.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Arpalık, Çıkrık, Dutçakallı, Karadona-Çr.). “**Culuk** akıllılık etme, al şu gızı.” Kerman, 1997: 16
- culuz** Parasız pulsuz (Çr.). “İt uyuz, maymun **culuz**.” Yoksul, 2013: 408
- culuzu düşürmek** Boynunu eğmek (Gökçam-Su.). “Pilav gözümüzü durdu, bizim **culuzu düşürdü**.” Sağmen, 2009: 110
- cuma āşamı** Perşembe (Bademce-Ka.; Kamışlı-Su.).
- cumaî** Cuma günü (İs.). “Perşembe ye pazartesi, cumaya **cumaî** diyorlar.” Benice, 2002: 154
- cumayı** Cuma (Bademce-Ka.).
- cumayalık** Her perşembe akşamı yoksul, kimsesiz insanlara götürülen yemek (Gökköy-Çr.).
- cumartelik** Cumartesi günü hocaya götürülen armağan (Beydili-Çr.).
- cumayı** Cuma günü (İs.).
- cumbar** Dokuma tezgâhlarında bezi gerdirmek için kullanılan iki tarafı dişli bir aygıt (Sarimbey-Çr.).
- cumbuldamak** Su, ayran, süt gibi sıvıların çalkalanması (Çr.).
- cumbuldum** Büyük, derin dere (Hacıhamza-Os.).
- cumbuş** Eğlence, cümbüş (Çr.).
- cumiytesi** Cumartesi (İs.).
- cur** Kimi çocuk oyunlarında hedefe ulaşıldığında söylenen söz (Çr.).
- cura** Ufak tefek, gelişmemiş (Su.).
- curgut** Fıtık hastalığı olan kimse (Su.).
- curhalık** Dokuma tezgahı (Su.).
- curlamak** Bir yeri ya da bir nesneyi başkalarından önce sahiplenmek, özellikle çocuk oyunlarında yer kapmak (Külah-Al.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).
- curu** Tadı beğenilmeyecek kadar duru (Gölet-Ka.). “Anne ya, bu çorba çok **curu** olmuş.” www.golet.tr.gg/

cuvap Yanıt, karşılık (Ba.; Dutçakallı, Göcenovacığ-Çr.). “Ben razıyım gelmezse gelmesin, diye **cuvap** veriyö.” Akbaş, 1983: 21

cuvara Sigara (Çopraşık-Al.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). “Boş buvazın **cuvarası** yanmazmış.”

Uçakcı, 2006: 216

cüce → **Cücük** (İsahacı-Al.; İbik-İs.; Körkü-Su.). “Ananın bastığı **cüce** ölmöz.” Çorumlu, 2009: 378

cüçük Cıvciv (Çr.).

cücursağı Yemeğı yapılan bir çeşit ot (Kamışlı-Su.; Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

cücü Tavukları çağırırnada kullanılan söz (Su.).

cücük (1) Filiz, çil (İsahacı-Al.).

“**Cücüğü** toplu iğne başı kadar olunca boşaltılıp tahtaya serilir.”

Arısoy, 1970: 70

cücük (2) 1. Kümes hayvanlarının yavrusu, cıvciv (İsahacı-Al.; Evcı-Bo.; İs.; Akçalı, Gökçam, Kamışlı-Su.; Eskiekin, Karadona, Mıslarovacığ, Serban-Çr.). 2. Kuş yavrusu (Evcı-Bo.). “**Cücükler** elimizde sevinçten uçtuk.” Sarıyüce, 2006: 94

cücüklenmek Filizlenmek, yeşermek (Çr.). “Buğdaylar **cücüklenmedi** bile.” Sarıyüce, 2004: 13

cüfer → **Cöher** (Çr.). “Kelin **cüferi** olsa önce kendi başına çalar.”

Yoksul, 2013: 440

cüher → **Cöher** (Külah-Al.; Çalyayla-Çr.). “**Cüheri** yalamadan toprak arama.” Yoksul, 2013: 196

cühnüz 1. Arık (Çr.). 2. Buruşuk (Çr.).

cülü → **Cücük** (İs.).

cülük 1. Hindi. 2. → **Cücük** (İs.).

cümbül cemaat → **Cümbür cemaat** (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

cümbür cemaat Hep birlikte, toplu olarak (Evcı-Bo.; Karadona-Çr.). “**Cümbür cemaat** düğüne gitti-

ler.” Yoksul, 2013: 196

cümbüş Düğün ya da benzeri bir etkinlikte bulunan kalabalık (Su.). “**Cümbüş** yapıp eğlenmeynen karın doymaz.” Yoksul, 2013: 194

cümbüzük → **Cinbüzük 2** (Gölet-Ka.). “Ona şaka yapılmaya gelmez. **Cümbüzüğün** tekidir. Hemen ağlar.” www.golet.tr.gg/

cümcük (1) Çimdik (İs.).

cümcük (2) Çok az (İs.).

cümiyelik Cuma günleri düzenli olarak yoksullara yapılan yardım (Su.).

cümle gapısı Evin en dış kapısı, avlu kapısı (Su.; Çr.). “Hoca, **cümle gapısının** zelzesiyen birlikte sallandığını eşitmiş.” Çorumevi, 2001: 16

cümüye Cuma (Su.).

cünüp Cenabet, abdestsiz (Su.; Çr.).

cürdük → **Çördük (1)** (Çr.).

cürümsüz Güçsüz, zayıf (Dutçakallı-Çr.).

cüsün Cins, şekil, tür (Çr.).

cüsün cüsün Çeşit çeşit, çeşitli (Çr.).

cüvap Yanıt, karşılık, söz (Göcenovacığ-Çr.). “Sen olsun iki **cüvap** söyle şu herife yavırım.”

Gümüş, 1977: 85

cüvere Sigara (Al.). “Sorduğün yer, bir **cüvere** içimi ilerde.” Kerman, 1997: 16

Ç

- ça (1)** Bebek, çocuk (Çıkrık-Çr.).
- ça (2)** İri taş parçası (Çr.).
- ça (3)** → Çağ (2) 1 (Al.; Su.).
- çal** Çakıl ya da taş yığını (Kulah-Al.; İs., Me.).
- çaarmak** Çağırarak (Su.).
- çabaa** → Çabağ (Çr.). “Onun gibi çabaa adam az bulunur.”
Kerman, 1997: 16
- çabağ** Çalışkan, gayretli (Çr.).
- çabıcık** Geveze, dedikoducu (İs.).
- çabık** Çabuk, tez (Çr.). “Bir çabıken on çabık olmasın mı?”
Tahir, 2004: 275
- çabıt** → Çaput (Çr.). “Ölüleri öldümüyçük onları erimiş muma batırır, çabıtlara sarar öyle saklardı.”
Özçatalbaş, 2003: 89
- çaç** Buğday yığını (Çr.).
- çadır** Çadırıma çardak oyununda çizilen daire (Çr.). “İlk olarak çadır adı verilen bir daire içine 8-9 taştan oluşan bir çardak dikilir.”
Oğuz, 2006b: 40
- çadırıma çardak** Üst üste konulan 8-9 adet taşı düşürme esasına dayanan çocuk oyunu (Çr.). “Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, çadırıma çardak, saklambaç...” Özçatalbaş, 2002: 87
- çağ (1)** Bebek, çocuk (İs.).
- çağ (2)** 1. Kağının yanlarına, yükün düşmemesi için konan ağaçlar (Çr.). 2. Kalın, uzun sırtık (İsmailköy-Çr.). “Ellerinde koca çağlarla urganın başında bekliyorlardı.” Güven, 2013: 156
- çağa (1)** Bebek, çocuk (Çr.). “Çağa çocuğa eğlence olduk.”

Gümüş, 1977 : 18

- çağa (2)** Uzun sırtık (Su.).
- çağal** Örülü duvar (Yağcılar-Ka.).
- çağbağ** Hamarat (Çr.).
- çağel** Çok fazla (Su.).
- çağıldak** → Çakıldak (1) (Çr.).
“Davar tuzsuz kalmış, yünlerini tek mil diken, çağıldak sarmış!”
Tahir, 2008: 285
- çağırban** 1. Tella (Çr.). 2. Mübaşir (Çr.).
- çağla** Badem ağacının yeşilken yenen meyvesi (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Eşençay, Ovakarapınar-Çr.). “Köpeklik’in çağlası / Ak gerdanın bal tası” Ercan, 1997: 88
- çağlayıken çatlamak** Yaşı küçük olmasına karşın büyüklere özenerek kötü işler yapmak (Çalyayla-Çr.). “Çağlayıken çatlamış, on beş yaşında kız gaçırmaya galhışmış.”
Kerman, 1997: 60
- çağmak** Yükselmek, çıkmak (Çukurköy-İs.). “Can kafesten çağarken İmanna, Kuran’nan gönder beni”
Oğuz, 2007a: 33
- çağmel** Kancalı demir (Su.).
- çağşak (1)** Eski (Çr.).
- çağşak (2)** Berçin (2) (Gökköy-Çr.).
- çağsır** Erkeklerin giydiği bir tür şalvar (Su.).
- çahıldaklı** İshal olmuş, kuruyan pisliği temizlenmemiş hayvan (Çr.).
- çakal** Titiz, huysuz (Çr.).
- çakaralmaz** İyi çalışmayan tabanca, tüfek (Su.; İsmailköy-Çr.). “Bir çakar almazım olsa korkmam da, o da yok.” Güven, 2013: 37
- çakıldak (1)** Koyunların yünlerine yapışarak kurumuş pislik (Su.; Çalyayla-Çr.). “Koyunların kuyruklarını diken, çakıldak kapladı.”
Tahir, 2006 : 18
- çakıldak (2)** Titiz, huysuz (Çr.).

çakırcımbit Küçük taneli siyah üzüm (İs.). “Başka hangi yerde bu kadar çarpıcı üzüm adı vardır? Çatalkara, kızmemesi, **çakırcımbit**...”

www.evvelzamanda.blogspot.com

çakırcımmıt → Çakırcımbit (Çr.).

çakmak Pantolonun dizlerine ya da arka kısmına vurulan yama (Çr.). “Gözü açığın biri epeski bi pantolu getirmiş **çakmak** vur dey, Kamil ağam da yeniyi giydirep göndermiş gelir dey.”

Özçatalbaşı, 2003: 76

çal 1. Taşlık yer (Os.). **2.** Ağaçsız alan, çıplak tepe, çalılık tepe (Or.; Arpalık, Beydili, Dutçakallı-Çr.). “Divan Köyü ile Memişler arasındaki Hacı Paşa Köyü **çalma** geçtiler.”

Güven, 2010: 161

çala (1) Bir an, bir ara (İkipınar-İs.; Çr.). “Biraz Urgancıyı anıttıyor, bi **çala** şöyle...” Gümüş, 1977: 37

çala (2) Maya (Kızılhamza-Or.). “Çörek **çalası**, yoğurt **çalası**.”

Tdk, 1993 : 4475

çala (3) Ara renk (Su.).

çala dutulmuş Az kullanılmış (Çr.).

çalağan Azgın, yırtıcı (Çr.).

çalamak Çağlamak (Çr.). “Taus guşu cennet çıhtı da ağlar / Papağan coşup da su gibi **çalar**”

Caferoğlu, 1994: 150

çalapaça Zorla yürüterek, sürükleyerek (Çr.). “**Çalapaça** alıp götürdü polisler.” Yoksul, 2013: 198

çalarmak Ekinlerin, meyvelerin olmaya yüz tutması (Ka.; Budakören-Çr.).

çalçap Acele, gelişi güzel iş gören (Çr.).

çalçene Kapı kapı dolaşıp herkesle uzun gevezelik ya da dedikodu yapan kimse (Çr.). “**Çalçenenin** birisi, gelmiyor lafın gerisi.”

Yoksul, 2013: 198

çaleli Kumsal toprak (Su.; Çalyayla-Çr.). “**Çaleli** toprak iyi bağ yetiştirir.” Tdk, 1993: 1051

çalgı Avlu, ahır, harman temizliğinde kullanılan dikenli çalılardan yapılmış kaba süpürge, dam süpürgesi (Alacahüyük-Al.; Çalyayla, Göcenovacığı, Gökköy-Çr.). “Elime bir **çalgı** verüp ortalığı süpürtüler.” Çorumlu, 2009: 1653

çalgıç Erkek yaban domuzu (Ka.; Su.).

çalgın Kötürüm, inmeli, sakat, çalınmış, çarpılmış (Ba.; Beydili-Çr.). “Bir yanın algın, bir yanın **çalgın** olsun.” Oğuz, 2007a: 63

çalguç Domuzun uzun azı dişi (İs.).

çalguçlu Utanmaz, arsız (İs.).

çalgun → Çalgın (Gölköy, Kuzuluk-İs.). “Ölü va **çalgun**, galhamı.”

Abaz, 2004: 165

çalhama 1. → Çalkama (Al.; Me.; Su.; Eskiikin-Çr.). **2.** Ekşi pekmeze su katılarak yapılan içecek (Dutçakallı-Çr.). “Sırayla dizilir **çalhama** tası / Bademli, cevizli düğün helvası” Kurtoğlu, 1994: 177

çalhamak Tahıl elemek (Esentepe-İs.). “Savuruduk, **çalharduk**, getürüdük hayvanlanān.” Abaz, 2004: 117

çalibasan İri, sert taneli, uzun saplı, kılçıklı bir cins buğday (Kurşunlu-İs.).

çalık (1) **1.** → Çalgın (Kamışlı-Su.; Çr.). **2.** Renksiz, kansız, zayıf kişi (Al.). **3.** İnce, eğri bacaklı (Su.). “Ağzı gözü **çalık** çoynak olasıca.” Yoksul, 2013: 18

çalık (2) Doğal rengini yitirmiş (Çr.). “Bu meyvelerin rengi çok **çalık**.” Yoksul, 2013: 166

çalınmak (1) İnme inmek, çarpılmak (Me.; Su.; Çıkrık, Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). “Sol tarafı **çalınmış** gibiydi adeta” Aksu, 2013: 137

çalınmak (2) Kendi kendine aranmak (Su.; Çr.). "Aa... dedi, döşemesine **çalındı**." Tahir, 2007: 219

çalıyı tepesindenn sürüme İş yöntemine göre yapmamak, iş ters yönden başlamak (Çr.). "Çalıyı tepesinden sürüyor." Çorumlu, 2009: 1527

çalkama Sulandırılmış yoğurt, ayran (Kıcılı, Külâh-Al.; Me.; Akçalı, Kamışlı-Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). "Çalkana çalkana **çalkama** oldu." Yoksul, 2013: 199

çalkamak Tahıl elemek (Çr.).

çalkantı Elenen tahılın kalbur üstünde kalan çöpleri (Çalyayla-Çr.). "Kalburdan çıkan **çalkantı** bir yana, çeç bir yana gitti." Yoksul, 2013: 419

çalkatura Sayım, hayvan sayımı (Çr.).

çalkazan Geveze (Çr.).

çalkı → Çalgı (Çr.).

çalkın → Çalgın (İs.). "Arslan gibi delikanlıma o eli ayağı **çalkın** kız ne yaraşır." Çorumlu, 2009: 80

çalı ballı Bir çeşit aşık oyunu (Çr.).

çalma (1) Çiğ süttten yapılan yoğurt (Hallı-İs.).

çalma (2) Kibrit (İs.; Su.). "O **çalma**ları kirpitleri çabalallardı." Abaz, 2004: 96

çalma (3) Koyulaştırılmış pekmez, bulama (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Çr.).

çalmaç (1) → Çotuk (1) 1 (Os.).

çalmaç (2) Mısır unundan yapılan bir çorba (Gölet-Ka.).

çalmak (1) 1. Ekmeğin üzerine bir şey sürmek, sıvamak (Su.). 2. Süpürmek (Su.).

çalmak (2) Atmak, fırlatmak (Su.). "Hey ağalar bu yavrunun suçunu ne? / Yavruyu kenara **çal** Kızılırmak"

Oğuz, 2006d: 58

çalmak (3) Yoğurt mayalamak (Su.; Çalyayla, Kirazlıpınar-Çr.).

çalmak (4) Kenara çekmek (Gölet-Ka.). "Veteriner, Ahmet'ten hayvanın poposunu kenara **çalmasını** istedi." www.golet.tr.gg/

çalmak (5) Saldırıp ısırarak (Çalyayla-Çr.). "Domuz domuzu **çalmaz**." Yoksul, 2013: 250

çalman Ağıl (Küçükpalabıyık-Çr.).

çalpantiya binmek İş aceleye getirmek (Çıkrık-Çr.).

çalpatur Katırcı, kervancı (Çr.).

çaluk → Çalgın (Çr.).

çalıyaka etmek Yakasından tutmak (Çr.). "Çalıyaka **ettim**, cendermeye teslim ettim." Yoksul, 2013: 200

çamaşır taşı Üzerinde tokaçla vurularak giysi yıkanan yassı taş (Çr.). "Giysiler bahçeye yakılan ocaklarda küllü sularla, **çamaşır taşı**nda tokaçla yıkanır." Özçatalbaş, 2002: 17

çambardak Çamdan oyularak yapılmış su kabı (Saraycık-İs.; Beydili, Çıkrık-Çr.). "Tırpanı güzel biçer / **Çam bardaktan** su içer" Gösterir, 2011: 271

çamça Çamdan oyularak yapılmış su kabı (Çr.).

çamdelen Ağaçkakan (Çr.). "Çamdelen virdini ağaçta eder / Karga tesbihini havada çeker" Çorumlu, 2009: 1264

çamdu Evin iç duvarı (Bademce-Ka.).

çamır Çamır (Gökçam-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). "Gönümün köşgüne **çamır** sıvadın / Küllükleri mekan tut bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

çamır çığnamak Yorulmak, eziyet görmek (Su.).

çamsımak Erkek, kadına meyletmek (Çr.).

çamurluk Yemeni üzerine giyilen çizme koncu (Çr.).

çanak çatlatan 1. Gelincik çiçeği (Çr.). 2. Yenilen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

çanak kıran Gelincik çiçeği (Çr.).

çañcana Hacı karşılarken kullanılan, çan çan ses çıkaran, pirinçten bir çalgı (Çr.). “Çañcanalar çalıyor / Yâr hacıdan geliyor”

Aytekin, 2003: 52

çandı Ağaç direkler üzerine çakılmış çitalara sıva yapılarak oluşturulan duvar ya da tavan, bağdadî (Çr.).

çangal (1) Dallı budaklı, eğri ağaç (Me.).

çangal (2) Güreşte bir ayak oyunu, çelme takma (İsmailköy-Çr.). “Alt alta, üst üste, çangal, tirpan, boyunduruk...” Güven, 2013: 165

çangal çangal Salkım salkım, küme küme (Su.). “Gökyüzünde binlerce yıldız çangal çangal parlayıp sönüyordu.” Sarıyüce, 2004 : 259

çangıl çangıl Küme küme (Evcibo.). “Üzerleri çangıl çangıl, dizim dizim çiçek.” Sarıyüce, 2006: 30

çangal çungal Eğri büğrü (Os.; Çr.). “Çangal çungal bir burun ki, bu burun nefsinde bütün renkleri övünerek toplamış.” Saraçer, 2000: 304

çanılmak Kafa üstü yere düşmek (Gölet-Ka.). “Kamyon köprüden aşağı dikdepe çanıldı.” www.golet.tr.gg/

çani Küçük ev köpeği (Karadona-Çr.).

çanlağa Gerdan (Su.). “Bu hanımın çanlağası geniştir.” Tdk, 1993 : 1071

Çan Saat Saat kulesi (Çr.).

“Yükselmiş binalar semaya gider
Çan Saat’i bulutlarla cenk eder”

Nalinci, 1958: 54

çañşak Çağlayan (Bayat-İs.).

çantal Etek (Yağcılar-Ka.).

çantı Tavan (Çr.).

çap Köşe (Çr.).

çapa Bahçe ya da tarlada toprağı çevirmek için kullanılan tarım aleti (Su.; Beydili, Çayhatap, Sarimbey-Çr.). “Terden beyaz olmuş rastiksız kaşı / Dayanmış çapaya duruyor Fatma” (S. Örgel) Ercan, 1991: 435

çapak Göze inen beyaz leke (İs.).

çapar (1) Sarışın mavi ya da yeşil gözlü insan (İs.). 2. Güneşe bakamayacak denli sarışın, kaşı, kirpiği beyaza yakın renkte olan kimse (Os.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). 3. Yüzünde bol miktarda çili olan insan (Külah-Al.; Gökköy). “Sarışınım çaparım / Bulutan nem kaparım” Gösterir, 2011: 200

çapar (2) Alacalı boz renkli köpek (Külah-Al.).

çapı Meyve toplamağa yarayan merdiven (Çr.).

çapıla Kaba deriden yapılmış ucu sivri, arkası basık yaz ayakkabısı, yemeni (Os.).

çapıldamak Su ya da çamur içinde tepinmek (Çr.). “Yağmur sonu, çocuklar diz yukarı sıvayıp eteği, pantolonu, sel suları içinde çapıldardı...” Özçatalbaş, 2002: 118

çapıt → Çaput (Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Karadona, Morsümbül-Çr.).

çapile Altı kösele, üstü meşinden yapılmış yumuşak ayakkabı (Çr.).

çapraşuk Karışık (Ka.).

çaprı Bir çeşit oyalı, pullu başörtüsü (Çr.).

çaput Eski bez parçası (Evcibo.; Ka.; Gökköy-Çr.). “Evet, çaput maput ne varsa yak savuş...”

Tahir, 2008: 144

çap yapmak Söz verdiği işi yapmamak (Ka.).

çar (1) Bel bağı (Çr.).

çar (2) Kadınların sokakta giydiği, yalnız yüzü dışarıda bırakan siyah üstlük, çarşaf (Körkü-Su.; Beydili, Tatar-Çr.). “Yamaçtan gelen kara çarlı kadınlar yanından ürkererek geçtiler.” Özçatalbaş, 2002: 108

çara (1) Memeli hayvanların kızgınlık zamanları ile doğumları yaklaşınca dişilik organlarından akan sıvı (Ka.; Su.).

çara (2) Yağsız ince et (İs.). “Etin çarasını fakir yer.” Tdk, 1993: 1080

çara pabuca binmek Bir yere gitmeyi çok istemek, gitmek için acele ile hazırlanmak (Çr.).

çarçan Birdirbir oyunu (Satıyüzü-Ba.).

çarçarı → Çarçan (Satıyüzü-Ba.).

çar çarmağı Nişanla düğün arasında oğlan evinden kız evine gönderilen bohça (Ka.). “Çar çarmağı adı verilen bu bohçayı getiren kişiye kız evince bahşiş verilir.” Dbk, 2003: 71

çardak (1) Çadırıma çardak oyununda üst üste konulan taşlara verilen ad (Çr.). “İlk olarak çadır adı verilen bir daire içine 8-9 taştan oluşan bir çardak dikilir.”

Oğuz, 2006b: 40

çardak (2) Odun istifi (Büyükdivan-Çr.).

çardaklı Uzun eşek oyununa benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.). “Çardaklı oyunu 4-5 kişilik iki takım arasında oynanır.”

Oğuz, 2006b: 26

çarığı yedi sıra çorapta Bütün varını bitirdi, harcayacağı bir şey kalmadı (Su.).

çarık (1) Tek parça deriden yapılan, burnu yukarı kıvrık ayakkabı (Alacahüyük, İshacı-Al.; Su.; Palabıyık, Turgut-Çr.). “Çarık delik, abam yırtık / Mutluluğa kapım örtük”

Özgür, 2002: 63

çarık (2) Bakırları saç yağı ile parlatırken kullanılan deri (Çr.).

çarık burnu Yufka ekmele yapılan büyük sunak (Çr.). “Kaşıkla yemek yok ama çarık burnu yapmak da yok.” Çorumlu, 2009: 1270

çarkıt Eski, bozuk (Su.).

çarmak Çağırarak, davet etmek (İs.). “Ölan tarafunu giz tarafu çaru.” Abaz, 2004: 100

çarmış Elbise kurutmak için yapılmış askı (Çr.).

çarpana Sahan kapağını andıran, birbirine vurularak çalınan büyük zil (İs.).

çarpım On beş yirmi dolayında yufka ekmeği (Kıvcılı-Al.; Çalyayla-Çr.).

çarpuk çarpuk Eğri büğrü (Evcibo.). “Köydeki kısraklar çarpuk çarpuk bacaklı, çelimsiz piç taylar kulunlarken...” Sarıyüce, 2006 : 78

çarşaf Kenefi denilen yerel dokumadan yapılan, yamurlu, oyalı, kabarcıklı, tek çıbıklı, çift çıbıklı gibi çeşitleri olan sokak giysisi (İs.; Su.). “Handan çıkarken çarşafıma sıkı sıkıya büründüm.” Benice, 2002: 118

çarşak Ayaklarını birbirine çarparak yürüyen insan ya da hayvan (Gölet-Ka.).

çarşakmē Fırında yapılan ekmeğin adı. “Aşamaca ekme yapıyoduk, çarşakmē gelmeyodu.” Abaz, 2004: 158

çarşı ekmeği Somun (Al.).

çartlak Bağirtlak (Çr.).

çaşak Bayırlardan akarak yığın durumuna gelen çakıl (Çıkrık-Çr.).

çat İki dere ya da iki yolun birleştiği yer (Ka.). “Yedi çatın ortasında gevezelik yapmanın sırası mı?” Yoksul, 2013: 646

çat ağzı Ortalık yer (Su.).

çatal Sap toplamakta kullanılan tahta alet (Kamışlı-Su.). “Kadınlar biçilen buğdayları **çatalla** yığın haline getirirler.” Doğan, 2004:117

çatalaş → Çatalaşı (Kıcılı-AL.; Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.).

çatalaşı Yarma, mercimekle pişirilen bir çeşit çorba, oynaşlı çorba (Su.; Mustafaçelebi-Çr.).

çatalca 1. Baş tarafı çatal baston (Dutçakallı-Çr.). 2. At, eşek gibi hayvanlara yük yüklerken kullanılan ucu çatal ağaç dalı (Çıkrık-Çr.). “Bir tarafı bittikten sonra **çatalca**yı dayayıp yükün öbür tarafına geçiyor.” Akkaya, 2011:437

çatal gapı Kanatlı avlu kapısı (Su.).

çatalkara Bir çeşit siyah üzüm (İs.; Çalıcı-Çr.). “Başka hangi yerde bu kadar çarpıcı üzüm adı vardır? **çatalkara**, kızmemesi, çakırcımbit...” www.evvelzamanda.blogspot.com

çatalkavak Güvercin taklası da denen bir çocuk oyunu (Örencik-Çr.).

çatana Ona buna sataşan (Ka.).

çatayaz (1) Çok soğuk hava (İkîpınar-İs.; Su.; Sarimbey-Çr.). “Bekledim gecenin **çat ayazında** / Ellerim donarken nerelerdeydin” Çimen, 2005b: 25

çatayaz (2) Orta yer (Çr.).

çatayaz (3) Parası olmayan (İs.).

çatçat çarığı Duvara ya da ağaca yaslanan oyuncunun belinden tutarak eğilen ebenin sırtına binen oyuncunun, parmaklarının birkaçını açıp, kaçının açık olduğunu sorduğu, ebe soruyu bildiğinde oyuncunun yer değiştirdiği çocuk oyunu (Çr.).

çatçat çarığım → Çatçat çarığı (Çr.).

çat çat kaynana En az yedi kişi ile iki grup arasında oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). “**Çat çat kaynana** / Çatır patır kaynana” Oğuz, 2006b: 27

çatı çatma Bakır kazanların dip-leri ile yan kısımlarını birleştirme (Çr.).

çatık kaş Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

çatırık → Çat (Çr.).

çatkı Gelin başına örtülen kırmızı, yeşil renkli iki yazma (Gölet-Ka.). “Gelinin **çatkısı** bağlanırken anesi ağlıyor.” www.golet.tr.gg/

çatlak Tabanca, tüfek kapsülü (Çr.).

çatma Duvarları ağaç gövdesinden birbirine takılarak, çivisiz olarak yapılan yayla evi, yığma ev (Ka.).

çatma ağacı Birbirine çapraz bağlanmış üç ağaç (Dutçakallı-Çr.).

çatuk Ağaç kökü (Ka.).

çav Hayvanların erkeklik organı (Ka.; İsmailköy-Çr.). “... hayvanın **çavı** dışarıda.” Güven, 2013: 172

çavkirmak → Çemkirmek (2) (Ka.).

çavmak Amaçtan şaşmak, yol değiştirmek, kaçmak (Su.). “Çavdar ekdim anızına, **çavdı** getti gö yüzüne.” Caferoğlu, 1994b: 114

çavşak Tarlalardaki taş yığını (Me.). “Beni öldürecekti, tarlanın içindeki **çavşağım** içine kaçtım.” Akkaya, 2011: 336

çavullamak Karanlıkta ya da görmeden elle aramak, yoklamak (İs.).

çavuş üzümü İnce kabuklu, bol sulu bir üzüm cinsi (Os.).

çavzurtmak İvmek, oraya bura-

ya koşuşturmak (Çr.).

çay Çamaşır (Su.).

çayan Yılanı benzer, kertenkele gibi yürüyen hayvan (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.). “Çok cefalara sürerler canını / Yılan **çayan** gelir sarar tenini” Çevik, 2007: 179

çaykara 1. Çay kıyısında çıkan göze, kaynak, pınar (Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Kar ya da yağmur sularının kırlarda açtığı yol (Su.). “Çaykaralar gibi kurumaz asla, Ulubahtan çağlar gelen selim var” Çimen, 2005a: 38

çay kazanı Genellikle çamaşır kaynatmada kullanılan, banmadan büyük iki kulplu kazan (Beydili-Çr.). “Çay kazanlarında güzel kokulu pekmez, ağır fıkırdayışlarla kaynıyordu.” Çorumlu, 2009: 1594

çay kuşu Balıkçıl (Çr.).

çaylamık Çay kıyısı (?) (İsahacı-Al.). “Garip Ağa'nın ardı sıra gittiler Çaylamıkta ensesinden yettiler” Arısoy, 1970: 26

çaylık Kadınların, iş yaparken giydikleri geniş, uzun don (Su.)

çaynak → Çolak (Çr.).

çaynik Çaydanlık (Os.).

çebiş (1) Bir yaşındaki keçi yavrusu (Külâh-Al.; Os.; Gökçam-Su.; Boğabağı, Çıkrık, Eskiokin-Çr.). “Oğlun esgerden gelmiş, bi **çebiş** kes de yiyelim heeri!” Kerem, 1997: 16

çebiş (2) Zayıf, arık (Çr.).

çebişlenmek Üzümün tevek üzerinde kurumaya yüz tutması (Çalyayla-Çr.).

çeç Savrularak samandan ayrılmış tahıl yığını (Evcı-Bo.; Köseyüp-Me.; Gökçam-Su.; Beydili, Eskiokin, Göcenovacığ-Çr.). “Harmanda **çeç** olayım / Yârden güleç olayım” Gösterir, 2011: 202

çeddik Çiğdemın soğanı (Gökköy-Çr.).

çedene Kendir, kenevir tohumu (Külâh-Al.; Su.; Çıkrık, Gökköy-Çr.). “Bahçelerde **çedene** / Toplarım dene dene” Ayhan, 2002: 166

çedik Hafif ayakkabı ya da terlik (Gökçam-Su.).

çeğin Omuz (Çr.).

çeğir → Berçin (Çr.).

çeğsek Kırılarak küçültülmüş taş (İs.). “Yolların **çeğsekleri** hep çıkmış.” Tdk, 1993: 1107

çek 1. Hallaç tokmağı (Su.; Çr.). 2. Pamuk atarken yayın kirişini çekmek için kullanılan araç (Alacahüyük-Al.).

çeki (1) 1. Kadınların başlarına bağladıkları başörtüsü (Akçasu-İs.; Ka.; Çr.). “Dilberler adettir / Alınına **çeki** bağla” Gösterir, 2011: 75 2. Fesin üzerine bağlanan, yeşil ince bezden üç köşeli olarak dikilen ince bir kumaş (Çr.).

çeki (2) Tarlanın ekilen bölümü (Al.).

çeki (3) Kantar, tartı (Su.).

çekilmedik yarması olmak Bir kişiyi daha önceden rahatsız eden bir durumun bulunması (Çr.).

çekindirik Mum içindeki fitil (Alembeyli-Su.).

çekirce Çekirge (Çalyayla-Çr.).

çekirge Bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Örencik-Çr.).

çekiş Ağız kavgası (Esentepe-İs.; Ka.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Çekişe çekiş pazarlık yapılmaz ki.” Yoksul, 2013: 204

çekişmek Tartışmak, atışmak, ağız kavgası yapmak (Çavuşoğlu-İs.; Çr.). Çekişmeyle kimin eline ne geçer ki? Yoksul, 2013: 204

çekiştim çehreli Asık suratlı (Çr.).

çekme (1) Topraktan yapılmış derince kap (Os.).

çekme (2) Benzeme (Su.; Çalyayla-Çr.).

çekmen Küçük küp (İkipınar-İs.; Çr.). “Felan çekmen yok didim.”

Abaz, 2004: 123

çektik Hayvana yüklenen eşyanın üzerine bağlanan urganın gerginliğini sağlamada kullanılan küçük çatal ağaç (Dereyazıcı-Al.).

çekü Başörtüsü (Bademce-Ka.).

çelen Yakışıklı, babayığit delikanlı (Çr.). “Kendi yiğit cebi boş, Çelen yiğitler geldi”

Aytekın, 2003: 112

çelenk Yığılıt üzerine çıkıntı biçiminde yapılan süs (Su.).

çelemek Büyümek, gelişmek (Ka.).

çelik (1) Çocukların sopa ile oynadıkları oyun (Su.; Çr.). “Ebe takım çeliği havada yakalamaya çalışır.”

Oğuz, 2006b: 13

çelik (2) Köklü bir ağacın dipten çıkan dalını kesip, başka bir yere dikerek köklendirilmiş (Çr.). “Bu yıl bağda çok çelik yapıldı.”

Tdk, 1993 : 1123

çelik (3) Sekiz buçuk litrelik ölçü birimi (Gökçam-Su.).

çelik çomak 1. Erkek çocukların özellikle kırsal alanlarda oynadığı bir oyun (Çr.). “Çelik çomak oynamak da tarihe karıştı.”

Yoksul, 2013: 205

çelik çomak oynamak 1. İşi gücü bırakıp kendini oyuna kaptırmak (Çr.). 2. Birisiyle yüz göz olacak biçimde samimiyet kurma (Çr.).

çelik çülük Bölük, parça, işe yarayan şey (Çr.).

çelikleme Kısa odun (Çr.).

çelmeci Çelmeli top oyununda

topu çelen oyuncu (Çr.). “Çelmeci ölünceye kadar çelmeye devam eder.”

Ozulu, 2013: 16

çelmek Bir şeyin desteğini almak ya da altına oymak (Su.).

çelpeşik → Çopraşık (Alembeyli-Su.; Çıkrık-Çr.). “Çelpeşik işlere burunumu sokmam ben.”

Yoksul, 2013: 205

çelte (1) Yardımcı, çobanın yardımcı (Çopraşık-Al.; Su.).

çelte (2) → Çeltik (Ka.).

çeltik Kabuklu pirinç (Os.). “Bacak ıslanmayınca çeltik alınmaz.”

Yoksul, 2013: 100

çember Beyaz, büyükçe başörtüsü, yemeni, yazma (Eskiyapar, Külah-Al.; Ortayoncalı-Ba.; Bayat-İs.; Oğ.; Düvenci-Çr.). “Dul kadının çemberinden çember örtün.”

Oğuz, 2007a: 74

çemirlemek → Çemrenmek (Çr.). “Osmanlı kolları çemirlemiş, “Ya Allah! Ya pir!” diyerekten...”

Tahir, 2004: 88

çemkirmek (1) 1. Yüze gelme, birisi ile konuşurken kural tanımadan karşısındakinin sözünü kese kese azarlar gibi yanıt verme (Külah-Al.; Os.; Çr.).

2. Gevezelenmek (Al.). “Yarıme çemkirenler / Olsunlar kara köpek”

Aytekın, 2003: 102

çemkirmek (2) Köpeğin ya da yavrusunun kesik kesik havlaması (İs.; Çitli-Me.). “İnsanın yüzüne çemkirip durur / Zamane gölbezi zağar mı zağar” Gösterir, 2014: 82

çemkürmek → Çemkirmek (2) (Ka.).

çemrek 1. Becerikli, düzenli kimse (İs.; Ovasaray-Çr.). 2. Çevik, eline ayağına çabuk (Çr.).

“Sanatkarın çemrek olan elleri Marangozsa yongasıdır gülleri”

H. H. Ucar, 1957: 28

çemrenmek Kolunu ya da paçalarını sıvamak, eteğini toplamak (Akçalı, Kavşut-Su.). “Çaya varmadan **çemrenme**.”

Yoksul, 2013: 204

çember → Çember (Os.).

çember yağı Karın zarı (Çr.).

çencire Tencere (İkipınar-İs.). “Şindi **çencirey** gotürüyon, orda herşiyi ediyofı.” Abaz, 2004: 120

çen çen 1. Gereksiz yere çok konuşma (Su.). 2. Köpeğin çenilemesi (Su.).

çene Köşe, köşe başı (Külah-Al.; İkipınar-İs.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “Beni sana vermezler / **Çene** başı bekleme”

Ertekin, 2006: 17

çene çalmak Boş sözler etmek, gevezelik yapmak, derin bir söyleşiye dalmak (Çr.). “**Çene çalmayla** bir yere varılmaz.”

Yoksul, 2013: 205

çenet Kalça, bacak (Gökçam-Su.; Çr.). 2. İkiye ayrılmış nesnelere parçalarından her biri (Gökçam-Su.). “Gelirsem yanına **çenedini** ayırırım.” Kerman, 1997: 81

çengi Çok konuşan, gezeve (Serban-Çr.). “Gayet edepsizdir bulunmaz dengi / Bize de bulaştı edepsiz **çengi**”

Koçak, 1980: 251

çengülçüş Tahterevallı (Kızıllıhamza-Or.).

çenilemek Köpek can acısından havlamak, ürümek (Külah-Al.; Çukurlu-Su.). “Ulan Binci itlerini al da git. **Çenileyip** durmasınlar.”

Güven, 2010: 94

çente Çanta (Alacahüyük-Al.; Su.; Çalyayla, Eşençay-Çr.). “Dağdan gelenin **çentesine** baharlar, dağ eriği var mı diye.” Uçakçı, 2006: 216

çentek Eğri, düz olmayan (Çr.).

çentek çüntek → Çentek (Çr.).

çenteleme Yaralama, yara açma

(İs.).

çentük çüntük Diş diş, pürüzlü, yontulmuş (Çr.). “Bizim kapların ağzı **çentük çüntük** oldu.”

Tdk, 1993: 1140

çepel (1) Çamur, pislik, bulaşık, kir (Su.; Serban-Çr.). “Bu yakında yine **çepel** töredi / Sevinirdim edepsizler yıradı” Koçak, 1980:251

çepel (2) Engebeli arazi (Maksutlu-Ka.). “Bu yol çok **çepel**.”

Tdk, 1993: 1141

çepelli Karışık, pislikli, çöplü (Ka.).

çepin Küçük çapa (Su.).

çepiş → Çebiş (Çr.).

çepken → Cepken 1 (Çr.). “Çevreler **çepkenler** zıvgalar renk renk / Bu yiğit bu güzel bu soylu ahenk”

Ercan, 1997: 61

çerçi Köylerde ufak tefek eşya satan gezgin satıcı (Kamışlı-Su.; Arpalık, Beydili, Çayhatap, Dutçakallı-Çr.). “**Çerçi** kızı boncuğa âşiktir.”

Yoksul, 2013: 206

çerçici 1. → Çerçi (Aşağıfındıklı-Su.; Çalyayla-Çr.). 2. Manifaturacı (Al.). “**Çerçici** eşeği gibi kokuyor.”

Yoksul, 2013: 206

çerçilik Çerçinin yaptığı iş (Ka.; Beydili-Çr.). “Eşkoyalık, hırsızlık, bilhassa **çerçilik** aldı yürüdü.”

Tahir, 2007: 36

çerge Derme çatma çadır (Çr.).

“**Çergenin** içinde yaz geçer; ama kiş geçmez.” Yoksul, 2013: 207

çeri Eşkuya (Su.). “Hırsız gapısızdır, eşkuya **çeri** / Çekirdek çitlektir, Pazar da deri” Gösterir, 2014: 80

çerik Altı ya da sekiz kiloluk bir çeşit tahıl ölçüsü (Alacahüyük, İshacı, Külah, -Al.; Yazır- Bo.; Me.; Os.; Su.; Saray-Çr.). “Birer **çerik** buğdayı çeşmede yıkamışlar.”

Arısoy, 1970: 71

çerikçi Köylerden topladığı hayvanları hayvan pazarında satan

kimse (Eskiekin-Çr.). “Ham demire tav vermede körükçün / Merkep alır, merkep satar **çerikçin**”

Kurtoğlu, 2006: 74

çerik çürük → Çelik çülük (Çr.).

çermek İyileşmek (Ka.).

çerpeşik Karışık, dolaşık (İs.; Ka.).

çeşber Baston, ucu topuzlu çoban değneği (Su.).

çeşlemek Harmanda, buğdayı ya da arpayı samandan ayırmak (Ka.).

çetel Kura (Su.).

çetele atmak Kura çekmek (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

çete mete kaç Uzun eşeğe benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.).

çetemük Sakız ağacının meyvesi, çitlembik (Ka.).-

çeten Saman taşımak için kağınlara konulan çubuktan örülmüş büyük sepet ya da kanat (İsahacı, Külah-Al.; Os.; Beydili, Büyükdivan, Çıkrık, Eskiekin-Çr.). “Hiç iras gelmedim böyle oyuna / Pek yaktı canı mı saman **çeteni**” Arısoy, 1970: 99

çetene → Çedene (Beydili-Çr.).

çetik Atik, çevik (Su.).

çevirme (1) 1. Etrafı duvarla ya da çitle çevrilmiş küçük bahçe (Ka.). 2. Avlu (Al.).

çevirme (2) Yiyeceklerin küçük parçalar halinde doğranıp pişirilmesiyle yapılan yemek, sote (Evcı-Bo.). “Ben en çok mantar **çevirmesini** severim.”

Sarıyüce, 2006: 135

çevirtme Topaç (Çr.). “Anne şu oğlana baksana benim **çevirtmemi** aldı da kaçıyor.” Tdk, 1993: 1153

çevirtmeç Topaç (Çr.).

çevlik Etrafı çevrilmiş bahçe ya da tarla (Gökçam-Su.). “Ertesi gün cami **çevliğinde** iki taraf toplandı.”

Özçatalbaş, 2002: 34

çevlük Pirinç (İs.; Eşençay-Çr.). “Kızılmak akar gelir dolanır / Senem gelin **çevlüklerde** fırlanır”

Oğuz, 2006d: 58

çevre (1) 1. Mendil (Aşağıfındıklı-Su.). 2. Başörtüsü (Kalecikkaya-Al.; Çr.). “**Çevre** işledim sana / Çorap başladım sana” Aytekin, 2003: 60

çevre (2) Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

çevrilmek Dönmek (Çr.). “Başımda bir çevrinme var yeni peydah oldu, bazi arada **çevrilip** duruyor.”

Tdk, 1993: 1154

çevrim Daire (Su.). “Kanatlarını hiç çırpmadan dönüyor, geniş **çevrimler** çiziyordu.” Sarıyüce, 2004: 133

çevrinmek Dönmek (Çr.).

çevşen Küpenin kulağa takılacak yeri (Su.).

çeyiz sandığı Ağaçtan yapılan oyuncak sandık (Çr.).

çeyiz yazma Düğünlerde, geline takılan takıların ya da eşyanın geline ait olduğuna ilişkin tutanak (Su.).

çezenmek Oyalanmak, tembellik etmek (İs.).

çezilmek Çözülme (Çalyayla-Çr.). “Gönül bir ibrişimdir / Düglenince **çezilmez**” Ertekin, 2006: 58

çezmek Çözmek (Karkın-İs.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Mani çuvalı bende / Şimdi ağzın **çezirim**”

Gösterir, 2011: 218

çıbartma İnce bir çubukla vurulması sonucu vücutta duyulan SIZI (Os.).

çıbık Çubuk (Çalyayla-Çr.). “**Çıbık** iken çit, hezen iken küt.”

Çorumlu, 2009:1527

çıbil Yoksul (Çr.). “Senin pankan olsa, **çıbil** takımını uğratar mısın kapıya?” Tahir, 2004: 24

çıgdırmak Delirmek (Çr.).

çıgıl Bir araya toplanmış küçük

- parçalar (Me.).
- çığıltı** Gürültü, hafif gürültü (Çr.).
- çığır** Karlı yerlerde kürekle açılan yol (Perçem-Al.; Evcı-Bo.; Bayat-İs.). “Üzerinde kayıp gittiğimiz **çığır** işlekçe.” Sarıyüce, 2006: 120
- çığırnak** Çağırnak, söylemek (Ka.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Moskof to-punu alıvereyim, diye **çığır** herif.” Tahir, 2004: 134
- çığırta** Çığlık (Göcenovacığı-Çr.). “Karı noluyon kız dedi emme **çığır** dan ortalık çnlıyo.” Çorumlu, 2009: 1655
- çığırnak** Çağırnak (Çalyayla-Çr.). “Nerde **çığır** bu tellalı hükümet?” Tahir, 2004: 358
- çığnak** Ayak altı, çok çığnenen yer (Su.; Çr.).
- çığnamak** Çığnemek (Akçalı-Su.). “Herkes sahz **çığnar** da Kürt gızığmı dadımı çıkarar heç olmaz.” Uçakcı, 2006: 218
- çığringaç** → Çıkrıncak (Çr.).
- çığrısim gibi bitmek** Meyvelerin çok sık ya da bol olması durumu (Çr.).
- çığrısmak** Yüksek sesle bağrısmak (Evcı-Bo.; Su.). “Ölmüş bu yahuh! diye **çığrıstılar**.” Sarıyüce, 2004: 214
- çığsak** Yüzük (fincan) oyunu sonunda, kazananların yenilenlere söylediği deyiş, mani (Çr.). “Hasan’ı yanımdan **çığsak** kovdum.” Koşay-Aydın, 1952: 34
- çihı** Çıkın, torbacık, bohçacık (İs.; Çr.). “Dayıya, emmiye gelinin gotdö böçaları, **çihıları**...” Abaz, 2004: 100
- çihışdâni** Çıkrıncaya kadar (İki-pınar-İs.). “Ocakdan **çihışdâni**, ocakdan çıkdı mıydı ileşiyola.” Abaz, 2004: 122
- çıkacak** Başa gelecek, kaza, bela (Su.). “Elinden bi **çıkacak** var bunun.” Uçakcı, 2006: 359
- çıkırım** Yaklaşık 25 kg undan yoğrulmuş hamur (Çalyayla-Çr.).
- çıkarma** Evlerde oturmak için kullanılan yer (Bademce-Ka.).
- çıkı** Küçük bohça, çıkın (Ka.; Arpalık, Dutçakallı, Sarimbey, Turgut-Çr.). “Açılmadık **çıkı** da ne olduğu bilinmez.” Yoksul, 2013: 6
- çıkılacak** Bohça haline getirmek, çıkın yapmak (Çr.).
- çıkım** Tarla, sürülürken, çapalanırken ya da ekin biçilirken 1,5-2 m. genişliğinde ayrılmış tarla boyunca uzanan bölümlerin her biri (Seydim-Çr.). “Bu tarla üç **çıkım**lıktır.” Tdk, 1993: 1167
- çıkın** Bohça (Çr.). “Yâre çörek pişirdim / **Çıkım** çaylak kaptı” Gösterir, 2011: 139
- çıkışmak (1)** Bir iş için paranın ancak yetiyor olması (Dutçakallı, Göcenovacığı-Çr.). “Bir toptancı açacağı aha, yok, **çıkışmıyor**.”
- çıkışmak (2)** Sert konuşmak, azarlamak (Ka.; Akçalı-Su.; Çr.). “Güzel gine varamadın dengine / Doğru sözlerime **çıkışyorsun**” Arız, 2005a: 88
- çıkışmak** Üstün gelmek, başa çıkmak (Çr.). “Çene yarıştırmada ben seninle **çıkışmam**.” Yoksul, 2013: 205
- çıkla** Sade, arı, yalnız (Su.).
- çıkma** Balkon (Gölet-Ka.).
- çıkırık (1)** Üzerine iplik sarılan çark (Bademce-Ka.; Beydili, Gök-köy-Çr.). “**Çıkırık** dönsün de ipin nasıl olursa olsun.” Yoksul, 2013: 208
- çıkırık (2)** Kına gecelerinde genç kızlar arasında oynanan köy seyirlik oyunu (Elvançeşmeli-Me.). “Hatta elindeki baltanın sapı / Bendendir, **çıkırık**la kirman kaçakçı” Çağlar, 1954: 56
- çıkırık (3)** → Çıkrıncak (Çr.).

çıkırık kulağı Özel et sinirinden ya da gön parçalarından yapılarak çıkırıklara iç takmak için kullanılan alet (Çr.).

çıkırıcak Çocukları yürümeye alıştırmak için kullanılan üç tekerlekli korkuluklu araba (Çr.).

çıkırınkaç → Çıkırıcak (Çr.).

çılbez Oğlaktan ya da kuzudan çıkan küçük aşık (Çr.).

çılçıldak Çıplak (Çr.). "Koyvermeyin dışarı uğrar haaa... **Çılçıldak** dışarı uğrar." Tahir, 2008: 157

çılçıl Çıplak, çırılçırplak (Çr.). Aanh... Boş ki, **çılçıl**...

Tahir, 2004 : 271

çıldırık Terbiyesiz (Çr.).

çılki Bahçe süpürgesi (Çr.).

çıldır Vücudunun etleri gevşemiş kimse (Çr.). "Hastalıktan kalkmış vücudu cıvımsı, **çıldır** bir şey olmuş." Tdk, 1993: 1174

çılpi → Çırpı (Ka.).

çılplik Şımarık, hoppa, züppe (Çr.).

çiltak İftira (Çr.). "Çiltakçı mı **çiltak**çı ellerinde kara hemen çalacak adam arıyor." Tdk, 1993: 1175

çingri Kıvılcım (İs.; Or.; Akçalı-Su.; Çıkırık, Evcioirtakışla, Sarimbey-Çr.). "Hay halvara halvara / **Çingri** düştü şalvara" Ertekin, 2006 :61

çingili bilezik Aynalı, sekizi bir arada bilezik (Çr.).

çingirak Su kabağından yapılan, sallandığında ses çıkartan oyuncak (Ba.). "Gözün de bir **çingirak** vardır." Yoksul, 2013: 342

çingirşak 1. 360 derece dönebilen, tahteravalli benzeri bir oyun aracı (Gölet-Ka.). "Gıcır gıcır öten **çingirşak**ımın / Binmesine doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 139
2. Pamuğun çekirdeğini ayırmaya yarayan, iki tahta silindir

den oluşan alet (Ka.). 3. İki ucu sivriltilmiş bir mil üzerinde dönerek açılıp kapanan bahçe kapağı (Ka.).

çinki Kıvılcım (İs.; Karakaya-Su.).

"**Çinkisi** çıkmadık olur mu çakmak Kimisi bihude kimisi ahmak"

(Aşık İsmail) İvgin, 2009:94

çipartmak Derisi kabarcak biçimde dövmek (Çr.). "Verin bana şu değneği de kıcımı, büzüklerini bi **çipartayım** şunların!"

Özçatalbaş, 2002: 49

çıplı Yoksul, çıplak (Çr.). "Yoksul **çıplı** takımına, kopuk ipsiz takımına güvenmeyeceksin! Tahir, 2004: 127

çıplanmak Soyunmak (Uğ.; Çr.). "Çıplanmaya utanmakta ki, zorladık ça kızıl atlasa kesmekte yüzü dedi."

Tahir, 2004: 380

çıra Ateş yakmada kullanılan yanıcı çam parçası (Evcı-Bo.; İs.; Akçalı, Muratkolı-Su.; Serban-Çr.). "Ben tutuşmuş **çiralar** gibi yanıyordum." Sarıyüce, 2004 : 116

çirak Kazan, leğen, banma gibi bakır kapların telini sarmada diplerini vurmada kullanılan, tavandan sarkıtılan V biçimli kanca (Çr.).

çirakman (1) Lamba, kandil, çıra konulan yer (Alacahüyük-Al.; Su.). "Gaz lambasını **çirakman**ın üstüne koydu." Sarıyüce, 2004: 324

çirakman (2) Tekkelerle türbelerde kandil yakıp temizliğe bakan görevli (Çr.). "Herif türbeyi ziyaret etti de bomboş **çirakman**lığı-mı vermeden gitti."

Tdk, 1993: 1185

çiralık 1. Lamba (Su.). 2. Lamba, çıra konulan yer (İs.).

çırhıt 1. Bozuk, kırık (Çr.). 2. Kötü huylu, kötü ahlaklı kimse (Çr.).

çırkıt Bozuk, kırık (Çr.).

çırlavuk Ağustos böceği (İs.).
çırıklamak Tırmalamak (Çr.).
 “Saçımı yolup yüzünü **çırıklamak**-
 tayımış...” Tahir, 2004: 236
çırnak Tırnak, pençe (Çr.). “Çır-
 nağına düşenler, ancak on kuruşla
 canlarını rezaletten, pislikten halâs
 edebilirlerdi.” Tahir, 2007: 105
çırpı Küçük çalı parçaları (Esen-
 tepe-İs.; İsmailköy-Çr.). “Kanlar şurda
 dururken Çingen beyinin **çırpı** taşıdığı
 hiç görülmemiştir.” Tahir, 2008: 84
çırpıt Kibrit (Çr.).
çırptırmak Bıngıldağı büyük
 olan çocukların bıngıldağının
 jiletle çizilmesi (Çr.). “Gafa ol-
 muştur gafa, gotürüp **çırptırmalı**
 ocağa.” Özçalabalı, 2002: 85
çirtim Az, bir parça (Su.). “Bir **çir-
 tim** ekmek ver.” Tdk, 1993: 1190
çirtma İnce doğranmış salatalık
 üzerine sarımsaklı yoğurt dökü-
 lerek yapılan cacık (Çalyayla-Çr.).
çıt Anahtar, asma kilit (Os.).
çıtak (1) Boynuzları düzgün ay
 biçiminde olan öküz (Çr.).
çıtak (2) İyi giyinmiş, yakışıklı
 delikanlı (Os.).
çıtak (3) Kavgacı, huysuz kimse
 (Çr.). “Seni **çıtak** seni baya bana karşı
 koyuyon he?” Tdk, 1993: 1192
çitçit Giysinin iki yanını üst üste
 getirerek kapamaya yarayan
 metal tutturmalık (Çr.). “Kuma
 ektim pürçüklü / Entarisi **çitçitli**”
 Gösterir, 2011: 318
çıtır Çamaşır kili (Su.).
çıtırğa Meşe yaprağı (Me.).
çıtırgı 1. Söğüt ya da kavak
 ağaçlarının ince dalları (Çr.).
 2. Çalı çırpı (Kayı-Çr.).
çıtırık Karışık, birbirine girmiş,
 dolaşık (Su.).
çıtlak Mısır patlağı (Gökçam-Su.).
çıtlan Çalı çırpı ile bağ bahçe kı-

yılarına yapılan çit (Su.).
çıtlanbık Çitlenbik ağacı (Çıkırık-
 Çr.).
çıtlık Kökünden sakız çıkarılan
 ya da tırpan biçerken tönge ya-
 pılan karakavuk otu (Kılcılı, Kü-
 lah-Al.; Evci-Bo.; Çalıca, Tolameh-
 met-Çr.). “Papatyalar, **çıtlık** otları, ak
 çiçekli yabansarmışıkları birbirine
 girmiş.” Sarıyüce, 2006: 32
çıtlık sakızı Karakavuk otunun
 kökünden çıkarılan sakız, çen-
 gel sakızı (Çr.). “On beşimde sev-
 dim bi köylü kızı / Gız gız değil, san-
 ki **çıtlık sakızı**” Kurtoglu, 1998: 26
çıvdırmak Delirmek, çıldırmak
 (Su.; Çr.). “Deliyim ulan, aklımı **çiv-
 dırmışım**.” Gümüş, 1977: 154
çıvgın (1) Ağaçların verdiği yeni
 sürgün, filiz (Çalyayla-Çr.).
çıvgın (2) Rüzgârlı havada yağ-
 murla birlikte yağın kar (Gök-
 köy-Çr.).
çıyan Sürünge böcek (Su.). “Çı-
 yan gibi bakıyorsun bakarken.”
 Yoksul, 2013: 209
çızmak Çizmek (Akçalı-Su.). “Kara
 yazımı sen yazdın / Hemi **çızdın** hemi
 bozdun” Arız, 2005a: 240
çibil Sulu çamur (Çr.).
çiçek Ayrı çiçeği (Al.).
çiçekayı Nisan ayı (Su.).
çicilemek Bir kimseyi yüzüne
 karşı övmek, iltifat etmek (Çr.).
çif Çift (İs.). “Çif sürükene e Omar a
 dedük ve ayakgabıyı.”
 Abaz, 2004: 101
çift demiri Tarla sürmek için ka-
 rasabanın ucuna takılan sivri
 demir (Beydili-Çr.).
çiğdem adeti → Çiğdem aşısı (Çr.).
çiğdem aşısı Çocukların çiğdem
 gezmede topladıkları bulgur,
 yağ, kavurma ile yapılan pilav
 (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Ovakara-

pınar-Çr.). “Baharınan gelirsın / Kız **çiğdem aşu** mısın?”
(H. Çıtak) Ercan, 1991:382

çiğdem eğlencesi Çocukların ilkyazda çiğdem toplayarak başlarına taktıkları, kalan çiğdemleri de bir ağacın dallarına takıp evleri gezerek topladıkları yiyecekleri toplu halde yedikleri oyun (Çr.).

çiğdem gezdırme Baharı müjdemek için erkek çocuklarca oynanan bir oyun (Su.).

çiğdik Çekirdek (Arpaltık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

çiğın Omuz (Çr.).

çiğindirık Ocaktaki küllerin bırıktırıldığı yer (Boğabağı-Çr.)

çiğınlık → Bacalık (Alacahüyük-Al.).

çiğinnık → Bacalık (Çıkrık-Çr.).

çiğıt (1) Çekirdek (Os.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Acıpınar, Beydılı, Çalyayla, Çıkrık, Eşençay-Çr.). “Üçköylü bir **çiğıt** uğruna bir kargayı bir gün kovalamış.” Yoksul, 2013: 621

çiğıt (2) Kayısı çekirdekleri ile oynanan bir çocuk oyunu (Çr.).

çiğıtçı Geçimini meyvecilikten sağlayan çiftçi (Çalca-Çr.).

çiğıtli sıçma İşe yarar, kurallara uygun iş yapma (Os.).

çiğleme (2) Besili erkek oğlak (Su.).

çiğleme (2) Çiğ süütün kaymağı (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çr.).

çiğlez Yakışıklı (Çr.).

çiğnek Yol üstü, kalabalık yer (Çr.). “Çiğnek yerde dolaşma, kimseye de bulaşma.” Yoksul, 2013: 209

çiğnemük sözlü Her söze karışarak yaptığını yeniden anlatan kimse (İs.).

çiğnişmek Çiğ düşmüş gibi ol-

mak (Evcı-Bo.; Su.). “Bütün vücudu **çiğnişti**.” Saryüce, 2004:314

çiğsek Sarı (Su.).

çiğsemek Yemeğın bozulması (Çr.).

çiğsimek → Çiğsemek (Çr.).

çiit Çekirdek (İkipınar-İs.). “Bi gısım gabak şeydince **çiit** alsañ.”
Abaz, 2004: 123

çık Aşık kemiğının çukur yanı (Çr.). “Sahaların **çık** ya da tök tarafları taşlara sürtülerek hafifçe düzeltilir.”
Çorumlu, 2009: 589

çık durma Aşık oyunlarında, aşığın çukur yanının yukarı gelmesi (Çr.).

çıl (1) Topraktan yeni çıkan bitki, ekin (Su.). “Bu bataklıkta baş veren buğday filizleri **çıl** çıl toprağın üstüne çıkacak.” Saryüce, 2004: 91

çıl (2) Üstü benekli yaban keklığı (Evcı-Bo.; Su.; Sarimbey-Çr.). “Gözlerini **çillerin** konduğı noktadan ayıramadı.” Saryüce, 2004 : 14

çıl (3) Yüzünde küçük kahverengi benekler bulunan kimse (Eskiekin, Eskiköy, Eşençay-Çr.). “**Çıl** Kamil Emmim tekiyo biraz / Şahander Neneme soluğu gazez”
Kurtoğlu, 1998:16

çildağım Darmadağım yerlere saçılmak (Os.).

çildir çildir Masum masum bakma (Su.).

çilelenmek Hayvanların semizlenip, şişmanlaması (Çr.).

çileme İki yaşındaki dişi keçi (Su.).

çilemek Terlemek, nemlenmek (Evcı-Bo.; Me.). “Bozkır insanı, nerede bir su **çilerse** oraya bir pınar kaldırır.” Saryüce, 2006: 50

çilermek Çimlenmek, yeşermek (Çr.).

çilik Dişilik organı (Su.; Çalyayla-Çr.).

çilingir İşini iyi bilen, iyi yapan kimse (Su.).

çillenmek 1. Küflenmek (Su.).

2. Çimlenmek, yeşermek (Çalyayla, Sarimbey-Çr.). “Satı anam nasıl gitsin kazmıya / Madımaklar **çilleniyo** gül babam” Çimen, 2005b: 4

çilte 1. Semerlerin iki tarafına yük bağlamak için takılan urgan (Çıkrık-Çr.). 2. Yük yüklemek için semere dayanan çatal deynek; meşe sopası (Al.; Bademce-Ka.).

çiltilim Küçük üzüm salkımı (Su.).

çimbek Küçük bir çeşit kuş (Çr.). “Çimbek eyler her dem anın zikrini İshak kuşu zikretmede pehlüvan”

Çorumlu, 2009: 1264

çimdik İki parmak ucuyla alınan miktar (Evcı-Bo.). “Küçük bir **çimdik** koparıp tadına baktım.”

Sarıyüce, 2006: 112

çimdinmek → Çimkinmek (Çr.).

çimdirmek Yıkamak (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). “Gövdelerini, yapraklarını **çimdirdi** bir güzel.”

Gümüş, 1977: 83

çimeklik Odanın bir köşesine bertonadan yapılan, dışarı pis su akarı olan yıkanma yeri (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Dutçakallı, Kadıderesi, Mislerovacı-Çr.). “Bir kenara yıkanmak için **çimeklik** yaptılar.”

Akkaya, 2011:II/ 43

çimilti Gizli söz, fısıltı (Çr.). “Çimiltiyi çit, yavşağı bit etme.”

Yoksul, 2013: 210

çimke (1) 1. Kalça kemiği (İs., Oğ.). 2. Koyun ya da keçinin güneşte kurutulmuş etli kol ya da bacak kemiği (Çr.).

çimke (2) Üzüm salkımındaki küçük salkımcıklar (Mislerovacı-Çr.).

çimkinmek Doğru dürüst yememek, karnını kırık kırtık şeyler-

le doldurmak (Kııcılı-Al.; Çr.). “Ne **çimkinip** duruyon? Yemiycâsen galk get.” Kerman, 1997: 62

çimmek Yıkanmak, yüzmek (Külah-Al.; İs.; Os.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin, Karadona-Çr.). “Çimmeyinen kendini paklayamazsın.” Yoksul, 2013: 210

çimtemek Sakınmak (Elvançelebi-Çr.).

çimtinmek → Çimkinmek (Külah-Al.).

çingar Kavga, gürültü (Gökçam-Su.). “Babamın başını yaralayınca **çingar** kopar.” Sağmen, 2009: 83

çinge Kıvılcım (Çıkrık-Çr.).

Çingen Çingene (Sarimbey-Çr.). “Kürt çaldı, **Çingen** oynadı.”

Yoksul, 2013: 481

çingir çingir Çok aydınlık (Ka.).

Çingit Çingene (İs.).

çini Bakır ya da çinkodan yapılmış küçük tepsisi (Os.).

çinik Sekiz kiloluk bir tahıl ölçüsü, şinik (Alacahüyük, Dereyazıcı, İshacı, Külah-Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çıkrık-Çr.). “Kula’ya bir **çinik** haşhaş vermişti.” Güven, 2013: 133

çinilemek Kulak çınlamak (Çr.). “Gurbette yarı olanın / Kulakları **çiniler**” Ayhan, 2002: 168

çinko Çiğit oyununda, çukura girmeyen kayısı çekirdeklerinin üç parmak vuruşuyla çukura sokulmasında ilk vuruş (Çr.).

çinlemek 1. Çınlamak (Çr.).

2. Çenilemek (Çr.).

çinnik Ocaklığın üzerinde gaz lambası konulan yer (Bademce-Ka.).

çintermek Yoğun bir dikkatle bakmak (İs.; Os.).

çinti İçi astarlı kadın donu, şalvar(Çr.).

çintik 1. At, eşek, katır gibi hay-

vanların arka ayakları ile çifte atması (Su.). 2. Tokat, sopa (Su.).

çintiyan Kadın şalvarı (Alacahüyük-Al.).

çipil (1) 1. Bataklık yerlerde, pınar yanlarında biten ot, yosun gibi bitkiler (Su.). 2. Çayır, kısa otlu yer (Al.).

çipil (2) Gözleri çapaklı, sulu kimse (Os.). “Babası kalıplı, kıyafetli, kanlı canlıydı, Haneî sıska, **çipil** gözlü...” Tahir, 2008: 314

çipil çipil Bir madde bulaşığının yapışkan durum alması (Os.).

çipil gözlü Çapaklı, sulu gözlü (Os.).

çipirgi → Çırpı (Me.; Or.).

çipiruz Parasını yerinde harcamasını bilmeyen kimse (Çr.).

çir (1) 1. Meyve kurusu (Su.).
2. Kuru kayısı hoşafı (Kıcılı-Al.; Aşağıfındıklı-Su.; Eskiköy-Çr.). “Yâr bahçeye benzersin / Çir gibi kulakların” Aytekin, 2003: 64

çir (2) Suyu az akan çeşme (Çr.).

çirçir (1) Pamuk kozalarının çekirdeğini ayıran çıkırık (Su.).

çirçir (2) → Çir (2) (Çr.).

çirk Cevizin yeşil kabuğundan bulaşan boya ya da renk (Obruk-Do.; Os.). “Cevizin **çirki** elimde kalmış.” Saraçer, 2000 : 327

çirkef Çamurla karışık pis su (Os.). “Çirkefe taş atma, üstüne pislik sıçrar.” Yoksul, 2013: 210

çirkin çiçek Çirkin olduğu halde, kendisini güzel göstermeye çalışmış kimse (Os.).

çirklemek Cevizi yeşil kabuğundan ayırmak (Os.). “Biz evde hanımla ceviz **çirkliyorduk.**” Saraçer, 2000: 327

çirpi → Çırpı (Al.).

çirpik Çapak (Çr.).

çirpit Kibrit (Çr.).

çirşef Çirkef, edepsiz (Çopraşık-Al.).

çirtenmek Kusur bulmak, titizlenmek, özenmek (Me.). “Sen de pek mi **çirteniyon** ne? Huyu güzel olsun huyu.” Özçatalbaş, 2002:20

çirtik Hiçbir şeyi beğenmeyen, titiz kimse (Su.).

çirtim 1. → Cımbı (Külah-Al.).
2. Çok küçük yiyecek parçası (Külah-Al.).

çirtmek Küçük parçalar halinde yontmak (Külah-Al.).

çise Sabah ıslaklığı, çiy (İsahacı-Al.; Sarimbey-Çr.). “Yine **çise** düştü gül ile hare / Beni sen düşürdün ah ile zare” Arısoy, 1970: 54

çisengi İnce yağmur (Çıkırık-Çr.).

çisimek Yemeğin bozulması (Çr.).

çişdik Tam gelişmemiş çocuk ya da insan (Os.).

çişten Şımarık kimse (Çr.).

çit (1) 1. Basma da denilen kumaş (Su.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.).
2. Yaşlı kadınların başlarına örttüğü kaba yazma (Çr.). “Ay ışı-ğı süt gibi / Fistan giymiş **çit** gibi” Gösterir, 2011: 144

çit (2) Küçük sepet, küfe (İs.; Su.). “Bi hapaz yiseñ de bi, bi **çit** yiseñ de bi.” Abaz, 2004: 169

çit (3) Pulluk (Al.).

çit (4) Herk etme işi (Su.).

çit (5) Çift (Bademce-Ka.).

çitak (1) → Çıtak (3) (İs.).

çitak (2) Süslü, iyi giyinen kimse (Me.).

çitari İpek ya da ipekle karışık, sarı, kırmızı yollu dokuma (İs.; Su.). “Cepleri göğsünde, yandan min-tanı **çitari.**” Benice, 2002: 129

çitçit Çit çit, fermejüp (İs.).

çiten → Çeten (İs.).

çitgi Bahçe ya da ağılların çevre-

sine çekilen çit (Çr.).
çitil Fide, fidan (Su.).
çitilemek (1) Çamaşırını elle ovarak yıkamak (Çr.). “Çitilemeye, ovuşturmaya, tokaçlamaya devam eder.” Ozulu, 2013: 49
çitilemek (2) Kumaş ya da örgülerin yırtıklarını örmek, dikmek (İs.; Su.). “Ayağında delinmiş, çitilenmiş çarıklar vardı.”
 Saryüce, 2004: 153
çitilli (1) Karışık, zor (Os.).
çitilli (2) Kavgacı kimse (İs.).
çitime Kabuğunun üzerinde sık, birbirini kesen küçük yarıklar bulunan tatlı bir kavun cinsi (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.). “Meşhurdur ovada çitime bostan / Tatlı keşkeği var yesin hastan” (A. Çoban) Gürsel, 1997: 298
çitimek Kazak, yün çorap gibi giysilerin yırtığını örerek kapatmak (Su.; Beydili-Çr.). “Çoraplar o kadar çabuk eskiyor ki, çitimikle bitiremiyorum.” Yoksul, 2013: 216
çitlek Çekirdek (Su.). “Hırsız gapısızdır, eşkiya çeri / Çekirdek çitlektir, Pazar da deri” Gösterir, 2014: 80
çitlemek Çekirdeğin kabuğunu iki diş arasında ayırmak (Su.).
çitmek Fiske vurmak (Çr.).
çitsi Çalı çırpı (Su.).
çivi Şemsiye teli (Os.).
çivi kıvratmak Oyun oynamak, dolap çevirmek, (Kavşut-Su.).
çivimlik → Bacalık (Çr.).
çivindirik Ağaçların küçük taze dalı, filiz, sürgün (Çr.).
çivinik Ocak içi (Çr.).
çivinlik → Bacalık (Çr.). “Çivinliğe, ocak başına minder sererek oturulur.” Çorumlu, 2009: 1203
çivinnik → Bacalık (Kıcılı-Al.; Çıkırık-Çr.).
çivit → Çiğit (İs.).

çivitçi Çiftçi (Çr.).
çivlez Yakışıklı (Sarimbey-Çr.).
çıyan 1. Akrep (Su.). 2. Zehirli böcek (Su.).
çiydem Çiğdem (Çr.).
çiyin Omuz (Çr.). “Kızarmış gözlerini sile sile çiyini çekti.”
 Gümüş, 1977:27
çiylez Yakışıklı (Çr.).
çizi Çizgi, yol (Çr.). “Herif çiziden çıktı çıkacak, hemen önledi.”
 Tahir, 2004 : 25
çizik atmak Şart etmek ya da bahse girmek (Su.). “Duvara çizik attım / Sen benim olacaksın”
 Aytekin, 2003: 43
çoban aldatan Yoğun yağacağı beklenirken, çok az yağın yağmur (Çalyayla-Çr.).
çobancalık Çobanın yıllık ücretinden başka, çoban için ekilen buğday gibi ürünler (Karlık-İs.).
çoban çökerten Karpuz teveği gibi yarım metre kadar uzunlukta, dalları dikenli, dokunduğu yeri kızartan bir ot (Çayhatap-Çr.). “Çoban çökertene can dayanmaz da / Sert kocası çok iş gördü sanmaz da” (S. Örgel) Ercan, 1991: 436
çocuğa galmak Gebe olmak (Ba.; Çıkırık-Çr.). “Gız o gece padişahın çocuğa gahyo.” Akbaş, 1983: 19
çocuk mezeri gibi Çok büyük ayakkabı (Çr.).
çodürü çüş Tahteravalli (Karadonna-Çr.).
çoğ Çok, bol, fazla (Çukurköy-İs.). “Ömrün çoğ olsun.” Oğuz, 2007a: 34
çoğan Kökü ile dalları sabun gibi köpüren hem helvacılıkta, hem de temizlik işlerinde kullanılan bir bitki, çöven (Çr.). “Çok başlı çoğan kaynatmış.”
 Çorumlu, 2009: 1527

çoğarıvermek Çoğalmak, çoğaltıvermek (Çr.).

çoğdürmek (1) Bir eşyanın bir yana ya da aşağıya kayması (Su.; Çr.). “Eşşegin yükü sola doğru çoğdürüyo.” Kerman, 1997: 16

çoğdürmek (2) Boşaltmak (Su.).
çoğdürüm çüş → Tahteravali (Çr.). “Şu gadar bebeğinen çoğdürüm çüş oynanır mı oğlum.” Kerman, 1997: 16

çoğlu Genellikle pekmez yaparken, kazandan şıranın alınmasında kullanılan, büyük, derince, saplı bakır kap (Os.).

2. Pekmez toprağını süzmede kullanılan saplı süzgeç (İs.).

çoğumsamak Çok bulmak (Çr.).
“Bu kadamcık parayı siz çoğumsamaktasınız.” Tahir, 2008: 197

çoğuncası Çok kez (Çr.).

çoğunsumak Çok bulmak (Çr.).

çoh Çok, fazla (Oğlaközü-Su.).
“Su verenlerin çoh olsun.”

Oğuz, 2007a: 31

çok bilmiş Yaşının üstünde söz söyleyip davranan (Çr.).

çokmak (1) Köpeğin saldırması, havlaması (Gölet-Ka.). “Beslenen it çokar, terslenen it kapar.”

Yoksul, 2013: 130

çokmak (2) Tokmak (Çr.).

çokratma Kaynatılmış mısır ya da buğday, hedik (Gölet-Ka.).

çokurdum Toplantı (Çr.).

çol Çöl (Çr.). “Lalekler zikredip gezer elleri / Toy zikrile bekler bunca çoller” Caferoğlu, 1994: 150

çolak Kolunda sakatlık bulunan (Os.; Beydili, Sarimbey-Çr.). “Ayağı çolak, başı kabak kalasıca.”

Yoksul, 2013: 88

çollu Benzi sararmış, hastalıklı, kansız kimse (Çıkrık-Çr.). “Çollu Üsük’ün babadan kalma üç beş haklık

tarlası vardı.” Güven, 2013: 168

çolpa Beceriksiz, eli işe yakışmayan, sakar (Su.; Çalyayla-Çr.).

“Çolpayan çorba içmeye kalkışma” Yoksul, 2013: 216

çolpaşık → Çopraşık (Su.).

çolpaz Dağınık, dikkatsiz (İs.).

çoluk Hayvanları bağlamak için boyunlarına geçirilen "U" biçiminde ağaç (Al.).

çoluk çocuğa karışmak Evlenip çocuk sahibi olmak (Çr.). “Çoluk çocuğa karışasın.” Yoksul, 2013: 216

çoluk çocuk içinde kalmak İş bilmeyen, acemi kişilerin içinde kalmak (Çr.). “Çoluk çocuk içinde kaldık.” Yoksul, 2013: 216

çoluş Kağındaki bir çift öküz yardımcı olarak koşulan ikinci çift öküz (Kulah-Al.; Gökköy, Ovasaray-Çr.).

çomak (1) Değnek (Akçalı-Su., Sarimbey, Serban-Çr.). “Arı kovanına çomak sokma.” Yoksul, 2013: 63

çomak (2) Büyük burunlu (Su.).

çomça Pınarlardan su içmek için ağaçtan oyulmuş kepeç, büyük tahta kaşık (İs.). “Elin kaynayan kazanına çomça sokma.”

Yoksul, 2013: 281

çomçe Küçük kazık (Çr.).

çon (1) Büyükbaş hayvanlarda görülen, hayvanın alından ya da kulaklarından kan alınarak tedavi edilen bir çeşit hastalık (Gökçam-Su.; Beydili, İsmailköy, Sarimbey-Çr.). “Domuzun eniği, çon olacaksın, çon.” Güven, 2013: 165

çon (2) Vücudun basen kısmı (Os.).

çop 1. Cirit değneği (Çr.). 2. Ucu topuzlu değnek (Çr.).

çopraşık Karışık, anlaşılması güç, dağınık (Su.).

çopur Yüzü çiçek hastalığından

kalma küçük yara izleri taşıyan kimse (İsahacı-Al.; Os.; Su.). “Çomar’ın kızları **çopur**dur hoşür / Külah’ın kızları kaynar karışır”

Arısoy, 1970: 68

çor (1) Hastalık (Al.). 2. Nezle, grip türü soğuk algınlığı (Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “Erbab-ı hamiyet yılar susarsa / Bitirir mülkü bu **çor** ey oğul çor

Ercan, 1997 : 110

çor (2) Sıcaktan hastalanan hayvanlara içirilen ayran, sirke, sarımsak karışımı (Çıkrık-Çr.). “Oğlan baba ye **çor** ye / Ashını da sor sor ye” Gösterir, 2011: 116

çora çıkmak Kötü ya da hastalıklı çıkmak (Su.). “Şöyle bir deşeledim / **Çora çıktı** gerisi”

Gösterir, 2011: 167

çorak Damlara serilen sert, su geçirmeyen killi toprak (Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). “Bir **çorak**, bir korkak yürekle insan / Olunur mu hangi zaman olunmuş?”

Ercan, 1997: 73

çorbada tuzu bulunmak Bir işte az çok katkısı bulunmak (Çr.).

çorlu Hastalıklı, dertli, illetli (Külah-Al.; İbik-İs.; Akçalı, Gökçam-Su.; Ovasaray-Çr.). “Yürü git yoluna zalımın kızı / Baban annen **çorlu** diye vermedi” Arız, 2005a: 69

Çorum beşlisi Yahni, su böreği, düğün çorbası, pilav ile Çorum baklavasından oluşan düğün yemeği (Çr.).

Çorum halayı Bir halk oyunu (Çr.). “İçi bir **Çorum halayı** çekerek vurdu gitti.” Gümüş, 1977: 30

çoş Değnek oyununda yere yatırılan değnek (Çr.). “Değilen çocuk **çoş**unu düzgünce yatırarak güdekçiliğini yapar.” Çorumlu, 2009: 1354

çoşmak Coşmak (Çr.).

çot (1) Bacak arası (Os.).

çot (2) Eli, ayağı sakat olan kimse, kötürüm (Külah-Al.; Su.; Çr.).

“Çot çolak olasin.” Yoksul, 2013: 217

çot (3) Kısa, çelimsiz (Su.).

çotak (1) Bitkinin dallanma yeri (Çalyayla-Çr.). “Karnefilin **çotağı** / Sinenim dilber yatağı” Gösterir, 2011: 122

çotak (2) → Çotuk (1) 1 (Gökköy-Çr.).

çotmak 1. Üzerinde ikiden çok meyve bulunan dal (Çalyayla-Çr.). 2. Meyve dizisi, hevenk (Acıpınar-Çr.).

çotturuk Bodur (İs.).

çotuk (1) 1. Fasulye, domates gibi sebzelerin ağması için dikiilen dal parçası (Çalyayla-Çr.).

2. Ağaç kökü (Çr.). “Devenin haberini potuktan al, ağacın haberini **çotuktan** al.” Yoksul, 2013: 238

çotuk (2) Herhangi bir organı sakat olan kimse (Su.).

çotul Taze nohut kavurgası (Eskiekin, Eymir-Çr.).

çotur → Çotul (Büyükdivan-Çr.).

çovuş Çavuş (Çr.). “Çovuş hamamının tamam gurnası / Ebelerin yalan ilaç vermesi” Caferoğlu, 1994: 143

çoynak → Çolak (Gökçam-Su.; Gökköy, Karadona-Çr.). “Ağzı gözü çalık **çoynak** olasıca.”

Yoksul, 2013: 18

çöbre Üzüm posası (İs.).

çöç (1) Boynuzlu koyun (Su.).

çöç (2) Bir tür çiğ köfte, besmeç (Su.).

çöçü 1. Bodur, kısa boylu (İs.).

2. Cüce (Su.).

çödürmek → Çöğdürmek (Çr.).

çödürüm çüş Tahterevalli (Çalyayla-Çr.).

çöğdirim çüş Tahterevalli (Çr.).

çöğdirmek → Çöğdürmek (Çr.).

çöğdürçüş Tahterevalli (Os.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

çöğdürmek Erkeklerin sidiklerini uzağa fişkırtarak işemeleri (Külah-Al.; Os.; Gökçam-Su.). “Aklının kenarına **çöğdüreyim** senin.”

Yoksul, 2013: 31

çöğdürümçüş Tahteravalli (Al.).

çöğge durmak Yeni yürümeye başlayan bir çocuğun bir kaç saniye ayakta durması (Ka.).

çöğgelezlenmek Bir kimsenin boynu içeri çöküp, omuzları çıkarak kamburlaşması (Çr.).

çöğelmek Otururken bir şeye dikkatli bakmak için doğrulamak, kafasını kaldırıp bakmak (Çr.).

çöğmek 1. Ağır gelen yanın aşığı inmesi (İs.). 2. Eğilerek oturmak (Akçalı-Su.; Çr.). “Badalın başına **çöğüp** o daalden eklemiştir.”

Çorumevi, 2001: 16

çöğür Bir çeşit saz, tambur (Çr.).

çökeğen Batılan derin toprak, yer (Su.).

çökek Bataklık, su kenarı, balçık (İmat-Al.; Su.). “Zemzemden yönün döndürmüş / **Çökek**ten gönlün kandırmış”

(Mehemmet) Çırakman, 1992: 36

çökelce Çukur yer (Çalyayla-Çr.).

çökelez Sincap (Bademce-Ka.).

çökelge → **Çökek** (Gökçam-Su.; Konaklı-Çr.).

çökellik Yağı alınmış süttan yapılan peynir, çökelek (Kıcılı-Al.; Os.; Akçalı, Gökçam-Su.; Dutçakallı, Eskiiekin-Çr.). “**Çökeliği** çömelkeler basardık / Eyvazları hevek eder asardık” Kurtoğlu, 1998: 23

çökelim Çöküntü, sarsıntı (Su.).

“Balkan Savaşları’nın yarattığı **çökelim** biraz savuşturulmuştu.”

Sarıyüce, 2004: 131

çökemez Çikolata (Yağcılar-Ka.).

çöklenmek Abanmak (Çıkırık-Çr.).

çökür Bir çeşit saz, çöğür (Çr.).

“Hıdırellez düğününe getirip meydan **çökür**lerinin çifte çiftesini...”

Tahir, 2007: 349

çölçöp (1) Rakip oyuncuların engel oluşturmalarını önlemek için söylenen deşenek oyunu terimi (Çr.).

çölçöp (2) Çöpler (Çr.).

çöllemek Yatağı ya da altını ısılatmak (Çr.).

çölmek Çömlek (Çalyayla, Eskiiekin-Çr.). “Nazar deveyi **çölmeğe**, insanı sine sokar.” Kerman, 1997: 48

çölmekçi Çömlekçi (Çr.). “**Çölmekçi**den aldım tağar, tereziye goydum ağar.” Caferoğlu, 1994b: 108

çömçe 1. Pekmez kaynatırken, hem pekmezi karıştırırken hem yüzünde biriken kefi almada kullanılan uzunca saplı delikli bakır kap (Os.). 2. Yemek kepçesi (İshacı-Al.; Gökçam, Kamışlı, Yarımşöğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). “Elinde **çömçesi** olan keşkeğin sahi bidir.” Yoksul, 2013: 281

çömçü → **Çömçe** 1 (Os.). “Adamın nesini **çömçüye** benzetmişlerde bilemem.” Saraçer, 2000: 360

çömek → **Çöğge** durmak, tay durmak (Su.).

çömelmek Ayaklar üzerine oturmak (Os.; Çalyayla-Çr.). “Saat kulesi çevrisinde köylüler gölgelere **çömelmiş**lerdi.” Tahir, 2004:5 8

çömermek Hafif hafif kabarmak, yumrulmak (Su.).

çömez (1) Beş on yaşlarında çocuk (Dutçakallı-Çr.). “Ne bilir yâr sevmeyi / Şu üç günlük **çömezler**” Gösterir, 2011: 278

çömez (2) Kısa boylu (Ka.).

çömez (3) Çobanın yanındaki yardımcı çocuk (Su.).

çömlekleme Bir çeşit hastalık (İs-

mailköy-Çr.). “Şöyle bir baktım, kadın essahtan **çömlekleme** olmuş.”

Güven, 2013: 91

çömmek → Çömmek (Çr.).

çömüdomak Düşüp kalmak (Çr.).

“Gademâneye giderken, buzdan ayağı gaymış, oracığa **çömüdomuş**.”

Kerman, 1997: 62

çömütmek → Çömmek (Su.; Çr.).

çöne Kolları ya da bacakları eğri olan (Dutçakallı-Çr.).

çönenme İyi geçim, yaşayış (Çr.).

çonezitmek Bir kişinin ileri gitmesine engel olmak (Çr.). “Garı müsrif çıktı, baksana herifi bi yıl içinde **çonezitti**.” Kerman, 1997: 16

çöp çekmek Kura çekmek (Çr.).

“Gömmeli çelik oyununa başlarken **çöp çekilir**.” Oğuz, 2006b : 17

çöpleme (1) Çiftleşme (Çr.).

çöpleme (2) 1. Üzüm çöplerinin ayıklanması (Çr.). 2. Çöpü ayıklanmış kuru üzüm (Çalyayla-Çr.).

çöplenmek Sağdan soldan geçinmek (Çr.).

çöpremek Bez yırtılınca iplikleri fitil fitil ayrılmak (İs.).

çöpür (1) Karışık dolaşık iş (Çr.).

çöpür (2) 1. Yünün kirli, çöplü yerleri (Çr.). 2. Keçi kılı (İs.; Ka.).

çöpürlenmek İpliğin ya da saçın dolaşması, karışması (Çr.).

çör Hastalık (Al.).

çörçöp → Çölçöp (1) (Çr.).

çördük (1) Yabanıl küçük armut, ahlat (İs.; Gölet-Ka.; Os.; Su.; Çıkrık, Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). “**Çördük** ye buyur yârim / Gözleri uyur yârim”

Aytekin, 2003: 55

çördük (2) Kısa boylu kimse (Çr.) “Övünme **çördük**, seni de gördük.” Yoksul, 2013: 533

çörlü Hastalıklı (Al.).

çört Cılız, zayıf insan ya da hay-

van (Çr.).

çörten Pınar ya da damdan su akıtan ağaç ya da teneke oluk (Kulah-Al.; Evci-Bo.; Yarımsöğüt-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Kavak pınarı’nın **çörtene** benziyordu.”

Güven, 2013: 145

çörtlegen → Çörten (İs.).

çörtlen → Çörten (İs.).

çörtük (1) Meyve posası (Su.).

çörtük (2) 1. Eğri büğrü, kısa, yeterli niteliklere sahip olmayan (Kulah-Al.). 2. Buruşuk (Su.).

çörü → Çorlu (İs.).

çörüş Köy düğünlerinde konuklarla ilgilenen kimse (Gölet-Ka.).

çörüşük → Çorlu (Çr.).

çörütme Çömmek, eğilmek, düşmek (Yağcılar-Ka.; Çr.). “Oturmak yasak, galkmak yasak, **çörüdeyim** mi Allahım?” Kerman, 1997: 42

çöşdürüm Kural dışı davranışlar (Os.).

çöşdürüm oynamak Evde ya da iş yerinde, kural tanımadan büyük, küçük bilmeden kendi bildiğince davranmak (Os.).

çöştür İyi ya da kötü her işin önünde koşan, kendine iş arayan gösteriş düşkün kimse (Gölet-Ka.). “Bak! **Çöştür** gene ortada iş hallediyor.” www.golet.tr.gg/

çöte (1) → Çotuk (Çıkrık, Karagöz, Kayı-Çr.).

çöte (2) Köylerde oynanan bir çocuk oyunu (Örencik, Sarılık-Çr.).

çötük → Çotuk (Os.). “Bahçedeki **çötüğün**, tandırdaki kütüğün iyiliğini unutma.” Yoksul, 2013: 104

çötül → Çotul (Eskiekin-Çr.). “Çok ütme üttüm de **çötül** gavurdum / Epey yolma yoldum, deste çevürdüm”

Kurtoğlu, 1998: 26

çövdirmek → Çöğdürmek (Çr.).

çövdürmek İşemek (Al.). “Bizim

millet bir deliğe **çövdürmez** mümkünü yok.” Gümüş, 1977: 136

çöz Hayvan bağırsağı, yağlı bağırsak (Su.).

çözek çözek Birbiri arkasına gi-diş (İs.).

çözlen Su sızıntısı (Doğla-Me.).

çufa 1. Çuha (Çr.). 2. Erhane yapımında kullanılan siyah renkli yünlü kumaş (Çr.).

çufalık Dokuma aygıtı (İs.).

çufan Çamaşır yıkamada kullanılan bir çeşit ot (Su.).

çufur Çukur (Çr.).

çuğul Kendir bağlarını birbirine dayayarak yapılan küme (Beydili-Çr.).

çuğullamak Büzülüp düşünmek (Çıkrık-Çr.).

çuhlalık El tezgahı; çulhalık (Alacahüyük-Al.).

çuhur Çukur (Çr.).

çuka Çuha (Çr.).

çukurmala Dokuma aygıtı (Çr.).

çul Kendir ya da kıldan dokunmuş bir tür kilim (İsahacı-Al.; Beydili, Eskiekin, Evcioptakışla, Gök köy -Çr.). “Çula çaputa harcadı elindeki parayı pulu.” Arısoy, 1970: 63

çulfa Becerikli, iş bilen, eli iş gören (Gölet-Ka.).

çulfalık 1. Nevşehir’de dokunan gömleklik kumaş (Çr.). 2. Dokuma tezgahı (Os.). “Evlerin salonlarında **çulfalık** adı verilen el tezgahları yer alır.” Saraçer, 2000: 297

çulha El tezgahında kumaş dokuyan kimse (Beydili-Çr.).

çulhalık El tezgahı (Beydili-Çr.). “Odada okuyorum / **Çulhalık** dokuyorum” Ertekin, 2006: 93

çullama Un ile yağ karışımı üzerine pişirilip kemikleri ayıklanmış hindi ya da kaz eti dö-

külerek kısık ateşte pişirilen bir yemek (Çr.).

çullanmak Birinin üzerine atılmak (Su.; Çr.). “**Çullandık** oğlana daha da.” Özçatalbaş, 2003: 141

çulsuz Parasız, varlıksız (Çr.). “Omar’ın söylemi ile **çulsuza** kız mı verirdi.” Güven, 2010: 175

çuluk Hindi (Ka.).

çunmak Başkasına imrenmek, özenmek (Haydar-Al.). “Herkesle beraber tarla biçelim / Ele **çunup** öyle yatma ha yatma” Erdugan, 2005: 84

çuran Hindi (İs.).

çurlamak → Curlamak (Al.).

çuş → Çüş (İs.).

çuvalmak Çoğalmak, bollaşmak, artmak (Harunköy-İs.). “Usda **çuvaldı**. O zaman gene burada usda yodu besbelli.” Abaz, 2004: 152

çüçük Meme (Çr.).

çükündür Şekerpancarı (Eskiköy, Eşençay-Çr.). “Pancara **çükündür**, hıyara zavrak / Diyeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 80

çükündürük Şekerpancarı (Bademce-Ka.).

çür Yüzük oyununda son sayı (Su.).

çürçar etmek Lüzumsuz yere kullanmak, israf etmek (Çr.).

çür olmak Bir işlemin geçersiz olması (Tutçakallı-Çr.).

çüş Yürüyen hayvanın durması için kullanılan ünlem (Akçalı, Kamışlı-Su.; Turgut-Çr.). “Göt atıp giden dünyayı **çüş** deyip de ben mi durduracağım?” Türkoğlu, 2007: 169

çüştük Ufak tefek, hareketli kimse (Çr.).

çüt Çift (İsahacı, Kıcılı, Miyanesultan-Al.; Gökçam-Su.; Eskiekin, Ovakarapınar, Tolamehmet-Çr.). “Yârin bir **çüt** selami / Derde derman kıla mı?” Gösterir, 2011: 126

çüt çıbık Bağ bahçe işleri (Eskie-

kin-Çr.). “Şimdi orak, harman, tırpan da yasta / **Çüt çibık** tutacak eri kalmamış” Kurtoğlu, 1994: 41

çütçü Çiftçi (Çr.).

çüt demiri Saban demiri (Çr.).

çütleme (1) Çiftleşme (Çr.).

çütleme (2) → Çöpleme (2) (Çr.).

çütleşmek Çiftleşme (Çr.).

çütlük Çiftlik (Çr.). “Sarılık olunca da **Çütlük** mezerinin ordaki Sarılık Dedesi bire birdir.”

Özçatalbaş, 2002: 85

çüt sürmek Tarlayı saban ya da pullukla sürmek (Kııcılı-Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla, Göcenovacığ-Çr.). “Öküzüm ala ala / **Çüt sürdüm** dala dala”

Gösterir, 2011: 74

D

dā (1) Daha (Esentepeİs.; Çr.). “Az geçmeden bi **dā** vurulmuş.”

Çorumevi, 2000: 18

dā (2) Dağ (İs.). “Ava gitdik, **dā** daşı dolanduk geldük.” Abaz, 2004: 100

da Erkekler için kullanılan seslenme biçimi (Bademce-Ka.).

daal Değil (Al.; Çr.). “Essahdan da bıyıkları yört bulaşığı **daal** miymiş!”

Çorumevi, 2000: 18

daarli Değerli (Gökçam-Su.). “Adamın suvanı **daarli**.”

Sağmen, 2009: 51

daarmen Değirmen (Al.).

daarmi Yuvarlak, dairesel (Çr.).

daaşik Değişik (Çr.).

daaştirmek Değiştirmek (Al.).

dabak (1) Ham deriyi işleyen

kimse (Çr.).

dabak (2) Hayvanların ağız ya da tırnak aralarında olan bir hastalık; şap (İs.).

dabak olmak Hayvanların şap hastalığına tutulması (Çr.).

daban (1) Döşeme, taban (Çr.). “İki **daban** bi saban yerine geçer.”

Kerman, 1997: 48

daban (2) Esas, asıl (Çr.).

dabanca Tabanca (Çalyayla-Çr.).

“**Dabanca**m dolu saçma / Her yerde sırım açma” Ertekin, 2006: 41

dabanı güneşletmek Ölmek (Göcenovacığ-Çr.). “**Dabanı güneşletti**, sakalı yıldıza dikti.”

Çorumlu, 2009: 1528

dabanlı Cesaretli (Çr.).

dabansız 1. Korkak, çekingen, cesaretsiz (Su.; Çr.). 2. Kararsız (Su.).

dabaz Vücutta kabarma, kızarma ile oluşan bir kaşıntı hastalığı (Külah-Al.; Su.; Dutçakallı-Çr.).

dabdırıp kalkmak Saygıyla sıçrayıp ayağa kalkmak, birdenbire kalkmak (Çr.).

dad Tat, lezzet (Çr.).

dada Abi, ağabey (Al.).

dadak Çocuk maması (Os.).

dadanmak Alışmak, alışkanlık yapmak (Akçalı-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Eskiikin, Serban-Çr.). “**Da dandığın** yere darı ekme.”

Yoksul, 2013: 221

dadaş Arkadaş, ahbab (Os.).

daday Abla (Kalecikkaya-Al.).

daddiri Dönek, kahpe (Çr.). “Ezeline gurtlar düşsün o **daddiri** analığın.” Özçatalbaş, 2002: 126

da dē Dey daha, işte orada (Su.).

dadını yiyim Büyüklerin çocuklara yönelik sevme, beğenme sözü (Çr.).

dadıtmak Tatlılaştırmak, tat ver-

mek (Kıdılı-Al.; Çr.).
dadlı maya → Datlı maya (Çr.).
dadtirik Münasebetsizce, düşün-
cesizce konuşan (Çr.).
dadun Çırasız odun (Ka.).
dâel Değil (Su.; Çr.). “Eni eninden
dael, sırımı gonünden dael.”
Uçakcı, 2006: 217
daermen Değirmen (Gökçam-Su.).
“En akıllısı Deli Bekir, o da **daerme**-
ne yoort üğütümüye gediyo.”
Uçakcı, 2006: 217
daermenci çöreği Değirmende
yapılan bir tür somun ekmeği
(Kıdılı-Al.; Su.).
daermenlik öğütülmek için ay-
rılmış buğday (Kıdılı-Al.; Su.).
daetlemek Denetlemek, göz ku-
lak olmak (Su.).
dafe Defa (Ba.). “Üç **dafe** Hızır Aley-
selam odamızda yimek yimiş.”
Akbaş, 1983: 10
dağal Değil (Gökköy-Çr.).
dağarcık (1) Koyun derisinden
yapılmış torba, azık çantası
(Alacahüyük-Al.; İs.; Şekerhacılı-Su.;
Çalyayla, Gökköy-Çr.). “Sözümüzle
çoğunuza yeteriz / **Dağarcıklar** dolu
azığımız var” (K. Sala)
Çırakman, 1992: 107
dağarcık (2) 1. Karmı büyük
(Su.). 2. Güçsüz, cılız (Su.).
dağarmen Değirmen (Gökköy-Çr.).
dağlı Dağlık yörelerde oturan
kimse (Su.).
dağ mi Değil mi? (Gökçam-Su.).
dağnamak Kınamak (Bademce,
Gölet-Ka.). “**Dağnama**, başına gelir.”
www.golet.tr.gg/
dağ yeli Lodos (Çr.).
daha İşte, orada, şurada (Çr.).
dahacık → Daha (Al.).
daha zıbarmadın mı? 1. KIZI-
lan kişilere 'daha ölmedin mi?'
anlamında söylenen söz (Çr.).

2. Çocuklara 'daha uyumadın
mı?' anlamında kızarak söyle-
nen söz (Çr.). "İki saattir sallaya
sallaya gollarım gırıldı, **daha zıbar-**
madın mı?" Kerman, 1997: 62
dah dah delisi El içinde rezil du-
ruma düşen kimse (Su.). “Morsi
morsi diye **dah dah delisi** ediliyor-
muş.” Uçakcı, 2006: 299
dahdiri Kadın donu, şalvar (Su.).
“Başındaki çarınan bacağındaki **dah-**
diriyi çıkartmış yumuş.”
Uçakcı, 2006b: 177
dahı Takı (İs.). “Getdikleri **dahı** ne
olucak, bi beş on guruş atalla.”
Abaz, 2004: 168
dahra Bir çeşit budama bıçağı,
tahra (Büyükhırka-Al.; Su.; Eskice,
Gökköy-Çr.). “Ufacık dalcıkları **dah-**
ra ile keserek kalın dalı sırklandırdı.”
Güven, 2013: 176
dakanak (1) İlgı, ilişki (Çr.). “Ar-
tık **dakanağım** kalmadı.”
Tdk, 1993: 1331
dakanak (2) Verisiye satılan
maldan kalan alacak, takanak
(Çr.).
dakı Dügünde gelen armağan (İs.;
Su.).
dakılmak Şaka yapmak, biriyle
alay ederek eğlenmek (Çr.).
daklaşmak Sataşmak (Su.; Çr.).
dakmak İki kişinin arasını boz-
mak, kavga ettirmek (Akçalı-Su.;
Çr.). “Hakkı seven incidir mi kulunu?
Bizler kulu kula **dakan** değiliz”
Arız, 2005b: 14
dakmamak Önem vermemek,
saymamak, aldirmamak (Çr.).
dāl (1) Değil (Çr.).
dal (2) 1. Omuz, omuz başı (Çr.).
2. Kol (Çr.). 3. Arka, sırt (Akçalı-
Su.; Çr.). “Bu kadar **dalıma** binmek
reva mı?” Nalıncı, 1958: 82
dalaba gelmek → Dalapsamak
(Çr.).

dalabur Çok alevli, çabuk geçen ateş (Çr.).

dalabülüs Kenarları uzun saçaklı, belden bağlanan bir kadın giysisi (Çr.).

dalacan Hırçın, canı tez, titiz (Çr.).

dalak Bozulmamış bal peteği, kovanın yanlarındaki küçük beyaz bal peteği (Çr.).

dalama Böcek ısırması ile oluşan alerji türü hastalık (Su.).

dalamak (1) Azarlamak, çatmak (Ka.).

dalamak (2) Hafif biçimde alevde dağlamak (Ka.; Su.). "Köy kıyısına ulaştığımda bir alaz daha **daladı** yüzünü." Sarıyüce, 2004: 341

dalamak (3) Sokmak, dişlemek, ısırarak (Dutçakallı, Evcioptakışla, Serban, Üçköy-Çr.). "Kuduz it bulduğunu **dalar**." Türkoğlu, 2007: 165

dalambır etmek 1. Yemekleri, ızgaraları çok az pişirmek (Çr.). "Köfteyi yakma, bi **dalambır** et yeter." Kerman, 1997: 17

2. Aynı türden olan içecek ya da yiyecekleri birbirine karıştırmak (Çalyayla-Çr.).

dalan Şekil, biçim (Çr.).

dalana dalana Sürtüşe, sürtüşe (Su.).

dalanbır Hafifçe yakma (Çr.).

dalanmak Köpek tarafından ısırılmak (Ka.; Aşağıfındıklı-Su.). "İte **dalanmadan** çalıyı dolanmak yeğdir." Yoksul, 2013: 408

dalap 1. At isteyen kısrak, erkek isteyen dişi eşek ya da hayvan (Evcioptakışla, İs.; Os.; Çıkrık, Serban-Çr.). 2. Eşeklerin çiftleşme zamanı (Su.). "Babam, kısraklardan biri **dalap** olduğu zaman, soylu damızlık atlara çektirmeye götürdü."

Sarıyüce, 2006: 78

dalapsamak Dişi hayvanın çiftleşmek istemesi (Bayat-İs.).

dalapsımak → Dalapsamak (Çr.).

dalarmak Arpanın, buğdayın olgunlaşmaya başlaması (Çr.).

dalasıçtı Çok çabuk olgunlaşip kendiliğinden düşen, dallara çarpıp patlayan bir cins sarı erik (Ka.).

dalaş Ağız kavgası (Çr.). "Hiç yoktan öfkeye biner, **dalaşa** girer olmuştular." Tahir, 2007: 298

dalaşmak Çatmak, kavga etmek (Su.; Çr.). "Sur dibine gidip serserilerle **dalaşmaya** karar verdi."

Destanoğlu, 2006: 45

dalazlamak Ateşe odun atmak (Al.).

dalbacak Uzun bacaklı insan (Su.).

dalbastı Bir tür iri, aşılı kiraz (Sırlıklı-Çr.). "Kirazımız **dalbastı** / Dallarını kiraz bastı" Gösterir, 2011: 139

dalbıncamak → Dalbıncamak (Çr.).

dalbıncımak Gücünün üzerinde işlere atılıp batağa saplandıktan sonra çare aramak (Su.; Çr.). "Zengin olacağım deyip **dalbıncıyıp** duruyo." Kerman, 1997: 62

dalbızlama Acele etme, durduğu yerde duramama (Su.).

daldaşşak Çırlıçiplak (Çıkrık, İsmailköy-Çr.). "Üst baş desen **daldaşşak**..." Güven, 2013: 36

daldız Dövende çakmaktaşlarının takıldığı yerleri oymakta kullanılan alet (Alacahüyük-Al.).

daldingil Çırlıçiplak (Çr.).

dalga Kitap, defter yaprağı, sayfa (Su.).

dalgır dalgır Katman katman, dalga dalga (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).

dalı başı ağrımak Omuz başları

ağrımak (Çr.).
dalı kara Omzunda kara tüyleri olan beyaz güvercin (Çr.).
dalımış saydı Olmamış olsaydı anlamında kullanılır (Çr.).
dal kol olmak Koruyup kollamak (Mislerovacıği-Çr.). “Kendi aç yatarken bizi doyurdu / Ezdirmedi **dal kol oldu** kayırdı” Koygun, 2002: 15
dallama Yelek (Çr.).
dallamak (1) Seçmek, beğenmek (Ka.).
dallamak (2) Budamak, seyreltmek (İs.).
dallampa Değneğin meyve düşürmek amacıyla havaya fırlatılması (Os.).
dallandırmak Bir konuyu gereksiz yere anlatarak yaymak (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).
dalle → Dalya (Çr.). “**Dalle** oyununda oyuncular önce iki gruba ayrılırlar.” Oğuz, 2006b: 41
dallike Bir halk oyunu (Örencik, Sevindikalan-Çr.).
dālmak Dağılmak (İs.). “Ondan sōna millet **dālıcadı**.” Abaz, 2004: 98
dalmak Bir yere girmek (Çr.).
dāl mi Değil mi? (Çr.).
dalukmak Gözleri yaşarmak, üzülme (Ka.).
dalya Üst üste dizilen yassı taşların topla düşürülmesi biçiminde oynanan bir çocuk oyunu (Su.; Sarılık-Çr.). “Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; **dalya**, top, okgel, ...” Özçatalbaşı, 2002: 87
dam (1) 1. Ahır (Al.; İs.; Ka.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Çuldu **damın** kapısı da / Gobelilerin zopası da” Kurtoğlu, 1994: 38
2. Ev üstü, çatı (Beydili, Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). “Rüzgar, ahırın

toprak **damında** lov taşı gibi yuvarlanıyordu.” Tahir, 2008: 257

dam (2) Ceza evi (Evcı-Bo.; Karadona-Çr.). “Kısa bir süre Kalınsaz **damında** tutulduktan sonra Çorum cezaevine gönderildiler.”

Sarıyüce, 2004: 358

damadın hocası Düğün sırasında evlilik, düğün gelenekleri konusunda kılavuzluk yapan güveyin evli arkadaşı (Ka.; Beydili-Çr.). “Damadın arkadaşlarından en son evlenen **damadın hocası** olur.”

Dbk, 2003: 73

dama düşmek Cezaevine düşmek, hapse girmek (Çr.). “Beni **dama düşürüp** / Gençliğimi yediler” Gösterir, 2011: 275

damağası Mahpusaneyi soyan azılı haydut (Çr.). “**Damağası** gibi ne efelenip duruyorsun?”

Yoksul, 2013: 224

damar Soy, sülale (Su.). “**Damarı** bozuk, kanı bozuk.”

Yoksul, 2013: 224

damat donanması Düğünde damadın damatlık giysilerinin giydirilmesi töreni (Do.). “Cumartesi ikindi namazından sonra erkek tarafında “**damat donanması**” yapılır.” Bayram, 2008: 287

dam başı 1. Eskiden, köy evlerinin yazın oturmaya ya da yatmak için de kullanılan toprak örtülü damı (Çopraşık-Al.; Yarım-söğüt-Su.; Eskiekin-Çr.). 2. Çatı (Al.). “Uzaktan **dam başında** bizi seyreden Hacer'im yetişip aramıza girdi.” Özçatalbaşı, 2003: 15

dambur Tambura (Çr.).

damızlık (1) Pekmez, yoğurt, peynir mayası (İmat-Al.; Büyükgülücek, Dutçakallı, Ovakarapınar-Çr.). “Hesabın bilmeyen üryan sayılmaz / Pişmiş süte çiğ **damızlık** konulmaz” (Aşık Hüseyin)

Çırakman, 1992: 20

damızlık (2) Üretim amacıyla kullanılan nitelikli hayvan (Karakaya-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “**Damızlık** boğa mı sanıyorsun kendini sen?” Yoksul, 2013: 224

dā mi Değil mi? (Su.).

damiste Toprak dam (Çıkrık-Çr.).

damla İnme, felç (Çıkrık-Çr.).

damla indirme Çalınma, nüzul olma (Çr.). “Neden sonra Necip memlekete geliyor, meseleyi anlayınca **damla indiriyor.**”

Çorumlu, 2009: 1641

dammak Damlamak, ortaya düşmek (Gökçam-Su.).

dam üstü Çatı arası, ev üstü (Beydili, Tatar-Çr.). “**Dam üstüne** çıktım dene sermeye / Eltime geldiler bebek görmeye” Oğuz, 2007a: 131

damzırı Bir damla (Çr.).

damzırık Bir damla (Çr.).

dana (1) Bir yaşındaki inek yavrusu (Gökköy-Çr.). “**Danası** öküz olmasaydıca.” Yoksul, 2013: 226

dana (2) Oyuncuların ağaçtan yapılmış bir topu, sopalarla önlerindeki deliklere sokmaya çalıştığı çocuk oyunu (Gölet-Ka.).

dana buyduran Şubat, Mart aylarındaki güneşli, fakat çok soğuk hava (İs.).

dana bükme Danayı iğdiş etmek (Eskiekin-Çr.). “Kedi gibi yohuşlara çihardım / **Dana buker,** öküzleri çahardım”

Kurtoğlu, 1998: 25

danadışi Danaburnu (Çr.).

danagöz İri, patlak gözlü adam (Çr.).

dancı Boyu uzun, akli kısa insanlara verilen ad (Çr.).

dandik (1) Dar, kısa elbise (Çr.).

dandik (2) Hoppa, ağırbaşlı olmayan (Çr.). “Herifin biri aşşadan yoharıya **dandik** bi sesle bağırmiş.”

Çorumevi, 2001: 16

dandik (3) Küçük gaz lambası (Çr.). “Ahıra **dandik** yeter, büyük lambanın ne nüzomu var?”

Kerman, 1997: 17

dandininde oynamak Kendi bilgisini, düşüncesini bir yana iterek başkasının güdümünde olmak (Os.).

dandininde oynatmak Bir kimşenin başkalarını dilediği gibi kullanması (Os.).

dandiş Sıradan (Su.).

dane (1) Buğday (Şekerhacılı-Su.; Palabıyık-Çr.). “Ekin sürdüm, öbek yığdım harmanda / **Daneyi** seçecek yel bulamadım” Özgür, 2002: 79

dane (2) Kadınların başlarına örttüğü, çevresi oyallı yazma (Çr.).

dangadak → Dangadan (Çalyayla-Çr.).

dangadan Beklenmedik anda, ani olarak yapılan eylem ya da söylenen söz (Os.).

dangaz Yüksek (Al.). “Bu bina **dangaz** değil oturaklı.”

Koşay-Aydın, 1952: 40

dangıldamak → Dangırdamak (İs.).

dangına gitmek Gülüncüne gitmek (Su.).

dangırdak Bağırarak, kaba saba konuşan, küstah (İs.).

dangırdamak Bağırarak, kaba saba konuşmak, küstahlaşmak (İs.; Su.). “Dağ diye **dangırdama,** dağın kulağı vardır.” Gürsel, 1997: 253

danışık Düşün yapacak kimşenin yardımlarını istemek amacıyla yakınlarıyla yaptığı yemekli toplantı (Su.; Gökköy, İsmailköy-Çr.). “Köye **danışık** yemeği verecek, seni de çağırıyor.” Güven, 2013: 148

danışık ekmeği Düşüne başla-

nırken verilen yemek (Çr.).
danlamak (1) Sabahlamak (Çr.).
 “Bu gece dizime bir ağrı girdi, gözümüne uyku girmedim, **danladım**.”
 Tdk, 1993: 1363
danlamak (2) 1. Şaşmak (Çr.).
 2. Ayıplamak, kınamak (Ka.).
danlık Ufuk (İbik-İs.).
dansımak Garip karşılama, tuhaf bulmak, gülünç bulmak (Su.).
dansuğa gitmek Yapılan bir işin garip karşılanması, kabul edilebilir olmaması (Gölet-Ka.). “Annesinin elini öpmek yerine kibar bir şekilde sıkması **dansuma** gitti.”
 www.golet.tr.gg/
danyeri Güneşin doğmak üzere bulunduğu yer, tanyeri (Çr.).
dapıklamak Oturduğu yerde uyuklamak, dalmak (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).
dapıncak Kuyu tulumbası (İs.).
dapuklamak → Dapıklamak (Bademce-Ka.).
dar Zor, güçlülükle (İs.). “**Dar** gaşdı derdi. Ben de gorkdum yalan yok derdi.” Abaz, 2004: 90
daraba 1. Bahçeyi çevreleyen parmaklık (Gölet-Ka.). “Bahçeye girerken **darabadan** atlamışlar.”
 www.golet.tr.gg/
 2. Derme çatma (Ka.).
daraklamak Sarmak, etrafını çevirmek (Çr.).
darak melhesi Etin yumuşak bölümü (Ka.).
daralı Odun kesmek için kullanılan balta (Çr.).
daralmak Canı sıkılmak, bunalmak, sıkıntılı vakit geçirmek, hiddetlenmek (Akçalı-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). “Ardındaki asık suratlı, sırık boylu zırantı, itiş kakıştan **daralıp** öfkelenildi.” Özçatalbaş, 2003: 57
daramak Taramak (İs.). “Altı gızın

biri Gulsüm, kimi yusun, kimi **darasın**.” Abaz, 2004: 103
darazımak Sıkışmak (Çr.). “**Darazımdım** derman arıyorum.”
 Yoksul, 2013: 226
darbız Nemli toprak (Os.).
darbuz Hasattan sonra tarlayı sürüp, nemlendirerek tava getirme; tavllanmış toprak (Ka.; Os.).
dardağan Sert çekirdekli, küçük, koyu kahverengi yemişleri olan bir ağaç (Gökköy-Çr.).
dardahan Çitlembik ağacı ile meyvesi (Boğabağı-Çr.).
darı Tahılların içindeki bitki tohumu (Su.). “Dibine **darı** ekip bırak.” Yoksul, 2013: 240
darı kuşu Serçe (Ka.).
darlık Sıkıntı, bunalım (Su.; Evci-ortakışla, Serban-Çr.). “**Darlıkta** dirlik olmaz.” Yoksul, 2013: 227
darpidan Hemen (Harunköy-İs.).
 “Bi sahallı geldin miydi ondeki deli-anlı **darpidan** galhardı.”
 Abaz, 2004: 130
dartı (1) Tartı (Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).
dartı (2) Kaynatılmamış sütün üzerinde oluşan yağlı tabakanın alınıp kırmızılaşıncaaya kadar kaynatılması ile yapılan bir yiyecek (Çr.). “Bir başka farklılık da bazı yerlerde keşkek yapımında **dartının** kullanılmasıdır.”
 Oğuz, 2006a: 20
dartınmak Tartılmak (Çr.).
dartmak Tartmak (Akçalı-Su.; Çr.).
 “Kantar teraziler **dartmaz** günahım Allah bir Muhammet pirim Ali dost”
 Arız, 2005b: 189
daru Kuş yemi, darı (Ka.). “Sarıya saru, kuş yemine **daru** ... derler Kargrı’da.” Dbk, 2003: 134
dasdar Çok dar (Çr.).
dasdingil (1) Çırlıçiplak, açık saçık (Gökçam-Su.). “İnsanlık adına bir

dava çaldık / Sonunda **dasdingil** ortada kaldık.” (K. Tahir Sapaz)
Sağmen, 2009: 34

dasdingil (2) Gideceği yere gerekli hazırlığı yapmadan giden kimse (Gölet-Ka.). “**Dasdingil** pik niğe gitmişiz. Aç kaldık.”
www.golet.tr.gg/

daş Taş (Çayyaka-Su.; Çalyayla, Çayhatap-Çr.). “Değirmenin **daşına** / Döner kendi başına” Gösterir, 2011: 77

daşenek Killi çamurdan yapılmış boyalı bilye, misket (Çr.). “Dışarılilar **daşeneğe** bilye diyolar ula.”
Kerman, 1997: 17

daşık Kendi varlığını, benliğini abartan kimse (Os.).

dāşirilmek Değiştirilmek, tayin olmak (Çıkrık-Çr.). “Muallim burdan **dāşirilmiş.**” Tdk, 1993: 1376

daşlantı (1) Buğday, bulgur yıkanıp elendikten sonra geriye kalan taşlı kısım (Çr.).

daşlantı (2) → Daşlık (Çr.).

daşlık Kümes hayvanlarının midesi, katı, taşlık (Çıkrık-Çr.).

daşmak Taşmak (Çr.).

dat Tat, çeşni, lezzet (Yaylacık-Or.; Çayhatap-Çr.). “Börekleri on beş gattan, halvaları yenmez **dattan**”
Caferoğlu, 1994b: 115

dātım Dağıtım (İs.). “**Dātım**da herkesi bi yere verdile.” Abaz, 2004: 156

datlıcak Kıtık (Çr.). “**Datlıcak** bir yıldı, evlerde bütün sığırlar öldü.”
Tdk, 1993: 1378

datlı maya Simitçilerin sattığı bir çeşit çörek (Ovakarapınar-Çr.).

dātımak Dağıtmak (İs.). “Ölan tarafı da maallelerine **dātıy** hep onu.”
Abaz, 2004: 95

davar 1. Küçükbaş hayvanlara verilen ad (Kamışlı, Körkü-Su.; Çayhatap, Evcioortakışla, Kavacık-Çr.). 2. Koyun (Çopraşık-Al.). “Dağda **davar** güderim / Köye doğru gide-

rim” Çağıl, 2013: 18

davar gelme vahdı Saat on bir, on iki arası (Su.).

davar gitme vahdı Saat on beş, on altı arası (Su.).

davarın yüzü Ocak ayının on beşinde oynanan, kış yarısı eğlencesi de denilen bir seyirlik köy oyunu (Palabıyık-Çr.).

davgun (1) Yaptığının cezasını gene kendisi çeken (Gölet-Ka.). “**Davgun**uma yapmasın. İşte böyle olur.” www.golet.tr.gg/

davgun (2) Veba hastalığı (Gölet-Ka.). “**Davgun** bile yapışmaz.”
www.golet.tr.gg/

davlu Çarık yapmak için uzunlamasına kesilen ham deri (Çr.).

davlunbaz Davlumbaz (Çr.). “Ocağın önünde, üst kısmında **davlunbaz** denilen alçıdan yarım koni biçiminde bir siper.” Çorumlu, 2009: 1203

davşan Tavşan (İs.; Kiranlık, Tarhan-kozlusu-Çr.). “Ekmek **davşan** olsun, sen tazi; goş goş dutama.”
Oğuz, 2007a: 75

davşan ağacı Sarı çiçekli bir çeşit çalı (Çalyayla-Çr.).

davu Dava, konu (Göcenovacığı-Çr.). “Bu göbeli bırakın, sonra bunun **davusunu** yaparız.”
Çorumlu, 2009: 1654

davulbaz → Davlumbaz (Çr.).

dayak (1) Ağaç destek (Çalyayla, Gökköy-Çr.). “Bahçeye girdim bayak Ayvaya vurдум **dayak**”
Ertekin, 2006:30

dayak (2) Kağnılarda, dört tekerlekli arabalarda oku yukarda tutmaya yarayan ağaç destek (Alacahüyük-Al.; Eskiiekin-Çr.). “Kimi kürek, kimi kalın kağrı **dayakları** almışlardı ellerine.”
Sarıyüce, 2004: 329

dayak (3) Kalınca uzun sopa (Akçalı-Su.; Palabıyık-Çr.). “Ozana mal-

zeme şaire uyak / Yaşlılara baston sakata **dayak**" Özgür, 2002: 75

dayaklamak Kapıyı bir destekle arkasından kapamak (Sıracettin-İs.).

dayama (1) Araba sandıklarını yanlardan tutan dikine ağaçlar (Çr.).

dayama (2) Mayasız hamurdan, fırında ya da sacda pişirilen bir çeşit pide (Şekerpinar-Su.).

dayangal → Dayangan (Çr.).

dayangan Dayanıklı, sert, metin, sağlam (Çr.).

dayangılı → Dayangan (Çıkrık-Çr.).

daydalanmak Nispet yapmak (İs.).

dāyim Sürekli, her zaman (Su.).

dayır dayır Şiddetle, süratle, cayır cayır (Çr.).

dayı yolu Düğünde oğlan evinin gelinin dayısına verdiği armağan (Su.).

daylak Deve yavrusu (Su., Satiryü-zü-İs.; Dutçakallı-Çr.).

dayn Erkekler için kullanılan seslenme biçimi (Bademce-Ka.).

dazırayı çekmek → Dazıtmak (Çr.).

dazıtmak Kaçmak, kaçırmak (Çr.).

dazmak → Dazıtmak (Çr.).

deâd Takat, derman (Su.).

debelek Husyeleri yaralanmış, şişmiş kimse (Çıkrık-Çr.).

debelenmek Tepinmek, çırpınmak (Su.; Çr.). "Deli tavuk gibi **debelenip** duruyor." Yoksul, 2013: 229

deber Hoyrat, sözünü bilmez, patavatsız, dengesiz (İncesu-Su.). "Biraz benzer **deber** / Lafi benzer bibere" Aytekin, 2003: 44

debertmek → Debreştirmek (İs.).

debil dübül Düzensiz yürüyen (Su.).

debreşmek → Depreşmek (Çr.). "Gökte bulutlar var, görünmez Zuhal Elem **debreşiyor**, sundum arzuhal" H. H. Ucar, 1957: 15

debreştirmek Gizli, unutulmuş bir şeyi ortaya çıkarmak (Çr.).

dede Yatır (Çr.).

dedem sakalı Çelik çomak oyununda, oyuncunun çeliği sakal gibi çenesine koyup önündeki çukurun üstüne bırakması (Çr.). "Vuramazsa **dedem sakalı** yapılır." Oğuz, 2006b: 12

dede yetimi Dedesi sağken babası ölen, dedesinin kalıtından yararlanamayan kimse (Su.).

dedikli İsteddiğini yapan, ısrarcı (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

dedürgün etmek Rahatsız etmek, huzur bozmak, üzme (İs.).

deermen Değirmen (Gölköy-İs.). "Deermenden un getiriyoduk." Abaz, 2004: 164

dees etmek İki ailenin birbirine karşılıklı kız vermesi (İkipınar-İs.). "Dees **idince** gelin guyê olamadı la." Abaz, 2004: 124

defar Çare, derman (Çr.). "Acaba **defarı** bulunmaz mı?" Tdk, 1993: 1399

deflemek Kovmak, def etmek (Çr.). "Baktılar ki, kendi iplerinde oynamayacak, herifi **deflediler**..." Tahir, 2006: 330

deflenmek Kovulmak, sürülmek, uzaklaştırılmak (Evcı-Bo.). "Ayanlığı bir yılı doldurmadan Yozgat'tan **deflenmiştir**..." Saryüce, 2006: 12

defterden silmek Adam yerine koymamak, değer vermemek (Çr.).

değarmen Değirmen (Eskiekin-Çr.). "Ta... şeerden getiriyok hamırı

Beş dene **değarmen** duruk Deyzoğlu”
Kurtuğlu, 1998:22

değel Değil (Ba.; Çr.). “Sen bana yarın **değel**, ferdası gün uğra.”
Seyda, 2006: 55

değirmenci çöreği Bir tür somun ekmeği (Su.; Bükse-Çr.).

değirmi (1) Başa örtülen beyaz örtü (Kalecikkaya-Al.; Su.).

değirmi (2) Yuvarlak (Yazır-Bo.; Çr.). “**Değirmi** suratı kıvrık, kırçıl bir sakala gömülmüş olan hayduta döndü.” Sarıyüce, 2004: 84

değiş dokuş Değiş tokuş, mübadele, alışveriş (İs.).

değişik etmek İki ailenin oğullarını karşılıklı olarak birbirlerinin kızları ile evlendirmeleri (Su.). “Araya aile büyükleri girerek **değişik yapma** denilen evlilik gerçekleştirilmiş.” Uçakçı, 2006b: 125

değme Elçi, haberci (Çr.).

değnekçi Köy düğünlerinde düğünün önünde koşan kimse, düğün öncüsü (Gölet-Ka.).

deh At, eşek gibi hayvanları yürütme ünlemi (Kamışlı-Su.; Gökköy, Sarimbey-Çr.). “**Deh** demezsen eşek yürümez.” Yoksul, 2013: 230

deha İşte, orada, şurada (İs.).

dehlemek (1) Atları “deh” diyerek sürmek (Evcı-Bo.; Su.; Beydili-Çr.). “**Dehlemeyen** kötürüm eşeği koşturamazsın.” Yoksul, 2013: 230

dehlemek (2) 1. Gözetlemek, gözlemek, dikkatle bakmak, izlemek (İs.). 2. Kışkırtmak (Çr.). “İşi gücü yok orda burada birbiri üzerine adam **dehleyip** geziyor.”
Tdk, 1993: 1406

dehlemek (3) Uzaklaştırmak, baştan savmak, kovmak (Çr.). “**Dehledim**, kapıdan çıkıp gitti.”
Yoksul, 2013: 230

dehmen İçkili, sazlı sözlü toplandı (Çr.).

dek 1. Denk, eşit, uygun (İs.; Su.).
2. Hayvanlara yüklenen yükün bir tarafı, denk (Çr.).

dek durmak Uslu, terbiyeli, rahat durmak (Toyhane-İs.; Bademce-Ka.; Su.). “**Dek dur** depik yeme.”
Yoksul, 2013: 230

dekiyenen durmak → Dek durmak (Bademce-Ka.).

dekmik Tekme (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).

dēl Değil (Gölköy-İs.). “Nere gittikleri de belli **dēl**.” Abaz, 2004: 111

delānlı Delikanlı (Harunköy-İs.). “Onun da şey **delānlı**.”
Abaz, 2004: 133

delbeder Yoksul, zavallı, dağınık kimse (Su.).

deldak Gömlek içine giyilen, yünlü ya da pamuklu, astarlı, bir tür içlik (Çr.).

deli buğday Kunduru denilen buğday çeşidi, kırmızı buğday (Çr.). “Üveyik, Rus, **deli buğday**, dedeşi, alkara kılçık, turnadili yetiştirilmektedir.” Çorumlu, 2009: 1445

delice Kartal soyundan bir kuş, kerkenez (Evcı-Bo.). “Aygır dağı oylumunun son yitiği **deliceler** oldu.”
Sarıyüce, 2006: 71

deliçi Bulduğu her şeyi üzerine giyen, takıp takıştıran kimse (Çr.). “Ne geyindin kız, kimsin sen? Etme anam, o ne **deliçi** gibi öyle!”
Özçatalbaş, 2002: 28

deli daşşak Donsuz, çıplak (Su.).

deli kız Çoklukla kadınlar arasında oynanan, evde kalmış kızları konu edinen seyirlik köy oyunu (Büyükcami-Çr.). “Sözlere uygun olarak **deli kız** rolündeki kişiye kambur yapılır.” Oğuz, 2006c: 20

delikli Üstünde delikler bulunan kevgir (Beydili, Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).

deli melek Dokuma çanta, heybe ya da yastıkların üzerine işlenen bir motif (Alacahüyük-Al.).

deliöz Huysuzluk yapan hayvan (Çalyayla-Çr.).

delimsa Deli gibi (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).

deli tatlı Olgunlaşmak üzere olan turşu (Çalyayla-Çr.). "Deli tatlı olan turşumuzun tadına baktın mı?" Yoksul, 2013: 232

deli yağmur Rüzgârla gelen, bir anda yağan, hemen geçen yağmur (Al.).

delü Deli (Bademce-Ka.).

delü gız Bir çeşit mantar (Bademce-Ka.).

dellal İlanıcı, tellal (Küre-Al.; Os.; Su.; Evcioortakışla, Karahisar, Sarimbey-Çr.). "Çırpınarak öten horoz / Sabahların dellalıdır" Çağlar, 1954: 31

dellek Tellak, natır (Çr.). "Dellekler içerde kesede, çimdirmede müşteriye." Lâçin, 2007/63 : 7

delley Dişi köpek (Dutçakallı-Çr.).

delme Önü işlemeli bir çeşit yelek (Alacahüyük-Al.; İs.; Me.; Çampınar-Os.; Su.; Ovasaray, Büğdüz-Çr.). "Çıktım kar kürtüğüne / Delmenin yurttığına" Ertekin, 2006: 40

dembeden Birdenbire, ansızın (Su.).

deme Şiir, türkü (Çalyayla-Çr.).

demirkazık Kutup yıldızı (İs.).

demirkır Siyah beyaz karışık, griye yakın at donu (Evcio-B.; Os.). "Bu benim demir kırın narası değil!" Tahir, 2004: 15

demiste Toprak dam (Çıkrık-Çr.). "Demisteyi loğ taşı ile bağladın mı, yağmurdan akar." Tdk, 1993 : 1418

demrâ → Demre (Su.; Çr.).

demre Bir çeşit deri hastalığı, temriye (Bozdoğan-Al.).

demreği → Demre (Çr.).

demreği → Demre (Çr.).

demüsdü Çevresi açık, balkon gibi yer (İkipınar-İs.). "Anamgiliñ demüsdüsü va." Abaz, 2004: 121

dendene Tedbir, düşünce (Çr.). "Artık oğlun büyümüş, eline dende-neyi al sana masraf görünüyor." Tdk, 1993: 1420

dene (1) Arpa, buğday tanesi (İsahacı-Al.; Gökçam-Su.; Çıkrık, Çayhatap, Eskiokin-Çr.). "Dene bekler gibi başımda bekleme." Kerman, 1997: 17

dene (2) Tane (Al.; Gökçam-Su.; Eskiokin, Eşençay-Çr.). "İki dene ağaç kaşık / Sallıyoduk keşik keşik" Kurtoğlu, 1994: 38

deneci Yiyici, rüşvetçi (Ka.).

denehasıda Nişastayla, pekmezle yapılan bir çeşit helva (Çalıcac-Çr.). "Bu gece denehasıda yapacağız." Tdk, 1993: 1421

denek tahtası Hedef tahtası (Çr.). "Deli oğlan bahçanın kapusunu denek tahtası yapmış, atmış kurşunu." Tdk, 1993: 1421

deneleme Çok arpa, buğday yemektan kaynaklanan hayvan hastalığı (Su.).

denem beşe Köy odalarında iki zar ya da aşıkla oynanan bir oyun (Çr.).

denelemek Tanelemek (Çayhatap-Çr.). "Yanında da bir tepsi üzüm, Deneleyindi ha deneleyindi" Caferoğlu, 1994: 139

dengelek (1) Dangalak (Al.).

dengelek (2) Sabit olmayan (Su.).

dengil dombalak Takla (Çr.). "O heriften mal alınmaz, beş gurus için dengil dombalak atar." Kerman, 1997: 17

dengil dombalak atmak (aşmak) 1. Takla atmak (Çr.). 2. Çıkarı için olmadık dalkavukluk etmek (Çr.). "O heriften mal alınmaz, beş gurus için dengil

atar (aşar)." Kerman, 1997 : 17

dengilmek Yıkılmak, devrilmek, yuvarlanmak, yan yatmak (İs.; Bademce-Ka.).

densük Kendini kural dışı gibi gösteren kimse (Os.).

depçek → Depki (Ka.).

depdirmek Belletmek, kazdırmak (İs.). "Bahçeyi **depdirdin** mi?" Tdk, 1993: 1426

depe Tepe, baş, uç (Çavuşoğlu-İs.; Su.). "Armut silkiyom diy, **depesi** aşşâ düşüy." Abaz, 2004: 140

depegöz Salak, aptal (Çr.).

depelemek Çiğnemek, ezmek, üstünden geçmek (Su.).

depelik 1. Üzeri altın ya da gümüş paralarla süslü kadın başlığı (Su.). 2. Eskiden kadınların alınlarına bağladıkları altın (Harunköy-İs.). "**Depelik** vardı, düünlerde nişanlı kızlara." Abaz, 2004: 97

deper Güç, kuvvet (Dutçakallı-Çr.).

depik Tekme, çifte (Ka.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Beygir çocuğu bir **depikte** yıktı." Tdk, 1993: 1429

depik depmek Tepmek, çifte atmak (Çr.).

depil destek Düzensiz, başıboş (Su.).

depişmek Tepişmek, tekmeleşmek (Çr.). "Baktım ahırda **depişiyor**lar, susadılar herhal dedim." Özçatalbaş, 2002: 65

depitme Vurukları, ezikleri iyileştirmekte kullanılan biraz pişirilmiş hamur (İs.).

depiye Salak, aptal (Çr.).

depki Bel denen tarım aracının ayakla basılan tahta kısmı (Su.; Çr.).

depkin Bir yerden batıp diğer bir yerden çıkan su, kaynak (Çr.).

deplek Önüne bakmadan dikkatsizce yürüyen (Su.).

depme Bel denilen tarım aracı (Kayağzı-İs.).

depmek (1) Bağ, bahçe bellemek (Su.; Tatar-Çr.). "Bağa girdim **depilmiş** / Karıkları ekilmiş" Çağıl, 2013: 9

depmek (2) Bir şeyi basa basa doldurmak, tıkmak (Çalyayla-Çr.). "Derisine saman **depip** evinin külünü yele vermeyince bize dur durak yoktur." Tahir, 2004: 160

depmek (3) Tekme atmak, tekmelemek (Serban-Çr.). "**Deptim** keçe, sivrilttim külah oldu." Çorumlu, 2009: 1528

depmek (4) Yürümek (Su.).

depmi → Depki (İs.; Ka.).

depmik Tekme, çifte (İs.).

depe düppe Salak, aptal (Çr.).

deprem Zelzele, yer sarsıntısı (Ka., İs.).

depremek Hareket etmek, kıınıldamak (Çr.). "Saçımın kılı **depremez**..." Tahir, 2004: 190

deprenme → Deprem (Çr.).

deprenmek Kıınıldamak, oynamak (Çr.). "**Deprendi**, üstündeki dağ gibi ağırlığı atmak için." Tahir, 2007: 295

depreşmek Nüksetmek, tepreşmek, tekrarlamak (Çiçeklikeller-Su.; Eskiekin, Mislerovacığı, Sarimbey-Çr.). "Pınarda yâri gördüm / Eski derdim **depreşti**" Gösterir, 2011: 168

depretmek Hareket ettirmek, kıınıldatmak (Çr.). "Dost **depretse** dudağımı / İşletir sinem dağımı" (Âşıkî) Ercan, 1991: 66

depselek Sakar, gözünün önünü görmeyen (Çalyayla-Çr.).

depşek → Depki (Ka.).

depük Tekme (Bademce, Gölet-Ka.). "Depüğü yiyince yere serildi." www.golet.tr.gg/

derbiz Toprağın işleme, ekme ta-

- vı (İsahacı-Al.). "Toprak **derbiz** olmayınca ne ekek / Birdir Allahımız gayle mi çekek" Arısoy, 1970: 56
- deremet** Çözüm, çare (Su.).
- dergen** Harmanda düven sürerken düşen başakları toplamak için kullanılan yabaya benzer bir aygıt (Çr.).
- deri günü** Panayır, pazar kurulan gün, salı günü (İs.; Bademce-Ka.; Su.; Eskiekin-Çr.). "**Deri günün** devrisi ordayım." Kerman, 1997: 17
- derilmek** Toplanmak, bir araya gelmek (Evcıortakışla-Çr.). "Çorum ile Kalınsaz kasabası dolaylarına gidecek olanlar bir araya **derildiler**." Sarıyüce, 2004: 15
- derim ayı** Sonbahar (Çr.).
- derinti** Şurdan burdan toplanmış eşya, insan (İs.; Dutçakallı-Çr.).
- derip deşirmek** Düzenlemek, toparlamak, derlemek (Su.).
- deriun** Pazar günü (Çr.). "**Derünü** ezvaneler gapalı mı?" Tuluk, 1991.
- derlemek** Toplamak (Olukyandı-Su.). "Ordan oraya koşturup dostunu düşmanını **derledi**." Seyda, 2006: 192
- derneşmek** Direnmek (Ka.).
- deste** Ayakçak kullanılarak biçilmiş ekinlerin toplu durumu (Kıcılı-Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla, Tolamehmet-Çr.). "Arpa biçtim **destem** var / Yatak getir hastam var" Gösterir, 2011: 264
- desti** Testi (Eskiekin-Çr.). "Oluğa **desti** koydum / Damla damla dolacak" Gösterir, 2011: 172
- destimenci** Ekin bekçisi (Seydim-Çr.).
- destimenci danasına dönmek** Obur, pisboğaz kimselerin durumunu anlatmak için kullanılan bir söz (Çr.). "**Destimenci dana sına döndü**." Yoksul, 2013: 236
- dēşirmek** Değiştirmek (Çr.).
- deşenek** → Daşenek (Al.; Karadonna, Mazıbaşı-Çr.). "Kimi aşık, **deşenek** oynar, kimi topraktan havuz hamambıç yapar." Özçatalbaş, 2002: 31
- deşinmek** Eşinmek (Akçalı-Su.). "Avluda **deşinip** duran tavuklara bir atmaca pike yaptı." Sarıyüce, 2004: 240
- deşirici** Dilenci, toplayıcı (Kamışlı-Su.). "**Deşirici** eline bakarken sen kesene bak." Uçakçı, 2006b: 155
- deşirikli** Tertipli, düzenli kimse (Su.).
- deşirmek** Toplamak (Su.).
- deşmek** Delmek, yarmak, yara açmak (Yazır-Bo.; İs.; Akçalı-Su.; Eskiekin, Sarimbey, Turgut-Çr.). "İnsafsız atılan oklar / Yaramızı **deşmektedir**" Gardaş, 1979: 14
- dē şorda** Taaa orada (Su.).
- deşti** Aşılınmamış, yabancı kiraz (Olukyandı-Su.).
- deve (1)** Erkeklerce oynanan bir köy seyirlik oyunu (Su.; Celilkırı-Çr.).
- deve (2)** Dokuma tezgâhında tarak takılan kısım (Eskiyapar-Al.).
- deveçökerden** Kurak, sert topraklarda yetişen, sarı çiçekli, çok dikenli yabancı bir ot (Çr.).
- devedabanı** İlkyazda kırlarda, tarlalarda kendiliğinden yetişen, pembe çiçekli, yumru kökleri yenen bir bitki (Çr.).
- devedişisi** Sarı, iri taneli bir buğday çeşidi (Sarimbey-Çr.). "Üveyik, deli buğday, **devedişisi**, alkara kılçık, turnadili yetiştirilmektedir." Çorumlu, 2009: 1445
- devek** Asma kütüğü, tevek (Os.; Beydili, Dutçakallı-Çr.). "**Devekte** üzüm kara / Üzümde dizinkara" Türkoğlu, 2007: 173
- devinmek** Çabalamak, uğraşmak, didinmek (Çr.).
- devre** Akli tam yerinde olmayan

- kimse (Su.). "Deli **devre** konuşuyor." Uçakçı, 2006: 360
- devrebik** Çam mantarı (Evcı-Bo.). "Çam mantarının adı **devrebiktir**." Saryüce, 2006: 134
- devriş** Derviş, tarikat üyesi (Su.; Çayhatap-Çr.). "Aşığa nişansın **devrişe** burhan / Mühür kimde ise odur Süleyman" Caferoğlu, 1994: 140
- devrüsün** Ertesi gün (Çr.). "Devrüsün gelip beni bulasın." Yoksul, 2013: 239
- devrüş** Derviş (Ba.; Çalyayla-Çr.). "Zamanın birinde bir **devrüş** varmış." Akbaş, 1983: 21
- dey** Diye (Çalyayla-Çr.).
- deybayak** Az önce, demin (Çr.).
- deydaha** İşte orada (Al.; Yağcılar-Ka.; Os.; Çalyayla-Çr.). "Eşeğini arıyodun, **deydaha!** Bostana girmiş yayılıyo." Kerman, 1997: 17
- dey dey daha hollukta** Aradığının nerede olduğunu biliyorum ama, bunu sen bulamazsın (Os.).
- deyha** İşte, orada, şurada (Su.). "Deyha, dedi adam. Görmüyon mu?" Saryüce, 2004: 338
- deyi** Diye (Kirazlıpınar-Çr.). "Irak deyi gücenme / Aşığa Bağdat yakın" Gösterir, 2011: 241
- deyim** Diyeyim (Akçalı-Su.; Çıkrık, Serban-Çr.). "Kapısını çalıp tok köpek, getirdim tosunumu **deyim**." Aksu, 2013: 20
- deyincik** Deyince (Çr.). "Hani yârin **deyincik** / Gösterdiğne değmeli" Gösterir, 2011: 149
- deyip dökmek** Sürekli söylemek (Eskiekin-Çr.). "Yaz **deyip dokerdin**, aha yazıyom / Köy dedi mi, içim buruk Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 21
- deyiş** Destan, ağıt, şiir, türkü (Körkü, Şekerhacılı-Su., Çalyayla-Çr.). "Ben kışı sevmem ki yaza alıştım Türküye, **deyişe**, saza alıştım" Çırakman, 2002:12
- deyneğe binmek** Yaşlılık nedeni ile desteksiz yürüyememek (Su.).
- deynek** Değnek (Fındıklı-Or.; Gökçam, Körkü-Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Deyneği argaçta kalasica." Yoksul, 2013: 239
- deyos** Deyyus (Ka.; Çr.). "Şu **deyosun** tarlası / Çeltik değil kıdırı" Dbk, 2003: 127
- deyvmek** Söylemek (Ka.).
- deyyis** Deyyus (Do.). "Dürzü **deyyisin** kızı / Neremde kusurum var?" Gösterir, 2011: 266
- deyze** Teyze (Esentepe-İs.). "Bi **deyze** vardı, oña giderdim." Abaz, 2004: 118
- dēze** Teyze (Örenseki-İs.; Çr.). "Ondan ne çekdim **dēze**." Abaz, 2004: 125
- dıbiş dıbiş** Tıpiş tıpiş, ufak adımlarla, yavaş yavaş yürüyüş (Çr.). "Benim yavrum artık **dıbiş dıbiş** yürüyor." Tdk, 1993: 1449
- dıbiz** Saçsız, kel (Çr.).
- dığdı** Uzak akraba (Su.; Çr.). "Dığdısının **dığdı**sı, dış kapının düğdüsü." Çorumlu, 2009: 1529
- dığdıği (1)** Kalbur altına geçecek kadar küçük pirinç kırıntıları (Gölet-Ka.).
- dığdıği (2)** → Dığdı (Gölet-Ka.). "O mu? **Dığdığımın** dığdıği." www.golet.tr.gg/
- dığdış** 1. Çelimsiz, zayıf (Su.). 2. Yalnız, çaresiz (Su.).
- dığhac** Az su konulması nedeniyle kıvamsız olan hamur işleri ya da katı, susuz yiyecek (Su.).
- dığıl dığıl etmek** Yaltaklanmak (Çr.). "Paranın kokusunu aldı da **dığıl dığıl ediyor**." Tdk, 1993: 1453
- dığıldanmak** Küçük çocuğun kendi kendine söylenmesi, mırıldanması (Çr.).
- dıhım** Lokma (Çr.). "Aş dezgânın üs-

tünde bi **dihim** ekmek."
 Çorumevi, 2000: 18

dihis Çamur (Çoprasık-Al.).

dihizim Sıkılmak, rahatsız olmak (Gökçam-Su.).

dika Şişe ya da testi kapağı, tıpa mantar (Çr.).

dıkdumak Yedirmek (Bademce-Ka.).

dıkılmak Hücum etmek, saldırmak (Dutçakallı-Çr.). "Ben yârime giderken / Köpekler **dıkılıyor**"
 Türkoğlu, 2007: 176

dıkım Lokma, küçük lokma (İs.; Ka.; Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Bir **dıkım** yemek yedim." Tdk, 1993: 1455

dıkırdanmak Sürekli söylenip durmak (Çr.). "Bal yapmaz arı gibi **dıkırdanıp** durma." Gürsel, 1997: 250

dıkıs → **Dıkız** (1) (Külâh-Al.). "Yerimiz çok **dıkıs**." Tdk, 1993: 1456

dıkız (1) 1. Sıkışık, dar (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). 2. İşlenmeyecek denli ıslak toprak (Külâh-Al.; Su.). "Dıkızda ekersen tarla pıtrak getirir."
 Çorumlu, 2009: 736

dıkız (2) 1. Şaka kaldırmayan insan (Külâh-Al.). 2. Konuşulamayacak denli tok sözlü olan kişi (Su.).

dıkızımak Çok sıkışmak, tuvalet gereksinimini giderememek (Çr.). "Dıkızımaynan darazımayı birbirine karıştırma." Yoksul, 2013: 239

dıklım dıklım Tıka basa, tıklım tıklım (Eskiekin-Çr.). "Ferik Nenem birez söllüm soklumdü / Zekiye'nin evi **dıklım dıklımdı**"
 Kurtoğlu, 1998: 13

dıkmak Kaşığa alınan lokmayı yemek (Bademce-Ka.).

dıldıl Kavak ya da söğüt dalından yapılan bir çalgı (Tolamehmet-Çr.). "Dıkızımaynan **dıldıl** çalınmaz." Yoksul, 2013: 239

dıma → **Dumağı** (Çr.).

dımağ → **Dumağı** (Çr.).

dımağı → **Dumağı** (Çr.).

dımbıl Ağaç ya da topraktan yapılmış küçük yayık (Eskice-Çr.).

dımbıldamak Söylenip durmak (Çr.).

dımbırdatmak Saz, cura, tambur gibi müzik aletlerini çalmak (Çr.). "Dımbırdattıkça öyle, kocaoglan geliyor keyfe."
 Özçatalbaş, 2002: 38

dımbırtı Davul gibi çalgıların uzaktan duyulan sesi (Çr.).

dımdım → **Dındın** (Çr.).

dımdızlak 1. Hiçbir eşyası olmayan, bomboş (Çr.). "Ev almışlar emme her yer **dımdızlak**."
 Kerman, 1997: 17

2. Yoksul, üstü başı perişan (Çr.).

dımık Ağzın tavanı (Su.).

dımışkı (1) Güzel, yakışıklı, şık (Çr.). "Yeni urba dikiymiş, **dımışkine** dolanyo." Kerman, 1997: 17

dımışkı (2) **Tepsi** (Su.).

dımışkine İyi, uyan (Çr.).

dınnımak Yavaşlamak, ağırlaşmak, sakinleşmek (Çr.).

dındın Mızmız, miyminti, çabuk karar veremeyen, sözü uzatan (Çr.).

dıngaz yoğurt Süzme yoğurt (Ka.).

dıngıl Dalga geçerek boş boş konuşmak (Külâh-Al.).

dıngırdamak 1. Sürekli hareket etmek, kıvıldamak (Çr.). 2. Gereksiz konuşma, gevezelik etmek (Çr.). "Bal yapmaz arı gibi **dıngırdayıp** durma." Yoksul, 2013: 107

dıngırtı 1. Müzik sesi ya da mırıldanma (Çr.). 2. Dalga geçme (Su.).

dınılak Burnundan konuşan kimse (Çr.).

dinkabak İçi boşaltılıp su kabı olarak kullanılan asma kabağı (Çr.).

dınlamak Arı gibi böceklerin ses vermesi (Çr.). “Yaz geldi, bizim arılar **dınlamaya** başladı.”

Koşay-İşitman, 1932: 100

dınnak Tırnak (İkipınar-İs.; Eski-kin-Çr.). “**Dınnan** nankisini kesseñ acımaz.” Abaz, 2004: 124

dırat Kırat (Su.).

dıravuzlamak Kapıyı sürmele-mek (Ka.).

dırğa Yapılan hiçbir işten mem-nun olmayan, sürekli sorun çı-karan kişi, oyunbozan (Gölet-Ka.). “Gene **dırğalık** yapar, başımıza dert olur.” www.golet.tr.gg/

dırık 1. Esas, temel (Çr.). 2. Dir-lik, düzen, uygunluk (Eskiekin-Çr.). “O iş **dırık** tutmadı.”

Caferoğlu, 1994: 215

dırık dırsık Sökük yırtık (Çr.).

dırık dutmak Bir işte tutunmak, sebat etmek, sonuna kadar bek-lemek (Eskiekin-Çr.). “Bugünaadar hangi işde **dırık duttu** ki?”

Kerman, 1997: 63

dırıtmak 1. Kovmak, başından defetmek (Me.). 2. Sırıtmak, kar-şı çıkmak (Ka.; Os.; Su.). “Verirsen şu düveyi alacağım, diye **dırıttı**...”

Saraçer, 2000: 353

dırlama! Çok konuşanı azarlama (Ka.).

dırlamak Gereksiz konuşmak (Ka.).

dırlanmak Gerekli gereksiz söy-lenmek, mırıldanmak (Çr.). “Çok **dırlanırsa** parasını öder, ağzını kapatırız.” Seyda, 2006:255

dırmık Sap toplama işinde kul-lanılan bir tarım aracı, tırmık (Kamışlı-Su.; Çr.). “**Dırmık** denilen aletle tarla dolaşılır.” Doğan, 2004:117

dırmıntı Tahıl biçildikten sonra

tırmıkla toplanan kalıntılar (Su.).

dırr At, katır durdurma ünlemi (Kamışlı-Su.).

dırray Çobanın sürüyü su içme-ye götürürken çıkardığı ünlem (Oğlaközü-Su.).

dısdıbilak Çırılçıplak (Su.).

dısdıvrak Derli toplu (Su.).

dışarılık Yabancı giysi (Su.).

“Döne haberi alır almaz **dışarılık** kunduralarını giyindi.”

Sarıyüce, 2004: 297

dışarılıklı Yabancı, başka mem-leketli (Evcı-Bo.; Su.). “Şimdi alın-ma ama sen göçmensin, **dışarılıklı**-sın.” Sarıyüce, 2004: 265

dışlık Özellikle dışarıda huzur, rahat, düzen (Çavuşoğlu-İs.; Su.). “O gelince **dışlığım** galmadı.”

Uçakçı, 2006: 360

dışlıksız Dışarıda huzursuzluk yaratan, geçimsiz (Su.).

dıvrak (1) 1. Derli toplu, yakı-sıklı (Külah-Al.). 2. Giydiğini ya-kıştıran (Çr.). 3. Çevik, canlı, kıvrak (Çr.). “Ne gülüyonuz la **dıv-rak** dıvrak?” Özçatalbaş, 2002: 95

dıvrak (2) El tezgâhlarında ipek karıştırılarak yapılan dokuma türü (Çr.).

dızıkmak → Dizikmek (İmat-Al.; Su.).

dızır dızır getmek Kızıp arkası-na bakmadan hızlı gitmek (Çr.).

dızman Kart teke (Al.).

dibek 1. Haşhaş ezmek için kul-lanılan havan (Acıpınar, Gökköy, Karadona-Çr.). 2. Soku (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.). “**Dibek** kadar boyu var.” Yoksul, 2013: 240

dibelik (1) 1. Büsbütün, tama-men (Çr.). 2. Devamlı, daima (Çr.). “Allah **dibelik** geçim versin.”

Tdk, 1993: 1479

3. Çok (Çr.).
- dibelik (2)** İnadına, daha beteri (Çr.). "Söylediğim şeyi **dibelik** aksine yapıyor." Tdk, 1993: 1479
- dibi bıcā** İşin aslı, kökeni (Gölköy-İs.). "**Dibini bıcāmı** ben ne biyim." Abaz, 2004: 165
- dibildemek** Kımıldamak (Bademce-Ka.).
- didiklemek** Karıştırmak (İs.; Çr.). "**Didikleme**ynen yün ip olmaz." Yoksul, 2013: 152
- difrinği** Çevik, canlı, kıvrak kimse (Çr.).
- diğdiç** İnce, zayıf (Çr.).
- diğe durmak** → Çöge durmak (Çr.).
- diğdirmek** 1. Bir sıvının bir yerden hızla fişkırması (Çıkrık-Çr.). 2. Ayakta işemek (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).
- diğir diğir** 1. Bir yüzeyin pürüzlü, diş diş, pütürlü olduğunu anlatır (Çr.). 2. Cilt üzerindeki ince kabarcıkları anlatır (Çr.).
- diha** İşte, orada, şurada (Çr.).
- dihenklemek** Gözetlemek, gözlemek, dikkatle bakmak, takip etmek (Çr.).
- diinemek** Dinlemek (Çr.). "Hemi de **diine** bak, aha bu ohuyacaamı." Lâçin, 2007/63: 6
- dikbasan** Bayanların giydiği yüksek topuklu lastik ayakkabı (Gökköy-Çr.).
- dik dombalak** Baş üstü durma (Su.).
- dike** Bir parça yiyecek (Su.).
- dikencik** → Dikencil (Çr.).
- dikencil** Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla, Kızılıpınar-Çr.).
- diki** 1. Doğanmış et parçası (İs.; Ka.; Ovakarapınar-Çr.). 2. Kemikli ya da kemiksiz pişmiş et, kavurma (Çr.).
- dikilmek** Ayakta durmak, ayağa kalkmak, dik durmak (Çavuşoğlu-İs.; Su.; Çalyayla, Tatar-Çr.). "Ulan ortada **dikilmek** sizin köyün huyumu?" Tahir, 2006: 148
- dikittirmek** Ayakta bekletmek (Çr.).
- dikkolalak** Eşek (İs.).
- diklenmek** Karşı gelmek, kafa tutmak (Evcı-Bo.; Su.). "Bir deri bir kemik kalmış gövdelerine bakmadan **diklendiler**." Sarıyüce, 2004: 170
- dikme (1)** Bir ailenin tek çocuğu (Kayı-İs.).
- dikme (2)** Fidan, yeni dikilmiş fidan (Eskiyapar, İshacı-Al.; İs.; Os.; Su.). "Çıkarman kapıya **dikme** kemirir / Dölü makbul değil, geçmiş zamanı" Arısoy, 1970: 99
- dikolta** Dekolte, yarı çıplak (Os.).
- dikolto** Kadın iç giyeceği, gecelik (Su.).
- dil** Anahtar (Şekerpınar-Su.).
- dilaltı** Sarılık hastalığı (Su.).
- dilbar** Dilber, güzel (Su.).
- dilbez** Güzel konuşan (Harunköy-İs.). "Ecük de **dilbezidi**." Abaz, 2004: 134
- dilbezeği** Çok güzel konuşan (Çalyayla-Çr.).
- dilbiran** Yenilebilen bir çeşit mantar (Eskiköy, Eşençay-Çr.).
- dil bu kadar boy bu kadar** Büyüklerin yanında saygısızca konuşanlar için söylenir (Çr.).
- dilçuk** Dilin üzerinde çıkan acılı, beyaz kabarcıklar (Gölet-Ka.). "Dilimde **dilçuk** çıkmış." www.golet.tr.gg/
- dildirmek** Yardırmak, böldürmek (Beydili-Çr.).
- dilgen** Çatal (Su.).
- dilik** Dilinmiş, yarılmış (Gölet-Ka.; Çr.). "Elbise **dilik** dilik olmuştu."

diline mürt etmek Bir sözü ya da düşünceyi durmadan yinelenmek (İs.).

dil kırmak Kendi şivesini bırakıp İstanbul şivesiyle konuşmak, kibar konuşmak (Su.; Çal-yayla-Çr.). “Çorum ağzını bırakıp kibar laf edenleri “**dil gırıyo**” diye hafife alırlardı.” Özçatalbaş, 2002: 27

dilki (1) Değirmen taşının üzerinde döndüğü ağaç (Dereyazıcı-Al.).

dilki (2) Tilki (Al.).

dillala Çorum’a özgü, kadın erkek birlikte oynanan bir halk oyunu (Su.; Eskiokin, Örencik-Çr.). “**Dillala** oynadı doya doya”

Aksu, 2013: 93

dillemek 1. Aleyhte bulunmak, kötölemek (İs.). 2. Azarlamak, darılmak (Çr.). “Adımı **dillediler** / Dert büyük saklanır mı?”

Aytekin, 2003: 50

dilleşmek Söyleşmek, sohbet etmek (Çr.). “Biri erkeklerin, diğeri hatunların toplasıp **dilleştiği** yerlerdi.”

Özçatalbaş, 2002: 62

dillik (1) Dirlik, rahatlık, düzenlik, huzur (Esentepe, Gököy-İs.; Çr.). “Gayınnasıyan **dillik** etmedi.”

Abaz, 2004: 118

dillik (2) Yemek (İbik-İs.).

dilliksiz Geçimsiz, huysuz (Çr.).

“Aha ben gidiyom düşme arhama
Dilliksiz yâr yalnız yat bundan kelli”

Gösterir, 2008/84: 11

dilliksizlik etmek Geçimsizlik etmek, ortalığı karıştırmak (Çr.). “Ben öyle **dilliksiz** bebek gormedim.”

Kerman, 1997: 63

dilme 1. Dört köşe kesilmiş ağaç, kereste (Çr.). 2. Dilimleme (Bademce-Ka.).

dil tutamağı Söz arasında yerli yersiz yinelenen sözler (Çr.).

dil yeniği olmak Yalama olmak (Çr.).

dimdik durmak Boyun eğmemek, yaltaklanmamak (Çr.).

dimdiri 1. Dipdiri (Çr.). 2. Dimdik, sapasağlam, dipdiri (Çr.).

dimi El tezgâhlarında dokunan yorgan, yatak yüzü (İs.).

dimrit Erken olgunlaşan bir çeşit kara üzüm, dimnit (Çr.).

dinari Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

dinelek Boyun eğmez, inatçı, dik kafalı (İs.).

dinlemek (1) 1. Ayakta durmak (Külah-Al.; Su.; Göcenovacığ-Çr.). 2. Karşı gelmek (Su.). “Bu güzel araba karşısında **dinelip** kaldı çocuklar.” Sarıyüce, 2004: 298

dinlemek (2) İşe giderken, iş yaparken onunla bununla meşgul olarak sallanan, boş vakit geçiren kimse (İs.).

dineltmek Meydana getirmek (İs.).

dinemek Dinlemek (İs.). “Böyle laf ederdi de **dinerdük**.” Abaz, 2004: 106

dingel Gelinin başına konulan yüksek örtü, gelin tacı (Me.).

dingidek Birdenbire (Çr.). “**Dingidek** doğrulup ayağa kalktım.”

Yoksul, 2013: 245

dingil (1) 1. Gelinlere takılan, altınla süslenmiş fes (Me.). 2. Feslerin tepesinde iki santim uzunluğunda, masura şeklinde püskül takılacak kısım (Çr.).

dingil (2) Tepe, uç, doruk (İs.). “Yavrum bir şeftali ver / Memenin **dingilinden**” Ertekin, 2006: 22

dingildek 1. Sallanarak ya da zıplayarak yürüyen kimse (İs.; Çr.). 2. Tabanı üzerinde hareketsiz duramayıp sallanan, oy-

- nak (Su.; Çr.). “Dibi **dingildek**, üstü dırık tutmaz.” Yoksul, 2013: 240
- dingildemek** 1. Dengesizlik nedeniyle kıvıldamak, oynamak, sallanmak (İs.; Ka.; Os.; Su.).
2. Hoplamak, zıplamak (Su.). “Sakalını **dingildeterek** oluk çiğnemesi hoyratına gitti.”
- Gümüş, 1977: 116
- dingirdemek** Boş yere gevezelik etmek (Çr.). “Hadi **dingirde** bakalım, bu işe sen ne diyon?”
- Kerman, 1997: 17
- dinine yanmak** Çözüm bulunamayan bir durum karşısında söylenen yazıklanma sözü (Çr.).
- dink** Tahılın kabuğunu yumuşatıp ayırmaya yarayan değirmen (Çr.).
- dip** Pancar ile kökü, şekerpancarı (Perçem-Al.).
- dipçik** Bel ya da küreğin ayaklığı (Su.).
- dipçik** Hayvan yuları (İs.).
- dipli doruklu** Noksansız, kusursuz, düzgün (Çr.). “**Dipli doruklu** bir ev, her şeyi yerinde.”
- Tdk, 1993: 1511
- diplik** Dibi eskiyen kapların dibine geçirilen parça (Çr.).
- direklemek** Alev, toz, duman göğe doğru yükselmek (Çr.). “Bir kasırğa koptu, tozlar göğe **direk-lendi**.” Tdk, 1993: 1513
- direm** Bir ağırlık ölçüsü, dirhem (Çr.).
- direme** Destek amacıyla yapılan direk (Su.).
- diremek** 1. Tıka basa doldurmak (Çr.). 2. Bir şeyi dikine koymak, dayamak, durdurmak (Çr.). “Ağaçları **diredik**.” Tdk, 1993: 1513
- direncen** → Çilte 2 (İs.).
- direnceç** 1. Kağnyı sabit tutmaya yarayan direnme sopası (Ba-
- demce-Ka.). 2. Dayak, destek (Su.).
- direşmek** Karşılıklı ayak diremek, karşı gelmek (Aşdağul-Or.).
- direy** Yirmilik altının büyüklüğünde, değerinde bir altın (Çr.).
- dirgen** Harmanda sapları yaymaya yarayan demir ya da tahtadan yapılmış ucu çatallı tarım aygıtı (Alacahüyük, Haydar, Külal-Al.; Kamışlı-Su.; Beydili, Çıkrık, Eskiekin-Çr.). “**Dirgene** dayanmayan porsuk harmana gelmez.”
- Ayhan, 2002: 214
- diri boz aş** Yarma ile yapılan bir yemek (Su.).
- dirilmek** İyi olmak, iyi geçinmek (Karkın-İs.). “Biyol da eltilerinen **dirilmedük**, ayrılduk.”
- Abaz, 2004: 142
- diri tutturmak** Bıktırıcı, usanç verici davranışta bulunmak (Os.).
- dirlik** Geçim, düzen (Evcı-Bo.; Su.; Eskiekin-Çr.). “Buydu genel düzen, **dirlik** / Nerde o günler, ah.. nerde?”
- Kurtoğlu, 1994: 39
- dirlik dışlık** Dirlik düzenlik (Çr.).
- dirliksiz** Geçimsiz, huysuz (İs.; Ka.; Su.). “Kızını da **dirliksiz** etmiş olurdu bir yandan.” Gümüş, 1977: 108
- dirmek** Toplamak, derlemek (Al.).
- dirmit** Zayıf kişi (Al.).
- dirsek çürütmek** Okuyup öğrenmek için yıllarca çalışmak (Çr.). “Biz bu uğurda az **dirsek çürütmedik**.” Yoksul, 2013: 154
- diskinmek** Tiksinmek (Gökçam-Su.).
- diş** Düvenin altındaki çakmak taşından çıkıntılar (Çr.).
- diş aşısı** → Diş buğdayı (Çıkrık-Çr.).
- diş buğdayı** Çocukların, ilk diş çıktığında yapılan hedik (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Büyükgülücek-

- Çr.). “**Diş buğdayını** ne kadar süslesen de çocuğun ondan haberi olmaz.”
Yoksul, 2013: 245
- dişdiş** Dişleri iri, seyrek, öne doğru çıkık olan kimse (Çr.).
- diş dökmek** Üzmek (Çalyayla-Çr.).
- dişece** Tırnak kenarında çıkan ince et parçası (Su.). “Tırnağımda **dişece** / Uğrayiver bu gece”
Aytekin, 2003: 167
- dişeg** Değirmen taşının yüzünde dişçikler yapan iki ağızlı çekiç (Dereyazıcı-Al.).
- dişegi** Taş yontmada kullanılan dişli bir çeşit çekiç (Çr.).
- dişehli** Kadın (Çr.). “Erkek insan da **dişehli** insan değil mi?”
Yoksul, 2013: 259
- dişemek (1)** 1. Bebeklerin, hayvanların diş çıkarması, (İs.; Su.). 2. Yedi yaşındaki çocukların süt dişlerinin dökülüp esas dişlerinin çıkması (Çıkrık-Çr.).
- dişemek (2)** 1. Dişegi denilen ucu tırtıllı çekiçle değirmen taşı ya da herhangi bir şey üzerinde diş yapmak (İs.; Ka.; Su.). 2. Tırpan, testere gibi aletlere keskinlik kazandırmak için diş açmak (Beydili-Çr.). “Düven **dişeyen** düven sürenin halinden ne anlar?”
Yoksul, 2013: 262
- dişengir** Dizginde kantarma yerine kullanılan kalın ip (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).
- dişice** → Dişece (Çr.).
- dişindirik** İpe ilmik atarak havanın ağzına yapılan gem (Çr.).
- dişlek** Dişleri dışarıya doğru çıkık olan kimse (Evcı-Bo.). “Uzun İmam’ın **dişlek** ağzını, kan çanağına dönmüş kara gözlerini görür gibi olarak sıçıyordu.” Tahir, 2006: 126
- dişli** Ayakkabıcıların sayayı kalıba çekmek için kullandıkları kerpeten gibi bir araç (Çr.).
- diştiri** Halı, kilim dokunurken ipleri sıkıştırmak için kullanılan bir aygıt (Büyükbolatlı-Su.).
- ditmek** Yünü, pamuğu tellere ayırarak kabartmak (Palabıyık, Sarimbey-Çr.). 2. El ile küçük parçalara ayırmak (Palabıyık, Turgut-Çr.). “Ahırın kapısında yün **didiyorlardı.**” Tahir, 2008: 200
- ditmiklemek** Ayıklamak, didiklemek (Çr.).
- dival (1)** Devletler, düvel (İsahacı-Al.). “Yedi **divalınan** barışık bir adamım.” Gümüş, 1977: 33
- dival (2)** Düz, derli toplu giysi (Çr.).
- divanhane** Eski evlerde bir yanı açık, bahçeye bakan büyük sofa (Beydili-Çr.).
- divrik** Dağın tepesi, çıkıntı (Su.).
- diya** İşte, orada (Ka.).
- diydir diydir** Suyun fişkırmadan az az akması (İs.). “Sonbaharla azalmış su **diydir diydir** akıyor.”
www.evvelzamanda.blogspot.com
- diydirmek** Sıvı hızla fişkırmak (Çr.). “Testi delinmiş su **diydiliyor.**”
Tdk, 1993: 1528
- diyeşet** Ölüler için söylenen şarkı, ağıt (Su.).
- diyeze** Teyze (Dutçakallı-Çr.).
“Emeynen **diyeze** ana yarısıdır.”
Yoksul, 2013: 285
- diyir diyir** 1. Bir yüzeyin pürüzlü, diş diş, pütürlü olması (Çalyayla-Çr.). 2. Cilt üzerindeki ince kabarcıkları anlatır (Çr.).
- diyze** Teyze (Os.).
- dizdiz** Beceriksiz (Me.).
- dizeme** Üzerine tavan ya da tavan çakılan ağaç direkler (Çr.).
- dizikmek** Diz çökmek (Su.; Arslanköy-Çr.).

dizleme Diz boyu örülen kadın çorabı (Çr.).

dizlik 1. Pantolon, şalvar (Maksutlu-Ka.). 2. İç donu (Kuzuluk-İs.).

do Erkekler için kullanılan seslenme biçimi (Bademce-Ka.).

dobak (1) Başı açık, çıplak (İs.).

dobak (2) 1. Başında tüy olmayan kuş (Çr.). 2. Yaban güvercini (Çr.).

dobak (3) Dalları kesilmiş ağaç, direk, tomruk, kütük, kök (Su.).

dobak (4) Kısa boylu, tıknaz kimse (Gökçam-Su.; Ovasaray-Çr.).

dobak (5) Boynuzsuz hayvan (İs.; Ka.; Gökköy-Çr.). "Küt boynuzlu, **dobak** bir sürü inek geçti tısl tısl." Gümüş, 1977: 75

dobalak Eni boyu birbirine eşit şişman insan ya da hayvan (Çr.).

dobbyadan Ansızın, birdenbire (Çr.).

dobilli Bir kuş türü (Bademce-Ka.).

dobiş Kel (Su.).

dobura dobur Dolambaçlı yollara sapmadan gerçeği söylemeyi anlatır (Çr.).

dodah Dudak (Su.).

dodak Dudak (Çr.). "Bek eyilme osurursun, **dodağımı** ısırırsın." Caferoğlu, 1994b: 113

doddirik Akli havada olan kimse (Su.).

dodibik Tarla kuşu (Çr.).

dodurdanmak Kızarak homurdanmak, söylenmek (Çr.).

doğruyel Gün doğusundan esen yel (İbik-İs.).

doğu Küçük kulaklı davar (Çr.).

doğuca At, eşek gibi hayvanlarda soğuk almaktan, terli ya da yorgunken su içmekten ileri gelen hastalık (Çr.).

doğuz Domuz (Bademce-Ka.).

dohanmak Dokunmak (İs.). "Ayâ-ña daş **dohansa** Allahdan bil." Abaz, 2004: 106

dohsan Doksan (Çayhatap-Çr.). "Sehsen bin evliya ocağın yahar **Dohsan** bin evliya gulbengin çeker" Caferoğlu, 1994: 140

dohtur Doktor (Su.; Çr.). "**Dohtur** böğün sargıları çözdü, kimseyi istemiyor." Seyda, 2006: 262

dohuz Dokuz (Çavuşoğlu-İs.). "Ağzında **dohuz** azısı, enseşi harman yazısı." Caferoğlu, 1994b: 111

dohuzan Doksan (İs.). "Sede yetmiş, sekizen, **dohuzan** yaşındaki adamlar galmış." Abaz, 2004: 107

dok Tok (Su.; Kirazlıpınar, Sarimbey-Çr.). "**Dok** ne bilir açın halinden." Çorumlu, 2009: 1528

dokdik Üçer dörder kişilik gruplara ayrılan oyuncuların ortaya dikilen sopaya vurmaya çalıştıkları bir çocuk oyunu (Su.).

dök etmek Birdenbire dökmek (Su.). "Bi seklem nohudu **dok eddim**." Uçakçı, 2006: 360

doklüm saçlım Darmadağın (Su.).

dokmek Dökmek (Çr.).

doktor oyası Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

doktur Doktor (Cevizli-Or.; Çr.). "Sevdiğim hastalanmış / Al da **doktura** götür" Gösterir, 2011: 306

dokurcun Desenli ya da yollu dokunmuş yün kumaş (Çr.).

dokuz dalye Üst üste konan dokuz tane yassı taşı top ile de-virmeye dayanan kız oyunu (Su.).

dokuzlu Alaca ilçesinde oynanan bir halk oyunu (Çr.).

dolak 1. Boyun atkısı (İsmailköy, Karadona-Çr.). Karataç başına **dolağın** doladı." Güven, 2013: 139.

2. Çobanların çarık giymeden

- önce bacaklarına sardıkları bez ya da yün sargı, tozluk (Evcı-Bo.; İ.s.; Akçalı-Su.; Göcenovacığı-Çr.). “Ne duruyorsunuz, kalın kalın çoraplar örün, **dolaklar** örün!”
Sarıyüce, 2004: 141
- dolamaç** Dolambaçlı, virajlı (Su.).
- dolaman** Patatese benzeyen, yenilebilen bir çeşit mantar (Ka.).
- dolambaç** Dönemeç, viraj (Os.).
“Buna, oraokula ulaşan aşağıdaki **dolambaçlı** yol, yukarıdaki kese yol, Şehir Parkı’na yol eklendi.”
Seyda, 2006: 97
- dolaşık** Karışık (Çr.). “Sazla geçim olur mu? / Senin için **dolaşık**”
Gösterir, 2011: 178
- dolukmak (1)** Göz yaşarmak, ağlayacak duruma gelmek (İ.s.; Ka.). “Yeniden **dolukuyor**, sulanmış gözlerini yumruklarının tersine sile sile boğulup gidiyordu hıçkırıklara.”
Gümüç, 1977: 28
- dolukmak (2)** Yorulmak (Çalyayla-Çr.).
- doluksamak** → Dolukmak (1) (Çr.).
- dolunmak** Ay ya da güneş batmak (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Karahisar-Çr.). “Senin gibi ceren nerde bulunur? / Doğan aylar gibi doğar **dolunur**” Arız, 2005a: 165
- dolu pazarı** Kusur pazarlarından sonra kurulan pazarlar (Gölet-Ka.).
- domalmak** Başı yere koyup kalçayı yukarı kaldırmak (Serban-Çr.). “Serimde bir sevda **domalır** coşar / Didar namazını kılabildin mi?”
Koçak, 1980: 297
- domarmak** Kabarmak, topraktan kabarak çıkmak (Su.).
- domatis** Domates (Al.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). “Yalnız **domatis** ile halk arasında kumpur diye anılan patates Çorum’da ancak bir asır evvel tanınmaya başlamıştır.”
Çorumlu, 2009: 1298
- dombak** Başı açık, çıplak (İ.s.; Çalyayla-Çr.). “**Dombak** kafaynan doluda gezilmez.” Yoksul, 2013: 250
- dombalak** Takla, takla atma (Çopraşık-Al.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).
- dombalak kılmak** Takla atmak (Çalyayla-Çr.).
- dombay** Manda (Olukyayı-Su.).
- dombi (1)** Çam ağacından yapılan su kabı; senek, bidon (Bademce, Gölet-Ka.; Os.).
- dombi (2)** Şişman çocuk (Gölet-Ka.). “Bizim **dombi** geliyor, arkadaşlar!” www.golet.tr.gg/
- dombil** 1. Genellikle pehlivanların başlarının üzerinde uzatılmış saç, kakül (Çr.). 2. Tavuk ya da güvercinlerin başının üzerindeki fazla tüyler (Çr.).
- domdom** Şişman kişi (Al.).
- dometiz** Domates (Çr.). “Ula bu nası gına? **Dometiz** pervedesi, salça gibi?”
Özçatalbaş, 2002: 114
- domminek** Dişi manda (Olukyayı-Su.).
- domur domur** Damla damla ter ya da su (Su.; Mislerovacığı-Çr.). “Alınlarda **domur domur** / Ter ol gel ozanım ter ol” Koygun, 2002: 38
- domurcak** Tomurcuk (Çr.). “Elin gülü gül açmış / Benim gülüm **domurcak**” Ertekin, 2006: 59
- domurcuk** Tomurcuk (Büyükcami-li-Al.; Körkü-Su.; Evcıortakışla, Sarimbey-Çr.). “Yanakların benzer **domurcuk** güle / Annin için düştüm zara sevdiğim” (Edna) Ercan, 1991: 254
- domurmak (1)** Ağaçların tomurcuklanması (Çr.).
- domurmak (2)** Kısa kısa kesmek, budamak (Su.).
- domuşmak** Somurtmak, sessiz, dargın durmak (Külâh-Al.; Çıkırık-Çr.).

domuşuk Somurtkan, asık suratlı (Çr.).

domuzbaşı Hayvanların vücutlarında genellikle boğaz ya da kulak arkalarında şişkinlik şeklinde beliren hastalık (İbik-İs.).

domuzdamı 1. Çay ya da ırmaklarda taşlarla, ağaçlarla yapılan bent (Ka.). 2. Suyun çıktığı kaynak ile çevresi, üzeri betonla kaplı havuzu (Tanrıvermiş-Me.).

domuzlak 1. Hali vakti yerinde olan kimse (İs.). 2. İşini bilen, her şeyde başarılı olan kimse (İs.).

domuzluk Su değirmeninin çark çukuru (İsahacı-Al.). “İner **domuzluğa** suyunu içer / Varmayın yanına köpüğün saçar” Arısoy, 1970: 98

domuztopu 1. Elleri bağlı olan bir kimsenin, bağlı olan ayaklarının, kollar arasından geçirilerek tostoparlık şekle getirilmiş durumu (Çr.). 2. Hayvanların dört ayağının bir araya getirilip bağlanmış durumu (Çr.).

don (1) Ağaçların yapraklanması (Çr.). “Ağaçlar **donun** geymiş / Daha ben bereliyim” Ertekin, 2006: 44

don (2) 1. Çamaşır, giysi (Evcibo.; İs.; Su.). 2. Şalvar, pantolon (Al.). “**Don** geyim giçıma dâmesin diyo.” Uçakçı, 2006: 217

donak Süs, ziynet (İs.; Me.; Or.; Sarimbey-Çr.). 2. Giyim kuşam (Akçalı-Su.). “Arif kanmaz kırk **donaktan** süslensen / Duyan olmaz dört bir yana seslensen” Çimen, 2005b: 45

donatmak Birini giydirip kuşandırmak (Çr.). “Şu harmandan bi galhalm, seni depeden dinnağa **donatcaam.**” Kerman, 1997: 63

donbak Başı açık gezen kimse (İs.; Çr.).

doncak Donsuz (Su.).

dondon arısı Başparmak büyüklüğünde siyah bir çeşit arı (Çr.).

dongil Tavuğun tepesindeki tüy, tepelik (Os.).

dongralı Elleri, ayakları kirli olan kimse (İs.).

donguldak Deve, sığır, koyun sürülerinin önünde giden hayvana takılan, kalın saçtan yapılmış çan, çingirak (Çr.).

dongutmak Surat asmak (Su.).

donguz Domuz (İs.; Tarhankozlusu-Çr.). “Ah **donguzun** çocuğu.”

Benice, 2002: 193

don kesmek Bitkilerin soğuktan donması (İs.).

don köynek İç çamaşırı (Al.).

donnuk İki baş örtüsüne yetecek kadar ipek çizgili ya da sade iplikten dokuma (Harunköy-İs.). “Kunde bi **donnuk** atardım.”

Abaz, 2004: 131

donra Kalınlaşmış, tabaka haline gelmiş kir (İs., Gölet-Ka.; Çıkrık-Çr.). “Eli **donradan** çatlamıştı.”

www.golet.tr/gg/

don taşı Üzerinde çamaşır yıkanan taş (İs.).

donuk Rengini yitirmiş (Su.).

donukmak 1. Durgunlaşmak (Külâh-Al.). 2. Olumsuz bir haberin yarattığı üzüntülü durum (Külâh-Al.).

donuz Domuz (Karkın-İs.; Al.; Su.). “Gayınnam **doñuzudu.**”

Abaz, 2004: 142

donuz bağı Güç çözülen düğüm (Su.).

donuz çömelden Bir rüzgâr adı (Su.).

donuzlan Hamamböceği (Çr.).

donyağ (1) Çok soğuk kimse (Çopraşık-Al.; Aşağıfındıklı-Su.; Kara-

- dona-Çr.).
- donyağ (2)** İçyağ (Bademce-Ka.; Aşağıfındıklı-Su.; Karadona-Çr.). "Bu mumları da **donyağ**ıyla Mahinur yapmıştı." Sarıyüce, 2004: 118
- don yumak** Çamaşır yıkamak (Ka.).
- doovvah** Öküzleri durdurmak için söylenen söz (Kayı-Çr.).
- dorak** Dereotu (Yağcılar-Ka.; Os.).
- dorgama** Doğrama (Bademce-Ka.).
- dörmak** Doğurmak (İs.; Çr.). "Dörmasam kopek beni boşuyo / N olur mevlam n olur ihsanın yok mu?" Caferoğlu, 1994: 143
- doroğtu** Dereotu (Çr.).
- dorotu** Dereotu (Su.). "Bir demet maydanoz, bir demet **dorotu**, bir demet taze soğan." Sarıyüce, 2004: 125
- döru** Doğru (Haydar-Al.; Harunköy-İs.). "İnek **döru** durmayınca çocūnan Çobanın öne gatomamış." Abaz, 2004: 111
- doruğ** Zirve, tepe, uç, son (Çr.).
- doruğu bazara** Bir ürünün gereksinimden çok satılması (İs.).
- doruk (1)** Çam, ardiç, katran, köknar fidanı (Çr.).
- doruk (2)** Kabadayı (Me.).
- doruk (3)** Tepe, en yüksek yer, uç (İbik, Kayı-İs.; Hacıhamza-Ka.). "Eccük kirez yiseñ ya, **dorunda** ne işiñ va?" Abaz, 2004: 169
- doruk (4)** Üretilen ürünün gereksinim fazlası olan, pazara sürülen bölümü (İs.). "İskilip gibi yerler, önce kendi gereksinimini giderip fazlasını, buranın deyimiyle **doruğu** pazara göndermektedir." www.evvelzamanda.blogspot.com
- doruklamak** Tepeleme, tıka basa doldurmak (İs.; Çr.).
- dorukmak** Çağrısız konuk olarak yerleşmek (Os.).
- doroutu** Dereotu (İs.; Dutçakallı-Çr.).
- dorutkan** Somurtkan (Su.).
- dovacı** Duacı (Çr.). "Arkasından çok **dovacıları** var." Tdk, 1993: 1568
- dovah, dovvah** Sığırları durdurma ünlemi (İbik-İs.; Kamışlı-Su.; Bütet-Çr.). "Dovah vardır öküzü durdurur, **dovah** vardır sabanı kırdırır." Türkoğlu, 2007: 168
- doyla** Killi, çorak toprak (Eskialibey-Ba.; Satıyüzü-İs.).
- doylamak** Doymak (Çr.).
- doylanmak** Doymak (Karahisar-Çr.). "Geldim gittim bu cihanda **doyladım** / Verildi nasipler yelmem samiyom" Çevik, 2008: 31
- doyra** Damlara serilen elenmiş çorak toprağın irisi (Su.).
- döbelenmek** Debelenmek, yerde gelişigüzel yuvlanmak (İs.; Os.).
- döğgeç** → Döveç (Çr.).
- döğgen** → Düven (Beydili-Çr.). "Döğenin ardından çıkan saplara baktı." Gümüş, 1977: 92
- döğmeyayık** Yoğurttan yağ çıkarmada kullanılan kesik koni biçimli araç (Dereyazıcı-Al.).
- döğnemek** İş için bir kimseye tekrar tekrar baş vurmak (Çr.).
- döğşirikli** → Döşürtüklü (Çr.).
- döğşürmek** Devşirmek, toplamak (Çr.).
- döğüşgen** Kavgacı (Çr.).
- dök** Hindi (Çr.).
- döke döke gidip toplaya toplaya gelmek** Kötülük yaptıktan sonra düzeltmek, düzeltmeye çalışmak (Çr.).
- döklüntü** Yere dökülmüş, dağılmış eşya, döküntü (Çıkrık-Çr.).
- dökmek (1)** Doldurmak (Al.).
- dökmek (2)** Sebzenin ürün vermeye başlaması (Evcı-Bo.; Çal-yayla-Çr.). "Daha şimdiden davul gibi

kabaklar **dökmüş**.”
Sarıyüce, 2006: 37

dökmek (3) İstenmeyen bir davranışı sürekli yapmak (Bademce-Ka.). “Eee, yeter galan gonusup **dökme!**” www.bademce.com

dökülüp saçılmak Nişan, düğün gibi törenlerde büyük harcama yapmak (Os.; Su.). “Düğün yapıyorum diye her yere **dökülüp saçılma**.”
Yoksul, 2013: 257

döküm dökmek Yapılacak bir işin giderini köylüye üstlendirmek, vergi salmak (Çr.). “Eşkiyanın bütün köylere **döküm döktüğü**, salma saldığı yalandı.”
Tahir, 2006: 261

döl (1) 1. İnek, koyun, keçi, köpek, kedi gibi hayvanların yavruları (Ba.; İs.). “Biz o kısraktan **döl** alamadık.” Tahir, 2008: 169
2. Topluca güdülen eşek, inek, keçi, koyun yavruları (Kızıllhamza-Or.; Üçköy-Çr.). “**Döl** güden kızların peşindeymiş.” Tahir, 2008: 285

döl (2) Soy, soyun devamını sağlayan çocuk (Dutçakallı, Evciorakışla, Sarimbey-Çr.). “Er evlenen **döl** alır, erken kalkan yol alır.”
Yoksul, 2013: 287

döl ağılı Kuzuların, oğlakların otlamaya götürülmeden önce toplandığı, çalılarla çevrili yer (Çr.).

döl ayı Davarların yavruladığı Mart, Nisan ayları (Su.).

döl dömek 1. Davarın yavrulaması (Su.). 2. İlk sebze ürünlerinin çıkması (Su.).

döl dökmek Kavun, karpuz, hıyar gibi sebzelerin ürün vermeye başlaması (İs.; Su.). “Kabağın kökeniyim / Siftah **döl dökeniyim**”
Ertekin, 2006: 69

döl döş Soy sop, nesil (Üyük-Çr.).

“Hanen ekmekli aşlı olsun, evin **döllü döşlü** olsun.” Oğuz, 2007a: 24

dölek (1) Düz, engebesiz arazi, tepenin eteği (Külah-Al.; Yekbas-Su.; Çikrik, Ovasaray-Çr.).

dölek (2) 1. Uslu, terbiyeli, ağırbaşlı kimse (Külah-Al.; İs.; Aşağıfındıklı-Su.). 2. Uysal (Çr.). 3. Eli işe yatkın (Çr.). 4. Dürüst, ciddi, mert (Yekbas-Su.).

dölek (3) Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

dölemek Düzenlemek, düzenli biçimde dağıtmak (Haydar-Al.). “Harman **döledüm** elde dirgen / Çiğ düştü ıslandı yorgan”
Erdugan, 2005: 11

dölgen Tohum (Çr.). “Buğday **dölgeni** çok iri.” Tdk, 1993: 4487

dömbek Ansızın, birdenbire (Çr.).

dömbek Darbuka (İs.; Akçalı-Su.). “Meydan tilkilerin, cirit atıyor Ayı **dömbek**, eşek kulak çatıyor”
Arız, 2005a: 185

dömbelek Darbuka (Çr.). “Ölü evinde def **dömbelek** haa!”
Özçatalbaş, 2003: 10

dömbüldek (1) Develere takılan büyük çan (Or.; Me.).

dömbüldek (2) Su kabarcığı (Çr.).

dömelmek 1. Ayakta durmak (İs.). 2. Çıkıntı yapmak (Çr.). “Sizin evin duvarı yola doğru **dömelmiş**.” Tdk, 1993: 1581

dönbek Darbuka (Çr.).

dönderme Yumurta ile unu karıştırıp yağda kızartarak yapılan yemek (Al.).

dönek (1) Su çevirisi (Ka.).

dönek (2) Tarlayı sürerken hayvanları yormamak için tarlanın ayrıldığı eşit parçalardan her biri (Bügdüz-Çr.). “Öküzün yorulursa

döneğini kısalt, kömüşün yorulursa döneğini uzat.” Çorumlu, 2009: 737

dönek başı Tarlada çift sürmeye başlanılan yer (Çıkrık-Çr.).

dönemeç Köşebaşı, yolun kıvrım yeri, viraj (Çr.). “Bir kucak çalı çırpyyla derenin **dönemecini** kıvrılmıştı.” Tahir, 2008: 81

döner Toplu tabanca (Yaylacık-Or.; Gökçam-Su.). “Kır atına bindi **döner** belinde / Böyle hanedan var mıydı Çorum ilinde” Çorumlu, 2009: 1603

dönerge Su çevirisi (Çr.).

döngaç Pervane (Çr.).

döngel Muşmula (İs.; Bademce-Ka.). “Çorumca bir adı vardır her şeyin / Muşmula **döngeldir**, zihinse zeyin” Gösterir, 2014: 79

döngüldek Güçsüzlükten, yaşlılıktan başı çöküp omuzları kalkmış durumda yürüyen kimse (Çr.).

döngüldemek Dengesini yitirip ileri geri sallanmak (İs.).

döngüldeyük Dengesiz, ileri geri sallanan kimse (İs.).

dönmeç Köşebaşı (Ka.).

dönük Soyunun dinsel inancından ayrılarak başka bir inancı benimseyen kişi (Dutçakallı-Çr.).

dönüm (1) Her kenarı kırk arşın olan alan (Beydili-Çr.).

dönüm (2) Sefer (Su.). “Pınardan bi **dönüm** su getir.” Uçakçı, 2006: 361

dörpü Kalın dişli büyük eğe (Çalyayla, Eskiakin-Çr.). “Ne var gine ula, ömür **dörpüsü!**” Özçatalbaş, 2002: 126

dörpüsüz Kaba, terbiyesiz kimse (Çalyayla-Çr.).

dört diyon dokuz diyon, topluyon otuz diyon Ne dediği belli olmayan, tutarsız konuşanlar için kullanılan bir deyim (Çr.).

dörtleme Tarlayı dördünce kez

sürme (Çr.). “Herklerimden geçmem bak. **Dörtledim** her birini, onları ekerim.” Gümüş, 1977: 97

dört peşli fistan Genellikle düz kumaştan dikilen bir tür entari (Çr.).

dört teker Tahtadan yapılmış araba (Bademce-Ka.).

döş Dövüş, kavga (İs.). “Sungu sun-guye **döşü**yola.” Abaz, 2004: 102

döş Göğüs, bağır (Körkü-Su.; Boğabağı, Büğdüz, Evcioirtakışla, Sarimbey-Çr.). “Felek **döşün** kan etmiş / Göğsüne vura vura”

Gösterir, 2011: 89

döşek (1) Dövmek için harman yerine serilen ekin sapları (Evcibo.; Kamışlı-Su.). “Kimi dirgenle yabayla sürülen **döşeği** aktarıyor.”

Sarıyüce, 2004: 35

döşek (2) Değirmen taşının dönmesine yardımcı olan ucu çentikli yassı ağaç (Dereyazıcı-AL.).

döşek (3) Yatak (Bademce-Ka.; Çr.).

döşeme 1. Ham ipekten yapılmış yollu, renkli başörtüsü (Çr.).

2. Çarşafın, tek parça olarak siyah beyaz, kareli dokunmuşu (Beydili-Çr.). “Bazar yerini **döşemeli** garılar doldurmuş.” Kerman, 1997: 17

döşenmek Can çekişmek (Çr.).

döşşek Yatak, şilte, minder, döşek (Çavuşoğlu-İs. Su.; Gökköy-Çr.). “Bakdım **döşşekde** yatıyorum.”

Abaz, 2004: 138

döşür Devşirme, toplama (Çr.).

döşürmek 1. Devşirmek, toplamak, dilenmek (AL.; Çayyaka, Gökçam-Su.; Çıkrık, Küçükpalabiyik-Çr.). “Bahçede kiraz **döşür** / Dibinde kahve pişir” Gösterir, 2011: 306

döşürücü Toplayıcı, dilenci (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “**Döşürücü** gibi her gördüğünden dileniyorsun.” Yoksul, 2013: 254

döşürüklü Derli toplu olan, dü-

zeni seven, becerikli kimse (İs.).
döşürüksüz Dağınık, beceriksiz
(Dutçakallı-Çr.).

döveç Tahta havan ile eli (İs.).
“Fesatların başını / **Dövecinen** ezmeli”
Aytekin, 2003: 51

döven → **Düven** (Beydili, Eskiekin,
Gökköy-Çr.). “Kimi **döven** sürüyor.
Kimi dirgenle yabayla sürülen döseği
aktarıyor.” Sarıyüce, 2004: 35

döyme Ahlat, armut, üvez unu
(İs.).

döymek Sabretmek, tahammül
etmek, dayanmak (Çr.). “Sana bed-
dua edeceğim ama kalbim **döymü-**
yor.” Koşay-Aydın, 1952: 47

döyüm Sabır, tahammül, kuvvet,
kudret (Çalyayla-Çr.).

duba Şişman kimse (Ka.). “Babaya
buba, şişmana **duba** derler Kargı’da.”
Dbk, 2003: 134

dudacak → **Tutak** (2) (İs.).

dudibik Tarla kuşu (Çr.).

duğdü Bulunduğu alana hâkim,
yüksek tepe (Gökköy-Çr.).

duğme Düğme (Çr.).

duğuşağ Olup bitenleri herkesten
çabuk haber alan, kulağı delik
(Çr.).

dul avrat sıpası Babası ölmüş,
anasınca büyütülen erkek çocuk
(Çr.). “O **dul avrat sıpasının** ya-
nına yanaşma, terbiyen bozulur.”
Kerman, 1997: 63

dulda Yağmurun, güneşin, rüz-
gârın etki yapamadığı kuytu
yer, saklanılacak yer, ağaç, bi-
na gölgesi (İmat, Külâh-Al.; İs.;
Kamışlı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Çıkrık,
Çayhatap, Palabıyık-Çr.). “Sana defter
kalem, yavrura beşik / Hem gölge
hem **dulda** yer olur orman”
Özgür, 2002: 75

duldalanmak Karamsarlığa ka-
pılmak, üzülme (İs.). “**Dulda-**
lanma sevdiğim / Sayılı gün tez ge-

çer” Gösterir, 2011: 272

duldalık → **Dulda** (Su.).

dul kadın Bir çeşit mekik oyası
(Çr.).

duluğu sirkeli 1. Bitli (Çalyayla-
Çr.). 2. Pis, kirlî (Çr.). “Dile düdük
oldu hokralı adın / Duydun mu **dulu-**
ğu sirkeli gadın”

Gösterir, 2008/84: 11

duluğunu düşürmek Surat et-
mek, yüzünü asmak (Çr.).

duluk (1) Sıra başı, şakak geri-
sinden başlayan, sıra başına
yerleştirilen altınlar (Çr.).

duluk (2) 1. Yanak, yüzün bir
yanı (Al.; Os.). 2. Şakak (Su.).

3. Çenenin alt bölümü (İs.).

“**Duluklarım** ağrıyor bilmem neden?”

Koşay-Işıttın, 1932: 110

duluk (3) Saçın yan yüzlere doğ-
ru uzayan kısmı (Külâh-Al.; Gök-
köy-Çr.).

dulukcak Kadınların duluklarını
tutturmak için kullandıkları
parça (Külâh-Al.).

dulunmak Ay ya da güneş bat-
mak (Serban-Çr.). “Doğup **dulunan**
güzel gün gibi / Dört yanına şavk ve-
ren ser’nuri misin” Koçak, 1980: 162

dulup Atılarak eğrilmeye hazır-
lanmış yün ya da pamuk (Çr.).

duma → **Dumağı** (Çr.).

dumağı Nezle, grip, bronşit (Ka.).

dumanını attırmak Verilen gö-
revi eksiksiz olarak, başarı ile
yerine getirmek (Çr.).

dumdalık → **Dulda** (İs.).

dummak → **Tummak** (Çr.).

dumuşmak Somurtmak, sessiz,
dargın durmak (Çr.).

duncukmak Bunalmak (Ka.).

dunna Turna (Eskiekin-Çr.). “Hava-
da dutardık **dunnayı**, toyu / Ne dersin
olduk mu moruk Deyzoğlu?”

Kurtoğlu, 1998: 24
dunuk Yüzü gülmeyen, düşünceli, üzgün (Su.).
durgutmak Durdurmak (Gölet-Ka.). "Onu yolda **durguttum**, nereye gittiğini sordum." www.golet.tr.gg/
durhutmak Durdurmak (İkipınar-İs.). "Biyo biri geliy, çocu **durhuda-miyok**." Abaz, 2004: 124
durna Turna kuşu (Dutçakallı-Çr.). "Yeşil baş **durna** olsam / Su içmem gölünüzden" Ertekin, 2006: 54
durnadili (1) Taneleri uzun, parlak olan bir çeşit buğday (Çr.).
durnadili (2) Bir motif adı (Su.).
duru Saf, temiz (Çr.).
durukturmak Karar vermek (Demirşeyh-Su.).
durulu Çobanaldatan kuşu (Buğabağı-Çr.).
durumsuz Yoksul (Çr.).
duşak kesme Çocuğun büyüdüğünde ona benzemesi için iki ayağına bağlanan ipin davranışları beğenilen birine kestirilme-si (Gökköy-Çr.). "Ağabeyin senin **duşak** kes-ti." Gkb, 2002: 92
duşga Çene (Al.).
duşgaltak → Duşka (Çalyayla-Çr.). "Çeneye **duşgaltak**, surata duluk / Diye-ni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 79
duşgaltağını deldirmek Dayak atmak, yıldırım, zarara uğratmak, öldürmek (Çr.). "Ali bugünlerde her gonuda çok ileri gediyo. Gorharım **duşgaltağını deldirecek**."
Kerman, 1997: 63
duşge Yumruk (Çıkrık-Çr.). "Çenene bir **duşge** vurursam kırırım."
Tdk, 1993 : 1610
duşka Yüz, çehre, yüzün çene kısmı, avurt (İs.; Kamışlı-Su.). "İki çocuk doğuşürken birisi obirinin **duşkasına** kakıyordu."
Koşay-İşitman, 1932: 111

duşkak Çene (Çr.). "Ekmaan guruları **duşgağıma** gahılıyo." Tuluk, 1991.
duşkaltak Yüz, çehre, yüzün çene kısmı, avurt (Çr.).
duşlamak 1. Rastlamak, rast gelmek (Çr.). 2. Acele etmek (Su.).
duşman Düşman (Çr.). "Arif isen sırrın ele bildirme / Dost aladıp **duş-mannarı** guldürme"
Caferoğlu, 1994: 145
dutamak Vesile, neden (Çr.). "Av-rada yükleniyoruz emme, elimizde bir **dutamağımız** yok." Gümüş, 1977:35
dutgun Bağlı (Su.).
dutlu Bir çeşit iğne oyası (Çr.).
dutmaç aş Ufak ufak kesilmiş hamuru suda haşlandıktan sonra pişmiş mercimek, sarımsaklı yoğurtla karıştırılarak yapılan yemek (Kıcılı-Al.; Çr.).
dutmak Tutmak (Akçalı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Mislerovacığ-Çr.). "Ma-tem **dutar** bacı kardaş / Hüseyin'e olur sırdaş" (H. Alçın)
Oğuz, 2007b: 61
du-tu (1) 1. Nişanlanan kızla erkeğin birbirlerine verdikleri armağanlar (Kuzuluk-İs.; Acıpınar-Çr.). 2. Dul kadının evlenmek için söz verdiğini bildirir armağan (Çr.).
du-tu (2) Sara (Çr.).
dutulmak Tutulmak, aşık olmak, sevdalanmak (Çr.). "Oynadılar utul-dular, buna bekçe **dutuldular**."
Caferoğlu, 1994b: 113
dutunmak Sebat etmek, tutunmak, bağlanmak (İs.).
duva Dua, yakarı (İsahacı-Al.; İs.; Evcio-takışla, Serban, Turgut-Çr.). "Cahilin **duvalı** sözü / Hançer gibi batır bana" Şahin, 1968: 6
duvaç Sarımsak dövülen kap (Çr.). "Yatur iki baş sarımsağı **duvace**, gat yoğurdu, bi dutam da yeşil suvan

al, yufga ekmanen yeyin bi eyi.
Özçatalbaş, 2002: 27

duvak 1. Gelinin evlilikte ilk geceyi geçirdiği çarşaf (Su.).
2. Evliliğin ilk gecesinden sonra yapılan tören (İs.). "Bizim orda **duvak** edelle." Abaz, 2004: 168

duvak açma → Duvak 2 (Su.).

duvan Doğan (İs.). "Şordan âri yelleri göleri titireterek **duvan** gelmiş." Abaz, 2004: 106

duvar yıkan Nazarının değdiği-
ne inanılan kişiler için kullanılan bir deyim (Çr.).

duvasan Nişan töreni (Eskiköy-Çr.).

duz Tuz (Al.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Durup durup **duz** gavurma." Yoksul, 2013: 255

duzak Tuzak (Çr.).

düden Kamış (Tanrıvermiş-Me.).

düdük gibi Çok dar, kısa giysi (Çr.).

düdüklük Kalbin sol karıncığında çıkan temiz kan damarı (Çr.).

düdülü nacak Balta (Su.).

dügür → Dügür (1) (İs.).

dügüş dügüş → Dügüş dügüş (Ka.).

dügdi Kuş gagası (Çr.).

dügdü 1. Çekiç ya da keserin çivi çakmak için kullanılan yuvarlak kısmı (Külah-Al.). 2. Kapı tokmağının yuvarlak bölümü (Çr.). "Üğdüsünün üğdüsü, ta dış kapının **dügdüsü**." Yoksul, 2013: 616

düğe Boğaya gelmemiş iki üç yaşında dişi dana, düve (İbik-İs.).

düğen Döven (İs.). "Düğeni sürem, bokuna karışmam." Çorumlu, 2009: 1527

düğlek 1. Kavun - karpuzun olmamış, kelek (Çr.). 2. Küçük bir kavun çeşidi (Çr.). 3. Armut biçiminde, mor renkli, zehirli,

yabanıl bir bitki, ebucehil karpuzu (Çr.).

düğlemek Bağlamak, düğümlemek (Çr.; Su.). "Mendiline gül **düğle** Yâr olmaz bu iş böyle" Aytekin, 2003: 132

düğlenmek Bağlanmak, düğümlemek (Akçalı-Su.; Çr.). "Gönül bir ibrişimdir / **Düğlenince** çekilmez" Ertekin, 2006: 99

düğmelenmek Ağacların tomurcuklanması, tomurcuklanmaya başlaması (Çr.).

dügü Ufak taneli bulgur (Beydili-Çr.).

dügül 1. Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur (Arpalık, Beydili, Dutçakallı, Ovakarapınar-Çr.). 2. İnce elekten geçirilmiş çiğ yarma (Or.). "Kıkırdak kızartılarak konmuş **dügül** çorbası, çökelek, süt kesigi dedikleri..." Güven, 2010: 85

dügül aş İnce bulgurdan yapılan çorba (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.).

dügülcük aş → Dügül aş (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çayhatap-Çr.). "İnceden inceye ağrıyor başın / Soğudu ısındı **dügülcük aşım**" (S. Örgel) Ercan, 1991: 436

dügün kâhyası Dügünün çağrı, oyun eğlence, yeme içme gibi uygulamalarını yöneten kişi (Su.; Beydili-Çr.).

dügür (1) → Dügül 1 (İs.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Dügürden olaydı muhabbet aş / Oturup benimle yiyemez miydi?" Çimen, 2005b: 114

dügür (2) Dünür 2 (İs.).

dügürcük aş → Dügül aş (Çayhatap-Çr.). "Bagraçta soğumuş **dügürcük aş** / Ayağın acıtmış tarlanın taşı" (S. Örgel) Çırakman, 1992: 128

dügür getmek → Dünür gitmek (Çr.).

dügürşü Gelin almaya gelen

kimseler (Çr.). “Bir iki yerden daha **dügürşüsü** var amma vermiyor diyorlar kardaşım.” Gümüş, 1977: 100

dügüş düğüş İnek, kömüş gibi hayvanları çağırma ünlemi (Ka.).

dülbed → Tülbent (İs.). “Başına bi de **dülbed** işlerdük.” Abaz, 2004: 98

dülbent → Tülbent (Çr.). “Ak iğnenin boladı / **Dülbend**in kim doladı” Ertekin, 2006: 12

düldül Dürbün (Çr.).

dülek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

düllice Oyuncak düdük ya da kaval (Çr.).

düllü Sopalarla oynanan bir çocuk oyunu (Alpagut-Do.).

dülme Lahana (Çr.).

dümbek Dümbelek, tef (Çr.). “Dördü **dümbek** çalacak / Beşi kah kah gülecek” Aytekin, 2003: 95

dümbelek Tef (Akçalı-Su.; Eskiakin-Çr.). “Def **dümbelek**le bu kez de kadınlar başladı oynamaya.” Özçatalbaş, 2002: 72

dümbük Pezevenk, kadın satıcısı (Çr.). “Hacı Kenan **dümbüğü** çoktan kocadı.” Tahir, 2004: 18

düm olmak Eli bir işe yatkın olmak (Çr.).

dümüklemek → Dapıklamak (Bademce-Ka.).

dümükmek Bir işe kendini verecek aralıksız çalışmak (İs.).

dün Düğün (Örenseki-İs.). “Çalınan davulu **dün** mü sandıñ.” Abaz, 2004: 108

dün aşırı İki gecede bir (Çr.).

dün bir bugün iki Daha erken, aceleye gerek yok (Çr.). “**Dün bir bugün iki**, aradan ne geçti ki?” Yoksul, 2013: 257

düneğen (1) Bir gün önce, dün (Çr.).

düneğen (2) Tünemeyi seven kuş, daima tüneyen kuş (Çr.).

dünek Kümes hayvanlarının tünediği yer (Su.).

dünen Dün (Al.).

dünenküğün Dün, önceki gün (Al.).

düneşir Tembel, pis, pasaklı kimse (Su.).

dünür 1. Kız görmeye giden kimse, görücü (Su.; Kuşsaray-Çr.). “Kız tarafından **dünür** mü gidermiş?” Tahir, 2008: 337

2. Gelin ile güveyin birbirlerine göre babaları (İs.; Su.; Beydili-Çr.). “Çok zabın bırakmışsın dedi, Döne Kadın **dünürüne**.” Sarıyüce, 2004: 285

dünür gitmek Kız istemeye gitmek (Çalyayla, Eskiakin-Çr.). “Üç beş komşu ile **dünür** gidilir / Yol yordam bilenler başçıl edilir” Kurtoğlu, 1994: 164

dünürcü Gelin görmek için kız evinden oğlan evine giden kadın (Tatar-Çr.). “Çok **dünürcü** gönderdim / Amcan kızın verdi mi?” Çağıl, 2013: 4

dünürşü 1. Gelin almaya giden kadınlar (Eskice, Eskiakin, Ovasaray-Çr.). “Gelini getirecek bir at da **dünürşülerle** birlikte gitmişti.” Güven, 2013: 155

2. → Dünür 2 (Beydili-Çr.).

dünya evi 1. Nikah (Su.). 2. Gerdek odası (Su.).

dürdane Pırlanta taşı (Çr.).

dürge 1. Üç yufka ekmeğinin bir araya getirilip dürülmüşü (Çalyayla-Çr.). 2. Makarna kütlesi (Su.).

dürgü Kumaş ya da giysinin katlanmasıyla oluşan iz; kat yeri (Çr.). “Has ipeğın **dürgüsü** Sevda Allah vergisi”

Aytekin, 2003: 93

dürlü Türlü (Çr.). “Seyredip guşların gordüm ahvalın / Her biri bir **dürlü** söyleller lisan” Caferoğlu, 1994: 149

dürme Sarma (İs.). “Lahna **dürmesi** çok güzel olur.” Tdk, 1993: 1634

dürmek Katlamak, katlayarak kaldırmak, sarmak, kıvırmak (Su.; Çr.). “Ağa’nın elini öp de, yorganını neyini **dür**.” Tahir, 2006: 85

dürtüşlemek Dürtüp durmak (Çr.). “**Dürtüşleyip** durma ulan, böğ-rümü acıttın.” Yoksul, 2013: 260

dürü 1. Gelinin güveyle yakınlarına, güveyin de gelinle yakınlarına verdiği kumaş, çarşaf, don, gömlek, ayakkabı, çorap gibi armağanlar (İs.; Ka.; Tanrı-vermiş-Me.; Su.; Eskice, Çalyayla-Çr.). 2. Gelinin çeyizi (Çr.). “Yâ-rım gelin oluyor / Can verem **dürüsü**-ne” Aytekin, 2003: 192

dürük Asık, çatılmış, dargın yüz (Çr.).

dürüm Yufka ekmeğinin içine çeşitli katıklar konularak sarılmış durumu (İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Kavacık, Sarimbey-Çr.). “Çarığın al sıyrımlı kız / Ekmeği bal **dürümlü** kız” Ercan, 1997: 90

dürümbeç → Dürüm (Baltacı Mehmet Paşa- Os.).

dürzü bıyığı (1) Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

dürzü bıyığı (2) Saksıda yetiştilen, yaprakları bıyığı andıran bir bitki (Çr.).

düşek (1) Sel sularının düzlediği yer (Ovasaray-Çr.).

düşek (2) Yatır olduğuna inanılan taş yığını (Kamışlı-Su.). “Gerçekler **düşeği** Beşkız’ın belde / Bugün üstadımın yüzün görmedim” (Âşık Mustafa) İvgin, 2009: 43

düşenk Dizi, sıra (Teslim-Çr.).

düş gelmek Rastlamak (İsahaçı-Al.; Yazır-Bo.). “Yeleşendir cinsi ayıdan azma / Böyle bir caziya yolum **düş geldi**” Arısoy, 1970: 101

düşü azmak Düşünde cinsel ilişkide bulunmak, hamamcı olmak (Çr.).

düşük Her gördüğünü isteyen (Gölet-Ka.). “Çok **düşük** bir çocuk.” www.golet.tr.gg/

düşünbe Pazartesi günü (İs.). “Sonra devam ediyor: cumaertesi, görevü, **düşünbe**, deri...” Benice, 2002: 154

düve Bir yaşını geçen dişi buzağı (Gölet-Ka.; Os.; Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Şu sarı **düveyi** verirsen hakkımı helal ederim.” Saraçer, 2000: 353

düveç Sarımsak dövmek için kullanılan kap (Alacahüyük-Al.).

düvelek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

düven Harmanda ekini sapından ayırmakta kullanılan altı çakmaktaşı tahta (Kamışlı, Oğlaközü-Su.; Altınbaş, Arpalık, Büyükgülce, Çalyayla, Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). “Sen amcanın harmanına git de **düvene** bin.” Aksu, 2013: 151

düvlemek Bağlamak, düğümlemek (Çr.).

düvül → Düğül 1 (Çr.).

düzbastı Genel olarak, her tarafa (İs.). “Bu yağmur **düzbastı** yağıyor.” Tdk, 1993: 1643

düzen Çeyiz (Su.).

düzenlemek Müzik aletlerini akort etmek (İs.).

düzgün (1) Gelin elbisesi (Ka.).

düzgün (2) Tarhana yapmak için hazırlanan karışım (Ka.). “İlk iş olarak tarhananın **düzgünü** hazırlar.” Dbk, 2003: 90

düzgünlük Kadınların tuvalet gereci olarak kullandığı allık,

puğra, sürme gibi maddeler (Çr.).
düzmek Dizmek, düzenlemek, sıraya koymak (Su.).
düzünmek Süslenmek (Ka.).

E

ebani Fesin çevresine sarılan kumaşlara verilen genel ad (Çr.).
ebcek ebcek Yavaş yavaş (Os.).
“Yel eser **ebcek ebcek** / Köyden çıkmış gönekçek” Ertekin, 2006: 117
ebcük Zurnanın ağza alınan, üflenince ses veren, kamıştan yapılmış parçası (Gölet-Ka.).
ebdes Abdest (Harunköy-İs.; Bademce-Ka.). “Namaz gıldurula geline, **ebdes** aldurula.” Abaz, 2004: 129
ebdeslik Abdest alınan yer (Bademce-Ka.).
ebe (1) Büyükanne, nine (Bo.; Çukurköy-İs.; Ka., Gökçam-Su.; Eskişkin, Seydim, Turgut-Çr.). “**Ebenin** tummanı başına geçsin.”
Yoksul, 2013: 264
ebe (2) Köylerde yaşlı kadınları tanımlayıcı bir sözcük (Su.; Çalyayla-Çr.). “Halime **ebe**, belinden, dizlerinden ağırlıydı.”
Özçatalbaş, 2002: 50
ebe (3) şarap, sirke, turşu gibi şeylerin yüzünde toplanıp, pıhtılaşan kalın kaymak (Çr.).
ebe (4) Yoğurt ya da peynir mayası (Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).
ebeanağ Doğum yaptıran kadın (Al.).
ebebulgur → Ebebulguru (İs.).

ebebulguru Bulgur iriliğinde yağan kar (İs.).
ebecen Akıllı çocuk (İs.).
ebede 1. Düğünde geline getirilen armağanlar gösterilirken söylenen söz (Harunköy-İs. Gökköy-Çr.). “**Ebedee**.. atı yörük olsun!”
Gkb, 2002: 82
2. Düğün günü geline verilen armağanlar (Çıkrık-Çr.).
ebede çevürme Gelin için yapılan takı töreni (Kayağzı-İs.).
“**Ebedesini çevrüler**, yüzünü altununu alurlar.” Abaz, 2004: 163
ebegümeci Kendi kendine yetişen, yemeğı yapılan bir çeşit ot, (Kııcılı-Al.; Kamışlı-Su.; Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). “Hele bir ilkyaz salt **ebegümeci** yemişlerdi.”
Gümüş, 1977: 12
ebeleme Seçilen ebenin oyunculara dokunması, dokunulmanın ebe olması esasına dayanan bir çocuk oyunu (Çr.).
ebelemek cibelemek Nazlandırmak (Çr.).
ebelik Doğum yaptıran ebe kadına verilen armağan (Çr.).
ebem böcüğü Uğur böceğı (Çalyayla-Çr.).
ebem bulguru 1. → Ebebulguru (Bo.; Gölet-Ka.; Eskiköy, Gökköy-Çr.). 2. Ilıman havalarda yağan çok küçük taneli dolu (Dutçakallı-Çr.).
ebem çit çit Bir çeşit çocuk oyunu (Çr.). “Bizim ellerimizle yaptığimiz oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; ... **ebem çit**, el el üstünde...”
Özçatalbaş, 2002: 87
ebem karı Çok bilmiş (Ka.; Çıkrık-Çr.). “Kadının işine burnunu sokan **ebem karı** olmuştu.” Aksu, 2013: 126
ebemkuşağı (1) Gökkuşağı (Su.).
“**Ebem kuşağı** doğuda olursa çok

yağmur yağar.” Yoksul, 2013: 264
ebemkuşağı (2) Yemeği yapılan
bir cins ot (Su.).

ebe saat kaç Kızlarla erkeklerin
karışık oynayabildiği bir çocuk
oyunu (Çr.). “En az üç kişiyle oynan-
nan **ebe saat kaç** oyununda ilk önce
ebe seçilir.” Oğuz, 2006b: 28

ebice Amca (Ka.).

eccik Az, azıcık, biraz (Al.).

eccük Azıcık (Çavuşoğlu, Örenseki-
İs.). “Bāmız **eccük** şöyle bayır.”
Abaz, 2004: 105

ece Ağabey (Küçükpalabıyık-Çr.).

ecene Marangozların delik aç-
makta kullandıkları bir araç,
keski, demir kalem (Büyükhırka-
Al.; Oğlaközü-Su.).

ecavit Çevik, çalışkan, açık fikir-
li, açık göz (Çr.). “Karşıya atlar gel-
di / **Ecevit** Kürtler geldi”

Gösterir, 2011: 146

eci 1. Abla, büyük kız kardeş (İsa-
hacı-Al.; Çukurköy, Kurusaray-İs.;
Gölet, Kuzuluk, Hacıhamza-Ka.; Os.;
Çalyayla-Çr.). “Siz teselli edin Melek
Eci’yi / O çekiyor yüreğine acıyı”

Arısoy, 1970: 79

2. Amca eşi, yenge (Kızılhamza-
Or.; Oğlaközü-Su.). 3. Büyük kar-
deş, ağabey (Su.).

ecicik → Ecik (Al.; Kamışlı-Su.; Sa-
rimbey-Çr.). “Ben size geleceğim,
sen bize gel **ecicik**.”

Caferoğlu, 1994b: 119

eciği cücüğü Çoluğu çocuğu,
hepsi (Su.).

ecik Az, çok az, azıcık, biraz,
küçücük (Al.; Gökçam-Su.; Gök köy,
Sarimbey-Çr.). “Salyangozdan **ecik**
hızlı / Tosbağadan geriydim ben”

Yoksul, 2011: 44

ecimcik → Ecik (Çr.). “Güccük bi
guşanenin dibinde de **ecimcik** yoört
varımış.” Çorumevi, 2000: 18

ecir (1) Aşırı güçlük, sıkıntı (Su.).

“Onun **ecirini** ben çektim.”

Uçakcı, 2006: 361

ecir (2) Aziz (İs.). “**Ecir** kardeşim.”
Tdk, 1993: 1662

ecücük → Ecicik (Karkın-İs.). “Bi
aluvürüsele **ecücük** lohul aluvürüle-
ridi.” Abaz, 2004: 142

ecük → Ecik (Örenseki-İs.). “**Ecük**,
baña komür viricāñ didim.”

Abaz, 2004: 126

ede Büyük kardeş, ağabey (Külah-
Al.; Çukurköy-İs.; Gökçam, Kamışlı-
Su.). “**Ede** gurban oluyum dur! Ali
gurban oluyum vur!”

Sağmen, 2009: 71

ede göde Çocukların toplu olarak
evlerden yağ, pirinç topladıkları
bir oyun; bu oyun sonunda
pişirilen pilav (Gölet-Ka.).

edem Yok (Al.).

edici Gündelikle yufka ekmek
yapan kadın işçi (Kıcılı-Al.; Su.).

edik 1. Yünden örülmüş terlik
(Çr.). 2. Köylü çizmesi (Os.).

3. Patik, çocuk ayakkabısı (Me.;
Su.; Uğ.; Çalyayla, Ovasaray-Çr.).
“Bebeğe de **edik** alacağım.”

Güven, 2013: 76

ediklemek (1) Ellemek, eliyle
uyarmak (İs.).

ediklemek (2) 1. Sağılan bir hay-
vanı ikinci kez sağmak (Ka.).

2. İnek sağılacağı zaman ya da
biraz sağıldıktan sonra yavrula-
rına emzirilmek (Çr.). 3. Hayvan
yavrusunun annesinin memesi-
ne tos vurarak emmesi (Çr.).

edinmek Sızlanmak, yakınmak
(Gölköy-İs.). “Bedafa mı geliy ekin,
diy **ediniyola**.” Abaz, 2004: 165

ediraf Etraf, çevre (İs.; Su.; Çalyay-
la-Çr.). “Cami altı hamamdır / **Edirafı**
imamdır” Aytekin, 2003: 49

edişgen Sürekli tartışan, çekişen
(Su.; Çr.). “Emme de **edişgen** enik ol-
dun, zabahtan beri utanmadan âbiinle

edişyon.” Kerman, 1997: 18

edişmek 1. Tartışmak, söz atışmak (Çr.). 2. Büyüklerin sözüne saygısızca karşılık vermek (Çr.). 3. Kadınların aralarında çekişmesi (Çr.).

edük → Edik 3 (Ka.). “Noksan dişe gedük, patiğe de **edük** derler Kağıda.” Dbk, 2003: 134

edürküdür Dedikodu (İs.).

efannamak Sona ermek, dinmek, bitmek (Çıkrık-Çr.).

efelik Yapraklarından sarma, tohumlarından çay yapılan bir çeşit ot, labada (Kıcılı-AL.; Do.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “**Efelığın** sarması / Hani bunun yarması” Türkoğlu, 2007: 173

efildemek Korku ya da sevinç etkisiyle yürek çarpmak (Çr.).

efil efil Rüzgârın hafif hafif, yavaş yavaş esmesini anlatır (Evcibo.; İs.; Acıpınar, Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Karşıda pür kesiyor / **Efil efil** esiyor” Türkoğlu, 2007: 175

efilemek Efilemek (Çr.).

efilti Yürek çarpıntısı (Çr.).

efsal Uygun, iyi (Su.).

eften püften Dayanaksız, derme çatma, yalan yanlış, asılsız (Çr.).

egek Kara sabanın en büyük, asıl parçası (Ka.).

egil Üst baş, giyecek, elbise (Ka.).

eg Eh, peki, öyle olsun (Çr.).

egce İyice (Su.).

egdi Ağaç kaşıkların içini oyma ya yarayan araç (Büyükhırka-AL.).

egdinme 1. Pişmanlık (Su.). 2. Perişanlık (Su.).

egek Saban demirinin takıldığı ağaçtan yapılmış eğri parça, ökçenin üst kısmı (İncesu-Su.).

egelmek Eğilmek (Çr.).

egere Konuşulan kişiyi inandır-

mak için kullanılan söz (Bademce-Ka.).

egirim olsun → Eğere (Bademce-Ka.).

egüşmek Alay etmek (Kalecikkaya-AL.).

egin Boy bos, endam (İsahacı-AL.; Yazır-Bo.; Os.; Sarimbey, Serban-Çr.). “Bir avrat erkenden kalksa, Hırkasın **egine** taksa” Arısoy, 1970: 20

egirmek Yünü büküp iplik yapmak (Çalyayla, Sarimbey-Çr.). “Değme kocakarılardan daha iyi yün **egirip** yufka açması bundandı.” Tahir, 2006: 51

egiş büğüş Eğri büğrü, yamuk yumuk, dolambaçlı (Çr.).

egitleme Toplama, bamyaya toplama (Ka.).

egitmen Eskiden üç sınıflı okullarda öğrenci yetiştiren kimse (Beydili-Çr.).

eglemek Durmak, durdurmak (İsahacı-AL.). “Yavuz Zırhlı iskeleye **egledi** / Generaller salacasın bağladı” Arısoy, 1970: 40

eglencelik Çerez (Çr.). “Herifim bana kıymet verip **eglencelik** getirmiş.” Özçatalbaş, 2002: 115

eglenmek (1) → Eğleşmek (1) (Çr.). “Nazmiye ablam... Seninle **eglenmiştir**.” Tahir, 2008: 314

eglenmek (2) → Eğleşmek (2) (Köseeyüp-Me.; Çalyayla, Karahisar, Serban-Çr.). “Aman **eglen** rezil çolak!.. Aman eğlen vardım!” Tahir, 2007: 238

eglenti Eğlence, şenlik (İs.). “Hep oraya gittiler. **Eglenti** varmış!” Benice, 2002: 247

egleşmek (1) Alay etmek, dalga geçmek (İsmailköy, Tatar-Çr.). “Kız benimle **egleşme** / Hatır gönül sayarım” Çağıl, 2013: 24

egleşmek (2) Oyalanmak, geç kalmak, durmak (Çopraşık-AL.;

Çr.). "İskilip'te çok **eğleşmez**, üç ikindiye dönermiş."

Seyda, 2006: 226

eğni → Eğin (Çr.).

eğre Kağrı arabalarında okunmazdan çıkarılması için takılan eğri çivi (Eskiyapar-Al.).

eğreç Yün eğirmekte kullanılan araç (Kızıllhamza-Or.).

eğrek yeri 1. Hayvanların toplandığı yer (Alacahüyük-Al.; Bo., Os.). 2. Hayvanların yazın öğle sıcağında toplanıp dinlendikleri gölge yer (İs.; Beydili, Kuşsaray-Çr.). 3. Köyde insanların toplanıp söyleştikleri yer (Ka.; Çal-yayla, İsmailköy-Çr.). "Havuzun başı, köylülerin **eğrek yeri** olmuştu."

Güven, 2013: 35

eğremek Sıcak aylarda hayvanları gölgelik yerde toplamak (Çr.).

eğreti (1) Emanet (Çr.). "Eğreti ata binen tez iner." Yoksul, 2013: 265

eğreti (2) Sağlam olmayan, gelişigüzel yapılan iş (Çr.). "Eğreti kuyruk tez kopar." Yoksul, 2013: 264

eğri ağaç Tek hayvanla çekilen arabalarda iki ucu oklara geçirilen eğri ağaç kısım (Çr.).

eğrice Hayvanlara dadanan, eğri belli, boz renkli bir çeşit sinek, sığır sineği (Ka.).

eğrilik Hırsızlık (Çr.).

eğrim büğrüm Eğri büğrü, yamuk yumuk, dolambaçlı (İs.).

eğseri → Enser (Çr.).

eğsi → Öğseği (Çr.).

eğsik Eksik, noksan (Çr.). "Sen bışımızdan **eğsik** olduktan sonra, dünyanın malı mülkü bizim olmuş, kaç para." Gümüş, 1977: 4

eğsik etek Çaresiz kadın (Os.).

"Benim zibidiler bu **eğsik eteği** irdeler." Gümüş, 1977 : 10

eğsikli Kadın (Çr.). "Emeğinin binde biri bile değil **eğsiklinin**."

Gümüş, 1977: 11

eğşi Elma, armut, pancar gibi meyvelerin posası çıkarılarak hazırlanan pekmez (Gölet-Ka.).

eğzenmek Yavaş yavaş, dura dura eğlenerek yürümek (Çr.).

ehbap Ahbap, dost (Al.; Su.; Göcenovacığ-Çr.). "Ehbaplar bir gece sıra gezdiler / Ali, Veli adlarımız yazdılar" Çorumlu, 2009: 1288

ehdi behdi Eşi dostu (Su.).

eher Eğer (Çr.).

ehlak Ahlak (Su.).

ehmal İhmal eden, yavaş, sallapati (Gökçam-Su.).

ehniz çöhnüz Cılız, zayıf, kudretsiz (Çr.).

ehiti behti Bütün ev halkı (Çr.).

"Var mı senden gayrı bir **ehitim behtim**?" Gümüş, 1977: 104

ehtiyar İhtiyar, yaşlı (Çr.).

ehvan Hafif, uygun, yeterli (Dutçakallı-Çr.).

ekdi (1) Anası ölünce başka bir koyuna alıştırılan ya da elde beslenen kuzu (Ka.). 2. → Ekti (1) (Ka.).

ekdi (2) Asalak, başkalarının sırtından geçinen (Çr.).

eke (1) Büyük, yetişkin, yaşlı, kart, olgun insan ya da hayvan (Külah-Al.; İs.; Ka.; Gökçam, İncesu-Su.; Arpalık, Beydili-Çr.). "Bu Hacı Kenan utanmazı bizden on beş yaş **ekedir**." Tahir, 2004: 197

eke (2) 1. Kurnaz, açık göz insan (Ka.). 2. Tecrübeli, usta (Çr.). "Anlayacağın **eke** çoban oldum." Güven, 2013: 37.

3. Zeki, çok bilgili adam (Çr.).

4. Bilmiş, bilgiç, çok bilmiş (Al.; Beydili-Çr.).

ekebür Çok bilmiş, her şeyi bilir

gibi davranan (Dutçakallı-Çr.).
ekece Orta yaşlı (Çr.).
ekelemek Birini baştan savmak (Çr.).
ekelenmek Yaşlanmak (Çr.). "Bizim at **ekelendi**, tepmeden ne anlar." Tdk, 1993: 1693
ekeleşmek Tecrübe, görgü sahibi olmak (Çr.).
ekelmek Büyümek, yetişmek, çocukluk çağını geçirmek (Gökçam-Su.). "Tavuklar büyür, horoz **ekelir**." Sağmen, 2009: 83
ekemiş Yaşından büyük laf eden çocuk (Külah-Al.).
ekenek Ekilecek, ekilmeye elverişli yer, tarla (Os.; Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Yüzlerce dönüm olan **ekenek** günlerce suyu emdi." Sarıyüce, 2004: 91
ekeşmek (1) Birinin yaptığı işi aynen yapmak, rakip çıkmak (İs.).
ekeşmek (2) Erkekleşmek, kartlaşmak, ihtiyarlamak, yavruluktan çıkarak anaç hale gelmek (kanatlı hayvanlar için) (Çr.).
eketoka Yaşı küçük olduğu halde sözleri ya da işleri büyük olan çocuk (Çr.).
ekin Buğday (İsahacı-Al.; Os.; Arpalık, Dutçakallı, Serban-Çr.). "**Ekinler** yeşerip kalkmış, esintiyile deniz gibi dalgalanmaya başlamıştı." Tahir, 2004: 35
ekin çanağı Ambarın altında bulunan, içinde ekinin toplandığı, üçgen kesitli bölüm (Dereyazıcı-Al.).
ekiz İkiz (Sarimbey-Çr.). "Biri oğlan, biri kız / Bebeğim doğdu **ekiz**" Oğuz, 2007a: 131
ekker Kulaklarının kenarında beyaz çizgi bulunan keçi (Gökköy-Çr.).

ekleşmek Sataşmak, birinin başına bela olmak (Ka.).
ekmek etmek Yufka yapmak (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Büyükgülücek, Kadıderesi-Çr.). "Bizimkiler **ekmek** edecekler yarın." Gümüş, 1977: 18
ekmeksiz Vefasız (Su.).
ekmek tahtası Üzerinde yufka açılan özel tahta (Kıcırlı-Al.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.).
ekmek talatmak Yufkayı yağda kızartmak (Al.).
ekmek teknesi İçinde hamur karılan oyma tekne (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Beydili, Büyükgülücek-Çr.).
ekmek yazmak Yufka açmak (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.).
eksikcil Aşık oyununda hedefe ulaşmayan, geride kalan aşık (Çr.). "Sahalar **eksikcil**, ortancıl, yancıl, gericil diye vasıflandırılırdı." Çorumlu, 2009: 589
eksik etek Kadın (İs.; Os.; Su.; Çıkrık). "Erkeksiz bir hanenin **eksik etek**li sahibiyim." Sarıyüce, 2004: 312
eksikli Kadın (Al.). "**Eksikli** yemek hazırla misafirimiz var." Koşay-İşıtman, 1932: 119
ekşimik Yeşil köklü, yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki (Çr.). "Eksimikten salata yaptım, derde devayı ondan kaptım." Yoksul, 2013: 269
ekti (1) Anası, babası olmayan çocuk (Ka.; Dutçakallı-Çr.). "**Ekti** oğlak gibi ayak altında dolaşma." Türkoğlu, 2007: 168
ekti (2) Büyümüş de küçülmüş, yaşı ile bağdaşmayan sözler söyleyen (Çr.).
ekti ekti konuşmak → Ektileşmek (Çr.).
ektileşmek Küçük çocukların büyükler gibi her şeye akıl erdirerek konuşması (Çr.).

ek yeri Zayıf noktası, açığı (Çr.).
"Biz bunun yanında dil bilmez diye-
rekten Çorumlunun **ek yerlerini** açık-
ladıkça, sen belaya bak!"

Tahir, 2007: 297

elâğız vermemek Çok perişan
bir halde olmak (Çr.).

elaka İlgi, bağ (Serban-Çr.). "**Elaka-**
nı kes, ikisi de düşüme girdiler, hela-
lim oldular." Seyda, 2006: 211

elalem Başkaları (Çr.).

elamsema Bir kümedeki oyun-
cunun yükseğe attığı topa eliyle
vururken kümedeki oyuncuların
kaçtığı, öbür kümedekilerin
topu tutarak kaçanları vurmaya
çalıştığı, vurulanın oyun dışı
kaldığı çocuk oyunu (Çr.). "To-
pun havada çizdiği bu yaydan dolayı
oyunun adı **elamsema** olmuştur."

Ozulu, 2013: 17

el arı Başkasının ayıplamasından
çekinme (Eskiekin-Çr.). "Yavani
hep içe, yağlıyı dışa / **El arı**na dürtü-
şümü sorma heç" Kurtoğlu, 1998: 25

elavay → Elevay (Alembeyli-Su.).

elbaş Çocukların beş taşla oynadıkları bir oyun; beştaş (Çr.).

elbeşik gülbeşik Çocuğun nazlandırılarak büyütülmesini anlatır (Çr.).

elbir (1) İşbirliği yapma (Su.).

elbir (2) Aracı, haberci (Su.).

elbiri Kadınla erkek arasında söz götürüp getiren kimse (Su.).

elbişim İbrişim (Çr.).

elbiz (1) Bitek olmayan toprak (Çr.).

elbiz (2) Örümcek ağı (Gökçam-Su.).

elbiz yolu (1) Tarla ya da bağlarda yol biçimindeki bitek yerler (Çr.).

elbiz yolu (2) Samanyolu (Çr.).

elboş Kız çocuklarının küçük,

yuvarlak beş taşla oynadıkları oyun (Çr.).

elcek Elle tutulacak yer, sap (Su.).
"El uzun **elcek** gısa."

Uçakçı, 2006: 217

elci İnsana alışkın hayvan (Ka.).

elçağı İplik saran tahta araç (Çr.).

elçek Tırpanın sapı üzerinde çakılı 10-12 santim uzunluğunda, tırpanı sallamaya yarayan tutamak (Kavacık-Çr.). "Senin tırpanının **elçeği** sağlam mı ona bak."

Çorumlu, 2009: 1502

elçek bezi İmamların ölü yıkar-ken ellerine sardıkları bez (Çr.).

elçi Elamsema oyununda ebe takımının vurmaya çalıştığı, karşı takımca seçilen oyuncu (Çr.).
"Tutulan topla **elçi** vurulursa oyun dışı kalır." Ozulu, 2013: 17

elçik Küçük el (Çr.).

elçim (1) Taranmış yünü bükmek için yapılan yumak (Ovasaray-Çr.).

elçim (2) Bir tutam, bir avucun alabileceği miktar, bir demet, bir parça (Su.; Çalyayla, Kirazlıpınar-Çr.). "Elçim **elçim** hayvanların samanını üleştirmeye bulaştı."

Gümüş, 1977: 8

elçük Küçük yüz (Çampınar-Os.).

eldemiri Değirmen taşını kaldırmak için kullanılan ucu sivri ince demir (Dereyazıcı-Al.).

elduvan Eldiven (Su.).

ele avuca düşmek Kendisine bakacak durumda olmamak, başkalarının yardımına gereksinim duyar duruma gelmek (Sarimbey-Çr.). "**Ele avuca düşünce** ölüm kurtuluştur." Yoksul, 2013: 275

elecek Kanlıca adı da verilen bir mantar türü (Bademce-Ka.).

elecik Tulumba kolu (Çr.).

elegen Leğen (Kalecikkaya-Al.).
eleh Dağlarda yaşayan, keçiyeye benzeyen bir hayvan (Ka.).
elekçi (1) Çingene (Çopraşık-Al.; Eskiikin-Çr.). “Çenene **elekçi** değneği değsin.” Oğuz, 2007a: 79
elekçi (2) Kavgacı, küfürbaz (Çr.). “O gece kaçacaktım / **Elekçi** yengem uyandı” Ayhan, 2002: 168
elekçi (3) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
el el üstünde Bir çocuk oyunu (Gökköy-Çr.). “Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, ... ebem çit, **el el üstünde**, ...” Özçatalbaş, 2002: 87
ēlemek Oyalamak (İkipınar-İs.). “Lan yavrum **ēlemeñ**. Ben daha şeyitcēm.” Abaz, 2004: 121
ēlenmek → Eğleşmek (1) (Çr.).
elenti Arpa, buğday gibi ürünlerin kalburdan geçirilmiş kısmı (Çr.).
eletmek İletmek, götürmek (İs.; Su.).
elevay 1. Beceriksiz, aciz, tembel, elinden iş gelmeyen (Külah-Al.; İs.; Os.; Su.; Çıkrık, Ovasaray-Çr.). 2. Yavaş iş yapan kimse (Çalyayla, Eskiikin, Karadona-Çr.). “Benim sana son öğüdüm coştar yar **Elevay** bulaman Ozani kadar” Gösterir, 2008/84: 11
elevayın → Elevay (Al.).
elfan Hesaplı, ucuz (Çalyayla-Çr.).
elfazlı Eli uz, eli işe yatkın (İsahacı, Kıcılı-Al.). “Zamanı geçmesin günü sayalım / İşi **elfazlıdır** Firdevs gelinin” Arısoy, 1970: 72
elfene Ortaklaşa yapılan bir iş için para katışmak (İs.).
elfeten Eflâtun, eflatun gibi (Çr.).
el gadar Küçük, ufacık (Su.).
el gapısı Kadına göre koca evi (Su.).

el gızı Gelin (Su.).
eli ağır Yumruğu pek acıtan adam (Çr.).
eli ağzına varmamak 1. Bir iş çok çabuk yapıp bitirmek (Çr.). 2. Üzüntü nedeniyle hiç bir iş yapamamak (Çr.).
eli bek Çok tutumlu, cömert olmayan (Os.).
eli belinde Bir çeşit yastık ya da heybe motifi (Alacahüyük-Al.).
elibol Paralı, maddi durumu iyi olan kimse (Su.).
eli böğründe Eğrilmiş duvarların altından uzatılan ağaç destek (İs.).
eli böğründe seyretmek Bir iş yapılırken yardım etmeden bakmak (Çr.).
elicek (1) 1. El değirmenini çevirmek için el ile tutulan yer (Çr.). 2. → Elçek (Alacahüyük-Al.).
elicek (2) Yenebilen bir mantar cinsi (Ka.). “Söbelek, **elicek**, koç mantarını / Toplamaya doyum olmaz Kargı'nın” Dbk, 2003: 138
eliçap Hırsızlık yapabilecek kimse (Su.).
elidar Maddi durumu iyi olmayan, parasız kimse (Su.).
eli gulânda Başlamak üzere (Su.).
elik (1) Dağ keçisi, karaca (İs.; Ka.; Os.).
elik (2) Güzel (Ka.). “Güzele **elik**, yakın suya felik ... derler Kargı'da.” Dbk, 2003: 134
elikci Beşik sallayan (Çr.).
el ilâğanı Küçük leğen (Çr.). “Gızım, **el ilâğanını** çabuk getir, baban elini yüzünü yuyacak.” Kerman, 1997: 18
elilâni El leğeni (Çr.).
el ileğeni Aile büyüklerinin ya da hatırlı konukların sofrada el yi-

kadıkları yayvan, orta bölümü derin bir çeşit leğen (Çalica, Tolamehmet-Çr.). "El ileğeni burada, ibrik burada, peşkir nerede?"

Yoksul, 2013: 272

eliman (1) Elek (Çr.).

eliman (2) İman sahibi (Çr.).

elim ateş Çocukların oynadığı

bir oyun (Çr.). "Elim ateş, topal sakak, göz bağlama, saklambaç, eşeğim kürüye.. Oyunların en heyecanlısı son ikisiydi." Özçatalbaş, 2002: 23

elim ayağım karaçalı Çocukların tüm organlarını oynadığımız oyunun içinde anlamında söylediği oyun sözü (Os.).

elim hamur karnım aç Gereksinimleri karşılayan kişi olmasına karşın, üretilen ürün ya da hizmetten yoksun kalmak (Os.).

elim yağlı İki kümeye ayrılan oyuncuların karşı kümedeki oyuncuyu yakalayarak kendi kümelerine getirdikleri çocuk oyunu (Çr.).

elini yemek Bir kimseye yakınlık göstererek parasını harcatmak yoluyla sömürmek (Çalyayla-Çr.).

elini yedirmek Dost görünen başkaları için gereksiz harcamalar yapmak (Çalyayla-Çr.).

elin uşā Elin adamı (Su.).

eli uz olmak Eli işe yatkın olmak, becerikli olmak (Çr.). "Eli uz, nereye el atsa o işi beceriyor."

Yoksul, 2013: 278

eli uzun Hırsızlık yapan kimse (Çalyayla-Çr.). "Eli uzun, nerede ne bulsa aşırıyor." Yoksul, 2013: 278

eli yüzü düzgün Bakımlı, güzel (Çr.). "Eli yüzü düzgün, yüzüne bakılır birini bulsana."

Yoksul, 2013: 278

el kapağı Üzerinde sebze doğra-

nan tahta (Bademce-Ka.).

ellaham → Elleham (Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Gökköy-Çr.). "Goparan gapattı, **ellaham** rahmet yağacak."

Kerman, 1997: 18

ellām → Elleham (Su.; Çr.). "Ellām siz sinemaya gidiyonuz."

İl Yılığ 1967: 123

ellame → Elleham (Çr.).

ellamki → Elleham (Karadona-Çr.).

elleham, ellehem Herhalde, galiba, zannedersem, belki (Külah-Al.; İs.; Ka.; Gökçam-Su.). "Aşağı mahallede düğün varmış **elleham**." Özçatalbaş, 2002: 128

ellek Becerikli, eli çabuk (İs.; Ka.).

ellēm → Elleham (Çavuşoğlu-İs.; Os.). "Gine bişiy etmişle **ellēm**."

Abaz, 2004: 137

ellemek (1) Dam aktarmak (Tatar-Çr.). "Tuğlanızı **ellerim** / Bağınızı bellerim" Çağıl, 2013: 61

ellemek (2) Değmek, dokunmak (Os.; Akçalı-Su.; Bütet, Sarimbey-Çr.). "Yâr **ellerse** iyi olur deniyor Gel yareme ellerini sür biraz"

Ercan, 1997: 57

ellerde illerde kalası → Ellere kalası (Çr.).

ellere kalası Kimsesiz, öksüz, yetim kalası anlamında ilenc (Ka.).

elles Adet, tane, miktar (Su.). "Birr **elles** verdim." Uçakçı, 2006: 361

ellesmek 1. Ağır bir yükü kaldırmak için bir kaç kişi birden tutmak (Ka.; Su.). 2. Yardımlaşmak (Çr.). "Ellesmeyince her çuval yerden kalkmaz." Yoksul, 2013: 285

elli İnsana yakın, insandan kaçmayan hayvan (Çr.).

elligin körü → Öllüğün körü (Obruk-Do.).

ellik 1. Yünden örülen eldiven, elcek (Alacahüyük-Al.; İs.; Ka.; Os.; Su.; Arpalık, Dutçakallı, Ovasaray-

Çr.). “**Ellik** öreyim sana / Dürüm ve-
reyim sana” Aytekin, 2003: 74

2. Ekin biçerken sol elin par-
maklarına geçirilen, eldiven
şeklinde tahtadan yapılan bir
araç (Harunköy-İs.; Ka.; Çalyayla-
Çr.). “Öranan, **ellinen** biçerdük.”
Abaz, 2004: 128

ellik billik Hep beraber (Çr.).

ellikleme Ekin biçerken bir elin
kavrayabildiği kadar kısmını
avucunun içine alma (Ka.).

elma Eskiden köylerde, özellikle
gençler arasında oynanan bir
oyun (İsahacı-Al.; Kızılhamza-Or).
“Gençlerin bazı günler aralarında ter-
tipledikleri yüzük, domino, ceviz, **el-
ma** oyunları oynanırsa da dahaca eğ-
lence yoktu.” Arısoy, 1970: 89

elmalık Odalarda duvarlara boy-
dan boya yapılıp üstüne sahan
gibi şeyler konulan raf (Çr.).

elmas Pembe renk (Çr.).

elmasiye Parlak, büyük desenli
kumaş (Çr.).

ēlmek Eğilmek (İs.). “Bu hemen boş-
cavak çayının altından **ēlmiş.**”
Abaz, 2004: 161

elmi Yolu, yöntemi, kolayı (Su.).

elnen goyma Tandırda pişirilen
bir tür çörek (Güvenli, Hamamlı-
çayköy-Çr.).

elöpen Kertenkele (Gökköy-Çr.).

el öpmelik Gelin ya da güveye,
kaynananın ya da kayınbabanın
verdiği armağan (Çr.).

el öpmeye gitmek Düğünden
sonra gelinle güveyin ileri ge-
len akrabalara el öpmek ama-
cıyla ziyarete gitmeleri (Su.;
Beydili-Çr.). “Bir hafta sonra gelinin
ailesine **el öpmeye gidilir.**”
Bayram, 2008: 285

el pençe divan durmak Bir kim-

senin karşısında elleri göğüs
üzerinde bağlayarak saygı ile
durmak (Evcı-Bo.; Su.).

“Önünü kavuşturarak huzurunda **el-
pençe divan duran** Sergardiyanına:
Ne haber? diye sordu.”

Tahir, 2007: 64

elplik Taze, yumuşak, körpe (Çr.).

elpme Toz toprak içine karışmış
arpa, buğday gibi şeyleri avuç
içinde üfleyerek ayırma (Çr.).

el sende Bir çocuk oyunu (Çr.).

“Bizim ellerimizle yaptığımız oyun-
cıklarımız kadar oyunlarımız vardı;
seksek, topal sasak ... daşenek, **el sen-
de...**” Özçatalbaş, 2002: 87

el şipşip Kızların oynadığı bir
çocuk oyunu (Çr.). “Yine bi gün
öyle oynuyoduk Devane’de. Kızlar **el
şipşip** erkekler birdirbir.”

Özçatalbaş, 2002: 40

eltaşı El değirmeni (Fındıklı-Or.;
Kamışlı-Su.; Çr.). “Bulgur taşı **el taşı**
Yanar yüreğim başı”

Gösterir, 2011: 138

elti Kardeş karılarından her biri-
nin ötekine göre adı (Arpalık,
Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.).
“Sen de çöpsüz üzüm sayılın, ne **elti**
var ne görüm.” Özçatalbaş, 2003: 9

elti eltiye küstü Bir çeşit iğne
oyası (Çr.).

el tutmak Bir şeyhten zikir, tes-
pih çekmek için izin almak
(Çr.).

el ulağı Ailede ufak tefek işleri
yapan kimse (Çalyayla, Dutçakallı-
Çr.).

elvermek (1) Oluşmak, ortaya
çıkma, peyda olmak (Çr.).

“Çorum’un adamına önce bir şaşkınlık
sonra da korku **el verdi.**”

Tahir, 2006: 186

elvermek (2) Yetmek, yeterli
gelmek (Çr.). “Çorumlunun duası
sinsilene **elverir** yavrum!”

Tahir, 2004: 46
elvermemek Yaramamak (Çr.).
 “İnelim gidelim ormana doğru /
 Bize bu yerlerde durmak **elvermez**”
 Çorumlu, 2009: 1295
em İlâç, merhem (İmat-Al.; İbik-İs.;
 Körkü-Su.; Sarimbey, Serban-Çr.).
 “Kelin emi olsa başına çalar.”
 Yoksul, 2013: 440
embel → Nodul (Çr.).
emcek Meme (Çr.).
emci Eczacı (Çr.).
eme Hala, babanın kız kardeşi ya
 da aile büyüğü (Bo.; İs.; Çıkrık-
 Çr.). “**Emesinin** kızı Ferdane’yi alım-
 kâr olmuştu.” Çorumlu, 2009: 1594
emeçar Etkili ilaç (Su.).
emeklemek Yavaş yavaş yürü-
 mek (İs.).
emeksiz Üvey evlat, evlatlık (İs.).
 “**Emeksiz** evlat bir gün bırakıp gider.”
 Yoksul, 2013: 285
emen (1) 1. Çocukların oyun için
 kazdıkları ufak çukur (Ka.; Os.).
 “Güdekçi hodağı **emene** sokarsa ebe-
 likten kurtulur.” Çorumlu, 2009: 1143
 2. Yere kazılan çukura uzaktan
 fındık, ceviz, top atıp girdirile-
 rek oynanan oyun (Çr.).
emen (2) Bağ çubuğu, ağaç ya da
 sebze dikmek için açılan çukur
 (Külâh-Al.; Os.; Su.; Çalyayla, Dut-
 çakallı, Morsümbül-Çr.). “Bayır bağın
emeni / Bitmiş gülü çemeni”
 Gösterir, 2011: 160
emen (3) Yeni yetişen bağ (Bahat-
 tin-İs.; Su.).
emendermek → Emendirmek
 (Ka.).
emendirmek Yormak, uğraştı-
 rmak, zahmet vermek (Su.).
emenmek Boş yere yorulmak,
 emek vermek, uğraşmak, di-
 dinmek (Ka.).
eme yaramak İşe yaramak, fay-

dalı olmak (Ka.).
emicikök Fidanların ucundaki in-
 ce kökler (Ka.; Os.).
emik İnsan beyni (Su.).
emi lâ Emi ilahi! Demek öyle ha,
 hayret (Çr.). “**Emi lâ**, sende mi has-
 taladım kız!” Kerman, 1997: 18
eminem Bir köy seyirlik oyunu
 (Çr.).
emişik Süt kardeş (İs.; Ka.; Kavşut-
 Su.).
emişken Meme emmeye düşkün
 çocuk (Çr.).
emiştirmek İki ayrı çocuğun ay-
 nı kadını emmesi, süt kardeş ol-
 ması (Çr.).
emleme emlemek (1) Çanak
 çömlek gibi kapların çatlakları-
 nı çimento gibi gereçlerle
 onarmak (Çr.).
emleme emlemek (2) 1. Yürek-
 teki acıyı dindirmek için uygun
 sözlerle karşısındakini avun-
 durmak (Çr.). 2. Yaraya merhem
 sürmek, iyileştirmek (Çr.).
emlik (1) Bir çeşit hastalığın te-
 davisi için, soyularak suyu emi-
 len yaş çam kabuklarının iç
 yanındaki beyaz etli kısım (Çr.).
emlik (2) 1. Zamanından daha
 geç doğan kuzu ya da oğlak
 (Ovasaray, Konaklı-Çr.). 2. Körpe
 kuzu ya da oğlak (İsahacı-Al.; Ak-
 çalı-Su.; Boztepe-Uğ.). “Anadan ayrıl-
 mış bir **emlik** kuzu / Meleşip gidiyor
 Tekirdağı’na” Arısoy, 1970: 33
emlikçi Çam kabuğu toplayıp sa-
 tan kimse (Çr.).
emme Ama, fakat (Al.; İs.; Gökçam-
 Su.; Eskiekin, Göcenovacı, Kava-
 cık-Çr.). “Ula bebekler, size bir iş var
emme, bilmem yapar mısınız?”
 Özçalbaş, 2002: 58
emmi Amca (Büyük Hırka-Al.; Ka.;

Me.: Gökçam, Yarımşögüt-Su.; Çayhatap, Gökçepinar, Sarimbey-Çr.).
 “**Emmim** dayım kesem, elimi soksam yesem.” Kerman, 1997: 37

emmideş Amca oğlu (Su.; Çr.).
 “Çomahlarınan Apışlar **emmideş**.”
 Uçakçı, 2006: 379

emmi uşā Amca oğlu (Su.).

emsiz Beceriksiz (Ka.).

emsüz Beceriksiz (Ka.).

emzik (1) Hayvanların memelerinin uçları (Çr.).

emzik (2) İbrik, çaydanlık, testi gibi kapların, suyu azar azar akıtmaya yarayan içi delik uzantısı (Çalyayla-Çr.).

emzik (3) Süt çocuklarını oyalamak için ağızlarına verilen kaçuk meme (Çalyayla-Çr.). “**Emziği** ağzına veriyor, kendi kendine bulamıyor.” Koşay-İşitman, 1932: 122

en (1) Ağaç dallarının tomurcuk yeri (Kemallı-Su.).

en (2) Beygir, katır, eşek gibi hayvanların damağında, ön dişlerinin arkasında oluşan şişkinlik (Çr.).

en (3) Hayvanlara ya da eşyaya vurulan damga, işaret (Kemallı-Su.; Gökköy-Çr.). “Hüseyin bu keçinin **enini** değiştirecek...”
 Akkaya, 2011: 450

en (4) Parmağın ek yeri, eklem (Kemallı-Su.).

enak Sabanın gövdesi (Su.).

enāmenek getirmek Denk getirmek, başa baş getirmek (Çr.).

enayan olmak Şaşırmaq (Çr.).

encek → Encik (Os.).

encik Kedi, köpek yavrusu (Çr.).
 “İnsan yavrusu sanmıştım. Kedi **enciği**ydi ha!” Özçatalbaş, 2003: 153

endikmek Akli başına gelmek, anımsamak, uyanmak (Çr.).

eneğim enek Aşık oyunu sonun-

da başlangıçtaki kadar aşığa sahip oyuncunun “kaybım yok” anlamında söylediği söz (Çr.).

enehter Anahtar (Al.). “Gönüm evi kitlendi / **Enehter** yârde kaldı”
 Ertekin, 2006: 72

enek (1) Alt çenenin oynak yeri (Çr.).

enek (2) Sabanın el ile tutulan yerinden demir takılan yerine kadar olan kısım (Alacahüyük-Al.; Çıkrık-Çr.). “**Enekten** tuttuğumda daha çocuktum.” Yoksul, 2013: 286

enek (3) 1. Anamal, sermaye (İs.; İncesu-Su.). “**Eneğim** olsa çok işlere girişirim.” Tdk, 1993: 1748
 2. Çocukların oynadıkları bilye, ceviz gibi oyunlarda sahip oldukları sermaye (Al.; Os.). “Benim **enaam** elimde, Ali’nin aşıklarını kim uttu ula!” Kerman, 1997: 18
 3. Herhangi bir oyun sonunda elde kalan son fiş ya da sayı (Su.).

enek (4) Taş, kemik, cam ya da madenden yapılmış zıpzıp, bilye (Os.; Ka.).

enek (5) Küçük parça (Dutçakallı-Çr.).

enek (6) Cevizin küçüğü (İs.).

enekçe Küçük çocuk başlıklarının bağı (Çr.).

enekçek Uçları kopçalı, 25-30 santim uzunluğunda, üzerine altın dizilmiş kadın süsü (Eskiköy-Çr.).

enek şeker Kesme şeker (Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.). “Baldızım **enek şeker** / Ablası ondan tatlı”
 Gösterir, 2011: 126

enem Dua kitabı (Çr.). “Oku ula Elekçioğlu, **enem** oku, diye bağırıyormuş.” Özçatalbaş, 2003: 29

eneme 1. İğdiş etme (Su.). 2. İğdiş edilmiş hayvan (İs.; Ka.). “Öküz

enendiği yıl, yiğit evlendiği yıl.”
Yoksul, 2013: 525

enemenek Denk getirmek (Al.).

eñer Eğer (Karkın-İs.). "Eñer kız cesaretliyse godokları başüşü vermezmiş." Abaz, 2004: 96

eneter Anahtar (İkipınar-İs.). "Benim sanduun eneterini çaldı."
Abaz, 2004: 122

eneze Cılız, zayıf, güçsüz (Su.). "Eneze, tırık hayvanlar bile müşteri bulurdu." Sarıyüce, 2004: 284

engalle 1. Çocuk oyunlarında sonuncu oyuncu (Çr.). 2. En geriye kalan, en geriden gelen (Çr.).

engeme Meyil, iniş (İbik-İs.).

engil dingil Düzensiz, gelişigüzel (Çr.).

engin 1. Alçak yer (Çr.). 2. Geniş alan (İs.).

en ibdi İlk önce (Su.).

enik 1. Kedi, köpek yavrusu (Su.; Karadona, Kuşsaray, Palabıyık-Çr.). "Çorum yaşamadı böyle paniği Yakalayamadık kaçtı **enigi**"
Özgür, 2002: 59

2. Köpek (İsahacı-Al.; Çalyayla, Palabıyık-Çr.). "Davara gidecek **enik** gölbezlikten bell' olur."
Yoksul, 2013: 227

eniklemek Yavrulamak (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Bizim kancık **eniklemiş**." Koşay-İştman, 1932: 124

enim ecim Etraflıca, iyiden iyiye (Çr.). "Boön, **enim ecim** bi ev temizliği yapalım." Kerman, 1997: 18

enisalkı Bir işi ağırdan almayı, geciktirmeyi anlatır (Çr.).

enişte Düşünlerden bir gün önce kız evinde ya da kızların toplandığı bir yerde gelinin arkadaşlarınınca oynanan seyirlik oyun (Ka.; Os.).

eni yeni Şaşma bildirir ünlem (Me.).

enkarle → Engalle 1 (Çr.). "Dör-

düncü oyuncu da **enkarlenin** ardiyım diyerek oyun sırası alırlar."

Ozulu, 2013: 23

enlemek Hayvanlara işaret koymak amacıyla kulaklarını kesmek ya da boynuzunu kertmek (İs.; Çal-yayla-Çr.).

enlik Boyacılıkta kullanılan bir çeşit ot (Çr.).

ense 1. Boyun (Çr.). 2. Makat, kış (Çr.).

enser Döğme ya da köşeli büyük çivi (Ka.; İs.; Su.). "Kocaman başlıklı demirci dövmesi **enser**lerle kalın ambar tahtasına çakılmıştı."

Sarıyüce, 2004: 247

enseri → Enser (İs.; Yağcılar-Ka.).

ensi → Öğseği (Çr.).

entarielik Entari dikiminde kullanılan basma, patiska gibi kumaşlar (Çr.). "Entariliğin daha sırası değil..." Tahir, 2008 : 264

enteri Basma, patiska gibi kumaşlardan yapılan kadın giysisi (İs.). "Üç etēdi **enterimiz**, üç etek getdüle." Abaz, 2004: 16

enük Köpek (Harunköy-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.). "Hıyara menük, köpeğe **enük** ... derler Kargı'da."

Dbk, 2003: 134

en vurmak → Enlemek (Ka.).

enyan olmak Şaşırmak, şoke olmak (İs.).

ēpap Ahbap, dost, arkadaş (Çr.).

epeyli 1. Birçok, gereksinime yetecek denli (Dutçakallı-Çr.).

2. Uzun zaman (Dutçakallı-Çr.).

epi Epeyce, bir hayli (Çr.). "Vakit **epi** oldu, dağılalım."

Özçatalbaş, 2002: 66

epicik Ekmek, yemek (Çr.). "Öpü cüğün sonunda / Karnın ister **epicik**"

Aytekin, 2003: 86

epişik Yapışkan (Çr.).

eprimiş Lime lime olmuş (Çr.).

er (1) Erken (Su.; Evcioirtakışla, Serban-Çr.). “Hemen geldi sabah **erden**.” Koçak, 1980: 312

er (2) 1. Koca (Su.; Eskiakin-Çr.). “**Ere** varmayınan karnım doycak sanma.” Yoksul, 2013: 287

2. Erkek (Os.). “**Er** kocar gönül kocamaz. Yoksul, 2013: 287

erazi Arazi (Al.).

erba Çarşamba (Kamışlı-Su.).

erbap İşini iyi bilen, usta (Çr.).

“İşini **erbabına** bırak, geri yanına garışma.” Kerman, 1997: 18

erehcin Dügün gecesi gelinlerin başına konulan bir başlık (Çr.).

eremekem Uygun iken (Su.).

erer yeter Erişir yetişir (Çr.).

ereze Kilit takmak için kullanılan demir halka (Ka.).

erfane Toplantı (Çr.).

erfene Çok kişinin katışmasıyla hazırlanan yemekli eğlence (Beydili, Ovakarapınar-Çr.). “Bazen de eğlence mahiyetinde **erfene** yaparlardı.” Güven, 2010: 104

ergap Terbiyeli, iş gören, becerikli kimse (Çr.).

ergathı → Ergap (Su.).

ergeç Sürünün önünde giden iri yapılı erkek keçi (Çr.). “Şu dağlar kireç olsa / Davarı **ergeç** olsa”

Gösterir, 2011: 89

ergen (1) Bekar, evlenmemiş kimse (Çr.).

ergen (2) Olgunlaşmış, olmuş (Çr.).

ergencelik Evlenmemiş kız ya da erkeğin yüzünde boynunda çıkan sivilceler (İs.; Çalyayla-Çr.).

ergörmek Ulaştırmak (Çr.).

erhane Kadife ya da çuhadan dikilen kadın cepkeni (Çr.).

erikletme Yemek öncesi ekşi yiyecekler yedirek misafirin iş-

tahını kesme (Çr.).

erincek → Eringeç (Su.; İsmailköy-Çr.). “**Erincek** olmayan çobanlar tercih ederlerdi burasını.”

Güven, 2013: 82

eringeç Tembел, üşengeç (Ka.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

eringen Tembел (Al.).

erinmek Üşenmek, tembellik etmek (Külâh-Al.; İs.; Ka.; Oğlaközü-Su.; Eskiakin-Çr.). “**Erinenin** oğlu kıztı olmamış.” Yoksul, 2013: 288

eripisi Tavşan (Çr.).

erisin ferisin Gücsüz düşsün anlamında ilenç (Su.).

eriş Dokuma tezgâhında uzunluğuna atılan ip, arış, boy ipliği (İs.; Su.). “Herkesin ayrı görüşü / Kendirden yapar **erişi**”

Koçak, 1980: 276

erişgil Et sucuğu (İs.).

erişgin Ermiş kimse (Çr.).

erişte Kurutulmuş ince hamur parçaları, ev makarnası (Kıcılı-Al.; Ayva-Do.; Çalyayla, Dutçakallı, Mustafaçelebi-Çr.). “Eriştim eriştim, sonunda **erişteye** giriştim”

Yoksul, 2013: 288

erkeç Erkek keçi; seyis (Küçükpalabıyık-Çr.).

erkek bulut Yağmursuz bulut (Ovasaray-Çr.).

erkimle İrkilme (İs.).

erlenmek Yiğitlenmek (Su.).

erlik Mertlik, yiğitlik, erkeklik (İs.).

eropçin Gelin başı süslemede kullanılan mukavva araç (Çr.).

ersin 1. Hamur kesmeye ya da tekneye yapılmış hamuru kazımaya yarayan demir araç (Külâh-Al.; İs.; Su.; Beydili, Gökköy-Çr.). 2. Küçük çocukların yatırıldığı toprağı ısıtmak için, toprağın konulduğu kürek biçimin-

- de araç (Alacahüyük-Al.). 3. Spatula (Al.). "Hamura vurduğum **ersini**, tandır yaktı çöreğin tersini." Yoksul, 2013: 356
- ersun** → Ersin 1 (İs.).
- ersün** → Ersin 1 (Bademce, Gölet-Ka.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.).
- erzakçı** Tefeciliği konu edinen köy seyirlik oyunu (Oğ.).
- esas gobel** Filmde başrol oyuncusu erkek (Çr.). "**Esas gobel** geriden gelecek." Yoksul, 2013: 289
- esbap** Giysi, çamaşır (Yağcılar-Ka.; Çr.). "Kurudu pınarlar, ören yunaklar Makinede **esbap** yuruk Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 22
- esbap tepmek** Çamaşırını ayak altında tekmeleyerek yıkamak (Bademce-Ka.).
- esdek kosdek** Saçma sapan konuşma (Su.).
- eserli** Delişmen, deli (Çr.).
- esger** Asker (Su.; Dutçakallı-Çr.). "Esgerden izine gelmişti." Abaz, 2004: 140
- esgi** Eski, yıpranmış (Çr.). "Bunu bak **esgiler** biliyola yavrum." Abaz, 2004: 104
- esgin** Hafif rüzgar (Çr.).
- esgün** → Eskin (İs.; Ka.).
- esi** Yarı yanmış odun (Kavşut-Su.).
- esik** Çukur yer (Büyükırka-Al.; Ka.; Çıkrık-Çr.).
- esilmek** Eksilmek, azalmak, boşalmak (Çr.). "Dünya yedi kere doldu **esildi** / Dolduran Muhammet, esen Ali'dir" Caferoğlu, 1994: 142
- esinti** Hafif rüzgar, yel (Çr.). "Bir **esinti**, sonra hafiften bir serpinti, ardından şimşekle gök gürültüleri!" Özçatalbaş, 2002: 144
- esirgemek** Bir şeyi yapmaktan ya da vermektan kaçınmak (Evcı-Bo.; Eskiekin-Çr.). "Bir buseyi **esirgiyor** çok gibi / İçerimde saplı durur ok gibi" Kurtoğlu, 1994: 97
- esirikli** Kızgın, öfkeli, sinirli (Ka.).
- esirli** → Esirikli (Aşağıfındıklı-Su.).
- eskibeki** Az kullanılmış çamaşır, elbise, eşya (Çalyayla-Çr.).
- eski boka su serpmek** Unutulmuş kötülükleri su yüzüne çıkartmak (Os.). "**Eski boka su serpmesi** ayıptır / Şu yarayı yenileme boşuna." Gösterir, 2014: 15
- eski kulağı kesik** 1. Görmüş geçirmiş, deneyimli (Su.). 2. Eskiden ayaşlık yapmış olan kimse (Su.).
- eskin** Rüzgar, sert esen rüzgar (İs.).
- eslemek (1)** Aldırış etmek, önem vermek (Çr.). "Kafir isen **esleme** Gözümünden akana bak" Ertekin, 2006: 80
- eslemek (2)** Sorup öğrenmek (Çr.). "Beslemeyi **eslemekten** alma." Yoksul, 2013: 130
- esnek** 1. Hayvanların ısırılmaması için burunlarına takılan demir halka (İs.; Serban-Çr.). 2. → Burunsalık (Çr.). 3. Azgın develelerin ağzına takılan kayış ya da demir araç (Çr.). "Ne **esnek** var, ne zincir var, ne örken / Yırtıcı bir mahluk geçti önüme" Koçak, 1980: 293
- esneksiz** Ağzı bozuk, saygısız (İs.).
- esrik** Sarhoş (Çr.).
- essah** Sahi, gerçek (Al.; Evcı-Bo.; Os.; Yorgalı-Su.; Gökköy-Çr.). "**Essah** sahmiş, dedi. Seferberlik ilan edilmiş." Sarıyüce, 2004: 136
- essah gobel** → Esas gobel (Çr.). "**Essah gobel**, sevgülüsünü geçirdiklerini duyuyol!" Özçatalbaş, 2002: 57
- essahtan** Sahiden, gerçekten (İs.; Su.; Karadona-Çr.). "**Essahtan** güzel bir yere gidiyon." Benice, 2002: 114
- estemek** İstemek (Çr.). "Seni bana verse cenabil bari / **Estemem** kimseyi

töbeler olsun” Caferoğlu, 1994: 148
estirmek Duygularına yenilip,
aklına eseni yapmak (Çr.). “Bir
oğlum olsa da **esdiriversem** / Al yeşil
bayrakla kesdiriversem”

Çorumlu, 2009: 1078

esük Çukur yer (İbik-İs.).

ēsük gormek Geline gerekli şey-
leri almak (İs.). “Once şey yapıly,
esük gorülüy.” Abaz, 2004: 95

eş Arkadaş (Çr.).

eşeğe ters bindirmek Çocukların
yaramazlıklarıyla büyüklerin
kafasını karıştırması (Bademce-
Ka.).

eşeğimin kulakları civredir Canı
çok yandı, yerinde duramaz ar-
tık anlamında bir deyim (Os.).

eşeğim kiraya → Eşeğim kürüye
(Os.).

eşeğim kürüye Bir oyuncunun
eşek, bir oyuncunun da onun
sahibi olduğu, sahibin eşeğin
kulağına öteki oyuncuların
duymayacağı biçimde bir il adı
söyleyerek eşeğin sırtına bindi-
ği, öteki oyuncuların hep birlik-
te 'eşeğim kürüye' diye bağır-
dığı, eşeğin sahibinin oyunculara
'buradan nereye?' diye sorması
üzerine oyunculardan birinin
bir il adı söylediği, eşeğe söy-
lenen ili bulursa eşeğin sahibi-
nin eşek, bilen de eşeğin sa-
hibi olduğu bir çocuk oyunu
(Çr.). "Elim ateş, topal sasak, göz bağ-
lama, saklambaç, **eşeğim kürüye.**
Oyunların en heyecanlısı son ikisiy-
di." Özçatalbaş, 2002: 23

eşek (1) Eşek bekçisi oyununda
sırtına binilmeye çalışılan
oyuncu (Çr.). “**Eşek** olan oyuncu,
başını yastığın karnına dayar.”

Oğuz, 2006b: 29

eşek (2) Üzerine herhangi bir şey
koymaya yarayan destek (İs.).

eşek (3) Bir köy seyirlik oyunu
(Çr.).

eşek bekçisi Erkek çocuklar
arasında oynanan bir oyun (Çr.).
“**Eşek bekçisi** oyununun süresi kişi
sayısına göre değişir.”

Oğuz, 2006b: 29

eşeklek 1. Ceviz içinin ortasında
bulunan, içi ikiye ayıran sert
madde (Çıkrık, Eskiköy-Çr.).

2. Elma, armut gibi meyvelerin
yenildikten sonra kalan çekir-
dekli kısmı (Kıcılı-AL.; İs.; Su.;
Çalyayla, Kızılpınar-Çr.). “Elindeki
eşeleği kemire kemire Alosman’ı
uğurladı.” Gümüş, 1977: 78

eşgi 1. Ekşi (Kıcılı-AL.; Su.; Çalyayla,
Dutçakallı-Çr.). 2. Salça (Su.). “Kim
der cacığım gıllı, ayrınam **eşgi.**”

Uçakçı, 2006: 219

eşgili Domates, soğan kullanıla-
rak yapılan bir yemek (Çalyayla-
Çr.).

eşgin Atın tırısra rahvan arası yü-
rüyüşü (İs.).

eşgördüm Bir çocuk oyunu (Gök-
köy, Örencik-Çr.).

eşik Kapı girişi (Çr.).

eşim eş Oyuncuların birbirlerinin
üzerinden atlamaya çalıştığı
bir çocuk oyunu (Çr.). “En az 7
kişiyile oynanan **eşim eş** oyununda ilk
olarak 3 kişi dizilir.” Oğuz, 2006b: 31

eşkere Açık, belli, meydanda
(Çıkrık-Çr.).

eşki Ekşi (Gökköy-Çr.).

eşkili 1. Mercimek, nohut, yar-
ma, taze kabak, fasulye ile ya-
pılan, içine bolca ekşi konan bir
çeşit çorba (Çıkrık-Çr.). 2. Kelle
ile sirkeden yapılan yemek (İs.).
3. Mayalı (AL.). “Canım **eşkili** küş-
külü istemesin.” Yoksul, 2013: 180

eşme (1) Kaynak, göze, pınar (Al.; İs.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.).
 “Eşme suyun ne soğuk / Başına geldiğim yok” Gürsel, 1997: 267

eşme (2) Toprağı kazarak açılmış küçük çukurlar (Çr.).

eşük Hafif çukurluk (Ka.).

eteği düşük Kötü kadın (Çr.).
 “Eteği düşük pasaklının biri”
 Yoksul, 2013: 296

etekçe Eteklik (İs.).

eteklik Belden aşağı giyilen, robadan fiştan, etek (Çr.).

etfaye İtfaiye (Çr.). “Evin bacası tutaştı, goşun **etfaye**ye haber verin.”
 Tuluk, 1991.

etlik Kış için etinden kıyma, kavurma, pastırma, sucuk yapılan semiz hayvan (İs.; Büyükgölücek, Hamamlıçayköy, Ovakarapınar-Çr.).
 “Mahir Ağa önyak oldu, **etlik** için bir dana bağışladı.” Tahir, 2006: 27

etmeme Az süt veren sağmal hayvan (Çr.).

etrenk Et gibi açık kırmızı renk (Çr.).

et satma Düğünlerde oynanan, dayanışmanın önemini anlatan köy seyirlik oyunu (Çr.).

ettikletin Dediği gibi (Su.).

ettikleyin Söylediği, dediği gibi; yaptığı, uyguladığı gibi (Su.).

et toprak Killi toprak (Çr.).

etvaye İtfaiye (Çr.).

etyaran Daha çok parmaklarda çıkan bir çeşit çıban, dolama (İs.; Ka.).

ev arası Mahalle, sokak arası (Çr.).

evayit Armağan (Eskiekin-Çr.).
 “Aman bolca verin **evayitini**
 Töredir, gençleri başgöz ederken”
 Kurtoğlu, 1994: 169

ev bezi Çorum’un yerel dokuması kenefinin bir başka adı (Çr.).

evcek Ailece (Al.; Su.; Çıkrık-Çr.).
 “Filancanın şerbeti içiliyor. Sizi **evcek** okuyor.” Çorumlu, 2009: 83

evcik Çocukların taş toprakla yaptığı oyuncak ev (Su.).

evcil Evine düşkün adam (İs.).

evcimen (1) Ev işlerinde becerikli, evine düşkün, derleyip toparlayan kadın (İs.; Aşağıfındıklı –Su.; Gökköy-Çr.). “Şipir şipir. İşçimen mi işçimen. **Evcimen** mi evcimen.”
 Çorumlu, 2009: 79

evcimen (2) → Evcümen (Çr.).

evcümen Kurul, komisyon, encümen (Çr.).

evcümük → Evcimen (1) (Ka.).

evdirmek Acele etmek, acele ettirmek (İs.; Me.; Su.).

evecen Aceleci (İs.; Dutçakallı-Çr.).
 “Yazı var, kışı var, ne **evecen** işi var.”
 Türkoğlu, 2007: 166

evcenlik Acelecilik (Evcı-Bo.).
 “**Evcenlik** etmek yok.”
 Sarıyüce, 2006:48

evede binme Acele yapma, aceleye getirme (Çıkrık-Çr.).

evedi Acele, çabuk (İs.; Ka.; Su.).

evedileyin Aceleyle (İs.). “**Evedileyin** biri gelicek diy heralda, toprā atmışla.” Abaz, 2004: 160

evedinen Acele, çabuk (Çıkrık-Çr.).

evelcā Önceden (Kayaagzı-İs.). “Bi gun **evelcā** başlar gızın cehizini yapmıya.” Abaz, 2004: 163

evelik → Efelik (Ka.).

even Aceleci (İs.). “**Even** enik gozsüz gunnar.” Kerman, 1997:37

evermek Evlendirmek (İsahacı-Al., İs.; Kamışlı-Su.; Bütet, Çalyayla, Serban-Çr.). “Akıllı düşünene kadar deli oğlunu **evermiş**.” Yoksul, 2013: 28

evet Acele, çabuk (Çr.).

evet efendim yeri (1) 1. Faytonlarda döşemeli oturmalığın kar-

şısında yer alan iki kişilik oturma yeri (Çr.). 2. Köy odalarında kapıya yakın oturma yeri (Çr.). 3. Dairelerde makam masalarının karşısına, hemen masa bitişiğine konan koltuklar (Çr.).

evet efendim yeri (2) Toplumda, alt kademedekilerin üst kademedekilerin buyruklarına uymak zorunda olmaları (Çr.).

evyik Sarı renkte çok özlü bir çeşit buğday (İs.; Çalyayla-Çr.).

ev görmelik Bir kimseye götürülen yeni ev armağanı (Çr.).

evhan Kolayca zarar görebilecek durumda olan, kalitesiz (Aşağı-fındıklı-Su.).

evi ayrı yolu sapa Görüşülmeyen, konuşulmayan kimse, yabancı, başkası (Su.). “**Evi ayrı yolu sapa**, gitsin gidebildiği yere kadar.” Yoksul, 2013: 298

evik Fare yavrusu (Sarimbey-Çr.).

evirgeç → Aktaracak (Eskiyapar, İshacı-Al.). “Anasının elinde **evirgeç**le geldiğini görünce toplanıp biraz öteye kaçarak.” Arısoy, 1970: 65

evirici Tandırda yufka ekmeği pişiren işçi kadın (Kıcılı-Al.; Su.; Büyükgölçek-Çr.).

evitlemek Ayıklamak, seçmek (İs.).

ev kaldırma Evin bütününü özenle temizleme (Çr.). “**Ev kaldırma**, eşikten tavana dek her şeyi yıkayıp arıtma, silip süpürme demektir.” Özçatalbaş, 2002: 17

ev külfeti Evdeki kişiler, aile bireyleri (Çr.). “Bütün **ev külfeti** sürgün kervanına katılmalı...” Tahir, 2004: 92

evleğin Öğleyin (Al.).

evlek Tarlaya tohum ekmek için saban iziyle bölünen kısımlar-

dan her biri (Kulah-Al.; Evcı-Bo.; Gökçam-Su.; Beydili, Boğabağı, Dutçakallı-Çr.). “Bu kokuların en keskin domates **evlek**lerinden geliyor.”

Sarıyüce, 2006: 36

evlekeçi Tarlayı evleklere ayıran işçilerin başında duran adam (Çr.).

evlenleğin Öğleyin (Al.).

evlik 1. Köylerde haremlilik ya da selamlık olarak kullanılan büyük oda (Su.; Kirazlıpınar-Çr.).

2. Pekmez, salça, ekmek gibi kışlık yiyeceklerin konulduğu yer (Alacahüyük-Al.).

evlileme Güveyin gelinin ailesiyle tanışma töreni (Ka.).

evlük Büyük ev (Dereyazıcı-Al.).

evmek Acele etmek, acele ettirmek (İshacı-Al.; Yazır-Bo.; İs.; Kemallı-Su.; Çıkrık, Hamdiköy, Karahisar-Çr.). “Yazı var, kışı var; **evcecek** ne işi var.” Güven, 2013: 189

ev ocak olmak Aile kurmak, ev bark sahibi olmak (Eskiekin-Çr.). “**Ev ocak oldu** da benden yiyecekler Bir baltaya sap olmadık vesselam”

Kurtoğlu, 1994: 14

ev olmak Geçinmek, araç gereç sahibi olmak (Kalecikaya-Al.; Çr.). “Yeni **ev oldukları** için hazırlıkları yoktur.” Özkan, 2004: 34

evrāç → Aktaracak (Alacahüyük, İshacı, Kulah-Al.; Kavşut-Su.). “**Evrāç** kırığındak kadağın çakmış / Ben böyle tapana bir ıras geldim”

Arısoy, 1970: 91

evrağaç → Aktaracak (Eskiyapar-Al.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

evran Fazlasıyla uzayıp yükselen ağaç ya da büyüyen insan (Serban-Çr.). “Gahi pek heybetli **evran** olursun / Gahi şaşkın gah perişan Hilali” Koçak, 1980: 309

evregeç → Aktaracak (Kamışlı-Su.).

evrekaç → Aktaracak (Çr.).
evren Ejderha (Su.).
ev sabı Ev sahibi (Çayhatap-Çr.).
 “Söz içinde benim sözüm / **Ev sabı** iki gozüm” Caferoğlu, 1994: 139
ev sahibi Hanım, evin hanımı (Al.).
evsecek Tahılın taşlarını ayıklamakta kullanılan budaksız ağaçtan yapılmış az kenarlı tepsi (Çr.).
evsemek Tahılın içindeki yabancı cisimleri evsecek denen kapla savurarak temizlemek (Su.).
evsi Tahılın içindeki yabancı maddeleri bir araya getirme (Çıkrık-Çr.).
evsin Avcıların hayvanlardan gizlendiği yer, öneze (Su.; Çr.).
 “Akşama kadar avlakları, **evsinleri**, kapanları dolanmış.”
 Uçakçı, 2006b: 250
evsirmek → Evsemek (İs.).
evsmek → Evsemek (Çr.).
evşelek → Eşelek (Ka.).
evşen etmek İşemek (Çr.).
ev şenliği Bir kimsenin karısı, eşi (İs.).
ev uşağı Evin hanımı (Me.). “Bir herif, **ev uşağını** bir başına bıraktı mı bize iş düşer.” Tahir, 2006: 102
ev üstüne girme İç güveyi olma (Su.).
eya Kaburga kemiği (Çr.).
eyce İyice, adamakıllı (Karkın-İs.; Akçalı-Su.; Göcenovacığı, Serban-Çr.). “Sakarya’dan Akdeniz’e döküldü / Düşmanı bir **eyce** döğmüştü atam”
 Arız, 2005a: 273
eyceğine İyice, adamakıllı (Göcenovacığı-Çr.). “Anam da bir gün onu **eyceğine** haşlamış.”
 Çorumlu, 2009: 1649
eyçç Yayılmakta olan koyun ya da keçileri geri döndürmek için

söylenen söz (Su.).
eyi İyi (Körkü-Su.; Evcioirtakışla, Hı-mıroğlu, Sarimbey, Serban, Üçköy-Çr.). “Ülkemizde dürüst insan yok de-ğil / **Eyi** amma, kirli kadar çok değil”
 Çırakman, 2002: 66
eyicağne İyice (Su.).
eyicane İyice (Su.).
eyicene İyice (Harunköy-İs.). “Onu-ñnan **eyicene** çarpıyı öte beri.”
 Abaz, 2004: 130
eyikmek İyileşmek, onmak (Çr.).
 “Sözümü dinnemezszen **eyikem**sin.”
 Tdk, 1993: 4501
eyilik İyilik (Akçalı, Körkü-Su.; Serban-Çr.). “Beni eyi tanı, altında kal-mam ben bu **eyiliğ**in.”
 Seyda, 2006: 55
eyiletmek Deriyi, kürkü, postu kullanabilecek hale getirmek, tabaklamak, sepilemek (Çr.).
eyinlikli durmak → Eyinnik durmak (Çr.).
eyinnik durmak Rahat durmak, yaramazlık yapmamak (Palabı-yık-Çr.). “Sinir bozuk yanımızdan ır-mıyor / Dürtüklüyor hiç **eyinnik dur-muyor**” Özgür, 2002: 92
eyle (1) Eğle, durdur (Eskiyapar-Al.). “Gidiyom **eyle** beni / Zülfüne bağla beni” Gösterir, 2011: 156
eyle (2) Öyle (İs.). “Hele bir yol yüzü nü açsın da **eyle** gör.”
 Benice, 2002: 126
eylenmek (1) Alay etmek (Çr.).
eylenmek (2) Durmak (Evcioirtakış-la, Sarimbey-Çr.). “**Eylenme** yollarda o diyara var / Sakın güllerine kondur-masın har” Şahadoğru, 1995: 79
eylim eylim Salkım salkım (Ka.).
eymenmek İmrenmek (Su.).
ey mi Tamam mı? Kabul mü? (Çr.).
eynik durmak Rahat durmak (Çıkrık-Çr.).
eynul Eylül (Çr.). “**Eynul** gelince Ço-

rum'un kışı başlar.”
 Yoksul, 2013: 302
eyrek (1) Göğüs kemiğine birleşmeyen en alttaki üç kaburga kemiği (İs.).
eyrek (2) → Eğrek yeri 2 (İs.).
eyrice → Eğrice (Ka.).
eyseri (1) Çok soğuk (Su.).
eyseri (2) → Enser (Çıkrık-Çr.).
eyvan Köşk (Çr.).
eyvaz Üvez (İs.; Eskiiekin-Çr.). “Pazardan **eyvaz** gurusu mu alıyon hemen öyle?” Özçatalbaş, 2003: 68
eze Vücudun organları, aza, belden, omuz (Alpagut-Do.; Su.; Karadona, Üçköy-Çr.). “**Ezelerine** gurtlar düşesice!” Yoksul, 2013: 303
ezen Ezan (İs.; Tatar-Çr.). “**Ezenler** okunuyor müjdeler olsun, galbimiz nurla dolsun.” Oğuz, 2007a: 43
ezenip büzenmek Mahcup duruma düşmek, utanmak (Su.). “Beni görünce **ezendi büzendi.**”
 Uçakcı, 2006 : 362
ezenmek Gitme ile durma arasında bir yürüyüş (Çr.).
ezentere Anason (Dutçakallı, Gököy-Çr.).
ezeyip bezemek Sözü gereksiz yere uzatmak (Çr.). “Yeter artık **ezeyip bezeyip** durma.”
 Yoksul, 2013: 653
ezgi Eziyet, sıkıntı (Çr.).
ezgilemek Bir işi inceden inceye düşünerek yapmak (Çr.).
ezgin Çok cefa çekmiş, küçük yaşta yaşamın güçlüklerini görmüş kimse (İs.). “Bu aşkın elinden sinem **ezgindir** / Ceset candan, can cetsen bezgindir” (Deli Boran)
 Ercan, 1991: 191
ezireil Azrail (Çr.). “Deli gönül bir guyunun üstünde / **Ezireil** can almanın gastinde” Caferoğlu, 1994: 145
ezüncü Cin (Bademce-Ka.).

ezva (1) Ecza, ilaç (Çr.).
ezva (2) Kibrit (Çr.).
ezvacı Eczacı (Çr.).
ezvane Eczane (Al.; Eskiöy-Çr.).
 “Derünü **ezvaneler** gapalı mı?”
 Tuluk, 1991.

F

fâârlenmek Böbürlenmek (Su.).
fadime Erkeklerce oynanan halay türü bir halk oyunu (Su.).
fadimem Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
fağrımak → Farımak (Perçem-Al.).
 “Dağlara kar yağdı aşkım **fağrıdı** / Donuldu şu aşkım çüşüm kalmadı” (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 110
fağrimek → Farımak (Eskiiekin-Çr.). “Bacakgerenlerde gözüm sağrıdı, Sakızlık burunda dizim **fağrıdı**”
 Kurtoğlu, 1998: 15
fakır Yoksul (Acıpınar-Çr.). “Şimdi rağbet zengine / Yüz veren yok **fakıra**” Gösterir, 2011: 88
fakırdamak Çok kaynamak (Os.).
falaka At arabaları ile pullukta at koşumlarının bağlandığı ağaç parça (Su.).
faldır faldır Işık yansıması (Su.).
 “Gözü **faldır faldır** yanıyo.”
 Uçakcı, 2006: 362
faldırık Sözcükleri, hareketleri normal olmayan kimse (Çr.).
fangıt Eskimiş, kullanılmış kapacak (Çr.).
fanila Alt pijama (Al.).
fanlamak Yankı yapmak, yankılanmak (Çr.).

fabırğa Fabrika (Harunköy-İs.). “Bi fabırğada çalışıyom Angara’da.”

Abaz, 2004: 152

farbıka Fabrika (Al.).

farfarı (1) Bağısız, deli tepek, içindeki yüzünde (Me.).

farfarı (2) Tutumsuz, savurgan (Çr.).

farımak Gücü azalmak, güçsüz kalmak, çürümek (Akçalı-Su.; Çr.). “Ama karı yiğit olduğundan hiç farımamış...” Tahir, 2008: 200

farimek → Farımak (Akçalı-Su.; Eskiakin, Evcirtakışla, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). “Farimedik kul idim / Bir kız kuruttu beni”

Gösterir, 2011: 159

farkıt Çok eskimiş, ele alınacak yeri kalmamış eşya (Çr.).

farşa Terbiyesiz, edepsiz (Çıkrık-Çr.).

fartal İyi, kötü hiç bir söze aldırış etmeyen kimse (Çr.).

fartfurtçu Gelişigüzel iş yapan, konuşan, palavra atan kimse (Ka.).

fartfürteci → Fartfurtçu (Ka.).

fasfas Kaba yumuşak bir cisme basıldığında çıkan ses (Çr.).

“Odayı Isparta halıları ile döşemiş, basdikça ayaklar fasfas gömülüyor.”

Tdk, 1993: 1838

fasille Fasulye (Harunköy-İs.). “Gabak olsun, fasille olsun her şey bişürüle.” Abaz, 2004: 129

fasit İkilik çıkaran kişi (Ka.).

fasla İri iri kesilmiş kabak dilimi (Kıcılı-Al.; Ka.; Çalyayla, Ova-karapınar-Çr.). “Kabak pişirdim fasla / Şu ömrüm geçti yasla” Gösterir, 2011: 76

fasla fasla İri iri (İs.; Çıkrık-Çr.). “Fasla fasla kabarmış her yanı.”

Yoksul, 2013: 305

fasulye sıırığı Uzun boylu kimse (Çr.). “Fasulye sıırığı gibi olmuşsun bu ne hal böyle?” Yoksul, 2013: 305

faşfaş atmak Suyun basınçla akması (Çr.).

faşır faşır 1. Suyun taşacak gibi kaynaması (Çr.). 2. Suyun fişkırarak gür akması (Çr.). “Sular faşır faşır fişkırıyor.”

Yoksul, 2013: 582

fatmacık Gülhatmi çiçeği (Os.).

feelsiz Doyumsuz (Su.).

feldir feldir Göz açıklığı bildiren söz (Su.).

felenga Tepesi üstü (Os.).

felenga aşmak Tepesi üstü düşmek (Os.).

fel fel Keskin, canlı, dikkatli bakmayı anlatır (Çr.).

felfele Eğlence, şenlik (Al.).

felfellemek Eski hareketliliğini, canlılığını yitirmek (Çr.). “Keklik gibi felfeleyip düşüverdi.”

Yoksul, 2013: 439

felfes Dikkatsizlik, düzensizlik, tertipsizlik (Çr.).

felik Yakın yerde çıkan su (Ka.). “Güzele elik, yakın suya felik ... derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

fellik fellik aramak İvediyle, te-laşlanarak, yoğun bir çabayla bir eşyayı, bir kişiyi ya da bir yeri bulmak için aramak (Çr.). “Seni iki saattir fellik fellik arıyok.”

Kerman, 1997: 64

fenikmek 1. Başı dönmek (Çr.).

2. Dermanı kesilmek, iyice yorulmak (Aşağıfındıklı-Su.).

feniktirmek Sersemletmek (Çr.).

fer Güç, kuvvet (Su.).

ferağımak Yaranın iyileşmesi (Çalyayla-Çr.). “Ecik ferayalım diye bi yere oturmuşlar.”

Uçakcı, 2006b: 172

ferah Kolay (Su.; Gökköy-Çr.).

ferfecir Açık göz, uyanık, aşırı ilgili (Kayı-Çr.).

ferfene Ortaklaşa yapılan yemekli, içkili toplantı (Gölet-Ka.; Su.).

"Biraz da bulgur toplar, **ferfene** yapardık." Sarıyüce, 2004: 157

ferfilişli Eli işe yatkın olmayan (Çıkrık-Çr.).

ferik (1) 1. Buğday başaklarının yeni sertleşmeye başladığı zamanki durumu (Çr.). 2. Taze, yetişmemiş (Su.). "Arpayı gurut biç, buğdayı **ferik** biç."

Kerman, 1997: 46

ferik (2) Kümes hayvanlarının civcivlikten çıkmış yavrusu, piliç (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; İs.; Ka.; Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). "Evvla başladın güzel **ferikten** / Post ettin deriyi soydun boz tilki"

Arısoy, 1970: 64

ferimek → Farımak (Çr.).

ferk Sürülmüş tarla (Eskiköy-Çr.).

"Yaylaya yokarı cilga yol gider / Kimi ekin eker kimi **ferk** eder"

Gösterir, 2011: 274

fermane Eskiden kadınların giydiği, önu işlemeli düğmesiz yelek (Çr.).

fermaniye → Fermane (Su.).

feselli Hamuruna yağ konularak pişirilen yufka (Al.).

festen Robadan yapılan, büzgülü, bol yatak giysisi, gecelik (Çr.).

feşel Yaramaz, haşarı insan (Harunköy-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.). "Öyle de **feşel** insanlarıdır." Abaz, 2004: 130

fetil Bazlama (Çıkrık, Karagöz-Çr.).

fevil 1. Açgözlülük (Çr.). 2. Herkesin gönlünden geçirdiği düşünce (Bayat, Karahisar-Çr.). "Hak sevdiği kuluna eylemez zulüm/ Herkesin **fevili** başa getirir" Çevik, 2008: 35

fevilsiz Doyumsuz (Su.). "Bu ne **fevilsiz** insanmış, daermen gibi uğudüyo." Uçakcı, 2006b: 231

fihâre Yoksul (İkipınar-İs.). "Fihâriye vedile de, **fihâre**ydi bunnar."

Abaz, 2004: 124

fıkara Yoksul, fakir (Göcenovacı-Çr.). "Fıkara binek ararken sırtına binecek çıkar." Yoksul, 2013: 308

fıki Sıkı etki, baskı (Çr.).

fıkramak Yıyeceğin ekşimesi (Kıcılı-Al.; Çalıcı, Çalyayla-Çr.).

fılar Ökçesiz erkek ayakkabısı (Çr.).

fıldır fiş Çabuk, sürekli biçimde (Çr.). "Bebek de **fıldır fiş**, ona bakıyordu." Seyda, 2006: 186

fılıka Musluk (Ka.).

fıncı Çocukların oynadığı bir oyun; maymuncuk (Mustafaçelebi-Çr.).

fındığı Fındık renkli kadifeden yapılan bindallı (Çr.).

fıngırdamak Ses çıkarmak (Su.).

fırçıklı Oynak, hoppa (Çr.).

fır dolayı Bir şeyin bütün çevresi, her yan (Os.; Çr.). "Sininin çevresinde **fır dolayı** kabarık minderlere oturdular." Sarıyüce, 2004: 73

fırdolayım Çevre, daire (Çr.). "Fırdolayım oturdum."

Caferoğlu, 1994: 221

fırık Sonu gelmeyen iş (Çr.).

fırk Irmak ya da sel sularının getirdiği çamurlu toprak (Ka.).

fırkımak → Fıkramak (Çr.).

fırlandırmak Döndermek, dolaştırmak, fırlatıp atmak (Çr.). "Bu şarap seni **fırlandırıp** yere vurmaz mı?" Tahir, 2006: 78

fırlanmak Dönmek, dolaşmak, gezmek (Evcı-Bo.; Su.). "Çorum'un çevresini bir dolandı, **fırlanıp** geldi, mahpusdamının üstüne çöktü."

Tahir, 2007: 301

fırtık (1) Oynak, hoppa (İs.; Göcenovacı-Çr.). "Senin de işin **fırtık**" dedi inerken. (Gümüş, 2005a: 4)

fırtık (2) Sonucu olmayan şey (Çr.).

fırtık (3) Sümük (Su.).

fırtmak Herhangi bir şey yerinden oynamak, çıkmak (Çr.).

fısdanak Birdenbire havası inme (Çr.).

fısırık Bir çeşit tulumba tatlısı (Ka.). "Şerbet sıcak sıcak **fısırıkların** üzerine dökülür." Dbk, 2003: 92

fıska Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı (Çr.).

fıstık Sarı (Bademce-Ka.).

fıstıklı 1. Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
2. Boncuk örgü motifi (Su.).

fiş Çoban köpeğinin boynuna takılan mahmuzlu demir halka (Mahmutlu-Su.).

fişgi (1) Kadınların şaka niteliğinde söylediği hafif küfür (Çr.). "Elini tahdiya getiririm senin deli **fişgi**." Özçatalbaş, 2002: 19

fişgi (2) 1. At gübresi (Palabıyık-Çr.). 2. Sulu hayvan pisliği (Külah-Al.; İs.; Kamışlı-Su.). "**Fışgıdan** olacak yakacak olmaz olsun" Yoksul, 2013: 310

fışgın Sürgün (Ka.).

fışıl Yaramaz çocuk (Ka.).

fışılmak Kızılmak, sinirlenmek, hiddetlenmek (Serban-Çr.). "İsmail de bazı çoşar **fışılar** / Güzel güzel çamın dalına benzer" Koçak, 1980: 358

fışır fışır (1) Kızgın, öfkeli (Obuk-Do.).

fışır fışır (2) Suyun ses çıkararak akması (Çr.). "Suyun **fışır fışır** akması insanın gönlünü ferahlatıyor." Yoksul, 2013: 584

fışkı (1) Arsız, ahlaksız kadın (Serban-Çr.). "Aşıklık yapaman **fışkı** Gönlümü niçin bozarsın" Koçak, 1980: 344

fışkı (2) 1. At, eşek dışkısı (Ka.; Palabıyık-Çr.). 2. Sulu hayvan pisliği (Külah-Al.; İs.; Kamışlı-Su.). "**Fışkının** içinde arpa arayan tavuk musun sen?" Yoksul, 2013: 310

fışkı (3) Kokuşmuş nesne (Os.).

fışkı (4) Üzüm cibresi (Çr.).

fışkırmak → Fıkramak (Çr.).

fışkın Ağaç dibinden süren sürgün (Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Acı bademin **fışkını**, şallağın şışkini." Yoksul, 2013:3

fiykıtmak Sözünden dönmek, kaçmak (Çr.).

fida → Fide (Tatar-Çr.). "Çiçek diktim **fida** ile / Gözyaşlarım sile sile" Çağıl, 2013: 17

fiddirik Oynak (Su.).

fide Başka yere dikilmek üzere tohumdan yetiştirilen, belli bir büyüklüğe ulaşmış sebze (Eskiyapar-Al.; Beydili-Çr.). "**Fideler** birdenbire boy atmaya başladı." Yoksul, 2013: 310

fidetmek Ödeşmek (İs.).

fidit Yeni dikilen bağ (Ka.; Os.; Serban-Çr.). "Yarınsı da bizim **fidide** gitti / Hiç hatır sormuyor delidir deli" Koçak, 1980: 303

fijge Dalların uç kısmı (Al.).

fil Kapı, pencere ya da dolabın sürgüsü ya da mandalı (Çr.).

filbari Nilüfere benzeyen bir çiçek, filbahri (Çr.). "Bahçelerde **filbari** / Rüyamda gördüm seni" Ertekin, 2006: 27

filcan Fincan (Su.).

filcan oyunu Kışın odalarda toplanan oyuncuların bir yüzüğü tepsi içindeki fincanlardan birinin altına sakladığı, öteki oyuncuların bulmaya çalıştığı oyun; yüzük oyunu (Çr.).

fildirfiş Gözü sağda solda, hareketli, uyanık (Çr.).

filfil Tohum (Çr.). "Karnefilin **filfil** Nerden aldın bu dili" Ertekin, 2006: 78

filik Tiftik keçisinin ince, uzun, yumuşak, parlak tüyü, tiftik (İs.);

- Os.; Su.; Ovasaray-Çr). “**Filik** dokudum yârim / Yüksek okudum yârim” Aytekin, 2003: 81
- filikli** Bir çeşit kilim (Su.).
- filize** Yüzük taşı, firuze (Çr.). “Barmağında **filize** / Selam söylen horuza” Ertekin, 2006: 25
- filke** Musluk (Gölet-Ka.; Os.).
- fingirdek** Yılışık hareket eden kimse (Dutçakallı-Çr.). “**Fingirdekle** fingirdeşme, başka yaraları deşme.” Yoksul, 2013: 310
- fini** Küçük ev köpeği (İsahacı, Kıcılı-Al.; Dutçakallı-Çr.). “Kızılhamza ya vardık oynadık ceviz / Göbücün **fini** ni ne yaman yavuz” Arısoy, 1970: 89
- fintonlamak** Birisine kızarak aniden çekip gitmek (İs.).
- firç** Söz inceliği, nükte (Çıkrık-Çr.).
- firek (1)** 1. Asma kilit (Su.). 2. Kapı kolu (Yağcılar-Ka.).
- firek (2)** Domates (İs.; Çıkrık-Çr.).
- firengi** Kapılarda, çekmecelerde, sandıklarda kullanılan bir kilit (Çr.).
- firik** 1. → Ferik (2) (Os.). 2. Olgunlaşmak üzere olan bitki ürünü (Külâh-Al.; Fındıklı-Or.; Gökçam, Kamışlı-Su.). “Ne tatlıydı ekinlerin **firiği** / Ac’ olurdu Kadılı’nın eriği.” Sağmen, 2009: 150
- firisinmek** 1. Suyunu sıkmak (Su.). 2. Hafif kurumak (Su.).
- firitmek** Yaş olan şeyleri biraz kurutmak (Çr.). “Arpayı kurut, buğdayı **firit**.” Yoksul, 2013: 68
- firkete** Bir çeşit tığ oyası (Çr.).
- firtik** Makbuz (Me.).
- fisdon** Kadın giysisi (Turgut-Çr.). “Bayramda garip karına / **Fisdon** alıp verdin mi hiç” Gardaş, 1979: 4
- fisfis** Gizli söz (Çr.). “Ben fasfaslardan **fisfis**lerden korkman öyle!” Seyda, 2006:243
- fisirdemek** Fısıldamak, yavaş sesle konuşmak (Çr.). “Boğazlayıp kellesini çöplüğe atmak için geceyi beklediği **fisirdendi** kulaktan kulağa.” Gümüş, 1977: 75
- fiske** Şamdan (Çr.).
- fistan** Kadın giysisi, entari (Körkü, Ortaköy-Su.; Beydili, Çalyayla, Sarimbey-Çr.). “Şimdi misler saçar gülle gülistan / Güzeller giymiştir firçalı **fistan**” Özgür, 2002: 77
- fişdirik** Delidolu (Çr.).
- fişek (1)** Kağıttan yapılan huni (Çr.). “Yaylaya gelen tütünden biraz verisen, **fişek** yapar satarım.” Tahir, 2006: 276
- fişek (2)** Yayık tokmağı (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla-Çr.).
- fişeklik** 1. Bir çeşit gerdanlık (Çr.). 2. Üzerine altın takılan, omuzdan bele değin uzanan kuşak (İs.). “Nişanlı gızlara bi başdan şurdan şöyle altın bulularıdı, **fişeklik** dahallarıdı.” Abaz, 2004: 97
- fişgen** Ağacın yeni çıkmakta olan ya da çıkmış dalı (Gölet-Ka.).
- fişir fişir yanmak** Çok kaşındırıcı biçimde olağanüstü yanmak (Os.).
- fişmanca** Bilinmeyen kişi (Su.).
- fişne** Vişne (İs.; Su.; Tatar-Çr.). “Entarisi **fişneden** / Şimdi gelir çeşmeden” Gösterir, 2011: 237
- fitne fücür** Sürekli kötülük düşünen, ortalığı karıştıran, söz taşıyarak kişileri birbirine düşüren, bundan zevk alan kimse (Çr.). “O adama bek yanaşma, **fitne fücür**un biri.” Kerman, 1997: 64
- fitoz** Gelinlerin başlarına çevre ile yapılan hotoz şeklinde saç biçimi (Çr.). “Bugün ayın otuzu / Başındadır **fitozu**” Ertekin, 2006: 34
- fittik** Işık (Dutçakallı-Çr.).
- fiyç (1)** Ayak (Çr.).

fiyç (2) Çivi (Çr.).

fiyet Eder, paha, fiyat (Körkü-Su.).

“Etiket icabı mahdudu **fiyet** / Bildiğini satar, nerede heyet?”

Çırakman, 2002: 114

fizah Sızıldanma, inilti (İsahacı-Al.; Serban-Çr.). “Ayağımda çıktı bir acı çıban / **Fizahım** artıyor halim pek yaman” Arısoy, 1970: 79

fizölü Fuzuli, gereksiz (Çr.).

fokurduma varmak Birden fazla kişinin baş başa vererek, alçak sesle dedikodu yapması, tepkilerini göstermek, ortalığı karıştırmak için anlaşmaya varması (Çr.). “Garısının üstüne evlenen adam gaaveye girince, masadakilere hemen **fokurduma** vardılar.”

Kerman, 1997: 65

fokur fokur Suyun kaynama biçimi (Su.). “**Fokur fokur** kaynayan su içine tutarak eritip yumuşattı.”

Sarıyüce, 2004: 62

foldur foş Bol, geniş giysi (Kardona-Çr.).

folluk Kümeste, tavukların yumurtlaması için yapılan yer (Beydili-Çr.).

fonguraf Gramofon (Çr.).

forsumak Bozulmak, çürümek (Os.).

forşumak İyice gevşemek (Os.).

fosfuruk Kassız, şişman insan (Çr.). “Ondan peelivan mı olur? **Fosfuruğun** biri.” Kerman, 1997: 19

foslak Güçsüz, bitkin, üzerine gevşeklik çökmüş kimse (İs.).

fosturuk (1) İyi ya da kötü hiç bir söz ya da olaya aldırış etmeyen; ne doğana gülen, ne ölene ağlayan kimse (Çr.). “Töleğe tutulmuş **fosfuruklar** gibi kalakalırız ortada.” Genç Hitit, 2006/2: 8

fosturuk (2) Şişman (Çr.).

fosudak Birdenbire, anında (Çr.). “Zılgıt yiyince forsu **fosudak** indi.”

Yoksul, 2013: 673

fosur fosur 1. Kabarma (Çr.).

2. Dumanı çıkararak (Çalyayla-Çr.).

fosurgan Çekingen (Gökçam-Su.).

foşudanak Birdenbire kabarma (Çr.).

foşur Tüfek (Eskiekin-Çr.). “**Foşur**lara kuru sıkı basılır / Gelin ata yastık gibi yasılır” Kurtoğlu, 1994: 175

fofin Ayakkabı, potin (Çr.). “Çok zenginse bir gerdanlık, ipekli iç çamaşırı, bir kat urba, ayağa ışılak **fofin**.”

Çorumlu, 2009: 84

foturaf Fotoğraf (İkipınar-İs.). “Şu eşşēñ **foturafını** alıvirelim.”

Abaz, 2004: 121

frek Domates (Obruk-Do.).

fukara Yoksul, fakir (Çr.). “**Fukaranın** şaşkıını, beyaz giyer kış günü.”

Yoksul, 2013: 313

furmak Vurmak (Al.; İkipınar-İs.; Bademce-Ka.). “Ordan Musin gaktı, iki kere **furdu**.” Abaz, 2004: 123

furunmak Fes, şapka gibi başlıkları örtünmek (Harunköy-İs.). “Es-giden gafamıza fes **furunuduk**.”

Abaz, 2004: 128

futa Çeşitli renklerde, desenlerde çizgili ya da düz ipek kumaşlara verilen ad (Çr.).

G

gaal (1) Hayvan pisliğinin sobada ya da tandırda yakılmak için kurutulmuş küçük parçaları (Külah-Al.).

gaal (2) → Gaka (2) (Çıkrık-Çr.).

gaallemek → Çirlemek (Obruk-Do.).

gaba Kaba (Su.). "Baba sarığı **gaba**, ana derdine yana." Uçakçı, 2006: 216

gaba dolma Bir heybe, kilim motifi (Su.).

gaba guşluk Öğleye doğru, saat on sırası (Su.).

gabak Kabak (Ka.; Su.; Çr.). "Var mı bana yan bakan lan, **gabak** gibi oyarım ha!" Özçatalbaş, 2003: 122

gabakçı Düşüncesiz, boş adam (Su.).

gabal Götürü pazarlık (Çr.).

gabala Götürü pazarlık (Çr.). "Tarlanın döşenmesini **gabala** verdim." Tdk, 1993 : 1882

gabalak İri, büyük, seçme (Ka.).

gabık Kabuk (Çalyayla-Çr.).

gaba poyraya dakmak (1) Değirmen oluşunun suyunu çoğaltmak (Çr.).

gaba poyraya dakmak (2) Gü-rültüye getirmek, bağırıp çağır-mak, yüksek sesle konuşmak (Çr.).

gabayel Lodos (Su.).

gabıklı Sünnet olmamış kimse (Su.).

gabırğa Kaburğa (Su.).

gabulak Kabakulak (Su.).

gacak 1. Mutfak dolabı, terek (Su.). 2. Tencere, kazan gibi kaplar (Su.).

gacırdama Gacırdama (Çr.).

gaç Kaç (İs.; Su.; Çr.). "İçine **gaç** kişi giriy." Abaz, 2004: 104

gaçak Eşkiya (Su.).

gaçılmak Çekilmek, uzaklaşmak (İs.). "Edirafdan **gaçılıñ**, **gaçılıñ!** merdimeni açallardı." Abaz, 2004: 99

gaçınmak Çekinmek (Esentepe-İs.). "Gaynından, gaynatasından, hep-sinden **gaçınıyola.**" Abaz, 2004: 119

gada 1. Dert, bela, çile, hastalık (KülaAl.; Yazır-Bo.; Su.; Serban-Çr.). "Bilmiyomla görmedim çok gada sa-var." Yoksul, 2013: 138

gadagayıp Ansızın (Çitli-Me.).

gadak (1) Kadar (Küçükpalabıyık-Çr.).

gadak (2) Kardeş, arkadaş (Gölet-Su.).

gadak (3) Küçük ayakkabı çivisi (Su.).

gadaklamak Desteklemek (Çr.).

"Duvar bir tarafa eğilmiş, ağaçlarla **gadaklattım.**" Tdk, 1993: 1889

gadamak Kısaltmak (Çr.). "Bizim çocuğun elbisesi çok uzun olmuş etek-leri yerde sürünüyor, kesmiye kıya-madım içine büküp **gadadım.**"

Tdk, 1993: 1889

gadana (1) Katana, iri beygir (Çr.).

gadana (2) Burnu büyük (Su.).

gadar Kadar (Serban-Çr.). "Ne **gadar** methetsem o gadar metin / Ellere aç-mıyak sır sizin ile" Koçak, 1980: 23

gadaş Kardeş (Ba.; Eskiöy-Çr.).

"Çaliverdim çimdiği / Eloğlu **gadaş** m' olur" Akbaş, 1983: 43

gaddel Sert, acı, keskin, çok (İs.; Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Hoca-nın bi gün eşsaani çalmışlar. Bek **gad-del** üzülmüş." Çorumevi, 1996: 23

gadder Derecesi yüksek (Os.).

gaddirmek Kaldırmak, dik tut-mak (Su.).

gaddiyen Kesinlikle (Harunköy-İs.). "Şöyle **gaddiyen** konuşmam, otu-

mam da.” Abaz, 2004: 153

gadef Kadayıf (Su.).

gader yaşından galhmadan Er-
genlik çağına gelmeden büyük
işlere girişenleri kınayan bir de-
yim (Çr.). “**Gader yaşından galh-**
madan evlenmeye galhma.”
Kerman, 1997: 65

gadeyif Kadayıf (Os.).

gadimi Sürekli (Gölköy-İs.; Os.;
Su.). “Bizim Şerfe desen yardım ediyi
gadimi.” Abaz, 2004: 164

gadirlik Haksızlık yapma, zarar
verme (Su.). “Onun bana çok **gadir-**
liği dokundu.” Uçakçı, 2006: 362

gadunum Beğenilen, hoş giden
şeyler için kullanılan bir ünlem
(Gölet-Ka.). “Oh **gadunum!** Ayran da
bu sığağa iyi gitti.” www.golet.tr.gg/

gafa (1) Bingıldağın gereğinden
çok büyümesi biçiminde ço-
cuklarda görülen bir çeşit has-
talık (Çr.). “Gafa olmuştur **gafa**, go-
türüp çırpırtmalı ocağa.”
Özçatalbaş, 2002: 85

gafa (2) Kafa (Serban-Çr.). “**Gafası**,
bingıldağı nasıl, sertleşti mi?”
Özçatalbaş, 2002: 85

gafa kâdı Kimlik belgesi (Su.).

gafasız Akılsız (Serban-Çr.). “İşe hor
bakma **gafasız** / İşe bağlanmak tica-
ret” Koçak, 1980: 247

gafe Kahve (Çr.). “**Gafiye** verir gavı-
rır, tütüne verir savırır.”
Yoksul, 2013: 314

gafil gada Habersiz (Kamışlı-Su.).

gafsarası dar Kafası bozuk, si-
nirli (İs.).

gaga Çocuk dilinde şeker (Su.).

gagıldak İki cevizden ip geçire-
rek yapılan oyuncak (İs.).

gag kadar Bir parçacık (Os.).

gagra Minder gibi dar, uzun ya-
tak (Su.).

gağillamak → Çirlemek (Çr.).

gağırmak Bastırmak, zorlamak,
bükerek kaldırmak (Çr.). “Fazla
gağırma, sonra kırarsın.”
Tdk, 1993: 1893

gağış gağış Gürül gürül (Ka.).

gağıştı Çağıldı, su grültüsü (Ka.).

gağını Kağını, öküz arabası (Hay-
dar-Al.; Su.; Turgut-Çr.). “**Gağını** gi-
rik öküz hasta / Ho diyecek zaman de-
ğil” (H. Şahin) Çırakman, 1992: 137

gağşak Eskimiş, yıkılmaya yüz
tutmuş yapı ya da eşya (Gökköy-
Çr.).

gağşamak Gevşemek, dağılmak,
yıpranmak (Çr.). “**Gağşamış** duva-
rın dibinde türkü söylenmez.”
Yoksul, 2013: 314

gaham Erkek soyundan gelen
akraba, tanış, tanıdık (Su.).

gahbe Orospu (Çr.). “Ah ülen ah,
yaktın beni gıvrak **gahbe!**”
Özçatalbaş, 2002: 113

gahillenme Üzülme, duygulanma
(İs.).

gahir Kahır, sıkıntı (Ba.). “Ben de
seniyen **gahir** çektim.”
Akbaş, 1983: 16

gahirlenmek Üzülme (Yağcılar-
Ka.).

gahmak Kalkmak (Körkü-Su.; Çay-
hatap-Çr.). “Söz aldı papağan ayağa
gahdı / Bir dakika dedi gözlüğün
dahdı” Çırakman, 1992: 153

gahrimen Vefakâr, cefakâr (Su.;
Kuzeyköy-Çr.).

gak (1) Kalk (Karkın-İs.). “Zabahle-
yin gine **gak** hadi bahıyım tallıya ta-
pana.” Abaz, 2004: 143

gak (2) Olgun meyvelerden kesilerek hazırlanan hoşaflık (Os.).
“Genellikle **gak** diye isimlendirdikleri,
meyvelerden...” Saraçer, 2000: 270

gaka (1) Çocuk dilinde yumurta
(Çr.).

gaka (2) Yeşil kabuğundan çıkarılmış ceviz (Çr.).

gakırdak Koyun kuyruğunun kavrulmuşu, kıkırdak (Ka.; Os.).

gakışlamak Dürtmek, itmek, itelemek (Çr.).

gaklamak Kurutulacak meyveleri dilimlere ayırmak (Gölköy-İs.; Çalyayla-Çr.). "Erikleri **gakladım**, ortalığı pakladım." Yoksul, 2013: 288

gakmak (1) Gaga (Çr.).

gakmak (2) Kalkmak, ortadan kalkmak, sona ermek (İkipınar-İs.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.). "Şimdi aradan **gaktı** eski töreler / İnsan muhabbetten yozuldu gitti" (Sefil Ali) Çırakman, 1992: 60

gakmak (3) Sokmak, saplamak (Çr.). "Herif sinirlendi pıçağı böğrüne **gaktı**." Tdk, 1993: 1898

gakmaklamak Gagalamak (Çr.).

gakşak Baygın, sarhoş (Çr.).

galaba Kalabalık (İs.). "**Galabaysa** oña göre ayallıyoñ." Abaz, 2004: 136

galaklı Başlı topuzlu olan şeyler (Çıkrık, Küçükpalabıyık-Çr.). "Köraslan **galaklı** gramofonunu getirmedığıne pişman olmuştu." Aksu, 2013: 49

galan Artık (Esentepe-İs.). "Biz **galan** asker garısıyuk, deyip bir daha demiyor." Benice, 2002: 187

galata Sürahi biçiminde yapılmış toprak testi (Çr.).

galatlamak Birinin yanlışını çıkarmak (Çr.).

galbır İri gözlü elek, kalbur (Su.; Çr.). "Anam bize **galbır**la su çekiyordu." Bayram, 2008: 372

galbur Kalbur (Gökköy-Çr.). "Kalburcu gelse de bi **galbur** alsam / Aynalı beşiğe de bebek belesem"

Oğuz, 2007a: 113

galdır gaşak Dağımıklık (Su.).

galdırğavşak Çok gevşek, çok bol (Gölet/Ka.). "Masa **galdırğavşak** olmuş." www.golet.tr.gg/

galdırmak Kaldırmak (Bozdoğan-Al). "Senliği benliği **galdır** aradan /

Cümlemizi bir Mevla'dır yaradan"
Oğuz, 2007b: 27

galdurum Evlerde oturmak için kullanılan yer (Bademce-Ka.).

gäle almamak Ciddiye almamak (Su.). "Benim lafımı **gäle almadı**." Uçakçı, 2006: 362

galebet Müebbet hapis (Çr.).

galem (1) Kalem (Çr.).

galem (2) Aşı yapmak için bir ağaçtan kesilen dal (Çalyayla-Çr.).

galey Kalay (Çr.).

galeyli Kalaylı (Çr.). "**Galeyli** gazan gapağı, içinde halva topağı." Caferoğlu, 1994b: 111

galga Balkon (Yağcılar-Ka.).

galıç (1) Bir cins köylü ayakkabısı (Çr.).

galıç (2) Kısa kalan arpa ya da buğdayı biçmekte kullanılan küçük orak (Alacahüyük, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.).

galık 1. Kalıntı, geriye kalan şey (Çr.). 2. Evde kalmış kız (Su.).

galın → Başlık (Su.).

galın kesimi Evlilikte erkek evinin kız evine yaptığı parasal yardım (Su.).

galın malı Başlık parasıyla alınan bağ, bahçe ya da hayvan (Su.).

gâli Artık, bundan böyle (Çr.).

galkan Devedikeni (Çr.).

gallanguç Kırılanguç (Çr.). "**Gal-languç** sanasın kitaptan ohur / Gozel keklik gozel öter her zaman"

Caferoğlu, 1994: 149

galle (1) 1. Erimiş kuyruk yağı ile sade yağın karışımı (Çr.).

2. Kuru meyvelerden yapılan hoşaf, komposto (Çıkrık-Çr.).

3. Karışık (Çr.).

galle (2) Soğandan ya da balkabağından yapılan yemek (Ka.).

galle aşı Taze asma yaprakları, mercimek, yarma, yoğurt karışımı ile yapılan yemek (Obruk-Do.).

gallemek → Çirkllemek (Çr.).

galleş Kalleş (Akçalı-Su.; Kalecik-Me.; Gökköy-Çr.). “Taşhıyır **galleş**ler meyveli dalı / Mertçe vaz edecek imam kalmadı” Piroğlu, 1981: 40

galmak Kalmak (Haydar-Al.; Gökçam-Su.; Bektaşoğlu-Çr.). “Babam verseydi de beni okula böyle cahil **galmasaydım**.” Sağmen, 2009: 117

galtaban Tembel, duygusuz, ilgisiz kimse (Çr.).

galtak Evlenmemiş kız (Çr.).

galuk Evlenmemiş kız (Ka.).

galyangıç Nargile (Çr.).

gama → Kama (1) (Su.).

gamanmak Üzerine kapanmak, yere düşmek (Su.; Çr.).

gamaşığına bahmamak Yapılan bir işin ya da eylemin kusurlarını hoş görmek (Çr.).

gamaşmak Kamaşmak (Çr.).

gambak Tembel (Ka.).

gambaz Ele verici, ispiyoncu (Su.).

gambık Tahta parçası (Su.).

gambuk Çam, kavak gibi yeşilken soyulan ağaçların kabukları (Çr.).

gamçi Kamçı (Su.).

gamga Yonga (Çalyayla, Gökköy-Çr.). “Ağır **gamgayı** yel kaldırmaz.” Çorumlu, 2009: 739

gamgah Ağaç parçası (Al.).

gamiş Kamış (Su.).

gamiş gulak Eşek (Su.).

gamit Zayıf hayvan (Su.).

gamiyon Kamyon (Gökköy-Çr.).

gamlemek Dirli olanı öldürmek (Çr.).

gan (1) Kan (Örenseki-İs.; Su.). “Ga-

nı **ganla** yumazlar.”

Uçakçı, 2006: 218

gan (2) İçeceklerde doyumluluk (Su.).

ganara (1) Çok yiyen, obur (Yaylacık-Or.; Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).

ganara (2) Mezbahalarda beslenen sahipsiz köpek (Su.).

ganara (3) Aptal, enayi (Su.).

ganare Mezbaha (Ka.).

ganat Kanat (İs.; Ka.; Çr.). “Gara guşu vurdular / **Ganadını** gırdılar” Dbk, 2003: 128

ganatlı → Kanatlı 1 (Çitli-Me.).

ganca Kanca, ucu eğri sivri demir (Turgut-Çr.). “Hamdi yemez yoncaları / Taksak gayrı **ganca**ları” Şahin, 1968: 28

gancık (1) Dişi; dişi eşek ya da köpek (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). “Avrat beşinci bebâni doğurmuş, **gancık** enik gibi gunnuyo.” Kerman, 1997: 19

gancık (2) Kalleşlik eden, sözünde durmayan (Çr.).

gancırdak Gacıır gıcıır ses çıkaran kağrı arabası (Çr.).

gandırmak Aldatmak (Çr.).

gandil (1) Kandil (Çr.).

gandil (2) Büyük ağaç parçası (Gölet-Ka.). “La mistaa **gandili** gıyverem mi.” www.golet.tr.gg/

gandil gozü Nevriz çiçeği (Su.).

gandilli Bir motif adı (Su.).

ganefer Kalorifer (Su.).

ganefil Karangil (Çr.). “**Ganefil** olacaksın / Sararıp solacaksın” Caferoğlu, 1994: 148

ganevez Tornada çekilmiş ağaçtan yağ, tuz ya da biber kutusu (İs.).

gangal (1) Çile halinde ip (İs.).

gangal (2) Kangal (Çr.).

gangıldak Çok zayıf insan ya da hayvan (Çr.).

gangıldamak Yerinde sallanmak (Su.).

gangıldayık Yaşlılıktan titreyerek yürüyen insan ya da hayvan (Çalyayla-Çr.).

gan gutmek Aşırı kin duymak, kan davasını sürdürmek (Su.).

gānı Kağnı (Harunköy-İs.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Elimizinen gavrarduk, **gānı**yanan getürüdük." Abaz, 2004: 128

ganık Suya kanmış kimse (Çr.).

ganıl Ağaç parçaları (Olukyayı-Su.).

ganırmak Bir şeyi kaldıraçla yerinden kaldırmak ya da eğerek kırmak (İs.; Ka.).

ganırtmak Kıracak kertede zorlamak, bükmek (Külâh-Al.). "Ganırta **ganırta** söktü mılı." Yoksul, 2013: 315

gani gönüllü Çok sevilen, cana yakın kimse (Su.).

ganmak (1) Doymak (Çr.).

ganmak (2) İnanmak (Su.; Çr.).

gannapa → Hannapa (Çalyayla-Çr.).

ganne 1. Lamba şişesi (Çr.).

2. Billur (Çr.).

ganrık Balgam (Çr.).

gap Tencere, tabak gibi mutfak eşyası (Harunköy-İs.). "Parası olmayan **gap** getürüy." Abaz, 2004: 129

gapak Kapak (Çr.). "Galeyli gazan **gapağı**, içinde halva topağı." Caferoğlu, 1994b: 111

gapaklı Bakır yemek tabağı (Su.).

gapalı bazar Pazar günü (Su.).

gapcalık Kapların konulduğu yer (Os.).

gapcık (1) İyi olgunlaşmamış buğday (Çr.).

gapcık (2) 1. Tahılın dışındaki kabuk, yara kabuğu (Çr.).

2. Posa (Su.).

gapcuk (1) Mısırın dışındaki kabuk (Gölet-Ka.). "Mısırı **gapcuk**larından çıkarıp, birbirine bağladılar." www.golet.tr.gg/

gapcuk (2) Bir aşığılama sözü (Gölet-Ka.). "G**apcuk**luk yaptı gene. Sinirlerim bozuldu." www.golet.tr.gg/

gapgacak Tencere, tabak gibi mutfak gereçleri (Çr.).

gapı 1. Kapı (Gökçam-Su.; Çr.).

"Gotür yarın **gapısına** as beni / Yâr uğruna öldü getti desinner"

Caferoğlu, 1994: 147

2. Sokak (Çr.). "Doğru **gapıya**, yani sokağa koşardık." Tuluk, 1991.

gapınmak Sıkıntıdan kurtulmak için arayışta olmak (Su.).

gapı pece Evin içi dışı (Su.).

gapısız Hırsız, eşkıya (Su.). "Hırsız **gapısızdır**, eşkıya çeri / Çekirdek çitlektir, Pazar da deri"

Gösterir, 2014: 80

gapmak Kapmak, ısırarak (Bademce-Ka.; Çr.).

gar Kar (Çalyayla-Çr.). "Sanki bana Köseadağı'ndan **gar** bağışladın." Yoksul, 2013: 556

gara Kara, siyah (Eskiyapar-Al.; Yaylacık-Or.; Su.; Evcioirtakışla, Serban-Çr.). "Akin adı, **garanın** dadı var." Kerman, 1997: 31

garabakal Karatavuk kuşu (Çr.).

"Garabakal virdeyler rızgını arar / Öveyik devrişdir çoşar dercihan" Caferoğlu, 1994: 150

garabaş Çoban köpeği (Su.).

garabokal Bir kuş türü; karabakal (Bademce-Ka.).

garaçuval halvası Kavrulmuş unun kara pekmezle yoğrulması ile yapılan bir tür helva (Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "Âşama bi gozel mimbar dolması / Soona gelsin **garaçuval halvası**" Yoksul, 2011: 88

gara düzen Eski düzene göre ya-

pılan iş (Su.).
garafatma Dişi hindi (Su.).
gara garga Çok çirkin kimse (Çr.).
garagucak Serbest güreş (Su.; Çr.). "Dalarsam bi **gara gucağa** valla, gosderirim Capon doğuşünü sana!.." Özçatalbaş, 2002: 57
garakile Yaklaşık olarak (Su.).
garaltı (1) Ev eşyası (Çıkrık-Çr.).
garaltı (2) 1. Varlık, beden (Gökçam-Su.; Eskiekin- Çr.). 2. Belirli belirsiz görüntü (Gökköy-Çr.). "Allah **garaltı**nı kaybetsin." Oğuz, 2007a: 79
garamak Yermek, kötölemek, aleyhinde konuşmak (Su.; Çr.).
garamet İftira (Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Benim suçum yoktu **garamet** yaptılar." Tdk, 1993: 1920
garamık Saçma büyüklüğünde meyveleri olan bir bitki (Su.).
garanduk Karanlık (Ka.).
garangut Kararmaya yüz tutmuş (Os.).
garannuk Karanlık (Çavuşoğlu-İs.). "Dā koy ney ışımadı, **garannuk**da getdük." Abaz, 2004: 140
garar Karar (İs.; Çr.). "Bi **gararımız** vardı." Abaz, 2004: 116
gara yapı Ahşap ile kerpiçten yapılan yapı (Su.).
gara yaylı Çift atla çekilen, her yanı kapalı, önü ile binme yerleri perdeli uzak yol taşıtı (Çr.). "Merzifon'dan **gara yaylı**nyan gelin getmişler." Kerman, 1997: 19
garayaz Esmer (Su.).
gara yazılı Şansı, kaderi kötü olan, başı dertten kurtulmayan kimse (Çr.). "Ne gadar **gara yazılı**myışım ki, sana düştüm." Kerman, 1997: 63
gara yer Mezar (Alpagut-Do.; Su.). "Sesi **gara yerden** gelesice!"

Kerman, 1997: 82
gara yerde gal Öl anlamında ilenç (Su.).
garçin Bir çeşit kundura (Os.).
gardak Dokumada ya da dikişte pürüz, potluk (Çr.).
gardaş Kardeş (Bozdoğan-Al.; Gökçam-Su.; Evcirtakışla, Palabıyık, Turgut-Çr.). "Garın **gardaş**tan daha yakındır." Yoksul, 2013: 315
gardeş yolu Düğünde gelinin kardeşine verilen armağan (Su.).
gardı Artık, bundan böyle (Çr.).
garer 1. Karar (Ba.). 2. Gereği kadar, ölçüye uygun (Su.). "Odayı gapatmıya **garer** vermişle." Akbaş, 1983: 10
garesor Römork (Su.).
garez Kin, düşmanlık (Ka.; Gökköy-Çr.). "Elinen güler oynar / Yâr bana **garezi** var" Gösterir, 2011: 264
garezlenmek Kin tutmak (Çr.).
gargı Eskiden kullanılan bir silah; bu silahın kabı (Çr.).
garginlık Bıkkınlık (Çr.).
garı Karı, kadın, eş (Al.; Gökçam-Su.; Çr.). "Oğluna varacağım / Killi göyneklı **garı**" Gösterir, 2011: 132
garı ağızlı Eşinin sözüyle hareket eden erkek (Su.).
garı bazarı Eskiden Çarşamba günleri kurulan sebze pazarı (Çr.). "**Garı bazarı**ndan birez pancar (madımak) al, az da basdırma yolla gobelden, aşama bişiriyim." Özçatalbaş, 2002: 23
garık Bağ çubuklarının, sebze fidelerinin sıradan dikili olduğu, yanları tümsek evlek (Su.; Çıkrık-Çr.). "Ahmedinen Anşa nişanlanmışlar emme, bu **garığın** başa varacağını sanmam." Kerman, 1997: 19
garıkmak Su yolunun tikanıp suyun geri vurması (Çr.).
garın İşkembe (Kıcılı-Al.; Ovapınar-

Çr.). "Ocakta bişen **garınları** bizim kedi dınnanı dahıp dahıp aşırımış." Kerman, 1997: 19

garınca demiş ki "Yarım okka yağım eridi" Her insanın kendine göre bir ölçü anlayışı vardır (Os.).

garıncanın kavmi var Herkesin kendisine göre bir kayıranı, yandaşları olabilir (Os.).

gari Başka, gayrı (Su.). "Ondan **gari** hepsi burada." Uçakçı, 2006: 363

garımce Karınca (Bademce-Ka.).

garipsemek Özlemek (İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). "Dostu **garipsedim** nasıl durayım / Göremezsem ölenece arayım" Koçak, 1980: 93

garlama Koşuşturma yoluyla yapılan keklik avı (Su.).

garma Melez (Ka.). "Bileziğe burma, meleze **garma** ... derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

garmak Karıştırmak (Ka.; Sarimbey-Çr.). "Bazen sürüleri **garıp** gatar-dık / Kazanınca sırt üstüne yatardık" Çimen, 2000: 47

garman çorman Karmakarışık (Su.).

garnapa → Hannapa (Dutçakallı-Çr.).

garını almamak Kıskanmak, çekememek (Su.).

garpız Karpuz (Gökçam-Su.). "Gavın **garpız** yata yata böyür." Uçakçı, 2006: 218

garsalamak Sarsmak, hırpalamak (Çr.). "Ahmet'i sıtma **garsaladı**." Tdk, 1993: 1929

garsamba İnsana yük olan, tembel kimse (Çr.). "Bırak şu **garsambayı** canım." Tdk, 1993: 1930

garsambalık 1. İnsan kalabalığı (Ka.). 2. Sıkışıklık, telaş (Su.).

garşı Karşı (Çr.). "**Garşıdan** geliyo yavrumun goçü / Gine mi goç eyledin canımın içi" Caferoğlu, 1994: 147

gart Kart, yaşlı (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Boz eşşğin **gart** sıpası / Dek durmaz boynu gopası"

Gösterir, 2014: 31

gartal Yumurtalıkları çıkarılmış erkek manda (Os.).

garura Karabasan (Al.). "**Garura** bastı." Yoksul, 2013: 316

garura basmak Karabasan basmak (Çr.).

gasbeten Özellikle (Os.).

gasevet Kısa uyku (Su.).

gasit 1. Kasten, bir amaca yönelik davranış (Os.). 2. Şakacıktan (Çalyayla-Çr.).

gaspalık İğreti bahçe kapısı (Gökköy-Çr.).

gaspar Genellikle Hıristiyan (Çr.).

gaste Gazete (Tatar-Çr.). "Ellere meyil verdin / Seni yazıyor **gaste**"

Çağıl, 2013: 37

gaş (1) Kaç, ne kadar (İs.).

gaş (2) Tepe (Bademce-Ka.).

gaşak Gevşek (Su.).

gaşanmak At ya da eşşğin işemesi (Çr.).

gaşdarmak → Gaştarmak (Çitli-Me.).

gaşığ Kaşık (Çr.). "Gonaklar yapırdım altın eşigli / Sufralar serdirdim gümüştü **gaşığlı**" Caferoğlu, 1994: 142

gaşih Kaşık (Su.; Çayhatap-Çr.). "Ol-saydı bu yerde / **Gaşih**layındı ha gaşihlayındı" Caferoğlu, 1994: 139

gaşka Alnında alası olan hayvan (Gökköy-Çr.).

gaşmak Kaçmak (İs.). "Dar **gaşdı** derdi, ben de gorkdum."

Abaz, 2004: 105

gaşmer İnsanlar arasında gülünç duruma düşen (Os.).

gaştarmak Becerikli olmak, bir işi başarmak (Ka.).

gaşuk Kaşık (Ba.; Karkın-İs.; Yağcılar-Ka.). "Bu adam her sene bi deste

gaşuk alurumuş.” Akbaş, 1983: 10

gatar Katar (Çr.). “Yüzükçüleri geze-
lim, bulup **gatar**a dizelim.”
Caferoğlu, 1994b: 115

gater 1. Odun yığını (Yağcılar-Ka.).
2. Tandırda pişirilen yufka ek-
meğin üst üste konulması ile
oluşan yığın (Çalyayla, Eskieikn-
Çr.). “Gater **gater** yufka ekmek yazılır
Töredir gençleri başgöz ederken”
Kurtoğlu, 1994: 165

gati Katı, sert, pek (Çr.).

gati açılmamak Yüzü gülmemek
(Su.).

gatik 1. Yağı alınmış yoğurt, ka-
tık (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.;
Karadona-Çr.). 2. Ayrın (Külah-
Al.). “Asıl azmaz, bal kohmaz, kohar-
sa yağ kohar, çünkü aslı **gatkıtır**.”
Uçakcı, 2006: 215

gatkılı Ayrılan aş (Kıcılı-Al.; Su.).

gatr Katır (Su.; Çalyayla-Çr.). “**Ga-
tura** baban kim demişler, dayım at de-
miş.” Uçakcı, 2006: 323

gatr söbeği Söbe biçimli, yene-
bilen bir tür mantar (Çalyayla,
Eskiköy-Çr.).

gatiyetle Kesinlikle, asla (Su.).

gatmak Katmak (Çalyayla, Sarim-
bey-Çr.). “Kimisi mal alır satar / Kimi
söze yanlış **gatar**”
(M. Alagözyaylası) Oğuz, 2007b: 82

gatmer Katmer 2 (Su.; Çıkrık-Çr.).

gav (1) → Kav (1) (Su.).

gav (2) Tahıl tanelerinin kabuğu,
kapçık (Çr.).

gavak Kavak (Os.; Çr.). “Deccal’i
gorenin boynuzları çıkacak, nah şu
gavak gadar.” Özçatalbaş, 2002: 40

gavat Yolsuz birleşmelere aracı-
lık yapan kimse (Çr.). “Ulan **gavat**
doğrunun yanına yanaşmaz ya.”
Güven, 2010: 46

gavcalamak Dövmek (Bademce-
Ka.).

gâve 1. Kahve (Su.). “Sana dünür va-

racam / Köpüklü yap **gaveyi**”
Aytekin, 2003: 158

2. Kahvehane, çay salonu (İs.;
Su., Çr.). “Testiyi iki gapılı **gâvenin**
ordan doldur da gel la.”
Özçatalbaş, 2002: 107

gavga Kavga (İs.; Su.; Çr.). “Komşu-
dan yar sevenin / Baş **gavgasız** ol-
maz” Ertekin, 2006: 75

gavgala kaşağısı Kavgayı kızış-
tıran kimse (Ka.).

gavgaşası Arabozucu, kavgacı
(Çr.).

gavi Sağlam, sıkı (Obruk-Do.).

gavilleşmek Sözleşmek (Ka.; Su.).

gavlağan Çınar ağacı (Çr.).

gavram Tutam (Çr.). “Hayvan acın-
dan ölüyor, bir **gavram** ot olsun yolup
versene.” Tdk, 1993: 1940

gavrama Küçük orak (Harunköy-
İs.). “Gece **gavrama** ederdük, yatar-
duk.” Abaz, 2004: 131

gavran Un konulan tahta kutu
(Ka.).

gavs Göğüs (Gölet-Ka.). “O küçü-
cük odada **gavsam** daraldı.”
www.golet.tr.gg/

gavsara 1. Büyük sepet (Su.).
2. Koyunlara yem verilen, kısa
ayaklı taşınabilir yemlik (Külah-
Al.).

gavşak Yolların, derelerin birleş-
tiği yer, kavşak (Su.; Çr.).

gavşamak Gevşemek (Gölet-Ka.).
“Sandalyenin ayakları iyice **gavşadı**.”
www.golet.tr.gg/

gavucu çıkmak Fıtık olmak (Gö-
let-Ka.).

gavuç Fıtık çıkması ya da fıtığı
çıkması kimse (Gölet-Ka.). “Ahmet
gavuç olmuş.” www.golet.tr.gg/

gavuk Hayvanların idrar torbası
(Çr.). “Nerden buldun la bu **gavuşu**?”
Özçatalbaş, 2002: 34

gavun Kavun (Gökçam-Su.; Çr.).
“**Gavun** garpız yata yata büyür.”

Yoksul, 2013: 316
gavur Müslüman olmayan (İs.; Su.). “O yaradan bi **gâvur** gızı ölmüş.” Kerman, 1997: 41
gâvur baklası Pişirilerek yenen bir çeşit ot, bakla (Çr.).
gavurga Kavrulmuş mısır, nohut ya da buğday (Kııcılı, Külâh-Al.; Kamışlı-Su.; Çr.). “Önümüz **gavurga** gavuruyo, arhamız harman savuruyo.” Kerman, 1997: 42
gâvur iğnesi Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).
gâvur küfrü Nisan ayının sonu ile Mayıs ayının ortasını kapsayan zaman dilimi (Kamışlı-Su.).
gavurma Kavrulduktan sonra dondurulup saklanan et (Gökçam-Su.; Büyükgülücek-Çr.).
gâvur madımağı Pişirilerek yenilen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).
gavur pancarı Suda haşlanıp içine bulgur atılarak yemeği yapılan bir ot; livik (Al.; Fındıklı-Or.). “Mantara koşardık yağmur yağınca / Dağ eriğini **gavur pancarımı** bulunca” (Mürsel Kirazlı) Akkaya, 2011: 401
gavut Kavrulmuş tahıl unu (Kııcılı-Al.; Gökçöy-İs.; Bademce-Ka.). “Ahlatdan **gavut** ediyoduk.” Abaz, 2004: 164
gavuz Yıkanan buğdayın suyuna üstünde kalan kısmı, tahıl kabuğu (Külâh-Al.; Çr.). “Yemiye ermiyesice, öndüç aldığım buğday sade **gavuzmuş**.” Kerman, 1997: 19
gaybet Yokluğunda birini kötüleme, yerme (Gökçöy-Çr.).
gaybetine Arkasından, yokluğunda (Çayyaka-Su.; Çr.). “Dost **gaybetine** dosttur / Yüze gülen dost olmaz” (Dedemoğlu) İvgin, 2009: 36
gaydalanmak Kalçalarını oynatmadan hızlı biçimde yürümek (Su.). “Keklik gibi **gaydalıyo**.” Yoksul, 2013: 439

gaydalanmak Bir şarkıyı ya da türküyü mırıldanmak (Aşağıfındıklı-Su.).
gayde (1) Gösterişli tavır, çalım (Çr.).
gayde (2) Kural, yol, yöntem (Su.).
gaydele Çek git, bas git (Al.).
gaydelenmek Nazlanmak, cilvelenmek (Çr.). “Ne **gaydelenip** duruyon gız? Çok naz aşık usandırır.” Kerman, 1997: 63
gaydeli Nazlı, cilveli (Çr.). “Süzüle süzüle iğdeli gelin / İğdeli, **gaydeli**, sevdalı gelin” Ercan, 1997: 92
gaydına bakmak Hazırlamak (Çr.).
gayfe Kahve (Bademce-Ka.; Or.). “**Gayfeyi** gavururlar / Bişmeden savururlar” Gösterir, 2011: 261
gaygana Yumurta ile un, yağda kızartılarak yapılan bir çeşit omlet (Kııcılı-Al.; İs.; Gökçöy-Çr.). “Önümdeki **gaygana** / Yâr aldırılmaz figana” Aytekin, 2003: 139
gaygı Kaygı, tasa (Akçalı-Su.; Çr.). “Güzel olur güzel sevgi / Gelsin neşe, bitsin **gaygı**” Arız, 2005a: 290
gayıbinan gaynamak Birdenbire ortadan yok olmak (Su.).
gayık Kayık, sandal (Obruk-Do.).
gayıl olmak Kabul etmek, razı olmak (Kamışlı-Su.).
gayım Sağlam (Kamışlı-Su.).
gayınna Kaynana (Esentepe, İkipınar-İs.; Çalyayla-Çr.). “Kimseye verme Mevla'm / **Gayınnalı** geçimi” Gösterir, 2011: 152
gayırdamak Çatırdı ile yıkılmak (Su.).
gayırmak Arka çıkmak, koruyup kollamak (Su.; Çr.).
gayış (1) Kemer (Su.).
gayış (2) Yapıların alt bölümüne yapılan renkli badana (Su.).

gayış atmak Vazgeçmek, caymak (Su.).

gayıtına bakmak Çözümünü bulmak (Su.). "Onun bi **gayıtına** bak." Uçakçı, 2006: 363

gayış Bel kemeri (Çr.).

gayılmak Arkaya yaslanmak, yana yatmak (Su.; Çr.).

gaylan Artık (İs.). "**Gaylan** dälula." Abaz, 2004: 98

gayle Tasa, üzüntü, sorun (Kamışlı-Su.). "Yâr askere gidecek / **Gayle** aldı yürüdü" Aytekin, 2003: 108

gaylı Artık (Harunköy-İs.; Acıpınar-Çr.). "Şindi onu da unutdula **gaylı**." Abaz, 2004: 129

gayli Artık, bundan böyle (Al.; Çıkrık, Yukarı Körücek-Çr.). "Senden **gayli** seversem / Beddâfalar say bana" Gösterir, 2011: 81

gaylule Uyuklama, uyku ile uyanıklık arası (Çr.).

gayma 1. Kâğıt para (Harunköy-İs.; Çr.). 2. Beşibiryerde altın lira (Su.). "Benim sevdiğim güzel / Yüz bin **gayma** değıyo" Dbk, 2003: 130

gayme Kâğıt para (Bademce-Ka.; Çr.). "İki buçuğa satıyoz, lakin sana iki **gayme**ye olur." Seyda, 2006: 40

gaynana Kaynana (Esentepe-İs.; Kiranlık-Çr.). "İki **gaynana**lı eve gelin düşesin." Oğuz, 2007a: 57

gaynana dili (1) Bir tür oya örgü motifi (Su.).

gaynana dili (2) Dil biçiminde yaprakları olan bir çeşit kaktüs (Çr.).

gaynata Kayınbaba (Esentepe-İs.; Su.; Çr.). "Gayınnasına, **gaynatasına** garşu geliy." Abaz, 2004: 117

gaynatma Islatılıp pişirilen buğday (Çitli-Me.; Ovakarapınar-Çr.). "Ben tereyağlı saç mayalısu yapıyım pamık gibi, siz de **gaynatma** yapın, birlikte gidelim." Özçatalbaş, 2002: 85

gaypak (1) Bir çeşit hamur yemeği (Os.; Çalıca, Çıkrık-Çr.).

gaypak (2) Sözünde durmayan kimse (Çr.).

gayrak Tırpan bileme taşı (Büyükdivan-Çr.).

gayren Etkili olmak, sözü geçmek (Gölet-Ka.). "Ona **gayrenim** geçer, beni kırmaz." www.golet.tr.gg/

gayret kemeri Gayret kuşağı (Çr.). "Daya filintayı şuraya, soyun **gayret kemerini**..." Tahir, 2004: 81

gayret kuşağı Arasına bıçak, kama, para gibi şeyler konan, kat kat meşinden yapılmış bir çeşit kuşak (İsahacı-Al.). "**Gayret kuşağı**-nı beline bağla / Adem Peygamber'e halini söyle" Arısoy, 1970: 87

gayrı Artık, bundan böyle (Al.).

gaysak Su, süt gibi şeyler üzerinde oluşan zar (Çr.). "Bu gece soğuk vardı, sabahleyin suların yüzü **gaysaklamıştı**." Tdk, 1993: 1951

Gayseri Kayseri (Çr.). "**Gayseri**'den uçan guşlar, ördeynen gaz dël mi?" Caferoğlu, 1994b: 122

gaytarmak İşten kaçmak (Çr.).

gayz Kadınlara bağırarak seslenme (Bademce-Ka.).

gaz Kaz (Çalyayla-Çr.). "**Gazın** cücüğünü guzün sayarlar."

Kerman, 1997: 37

gaza Kaza (İsahacı-Al.; Su.). "Başımızdan **gaza** geçti / Kele kızlar duydunuz mu" Arısoy, 1970: 76

gazağaç Pulluk, saban, kürek üzerindeki çamuru kazımaya yarayan metal araç (Su.).

gazak Yünden örülen fanila, ceket, kazak (Çr.). "Yün **gazak**, çorap esgisi getirin." Özçatalbaş, 2002: 14

gazalmak Dikleşmek (Su.).

gazan Kazan (Al.; Örenseki-İs.; Çayhatap-Çr.). "Ayı **gazana**, maymun tencereye sıçdı." Kerman, 1997: 33

gazan gafalı Aptal, bön, anlayışsız (Çr.).

gazanmak Kazanmak (Çr.).
“Yüz bin cefa ile bir dos **gazandım**
Onu da elimden almak var mıdır”
Caferoğlu, 1994: 145

gazayağı Taze iken yenen, çay kenarlarında yetişen bir ot (Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.).

gaze İhtişam, gösteriş (Su.). “Oğluma **gaze** düğünü yapacaam.”
Uçakçı, 2006: 363

gazeki Cepken altına giyilen kolsuz bir çeşit giysi (Çr.).

gazel Dökülmüş yaprak (Al.; Eski-ekin, Gökköy, Turgut-Çr.). “Hamdinin izinden yürü / **Gazel** gibi benzin sarı” Şahin, 1968: 10

gazguç → Kazgıç 2 (Çr.). “**Gazguçları** aldık, çiğdem sökmeye gittik.”
Yoksul, 2013: 317

gazık Kazık (Çr.). “**Gazık** gadar adamsın, boyundan utan!”
Yoksul, 2013: 317

gazına gazına gonaşmak Uzun süre birbirini görememiş iki dostun saatlerce sohbet etmesi (Çr.). “Gel heeri! Otur şuraya da **gazına gazına bi gonaşalım.**”
Kerman, 1997: 65

gaz palazı Cıvıvıktan çıkmış kaz yavrusu (Çr.). “**Gaz etini palaziken** yiyacaan, böyüyünce saade yağ oluyo.” Kerman, 1997: 19

gazuk Hiçbir yere yakışmayan, hep ortada kalan kimse (Gölet-Ka.). “O mu? Hiçbir işe yaramaz **gazugun** tekidir.” www.golet.tr.gg/

gebelek 1. Sıska (Çr.). 2. Rahatsızlıktan kaynaklanan şişkin karınlı (Os.).

gebere Meyvelerinden turşu yapılan bir bitki (Çalyayla-Çr.).

gebermek Ölmek Su.; (İsmailköy, Ömerbey, Serban-Çr.). “Narlıca ışıklarını söndürmüş, sanki **gebermiş** git-

mişti.” Tahir, 2006: 125

gebertlek Kaynar küllü suda iyice haşlanmayıp şişerek kalan, böylece kuruyan üzüm tanesi (Çr.).

gebertmek Öldürmek (Evcı-Bo.; Akçalı-Su.; Göcenovacı-Çr.). “Elimme geçti bir kere. **Gebertmeden** bırakır mıyım hiç.” Sarıyüce, 2006: 106

gebre Hayvanları tımar etmekte kullanılan kıldan kese (Çr.). “Atı her gün **gebrele** oğul.”
Yoksul, 2013: 82

gece hocası Kaynanaya ya da eltilere göre gelin (Su.).

gecekuşu Yarasa (Ka.).

geceler gunlacı Sabaha dek ya da ileride ne olacağı belli olmaz anlamında deyim (Bademce-Ka.).

gecerek Geç, biraz geç (Çr.).

geç Genç (İs.; Çr.). “Merhemet et gözden ahan yaşıma / Acı kafir acı bu **geç** yaşıma” Caferoğlu, 1994: 144

geçe Taraf, yön (Evcı-Bo.; Harunköy-İs.; Gölet-Ka.). “Öte **geçeli** yarım Başı peçeli yarım” Gösterir, 2011: 212

geçek taşı Dereyi geçmek için konulan taşlar (Çr.).

geçgel Sözü geçen, sözü etkili, beğenilen kimse (Çr.).

geçgere Taş, toprak ya da kum taşımak için ağaçtan yapılmış dört kollu taşıyıcı araç (Çitli-Me.; Gökköy, Karadona-Çr.). “**Geçgerenin** iki yanındaki sapı da ikidir, asıl ağırlık üstündeki yüküdür.”
Yoksul, 2013: 319

geçi Keçi (Çavuşoğlu-İs.; Ka.; Su.; Dutçakallı-Çr.). “Üsük Emmi **geçi** traş ediyomuş la!” Özçatalbaş, 2002: 110

geçinti Tahılın kalbur altına geçen kısmı (Çr.).

geçi osurdan Sebze, meyve zarar veren bir yel (Su.).

geçirim Su oluğu (Su.).

geçkere → Geçgere (Külâh-Al.; Bey-dili-Çr.).

gedek Manda yavrusu (Çr.).

gedene 1. Meyve ağaçlarını sula-
mak için ağacın dibine eşilen
çukur (Çr.). 2. Bağ ya da bah-
çenin bir bölümü (Eskiekin-Çr.).
“Esk’ekin bağına kavuştu Çorum /
Galmadı **gedene**, karık Deyzoğlu”
Kurtoğlu, 1998: 24

gedik altını Boyuna takılan altın
(Çr.).

gedük Gedik (Ka.). "Kaynar kazan
taşmaz mı / Yol **gedükten** aşmaz mı"
Dbk, 2003: 128

geem Görünüşe göre, anlaşılan,
galiba (İs.).

geesi → Geysi (Çr.). “**Geesi** yuya yu-
ya, kulün aşarından bannakların pat-
ladı.” Kerman, 1997: 19

geesi taşı Üzerinde amaşır yıka-
nan taş (Çr.).

gefer Cevher, töz (Evcirtakışla-
Çr.). “Biniz bir noktada varımız mev-
cut / Felsefeden **gefer** ile doluyuz”
Şahadoğru, 1995: 218

gegelemek Tavuğun ses çıkar-
ması (Os.).

geğarti → Genirti (Obruk-Do.).

gegeleme Bebeklerin konuşmaya
başlamadan önce çıkardığı ses
(Os.).

geğellemek → Çirklemek (Çalyay-
la-Çr.). “Kumaşı teğelledim / Cevizi
geğelledim” Gösterir, 2011: 205

geğrek Kaburga (Bademce-Ka.).

geğsi → Geysi (Çr.).

geh Gel (Su.).

gehte Bir çeşit üzüm (Çr.).

gelberi (1) Ağzı enli çapa (Çr.).

gelberi (2) 1. Büyük ocaklardan
ateşi dışarı çekmek, tıkanmış
boru, ark gibi şeyleri temizle-
mek ya da harç, çamur, kireç

karıştırmak için kullanılan uzun
saplı demir araç (İs.; Çıkrık-Çr.).

2. Un çekmekte kullanılan uzun
saplı tahta araç (Dereyazıcı-Al.).

gelebi dolanmak Bir kişinin if-
tiraya uğraması, işlerinin do-
laşması (Ba.). “**Gelebin dolansın.**”
Oğuz, 2007a: 63

gelebir 1. Fasulye kılıçığı (Çr.).

2. Gelevir (Çr.).

geleğen olmak Bir kimsenin bir
eve sık sık gelip gitmesi (Çr.).

gelek Gelelim (Al.).

gelemek (1) → Gegelemek (İs.).

gelemek (2) → Çirklemek (İs.).

gelengi Tarla sincabı (Evcı-Bo.).

“**Gelengi** bir başaktan dişlediği buğ-
day tanelerini kıyır kıyır yiyordu.”
Sarıyüce, 2006: 48

gelep Geniş halka biçiminde sar-
rılmış iplik ya da yün çilesi, ke-
lep (Külâh-Al.; Ka.; Su.; Beydili,
Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “Elimdeki
perçemin / Sandım sırma **gelebi**”
Ertekin, 2006: 31

gelepçek Eğrilmiş ipleri kelep
yapmakta kullanılan bir aygıt
(Os.; Eskice-Çr.).

gelevir Asma budandıktan sonra,
kesilip atılan yeşil filizler (Ya-
zır-Bo.; Kayı, Ovasaray-Çr.).

gelgeç Direşmez, sebatsız kimse
(Ka.). “O çok **gelgeç** bir insandır.”
Tdk, 1993: 1976

gelgit akıllı Yarı deli kimse (Çr.).

gel hafta Gelecek hafta (Al.).

gelikene Gelirken (İs.). “**Gelikene**
leblebi getirüle.” Abaz, 2004: 96

gelin Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

gelinağlatan Bir çeşit yastık ya
da heybe motifi (Alacahüyük-Al.).

gelin akı Gelin başına örtülen
sim işli örtü (Çr.).

gelin bacı Dayı karısı, yenge

- (Su.).
- gelinbarmağı** Parmak ucu biçiminde üzüm (Büyükgülücek, Çalayla, Tolamehmet-Çr.). "Kara üzüm, ak üzümler, **gelin parmağı**, ahmetbağ çeşitleri..." Özçatalbaş, 2002: 80
- gelinecek** Geline (İs.). "Aşgerden **gelinecek** oruya şeye gitdim." Abaz, 2004: 170
- gelinci** Gelini babasının evinden almaya gelen düğün alayı (Eski-ekin-Çr.). "Ayakbastı parasını **gelinci** gidenlerden aldılar." Yoksul, 2013: 90
- gelincik** Yeni doğan bebeklerde görülen bir hastalık (Su.)
- gelin çıkarma (1)** Bir halk oyunu (Çr.).
- gelin çıkarma (2)** Gelini baba evinden alırken yapılan tören (Su.).
- gelindi** Gel imdi, gel şimdi (Çr.). "Gelin **gelindi** zülfü kemendim / Boyu boyuma menendim" Çorumlu, 2009: 1332
- gelin gibi süzülüp durmak** Yardım etmek yerine seyirci kalmak (Çr.).
- gelin gösterme** Düğün sonrası gelinin eşinin yakınlarını ziyaret etmesi (Ka.). "Gelin **gösterme** işi düğünden sonra bir yıl içinde tamamlanır." Dbk, 2003: 74
- gelin kaldırma** Kaynananın, gelin kızını bir akraba düğününe götürüp düğünü yapılan gelinle birlikte ayakta bekletmesi (Çr.). "Vaktaki oğlan anası **gelin kaldıracağım** derse annesile birlikte gidebilir." Çorumlu, 2009: 119
- gelinkız** Nişanlı kız (Eski-ekin-Çr.). "Bugün bu adetler azaldı yazık / **Gelin** kıza götürülür kirezlik" Kurtoğlu, 1994: 164
- gelinlik etmek** Gelinin bir zaman kocasının yakınlarının yanında saygı için konuşmaması (Ka.; Su.; Beydili, Çıkrık-Çr.). "Gelinlik **etme** denen bu töre kiminde ilk bebeği doğurana dek, kimi ailede senelerce sürerdi." Özçatalbaş, 2003: 70
- gelişat** Gelişme, büyüme (Evcibo.; Su.). "Yeni yeni başaklanan buğdayların **gelişatı** iyi görünüyor." Saryüce, 2004: 101
- gelişli** Geline (Çitli-Me.). "Geri **gelişli** senin de yanına uğrarım." Tdk, 1993: 1983
- gelişmek** Şişmanlamak (İs.).
- gem** Ekin demetini bağlamak için kullanılan gene ekinden yapılan ip (Gölet-Ka.).
- gemalmaz** Ağzına gem vurdurmayan at (İs.).
- gemini gevme** Hincını, öcünü alamayan kimsenin kendini yemesi (Su.; Çr.). "Acıdan **gemini geiyor**." Yoksul, 2013:4
- gemlik** Ata gem yapılan kayış (Çr.).
- gemirmek** Kemirmek, dişlemek (Çr.).
- gemirti** Kemirirken çıkan ses (Çr.).
- gemrik** Kemirilip bırakılan meyve artıkları (Çr.). "Biçare fakir çocuk sokağa atılmış meyve **gemrikle**rini gemirip duruyor." Tdk, 1993: 1997
- gemrişmek** Eşeklerin birbirinin boyunlarını dişleriyle didiklemesi, boğuşması (Çr.).
- gen (1)** Geniş (Çr.). "Her yerde her işte fırsatla imkan / Namerde **gen** merde dar ey oğul dar" Ercan, 1997: 109
- gen (2)** Uzun zaman sürülmemiş tarla (Çr.). "Ya **gen** sök, ya kön dök." Yoksul, 2013: 631
- gēnalma** Gelin alma ((İs.). "Millet **gēnalma** gelişdāni beklerdi." Abaz, 2004: 98
- gendime** Sokuda dövülüp iri çekilmiş buğday, yarma (Çr.).

“**Gendime** de denilen yarma, buğdayın taş dibeklerde iyice dövülerek elde edilen şeklidir.” Oğuz, 2006a: 20

genelmek Genişlemek (Çr.).

genepakla Üzeri benekli bir çeşit ufak fasulye, börülce (Ovasaray-Çr.).

genirti Ağızdan sesli olarak çıkan gaz (Çr.).

genirtlek Midesi bozularak ağızdan sürekli gaz çıkaran kimse (Çr.).

genlenmek Tarlanın birkaç yıl ekilmeyerek dinlendirilmesi, güçlenmesi (Çr.).

genneşmek Gerinmek, esnemek (Çr.). “Garşımda ne **genneşip** duruyon?” Kerman, 1997: 19

genrik → Genirti (Çr.).

genzek Genizden konuşan, konuşurken burnunun tutukluğu belli olan kimse (Çr.).

gepir gepir Hızlı yürüdüğü için yorulan insanın çıkardığı ses (Su.). “Bi de **gepir gepir** ederek geldi.” Uçakcı, 2006: 363

ger 1. Tadında sertlik olan yiyecek ya da içecek (Su.). 2. Meyve lekesi (Çr.). “Elma yedim **ger** oldu / Sıcakladım ter oldu”
Aytekin, 2003: 70

gercik Kurumlu (Çr.).

gerdan girma Aksanından başka bir dille konuşma, kibar konuşma, dil kırma (Su.).

gerdaniye İpek kaytan ya da şeride aralıklı dikilmiş altınlardan oluşan gerdanlık, gerdan altını (Çr.).

gerelmek Gerginleşmek (Çr.).

geren Hafif bulutlu, sisli hava (Çr.).

gerenlemek Hava bulutlanmak, serinlemek (Ka.). “Hava **gerenedi**.”
Tdk, 1993: 1999

gerevit Kirli, çöplü yün (Ovasaray-Çr.).

gerevüt → Gerevit (İs.).

gergi Engel, perde (Çr.).

gericil Aşık oyununda hedefin arkasına düşen aşık (Çr.). “Sahalar eksikcil, ortancıl, yancıl, **gericil** diye vasıflandırılırdı.”
Çorumlu, 2009: 589

gerik Çiçek bozuğu, çopur (Çr.).

gerikmek Yaranın dolup gerginleşmesi, şişmesi, kabarması (Çr.). “Yaram **gerikmiş** hemen patlayacak.” Tdk, 1993: 2002

gerilmek Gerinmek, kasılmak (Su.).

gerilti Engel, perde (Çr.).

gerim Dokumacılıkta tezgâha getirilen çözüğü iplikleri (Çr.). “Günde kaç **gerim** bez dokursun.”
Tdk, 1993: 2002

gerimlemek Adımını uzun uzun atmak (Su.).

gerimli (1) Gösterişli, yakışıklı, göz alıcı kimse (Çr.).

gerimli (2) Açık ara, uzun (Dutçakallı-Çr.).

geriş Dağların, tepelerin üst kısmı, sırt (Çampınar-Os.).

geritmek Kurumlanmak (Çr.). “Bugünkü gelin çok geritgen, öyle **geridiyor** ki, kınamadık kimse kalmadı.” Tdk, 1993: 2003

geriye çekmek Bir işi zora çekmek (Çr.).

gerkeçi Karnı, bacağı, burnu ya da kulakları beyaz ile siyah arası renkte olan keçi (Çr.).

germeç (1) Köz üzerinde bütün olarak kızartılmış piliç, kuş gibi hayvanlar (Su.; Çıkrık-Çr.). “**Germeç** buranın mangalda ya da ocakta özel piliç kızartmasıdır.”
Sarıyüce, 2004: 73

germeç (2) Suyu çukur bir yer-

- den karşıya geçirmek için kul-
lanılan üst yanı oyulmuş ağaç
(Çalyayla-Çr.).
- germek** Kapamak (Su.).
- germeşe** Bir çeşit meşe ağacı; kızı-
l meşe (Çr.).
- gernik** Bir çeşit iri bulgurluk
buğday (Çr.).
- gerük** Kenarları gerilerek büzü-
lmiş (Os.).
- gerze** Bir çeşit büyük tavuk ya da
horoz (Çr.).
- gesi** → Geysi (Çr.). "Sonra da **gesi** ya
da pırtı denilen giysilerin kuruması
beklenirdi." Tuluk, 1991.
- gesi taşı** İçinde çamaşır yıkanan
üç kenarlı taş (Çr.).
- geş** Genç (Harunköy-İs.). "Geşler, lan
gidelim şunuñ yanına demişle."
Abaz, 2004: 153
- geşlik** Gençlik (Çr.). "Aşğa düşdüm
geşliğimi bilmedim / Şad olup da bu
alemde gulmedim"
Caferoğlu, 1994: 144
- geşmek** Geçmek (Çr.). "Berber ol-
duk da **geştik**, souk souk sular iştik."
Caferoğlu, 1994b: 111
- get** Eskiden potin üstüne geçirile-
rek bağlanan, diz kapağından
topuğa kadar uzanan kösele
tozluk (Çr.).
- getmek (1)** Gedik açmak, delmek
(Çr.).
- getmek (2)** Gitmek (Haydar-Al.; İs.;
Akçalı-Su.; Çr.). "Ayağandaki çarığa
bahmıyo da Kosedagi'na oduna **gedi-
yo**." 2006: 215
- gev** Ağızda dolaştırılan yiyecek
türü şeyler (Su.).
- geven** Kışın, sökülüp kökleri dö-
vülerek hayvanlara yem olarak
verilen iğne yapraklı bir bitki
(Külah-Al.; Evci-Bo.; Akçalı-Su.; Çal-
yayla-Çr.). "Bir **geven** otunun üstün-
den acılı bir çekirge sesi geliyor."
- Sarıyüce, 2006: 20
- gever** Bahçe ya da tarla sulamak
için açılan ince su yolu, ark (Al.;
Su.). "Ardından da **gever**lere su salı-
narak bir güzel sulanacaktı."
- Sarıyüce, 2004: 69
- gevme** Ağızda katı bir şeyi çiğ-
nemek, geniş getirmek (Su.; Ser-
ban, Turgut-Çr.). "Ağzımda yavan
lokmayı / Geve **geve** usandı ben"
- Gardaş, 1979: 12
- gevrek ekmek** Yufka ekmeği
(İs.; Gökköy-Çr.).
- gevreyik** Hayvanların yediği süt-
lü bir çeşit ot (Çr.).
- gevr** Türk olmayan; gavur (Ba-
demce-Ka.).
- geyik** Namussuz, boynuzlu (Su.).
- geyli** Sonra (İs.).
- geymek** Giymek (İs.). "Benim ba-
bannem üç etek **geyerdi**."
Abaz, 2004: 104
- geyrek** Kaburga kemiğinin alt
kısmı (İs.).
- geysi** Elbise, çamaşır gibi giyile-
cek şey (Gökköy, Ovasaray-Çr.).
- geysilik** Çamaşır yıkanan yer, ça-
maşırılık (Çr.).
- gez** Defa, kere, kez (İs.).
- gezeğen** Çok gezen kimse (Çr.).
- gezek** Sıra, nöbet (İs.). "Bu akşam
gezek kimde?" Tdk, 1993: 2021
- gezelemek** Can sıkıntısından bo-
şu boşuna gezmek (İs.; Çr.). "Bi-
rez **gezele** rahatlırsın."
Tdk, 1993: 2021
- gezenti** Sebzelede bulunan bir
çeşit böcek (Çr.).
- gezgiç** Çok gezen kimse (Çalyayla-
Çr.).
- gezgin** Çok gezen kimse (İs.).
- gezi** Seyahat (İs.).
- gezinmek** Tuvalete gitmek (Çr.).
- gezinti** Bit, pire (Göcenovacı-Çr.).
"Karı bana olan picin dölü üstünde

gezintiler vardır, urbalarını kapıya çıkar gel de yat dedi.”

Çorumlu, 2009: 1655

gezyardı Bir yavrulu keçi, koyun gibi hayvanlar (Kavşut-Su.).

gezyarma İki üç yaşına kadar kısır kalan besili keçi, koyun (Al.; Su.).

gı (1) Be!.. Hey!.. gibi seslenme ünlemi (kadınlar için kullanılır) (Al.; Gölet-Ka.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çalyayla-Çr.). “Ne yapıyon **gı**?” Ayhan, 2002: 201

gı (2) → Gığ (Çr.).

gıba Sima (Su.). “O ne **gıbalı**ydı, gıbasını unuttum.” Uçakçı, 2006: 364

gıbal Nitelik, biçim (İs.; Çr.).

gıbarma Övünme (Çr.).

gıbdı Cimri (Su.).

gıbiş gıbiş Kısa, hızlı yürümeyi, çocuk yürüyüşünü anlatır (Çr.).

gıbla Kible (Su.).

gıbra Yazın süt, yoğurt, su taşımaya yarayan keçi ya da koyun derisinden yapılan kap (Çr.).

gıcalak Kozalak (Karkın-İs.). “Tülaltında **gıcalak** va.” Abaz, 2004: 146

gıcgic Kırlardan toplanıp yenen bir ot (Kamışlı-Su.).

gıcı (1) Kozalak (Yağcılar-Ka.).

gıcı (2) Ufak, yuvarlak kar tanesi,

dolu (İs.; Sarimbey-Çr.). “Büyük düştü ayrılığın **gıcısı** / Sinemi yaralar haberin var mı?” Çimen, 2004: 25

gıcı gıcı İki takım arasında, bir direk üzerine asılan şapkaı değneklerle düşürme esasına dayanan bir çocuk oyunu (Çr.). “**Gıcı gıcı** oyununda takım başına düşen kişi sayısında bir sınır yoktur.” Oğuz, 2006b: 16

gıcık (1) Her sözü, davranışı insanı rahatsız eden, sinirlendiren kimse (Obruk-Do.).

gıcık (2) 1. Kuyruğu düz, kısa

olan ya da hiç olmayan koyun (Çr.). 2. Küçük fakat sütü çok koyun (Çr.).

gıcık (3) Çam kozalağı (Bademce-Ka.).

gıcıklamak → Gıcılamak (1) (Çr.). “Dönen tekerdir, **gıcıl**ayan mazıdır.” Yoksul, 2013: 253

gıcılak Gıcirtılı ses çıkaran, gıcıl-ayan (Çr.). “Boztlaklar haykıran **gıcılak** mazı / Özüne kurt düşmüş, çürük Deyzoğlu” Kurtoğlu, 1998: 22

gıcılamak (1) Kağının gıcirtı sesi çıkartması (Beydili, Düdük-lük-Çr.). “Kağrı çokça **gıcıl**ar / Şimdi gelir hacılar” Ertekin, 2006: 74

gıcılamak (2) Havanın sertleşip soğuması (Çalyayla-Çr.).

gıcirdak Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

gıcırı bükme Bir şeyi zorla yaptırmak (Ka.; İs.).

gıcırılı Güçlü, şişman insan ya da hayvan (Çr.). “Demin **gıcırılı** bir adam geçti, az daha sandalyeyi kıracaktı.” Tdk, 1993: 2029

gıcıt etmek Kışkandırmak, nispet vermek (Çıkrık-Çr.). “Benim elbitem yeni seninki kötü. Ne **gıcıt** ediyorsun babam bana da alacak.”

Tdk, 1993: 2028

gıcıtlamak → Gıcıt etmek (Çr.).

gıç 1. Ayak, bacak (Çr.). 2. Arka (Akçalı-Su.; Çr.). “Don geyim **gıç**ıma dâmesin diyo.” Uçakçı, 2006: 217

gıçkırmak Halayda ayakları bükerek bir çeşit figür yapmak (Çr.).

gıçlamak Ayakla bir yeri ölçmek (Çr.).

gıdak Çocuk dilinde yumurta (Ka.).

gıdayla Çok az (Ka.).

gıdı gıdı Kış gecelerinde oynanan bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

gıdıgıymık Azar azar (Çr.).

gıdık Çene altı, gerdan (İs.; Ka.; Me.; Su.). "Eğil bir yol öpeyim / Perpereli **gıdıktan**" Aytekin, 2003: 31

gıldamak Gereksiz yere süreklili söylenmek (Çr.).

gıdım Pek az (İs.; Külâh-Al.; Su.; Çr.).

gıdıman Pek az (Çr.).

gıdım gıdım Azar azar, savurganlık yapmadan (İs.; Os.; Su.; Çıkrık-Çr.). "Ben **gıdım gıdım** birikdiriyim, sen har vurup harman savur." Kerman, 1997: 66

gıdış Besili oğlak (Su.).

gıf (1) Çaba (Çr.).

gıf (2) İstek (Çr.).

gıgış Afyon ambalajında kullanılan ince, yumuşak ot (Çr.).

gıgıştırmak Topallamak (Çr.). "Topal bitarafa **gıgıştırip** gidiyor." Tdk, 1993: 2036

gığ Deve, keçi, koyun gibi hayvanların pisliği (Çr.).

gığırmak Çağırarak (Çr.). "Bizim çapkını yanına **gığırdım** açtım ağzımı yumdum gözümü." Tdk, 1993: 2037

gıgış Efelik otunun dalında kuruyan tohumları (Çr.).

gıka → Gıdak (Çr.).

gıl Kıl (Su.). "Kim der cacığım **gıllı**, ayranım eşgi." Uçakçı, 2006: 219

gılade Süs, gösteriş (Çr.). "Bizim mahallenin delikanlıları çok **gılade**li gezerler." Tdk, 1993: 2038

gılağılmak Balta, bıçak gibi kesici aletleri bilemek (Çr.).

gıldık Küçük yuvarlak (Gökçam-Su.).

gıldırdatmak Tıkırdatmak (Bademce-Ka.).

gıldırdamak Birine hoş görünmek için hafif hareketler yapmak, yaltaklanmak (Çr.).

gıldırğış Geçimsizlik, karışıklık

(Çr.).

gıldır gücük Yarım yamalak, eksik (İs.; Çr.). "Bir işe başlar **gıldır gücük** bırakır gider." Tdk, 1993: 2040

gıldır mıldır Yuvarlana yuvarlana (Su.).

gılıç Kılıç (Çr.). "Nasıl **gılıcı** çektiyse kız gorkudan heykiriyo."

Akbaş, 1983: 13

gılık Kılık (Çr.). "Cingen eşseyi **gılıklı**." Caferoğlu, 1994b: 110

gıllamak Birinin hoşuna gitmeyecek şekilde konuşmak (Çr.). "İrissiz yâr haşat oldum elinde / Çok **gılladım** baba çıksın dilinde"

Gösterir, 2008/84: 11

gille Kâr, kazanç (Çr.).

gillet Küçük minder (İs.; Su.). "Elbise almadılarına bi **gillet** golla." Abaz, 2004: 96

gılmak Anlatmak (İs.). "O da bama gelenleri hem böyle böyle **gıladı**." Abaz, 2004: 109

gıltıma Beslenme, besili (Su.).

gımgım Yavaş yavaş (İs.). "Gım gım yürüyor." Tdk, 1993: 2045

gımıl Kehlenin temizlenmez cinsi (Çr.). "Alır geder uşağına, **gımıl** düşmüş daş..." Caferoğlu, 1994: 109

gımıldamak → Gımraşmak (Su.).

gımıl gımıl Çok alçak sesle konuşmak ya da çok yavaş iş görmek (Obruk-Do.).

gımız Kısrak sütünden yapılan bir çeşit içki (Çr.).

gımramak → Gımraşmak (Çr.).

gımraşmak Hareket etmek, kılmıldamak (Çr.). "Hoca yorgun, **gımraşacak** halı yok, yoharıdan seslenmiş." Çorumevi, 2001: 16

gımşıt İnce, nazik (Çr.).

gın Bıçak konulan kılıf (Obruk-Do.).

gına Kına (Os.; Dutçakallı-Çr.). "Şu **gınayı** damadın iki küreği arasına sürer hadi." Özçalbaş, 2002: 114

gıncacı Düğünde gelinle güveye kına yakmaya giden kişiler (Su.).

gına davarı Düğünde erkek evinin kız evine armağan gönderdiği süslü küçükbaş hayvan (Su.). "Gına davarığımı süzünüp duruyo." Uçakcı, 2006: 223

gınaklamak Cevizin iyisini, kö-tüsünü ayıklamak, seçmek (Çr.). "Bu gece ceviz **gınakladık** köme dizdiler." Tdk, 1993: 2046

gınamak Ayıplamak (Esentepe-İs.; Akçalı-Su.; Çalyayla-Çr.). "Bu nahal gelinimiş, **gımay** gımay ölüleridi." Abaz, 2004: 117

gınamsak Herkesi, her durumu kınayan, ayıplayan (Çalyayla-Çr.).

gıncıfır 1. Ağırbaşlı olmayan, hoppa kimse (Çr.). 2. Her şeyi anlayışla karşılamayan, hoşgörüsü olmayan kimse (İs.).

gıncıkmak Bir şeye üzülme, merak etmek (İs.).

gıncırdak Tahterevallı ya da ona benzeyen bir oyun aracı (Os.).

gındap Sicimden daha ince ip (Su.; Çalyayla-Çr.).

gındıra Sulak yerlerde biten, yenilebilen bir bitki (Su.).

gındırcak Çocukları yürümeye alıştırmak için kullanılan tekerlekli araç (İs.).

gındırı Sert (Su.). "Ortalık tarlanın **gındırı** buğdayı mısın?"

Uçakcı, 2006: 219

gındırmak Özendirmek, kıskırtmak, isteklendirmek (Çr.).

gınıkmak 1. Alışmak (Çr.). 2. Sıvı şeylerde yeteri miktara ulaşmak, kanıkmak (Gölet-Ka.). "Yahu o kadar terlemişim ki, suyu içiyorum, içiyorum **gınıkamıyorum**."

www.golet.tr.gg/

gınnap Kendirden yapılmış, çe-

şitli kalınlıkta ip (Al.; Ka.).

gınnata Gınnata, klarnet (Çr.).

"Elin herifi emme de **gınnata** çalıyo." Tuluk, 1991.

gınōma Erkek tarafının kız evine kına yakmak için gitmesi (İs.). "Cumartesi günü **gınōma** yapalla." Abaz, 2004: 96

gıntıma Azlık, yokluk, kıtlık (Çr.). "Ortalık **gıntımalık** aradığın bulunmuyor." Tdk, 1993: 2050

gınzak → Genzek (Çalyayla-Çr.).

gıpçık İstenildiği gibi kesilmemiş (Su.). "Düzgün kesilmemiş olana **gıpçık** / Diyenî görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

gıpçıtma (1) Bir sözü yaymak, duyurmak, dile vermek (Çr.).

gıpçıtma (2) 1. Ucundan almak (Su.; Çr.). 2. Kaytarmak, kaçamak davranmak (Çr.).

gıpırdamak Hareket etmek, kırmıldamak (Çr.). "Dibinde kurt mu var, ne **gıpırdıyon**?"

Yoksul, 2013: 240

gıpmak Kırpmak (Çr.). "Şekerbeyli Gıpık Hanım'ın gözü gibi gözünü ne **gıpıp** duruyorsun? Yoksul, 2013: 590

gır Koyu beyaz (Su.).

gıra Kırağı (Çr.).

gıraç Verimsiz, kolay sulanmayan toprak (Su.).

gırağı Kırağı (Çr.).

gırak Kurbağa ya da karga sesini anlatır (Çr.).

gıramise Boyna takılan beşbirlikten daha ince bir altın (Çr.).

"Sen gibi yârim olsa / **Gıramise** takarım" Aytekin, 2003: 50

gıran (1) Dağ sırtı (Çr.).

gıran (2) Öldürücü salgın hastalık (Su.; Çr.). "Koküne **gıran** giresice." Uçakcı, 2006: 223

gıravgırav Altıpatlar da denilen bir çeşit tabanca (Çr.).

gırcalı Kulaklarında ak benekler olan keçi (Gökköy-Çr.).

gırcı Dolunun ufak taneli olanı (Al.; Yazır-Bo.; Su.). "Gönüm endişede gözüm yollarda / Gahi boran gahi **gırcı** bellerde" (Sefil Ali)

Çırakman, 1992: 52

gırçı Kırağı (Çr.).

gırçmak Kesmek, biçmek, koparmak (Su.; Küçükpalabıyık-Çr.).

gırede Değerlilik, saygınlık (İsahacı-Al.). "Kırk yıllık **gırede** sıfıra düştü / Evin hanımını üzdü tuzlu çay"

Arısoy, 1970: 94

gıremise → Gıramise (Çr.).

gırf Biçilen ekin toplandıktan sonra anız içinde kalmış başak (Su.; Gökköy-Çr.).

gırfacana etmek Kırıp geçirmek (Yazır-Bo.; Karagöz-Çr.).

gırf etmek Mahvetmek, imha etmek (Çr.).

gırıdak Kibirli (Ka.).

Gırığın Gale Kırıkkale (Çr.). "Se-nin gibi **Gırığın Gale**'de dolu."

Yoksul, 2013: 563

gırık (1) Kadınların evlilik dışı ilgi kurduğu erkek sevgili (Su.; Çr.). "**Gırığına** güvenen ersiz galır."

Uçakçı, 2006: 218

gırık (2) Kırık (Haydar-Al.; Çr.).

"**Gırık** gağrı, yıkık köprü / Geçmeye derman galmadı"

Oğuz, 2007b: 58

gırık gırtık Ufak tefek (Çr.).

gırıklanma Umutlanarak beklemek (Su.).

gırım gırım gırışmak Kendini beğenmek, görgüsüzce davranışlarda bulunmak (Çr.). "Üç beş guruşun sahabı oldu ya, **gırım gırım gırışıyo!**" Kerman, 1997: 66

gırımı Verimsiz, kolay sulanmayan toprak (Çr.).

gırışık Buruşmuş (Çr.).

gırışmak Büyükleme, gösteriş yapmak, övünmek, şımarıkça sevinmek (Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Tosbağlık tallıya **gırışık** durduk / Ekmedik, biçmedik, azdık, kurdurduk" Kurtoğlu, 1998: 24

gırtmak → Gırışmak (Ka.; Çr.).

gırk Kırk (Harunköy-İs.; Su.; Çr.).

"Otuz sene, **gırk** sene eveli laylon diy bişey yödu." Abaz, 2004: 151

gırkambar Değişik ambarlardan alınan tahıl ürünü (Su.).

gırıklık → Kırıklık (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).

gırkmak Koyun, keçi gibi hayvanların tüyünü kesmek (Bademce-Ka.; Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).

gırma (1) Bir çeşit av tüfeği (Çr.).

gırma (2) Hayvan yemi olarak kullanılan kırılmış tahıl (Su.; Çr.).

gırma (3) Melez (Su.).

gırmak Kırmak (Çr.).

gırmaşmak Kimildamak, kıpırdamak (Çr.).

gırmızı Kırmızı (Çr.). "**Gırmızı** gullerden aldım tohumu / Yolcuyudum alamadım uyhumu"

Caferoğlu, 1994: 147

gırna (1) Sıska, hastalıktan sararmış kimse (Çr.).

gırna (2) Çabuk küsen, alingan (Bademce-Ka.).

gırnavlamak Kedilerin çiftleşme isteği göstermesi (Kıcılı-Al.). "Bizim kedi **gırnavladı.**"

Tdk, 1993: 2061

gırnaz Çok zayıf kimse (Çr.).

gırnav Kedilerin çiftleşme zamanı (Su.).

gırniş Hayvanların kanını emerek yaşayan bir asalak (Gökköy-Çr.).

gırnov Kedilerde çiftleşme isteği belirtisi (İsahacı-Al.). "Adediniz bat-

sın **gırnov** mu diyeyim? / Ana bugün benim uykum gelmiyor”

Arisoy, 1970: 66

gırpık Parça (Çr.).

gırtıllamak Hafif hafif kazımak (Su.).

gırtım Yudum (Çalyayla-Çr.).

gırtışmak İddialaşmak (Çalyayla-Çr.).

gırtlama → Kıtlama (Su.).

gısa Kısa (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.). “El uzun, elcek **gısa**.”

Uçakçı, 2006: 217

gısdı → Kıstı (İs.).

gısga Tohumluk soğan (Çr.).

gısgı → Gısga (Su.).

gısgıs Cimri (Ka.).

gıslık Çuvaldız, kıyık (Çr.).

gıskı Altın gerdanlık (Ka.).

gısmık Fazla tutumlu, cimri (Su.).

gısmuruk Cimri, eli sıkı (İs.).

gış Kış (Harunköy-İs.; Çayhatap-Çr.).

“Bi uyuçça tavık olsun / **Gışı** yazı so-vuk olsun” Caferoğlu, 1994: 141

gışla Kışla (Çr.).

gışlık Kışın yenmek için ayrılmış yiyecek ya da tahıl (Su.). “**Gışlık** ambardan yeygilik mi veriyon sanki.”

Uçakçı, 2006: 218

gıt Kıt, az bulunan (Karkın-İs.; Kamışlı-Su.). “Koyde su **gıtı**dı.”

Abaz, 2004: 105

gıtı gıtına Ucu ucuna yetme (Su.).

gıtıl 1. Yüz geçirilmemiş yorgan (Çalyayla-Eskiekin-Çr.). “Ben seni heç **gıtı**llerde yatırır mıyım yavrum.”

Kerman, 1997: 20

2. Çok eski (Çr.). “Netsin şu bırak-tığı kırk yamalı **gıtı**li.”

Özçatalbaş, 2003: 75

gıvadan Birdenbire, sessizce (Su.).

gıvanmak Güvenmek (Su.).

gıvıktırmak Birini ıssız bir yerde kötülük yapmak için sıkış-

tırmak (Çr.).

gıvıl gıvıl Çok hareket eden, yerinde duramayan (Su.; Çr.).

gıvıltı Ses, gürültü (Su.).

gıvrak Çabuk, hızlı (Su.; Çr.). “Ah ülen ah, yaktın beni **gıvrak** gahbe!” Özçatalbaş, 2002: 110

gıvrak gıvrak Çabuk çabuk (Çr.).

gıvranmak Acı duymak (Çr.).

gıvratmak Çevirmek, bükmek, kıvrırmak (Su.).

gıvrım Kilim, heybe motifi (Su.).

gıy Kıymak (Gölet-Ka.).

gıyah İyi, çok iyi (Al.).

gıyak Güzel, sık, gösterişli, yakışıklı (Çr.). “Anlatılanlardan da **gıyak**mış garı.” Özçatalbaş, 2003: 35

gıygaç Topal, bacağı eğri kimse (Çr.).

gıygak Kazların çıkardığı ses (Çr.). “Şöyle mi oynallar **gıygak**.”

Caferoğlu, 1994b: 108

gıygıdı 1. Müzik aletleri (Çr.).

“Dünümüze mücairet **gıygıdı** getir.” Tuluk, 1991.

2. Müzik (Çr.). “Üs gatta gine **gıygıdı**ya başladılar.” Kerman, 1997: 20

gıygık → Gıygak (Çr.).

gıygırak Bir çeşit keman (Çr.).

gıygışık → Gıygaç (Çr.).

gıygışık gıygışık Kalçası ya da beli ağrıyan kimsenin aksayarak yürümesini (Çr.). “Bizim gışinin hotuna ağrı geldi eyce yürüyemiyor, **gıygışık gıygışık** gidiyor.”

Tdk, 1993: 2066

gıyı Kıyı, kenar (Kamışlı-Su.; Çr.).

gıyı bıcaç Köşe bucaç, çevre (Su.).

gıyık (1) Kapı ya da pencerenin biraz aralanmış durumu (Çr.).

“Pencereyi **gıyık** koy da içeriye ecik hava girsin.” Kerman, 1997: 20

gıyık (2) Büyük, ince çuvaldız (Kamışlı-Su.).

gıyıklamak → Gıyıtmak (Çr.).
gıyılı bıçaklı Derli toplu (Su.).
gıyılı gıyılı Derli toplu (Su.).
gıyım Küçük parça (Su.).
gıyın sayın Çekinerek (Ka.).
gıyıtmak Kapıyı, pencereyi az açık, aralık bırakmak (Çr.).
gıymık → Kıymık (Çitli-Me.; İs.; Su.; Gökköy-Çr.). “Bebeğin eline **gıymık** batmış, mızızlanıp duruyo.” Kerman, 1997: 20
gıynak (1) Ceviz içi (Os., Çalyayla, Gökköy-Çr.).
gıynak (2) → Gıymık (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Erdek, Kızılınar-Çr.).
gıynak (3) Yiyeceklerin iyi kırmış kenarı (Çr.).
gıynaşmak Kıpırdamak, kımıldamak (Çalyayla-Çr.).
gıynık Çok küçük parça (Su.).
gıypık (1) Kenar, kıyı (Çr.).
gıypık (2) Küçük parça (Su.).
gıypık (3) Şaşı gözlü (Su.).
gıypıtmak Gizlice bir yana sıvışmak (Çr.). “Zora gelemiyor, kendini hemen bir tarafa **gıypıdveriyor**.” Yoksul, 2013: 675
gıytırık 1. Gelişigüzel, kötü düzenlenmiş (Os.). 2. Tembel, kaytarıcı (Çr.). “**Gıytırığın** biri, onun gordüğü işten hayır gelmez.” Kerman, 1997: 20
gız Kız (İs.; Gökçam-Su.; Çayhatap, Eskiekin-Çr.). “On beşimde sevdim bi köylü kızı / Gız **gız** değil, sanki çitlik sakızı” Kurtoğlu, 1998: 26
gızağan Açgözlü (Bademce-Ka.).
gızamık → Kızamık (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).
gızan → Kızan (1) (Çr.). “Gızımı **gızandan** kuru.” Yoksul, 2013: 326
gızarçı Oyunda haksızlık yapan (Çalyayla, Gökköy-Çr.). “**Gızarçının** birisin. Sennen bidaa oynayan eşşek.”

Kerman, 1997: 66
gızarçılık yapmak Oyunda sorun çıkarmak, haksız yere kazandığını ileri sürmek (Çr.). “**Gızarçılık yapma**.” Yoksul, 2013: 326
gızbaşı Nişanlı kızın ailesi (Su.).
gıze Kadınların kocalarına seslenme biçimi (Kamışlı-Su.).
gızıl (1) Koyu kırmızı (Su.).
gızıl (2) Edepsiz, kavgacı (Bademce-Ka.).
gızılçık Sert odunlu bir ağaç; bu ağacın yemişi (Çalyayla-Çr.). “Ey bi **gızılçık** zopası / Çeksem bulup sırasını” Gösterir, 2014: 31
gızıl çanaklı Her şeyi herkesten kızınan (Os.).
gızıl yürük Elde, ayakta çıkan yaralar (Su.).
gızınmak Kiskanmak (Su.).
gızı olacak Birinin üvey kızı (Su.).
gızışmak Kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek (İs.). “Bunnar baña künde **gızışu** dedim.” Abaz, 2004: 166
gızmak Kızmak, hiddetlenmek (Sarimbey-Çr.). “Madımak toplardık günün yarısı / Hep **gızardı** bize Kürtün karısı” Çimen, 2000: 46
gız uşā Kız çocuğu (Çr.).
gıcık Uyuz hastalığı (Çr.).
gıcimik Düşkünlük, dadanma (Os.). “Hüseyin işrete **gıcimik** oldu.” Tdk, 1993: 2072
gıcışmek Kaşınmak (Gökköy-Çr.).
gidek Keçi yavrusu, oğlak (Al.; Battoğuz, Kızılhamza-Or.; Kayı, Ovasaray-Çr.).
gidenāstan Gidene kadar (Al.).
giderayak Gitmek üzere iken (Çr.).
gidi Ahlaksız, pezevenk (Al.; İs.; Çayyaka-Su.; Sarimbey, Serban-Çr.). “Onmadık **gidinin** vardır bir derdi.” Ayhan, 2002: 215

gidik → Gidek (Çoprasık-Al.; Aşa-ğrındıklı-Su.; Dutçakallı, Üçköy-Çr.). “**Gidiklere** kömde ayrı bir yer ayırım.”
Yoksul, 2013: 326

gidikene Giderken (İs.). “Bu tarafdandan **gidikene** de gızın hamam şeyi oluyodu.” Abaz, 2004: 96

gidişik Uyuz hastalığı, kaşıntı (İs.).

gidişli Gidince (Me.).

gidişmek Kaşınmak (Yağcılar-Ka.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Sırtım bek **gidişyo**.” Tuluk, 1991.

gidişük Kaşıntı (Ka.).

-gil Bir adın sonuna eklenerek ailesini belirtir (İsahacı-Al.; Dutçakallı-Çr.). “Ne kapıdan bakarsın / Amcamgilin it gibi” Türkoğlu, 2007: 171

gilerlik Kiler (Çr.). “Bitişğinde de içten küçük bir kapu ile geçilen **gilerlik** vardır.” Çorumlu, 2009: 1202

gilik 1. Saçta pişirilen küçük ekmek, çörek (Çıkrık-Çr.). 2. Mayalanmış hamurdan yapılan sac ekmeği, bazlama (Çoprasık, Külah-Al.; Kızılhamza-Or.).

gimi Gibi (Çiçeklikeller-Su.; Serban-Çr.). “Yükün kuş **gimi** hafif osun.”
Oğuz, 2007a: 18

gine Yine (Akçalı, Kemallı-Su.; Çağşak, Eskiokin, Serban-Çr.). “Neyinizi bölüşemiyonuz **gine** ulan?”
Özatalbaş, 2002: 89

giralık → Girellik (Al.).

giravu Pazar günü (Çr.).

girdeburun Delik delmeye yarayan küçük testere (Çr.).

girel → Girellik (Al.).

girelik → Girellik (Kıvcılı-Al.; İs.; Çalyayla-Çr.).

girellik Fazla eşya, öteberi konulan oda, kiler (İs.; Os.; Kamışlı-Su.; Beydili, Dutçakallı-Çr.). “Çömlere doldurulan pekmezler, **girellik** diye tabir edilen kilerlere konulurdu.”
Tuluk, 1991.

giremise → Giramise (Eskiokin-Çr.). “Ak gerdana **giremise** asılır / Töredir, gençleri başgöz ederken”
Kurtoğlu, 1994: 165

giren Havanın bulutlu, sisli, kapalı olması durumu (Çr.).

girengi → Giren (Ovasaray-Çr.).

girenlik (1) → Girellik (Alacahüyük, Külah-Al., Or.).

girenlik (2) → Giren (Kavşut-Su.).

girevü Pazar günü (İs.). “Sonra devam ediyor: cumaıertesi, **girevü**, düşünbe, deri...” Benice, 2002: 154

girgal Hayvanların boğazına geçirilen halka (Al.).

giri Tekrar, geri (Örenseki-İs.).

“Aşama **giri** eve geldük.”

Abaz, 2004: 126

girintili → Girişgen (İs.; Su.).

girişgen Çekinip sakınmayan, girintili, sokulgan (Obruk-Do.).

gişi 1. Kadınların eşlerine seslenme sözü, koca, eş, erkek (Al.; Su.). “Gişii **gişi**, beni gendine bulaştırma, irahatça dur.”
Kerman, 1997: 20

2. Kişi, insan (Akçalı-Su.; Serban-Çr.). “Hüseyn aşkına yanan bir **gişi** Ağlasa aksa gözünün yaş”
Koçak, 1980: 55

gizbe İssız, izbe, kuytu yer (Kayı-Çr.). “**Gizbe** yerlerde gizlenenlerin gizli amaçları vardır.”
Yoksul, 2013: 327

gizir Köy bekçisi ya da köy odası hizmetçisi (Çalyayla-Çr.).

gizlencelik Bayramlarda, belli günlerde giyilen güzel giysi (Çıkrık-Çr.).

gizlengeç Özel giyim (Ka.).

go Dedikodu, birini arkasından çekıştirme (Çitli-Me.; Su.).

gobek Soy sop, sülale; göbek (Su.).

gobel 1. Çocuk, oyun çağındaki erkek çocuk (Harunköy-İs.; Kamış-

- lı-Su.; Eskiemin, Karadona-Çr.). “Arap cücüğü ne dönmüşsün **gobel** sen.”
Yoksul, 2013: 61
2. Yetim kalmış erkek çocuk (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). “Dokuz **gobelle** ortada mı kaldım?” “Gürsel, 1997:254
3. Delikanlı (Çr.). “Filmdeki **gobeli** gordün mü?” Kerman, 1997: 20
- gobel dana** Yetim kalmış, ana sınca büyütülen erkek çocuk (İsmailköy-Çr.). “**Gobel danalar** gibi sürtücana otur da dersine çalış.”
Kerman, 1997: 66
- gobelek** Bir mantar türü (Su.).
- goca (1)** Büyük, iri (Karkın-İs.; Çr.). “**Goca** bi guşane yöordunan iki yoha ekmâani bitirdin.”
Çorumevi, 2000: 18
- goca (2)** Koca (İs.; Çr.). “Bana bi **goca** lazım, o da bu gece lazım.”
Yoksul, 2013: 109
- gocabaş** Şekerpancari (Çr.). “**Gocabaş** yiyecek diye nasıl da seviniyo bizim gobeller!” Özçatalbaş, 2002: 95
- gocalak** Kocaman, çok iri (Çal-yayla-Çr.). “İriye **gocalak**, hızlıya dıvrak / Diyeni görürsen Çorumludur o”
Gösterir, 2014: 80
- gocalık** Yaşlılık, ihtiyarlık (Çr.).
- gocaman** Büyük, iri (Çr.).
- goce** Gökçe, mavimtırak (Çr.). “Arıguşu gokde rızgın beklemiş / **Goce** garga zikrile sevinir insan”
Caferoğlu, 1994:150
- gocek** Yeni biten sebzenin dal-lanma durumu (Su.).
- gocodak** → Goğcu (Çr.). “Bırak heeri! Ondan adam olmaz, **gocodağın** biri.” Kerman, 1997: 66
- gocugodak** Dedikoducu (Çr.).
- gocuk** Kaban (Su.). “Ana çocuğu, çoban **gocuğu**, yumurta sucuğu sever.”
Yoksul, 2013: 55
- gocunmak** 1. Sakınmak, çekinmek, kaçınmak (Çr.). 2. Alınmak (Su.; Acıpınar-Çr.). “Bunları gö-rüp imrenen, bir bakıma **gocunan** baba, aldı çocuğu karşısına.”
Seyda, 2006: 84
- goç** Koç (Çr.).
- goçak (1)** Cömert, eli açık (Su.).
- goçak (2)** Bir mantar türü (Bademce-Ka.).
- goç gatımı** Koç ya da tekelerin ayrı bir yerde tutulduktan sonra çiftleşme zamanı süslenerek sürüye katılması (Su.).
- goçsamak** Koyunların çiftleşmek istemesi (Su.).
- goçtü guzel** Heybe, kilim motifi (Su.).
- goçum** Yüreklendirme, beğenme ünlemi; koçum (Çr.). “Hadi **goçum** görüyüm seni! Şunun duşgaltağına iki dene indir.” Kerman, 1997: 20
- godek (1)** Kısa kalmış, büyüme-miş (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.).
- godek (2)** Kuyruksuz, kuyruğu kesik hayvan (Gökköy-Çr.).
- godelek** Gödekçe, ufacık (Çr.).
- godeni deşilmek** Aşırı tuvalete çıkanlar için kullanılan bir deyim (Çr.).
- godesi dutmamak** Kırgınlık nede-niyle iş yapma isteği duy-mamak (Su.).
- godoş** 1. Ahlıksız adam, peze-venk (İs.). 2. Kendisini üstün gören, kafası çalışmaya kimse (Gölet-Ka.). “Seni böyle bırakır giderler işte, akıllı **godoş!**”
www.golet.tr.gg/
- godoşlanmak** Hindi gibi kaba-ran, kendini başka insanlardan üstün gören kimsenin tavırları (Gölet-Ka.). “Bak! Nasılda **godoşlana** godoşlana yürüyor.” www.golet.tr.gg/
- godu** Hindi, ibi (Gölet-Ka.).
- goduş** Namussuz (Su.).
- godük** Çiniğin üçte biri oranında

bir ölçü (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.).
godül Büyük kazanlarda pişirilen yemekleri karıştırmaya yarayan, ucu geniş yassı ağaç (Gökköy-Çr.).
gofes Kafes (Çr.). “Ezel bahar yaz ayları gelincik / Bülbülü **gofes**de goymak var mıdır” Caferoğlu, 1994: 145
gogah Saç kepeği (Aşağıfındıklı-Su.). “Senin saçında **gogah** var.”
www.asağıfındikli.net
goğan (1) Boş arı kovanı (Çr.).
goğan (2) Fişek ya da mermilerin boşalmış olanları (Çr.).
goğcek Açık mavi (Su.).
goğcu Dedikoducu, söz götürüp getiren kimse (Sarimbey-Çr.).
“Nasıl dost edersin **goğcu** kokuyu Yolundan eyleme giden yolcu”
Çimen, 2000: 26
goğdurmak Atı ya da eşiği hızlı koşturmak (Gökçam-Su.).
goğe badal gurmak Durmadan gezip tozmak, ev işlerini unutup eğlence peşinde gezmek (Çr.). “Goğ yüzünde düğün var deseler **goğe badal gurar** yine de gider.”
Kerman, 1997: 66
goğu gaybet Dedikodu, birini arkasından çekiştirme (İmat-Al.; Kalecik-Me.). “Sakin kötülükten dini iman / **Goğu gaybet** zerafetten sakının” (Mehemmet) Çırakman, 1992:38
goğuk Oyuk, boşluk (Çr.).
goğunsamak Yanık kokusu olan (Gölet-Ka.). “Et sanki **goğunsumuş**.”
www.golet.tr.gg/
goğzak İçi boş, hafif olan şey (Çr.).
gohmak Kokmak (Or., Çr.). “Gara toprak buram buram **gohunca** / Çayır çimen gül açılır baharda”
(M, Kirazlı) Oğuz, 2007b: 89
gohu Koku (Çr.). “Benden selam söylen nazlı yavruma / Esen ülüzgardan alsın **gohumu**” Caferoğlu, 1994: 147

gohulamak Koklamak (Çr.).
gol (1) Helâ, tuvalet (Gölet-Ka.).
gol (2) Kol (Çr.). “Benden başka yattırırsan dizine / Gırırssın **golların** sarımyasın” Caferoğlu, 1994: 147
gölamak Çekiştirmek, dedikodusunu yapmak (Su.).
golan Hayvanın semerini ya da eyerini bağlamak için göğsünden aşırılarak sıkılan yassı kemer (Çr.). “**Golanımı** gevşet.”
Yoksul, 2013: 328
gol atmak Kabak, salatalık gibi sebzelerin dallarının uzaması (Çr.). “Kara kabak **gol attı** / Dibine yılan yattı” Gösterir, 2011: 139
golay Kolay (Gökçam-Su.; Çr.). “Ee **golay** mı gardeşlik, giden evinin direği, eri...” Özçatalbaş, 2003: 8
golbez Köpek yavrusu (Gökköy, Karadona-Çr.). “Bana ne gızıyon ula? **Golbeziken** kulağını mı kestim.”
Kerman, 1997: 20
golçak (1) Ceket ya da gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk (Su.).
golçak (2) Bir çeşit bilezik (Su.).
goleme → Gölüme (Su.).
goley Kolay (Harunköy-İs.). “Hakgattan ezeli **goleyidi**.” Abaz, 2004: 132
goli Koli (Çr.).
golik Eşek, erkek eşek (Al.).
golle Hedik (Küçükpalabıyık-Çr.).
golük At, eşek (Harunköy-İs.; Gökköy-Çr.). “**Golümüz** varıdı, ikişer ikişer.” Abaz, 2004: 133
goma Bırakma, gönderme (Al.; Örenseki-İs.). “Bi dıhım ekmânen guşaneyi de gotürüp yerine **gomuş**.”
Çorumevi, 2000: 18
gömak Kovmak (Çayhatap-Çr.). “Yeksani sırrını aşıkâr etmez / Pervane şemeden **gôsalar** gitmez”
Caferoğlu, 1994: 140
gomak Koymak (Su.; Çr.).

- gomidin** Büfe, komodin (Çr.).
- gomlek** Gömlek (Çr.). “Şu yalan dünyaya gelmiş döndüm / Emanet **gomleğini** geymiş döndüm” Caferoğlu, 1994: 146
- gompir** Patates (Ka.). “Topala yampir, patatase de **gompir** derler Kargıda.” Dbk, 2003: 134
- gomşu** Komşu (Su.; Çr.). “Ağşamki kınada çalar oynarsınız **gomşu** gızlarıyla.” Özçatalbaş, 2003 : 10
- gon Deri** (Gökköy-Çr.). “Evcı geldi evini aldı, gopek geldi **gonünü** aldı.” Caferoğlu, 1994b: 107
- gonaçlamak** Taneleri birbirinden ayırmak (Su.).
- gonak** Büyük yapılı ev, konak (Su.; Çr.). “**Gonaklar** yapırdım altın eşigli / Sufralar serdirdim gumuş gaşığı” Caferoğlu, 1994: 142
- gonarga** Kuşların gidip gelip kondukları yer (Çr.).
- gonenmek** Varlık içinde mutlu yaşamak (Çr.).
- gongak** Kırılan, içi çıkartılan cevizin parçalanmamış durumu (Os.).
- gonırsı** Yün, pamuk, saç, tiftik gibi şeylerin yanmasından ileri gelen koku (Çr.).
- gonk** Başta olan kepek (Çr.).
- gonmak** Konmak (Karadona-Çr.). “Gönüm güvercin olmuş / **Gonmuyo** daldan dala” Caferoğlu, 1994: 146
- gonsul** Bir çeşit büfe (Çr.).
- goñşu** Komşu (İs.; Su.; Çr.). “Ev alma, **goñşu** al.” Uçakcı, 2006: 217
- gonur** Kestane rengi (Çr.).
- gonül** Gönül (İs.; Çr.). “Her gozele gedip **gonül** verilmez / Aslıni cislini danışmayınca” Caferoğlu, 1994: 145
- gopça** Altındaki parçasında deliği olan düğme (Gölet-Ka.; Os.). “Ana **gopçam** goptu, dikivisene.” www.golet.tr.gg/
- gopçurmak** At ya da eşeği koş-
turmak (Su.). “Atını eyice **gopçur.**” Uçakcı, 2006: 364
- gopek** Köpek (Çr.). “Evcı geldi evini aldı, **gopek** geldi gonünü aldı.” Caferoğlu, 1994b: 107
- gopturmak** Başboşluk (Su.). “Ne **gopturup** geziyorsun.” Uçakcı, 2006: 364
- goraf goraf** Toplu olarak gelme ya da gitme (Ka.; Çalyayla-Çr.). “Ellerin misafirleri **goraf goraf** gidiyo anam.” Yoksul, 2013: 499
- gorelmek** Yatar gibi düzensiz oturmak (Su.). “Evin başkoşesine **gorelmiş** oturuyodu.” Uçakcı, 2006: 364
- goresimek** Özlemek (Gökköy-Çr.).
- gorhu** Korku (Harunköy-İs.). “Dilim durdu **gorhumdan**, bişiy diyemiyom.” Abaz, 2004: 150
- gorhuşlu** Korku verici, kokutucu (Harunköy-İs.). “Öyle **gorhuşlüdu** yol esgiden.” Abaz, 2004: 149
- gormek** Görmek (Bozdoğan-Al.; Su.; Çayhatap, Mislerovacığı-Çr.). “Beniz sarı, beden çalık / Yiğit **gorsün** be ortalık” Yoksul, 2011: 44
- gorpe** 1. Körpe, taze (Al.). 2. Koyun, keçi yavrusu (Su.).
- gorpe gelme vahdı** Saat on, on bir arası (Su.).
- gorsetmek** Göstermek (İs.). “Bi tek herüfden başka kimsey gormedim. Allah **gorsetmesin.**” Abaz, 2004: 168
- gort gort** Gırtlaktan ses çıkarak iştahla su içmeyi anlatır (Obruk-Do.). “Üzerine bir tas suyu, boğazını **gortlata gortlata** içti.” Güven, 2010: 18
- goruh** Olgunlaşmamış üzüm, korusuk (Su.; Çıkırık-Çr.).
- goruk** Üzümün olgunlaşmamış durumu (Kamışlı-Su.; Karadona, Gökköy-Çr.). “Şınavat şınavat üzüm keserdik / Nasıldı unuttum **goruk** Deyzoğlu” Kurtoğlu, 1998: 23

gorutmak Yetmek, yeterli gelmek (Su.).

gorümce Görümce (Su.).

gorümcelik Oğlan evinin ilk kez gelini görmeye giderken götürdüğü armağan (Su.).

gös Göğüs (Çr.). "Durur durur yâr gösünü geçirir / Yoğusa bön ayrılığın günü mü" Caferoğlu, 1994: 144

gosgoca Çok büyük, iri (Çr.).

gosgocaman Çok büyük, iri (Çr.).

gosgos 1. Gururlu, kibirli, kendini beğenen (Çıkrık-Çr.). 2. Savru- larak yürüyen (Su.).

gosgoslanmak Kibirlenmek (Ka.).

gostak 1. Çok delikanlı, fiyakalı (Su.). 2. Zenginler gibi yürüyüp konuşma (Su.). "Gız tevküllün geliyo, **gostak** gostak yöri."

Caferoğlu, 1994b: 121

goş Koç (Çr.). "Tonbul **goş**, arabayı goş." Caferoğlu, 1994b: 106

goşma (1) Koşma (Çr.).

goşma (2) Tavan arası boşluğu (Su.; Eskiiekin-Çr.). "Silkilecek galdı ulu cevizler / **Goşmada** sokulu sırık Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 23

goşmak Hayvanı çekeceği araca bağlamak (Çavuşoğlu-İs.; Su.; Dündüklük-Çr.). "Galhıp da harman mı, oküz mü **goşcām**." Abaz, 2004: 140

goşu Tarım işlerinde kullanılan hayvan ya da araç (Su.). "**Goşu** öküzünün ağzı bağlanmaz."

Yoksul, 2013: 328

goşum Atların kayış takımı (Çr.).

got Bir kile alan ölçek, şinik (Çr.).

gotarmak Sulu yemeği kaplara koymak (İs.).

gotün gotün Geri geri (Su.).

gotürmek Götürmek (Örenseki-İs.; Çr.). "**Gotür** yarin gapısına as beni / Yar uğruna öldü getti desinner"

Caferoğlu, 1994: 147

gova Kova (Çr.). "Gece hamam dola-

bında önce bir **gova** su ısıtıp dokünmüş." Özçatalbaş, 2002: 104

govalamak Kovalamak (Çr.).

govan Arı kovanı (Eskiyapar-Al.; Obruk-Do.). "Arıları **govan**lara döşenmiş / Tabiatla nakış nakış kuşanmış" Barışcan, 2001: 194

govşen Mavi, mavi göz rengi (Su.).

goya Güya (Al.; Su.). "**Goya** zenginmiş zavallının geçmişi."

Özçatalbaş, 2002: 29

goygun 1. İçlendirici, ağlatıcı, dokunaklı (Sarimbey-Çr.). 2. İçten içten, derinden (Akçalı-Su.). "Bir sunaya meyil verdim vereli / İçten içten **goygun** yanar dururum"

Arız, 2005a: 202

goylamak Az yanan ateşin alazını artırmak (Akçalı-Su.). "Sen **goyladın** içimdeki ataşı / Yetiş pirim Koca Haydar gel yetiş"

Arız, 2005a305

goylanmak İçin için yanmak (Su.).

goymak Koymak (Çayhatap-Çr.).

"Şah Hatayı der ölmesin / Nuhusun geri **goymasın**" Caferoğlu, 1994: 141

goynek Atlet yerine giyilen iç giyim, gömlek (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). "Şularımızdan kısa **goynek** giyerdük."

Abaz, 2004: 128

goynuna koymak Göğsüne sokmak (Çr.).

goynük Hafif yanık (Su.).

goynümek İçin için yanmak (Su.).

goynümüş (1) Eskimiş (Çr.).

goynümüş (2) Yenemeyecek kadar fazla olgunlaşmış meyve (İs.; Çr.). "Şu arımları **goynümeden** toplansan da insan gursağına girse olmaz mıydı?" Kerman, 1997: 20

goyun Koyun (Ka.; Os.; Dutçakallı-Çr.). "Ben bu suyu içemem, **goyunu** guzuyu seçemem."

Caferoğlu, 1994: 152

goyun gozü Kardelen olarak da bilinen beyaz çiğdem (Su.).

goyurmak Bırakmak, salıvermek (Su.).

goz Göz (Bozdoğan-Al.; Su.; Çayhap-Çr.). “Söz içinde benim sözüm Ev sabı iki **gozüm**”
Caferoğlu, 1994: 139

gozak Hayvanların boğazına çan takmaya yarayan süslü halka (Çr.).

gozanmak Kazanmak (Çr.).

goz değmesi Nazar (Su.).

gozel Güzel (Al.; Örenseki-İs.; Su.). “Horiyem, sen de pek mi çirteniyon ne? Huyu **gozel** olsun huyu.”
Özçatalbaş, 2002: 20

gozlemek Gözlemek, beklemek, izlemek (Su.; Çr.).

gozü dar Aç gözlü, cimri (Su.).

gö (1) 1. Gökyüzü (Su.; Acıpınar-Çr.). 2. Gök mavisi (Su.; İsmailköy-Çr.). “Encik mencik, **gö** boncuk.”
Caferoğlu, 1994b: 105

gö (2) Olgunlaşmamış, ham meyve (Kıçılı-Al.; Su.; Ovakarapınar-Çr.).

göbek Bir şeyin ortası, orta (Su.; Çr.).

göbel 1. Piç (Çr.). 2. Çocuk (İs.; Göcenovacığı-Çr.). “**Göbelin** nerede ne yapacağı bilinmez.”
Yoksul, 2013: 329

3. Yetim, öksüz ya da kimsesiz çocuk (İs.; Su.; Çıkrık, Seydim-Çr.). “**Göbellikte** büyüdüğü için bazıları onu pek adam yerine koymazlar.”
Sarıyüce, 2004: 46

göbelek (1) Şişkin, kabarık (Çr.).

göbelek (2) Yenilen bir çeşit mantar (Kıçılı-Al.; Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). “**Göbelek** mantarı yoğurtlayıp getirsene.” Yoksul, 2013: 329

göbelez Köpek yavrusu (Göcenovacığı-Çr.). “Ağam ben şöyle ufacak **göbelez** bir çocuktum.”
Çorumlu, 2009: 1649

göbert Külde pişmiş elma (Çr.).

göbez Köpek yavrusu (Çr.).

göbü Kalın dikiş, yorgan dikişi, ilinti (Çr.).

göbüme Seyrek, büyükçe dikişlerle dikilmiş yatak, yorgan, minder ya da giysi (Çr.). “Rabiye Karı çok Kuran okurdu / Makkan **göbümeden** işlik dokurdu”
Kurtoğlu, 1998: 13

göbüme hırka Pamuklu bezden, astar ile dış kumaşın arasına ince pamuk döşenerek göbünmüş hırka (Çr.).

göbümek Yorgan, şilte gibi şeyleri seyrek, büyükçe dikmek (Çr.).

göbüt (1) Küçük, şişkin ekmek (Çr.).

göbüt (2) Kağnıda öküzlerin arkasına gelen çıkıntı (Ka.).

göcek (1) Köşe (Çr.). “Tarlanın **göceği**, ikindinin sıcağı olmasa tilki de reçberlik yapar.” Çorumlu, 2009: 737

göcek (2) 1. Semerlerin arkasına takılan çengelli demir (Su.; Çal-yayla, Eskiekin-Çr.). 2. Hayvan semeri (İncesu-Su.). “Üzerine gümüş **göcekli** eyeri koydular.”
Güven, 2013: 139

göcek (3) Kısa bağ karıği (Dutçakallı-Çr.).

göcek (4) Gök gözlü, güzel (Su.). “Al kanatlı böceğim / Sarışınım **göceğim**” Aytekin, 2003: 12

göcen (1) Tavşan yavrusu (Yağcılar-Ka.; Dutçakallı, Küçükpalabıyık-Çr.).

göcen (2) Yabani kuşkonmaz (Çalyayla-Çr.).

göcertmek Yıktırmak (İs.).

göçek Köyde delikanlıların, kızların düğünlerde oynadıkları bir çeşit oyun (İs.).

göçgün → Göçkün (Çr.).

göçkün Çadır hayatı yaşayan, göçebe (İs.).

göçmek Ölmek (İsahacı-Al.; Kalecik-Me.; Demirşeyh-Su.; Evcioortakış-la, Karahisar, Serban-Çr.) "Hemen nası geliyomuş öyle **göçüp** giden!" Özçatalbaş, 2003: 8

göçtügüzel Bir kilim motifi (Su.). "Güvey Mısdıfa olsa / **Göçtügüzel** mi yetmez" Aytekin, 2003: 141

göçük (1) Çökmüş, kaymış toprak (Çr.).

göçük (2) → Göcek (2) 1 (Ka.).

göçürtmek Çöktürmek (Çr.).

göde (1) Baş üzerinde taşınan bir tepsi ile "gödee, gödee" diye bağırarak evleri dolaşıp toplanan malzemeye yemek yapılması biçiminde çocuk oyunu (Gölet-Ka.).

göde (2) Kurbağa (Gölet-Ka.).

göde göde mekerek Yağmur duasıyla ilintili bir çocuk oyunu (Bademce-Ka.). "**Göde göde mekerek** / Gökten irahmet gerek" Dbk, 2003: 82

gödek (1) Kısa boylu, büyüymiş (Kulah-Al.; Eskiokin-Çr.). "Servi boylu da ölür, **gödek** boylu da." Yoksul, 2013: 565

gödek (2) Kuyruksuz kümes hayvanı (Çr.).

gödek (3) Oturacak yeri hasırdan örülmüş, arkılığı olmayan kısa iskemle (Çr.). "Kimi **gödek** tabir edilen alçak hasır iskemlelere kurulmuş." Özçatalbaş, 2003: 49

gödekleme (1) Elle tutulacak kalınlıkta, kısa, düzgün odun parçası ya da sopa (Çalyayla-Çr.). "**Gödekleme**yi attır bahıyım bebaana." Lâçin, 2007/63: 6

gödekleme (2) Kesilmiş meşe kütüğünün üzerindeki balta izleri (Çr.).

gödekleme Bir şeyi keserek boynunu kısaltmak (Çr.).

gödellemek Yemeği karıştırmak (Bademce-Ka.; Çalyayla-Çr.). "Tence-redeki yemeği **gödelleyiver**." Tdk, 1993: 2124

gödeni deşik Sık sık yellenen kimse (Çr.).

gödük (1) Ölçeğin dörtte biri (Çr.). Bir **gödük** arpa, bir gödüğe kış boyunca yeter." Yoksul, 2013: 145

gödük (2) Yeni doğmuş eşek yavrusu (Çr.). "**Gödük**lere sığa oluncaya kadar göz kulak olun." Yoksul, 2013: 329

göğ (1) Gökyüzü (İsahacı-Al.). "Göğde bulutları, yerde otları / Yeşerdip, güverdirip bitiren medet!" Arısoy, 1970: 27

göğ (2) 1. Yeşil, yemyeşil (Körkü-Su.; Kirazlıpınar-Çr.). 2. Mavi (Gökköy-Çr.).

göğ (3) Olgunlaşmamış sebze ya da meyve (Körkü-Su.; Gökköy-Çr.). "Hakkı, özgürlüğü **göğ** iken biçen / Biri baskı, biri zulüm, işkence" Çırakman, 2002: 16

göğce Ağaçlarda asalak olarak yaşayan bir bitki, ökseotu (Çr.).

göğçeç Toprak kapta pişirilen yemek (Çr.).

göğce gelmek İneğin azması (Çr.).

göğen Bir çeşit mantar (Çr.).

gögercük 1. Ham, olgunlaşmamış meyve (Gölet-Ka.). 2. Bitkilerin yeşermiş hali (Gölet-Ka.).

gögermek 1. Yeşermek (İmat-Al.). 2. Morarmak (Bademce-Ka.). "Göger bağım **göger**, gelen giden seni öger." Çorumlu, 2009: 379

gögeri (1) 1. Kalaysız bakır kaplarda oluşan mavimsi oksit (Çr.). 2. Çökelek peynirinin küflenmesi, yeşermesi (Çr.).

gögeri (2) Vurma ya da çarpma

sonunda vücutta oluşan çürük-
lük, morartı (Çr.).

göğerti (3) Yeşillik, yeşerti, seb-
ze (Kıvcılı-Al.; Çr.). "Yediçinar Yay-
lası göz alabildiğine **göğerti** denizine
dönmüştü." Tahir, 2004: 18

göğertme Kolera hastalığı (Çr.).

göğlemek İlkbaharda hayvanları
taze ota salmak (Çr.).

göğle yemek Çiğ, pişmemiş ye-
mek (Çr.).

göğlü Gök mavisi (Çr.).

göğnü olmak İstekli olmak, di-
lemek (Çr.).

göğ öğsürük → Gök öksürük
(Çr.).

göğsek Çiftleşmek isteyen dişi
hayvan (Obruk-Do.).

göğsemek Dişi hayvan çiftleş-
mek istemek (Obruk-Do.; Maksut-
lu-Ka; Os.).

göğ sovan Taze, yeşil soğan (Çr.).
"Bu zabah gayfáltıda **göğ sovanlı** çö-
kelik dürrümünen çay içtik.."
Kerman, 1997: 20

göğsulu Aşılı armut (Yazır-Bo.).

göğünmek Yanmaya, solmaya
az kalmak (Al.).

göğüsleme Dikili bir direğin yı-
kılmaması için, destek olarak
konan direk (Çr.).

göğüslük Yemek yedirirken giy-
silerinin kirlenmemesi için be-
beklerin önüne takılan önlük
(Çalyayla-Çr.).

göher Göz nuru (Çr.). "Kaldır nika-
bını göreyim yüzün / Döküldü **göheri**
görmüyor gözüm"
Çorumlu, 2009: 1643

gök 1. Mavi (Bademce-Ka.; Gökköy,
Serban-Çr.). "On ikinin içinde / **Gök**
yazmalı benimki" Gösterir, 2011: 148

2. Yeşil (Sarimbey-Çr.). "Kale dibi
gök ekin / Ağlarım sakın sakın"
Ercan, 1997: 70

gök böğürce Taze fasulye (Ka.).

gökçe (1) Ağaçların kabuklarında
oluşan yeşil bir mantar (Çr.).

gökçe (2) Gökyüzü (Çr.).

gökçek Güzel insan (Al.; Serban-
Çr.). "Elinde bir deste gül / Gülünden
kendi **gökçek**" Ertekin, 2006: 117

gökçeli Yaban güvercini (Çr.).

gökger Bacakları ile kulakları gri
keçi (Çr.).

gökgörmedik Görgüsüz, sonra
dan görme (Çr.). "Gökgörmediğin
biri." Yoksul, 2013: 329

gökmen Mavi gözlü kimse (Çr.).

gök öksürük Boğmaca öksürüğü
(Çr.).

gökpakla Taze fasulye (Os.).

göksemek Dişi hayvanın çiftleş-
mek istemesi (İs.).

göksulu Sulu, yeşil renkli bir çe-
şit armut (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-
Os.;). "Bir kadının bahçesinden ge-
çerken de **göksulu** armudu aldı."
Benice, 2002: 243

gölbeç → Gölek (Alembeyli-Su.).

gölbez Köpek yavrusu (Külâh-Al.;
Satıyüzü, İbik-İs.; Gölet, Yağcılar-
Ka.; Çitli-Me.; Os.; Büğdüz-Çr.).
"Gölbez büyür it olur, yavşak büyür
bit olur." Türkoğlu, 2007: 164

göleç → Gölek (Çr.).

gölek Küçük su birikintisi, göl-
cük (İs.; Sarimbey-Çr.). "Hakir gör-
dün bizi kardeş demedin / **Gölek** suyu
içip yüzün yumadın"
Çimen, 2006: 111

gölenmek Rahat oturmak, uy-
gunsuz biçimde uzanmak (İsaha-
cı, Kıvcılı-Al.). "Köşenin başında **gö-
lenmiş** durur / Yün ile gübüre belen-
miş durur" Arısoy, 1970: 59

gölermek → Gölenmek (Külâh-Al.;
Su.).

gölerti → Gölek (Çr.).

gölet Suyu biriktirmek için önü-

ne yapılan set, bütçe (Eskiyapar-Al.; İbik-İs.; Or.). "Poposundaki yangıyla döneyen ayı, varıp şadırvanın göletine camışlar gibi yattı." Özçatalbaş, 2002: 39

göllek 1. → Gölek (Çr.). 2. Sazlık, bataklık (Çr.).

göllemek Suyu setlerin önünde biriktirmek, göllendirmek (Çr.).

göllenenmek Suyun çukurlarda birikmesi, gölcük oluşturması (Çr.).

gölmeç → Gölek (Kadideresi-Çr.). "Niye benim gölmeçlerimdeki suyu içirttin." Akkaya, 2011:II/ 34

gölük 1. At, eşek, katır gibi yük taşıyan ya da binilen hayvan (İs.; Ka.; Karahacip-Or.; Büğdüz, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). 2. Dişi eşek (Kulah-Al.). 3. Büyükbaş hayvanlar (Oğ.; Os.). "Yükü görür gormez kirirse **gölük** / Ne yapsın üç günlük kuruk Dezzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 24

gölüme Asma dalını kütüğünden koparmadan, köklenmesi için yere gömme (Çr.).

gömbe Bir çeşit kül pidesi, ekmeği (İs.).

gömek Çamurlu, bataklık yer, (Sarinbey-Çr.).

gömgök Yeşil, yemyeşil (İkipınar-İs.; Çr.). "Gömgök ekin tarlaları yazı yaban uzayıp gidiyordu." Saryüce, 2004: 34

gömgöö Mosmor (Çr.).

gömme (1) Kışın ekilen ekin (Çr.).

gömme (2) → Gömbe (Ba.).

gömme çelik → Gömmeli çelik (Çr.).

gömmeli çelik Kazanan oyuncuların kaybedeni dizlerine değin toprağa gömdüğü bir çeşit çelik çomak oyunu (Çr.). "Gömmeli çe-

lik oyununa başlarken çöp çekilir."

Oğuz, 2006b: 17

gömü (1) Kışın ekilen ekin (Emirbağı-Çr.).

gömü (2) Toprak altına gömülerek saklanmış para ya da değerli şeyler, define (İs.; Su.; ismailköy-Çr.). "Seni görünce **gömü** bulmuş kadar sevindim." Güven, 2013: 108

gömük Sazlık, bataklık (Konaklı-Çr.).

gömülemek Para ya da değerli şeyleri toprak altına gömerek saklamak (Çr.).

gön Hayvan derisi, kösele (Eskiyapar-Al.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "At ölür **gönü** kalır, yiğit ölür ünü kalır." Yoksul, 2013: 78

gönç Zengin, varlıklı (Çavuşçu-Su.).

gönderme Ramazan bayramından sonra tutulan altı günlük oruç (Çr.).

gönkeçek Gömlek (Çr.). "Yel eser ebcek ebcek / Köyden çıkmış **gönkeçek**" Ertekin, 2006: 117

gönen 1. Su birikintisi (Su.).

2. Yağış (Su.).

gönenmek Dileğine ulaşip mutlu, rahat yaşamak (Alpagut-Do.; İs.). "Gönenendi de... diye açıklamak gereği duydu Cennet." Gümüş, 1977: 131

gönlümün gök paklası Olmamacak şeyleri usundan geçiren (Os.).

gönnük İyice yaşlanmış, iş göremez duruma gelmiş büyükbaş hayvan (Çalyayla-Çr.).

gönü Olgun (Çr.).

gönük Orman yakarak açılan yer, tarla (Hacıhamza-Ka.).

gönül kışı Acılı, üzüntülü günler (Dutçakallı-Çr.).

gönül koymak Küsmek, darıl-

mak, kırılmak (Çr.).
gönüllemek Gönül almak (Çr.).
gönüllenenmek 1 Küsmek, darılmak, kırılmak (İs.). 2. Kibirleşmek, nazlanmak (Alacahöyük-Al.).
gönülsülemek Gönülden istemek (İs.).
gönüm Gönüm (Çr.). “Küçücük kazanda yemek bişiyor / Oynayan çocuklara **gönüm** düşüyor”
Çorumlu, 2009: 1078
göönü (gönlü) dönmek Midesi bulanmak (Çr.).
göönü (gönlü) kalmak Darılmak (Çr.).
göp Kağının önündeki tahta (Çıkrık-Çr.).
göpcük Çuval yanlarında ya da bavul üstündeki tutulacak kulp (Çr.).
göper → Berçin (2) (Gölet-Ka.).
görbez Köpek yavrusu (İs.).
görebi Diken, çalı kesmekte kullanılan bir çeşit balta (Gölet-Ka.).
görebiye → Görebi (Çr.).
göreğen İyi gören kimse (Çr.).
görek Ayna (Su.).
göreneğe uymak Yeniliğe uymak, moda uymak (Çr.).
görenekten sürenek Geleneklerden dolayı süregelen, görgülü (Su.).
göresi gelmek Özlemek (Evcibo.; Bademce-Ka.; Kirazlıpınar-Çr.). “Kömür gözlü yavruya / Yine **göresim geldi**” Ertekin, 2006: 37
göresimek Göreceği gelmek, özlemek (Altınbaş, Eskişekin, Serban-Çr.). “Mis gibi gohmuyo yaşı, yamırı **Goresidik** getti, garı, çamırı”
Kurtoğlu, 1998: 22
göresü gözü olmamak Görmek istememek (Bademce-Ka.).
görevit Yünü taraktan geçirince,

tarafın dişleri arasında kalan kırıntı, kırıntı (Çr.).
görgü Göz tokluğu (İs.). “**Görgülü**dür hayra verilen paraya acımaz.”
Tdk, 1993: 2160
görkem Gürbüz, iyi gelişmiş çocuk (Os.; Su.; Arslanköy-Çr.). “Akalin ineekten **görkemini** bulamadı.”
Gümüş, 1977: 75
görme Hizmetçi kız (Çr.).
görmelere irmeyesi Dilerim, ölürsün de göremezsin (Os.).
görpe (1) Körpe, taze (Çalyayla, Serban-Çr.). “Biri nazlı ferik bir’ondan **görpe** / İnciyi mercanı dizer ikisi”
(Sefil Ali) Yakar, 2008: 64
görpe (2) Yeni doğmuş oğlak, kuzu ya da benzeri hayvan yavrusu (Kamışlı-Su.; Boğabağı, Sarımbey-Çr.).
görücü Kız görmeye ya da istemeye giden kadın (Su.; Çr.). “**Görücü** geldi; hoş geldi sefa geldi.”
Yoksul, 2013: 333
görüm Kocanın kız kardeşi, görümce (Eskiyapar-Al.; Dutçakallı-Çr.). “Olursa **görüm** olsun / Görüm gider bir yana” Türkoğlu, 2007: 171
görümlük İlk görülen bir şeye yapılan tören ya da karşılığında verilen armağan (Çr.).
gösnük → Kösnük 1 (İs.).
götlek Eşcinsel kimse (Çr.).
götlük At, eşek gibi hayvanların arkasına örtülen kilim ya da çul parçasından yapılan örtü (Çr.).
götü düşük Her gördüğünü, her aklına geleni isteyen (Os.).
götü gara Bir mantar türü (Bademce-Ka.).
götün götün Geri geri, geriye doğru (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Şaşkın ördek **götün götün** yüzer.”
Türkoğlu, 2007: 165
götürge Yük (Çr.).

götürü Alışverişte toptan yapılan iş ya da pazarlık (Çr.).

götürüm Dayanma, tahammül (Çr.).

göv Mavi (Al.). “Yaş odun yaş odunu yakar mı / Yaş odunun **göv** alafı çıkar mı” Ayhan, 2002: 254

göven Yenilen bir çeşit mantar (Çr.).

gövmek Bitkilerin büyüyerek yeşermesi, yeşillenmesi (İmat-Al.; Evci-Bo.). “Ekinler **göverdi** gel Sarı başak verdi gel”

Gösterir, 2011: 184

gövermiş Morarmış (Çr.).

göverti Yeşillik, yeşerti, sebze (Çr.). “Güz vaktinin **gövertisi** her yanı kaplamış, buraları zamanına çevirmişti.” Tahir, 2006: 299

gövertme Kolera hastalığı (Çr.).

gövmek Kızgınlaşmak, cinsel isteği uyanmak (inek ya da kömüş için) (Ka.).

gövşen Gök rengi, mavi (Su.).

göy Mavi (Or.). “Boğazında **göy** boncuk / O sana yakışmamış”

Gösterir, 2011: 307

göynek 1. İç çamaşırı (Ka.; Aşağıfındıklı-Su.; Büğdüz-Çr.). “İnce urbalarımın içinde **göynekleri** bile yokmuş.” Sarıyüce, 2004: 171

2. Gömlek (Al.; Os.; Tatar-Çr.).

“**Göyneği** kire düşsün / Koynuna pire düşsün” Gösterir, 2011: 255

göynük Bir şeyin yumuşaması, çürümesi (Ka.; Çr.). “İnsan böylesine olmaz ki zalim / Göğsümü **göynüklü** kodun Mihriban”

Kurtoğlu, 2006: 55

göynükmek Dertlenmek, içlenmek, ağlayacak hale gelmek (Çr.).

göynümek Toplandığında sert olan meyvelerin kendi kendine fazla olgunlaşması, yumuşaması ya da çürümesi (İs.; Bademce-

Ka.; Os.; Çıkrık-Çr.). “**Goynümüş** muşmula suratlı!” Kerman, 1997: 82

göynüttürme Kendinden geçirme (Çr.). “Hafızın okuduğu gazeller beni oturduğum yerde **göynüttürdü.**”

Tdk, 1993: 2173

göyünmek Yanmak, için için yanmak (Serban-Çr.). “Derunuma bir od düştü **göyünür** / Narda kaldım nedir bunun çaresi” Koçak, 1980: 86

göz (1) Dolap bölmesi ya da çekmece (Çr.).

göz (2) Nazar (Çr.).

göz (3) Oda (Çalyayla-Çr.). “Altta bir **göz** oda, üstte bir **göz** oda.”

Seyda, 2006: 240

göz (4) → Göze 2 (Kalecik, Köseyüp-Me.; Sarimbey-Çr.). “Belki yılan akrep vardır / Her **gözden** su içme gönül” (M. Aslan) Oğuz, 2007b: 108

göz bağlama Körebe oyununa benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.). “Elim ateş, topal sasak, **göz bağlama**, saklambaç, eşeğim kürüye.. Oyunların en heyecanlısı son ikisiydi.”

Özçatalbaş, 2002: 23

göz bağlambaç Körebe oyunu (Çr.).

göz bayıcı Göz boyayıcı, sihirbaz (İs.). “**Göz bayıcı** bizi çarptı gitti.” Yoksul, 2013: 334

göz belirtmek Hiddetle ya da korkutmak için gözlerinin akını göstererek bakmak (İs.). “Hem kabahatlisin hem de **göz belirtiyor-sun.**” Tdk, 1993: 2176

gözcü Kendisine gözetleme işi yaptırılan kimse, bekçi (İs.; Serban-Çr.). “Gördün mü kırkların mekânı nerde / Kapıcı, **gözcü** kim idi orda”

Koçak, 1980: 26

gözdeliği Eski evlerin sokak kapılarında özel olarak açılmış küçük, gizli delik (Çr.).

göz düştü Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

göze (1) → Gözer (Çr.).

göze (2) Suyun çıktığı yer, kaynak (Os.; Evcortakışla-Çr.). “On iki **gözenin** açsa gözünü / Anca orda hakikatı fark ede” Şahadoğru, 1995: 215

gözel Güzel (Os.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “Yâri **gözel** olanlar / Her gün gider hamama” Gösterir, 2011:77

gözelleme Halk yazınında bir nazım biçimi (Çr.).

gözellik Güzellik (Çr.). “Beyaz giyme üşürsün / **Gözellikte** meşursun” Ertekin, 2006: 31

gözenek (1) Arı peteğindeki her delik (Çr.).

gözenek (2) Kafes, panjur (İs.).

gözeni Başkasının ilgisini çeken, gösterişli kimse (Çr.).

gözer Buğday, toprak gibi şeyler elemek için sırımdan yapılan iri gözlü büyük kalbur (Çevreli, Külah, Miyanesultan-Al.; İs.; Fındıklı-Or.; Beydili, Çalyayla, Ovasaray-Çr.). “Yulaf koydum **gözere** / Ben vuruldum gözele” Gösterir, 2011: 113

göz erimi Gözün görebileceği kadar uzaklık, ufuk (Çr.). “Ali buradan **göz erimi** uzaklaştı.” Tdk, 1993: 2180

göz irimi → Göz erimi (İs.).

gözet Gözetleme yeri (İs.).

gözgere Kömür sobalarının altındaki ya da lağımın üzerindeki demir ızgara (Çr.).

göz kaçığı Çorap gibi örgülerde örülmeyerek atlanmış ilmek (İs.).

gözkere Arı kovanlarının önünde bulunan, arıların kovana girip çıktığı aralık (Çr.). “Arının **gözkeresine** çöp dürtme.” Yoksul, 2013: 63

göz kesimi Göz kararı, oranlama (İs.).

gözlekçi Nöbetçi, gözçü (İsahacı-Al.). “Köpeklerle **gözlekçinin** elinden

kurtulamayan boz tilki aşğın ifade ettiği akibete hakikaten uğramıştır.”

Arısoy, 1970: 65

gözlemek Beklemek (Evc-Bo.; Su., Evcortakışla, Göcenovacığı, Serban-Çr.). “Şimdi evdekiler yolumu **gözleler.**” Sarıyüce, 2004: 335

gözletmek Nişan almak (Çalyayla-Çr.).

gözlük (1) Madımağa katılan bulgur (Al.).

gözlük (2) Su kaynağı (Os.).

gözlük (3) Tandırda ateş yakmak için tezek ya da çalı çırpıdan yapılan küme (Çr.).

gözlük (4) Bağdadi ya da kandil evlerde ocağın yanında bulunan küçük raflar (Gölet-Ka.).

gözü dek olmak Büyükbaş hayvanlarda yem beklerken gözlerinde gışa sertlemesi olmak (Çr.).

gözü götürmemek Kiskanmak, çekememek (Çr.). “Kulağıma böyle bir şey çalındıydı da, **gözü götürmeyen** kahpelerin karalamaları dediydim.” Tahir, 2004 : 235

gözü güvermek Hiç gereği yokken sabah erken kalkmak (Gök köy-Çr.).

gözündeki olmak Canı istediği şeyi elde edememekten ileri gelen bir çeşit sinir hastalığı (İs.).

gözünde tutmek Çok özlemek (Çr.).

göz yıplıdatmak Göz kapağını hızlı hızlı açıp kapatmak (Çr.).

göz yumuç → Sinembitti (Hacılarhanı-Su.).

gramise → Gıramise (Çr.). “Mecidiye, Napolyon, İngiliz, **Gramise** filan yok!” Tahir, 2008: 183

gramisiye → Gıramise (Beydili-Çr.).

gubak gubak Kekliğin ötmesini

- anlatır (İsmailköy-Çr.). “Kınalı kekliklerin yamaçlarda **gubak gubak** ötüşleri başka bir haz veriyordu.”
Güven, 2013: 294
- gubarmak (1)** Gururlanmak, böbürlenmek, kırışmak, kendini yüksek görmek (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Serban-Çr.). “Ekdığım nohut, biçtiğim nohut, dibine ettiğim nohut, şecere inince leblebi oldum deyine **gubarıyon**.” Kerman, 1997: 36
- gubarmak (2)** Kavgaya çanak tutmak (Os.; Çr.). “Yohardan **gubarıp** durma, erkâsen aşşağa in.” Kerman, 1997: 20
- gubaş** Ortaklık, şirket (Çr.).
- gubaşık** Ortak çalışma, imece işlerinde yardımlaşma (Su.).
- gubaşma** Yardımlaşma (Külah-Al.; Su.). “**Gubaşmayınca** döle, davara mala çoban bulamazsın.”
Yoksul, 2013: 343
- gubat** Biçimsiz, kaba, görgüsüz (İsahacı-Al.; Çitli-Me.; Os.; Su.). “Perçem’in kızları **gubat** konuşur / Anam beni hangi köyden eversin”
Arısoy, 1970:68
- gubur** Fosseptik çukuru (Os.).
- gubuşum** Canım, güzelim (Al.).
- gubuz** Yalan, palavra (Çr.). “Emme **gubuz** atıyor.” Tdk, 1993:2186
- gübür** Çöp (Gökköy-Çr.).
- gübüs gübüs** Sevecen bir biçimde köpek çağırma ünlemi (Gökköy-Çr.).
- guccük** Küçük (Örenseki-İs.; Su.). “Düşman düşmana **guccük** daş atmaz.” Uçakcı, 2006: 217
- gucele** Güçlkle, zar zor (Çoprasık-Al.; Su.).
- gucücük** Küçücük (Su.; Çr.). “Ambar altında **gucücük**, ayakları **gucücük**.”
Caferoğlu, 1994b: 119
- gucük** Şubat ayı (Su.).
- guççük** Küçük (Gökköy-Çr.).
- gudde** 1. Kurnaz, akıllı (Çr.).
2. İçten pazarlıklı (Os.).
- gudurak** Lades (Gölet-Ka.).
- guduret** Kudret (İmat-Al.; Yazır-Bo.). “**Gudureten** kaşlarının kalemi Hüsnüne değışmem dünyanın malı” (Mehemmet) Çırakman, 1992: 32
- guduz** Kuduz (Gökçam-Su.; Çr.).
- güdü güdü** Köpek çağırma ünlemi (Kamışlı-Su.).
- gudük** Kısa, bodur (Su.).
- gudümsüz** Uğursuz, nasibi kıt olan (Çr.). “Aldığı garı **gudümsüzün** biri çıktı, baksana herifi çönezitti.”
Kerman, 1997: 20
- gufa** Kova (Su.).
- guggug** İbibik kuşu (Su.).
- guguldanmak** → Güğüldemek (Su.).
- gul** Gül (Su.; Çr.). “Bülbül **gule**, eşşek kule aşıktır.” Uçakcı, 2006: 322
- gulağı kesik** Başkasının bağına, bahçesine zarar verdiği için kulağı kesilen at ya da eşek (Su.).
- gulak** 1. Kenar (Su.). 2. Parça, bölüm (Su.).
- gulemşe** Sahanda yumurtaya katılan havuç rengine uzun yuvarlak ot; yilandili (Bademce-Ka.).
- guleş** Güreş (İs.; Su.; Çr.). “Kakdılar şaha doğru gettiler / Guleş şehrinde **guleş** tuttular” Caferoğlu, 1994: 142
- guli** Hindi (İs.).
- gullab** Kişiyeye fiziksel görünüşüne göre takılan ad (Su.). “Olumsuz lakaplı birisi ile iletişimde **gullabı** ile hitap edilmez.” Uçakcı, 2006b: 298
- gulleb** Kapı menteşesi (Büyükdivan-Çr.).
- gulleli çörek** Sacın altına üstüne kor ateş konarak yapılan çörek (Su.).
- gullep** Menteşe (Ka.; Su.).
- güllük** Güllük, gül bahçesi (Çr.).
- gulmek** Gülmek (Çr.). “Anası nenni

- çalaydı, babası gah gah **guleydi**"
Caferoğlu,1994b: 144
- gulp** Kulp (Su.; Çr.). "Tut kupün **guldandan.**" Caferoğlu, 1994b: 117
- guluç** Omuz ya da sırt ağrısı (Su.).
- gulu gulu** Hindi çağırma ünlemi (Su.).
- gulun** At, eşek yavrusu (Çr.).
- gülık** Hindi (Su.).
- gulüncü** Gülünce (Çr.).
- gulüşmek** Gülüşmek (Çr.).
- guma** Çok kadınla evli erkeğin karılarından biri, ortak (İs.; Çırık-Çr.). "Hani bildirki sene **guma** üstüne vardıydım ya; okutmuş rakibem bana mârisem." Özçatalbaş, 2002: 31
- gumele** 1. Bekçi kulübesi, bağ evi (Gökköy-Çr.). 2. Harman keliği (İsmailköy-Çr.). "**Gumelenin** üst tarafı çalılık." Güven, 2013: 40
- gumen** Kuşku (Su.).
- gumpil** Patates (Bademce-Ka.).
- gumpir** Patates (Dutçakallı-Çr.). "**Gumpirine** kösnü dadanasıca."
Yoksul, 2013: 343
- gumpür** Patates (Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "Kız aba, sobanın kulüne **gumpür** gomsene." Tuluk, 1991.
- gümüş** Gümüş (Çr.). "Minarede bi guş var, ganadında **gümüş** var"
Caferoğlu,1994b: 105
- gun** 1. Güneş (İs.; Çr.). "Çocü giydürdük orda, bi **gune** yaturduk."
Abaz, 2004: 162
2. Gün (İs.). "Durur durur yâr **gösünü** geçirir / Yoğusa bön ayrılığın **gunü** mü" Caferoğlu,1994: 144
- guncuk** Dar yer, köşenin içi (Dutçakallı-Çr.).
- gunlamak** → Gunnamak (Al.; Bademce-Ka.).
- gunna** Kurna (İs.; Çr.). "**Gunnanın** başına gotürüyola gelini."
Abaz, 2004: 96
- gunnacı** Gebe hayvan (Su.; Acıpnar-Çr.).
- gunnamak** Hayvanların doğum yapması (Gölet-Ka.; Kamışlı-Su.; Karadona-Çr.). "Even enik gozsüz **gunnar.**" Kerman, 1997: 37
- gunülemek** Kiskanmak (Gökköy-Çr.).
- gupça** Kopça (Çr.).
- gupür gupür** Kuvvetli, hareketli olarak yapılan eylem (Çr.).
- guraf guraf** → Guraf guraf (Os.).
- gurba** Kurbağa (Al.).
- gurbacık** → Gurbağacık (Çr.).
- "**Gurbacık** olmuştur sabi, sütü emip doyuramaz ki." Özçatalbaş, 2002: 85
- gurbağacık** Yeni doğmuş bebeklerin dil altında oluşan kabarcıklar (Çr.).
- gurbete gitme** İşsizlik yüzünden başka illere, ülkelere göçü anlatan dramatik köy seyirlik oyunu (Çalıcı-Çr.).
- gurbüz** Çevik, atik (Su.).
- gurdalamak** Kurcalamak, karıştırmak (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Çr.).
- gurdanmak** Yavaş biçimde kendi halinde çalışmak (Su.). "İşinin başına varmış, ufak ufak **gurdanmaya** başlamış." Uçakçı, 2006b: 177
- gurgur** Hindi (Çr.).
- gurk** Kuluçkaya yatan tavuk (Aşağıfındıklı-Su.; Evcı-Bo.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "**Gurkun** cücüğü güzün sayılır." Yoksul, 2013: 344
- gurmak** Kurmak (Su.; Çr.). "Gonül senile bir gavil **guralım** / Gonül muhteberdir dönmemesine"
Caferoğlu, 1994: 146
- gurmen** İçin için (Su.).
- gurpeden** Sert bir biçimde (Su.).
- gursak** 1. Mide ile gırtlak arası (Bademce-Ka.; Karadona-Çr.).
2. Kursesak (Çırık-Çr.). "Zabahdan beri **gursama** bi şey girmedi."
Çorumevi, 2000: 18

gursakta koyma Boğazına durma (Çr.).

gurşun Kurşun (Çr.). “**Gurşunlara** gelsin ıras / gurt бүрүсүн yarasını” Gösterir, 2014: 31

gurt Kurt (Su.). “**Gurda** acıyan, guzuya zulüm etmiş olur.”

Uçakçı, 2006: 218

gurt ağzı bağlama Yiten hayvanlara kurtların zarar vermesi için okutup üfleme (Su.).

gurt eniğini azdırıyo Karmakarışık ortam (Su.).

gurt musun guzu musun Gerdek gecesinden sonra güveye ya da geline başarı durumu için sorulan soru (Su.).

gurtulmak Doğurmak (Su.).

guru (1) Kuru (Haydar-Al.; İs.; Su.; Çr.). “**Guruya** gurt düşmez.”

Kerman, 1997: 48

guru (2) Cılız, zayıf (Su.).

guruluk (1) Evlerin önündeki üstü kapalı, önü açık yer (Harunköy-İs.). “**Gurulumuz** va”.

Abaz, 2004: 149

guruluk (2) Hayvanların altına serpilken kuru gübre (Çr.).

gusgun (1) Hayvan semerinin öne kaymaması için kuyruğun altından geçirilerek bağlanan enli kayış (Çıkrık-Çr.).

gusgun (2) Fırtınadan doğan kürtün (Su.).

gusmuk Kusmuk (Çr.).

gusülhane Gusül edilecek dolap (Beydili-Çr.).

guş Kuş (Ka.; Su.; Çr.). “Yumruk kadar **guşun** bilmem nesine bak ula.” Özçatalbaş, 2003: 108

guşane Küçük tencere (Su.; Çr.). “Güccük bi **guşanenin** dibinde de ecimcik yoört varmış.”

Çorumevi, 2000: 18

guşburnu Yabanıl gül ağacı; bu

ağacın meyvesi (Çr.).

guşene 1. Büyük, kulplu kazan (Çopraşık, Kıcılı-Al.; Karadona-Çr.).

2. Küçük tencere (Kayaağzı-İs.; Ka.). “Gendünü topluyamıyanlar **guşene** atar.” Abaz, 2004: 163

guşgu Kuşku (Çr.).

guşgun Kar fırtınası, boran (Su.).

guşguş Çiğ olarak yenen ya da sebze gibi pişirilen bir çeşit ot (Eskiyapar, Kıcılı-Al.). “Madımak, **guşguş**, yemliği ile / Yufka ekmek dürrer tuzlar yer şimdi” Barışcan, 2001: 8

guşhane Büyük, metal yemek tenceresi (Çr.).

guşlastik Sapan (Çr.).

guşluk Sabahla öğle arası (Su.; Çr.).

gutü Kutu (Çr.). “İstanbul’dan gelir **gutü**, içi dolu burun otu.”

Caferoğlu, 1994b: 110

guvā Güvey, damat (Gökçam-Su.; Çayhatap-Çr.). “Varsın yabanda horlasın / **Guvāya** daş atıp ürenner”

Caferoğlu, 1994: 141

guvalamak Kovalamak (İkipınar-İs.; Su.). “Ben bi duvanı **guvalıyodum**.” Abaz, 2004: 106

guvarcin Güvercin (Çr.). “**Guvarcin** zikreyler, insanı sever / İbibik rıvdeyler tüymenin eyer”

Caferoğlu, 1994: 150

guvatlı Güçlü, kuvvetli (Su.).

guvē Güvey, damat (İs.). “Yāni gelin **guvē** olamıyolarımış.”

Abaz, 2004: 99

guven Güven (Su.).

guvenmek Güvenmek (İkipınar-İs.; Çr.). “Gırıgına **guvenen** ersiz galır.” Uçakçı, 2006: 311

guvercin Güvercin (Çayhatap-Çr.). “**Guvercin** donunda gordüm oturur Zahmeride dost almasın bitirir”

Caferoğlu, 1994: 140

guverti Yeşillik (Su.).

guyō Güvey, damat (Harunköy-İs.). “**Guyō** galan gelü, ilahiyen gapımın

yanına.” Abaz, 2004: 41

guyruğu ölü Akrep (Su.).

guyruğu tava sapına dönmek
Önünü sonunu düşünmeden birtakım işlere girişip büyük zarara uğramak (Çr.). “Olur olmaz işlere dalbıncıyıp duruyodu, başaramadı, şimdi **guyruğu tava sapına döndü.**” Kerman, 1997: 66

guyruklu Havalı kadın (Su.).

guytuk Kuytu, çukur yer (Çr.).
“**Guytuk** yerde gün görmeyesice.”
Yoksul, 2013: 344

guyulu Çok fazla (Su.).

guyva çimmesi Kız kaçırma oyununa benzeyen bir köy sevirlik oyunu (Palabıyık-Çr.).

guz (1) Gölgelek, güneş almayan yer (Çıkrık-Çr.).

guz (2) Sonbahar, güz (İkipınar-İs.; Gökköy-Çr.). “**Guzün** gelincek çekmenin biri yok.” Abaz, 2004: 123

guzlük Güzün ekilen ekin ya da sebze (Gökköy-Çr.).

guzu Kuzu (Eskiyapar-Al.; Su.; Tarhankozlusı-Çr.). “Yarabbi bana **guzu** gibi ölmeyi nasip et.” Oğuz, 2007a: 42

gübü Yoğurt, süt çalkanan dik biçimli yayık (Kalecikkaya-Al.).

gübür Süprüntü, toz, çöp (İsahacı, Külah-Al.; İs.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “**Gübürden** mi çıktın, bu halin ne böyle?” Yoksul, 2013: 344

gübür gibi Çok fazla (Su.).

gübür kabı Çöp kabı (İs.).

gübürlenmek Kirlenmek, pislenmek (İs.).

güccük Küçük (Çr.). “**Güccük** bi guşanenin dibinde de ecimeik yoört varımış.” Çorumevi, 2000: 18

gücek (1) Bir yanı geniş bir yanı dar tarla parçası (Kuzuluk-İs.).

gücek (2) Kollu kadın yeleşti (İbik-İs.).

gücele Ancak, güçlkle, zorla

(Al.; Körkü-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “İneği, koyunu, tavuğu sattık / Ancak zor **gücele** borcu kapattık”

Çırakman, 2002: 118

gücü → Kücü (Alacahüyük-Al.; Çr.).
“İp attım ucu kaldı / Tarakta **gücü** kaldı” Aytekin, 2003: 100

gücücük Çok küçük (Çr.).

gücük Şubat ayı (Eskiyapar, Külah-Al.; Bademce-Ka.; Kamışlı-Su.). “**Gücük** az, Mart yaz.” Yoksul, 2013: 344

gücumcük küçücük (Çr.).

gücümen Küçük, ufak (İs.).

güççük Küçük (Al.; Eskiekin-Çr.).

“Gendi **güççük** emme cilve gutusu.”

Yoksul, 2013: 323

güç üzmek Yaramazlık yapmak (Ka.).

güdecek Okurken satırları izlemekte kullanılan araç (Çr.).

güdek (1) Kısa, bodur, gelişmemiş (İs.; Ka.).

güdek (2) Oyunda ebelik (Çr.).

“Fasulyeye bödek, ebeye **güdek** / Diyeniyi görürsen Çorumludur o”

Gösterir, 2014: 80

güdekçi Hodak oyununda ebeye verilen ad (Çr.). “**Güdekçi** hodağı yakalayıp emene sokmaya çalışır.”

Ozulu, 2013: 19

güdek parası Çoban ücreti (Çr.).

güdellemek → Gödellemek (Ka.).

“Çömleğin içine konulup tahta kaşıkla **güdellenir.**” Dbk, 2003: 91

güderlemek → Gödellemek (İs.).

güdü 1. Küçük çömlek, güveç

(İs.). 2. Küçük kâse (Ka.).

güdücülük Çobanlık (Kızıllhamza-Or.). “**Güdücülük** sana özgüdür.”

Tdk, 1993: 4512

güdü güdü Köpek çağırma ünlemi (Çr.).

güdük (1) Kısa boylu (Evcı-Bo.; Su.).

“Elinde küçük bir defterle iyice **güdükleşmiş** bir kurşunkalem vardı.”

Sarıyüce, 2004: 178

güdük (2) Haklağa denilen ölçeğin sekizde biri (Dutçakallı-Çr.).

güdül (1) Kiraz kuru su (Çr.).

güdül (2) Uzun saplı tahta kepçe (İsahacı-Al.). “Bir yandan da **güdül** denilen uzun saplı düz çömçeyle karıştırılmalıdır.” Arısoy, 1970: 71

güdülük → Güdek parası (İs.).

güdüm Bir çeşit çalgı, tef (Çr.).

güdü parası Çoban ücreti (İs.).

güdür Güç, kuvvet (Maksutlu-Ka).

güdürlü Güçlü kuvvetli (Maksutlu-Ka).

güdürüz Güçlü kuvvetli, gürbüz (Eskiköy-Çr.).

güdü yeri Otlak (İs.).

gügük Çavuş kuşu (Çr.). “Dalda **gügük** bağıyor / Güüm neren ağrıyor” Ertekin, 2006: 41

gügüldemek Çocuğun konuşmaya başlaması, konuşur gibi yapması (Çr.).

gügüm Bakırdan su ibriği (Al.; Ka.; Os.). “**Gügüm** ırbık doldurdum Doldu diye kaldırdım” Ayhan, 2002: 167

gügürdenmek Çocuğun konuşmaya hazırlık döneminde değişik sesler çıkarması (İs.).

güher Cevher (Yazır-Bo.). “Sefil Ali'm der ki er ere yete / Erler **güherini** erlere sata” Çevik, 2007: 54

gükgüven Baykuş (Çr.).

gül Kırsakların tüylerinde beliren doğurma işareti (Çr.).

gülburma İnce açılmış yufka ile yapılan bir çeşit baklava (İs.; Elvançelebi-Me.; Çr.).

güldürgücük Yarım yamalak, eksik kalmış iş (Çr.).

güldür güldür Suyun bol bol akışını anlatır (Haydar-Al.; Eski-ekin-Çr.). “**Güldür güldür** akan suyun nerede? / Şimdi böyle garip kaldın burada” Kurtoğlu, 1994:33

gülecen Güler yüzlü, güleç (Su.).

“Yalnız **gülecen** yüz taşımakla beylik olur mu?” Sarıyüce, 2004: 292

güleç Sevimli, güler yüzlü, çok gülen kimse (Su.). “Güzel çirkin istemem / Sevdiğim **güleç** olsa” Ertekin, 2006: 105

güleğen → Güleç (İs.). “Küçükten sevmeli yavrum güzeli / Küsmesini bilmez **güleğen** olur” Gürsel, 1997: 315

gülele Ağaçtan yapılan, süt ya da yağ konulan kap (İs.; Su.).

güleş Güreş (Arpalık, Eski-ekin-Çr.). “Combayınan **güleş** dutar yıhardım Kır tayınan yarışımı sorma heç” Kurtoğlu, 1998: 25

güleşmek Güreşmek (Eski-yapar, İsahacı-Al.; Akçalı-Su.). “Gazete kâğıdı başa **güleşir** / Keyifçilerin hali yaman dediler” Arısoy, 1970: 57

gülfatma Hatmi çiçeği (Çr.).

gülgübür Toz toprak (İsahacı-Al.). “**Gülgübür** kalmamış koyunuma dolmuş / Pek yakıtı canımı saman çeteni” Arısoy, 1970: 100

gülkuşu Bülbül (Kızıllıhamza-Or.).

güllap → Güllep (Çr.).

güllele Kapı sürgüsü, menteşe (Çr.). “Kapı **güllele** gibi bir o yana bir bu yana dönüp durma.” Yoksul, 2013: 423

güllü dalı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

güllü pencere → Güllü dalı (Çr.).

güllük gülüstanlık Her şey güzel, yerli yerinde (Çr.). “Her yeri, herkesi **güllük gülüstanlık** içinde sanma.” Yoksul, 2013: 374

gülü Hindi (Boğabağı-Çr.).

güütök Hindi (Bügdüz-Çr.).

gümbe 1. Kümbet (Os.). 2. tepe, tümsek (Os.). “Doyunca karnım **gümbe** gibi oldu.” Başaran, 1974: 94

gümbedek Ansızın (Çr.). “**Gümbe-**

dek tepe takla gitti.”
Yoksul, 2013: 345

gümbüdenek Birdenbire, pat di-
ye ses çıkararak (Çr.). “Bastonu
kaldırdığı gibi adamın sırtına **gümbü-
denek** aşk eder!”
Özçatalbaş, 2003: 25

gümbüldek Çağlayan (Çr.).

gümbür Patates (Çr.).

güme → Gümele 1 (Su.).

gümele 1. Bağa, bostana yapılan
bir yanı açık basit kulübe (Bey-
dili, Çıkrık-Çr.). 2. Avcı kulübesi
(Su.). “Bağımdaki **gümele**, lüzum gör-
mez temele.” Yoksul, 2013: 102

gümpil Patates (İs.).

gümpür Patates (Al.; Çalyayla, Dut-
çakallı, Eskiekin-Çr.). “Şişe şişe **güm-
pür** çuvalı gibi olmuşsun.”
Yoksul, 2013: 592

gümrenmek Kendi kendine söy-
lenmek (Çr.). “Durur durur **gümre-
nir** / Elâleme imrenir”
Aytekin, 2003: 70

gümürdenmek → Gümrenmek
(Çr.).

günahımı vermemek Hiçbir ya-
rarı dokunmamak (Çr.).

günaşığı Ayçiçeği (Çr.).

günay Güney, güneş gören yer
(Çr.).

gün batı Batıdan esen yel (Çr.).

gün çaldı Gün ortası, öğle (Su.).

gün çalmak Güneş almak, güneş
vurmak (Çr.).

günde Her gün (Çr.). “**Günde** pancar
pişirir / Zangi'nin kızanları”
Aytekin, 2003: 11

gündelikçi Yevmiye ile çalışan
işçi (Su.; Çr.). “Bir günde on **günde-
likçinin** biçemeyeceği ekini bir başı-
ma biçmedim mi?” Tahir, 2006: 100

gün dikilmek Öğleye yaklaşmak
(Çr.).

gün dinenmesi Güneş tutulması
(Çr.).

gündiye Gündelik (Çr.).

gündoğusu Doğu rüzgârı (Çr.).

gündüz Gelinin gideceği sabah
yapılan oyunlu eğlenti (İs.).

gündüzleme Çok zeki, akıllı, gö-
zü açık çocuk (Çr.).

güneç Çok güneş alan yer (Çr.).

gün eğilmesi İkindiden sonraki
zaman (Çr.).

gün eğilmek Günlerin kısalması
(Çr.).

güneş çavmak Güneşin dağlara
yayılmaması, doğması (Çr.).

güney Her zaman güneş alan yer
(İs.).

güney geçe Güneydoğu (Çr.).

günindi Batı (Çr.).

gün kavuşması Güneş batımı
zamanı (Çr.).

gün kesme Gün belirleme (Su.).
“Düğün **günü kesildi.**”
Uçakçı, 2006: 365

günlü Suçlu (Çr.).

günlük (1) Gündelik, yevmiye
(İsahacı-Al.; Palabıyık-Çr.). “Bu pa-
rayla inan **günlüğe** gitmez / Bizim
köylü yünlü ferik patron”
Özgür, 2002: 91

günlük (2) Şemsiye (Çr.).

günlükçü Gündelikle çalışan ta-
rım işçisi (Kamışlı-Su.; Göcenova-
cığı-Çr.). “Ekmekçiliğini ederim kö-
yün, **günlükçülüğünü** ederim geçini-
rim.” Gümüş, 1977: 103

günnemek Güneşlenmek (Çr.).

günnük (1) Beş vakit namaz
(Çr.).

günnük (2) Şemsiye (Kavşut-Su.).

günnük (3) Ücret, yevmiye (Çr.).
“**Günnüksüz** çalışırım / Yâr beni tutsa
ırgat” Ertekin, 2006: 58

günönü Gün doğmasına yakın
zaman (Çr.).

günsü Sürekli güneş alan yer (İs.).

günsüz Henüz tutuklanmamış suçlu (İs.).

günü Kıskançlık, haset (Os., Su.; Çr.). “Günüsünden karnının çanağı çatlıyor.” Tdk, 1993: 2231

günücü Kıskanç kimse (İs.; Os.). “Bu kadar **günücü**, haset olma.” Yoksul, 2013: 166

günüçük → **Günü** (Çr.). “**Günüçü-günden** öldü.” Koşay-Aydın, 1952: 66

günücü kel tavuk Kıskançlıktan ölmek aşamasına gelen kimse (Os.). “Beni yâre dilemiş / **Günücü kel tavuklar**” Gösterir, 2011: 260

günülemek Çekememek, kıskanmak (Külah-Al.; İs.; Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Ben seni candan sevdim / Gölgeyden **günülerim**” Ertekin, 2006: 44

günüz Gündüz (Çalyayla-Çr.).

gün yamuru Güneş varken yağın iri damlalı yağmur (Çr.).

güpgüçüçük Çok küçük (Çr.).

güplemek Güpürdemek (Göcenovacı-Çr.). “Yine benim yüreğim **güple**di, şimdi hapı yuttum.” Çorumlu, 2009: 1652

güpür güpür Güçlü, hareketli olarak (Çr.). “**Güpür güpür** kıyıdan atlayıp kaçtı benim sesime.” Gümüş, 1977: 52

güpürtü Gürültü, kuvvetli ayak sesi (Çr.).

gürdük Hayvanlarda çiftleşme zamanı (Çr.).

güre Çiftleşmek isteyen kısrak, dişi eşek (İs.).

gürebi Eğri uçlu küçük balta, nacak (Çr.).

gürelemek → **Kürelemek** 1 (İs.).

güren Küme, topluluk (Dutçakallı-Çr.).

gürg → **Gürk** (Çitli-Me.; Su.).

gürgüvenç Çok şen (Çr.). “Herkes

gürgüvenç, azık çıkırları kazgıçların ucuna takılarak omuzlardan arkaya atılmış.” Çorumlu, 2009: 93

gürk Kuluçka dönemindeki tavuk (Külah-Al.; Sarimbey-Çr.). “Şahin yumurtası serçe olmaz ki Yatırıp da **gürke** follayıp durma” Çimen, 2000: 64

gürlegen Çağlayan (Çr.).

gürlemek Çoğalmak, artmak (Evcici-Bo.; Su.). “En kısa zamanda gene **gürler** haneniz.” Sarıyüce, 2004: 39

gürpdüsen İri, ekşimiş, içi çabuk kararan bir çeşit armut (Çr.).

gürpüdek Ansızın, birdenbire (Or.; Çalyayla-Çr.). “Damdan düştüm **gürpüdek** / Bi kız öptüm şirpidek” Gösterir, 2011: 175

gürpüdenek → **Gürpüdek** (Çr.).

gürredek Duvar gibi şeylerin birdenbire yıkılması (Çr.). “Bunca yılın horasanla kaynatılmış kabristan duvarını **gürredek** yıkıp tozunu göğe savurdu.” Tahir, 2007: 244

gürüf gürüf Sürü sürü (Çr.).

gürüş Küçük kulaklı koyun, keçi, kuzu (İncesu-Su.).

gürzo Düz ipek kumaş (Çr.).

güşene Tencere (Eskiekin-Çr.). “**Güşenem** sarı bakır / Oynama şakır şakır” Gösterir, 2011: 290

gütmek Hayvan otlatmak (Kamışlı-Su.; Çalyayla, Evcioortakışla, Kuşsaray, Sarimbey-Çr.). “Ben koyunu **güderim** / Arkadaşım kız olsa” Gösterir, 2011: 89

güveği Damat, güvey (İshacı-Al.). “Oğlu **güveği** olmuş / Babası altın saçar” Ertekin, 2006: 57

güveği önü Gerdek gecesi güveyin arkadaşlarına verdiği özel yemek (Kalecikkaya-Al.; Çr.).

güvelemeç Sarımsaklı bir yemek (Küçükpalabıyık-Çr.).

güvem Yenebilen bir çeşit mantar (Çalyayla-Çr.). “Elindeki çıkına

- bir iki **güvem** mantarı koymuş.”
Gümü, 1977: 22
- güven** Sevinç, mutluluk (Çr.).
“Mektubunu okuyunca ne kadar **güvendim**.” Tdk, 1993: 2240
- güvenç** Dayanak, arka, yardım (Eskiyapar-Al.; Serban-Çr.). “Herkesin umudu bir **güvenci** var / Bize de sen sahip ol Hasam Dedem”
Koçak, 1980: 123
- güvenmek** Sevinmek (Çalyayla-Çr.).
- güvercin taklası** Erkek çocukların oluşturdukları kule üzerinden öteki yana takla atarak geçmeye çalıştıkları bir oyun (Gölet-Ka.; Çr.). “**Güvercin taklası**, oyuncular sıkılıncaya kadar devam eder.” Oğuz, 2006b: 32
- güvermek (1)** → Gövermek (Çr.).
“**Güvereni** ekin sandım / Ekin değil birçağımış” Gkb, 2002: 82
- güvermek (2)** Morarmak (İsahacı-Al.). “İsahacı köyü bizim ilimiz / Hep **güverdi** ayağımız elimiz”
Arısoy, 1970: 74
- güvermek (3)** Salıvermek (Al.).
- güverti** Yeşillik, yeşerti (Çr.).
“Öküzleri **güvertiye** salıp saman masrafından kurtulmaya çalışacağına...”
Tahir, 2006: 13
- güvey** Damat (Beydili-Çr.). “**Güvey** olmadık; ama kapı dışında bekledik.”
Yoksul, 2013: 350
- güveyi** Damat (İs.; Os.). “Hamamda **güveyi** gınlamak adettir.”
Özçalbaş, 2002: 114
- güveylik** Güveyin düğünde giydiği giysi (Çr.). “Şu sebepten yetmez: Sana **güveylik** ister oğlum.”
Tahir, 2006: 25
- güvey önü** Düğün kalabalığı dağıldıktan sonra erkeklere verilen yemek (Çr.). “İkindiden sonra **güvey önü** denen yemek hazırlanır.”
Bayram, 2008: 285
- güvez** Yeşil ile mor arası bir renk (Çr.). “Dürümde yeşil soğan / **Güvez** yelekli oğlan” Aytekin, 2003: 67
- güvüldemek** → Güğüldemek (Çr.).
- güya** Güvey, damat (Gökköy-Çr.).
“Daha nasıl diyem ki / İç **güyaden** hallıca” Gösterir, 2011:70
- güyalık** → Güveylik (Çr.). “Sana mübarek olsun / **Güyalığın** donları”
Ertekin, 2006: 13
- güyeğü** Güvey (Ka.). “Al **güyeğü** ol tabirinin kullanılması bundandır.”
Dbk, 2003: 74
- güyeğü giydirme** Damat donatma töreni (Ka.). “Gelin çıktığı gün **güyeğü giydirme** merasimi yapılır.”
Dbk, 2003: 75
- güyeğü koyma** Damadı gerdeğesokma (Ka.). “Gelin alma, **güyeğü koyma** işleri bilinen şekilde yapılır.”
Dbk, 2003: 75
- güyük** İçi boş ceviz (İs.).
- güz** Sonbahar (Eskiekin-Al.; Akçalı-Su.; TatarÇr.). “Merak etme sevdiğim Kavuşmak kaldı **güze**” Çağır, 2013: 9
- güzeller** Bir halk oyunu (Arpalık-Çr.).
- güzey** Güneş görmeyen yer (Su.).
- güz guyma** Ekinlerin biçilme dönemi (Bademce-Ka.).
- güz guymak** Hasat kaldırmak (Bademce-Ka.).
- güzlek** → Güzlük 1 (Çr.).
- güzlük 1.** Güzün ekilen tahıl (Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). 2. Güz için ayrılmış yiyecek (Su.). “**Güzlüğe** uyar olmaz.” Yoksul, 2013: 350
- güzün** Sonbahar (İsahacı-Al.; Oğlaköz-Su.; Eskiekin-Çr.). “Ömrün uzun olsun, düğünün **güzün** olsun.”
Ayhan, 2002: 235

H

ha Büyük sepet (Aşağıfındıklı-Su.; Karadona-Çr.). “**Haden** boşalan sepete sığmaz.” Yoksul, 2013: 353

haat Zaman (Karadona-Çr.). “Gocan ne **haat** götürürse o haat get.” Özçatalbaş, 2002: 68

haba Heybe (Sarimbey-Çr.). “Sırtım-daki yırtık **haba** / Gerdan kıvrması caba” Çimen, 2000:93

habar (1) Haber (Ba.; Çavuşoğlu-İs.; Çr.). “Gadın **habar** götürüyo.” Abaz, 2004: 112

habar (2) Nasihat (Bademce-Ka.).

habar aġnatmak Nasihat etmek (Bademce-Ka.).

habe 1. Heybe (Çopraşık-Al.; İs.; Su.; Çr.). 2. Çanta (Al.; Yarımsöğüt-Su.). “Hodürü hoş **habesi** boş.” Yoksul, 2013: 381

habeli hoş Tahteravllı (Aşağıfındıklı-Su.).

habire Ara vermeden, sürekli olarak (Kulah-Al.; İs.; Su.; Eskiakin, Sarimbey, Serban-Çr.). “**Habire** çene çalıp duruyo.” Yoksul, 2013: 352

hacat → **Hacet** (İsahacı-Al.; Aşağıfındıklı-Su.). “**Hacat** için gomşuyeeet-meyi heç hazimem.” Kerman, 1997: 21

hacayı Eylül (Su.).

hâcet Gereksinim duyulan kapacak gibi ev gereçleri (Kamışlı-Su.; Büyükgülücek, Gökköy, Serban-Çr.). “Hacetine **hacet** ekliyor.” Yoksul, 2013: 353

hacı Hacca gidecek olan birinin, arkadaşlarının isteklerini yerine getirmesini anlatan köy seyirlik oyunu (Me.).

haco Hacı (Su.).

haçan Ne vakit, ne zaman (İs.).

“**Haçan** sizin eve geldimse boş bula-madım.” Tdk, 1993: 2248

hafildemek Nefesi daralarak sık sık solumak (Çr.).

hafilemek → **Hafildemek** (Çr.).

hafşalamak (1) Çamaşırını elde yı-karken çitilemek (Bademce-Ka.).

hafşalamak (2) Dövmek (Bademce-Ka.). “Dan bebek vallaha demeyin **hafşaların**.” www.bademce.com

haggad Gerçek, hakikat (Su.).

haġ Üzüm, kiraz gibi yemiş koy-maya yarayan küfe, sepet (Al.; Su.; Eskiakin, Gökköy-Çr.). “Çeten çeten, iğrat verir güzleri / Selesi, se-peti, **haġleri** vardı”

Kurtoġlu, 2006: 14

haġbe Omza takılan ya da hay-van üzerine konan iki taraflı dokumalı çanta, heybe (Gökköy-Çr.). “Gara **haġbeyi** getir.”

Uçakçı, 2006b: 210

hahah Hemen, çok çabuk (Çr.).

hahalamak İtmek (İs.).

hahetmek Halletmek, hazırla-mak (Su.; Çr.).

hahitmek Becermek (Gölköy, Ha-runköy-İs.). “Oküzü de goş **hahidebü-lüseñ**.” Abaz, 2004: 131

hak (1) Maaş, alacak (Su.). “**Hakı**-mı alır otururum şurda.” Gümüş, 1977: 12

hak (2) Tahıl ölçेġi (Os.). “Bizim pazarlıġımıza göre bir **hak** ceviz bir lira deġil mi?” Saraçer, 2000: 354

hak etmek Halletmek, hazırla-mak (Çr.). “Karı tütün sarmayı **hak edebilmekte** mi?” Tahir, 2008: 201

hakgatdan Gerçekten (Harunköy-İs.). “**Hakgatdan** ezeli goleyidi.” Abaz, 2004: 132

hakık Akik (Çr.). “**Hakıġım** var kü-pem var / Eġil bir yol öpem yâr”

Ertekin, 2006: 61

hakını eteġine komak Kızılan

- bir kişiyi dövmek, hırpalamak, ona hakaretler edip dersini vermek (Çr.). “Bugün mahlede sıhşırdırdım, **hakını eteğine godum.**”
Kerman, 1997: 67
- hakırdamak** Gülmek, sesli gülmek (Çr.).
- hakır hakır** Kahkaha ile gülmek (Ka.).
- hakırtı** Sesli gülmek, kahkaha (Çr.).
- hakkuran** Güvercinden büyük serçeden küçük bir kuş (Çr.).
- hakla** → Haklağa (Yazır-Bo.; İs.; Os.; Kamışlı-Su.; Beydili, Kozluca-Çr.). “İki **hakla** buğdayı toptancıya teslim etti.” Destanoğlu, 2006: 94
- haklağ** → Haklağa (Kavacık-Çr.). “Ötüyüzden üç **haklağ** buğday getirdim.” Çorumlu, 2009: 1502
- haklağa** 16 kiloluk tahıl ölçüğü (Külah-Al.; Su.; Gökköy, Kavacık-Çr.). “Buğdayın **haklağasını** on beş liraya şehirli deyil biz çıkarttık.”
Çorumlu, 2009: 1502
- haklağı** → Haklağa (Çr.). “En çok mahsul kaldıranlar anbarlarına beş yüz **haklağ**dan çok hububat koyamıyor.”
Çorumlu, 2009: 1504
- haklı** Eş, karı koca (Su.).
- halal** Helal (Su.). “**Halala** comarlık olmaz.” Uçakçı, 2006: 365
- halbır** Kalbur (Al.; Su.; Sarimbey-Çr.). “Sungurlu mercimâ gibi **halbırın** altında da oynuyo, üstünde de.”
Uçakçı, 2006: 220
- halbur** İri delikli elek (Al.). “Eski **halbur** yıkarım / Yola çıkar bakarım”
Ayhan, 2002: 171
- halbusam ki** Halbuki (Al.).
- halça (1)** Kalça (Çr.). “Saç üzüm karası, selvi gibi **halçasını** küt küt döğüyor.” Çorumlu, 2009: 79
- halça (2)** Kunduracıların kalıp üzerine koydukları meşin parçaları (İs.).
- haldır haldır** 1. Bol, geniş (Su.).
2. Durmadan (Çr.). “**Haldır haldır** çalışıp duruyor.” Yoksul, 2013: 355
- haldır hayat** Düzensizlik durumu (Su.).
- haldır huldur** Kaba saba (Su.).
- halē** Halay (Su.).
- halebi** Altmışbeş santim boyunda bir uzunluk ölçüsü, arşın (Ka.; Çr.). “Benim ağam çelebi / Boyu üç dört **halebi**” Ertekin, 2006: 31
- haley** Halay (Eskiekin-Çr.). “**Haleyde** yer gapmalı / Yâre cilve yapmalı”
Gösterir, 2011: 125
- haleylim** Giyinişi düzgün olmayan (Çr.).
- halhalamak** Uzun ipi kola dola-
yarak halka gibi yapmak (Çr.).
- halıçe** Küçük ipek halı (Çr.).
- Halil İbrahim** Bir halk oyunu (Al.).
- halleşe** Dügünlerde hep bir ağızdan ilahi söyleme (Os.). “**Halleşe** ile, yani Yunus Emre’nin ilahileriyle, damada yeni giysilerini giydirdik.”
Saraçer, 2000: 324
- halva** Helva (Kıcılı-Al.; Büyükgülücek, Çalıcı-Çr.). “**Halva** demesini de bilir, helva demesini de.”
Tahir, 2004: 68
- hamail** Küçük dua kitabı (Çr.).
“Altın **hamail** olsam / Sarılsam döşüne ben” Gösterir, 2011: 236
- hamambiç** Çocukların çamurla oynadıkları bir oyun (Çr.). “Kimi aşık, deşenek oynar, kimi topraktan havuz **hamambiç** yapar.”
Özçatalbaş, 2002: 31
- hamamcı olmak** Boy abdesti alma gereksinimi duymak (Çr.).
- hamarat** Çalışkan, becerikli, işçimen (Gökköy-Çr.). “**Hamaratlığı** tuttu adamın.” Yoksul, 2013: 356
- hamayıs** Patiska (Çr.).
- hamayil** → Hameyil (Çr.). “Anasının uzattığı uğurlu **hamayil** kesesini

aldı.” Tahir, 2004: 17

hamaylı → Hameyli (Su.). “İçinde uzun bir sure yazılı **hamaylı**yı hep koynunda taşıyordu.”

Sarıyüce, 2004: 18

hamaz Hortum, kasırğa (Çr.).

hambal Hamal (Dutçakallı-Çr.).

hambar Ambar (Bademce-Ka.).

hame Çocuk oyununda eşilen yer, çukur (İs.).

hameli → Hameyli (Çr.).

hameyli Nazar değmemesi için halkın kullandığı bir çeşit nazarlık, hamail (Çalyayla-Çr.). “Sana nazar atarlar / **Hameyli**ni takın gel” Gösterir, 2011: 185

hamır Hamur (Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

hamırıs Pekmezle nişasta karışımından yapılan, kışın kahvaltıda tüketilen bir yiyecek (Evcibo.).

hamıt Hayvanların boynuna takılan halka, hamut (Gökçam-Su.).

hamlamak Bedenin idmansızlıktan dolayı bir çalışma sonunda tutulması (Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).

hampa Para ya da emek harcamadan kazanmak isteyen kimse (Su.).

hampacı Para ya da emek harcamadan her şeye sahip olmak isteyen kimse (İs.).

hamuraşı Küçük küçük kesilip kurutulmuş hamuru mercimekle karıştırarak pişirilen bir yemek (Ovakarapınar-Çr.).

hamurlamak İyi pişmemiş ekmeği yedikten sonra hastalanmak (Çr.).

hancık Hangisi (Su.).

hangırdamak Yüksek sesle, çirkin, kaba şekilde gülmek (Çr.).

hangır hangır Kalkayla arsızca gülmeyi anlatır (Su.).

hangıd olmak Yaşlanıp çirkinleşmek (Çr.).

hanık Hazıra konan (Çr.). “Hazıra **hanık**, sofraya konuk.”

Yoksul, 2013: 364

hanım camdan sallandı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

hanım cimciği Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

hanım gırıği bokun doruğu Bilgisi, görgüsü, davranışları ile gerçek anlamda hanım olmağı halde hanımlık taslayan, kendini beğenmiş kadın (Çr.).

hanım iğnesi Çengelli iğne (İs.).

hanım söylerse mubah gelin söylerse kabahat Kendisine yakışanı başkalarına uygun görmemek (Os.).

hanım teri Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

hannapa Pisboğaz, asla doymayan (Çalyayla-Çr.). “Bu gaçıncı yemeyen **hannapa**” Özçatalbaş, 2002: 126

hanım olmak Sonradan görme olmak, sonradan kibarlaşmak (kadılar için) (Bademce-Ka.).

hant hant ötmek Rahatsızlık verecek ölçüde aşırı istek duymak (Çr.). “Aş ekmek için **hant hant ötüyor**.” Yoksul, 2011: 73

hantıl hantıl Hırslı hırslı, şapur şapur, acele (yemek için) (İs.).

hapahap gelmek Karşı karşıya, yüz yüze gelmek, karşılaşmak (İs.; Su.). “**Hapahap** karşı karşıya geliverdik.” Yoksul, 2013: 357

hapas → Hapaz (Çr.).

hapaz Bir avuç dolusu (Kulah-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Tanrıvermiş-Me.; Os.;

Kavşut-Su.; Göcenovacığı-Çr.). “Yüzü öyle çopur ki, bir **hapaz** leblebi atan bi denesi yere düşmez.”

Kerman, 1997: 21

hapaz hapaz Avuç avuç (Eski-kin-Çr.). “**Hapaz hapaz** saçları saçarlar / Bebek söbek gapar gapar gaçarlar” Kurtoğlu, 1994: 176

hapazlamak Avuçlamak (İs.; Bademce-Ka.; Su.).

hapış göpüş olmak İyice çürümek, yumuşamak (Bademce-Ka.).

hapis damı Cezaevi (İs.; Me.; Su.).

hapucuk Gevretilen yufka ekmeğin ayranın ya da yoğurdun içine katılmasıyla yapılan yiyecek (Bademce-Ka.).

hapur hupur Düzensizce giyinecek gezmeyi anlatır (Çr.). “Bizim oğlana bir hal oldu; **hapur hupur** geziyor.” Tdk, 1993: 2281

har Gül yapraklarının üzerinde bulunan beyaz böcek (Çr.). “Güneşim kar değilim / Bülbülüm **har** değilim” Gösterir, 2011: 210

haral (1) → Harar (İsahacı-Al.; Örenseki-İs.; Kamışlı-Su.). “Bir çift çorap örmüş Türkmen **haralı** / İşi el-fazlıdır Firdevs gelinin”

Arısoy, 1970: 73

haral (2) Erkek çocuklarca oynanan, koşmacaya dayalı bir oyun (Su.).

haramzada Eve faydası olmayan, haylaz çocuk (Su.; Çıkrık-Çr.).

haranı Kazan (Küçükpalabıyık-Çr.).

harar Kıldan dokunmuş büyük çuval (Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Harar üstünde **harar** / Oturmuş zülfün tarar”

Ertekin, 2006: 61

haraza Ciğer hastalığı, balgamlı öksürük (Obruk-Do.; Çr.). “Ahmet **harazalıdır**.” Tdk, 1993: 2285

harazalı Soluyan, kesik kesik

öksüren, hastalıklı (İs.; Su.). “Kasıla kasıla **harazalı** bir sesle: Ev sa hipleri!” Saryüce, 2004: 282

harç Üç etek kenarlarını süslemek için kullanılan dantela, su-taşı, kordon (Çr.).

hardalaşmak Çocukların şaka-laşması, boğuşması (Çr.).

hare Bir çeşit kumaş (Çr.).

haremicı 1. Yaramazlık yapan,

sağa sola zarar veren çocuk

(Çr.). 2. Soyguncu (Dutçakallı-Çr.).

“Bizim çocuklar ne kadar **haremicı** oldular.” Tdk, 1993: 2288

harf (1) Haya, namus, utanç (Çıkrık-Çr.). “Akşam odada Ahmet hiç **harflenmedi**.” Tdk, 1993: 2288

harf (2) Korku (Çr.). “Hiç bir şeyden **harfi** yok.” Tdk, 1993: 2288

harhar (1) Bol bol (Me.).

harhar (2) Köpek havlaması (Me.).

harhar (3) → Harar (Bademce, Gölet-Ka.).

harhit Dokuma tezgâhlarında deve denilen parçayı yukarda tutmaya yarayan ağaç (Eskiyapar-Al.).

harhuş Gelişigüzel, abur cubur, öteberi (Sarimbey-Çr.). “**Harhuş** ye-miş midesi bozuldu.” Tdk, 1993: 2288

harıldak Ses çıkararak nefes alan kimse (Çr.).

harın Bir şeyden huylanıp yürümeyen, geri geri giden hayvan (Çr.).

harinsemek Cinsel açıdan şımar-mak (Su.).

hark Su yolu (Kalecik-Me.; Os.; Aşağıfındıklı-Su.). “Su oldum aktım görmedim **hargı** / Çekildim pazara bulmadım nargı” Piroğlu, 1981: 37

harkıt İşe yaramayacak denli es-ki, çürük, yıkık (Me.).

harkut 1. Obur (Su.). 2. Çok çir-

kin (Os.).

harlak (1) 1. Bağirtlak (Gökçam-Su.). 2. Kalın, boğucu ses tonu (Gökçam-Su.).

harlak (2) Harıl harıl ses çıkaran her şey (Çr.).

harlak (3) Yorgun (Çr.).

harlamak (1) Az yanan ateş ya da kuru ot gibi şeylerin birden parlaması (Akçalı-Su.). “Ateş **harlanınca** yüzlerce insan hücum etti üzerine.” Sarıyüce, 2004: 171

harlamak (2) Yorgunluktan ses çıkararak sık sık soluk almak (Bademce-Ka.; Çr.).

harlatmak Az yanan ateşin alazını artırmak (Çr.). “Ateş koyup yaktılar bizi ki, gazyağı dökerekten **harlattılar**.” Tahir, 2004: 361

harlavuk Ses çıkararak nefes alan kimse (Çr.).

harlek → Harlavuk (Çr.).

harman Temmuz ya da Ağustos ayı (Al.; Su.). “**Harman** gelir, mahsul kalkar, borç verilmeye başlanırdı.” Güven, 2010: 23

harmancı Harman döneminde çalışan mevsimlik işçi (İsahacı-Al.; Beydili, Göcenovacığ-Çr.). “Dirgen aldı harmanları dağıttı / Çıkarın azabı **harmancı** geldi” Arısoy, 1970: 103

harmanlamak (1) Birbirinin benzeri olan nesnelere karıştırmak (Çalyayla-Çr.).

harmanlamak (2) Kavis çizerek yürümek (Çr.). “Dizlerini kırmadan lap lap sıçrayıp **harmanlayarak** yürüdüğünden...” Tahir, 2006: 49

haro Ekin koymak için çamurdan yapılan depo (Al.).

harpadan İki şeyin uyumlu bir biçimde birbirine geçmesi (Su.).

harpuşlamak → Harpuçlamak (Çalyayla-Çr.).

harpuçlamak Bir şeyi avucuyla, parmaklarıyla ezmek, avuçlayıp avuçlayıp bırakmak (İs.; Göllet-Ka.; Os.). “Yemeği gene **harpuçladı**.” www.golet.tr.gg/

harradak Birdenbire (Çr.). “Kibriti tutsalar, **harradak** alıp kül olacağım!” Tahir, 2007: 376

harro marro Üçer kişilik iki küme arasında oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). “**Harro marro**, aşağı yukarı diye yüksek sesle bağırarak ebeyi şaşırtmaya çalışırlar.” Oğuz, 2006b: 33

harsıkmak → Harlamak 2 (Bademce-Ka.).

harşlık Harçlık (Çr.). “Alaca işlik dikkidir, cebine **harşlık** dokdürür.” Caferoğlu, 1994b: 111

harta (1) Harita (Os.). “Andımız **hartamızı** / Yeşile boyamaktır” Çağlar, 1954: 64

harta (2) Sırasız, saygısız davranışlarda bulunma (Çr.). “**Hartası** hurtası olmadan konuşuyor.” Yoksul, 2013: 359

hartıl (1) Duvarın sağlam olması için örülürken araya konulan ağaç (Çr.).

hartıl (2) Sedir (Çopraşık-Al.).

hasa Patiska (İs.; Os.).

hasan baba Köylerde kadınların oynadığı bir seyirlik oyun (Çr.).

hasaratlı Taşlarla, çeşitli bitki tohumlarıyla karışık tahıl (Su.).

hasbaal Hasbihal, söyleşi (Çr.).

has baklava İnce açılmış kırk kadar yufka ile yapılan baklava (Büyükülük-Çr.).

hasıda Mısır unu, pekmez, yağ, nişasta ile yapılan bir tatlı (Kühlah-Al.; Yazır-Bo.; Su.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.). “Çinko tasta **hasıda** / Pusudayım pusuda” Aytekin, 2003: 54

hasıllamak Temizlemek (Ka.).

hasırlı Dışına hasır sarılmış büyük damacana (Çalyayla-Çr.).

“Arabanın yanına iki **hasırlı** damacana koydu.” Tahir, 2007: 359

hasiret Hasret, özlem (Çalyayla, Kızılpınar-(Çr.). “Şu davulcu ne iyi / **Hasiret** kavuşturur”

Gösterir, 2011: 284

hasput Kağrı tekerleğinin ağaç bölümü (Os.).

hasse Patiska, pamuklu kumaş (Çr.).

hasuda → Hasıda (Çr.).

has un Fabrika unu (Os.).

hasut Kıskaç (Al.).

haşa Büyük çuval (Çr.).

haşabillah Mutlaka (Bademce-Ka.). “Haşabillah gidecem diy.”

www.bademce.com

haşadı çıkmak (1) Eşyanın darmadağın olması, kırılması (Çr.).

haşadı çıkmak (2) Bir kişinin çok yorgun olması (Çr.). “Âşama gadar bağ belledim, **haşadım çıhdı.**” Kerman, 1997: 67

haşal Olmamış, ham meyve (daha çok kavun, karpuz için) (İs.).

haşalak İşe yaramayan, değersiz şey (İs.).

haşat 1. Kırık dökük, işe yaramaz (İsahacı-Al.; Me.; Su.). 2. İş göremeyecek kadar sağlıksız, sakat, yorgun, bitkin (Su.; Göcenovacığ-Çr.). “Aşık Haydar’a kalası ca / **Haşat** etti su testimi”

Arısoy, 1970: 61

haşat olmak Kırılmak, ezilmek, darmadağın olmak (Çavuşoğlu-İs.; Çitli-Me.; Su.). “İrissiz yâr **haşat oldum** elinde / Çok gılladın baba çık-sın dilinde” Gösterir, 2008/84: 11

haşavuzdan Haşa huzurdan (Su.).

haşeri Şımarık, yaramazlık yapan (Al.; İsmailköy-Çr.). “Nuri’nin Haşeri lakabı adını unutturmuş, hep

haşeri denir olmuştur.”

Güven, 2013: 35

haşgaş Haşhaş (Çalyayla, Eşençay, Gökköy-Çr.).

haşıl Yaradılıştan kırıcı olan kişi (Çr.). “Eyi bir adam değil, onlar soy-cak **haşıl** olurlar.” Tdk, 1963: 2303

haşıl haşıl Kaba, sert (Çr.). “Kumaşa elini sürünce yumuşak değmiyor; **haşıl haşıl** bir şey.” Tdk, 1963: 2303

haşkaş Haşhaş (Çr.).

haşlak Sıcak rüzgârın etkisiyle kuruyup cılız kalan tahıl, meyve gibi şeyler (Çr.).

haşlık Harçlık (Su.; Eskiakin, Serban-Çr.). “Kilerde aşığım yok / Ce-bimde **haşlıgım** yok”

Gösterir, 2011: 181

hatap Özellikle deve semerlerinin dayanıklı olması için, yanlara konan ağaç parçalar (Su.).

hatıl 1. Taş ya da kerpiç duvarlara bağlantı amacıyla konan ağaç (Su.). 2. Oturmak için yapılan yer, makat yeri (Gökçam-Su.).

hatın Saygıya değer kadın, hanım (Gökçam, Karakaya-Su.; Dutçakallı, Serban-Çr.). “Al duvağın içinde Gelindir elif **hatın**”

Gösterir, 2011: 246

hatir Hatır (Esentepe, Harunköy-İs.; Su.). “**Hatire** bahan yere bahar.”

Abaz, 2004: 117

hatirine dâmek Azarlayıp, tersleyip gönlünü kırmak (Su.).

hatlak Atlanacak yer (Çr.).

hatlamak Atlamak (Su.; Çr.).

hatma Başta oluşan şiş, ur (Kavşut-Su.).

hava bungunluğu olmak Yazın havanın nemli, sisli olması (Çr.). “Bugün **hava bungunluğu var**; canım sıkılıyor.” Tdk, 1993: 2307

hava çekmek Türkü söylemek (Su.).

hava çilemek Hafif yağmur yağ-

mak (Su.).

havaksımak Yara irinlenmek, şişmek, azmak (Çr.).

havan bıçağı Tütün kıyma bıçağı (Çr.). “Kuyruğunu **havan bıçağı** gibi duraksız işleten bir kuyruksallayan...” Tahir, 2006: 235

havanklanmak Yaranın irinlenmesi, şişmesi, azması (Çr.).

havankmak → Havanklanmak (Çr.).

havas Heves (Haydar-Al.; Çr.). “Yolla çavuş yârimi / Yârimde **havasım** var” Gösterir, 2011: 265

havaslanmak Heveslenmek (Çalyayla-Çr.). “**Havaslandım** yâr sevdim Yatmadım bir gececik” Gösterir, 2011: 176

havıl havıl İştahla hızla yemek (Su.).

havit Deve semeri, havut (Çr.).

havız 1. Havuz (Su.). 2. Küçük gölet (Su.).

havkalamak (1) Ovalamak (Su.).

havkalamak (2) 1. Saldırmak (İs.). 2. Yakalamak, tutmak (Su.).

havla Helva (Harunköy-İs.). “**Havla** ediyöñ bize de ve.” Abaz, 2004: 104

havlu Avlu (Su.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). “**Havlumuz** büyüktür halay çekilmez / Dam başımız yüksek bayrak dikilmez” Oğuz, 2006d: 60

havra atmak Blöf yapmak (Ka.).

havrız Oturak, lazımlık (Su.).

havruz Havuz (Çavuşoğlu-İs.). “Koyde **havruz** yapıyola.” Abaz, 2004: 138

havşolmak Düşen bir şeyin kırılması, sakatlanması (Çavuşcu-Su.).

havt Hayvan yemliğı (Boğabağı, Sarimbey-Çr.).

havuz Hafız (Çavuşoğlu-İs.). “Böylece gotü dedile **havuz** abi.” Abaz, 2004: 138

havzal Mısır yaprağı (Tanrıvermiş-Me.).

ha ya Evet, öyle, öyle değil mi? (Gölet-Ka.; Su.; Çr.). “Geçen gün gene buraya oturmuştuk. **Ha ya?**”

www.golet.tr.gg/

haya damarı çatlamış Utanmak nedir bilmeyen kimse (Os.).

hayat 1. Sofa, salon, hol (Su.; Çr.). 2. Avlu (Alacahüyük, Kûlah-Al.; Saray-İs.; Gölet-Ka.; Çayhatap, Göcenovacığı-Çr.). “Elindeki tavşanı **hayatın** direğine astı.” Gümüş, 1977: 72 3. Balkon (Su.). 4. Köylerde çamaşır yıkanılan yer, yunaklık (Çr.). 5. Yayla evi (Kuzuluk-İs.). 6. Ev bahçesi (Al.). 7. Kamelya (Al.). 8. Evin önündeki seki (Çr.). “Bir kız aldım Bayat’tan, vurdu düşürdü beni **hayattan**.”

Yoksul, 2013: 147

hay babanın çarkına tüküreyim Birine kızınca söylenen sövgü sözü (Çr.).

haybat Gürültü, yaygara (Çr.). “Ne **haybat**çısınız yav, koyü tutuyor gü-rültünüz.” Gümüş, 1977: 62

haybiye Boşu boşuna, boş yere (Sarimbey-Çr.). “Dilini kilitle gezme **haybiye** / Dilin ile tutmalısın orucu” Çimen, 2006: 17

haybiyeden 1. Karşılıksız yardım etmek (Çr.). “O adam **haybiyeden** iş gormez.” Kerman, 1997: 67 2. Kendi çıkarını gözetmemek (Çr.). 3. Yansız davranmak (Çr.).

haydamak Çifte koşulan hayvanı sürmek, dehlemek (Çr.). “Rahmetliyi kışkırtıp **haydayıp** zaptolmaza bindirip tatlı candan ettin.”

Tahir, 2004: 404

haydur huydur Ne yap yap anlamında kullanılır (İs.). “**Haydur huydur** işini uydur.”

Tdk, 1993 : 2316

hayıf Yazık etmek (Yazır-Bo.; Su.). “Bunların **hayfını** alır atası / Davası görülür ruz-i kıyamet” (Sefil Ali)

Çevik, 2007: 64
hayflanmak (1) Kaçırılan bir fırsat için üzülme (Evcı-Bo.).
 “Bir çift kanadının bulunmadığına **hayflanıyor** olmalı.” Sarıyüce, 2006: 46
hayflanmak (2) Kızgınlık ya da öfke durumunda içindeki kını belirtmek (Dutçakallı-Çr.). “Neyledik de baba oğlun arasına girdik diye **hayflanıyordun**.” Gümüş, 1977: 14
hayın Hain, kötü (Serban-Çr.).
 “Bakışları bu kez enikonu **hayındı**.” Tahir, 2004: 152
hayınlık Hainlik (Çr.). “Tenbihatı dinlememek nasıl bir **hayınlıktır**?” Tahir, 2004: 172
hayır hasenat sabı olmak Topluma yararlı işler yapmak (Çr.).
hayin Tembel (Gökköy-Çr.).
haylamak (1) 1. Bağırıp çağırmak, haykırmak (Akçalı-Su.).
 2. Kışkırtmak (Çr.). “Musa Çavuş’u neden **haylamaz**?” Tahir, 2006: 213
haylamak (2) Hayvanı sürmek, kovalamak (İsahacı-Al.; Su.). “Hayvana değnekle girişip karasinekleri **hayladı**.” Tahir, 2008: 75
hayma Balkon (Su.). “Eski zamanlarda ağanın birisi **haymasında** oturuyor tütününü tütürüyormuş.” Uçakçı, 2006b: 260
haymalık 1. Avlu, hayat (Çr.).
 2. Odunluk (Çr.). 3. Çamaşırlık (Çr.). 4. İçinde tandır bulunan üstü örtülü kurulum, ekmeklik (Beydili, Ovakarapınar-Çr.). “**Haymalığın** duvarı / Dibinde yedik narı” Gösterir, 2011: 134
haymana Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Mor-sümbül-Çr.).
hayva Ayva (Al.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). “Bahçeye girdim bayak /**Hayvaya** vurdum dayak” Ertekin, 2006: 30

hayva demiri Tenekeyi lehimlemek için kullanılan bakır ya da demir araç (İs.).
hayvah Eyvah! (Çıkrık-Çr.). “Çıkartıp alnacına dayadıklarında **hayvah** dersin, ama hayvahnın para etmez.” Gümüş, 1977: 92
hazetmek Sevmek, hoşlanmak, beğenmek (Su.; Serban-Çr.). “Cahil ehli muhabbetten **hazetmez** / Allahı seversen kalma kusura” Koçak, 1980: 9
hazım yok Rahatsızım, hasta gibigibiyim, keyifsizim (Çr.). “Bebekler boön bana uylamayın, heç **hazım yok**.” Kerman, 1997: 21
hazın 1. Hazır (Su.). 2. Kışlık erzak (Gökçam-Su.). “Allah yazın gündüzü uzun yaratmış ki, kullarının işleri bitsin diye; kışın geceyi uzun yaratmış **hazınları** yetsin diye.” Uçakçı, 2006: 215
hazitmek → **Hazetmek** (Gölköy-İs.; Çalyayla-Çr.). “Senin o gozel huyularını bek **hazidiyom** oğul.” Kerman, 1997: 21
hazna Hazine (Çr.). “Mısır **haznasın** değer / Bir gece sarılması” Ertekin, 2006: 43
hazzetmek → **Hazetmek** (Al.). “Ekmek çarpsın benden **hazzediyorsun** / Hazzettiğin için naz ediyorsun” Ercan, 1997: 57
he (1) Evet (Al.; Akçalı-Su.; Çayhatap, Dutçakallı-Çr.). “Niçin naz edersin niçin / Dışın yoh der **he** der için” (S. Örgel) Ercan, 1991: 434
hē (2) Heğ (1) (Harunköy-İs.; Çalyayla-Çr.). “Samanlıkta **heye** saman basıyordu.” Gümüş, 1977: 8
hēbe Heybe (Esentepe-İs.). “Omuzuna bi **hēbe**, torba dahardı.” Abaz, 2004: 109
heci Kızkardeş ya da kızkardeş gibi yakın tutulan kimse (Çr.).
hecil düşmek Utanılacak duruma düşmek (Su.; Çr.). “Beni **hecil dü-**

şürüp / Yüzümü karaladı”
Aytekin, 2003: 70

heç Hiç (Kalecik-Me.; Gökçam, Korkü-Su., Sarimbey, Serban-Çr.). “Koç ile gezen koç, **heç** ile gezen heç olur.”
Türkoğlu, 2007: 165

heçik Kirişten daha ince üç metre uzunluğunda ağaç (Os.).

heç olmak Bozulmak, kullanılmayacak duruma gelmek (Karkın-İs.). “Dünyenin samanı **heç olmuş.**” Abaz, 2004: 143

hedede Birisine başkasının aracılığı ile söylenen söz (Çıkrık-Çr.).

heder etmek (olmak) Boşa harcamak, bozmak, işe yaramaz duruma getirmek (Başpınar-Os.; Çr.). “Meyveleri **heder olur** yenmeden / Görseydiniz güz ocağı sönmenden” (M. Şanver) Taşlıova, 2008: 306

hedik 1. Haşlanmış buğday, bulgur, mısır, nohut gibi şeyler (İs.; Kamışlı, Kavşut-Su.; Gökköy, Kayı-Çr.). 2. Aşure (Baltacı Mehmet Paşa-Os.). “Çarşıda **hedik** kaynana / Dişleri gedik kaynana”
Türkoğlu, 2007: 172

hedik aşı Pekmezle yarmadan yapılan bir çeşit çorba (Ovasaray-Çr.). “Tandırında pişen yufkası, tarhanası **hedik aşımı.**...” (M. Tuluk).
www.corum.com.tr

heeri Hey herif sözünün bozulmuş biçimi (Gökçam-Su.; Çr.). “Bana yemekliğim uçun bi şeyler vericâdın **heeri!**” Çorumevi, 2000: 18

heğ (1) Meyve ya da sebze taşımaya yarayan büyük sepet, küfe (Bademce-Ka.; Beydili, Üçköy-Çr.).

heğ (2) Seslenme ünlemi, hey (Çr.).

heka Hikâye (Gökçam-Su.; Çr.).

hekirhikir Çitari kumaşının bir çeşidi (Çr.).

hekke → Helke (Çr.).

hel 1. Karakuş, kartal (Dutçakallı-Çr.). 2. Doğan (Gölet-Ka.).

helbet Elbet, herhalde, şüphesiz (Yaylacık-Or.; Su.; Dutçakallı-Çr.). “Göncük Bektaş **helbet** der ona destan Ölüm yakışmıyor İrizam sana”
Çorumlu, 2009: 1603

heldir hoyuk etmek Çukur kazmak (Çr.).

heldir huldür Düzensiz bir biçimde, sallanarak yürüme (Çr.).

hele ki İyi ki, yerinde ki (Çıkrık-Çr.). “**Hele ki** geldin sana bir şey diyecektim.” Tdk, 1993: 2331

heleme Özelliğini yitirecek denli birbirine karışmış olan (Gölet-Ka.). “Yemekteki patlıcanla pirinç **heleme** olmuş.” www.golet.tr.gg/

hele mele Şöyle böyle (İs.).

heleotü Bildircin (Külâh-Al.).

heletüne Bildircin (Boğabağı-Çr.).

helhel (1) Çaylak (Tanrıvermiş-Me.).

helhel (2) İvedilik anlatır (Çr.). “Adamı **helhele** düşürme, şöyle ferah ferah gidelim.” Tdk, 1993: 2333

helik (1) Dağkeçisi, elik (Evcibo.). “**Helik**ler yetmiş seksen yıldır Aygar Dağı’nda yaşamıyor artık.”
Sarıyüce, 2006: 74

helik (2) Duvar örerken büyük taşların arasına, boşluklara konulan ufak taş parçaları (Külâh-Al.; Gökçam-Su.; Boğabağı, Büğdüz, Çıkrık, Ovasaray, Sarimbey-Çr.). “Bin sefer **helik** olacağına bir sefer köşe taşı ol.” Yoksul, 2013: 140

helik hülük Değersiz, önemsiz, ufak tefek şeyler (Çr.). “Emeğine yazık değil mi böyle **helik hülük** şeylerle uğraşıyorsun?” Tdk, 1993: 2334

helise Yarma ile kemiksiz etten yapılan bir yemek (Çr.).

helke (1) Halka (Çr.). “**Helkede** bülbül, çikana da sünbül.”
Caferoğlu, 1994b: 105

helke (2) Su, süt gibi sıvı koymaya yarayan, bakraçtan büyük kova (Alacahüyük, Külâh-Al.; İ.s.; Maksutlu-Ka.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Eskice, Kuşsaray, Sarim-bey-Çr.). “Bakır **helke** elinde / İpek yağlık belinde” Aytekin, 2003: 28

helkek Helke (Bademce, Gölet-Ka.).

helki → **Helke (2)** (Su.; Çıkık, Eskiekin, Gökköy-Çr.). “Yârimin adı Satık / **Helkisi** dolu gatık” Gösterir, 2011: 179

helkir 1. Ekin koymak için çamurdan yapılan depo (Al.). 2. Dam, samanlık gibi yerlere öteberi koymak için yapılmış küçük bölmeler (Su.). 3. Tahlil koymaya yarayan büyük sandık (Harun-köy-İs.). “Goca bi **helkire** dolurdu.” Abaz, 2004: 132

helle aş Un çorbası (Çitli-Me.; Büyükgölücek, Ovasaray-Çr.). “Elti eltiye eş olmaz, arpa unundan **helle aş** olmaz.” Yoksul, 2013: 285

hellemek Kovalamak (Sarimbey-Çr.). “Yaban kazı kümeslere tüner mi? Boşa sıkıştırıp **helleyip** durma” Çimen, 2000: 65

hellik Salıncak (Dutçakallı-Çr.).

helmelenmek Nişastalı yiyeceklerin pişerken koyulaşması, lapalaşması (Çalyayla-Çr.).

hembel hembel Acı çekerek kıvrılmayı anlatır (Çr.). “Dün komşuda bir hastanın yanına vardım, adam **hembel hembel** dönüyordu.” Tdk, 1993: 2337

he mi Oldu mu, öyle mi (Aşağı-fındıklı-Su.; Çr.). “Müjdeli haberi varmış, **he mi**?” Tahir, 2004: 411

henek Şaka, alay (Çr.).

hengeme Kavga, gürültü (İs.).

hepicigi Hepsi (Su.; Çr.). “Biz **hepicigi**ni biliyoruz bunların.” Gümü, 1977: 8

hepisi Hepsi (İshacı-Al.; Yazır-Bo.;

Kalecik-Me.; Sarimbey, Serban-Çr.). “**Hepisi** toprağa candan sarılmış Onu kucaklamış elleri gördüm” (F. Piroğlu) Ercan, 1991: 424

hepsi bi siggıda Hepsi bir boyda (Su.).

heral Herhalde (Su.; Serban-Çr.). “Ulu Tanrı zalimlerden esirge / Zalime zabındır **heral** yavrular” Koçak, 1980: 355

heralda Herhalde (Al.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). “Hoş insanları var güleçtir yüzü / Kaynaktır **heralda** kanı bu köyün” Koçak, 1980: 345

herb Harp, savaş (Al.).

herbi Oyunda, gelecek bir eylemden doğacak sonucun bir kezlik geçersiz sayılacağını bildirmek (Os.).

herde Her zaman, sürekli (Acıpınar, Çalyayla-Çr.). “Ara sıra el hakkı / Yâr sen bana **herde** gel” Gösterir, 2011: 184

here 1. Küçük çocuk (Çr.). 2. Küçük kardeş (Çr.).

herek → Çotuk (1) 1 (İs.; Ka.).

hereklemek Asmalara, fasulyelere destek koymak (Gölköy-İs.). “Bâça gazıyoduk, bõrölce **herekliyoduk**.” Abaz, 2004: 164

hereni 1. Tencere (İs.). 2. Kazan (İs.).

hergele (1) 1. Yaramaz, fırıldak (Su.). 2. Başkasının onuruna dokunacak söz (Me.). “Çağırın şu **hergeleyi** huzuruma...” Tahir, 2007: 64

hergele (2) Sabahları ineklerin toplandığı alan (Su.).

herg etmek Bir sene dinlenmiş tarlayı tekrar sürmek (Kavşut-Su.; Kavacık-Çr.). “Bu ay, dolaydaki tepelerin doruklarında, eteklerinde sıralanan köyler için çayır biçme, **hergetme** çağıdır.” Çorumlu, 2009: 1500

hergil Erzak ambarı (Me.).

hergiz Asla, hiçbir vakit (Çr.).

herhal Herhalde (Körkü-Su.; Sarimbey-Çr.). "Baktım ahırda depişiyorlar, susadılar **herhal** dedim."

Özçatalbaş, 2002: 65

heri Yahu anlamında seslenme

ünlemi (İs.; Kalecik-Me.; Su.; Çal-yayla, Eskiikin, Sarimbey-Çr.). "Baş-köşeye bulgur aş otursun / Burda gannımızı doyurak **heri**"

Yoksul, 2011: 87

herif 1. Koca, eş (Kamışlı-Su.; Dut-çakallı, Gökköy-Çr.). "Napıyım **heri**-fim. Olmayınca var mı diyeyim."

Güven, 2010: 58

2. Adam (Al.; Eskiikin, Serban-Çr.). "**Herif**ten yumurta alsan sarısı çık-maz." Yoksul, 2013: 374

heriklet Erikle pişirilen etli bir çeşit yemek (Çr.).

heril 1. İnce ipekli (Çr.). 2. İnce ipekten gelin-güvey giysisi olarak dikilen gömlek (Çr.).

herise Az kavrulmuş un, tavuk etiyle yapılan pelte şeklinde bir çeşit yemek (Çr.).

herk Sürülüp dinlenmeye bırakılan tarla (Eskiyapar, İshacı, Külah-Al.; İs.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Dut-çakallı, Sarimbey-Çr.). "Eşençaylı dü-ğün eder, Yalıklı **herkten** kalır."

Kerman, 1997: 47

herk ayı Haziran (Su.).

herkeş Herkes (Esentepe-İs.). "Ayrı-lınca **herkeş** işte buruya geldiler."

Abaz, 2004: 119

herk etmek Tarlayı sürüp din-lenmeye bırakmak (Al.; Kemallı-Su.; Çıkrık-Çr.). "Karşıda **herk** ederler / Bağları hep teperler"

Gürsel, 1997: 269

herkil 1. Erzak sandığı (Çr.).

2. Erzak ambarı (Külah-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Gökçam-Su.). 3. Amba-rın küçük bölümü (Dutçakallı-Çr.). "Yumurtaları **herkile** koymuş-tum, oradan aliver." www.golet.tr.gg/

herle çorbası Yağda kavrulmuş un çorbası, bulamaç (İshacı-Al.; İs.; Fındıklı-Or.; Gökçam-Su.; Kadı-deresi, Mustafaçelebi-Çr.). "Herle pişirdim **herle** / Ye de iyice terle"

Aytekin, 2003: 95

hersap Küçük elek (Çr.).

hers Hırs (Gökçam-Su.). "İki saat son-ra **hersim** endi biraz."

Sağmen, 2009: 71

herse 1. Çok pişmiş, lapa (İs.).

"**Herse** gibi olmuş ağızlara layık."

Tdk, 1993: 2348

2. Etle hazırlanan bir yemek

(Os.). "Unutulan yemeklerin başında **herse** gelir." Saraçer, 2000: 270

hêrü Be, yahu (Çr.).

herüf Adam, kişi (Esentepe-İs.). "Az biliyom o **herüf**." Abaz, 2004: 105

hervaniye Geniş kollu, geniş be-denli bir çeşit çüppe (Su.).

hesem Çok uyuyan (Çr.).

heşeldek Posa (Bademce-Ka.).

heşlemek 1. Kotarılan bir işi, ye-meği, giysiyi bozmak, işe yara-maz duruma getirmek, zarar vermek (Gökçam, Körkü-Su.; Bey-dili, Dutçakallı, Gökköy, Mislerova-cığı-Çr.). "Terzi elbisemi **heşledi**, gu-maşı ödemiyo." Kerman, 1997: 67

2. Örselemek, hırpalamak (Çr.).

"Onculayın gızı **heşlediler**, bu evlilik olmadı." Kerman, 1997: 67

heşlenmek Bir şeyin atılacak du-ruma gelmesi, çürümesi, yıpranması (Bademce-Ka.; Karadona-Çr.). "Madımak bitişli aş gelsin arta / Galan **heşlenmesin** azık goy sırta"

Yoksul, 2011: 87

heteş Ateş (İkipınar-İs.; Bademce-Ka.). "Deey yoharı bi **heteş** yahdım."

Abaz, 2004: 120

hevek Uzun bir değneğe bağlan-mış eyvaz dizisi (İs.). "Çokeliği çölmeklere basardık / Eyvazları **hevek** eder asardık" Kurtoğlu, 1998: 23

hevlek Sabanın tarlada açtığı iz (İs.).

hevri Çabuk (Os.).

hevriccek Çabucak, hemencecik (Çr.). “**Hevriccek** bi helva çal da gonu gomşuya dağıtalım.”

Kerman, 1997: 21

hevricenek Çabucak, hemencecik (Çr.). “Hoca **hevricenek** gadiya getmiş.” Çorumevi, 1996: 23

hevüç Havuç (Os.).

hey → Heğ (1) (Ka.).

heyallı Aptallık hastalığına tutulmuş olan kimse (Çr.).

heye Evet, öyle (Çr.). “**Heye!** Hiç umulur mu şu Kötü Çalıktan?..”

Tahir, 2004: 210

heyheylemek Uyanmak, canlanmak (Evcı-Bo.). “İçimde bir şeyler **heyheylemeye** başlıyor.”

Sarıyüce, 2006: 64

heyheyleri gelmek Bir anda sınırlanmak (Çr.).

heyiklemek 1. İnsanın ya da hayvanın ürkererek başını dik tutup bakınması (Su.). 2. Tedirgin durumda çevreyi kollamak, gözlemek (Külah-Al.). “Orada ne **heyikleyp** duruyodun?”

Uçakçı, 2006: 366

heykirmek 1. Korkudan bağırarak, haykırmak (İs.). 2. Soğuk sudan etkilenmek (İs.). “Bu çocuk soğuk sudan pek **heykiriyor**.”

Tdk, 1993: 2354

heylasa Her yanı açık olan, gizli olmayan yer (Çr.).

heylemek Hayvan sürüsünü toplamak için çağırmak, sürmek (Büyükhırka-Al.; Yazır-Bo.; Gökköy-Çr.). “Sürüyü **heyle** de gidelim akşam oldu.” Tdk, 1993: 2354

heylen 'Duyun' anlamında bir ünlem (Gökköy-Çr.). “**Heylen** oğlak gidiyoo! Heylen!” Gkb, 2002: 16

heylik Yuha (Çr.).

heyri → Heri (Çr.). “Bre **heyri**, bardak zaten doluydu, ahacık şimdi taşır-dın.” Seyda, 2006: 113

heyvah Eyvah (Çr.). “**Heyvah** bu gece de bize uyku haram...”

Tahir, 2007: 302

heyvaz Üvez (Dutçakallı-Çr.).

heyye Evet (Al.; Göcenovacığ-Çr.). “Hı **heyye** diyerek Hacı'nın 'öyle değil mi emme?'lerini geçiştiriyordu.” Gümüş, 1977: 12

hezan Büyük, iri (Al.).

hezen Damların üzerine dōşenen kalın, büyük ağaç, kiriş (Külah-Al.; Os.; Su.). “Çıbık iken çıt, **hezen** iken küt.” Çorumlu, 2009: 1527

hezir Bağ, bahçe öşrü (Çr.). “Kuruldu çadırlar açıldı defter / **Heziri** verenler oynayıp gezer”

Çorumlu, 2009: 241

hı Evet (Al.; Akçalı-Su.; Turgut-Çr.). “Bağırıp durma boşuna / **Hı** diyecek zaman değil” Gardaş, 1979: 31

hıcıl etmek Güç durumda, dar-da bırakmak (Serban-Çr.). “Halk eyleyen Allah cümleinin başı / Bizi **hıcıl etme** aleme karşı”

Koçak, 1980: 267

hıcılı Öksürürken boğazdan çıkan hırıltılı ses (Çalyayla-Çr.).

hıkır hıkır gülmek Genizden gülmek (Çr.). “Köylüler, Abuzer'in bu sözüne **hıkır hıkır** güldüler.”

Tahir, 2006: 223

hıllı Uslu (Çopraşık-Al.).

hımbıl 1. Kendisini bırakma hali (Os.). 2. Uyuşuk davranan (Ka.; Os.; Gökçam-Su.). “Pancara höngül, ağıra **hımbıl** ... derler Kargı'da.”

Dbk, 2003: 134

hımhırt Tıpa tıp (Çr.).

hımılık Burnundan, genzinden konuşan kimse (Os.).

hıncık İçinden pazarlıklı, sinsisi, hain kimse (Çr.).

hinciklanmak Sinirlenmek, tasalanmak, kederlenmek (İs.).

hınçetmek Bir şeyi döve döve ezmek (Çr.).

hındır keten İşlerin güçlkle, ucu ucuna yetiyecek biçimde yürümesi (Os.).

hınğaç Çocuk salıncağı (Çr.).

hınğal Oklavayla açılıp bardakla daire biçiminde kesilen hamurun içine kıyma ya da patates konularak yapılan mantı benzeri bir yemek (Al.). “**Hınğalın** harcının kıyma olma şartı yoktur.”

Oğuz, 2006a: 40

hıngıldama Ağlar gibi yapma (Os.).

hıngırdamak Ağlamaya hazır olmak, ağlamaklı olmak (İs.).

hınıs Eli sıkı (Os.).

hınırsık Asık yüzlü, cana yakın olmayan kimse (Su.).

hınkırdamak Çocuğun ısrarla, inatla bir şey istemesi (Çr.).

hınkırmak Sümkürmek (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).

hınsık Söz tutmayan kimse (Çr.).

hınt Güç, kuvvet, takat (Çr.).

hınzır Merhametsiz, kötü huylu, yaramaz (Su.; Gökköy-Çr.). “Şu **hınzırın** ettiği işe bak, elimi belaya sohacak.” Kerman, 1997: 21

hıra hır Kavga gürültü (Çr.).

hırbo Kaba, görgüsüz (Çr.). “Bırak o hergeleyi, **hırboonun** biri.”

Kerman, 1997: 21

hır çıkarmak Anlaşmazlık çıkarmak, ortalığı karıştırmak (Su.). “Köpoğlu **hır çıkarmak** niyetinde.” Sarıyüce, 2004: 131

hırgür Geçimsizlik, kavga (Su.). “Eşek şakasının sonu **hırgürdür**.”

Yoksul, 2013: 294

hırıldamak Hırılıtlı bir ses çı-

karmak (Çr.). “Arap mı, halis Arap mı, oh Abdülfettah Ağa? diyerek **hırıldamakta**...” Tahir, 2008: 171

hırhız Çocuk dilinde hırsız (Gökçam-Su.). “Böyle **hırhız** dostlar başına.” Sağmen, 2009: 146

hırıtıcı Nedensiz kavga çıkaran (İs.).

hırıt gürüt Geçimsizlik, kavga gürültü (İs.). “**Hırıt gürütle** vakit geçiriyoruz.” Tdk, 1993: 2370

hırkadak Hemencecik, anında (Çr.). “Dönerim o yana, **hırkadak** uyurum gerisin geri...”

Tahir, 2004: 56

hırlı 1. İşinde doğru, uslu, iyi kimse (Me.; Os.; Kamışlı-Su.). “**Hırlı** dursaydınız körmü...”

Gümüüş, 1977: 146

2. Az çok sorun çıkaran kimse, kavgacı (Obruk-Do.; Ka.; Gökçam-Su.),

hırp Sertleşmiş kar (Çr.).

hırpadak Hemen, birdenbire, o anda (Çr.). “Mebusan kısmı, her lafa **hırpadak** evet hayır diyemez...”

Tahir, 2004: 27

hırpalaşmak El şakası yapmak, itişip kakışmak (İs.).

hırpıt 1. Çok eski yamalı giysi (İs.). 2. Dökük saçık (Su.).

hırt Kaba, görgüsüz, saldırgan, dögüşken kişi (Ka.; Çr.).

hırtıkmak Burkulmak, kemiğin yerinden çıkması, incinmesi (İs.).

hırtlak (1) Gırtlak (Os.; Gökçam-Su.; Çr.). “Gözlerin patlak gelin / Çenesi **hırtlak** gelin”

Gösterir, 2011: 247

hırtlak (2) Kadınların boyunlarına taktıkları altın takı, hırtlak altını (Çr.).

hırsda Hisse, pay (Su.).

hırsım Akriba (Su.; Gökköy-Çr.). “**Hırsım** ile ye iç, alışveriş yapma.”

Yoksul, 2013: 380

hışlamak Sık sık, ses çıkararak nefes almak (Çr.). “Doğuran kısrak utansın diye **hışladı**.” Tahir, 2004: 31

hışım çıkasica Bir öfke bildirme sözü (Bademce-Ka.).

hışır (1) Bir şeyin artığı, eziği, işe yaramayan kısımları, süpürüntü (Su.; Çr.). “Öncelikle **hışır** köylümüz savaştan yılmış ki, ayakta durası kalmamış...” Tahir, 2007: 345

hışır (2) İri, şişman, güçlü adam (İs.; Maksudlu-Ka.).

hıvga İç sıkıntısı (Oğlaközü-Su.).

hıvgamak Bir felaketi önceden sezerek sıkılmak (Oğlaközü-Su.).

hıyar Salatalık (Evcı-Bo.; Yarımsöğüt-Su.; Çalyayla, Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Adamda bir burun var, Karacaköy **hıyarı** gibi.”

Yoksul, 2013: 10

hızan Görgüsüz, sonradan görme (Yazır-Bo.). “Akşam namazında çıktık Bozan’dan / Gözüm korktu **hızan** oğlu hızandan” Çevik, 2007: 201

hızma Türkmen kızlarının burunlarına taktıkları küpe, hırızma (Eskiyapar-Al.). “Burunu **hızmalı** gelin kızları / Deli etti Kul Yusuf’u Cerit’in” Çorumlu, 2009: 88

hızmalı Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül, Örencik-Çr.).

hızmat Hizmet (Harunköy-İs.; Su.; Çalyayla, Göcenovacığı-Çr.). “Bunca **hızmatımı** görmüş, evi ocağı elinin emeğiyle düzmüş.” Gümüş, 1977: 3

hızmatker Erkek hizmetçi (Çalyayla-Çr.).

hızmik Yıkanan buğdayın su üstünde toplanan artıkları, kapçıkları (Su.).

hibcik Şimdi (Karaburun-İs.).

hiçsinmek Boş vermek, önem vermemek, aldırmmamak (Çr.).

hilbi Dört yanı taşa sürtülerek

aşındırılmış, düzleştirilmiş aşık (Çr.). “Benim lastiklerin altı da aşına aşına düzleşmiş **hilbiye** dönmüş.”

Tdk, 1993: 2384

hibbili Çocukların oynadığı bir çeşit ütmeli aşık oyunu (Çr.).

hilelem gel → Hilbili (Çr.).

hillim hillim Eski püskü, parça parça (Çr.).

him Temel (Karahacıp-Or.). “Bu evin **himi** çürüktür.” Tdk, 1993: 2385

hin Zekasını hile yapmakta kullanan, kurnaz, açık göz kimse (Su.).

hincik Şimdi (Su.).

hindi Şimdi (Al.; Yazır-Bo.; Su.; Küçükpalabıyık-Çr.).

hindik Hemen şimdi (Su.).

hingal Bir tür etli mantı (Beydili-Çr.).

hingirdemek Gülmek, ses çıkararak gülmek (Çr.).

hingir hingir Kahkahaya yakın bir sesle hıkır hıkır gülme (Su.).

hirk Ekime hazırlanmış, sürülmüş toprak (Os.).

hişkir Et sucuğu (Çr.).

hiyenet İhanet (Su.).

hiyirmek Soğuk suya girme ya da üstüne su sıkılma durumlarında içini çekerek bir ses çıkarmak (Os.).

hiz Ürkek, duygulu (İsmailköy, Sarımbey-Çr.). “Tavşan öyle **hiz** hayvandır ki ufak bir pıtırıtdan kaçır.” Tdk, 1993: 2389

hizana gelmek → Kızana gelmek (İs.).

hizvermek Sinirlenen birini yatıştırmaya çalışmak yerine üstüne üstüne gitmek (İs.).

ho Öküze seslenme ünlemi (Kamışlı-Su.; İsmailköy, Turgut, Üçköy-Çr.). “Kağni gırık öküz hasta / **Ho** di-

yecek zaman değil” Gardaş, 1979: 31
hobbacık Bir çocuk oyunu (Çr.).
“Bizim ellerimizle yaptığımız oyun-
cıklarımız kadar oyunlarımız vardı;
hobbacık, seni süren kim, birdirbir,
dalya, top...” Özçatalbaş, 2002: 87
hobbışli → Hilelem (Çr.).
hobşili Bir çeşit çocuk oyunu
(Çr.).
hoçan Mısırın taneleri ayıklan-
dıktan sonra geriye kalan koça-
nı (Çr.).
hod Hatır gönül dinlemeden ko-
nuşan, tok sözlü kimse (İs.).
hodabık İpsiz sapsız kimse (Me.).
hodak Büyükbaş hayvanların ar-
ka ayağından çıkan aşık kemi-
ği; bu kemikle oynanan bir çe-
şit çocuk oyunu (Çr.). “Güdekçi
hodağı emene sokarsa ebelikten kur-
tultur.” Çorumlu, 2009: 1143
hodala Kalın yemeği (Su.).
hodalak Toplu, sağlam kimse
(Çr.).
hodibik (1) Alevi, Kızılbaş (İs.).
hodibik (2) Bilgiçlik taslayan
kimse (Çr.).
hod kemiği Omurga (Çitli-Me.).
hodu → Hod (Çr.).
hodul → Hod (İs.).
hodurmak Yalvarmak (Tanrıver-
miş-Me.).
hoğ Aşırı cinsel istek (Çr.).
hoğlamak 1. Üstüne yürümek,
saldırmak (Su.; Çr.). 2. Korkmak,
heyecanlanmak (Çr.). “Tavşan
keklik avlamazsın / Kurdu görüp **hoğ-
lamazsın**” Çorumlu, 2009: 1396
hohuç Çocuk dilinde umacı (Çr.).
hoke Güzel konuşmak isteyip de
sözü hoş gitmeyen kimse (Çr.).
hokela Ukala (Çr.). “Hadi hadi ordan
hokela!” Özçatalbaş, 2003: 89
hokelek Büyüklük, çalım, ku-

rum, gösteriş (İs.).
hokgu Güvercin (Ka.). “Güvercine
hokgu, küfürbaza b...lu ... derler
Kargı’da.” Dbk, 2003: 134
hokra Sığırların sırtında çıkan
çıbanların içindeki kurt (İs.).
hokralı Sümüklü (Çalyayla-Çr.).
“Evladım, o **hokralı**, pis sohak çocuk-
larına sohumla.” Kerman, 1997: 21
hokramak Kabarma (Çr.). “Hamur
hokramış.” Tdk, 1993: 2395
hokuç gibi Çok çirkin (Çr.). “Malı
için o **hokuç gibi** kızdı aldı.”
Kerman, 1997: 21
hokurdamak Suyun ses çıkara-
rak kaynaması (Çr.). “Altı derya,
üstü nar, yılan gibi kuyruğu var, ejder
gibi **hokurdar.**” Ozulu, 2013: 66
hol Tavuğun yumurtlayacağı yeri
belirlemek için konulan yumur-
ta (İs.; Su.). “Daha **hol** yok, yumurta
yok âlemi ayaklandırıyorsun.”
Güven, 2010: 44
holamak Sığırları “ho” diyerek
sürmek (Beydili-Çr.).
holasa Zevzek, gereksiz yere
espri yapan (Kulah-Al.).
holazan Boş söz, değersiz söz
(Os.).
holazan okuma İnanırcı olma-
yan boş sözler söyleme (Os.).
holeyli Sersem, salak (Çr.).
holluk Tavuğun yumurtladığı
yer, folluk (İs.; Su.).
holpak Geniş, bol (Gölet-Ka.). “Be-
beğe elbisesi çok **holpak** geldi.”
www.golet.tr.gg/
holta (1) Daha çok gelinlerin
giydiği bol, üzeri işlemeli şal-
var (Çr.).
holta (2) Davar köpeklerinin bo-
ğazına takılan çivili demir hal-
ka (Gökköy-Çr.).
holta (3) Olta (İsmailköy, Tatar-Çr.).
“Kimileri ikişerli üçerli **holta** atarlar

dı." Güven, 2013: 282

holtan Yemeni ya da ayakkabılardaki dikiş yapılan kenar (Gölet-Ka.).

homaça (1) Büyük parça (Çr.).

homaça (2) 1. Kalça kemiği, uyluk kemiği (Çr.). 2. Sığırların diz kemiği (Göcenovacığ-Çr.). "Kocaman bir **homaça** kemiği çıkardım." Çorumlu, 2009: 1655

homak Başın tepesi (Çr.). "Ali'yle güreşirken **homağın** üzerine yaktım." Tdk, 1993: 2399

homaklamak Tepe üstü düşmek (Çr.). "Yumruğu vurunca **homaklatırım.**" Tdk, 1993: 2399

hombul hobul yemek Kabaca, ses çıkararak yemek (Çr.).

homili Çocukları korkutmak için kullanılan, aşağı yukarı umacı anlamına gelen sözcük (Çr.).

homini gırtlak Çok yemek yiyen (Çr.).

hompuş Çok şişman kimse (Os.).

honaz Düzençi, kurnaz kimse (Çavuşçu-Su.).

honça Müjde karşılığında verilen armağan, bahşiş (Çr.).

hondum Kaba, iri, irice (İs.).

honguldamak → Honkumak (Çr.).

hongut olmak Yaşlanıp çirkinleşmek (Çr.).

honkumak Kocamak, ihtiyarlamak (Çr.).

hontumak → Honkumak (Oğlaköz-Su.).

hoörmek Sığırların bağırması (Kamışlı-Su.).

hopa Yaban güvercini (İs.).

hopal Yaban güvercini (Boğabağ-Çr.).

hopan (1) İri, çok etli (Gölet-Ka.). "Hopan erik mübarek."
www.golet.tr.gg/

hopan (2) Yaban güvercini (Tanrıvermiş-Me.). "Hopan virtle dağları yurt eylemiş / Sığırcıklar biriküp zikreylemiş" Çorumlu, 2009: 1265

hop etmek Atlamak, düşmek (çocuk dilinde) (Çr.).

hoplamak Atlamak, zıplamak (Su.). "Hopladım indim başa / Başım değdi yaprağa" Gösterir, 2011: 73

hoplim İpek çubuklu bir çeşit kumaş (Çr.).

hoplop Sinirli kimse (Çr.).

hoppadak Bir atılıştta, hemen (Çr.). "Kendisini görmeden, şapkasını doğrultup düzeltmeden geçenin **hoppadak** karşısına çıkar, aklını başından alırdı." Seyda, 2006: 133

hopur (1) Acuk denen yabancı elma dilimlenip pişirildikten sonra çuvalda sıkılıp posasından ayrılarak yapılan bir çeşit yiyecek (Gölet-Ka.).

hopur (2) Kabartılmış, kabarık (Su.). "Şöminenin iki yanına **hopur** gibi iki şilte serilidir."
Sarıyüce, 2004: 80

hopurtmak Korkudan yüreği hoplamak (Çr.).

hora geçmek Hoşa gitmek, işe yaramak (Su.; Çr.). "Peki öldük de **hora mı geçtik?**" Tahir, 2004: 152

horanlama Masal, uydurma söz (Çalyayla-Çr.).

horanta Kalabalık, ev halkı (Külah-Al.; Demirşeyh, Gökçam, Kamışlı-Su.; Eskiikin-Çr.). "Kıtlık olursa ne yaparız baba? **Horantamız** da çok kalabalık." Sarıyüce, 2004: 19

horata 1. Dedikodu (İs.). 2. Laf, söz, sohbet (İs.; İncesu-Su.).

horata etmek Konuşmak (İs.).

horavlanmak Sinirlenmek, heyecanlanmak (Çr.).

horavu Eli işe yatkın olmayan kimse (Su.).

horçum Eli uz olmayan, sık sık sakarlık yapan kimse (Yazır-Bo.).

horhopurdak Gelişigüzel giyinen, konuşan (Çr.).

horhut Umacı, hortlak (Gökçam-Su.).

hörimek Bağırarak (Al.).

horlamak Dışlamak, irdelemek (Su.; Çalyayla-Çr.).

horlavuk Ses çıkararak nefes alan kimse (Çr.).

horoz ibiği Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

horsa Hırs (Ka.).

horsası inmek Hırsını almak (Ka.).

hortbaz Obur (Al.).

hortlamak Ölmek (Çavuşoğlu-İs.).
“**Hortlasın**, mezarını da ben gazıyım dedi.” Abaz, 2004: 139

hortlu Bakıma muhtaçken anası babası ölen çocuk (Gölet-Ka.).
“Daha beş günlük iken bir trafik kazasında **hortlu** kalmışlar.”

www.golet.tr.gg/

hortuk Sümük (Su.).

horus Horoz (Harunköy-İs.). “Koyden **horus** sesi geldi.”

Abaz, 2004: 150

horuz Horoz (Gökçam-Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). “**Horuz** çenen çekilsin / Ne çabuk ettin sabah”

Ertekin, 2006: 63

hörümelek → Hürimelek (Çr.).

hosusiyet Özellik, hususiyet (Çr.).

hosutlak Balon (Su.).

hoşaf gibi Çok yorgun (Çr.). “Vücudum **hoşaf gibi** oldu.”

Yoksul, 2013: 630

hoşalmak Rahatlamak (Su.).

hoşamadı Sözüne güvenilmeyen iki yüzlü kimse (Çr.). “Firdevs **hoşamadım** biri seninle konuşur öte tarafta varır seni çekiştirir.”

Tdk, 1993: 2416

hoşav Hoşaf (Gölköy-İs.). “**Hoşav**

gaklıyoduk, tavannıa seriyoduk.”

Abaz, 2004: 164

hoşbilezik Köylerde oynanan bir halk oyunu (Örencik-Çr.).

hoşmat Hoşlanarak, eğlenerek bakış (İs.).

hoşmurt Kılıksız (Al.).

hoşul Tuhaf (Al.).

hoşullenmek Tuhaflaşmak, garip davranışlarda bulunmak (Çr.).

hoşur (1) Av tüfeği (Çr.). “As avladım **hoşur**unan, aram yok öşürünen.” Yoksul, 2013: 69

hoşur (2) Yüksekten dökülen suyun açtığı derin çukur (Evcil-Bo.; Su.). “Daha o gün **hoşur** bir dağın yamacında fırtınaya yakalandık.”

Sarıyüce, 2004: 169

hoşurdak Ağzını şapırdatma (Os.).

hoşur hoşur Yemek pişerken, kaynarken çıkan ses (Çr.).

hoşurdaklı Sözüünün yerini, zamanını gözetmeden özensizce konuşan kimse (Obruk-Do.).

hot (1) Kalça kemiği (Su.; Büğdüz-Çr.). “Bizim gişinin **hot**tuna ağrı geldi.” Tdk, 1993: 2066

hot (2) Ters, sinirli, inatçı (Çr.).

“Sen **hot**, ben hot, sarıkıza kim versin ot.” Yoksul, 2013: 561

hoter Fötr şapka (Al.). “Başında **hoter**, ayağında iskarpin harmanlarda volta atıp caka satıyormuş.”

Uçakçı, 2006b: 153

hotik İlaç kabul etmez, iyileşmez yara (İshacı-Al.). “Kendi sohbetini bilmeyen artık / İçerisin almış bir illet **hotik**” Arısoy, 1970: 49

hotlamak Atlamak, sıçramak (Al.; İs.; Kamışlı-Su.). “**Hotladı** gitti eşiği / Sofrada kaldı kaşığı”

Ayhan, 2002: 174

hotoz Kabarık, karışık saç (Evcil-Bo.). “Sevimli **hotozlu** başı, renk renk tüyleriyle kitaplarda gördüğümüz cen-

net kuşlarına benziyordu.”
Sarıyüce, 2006: 72

hotun Ağaç yayık (Çr.).

hov 1. Şiddetli istek, heves (Çr.).
2. Hınç (Çr.).

hoydala Sorumsuz, umursamaz davranışlar içinde olan genç kız (Dutçakallı, Kayı-Çr.). “**Hoydala** yârim yaz geldi / Yaylaya kiraz geldi”
Türkoğlu, 2007: 174

hoydura Lades (İs.).

hoyhoy Boş boş (Kulah-Al.).

hoynamak Saldırmak (İs.).

hoysrat 1. Yakışksız, çirkin (İs.; Turgut, Sarimbey, Serban-Çr.). “**Hoysrat**, yüzüne bakılmaz derecede çirkin bir kadınmış.” Benice, 2002: 166
2. Acemi (Çr.). 3. Tuhaf (Çıkrık-Çr.). “Şu elbiseler sırtında pek **hoysrat** duruyor.” Tdk, 1993: 2423

hoysuk 1. Bostan korkuluğu (İsahacı-Al.; Su.). 2. Yüksek boylu, kaba (Gökçam-Su.). “Fındıklı kızları temelli **hoysuk** / Kızılhamza kızları kınalı geyik” Arısoy, 1970: 67

hozalak Çamların yeşil iğne yapırları (Çr.).

hozan (1) Dinlenmeye bırakılmış, birkaç yıl işlenmemiş tarla (İsahacı-Al.; Ba.; İs.; Os.; Su.). “Uy-Kudan kafası dönmüş kazana / Yayılmaz çayıda sürün **hozana**”
Arısoy, 1970: 99

hozan (2) Yabani büyük arı (Aşağıfındıklı-Su.).

höbek 1. Küçük tepe (Çr.). “Erinmiyo, dozer gibi kazıyo / **Höbekleri** sıra sıra diziyo” Kurtoğlu, 2006: 16
2. Dövenle sürülecek arpa ya da buğdayın bir araya toplanmış durumu; öbek (Beydili, Eski-ekin-Çr.). 3. Aynı türden olan ya da birbirine benzeyen nesnelere yığılı (Beydili-Çr.).

höbelek Bir çeşit mantar (Çr.).

höbelem Meşe mantarı (Bademce-Ka.).

höbelen İlkbaharda çıkan, yenilebilen bir mantar türü (Gölet-Ka.).

höbere Ölçüsüz, biçimsiz, iri yarı (Dutçakallı-Çr.).

höbüdük Sersem, aptal (Çr.).

höcüm Saldırı, hücum (Su.).

höcürebcak Delik deşik, lime lime (Çr.).

höddürük Fittirik erkek (Su.).

hödene hödene Çekine çekine, korka korka gezmek (Çr.).

hödük 1. Korkak (Su.; Çr.). 2. Kaba, saygısız (Kayı-Çr.).

hödükleme Korkmak, ürkmek (İs.).

hökela Ukala, sözünü bilmez (Kayı-Çr.).

hökelek Azamet (Ka.).

hökelekli 1. Çalımlı, gösterişli, iri yapılı, boyu bosu yerinde olan kimse (İs.; Ka.; Su.; Çr.).
3. Okkalı (Çr.). “Şu adam köşeye oturmuş **hökelekli** hökelekli laf atıyor.” Çorumlu, 2009: 242

höküm Güç, etkililik (Çr.). “Köylü Zeynel’in **hökmü** Büvetliye değil, Çorumluya geçer.” Yoksul, 2013: 468

hökümet Hükümet (Ka.; Çalyayla-Çr.).

hökümlü Gururlu (Gölet-Ka.).
“Baksana **hökümlü** hökümlü yürüyor.” www.golet.tr.gg/

hökür hökür Yüksek sesle ağlamayı anlatır (Çr.). “Anası Saime Hanım ağlamaktaymış ki **hökür hökür**...” Tahir, 2006: 83

höldür höldür Çok bol (Gölet-Ka.). “Bu pantolonu giymem, baksana **höldür höldür**.” www.golet.tr.gg/

höldür höşek Gerçek biçimini yitirmiş olan eşya (Gölet-Ka.).
“Şu halya bak! **Höldür höşek** olmuş.”

www.golet.tr.gg/

hölhöpürdek Düzensiz bir şekilde, saygısızca (Çr.).

hollenbeç Sulanmış, cıvıklaşmış (Çr.). “Yağmur yağa yağa sokaklarda çamurlar **hollenbeç** oldu.”

Tdk, 1993: 2430

höllo Biçimsiz insan anlamında takma ad (Su.).

höllük → Öllük (Al.; Do.; Aşağı Fındıklı, Kamışlı-Su.; Beydili-Çr.). “Taze **höllük** edelim / Kuzucuğum beledim” Gösterir, 2011: 205

höllüm 1. Bedence gelişmiş, geri zekalı kimse (Çr.). 2. Düzensiz, yırtık pırtık giyinen kimse (Çr.).

hölpüm Bir yudum (Gölet-Ka.). “Bir **hölpüm** kahve bile vermedi.”

www.golet.tr.gg/

hömbül hömbül yürümek İri kimselerin deve gibi yürümesi (Çr.).

hömelme Kavga için ileri atılma (Göcenovacığı-Çr.). “Ne **hömelip** duruyon oğlum, kaçtan aşağı olmaz diyon?” Kerman, 1997: 21

hömelmek 1. Birisine kızarak saldırmaya hazırlanmak, üzerine atılmak, hamle yapmak (Hacıhamza-Ka.). 2. Karşı koymak, sırtarmak (Ovasaray-Çr.). “Ne **hömelip** duruyon oolum?”

Kerman, 1997: 68

hömermek → Hömelmek 1 (Çopraşık-Al.; Kavşut-Su.).

höngül Pancar (Ka.). “Pancara **höngül**, ağıra hımbıl ... derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

höngürtü Feryat, bağırta (Çr.). “**Höngürtüyü** kessene bre alçak!” Tahir, 2006: 242

hönü Yobaz, yabancı kimse (Su.).

hööle Şöyle (Su.).

höppü Söğüt dalından yapılan düdük (İs.).

höpür höpür Hızlı hızlı, göster-

rişli (İs.). “Ama yüreğim de **höpür höpür** atmaya başladı.”

Benice, 2002: 207

höreke (1) İri, yakışsız kimse (İs.).

höreke (2) Pamuk ya da yün eğirmekte kullanılan iğ (İs.).

höreleme Üstüne çullanma (Os.).

höreleme Üstüne çullanma (Os.).

hörk Otlayan hayvanın kazığa bağlandığı uzun, dayanıklı ip (Dutçakallı-Çr.).

hörküç Dağınık, biçimsiz yığıntı (Su.).

hörlek İshal (Çr.).

hörmət Hürmet, saygı (Akçalı, Gökçam-Su.; Evcirtakışla, Sarimbey-Çr.). “Aşığı maşuktan eyle haberdar Yol diliyle selam söyle **hörmət** et” Şahadoğru, 1995: 79

hörpletmek Yudumlamak (Su.).

hörpüldetmek Ses çıkararak içmek (İs.; Çalyayla-Çr.).

hörpüm Yudum (İs.; Su.; Çalyayla, Gökköy, Ovakarapınar-Çr.). “Gelen çayı birkaç **hörpümde** bitirdi.”

Güven, 2010: 182

hörü Huri (Çr.). “Kara ile sarıdan **hörü**, sarı ile akçadan peri; iki karadan elinin körü doğar.” Yoksul, 2013: 425

hörüdek Bir sıvıyı birdenbire akıtma (Çr.).

hörük (1) Toprak yığını, tepcecik (Çr.).

hörük (2) Hayvanı kazığa bağlamaya yarayan ip (Eskiekin-Çr.). “Kazığı kopardık, yuları kırdık / Çare midir bize **hörük** Deyzoğlu” Kurtoğlu, 1998: 24

hörükleme Tepeleme doldurmak, yığmak (Al.; Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). “Oluk **hörükleme**, o günün işi baş edilmişti.”

Gümüş, 1977: 15

hörüklü Tepeleme, ağzına ka-

- dar dolu, taşkın (Çıkrık-Çr.). “Doluya **hörüklü**, biraza birez / Havuca pürçüklü, kiraza kirez” Gösterir, 2014: 79
- hörül hörül akma** Börek ya da benzeri yiyeceklerin çok yağlanması sonucu yağların ele, kola akması anlamında övme, övünme sözü (Os.). “İki gözüm **hörül hörül aksın**.” Başaran, 1974: 94
- höst** At, katır gibi hayvanları durdurma, kovalama ünlemi (Kamışlı-Su.; Çr.). “Eyvallah abi, **hösst!** deyip uzaklaştı faytoncu.” Özçatalbaşı, 2003: 34
- höstürük** Çirkin, biçimsiz, yakışsız (İs.). “Çirkin **höstürük**, güzel güzel / Diyeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 79
- höşdemek** Öküz ya da mandaları yürütmek (Çr.).
- höşkü** Eskimiş, bozulmuş (Çr.).
- höşlemek** Öküz ya da mandaları yürütmek (Çr.).
- höşmerim** Et, yumurta ile yapılan bir çeşit yemek (Su.; Küçükpalabıyık-Çr.). “Tabak tabak **höşmerim** / O yâr benim esmerim” Aytekin, 200: 166
- höşür** Çiçek bozuğu, çopur (İsahacı-Al.). “Çomar’ın kızları çopurdur **höşür** / Külâh’ın kızları kaynar karışır” Arısoy, 1970: 68
- höşürük** Zayıf, cılız çocuk (İs.).
- höt hötlemek** Azarlamak (Çr.).
- hötü** Höt deyince kaçan kimse, ürkek (Gökçam-Su.).
- hötüm** Kötürüm (Çr.).
- hötüm olmak** Çok yorulmak (Çalyayla, Çobandivan-Çr.).
- hötürmek** Sürgün, ishal olmak (İs.).
- höyküre höyküre ağlama** İçini çeke çeke sesli olarak ağlama (Os.).
- höykürmek** 1. Yüksek sesle ağlamak (Al.; Sarimbey-Çr.). 2. İçini çekmek (Os.). “İhtiyar **höyküre** höyküre ağlarken Enver tepelere doğru yol alıyordu.” Destanoğlu, 2006: 38
- höyük (1)** Toprak yığını, tepecik (Çr.).
- höyük (2)** Korkuluk (Çr.). “Boyun bostana **höyük** olsun.” Yoksul, 2013: 162
- hözek** Mısır koçanı (Ovasaray-Çr.).
- hözmek** Mısırın tanesiz koçanı (Os.).
- hu** Kamış ya da çubuktan yapılan bağ, bahçe kulübesi (Çr.).
- huçgun** Aşırı beklentiden oluşan istek (Su.).
- huku** Seslenme ünlemi (çocuk dilinde) (Çr.).
- huleylim** Giyişi düzgün olmayan (Çr.).
- hulu** Değnekle oynanan bir çeşit oyun (Satıyüzü-İs.).
- humar (1)** Emek vermeden, hazıra konulan şey (Os.). “Benim hiç **humarım** yok.” Tdk, 1993: 2442
- humar (2)** Kumar (Dutçakallı, Göcenovacı-Çr.). “Bir daha **humar** oynamamaya tövbe etmiş.” Çorumlu, 2009: 1656
- humar yangını** Kumarı çok seven kişi (Çr.).
- humayın** Amerikan bezi, patiska (İs.).
- humbul** Budala, miskin (İs.).
- hunu** Bunu (Al.).
- hurç** 1. Heybenin büyüğü (Dereyazıcı-Al.; Su.; Gökköy-Çr.). 2. Çıtkın, bohça, dağarcık (Evcı-Bo.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Gül kocar burcu burcu / Gülle doldurdum **hurcu**” Gösterir, 2011: 311
- hûrimelek** Kendisi de huyu da güzel olan kadın (Çr.).
- hurşidiye** Hindiyeye, altıparmak,

- iplik gibi çeşitleri olan bir kumaş (Su.; Çr.).
- husa** Kaygı, tasa, korku (Çavuşoğlu-İs.; Bademce-Ka.; Su.). “Leblebi koydum tasa / Aldı beni bir **husa**” Gösterir, 2011: 89
- husalanma** Edişelenme, kaygıya düşme, tasalanma (İs.).
- huşumlenmek** Huylanmak (Al.).
- huylanmak** Kuşkulananmak (İs.; Su.). “Patışah bu kızından **huylanıyor.**” Abaz, 2004: 115
- huysukmak** Alışkanlık haline getirmek (Os.).
- huysunmak** Kötü huy edinmek (Çr.).
- huzme** Çizme ya da potinin topuğu arkasına takılan, bineği dürtüp hızlandırmaya yarayan demir mahmuz (Çr.).
- hüdü** 1. Dalyaya benzer bir çocuk oyunu (Os.). 2. Topaç (Os.).
- hüdük** Korku, kuruntu (Os.).
- hüdüklemek** Korkmak, ürkmek (İs.).
- hüdüklü** Tedirgin (Çr.). “Elleham sen de bizim komşu gibi **hüdüklünün** birisin.” Yoksul, 2013: 284
- hüdü oynamak** Topaçla oynamak (Os.).
- hükela** Bilgiç, ukela (Su.).
- hülasa** Dolayı (Su.).
- hüllelemek** Üzerine saldırmak, çökmek (Su.).
- hüma** Kaşları yukarı kaldırma (Çr.).
- hümüyün** → Humayın (Çr.).
- hüner** Huni (Çr.).
- hüngürdemek** İcini çekerek ağlamak (Çr.). “Genç Osman oğlanın ağlayacağı yerde bu herif neden **hüngürdemekte?**” Tahir, 2004: 176
- hüngürtü** Ağlama, feryat, bağırma (Çr.). “Kolağası söyle şu pise, **hüngürtüyü** kessin.” Tahir, 2008: 138
- hünkürmek** Haykırarak ağlamak (Su.).
- hünük** Sıkılğan kimse (Çr.).
- hürpüm** Yudum (Su.). “Kahvesinden bir **hürpüm** çektikten sonra Mahinur’un kendisine baktığını fark etti.” Sarıyüce, 2004: 80
- hürü** Huri (Çalyayla, Mislerovacı-Çr.). “Derede sürü gezer / Kalbimde **hürü** gezer” Gösterir, 2011: 281
- hürüklemek** Çok doldurmak, yığmak (Mislerovacı-Çr.). “Dertlerim depreşti tepeler gibi / Yığın yığın **hürüklendi** bu sıra” (A. Ayhani) Çırakman, 1992: 204
- hürüklü** Bir kabın taşacak biçimde doldurulmuş durumu (Kamışlı-Su.).
- hürünü** Biri kadın, öteki erkek iki kişiyle oynanan bir halk oyunu (Çr.). “Bir kol alttan bir üstten Oynayalım **hürünü**” Gösterir, 2011: 319
- hüs** Sus, konuşma (Kamışlı-Su.). “**Hüs** işte yüzü tükmüklü.” Doğan, 2004: 206
- hüsdon** Entari (Su.).
- hüşgü (1)** Evde, evin çevresinde biriken kırıntı döküntü, çöp (Obruk-Do.; Os.).
- hüşgü (2)** Ham meyve (İs.).
- hüşkü (1)** Buruşmuş, çürümüş işe yaramaz meyve (Gölet-Ka.; Çr.). “Meyve diye önümüze **hüşkü** çıkardılar.” Kerman, 1997: 21
- hüşkü (2)** İşe yaramaz giyim eşyası, döküntü (İs.).
- hüşümlemek** Olumsuz bir durum olacaktı gibi ürkmek, korkmak, tedirginlik duymak, kuşkulananmak (Külah-Al.; Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Mal gütmenin **hüşümünü** yaşasam.” (A. Sapaz) Sağmen, 2009: 150
- hüyük** → Höyük (Hacıhamza, Mak-sutlu-Ka.; Me.; Or.; Gökçam-Su.).

“Evleri **hüyük**tedir / Yeşil perde yük-
tedir” Ertekin, 2006: 49
hüyükmek Ansızın korkmak (İs.).

I

ı Anlamadım, tekrar et anlamında
kullanılır (Çr.).

ıbrık Güğüm (Miyanesultan-Al.).

“**ıbrığım** su doludur / Yolum sevda
yoludur” Gösterir, 2011: 300

ıccak Sıcak (Harunköy-İs.). “**ıccak**
mı dëlüdü.” Abaz, 2004: 131

ıçkırık Hıçkırık (Çr.). “Gurbette sev-
diğim yar / **ıçkırıklar** tutası”
Ertekin, 2006: 100

ığldanak Usulcacık, sesizce (İs.;
Çr.). “Kapısından baktım, **ığldanak**
aktım” Gürsel, 1997: 261

ığıl ığıl (1) → Kartopu (1) (Çr.).

ığıl ığıl (2) Yavaş yavaş (Su.).

“Pencereden bakan yâr / **ığıl ığıl** akan
yâr” Ertekin, 2006: 97

ıgınmak 1. Soluğunu içinde tuta-
rak kendini zorlamak (Çıkırık-
Çr.). 2. Bir iş yaparken, ağır yük
taşırken ses çıkarmak (Çr.).

ıgranmak Sallanmak (İsahacı-Al.;
Yazır-Bo.; Büyükerikli-Uğ.). “Duy-
dum çölden sökün etmiş bir ceylan
ıgranıp geliyor teli hoş geldin”
Arısoy, 1970: 47

ıgrip Yalan, düzen (Çr.).

ıhı İşte (İs.).

ıhlamak Yorgunluktan, hastalık-
tan ya da sıkıntıdan sık sık nefes
almak, inlemek (Çr.). “Kum
mu taşıyorsun, ne **ıhlayıp** duruyor-
sun?” Yoksul, 2013: 471

ıhmak Devenin çökmesi, otur-

ması (Çr.). “**ıht** deveyi, çal mıkını.”
Yoksul, 2013: 385

ıhtırmak Deveyi çöktürmek,
oturtmak (İs.). “Deveyi **ıhtırmak** da
bir marifettir.” Yoksul, 2013: 238

ıkçırık Hıçkırık (Çalyayla-Çr.). “Bu-
gün yâri çok andım / **ıkçırık** tuttu
m’ola” Gösterir, 2011: 76

ıkil çokul Kendini zorlayarak iş
yapmak (Os.).

ıkış ıkış Zorlanarak, zoraki (Ka.).

ıklım tıklım Ağzına kadar dolu,
çok kalabalık (İs.). “**ıklım tıklım**
bütün alanı doldurmuşlardı.”
Yoksul, 2013: 385

ıkman İdman (Çr.).

ıkrılmak Bir işi yapmak istemek;
niyetlenmek (Çalyayla-Çr.). “**ıkrıl-
dım** yâre gidem / Kapatmış yolu dağ-
lar” Gösterir, 2011: 259

ılbır ılbır Pırıl pırıl (Tutçakallı-Çr.).
“Başımdaki poşular / **ılbır ılbır** ışılar”
Gösterir, 2011: 262

ıldır Alaca karanlıkta ışık (Su.).
“Ay ışır **ıldır** ıldır / Gel de yâr beni
güldür” Aytekin, 2003: 13

ıldırayaz Penceresiz, kapısız, eş-
yasız ev (İs.). “Bu nasıl oda **ıldıra-
yaz.**” Tdk, 1993: 2465

ıldırışık → İldırayaz (Çr.).

ılga gitmek Çabuk gitmek, koşa-
rak gitmek (Su.).

ılgamak Saldırmak, abanmak
(Su.).

ılgar Hayvanın yürümeyle koşma
arası yürüyüşü (Çr.). “Bir gece **ıl-
garla** yetişip Niksar’ı basıyor.”
Tahir, 2008: 28

ılgı Soy sop (İs.).

ılgıdır İpliği çile yapmaya yara-
yan iki ucu çengelli tahta araç
(Alacahüyük-Al.).

ılgın (1) Dere ya da çay kıyıla-
rında kendiliğinden biten ağaç-
çıklar (Evcı-Bo.). “Dere kıyısındaki

ılgınların arasına oturdum.”
Sarıyüce, 2006: 47

ılgın (2) Hayal (Çr.).

ılgın ılgın Yavaş yavaş (Kalecik-Me.). “Aydınlara kurban bu canım elbet / **ılgın ılgın** esen yeli severim” Piroğlu, 1981: 23

ılgıt ılgıt Yavaş yavaş, hafif hafif (esen rüzgâr, akan su gibi şeyler için) (Çiçeklikeller-Su.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Sancak sancak açan güller / **ılgıt ılgıt** esen yeller” Kurtoğlu, 2006: 83

ılgı Kuşku, işkil (Çr.).

ılgım salkım Belli belirsiz (Çr.).

ilhaz Çuvaldız (Çr.).

ıllı Soy sop (İs.).

ıllır Gübür, çer çöp (Çalyayla-Çr.).

ıllkman İdare lambası (Külâh-Al.; Su.).

ıllıncak Küçük çocuk salınacağı (Çavuşoğlu, Karkin-İs.; Os.). “O çocuklara **ıllıncak** et.” Abaz, 2004: 140

ıllıngaç → **ıllıncak** (Su.; Çr.). “Herif, şu **ıllıngacı** sallayıver de bulaşığı yay-hayım.” Kerman, 1997: 22

ıllıncak → **ıllıncak** (Su.).

ıllısıcak Sıcacık (Çr.).

ıllkı (1) 1. At sürüsü (Çr.). 2. Damızlık kısırak (Ovasaray-Çr.).

ıllkı (2) Kuytu (Ka.).

ıllkıdır → **ıllkıdır** (Kavşut-Su.).

ıllkımak Akmak (mecazi anlamda) (Çr.). “Yarimi görünce gönlüm **ıllkıyor**.” Tdk, 1993: 2473

ıllkınılık Batakılık (Çr.).

ıllık Güç, kuvvet (Çr.).

ıllmak Uykuya dalmak, uyuklamak (Çr.).

ıllbık Damıtma yoluyla içki yapmaya yarayan düzenek, imbik (Obruk-Do.; Çalyayla, Eskiköy, Tolamahmet-Çr.).

ıllbıl ıllbıl Şişmanlıktan ötürü etlerin sallanması (Os.).

ıllıklık Bulutlu, durgun hava (Elvançelesi-Me.; Büyükbolatlı-Su.).

ıllıl ıllıl Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif hafif (Su.). “**ıllıl ıllıl** geliyor.” Koşay-İştman, 1932: 179

ıllırğa Körpe, taze (Gölet-Ka.). “**ıllırğa** salatalığı severim.”
www.golet.tr.gg/

ıllızgamak Hafif uyuklamak (Bademce-Ka.).

ıllsık Söze, sohbet katılmadan, sessizce oturan içine kapanık kimse (Os.).

ıllcık Somurtkan, aksi kimse (Çr.).

ıllcıkma Bıkkınlık gelme (Su.).

ıllıldamak Kimildamak, konumundan hafifçe uzaklaşmak (Gölet-Ka.). “Bu adamı yerinden **ıllıldatamıyoruz**.” www.golet.tr.gg/

ıllıl ıllıl Hastalıktan yeni kalkmış kimsenin ağır ağır yürümesi (Çr.). “**ıllıl ıllıl** bugün evden size kadar gelebildim.” Tdk, 1993: 2478

ıllıl yokuş Gücü yetmeyerekten (Os.).

ıllılak Parlak (Su.).

ıllılamak Parlamak, parıldamak (Evcı-Bo.; Su.). “Dağlar uzakta, karlı doruklarıyla güneş altında **ıllılayıp** duruyordu.” Sarıyüce, 2004: 181

ıllıldamak Parlamak, parıldamak (Evcı-Bo.). “Sonsuz kırdâ düşlere dalmış bunca köyün gecenin içinde ışıkları **ıllıldar**.” Sarıyüce, 2006: 18

ıllıl ıllıl Pırıl pırıl (Evcı-Bo.; Çitli-Me.; Su.; Kayı-Çr.). “O yıllar şimdiki gibi **ıllıl ıllıl** sokak lambaları nerde.” Özçatalbaş, 2002: 132

ıllıltı Parıltı (Su.). “Derin bir uykuya gömülmüş evlerde ateşböceği ıllıltısı kadar olsun bir **ıllıltı** yoktu.”
Sarıyüce, 2004: 117

ıllırat Rahat, huzur (Çr.). “Nasıl **ıllırat** olurum böylecene...”
Gümüş, 1977 : 11

ıllıratlına furmak Rahatlamak,

- rahata ermek (İkipınar-İs.). “Şindi de **iraatfına furdum**.”
Abaz, 2004: 124
- iradiyon** Radyo (Su.; İsmailköy-Çr.). “Sandık değildir dedi Abduş, **iradiyondur**.” Güven, 2013: 211
- iradiyen** Radyo (Bademce-Ka.).
- iradiyo** Radyo (Ka.).
- iraf** Raf, terек (Ka.; Çr.). “**Traflarda** bal kabak / Gerdanı altın tabak”
Gösterir, 2011: 116
- irahat** Rahat (Ka.; Evcioortakışla, Göcenovacığı-Çr.). “Deliyi düğüne çağırılmışlar, bura bizim evden **irahat** demiş.” Yoksul, 2013: 232
- irahat durmak** Yaramazlık etmemek, sorun çıkarmamak, satışmamak (Çr.). “Elin golun **irahat dursun**.” Kerman, 1997: 69
- irahmatlık** Rahmetlik (Su.).
- irahmet** Rahmet, yağmur (Ka.; Su.). “Göde göde mekerek / Gökten **irahmet** gerek” Dbk, 2003: 82
- irak** Uzak (İs.; Ka.; Eskiekin, Evcioortakışla, Karahibar, Turgut-Çr.). “Her bakan göz **irakları** göremez / Hasretlik çekmeyen haber soramaz”
Gardaş, 1979: 24
- irakı** Rakı (Ka.; Çalyayla, Eşençay-Çr.). “Kızlar şaraba düşmüş / Gelinler **irakıya**” Gürsel, 1997: 269
- iraksımak** Uzak sanmak (Çr.).
- iralmak** → Iramak (Çr.).
- iramak** Uzaklaşmak, uzamak, ara açılmak (Yazır-Bo.; İs.; Kalecik-Me.; Eskiekin, Evcioortakışla, Serban-Çr.). “Kavuşalım yakın iken aramız / Yer gök gibi **iramadan** sevdiğim” Kurtoğlu, 2006: 42
- iramet** Rahmet (Çr.). “Köse İmam demedi miydi **iramet** olası...”
Gümüş, 1977: 14
- iras gelmek** Rastlamak (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Su.). “Evraç kırığından kadağın çakmış / Ben böyle tapana bir **iras geldim**” Arısoy, 1970: 91
- irāt** Rahat (Harunköy-İs.). “Burda gece gündüz **irāt** gomazlarıdı.”
Abaz, 2004: 152
- iratmak** Arasını uzatmak, geciktirmek (Karahisar-Çr.). “Feyiller karıştı kalmadı tuzu / Gönüller soğudu **irattı** yazı” Çevik, 2008: 43
- iravak** Taze, akışkan bal (Su.; Çalyayla-Çr.). “Erguvanım kokarım / **Iravak** balım akarım”
Aytekin, 2003: 78
- irazi** Razi (Su.; Gökköy-Çr.). “Ben senden **irazıyım** / Her günüm böyle olsun” Aytekin, 2003: 39
- irbık** Su kabı, ibrik (Kılcılı-Al.; Su.; Büyükgülücek, Gökköy, Serban-Çr.). “**Irbiğin** kalayı var, her işin kolayı var.” Yoksul, 2013: 385
- irbuk** Büyük sürahi, ibrik (Bademce, Yağcılar-Ka.).
- irefa** Çocukların göğsünde çıkan yara (Su.).
- irgalamak** Sarsmak, sallamak, silkelemek (İsahacı-Al.; İs.; Bademce-Ka.; Körkü-Su.; Gökköy-Çr.). “Çeten **irgaladı** kalmadı halim / Bindirin çetene Comar’a salın”
Arısoy, 1970: 100
- irgalanmak** Sallanmak (Yazır-Bo.; Evcioortakışla, Gökköy-Çr.). “Bir dala bastığında bin dal **irgalanır**.”
Yoksul, 2013: 143
- irgat** Tarım işçisi (Obruk-Do.; Oğlaközü-Su.; Beydili, Sarimbey-Çr.). “Günnüksüz çalışırım / Yar beni tutsa **irgat**” Ertekin, 2006: 58
- irgat böreği** Yufka biçiminde açılan hamurun içine ıspanak, toz biber, yumurta, karışımından oluşan harcın konulup sacda pişirilmesi ile hazırlanan bir tür börek (Os.). “Osmancık böreğinin eski adı **irgat böreği**dir.”
Oğuz, 2006a: 42
- irgathık** 1. Temmuz ayı (Su.).
2. Hasatta çalışma, azaplık (Gökçam, Kamışlı-Su.). “**İrgathığa** gidiyoruz.” Doğan, 2004: 93

ırığ Açık (İs.). “Yatarken âzı ırığ uyudu demek.” Abaz, 2004: 114

ırık 1. Az açıklık, aralık (Ka.; Babaoğlu-Çr.). 2. Uzak (Palabıyık-Çr.). “Avrada sırtımı dönük yatarım / Beden yorgun, aşka ırık patıran” Özgür, 2002 : 92

ırılık Açıklık (Harunköy-İs.). “**Irılık**dan ışık da görüküy.” Abaz, 2004: 149

ırılmak Ayrılmak, uzaklaşmak, kaçmak, sıvışmak (Kayabüget-Al.; Köseeyüp-Me.; Su.). “Gönül çiçeğine konduk avlandık / **Irılmadık** bu yerlerde eğlendik” (Ahmet) Ercan, 1991: 147

ırlıtım İşe yaramayan, önemsiz eşya (Os.).

ırlıtmak Uzaklaştırmak (Çr.).

ırım Gözün görebildiği kadar uzaklık (Çr.).

ırmak Ayırmak (İs.).

ırıp Düzenbazlık, aldatma işi (Gölet-Ka.).

ırıpçı Düzenbaz, aldatıcı kişi (Gölet-Ka.). “O, ırıpçının biridir. Dikkatli ol.” www.golet.tr.gg/

ırıklı Gerçek dışı, çok abartılı (Os.).

ırısız Huysuz, geçimsiz (Çalyayla-Çr.). “**Irısız** yâr haşat oldum elinde Çok gılladın baba çıksın dilinde” Gösterir, 2008/84: 11

ırkalamak → Irgalamak (Çr.).

ırkıma Üzerine doğru eğilme (İs.).

ırlamak Şarkı, türkü söylemek (Su.). “Biraz sonra çığlık koparak **ırlayacağı** ağdın sözlerini yakıştırıyor.” Saryüce, 2004: 242

ırmak Uzaklaşmak (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Mislerovacığı-Çr.). “İnsanlıktan **ırma** sakın / Yâr ol gel ozanım yâr ol “ Koygun, 2002: 38

ırşat Çirkin, biçimsiz (Gökçam-Su.).

ırussuz → Irısız (Os.).

ıscak Sıcak (İs.). “Bişürüp de götü-rüken **ıscak** südü...” Abaz, 2004: 115

ısdar 1. Kilim dokumaya yarayan araç (Bademce-Ka.). 2. Dokuma tezgâhının bir parçası (Su.).

ısgat Ölünün ardından dağıtılan para (Su.).

ısicak (1) Hamam (Çr.). “Gonşu, yarın beraber **ısicaa** gidek. Sırtım bek gi-dişiyö.” Tuluk, 1991.

ısicak (2) Sıcak (Körkü-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.). “Sefil Çırakman’ım kismetin arar **İsicak** yiyene pek fazla yarar” Çırakman, 2002: 179

ıslık (1) Hamam (Çr.).

ıslık (2) Sıcak (İs.).

ısrığı Göz ağrısı (Su.).

ısrımuk Isırılmış, dişlenmiş şey (İs.). “Bu ekmeğin **ısrımuğu**.” Tdk, 1993: 2491

ısıtma Sıtma hastalığı (Çalyayla-Çr.). “Yarı **ısıtma** tutmuş / Ben ısıtma bağlarım” Ertekin, 2006: 38

ıslav İyi (Al.).

ısmarıç Yapılması ismarlanan şey, sipariş (Külâh-Al.; Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “**İsmarıçla** rımı gene bir unut da göreyim seni!” Saryüce, 2004: 55

ıssı Sahip, efendi (Me.).

ıstar Halı, kilim gibi şeyler dokunan tezgâh (Külâh-Al.; Büyükbolatlı-Su.; Gökköy-Çr.). “**İstar**ın altından geçirilen çocuğun boyu kısa olur.” Yoksul, 2013: 386

ışgın Bir yıllık ağaç sürgünü (Su.).

ışıldı Kendini çok önemseyen, olağanüstü gören kimse (Os.).

ışılak (1) Parlak (İs.; İsmailköy-Çr.). “Arka cebinden **ışılak** tabakasını aldı.” Güven, 2013: 190

ışılak (2) Rukan (Çr.). “**İşilak** kundurayı severim.” Tdk, 1993: 2496

ışılmak Parlamak (Su.). “Hepsinin

yüzleri pırl pırl **ışladı.**"
Sarıyüce, 2004: 200

ışlatmak Birine bir konuyu çitlatmak (Çr.). "Özülediğin an bir **ışlat** bana, tamam..."
Gümüş, 1977: 139

ışldak Göz (Çr.).

ışlıt Parlaklık, aydınlık (Çr.).

ışkın → Işgın (Çoprasık-Al.; Sarimbey-Çr.). "Aşk denilen sarmaşığın dalları / Yüreğime **ışkın** attı gel gayrı"
Çimen, 2004: 33

ışlak Parlak (İs.).

ışmar El, göz ya da başla yapılan işaret (İs.; Su.; Dutçakallı, Gök köy-Çr.). "Kaş atarak **ışmarı** / Siz kimden öğrendiniz" Ertekin, 2006: 16

ışşıkçı Elektrikçi (Örenseki-İs.).
"Babam getdü adamı, **ışşıkçı** adamı."
Abaz, 2004: 127

ıvga Azdırma, baştan çıkarma, ayartma, igva (Sarimbey, Serban-Çr.). "Bir **ıvgaynan** bir güzele kanmısım / Gece gündüz ateşine yanmısım"
Çimen, 2000: 131

ıvgın Ağaç kökü sürgünü (Su.).

ıylım ıylım 1. Arka arkaya (Su.).
2. Lime lime (Su.).

ızılak Oldukça sulu bulamaç (Çr.).

I

ibabap Çavuşkuşu (Çr.).

ibabet İbadet (Al.).

ibdi Önce (Su.).

ibi 1. Kaz, kaz yavrusu (Çr.).
2. Hindi (Bademce, Gölet-Ka.; Os.).
"Hindiye de **ibi** derler Kargı'da"
Dbk, 2003: 134

ibibiğin küçük karısı, yarım elmanın yarısı Kız çocuğun büyüklere özenerek onlar gibi giyinip yetişkinliğini kanıtlama özentisi (Os.).

ibibik Hüthüt kuşu (Os.). "İbibik kuşu baharda çıkar ortaya."
Yoksul, 2013: 388

ibik Köşe, kenar, uç (Külah-Al.; İ.; Gölet-Ka.; Os.; Su.). "Yeşil çeki sendedir / Bir **ibiği** bendedir"
Ertekin, 2006: 117

ibik gügük Bir çeşit kuş (Çalyayla, Kuşsaray-Çr.). "Tez kavuştur Yaradan **İbik gügük** ötmeden"
Gösterir, 2011: 237

İbili İbrahim (Kertme-Çr.).

ibimek Gelişmek, büyümek (Çr.).

ibliklenmek Tiftiklenmek, lif lif olmak (Çr.). "Şu kumaş **ibliklenmiş.**" Tdk, 1993: 2503

ibük ötme zamanı İlkbahara ya da yaza giriş günleri (Bademce-Ka.).

icot İcat edilmiş (Os.).

iççimen İş görmeyi seven kimse, hamarat (Su.).

içgil İşkil, kuruntu, kuşku (Çr.).

içgili Sarhoş (Çr.).

iç güveyisi Evlendiği kadının evinde oturmayı kabul ederek evlenen güvey (Beydili, Çıkrık-Çr.). "Biliyorsun analığın üzerinde **iç güveyisi** gibiyim." Aksu, 2013: 98

içi geçmek Uyuklamak, uykuya dalmak (Çr.). "Beklerken beklerken **içim geçmiş...**" Tahir, 2008: 235

içi gızıl Kültür mantarının organik halinin adı (Bademce-Ka.).

içi kıyılmak Çok acıkmak (Kıcılı-Al.; Çr.).

içirik Çok eski giysi (Çr.).

içitmek Ceviz, fındık gibi sert kabuklu meyvelerin içini çıkarmak (Gölet-Ka.). "Cevizleri **içit-**

tin mi?" www.golet.tr.gg/
ıçkirlenmek Kuşkulanmak, huy-
lanmak (Al.).
ıçlenmek Olgunlaşmak (Çr.). "Ce-
vizler **ıçlenmeye** başladı."
Yoksul, 2013: 187
ıçli dışlı Çok ıçten, samimi olma
durumu (Su.).
ıçlik İç gömleği, kadın çamaşırı
(Alacahüyük-Al.; İs.; Su.). "Kirli, pas-
lı bir şalvar ile dalı basmadan bir **ıç-**
likten başka giyim namına bir şey
yok." Benice, 2002: 114
ıç pakla Kuru fasulye (Büyükü-
lücek, Çalyayla-Çr.).
ıç pınar Hamam (Çr.).
ıdare (1) Çorum'un yerel doku-
ması kenefinin bir çeşidi (Çr.).
ıdare (2) Küçük, camsız, gazlı el
lambası (Alacahüyük, İshacı-Al.;
Fındıklı-Or.; Os.; Su.; Beydili, Çal-
yayla, Eskiikin-Çr.). "**ıdareyi** idareli
kullan ahır karanlıkta koyma."
Yoksul, 2013: 391
ıdiklemek Süt veren hayvanların
sağılmasından önce, sütünü
memelerine indirmesi için, me-
melerinin okşanması (Os.).
ıdim Yapım (Çr.). "Bir **ıdimlik** unum
var şunu ekme yapıverelim."
Tdk, 1993: 2507
ıfitlemek Seçmek (İs.). "Armutun
iyisini **ıfitleme**." Tdk, 1993: 2508
ığ1. Çıkrıklarda ipliğin sarıldığı
demir tel (Alacahüyük-Al.; Çr.).
2. Yünün ip haline getirilmesin-
de kullanılan ağaçtan yapıma
gereç (Külah-Al.). "Üzümü bitiren
bağdır / Urganı kıvratan **ığdır**"
Gösterir, 2011: 288
ığdeli gelin Türkülü bir halk
oyunu (Su.; Arpalık, Morsümbül
Çr.).
ığdemir Marangozların ağaç del-
diği çelik araç (İs.).

ığdemiri → İğdemir (Çr.).
ığdiş Dönüşme sürecindeki şarap
(Eskiköy-Çr.).
ığeşmek Zıtlaşmak, inatlaşmak,
aksilik etmek (Çr.).
ığez Zayıf, hastalıklı, cılız insan,
hayvan ya da bitki (Çr.).
ıği Çok tatlı olan, bal gibi şeyler
(Kayı-İs.).
ığilemek Tosuların böğürmesi
(Ibik-İs.).
ığlemek Bir şeyi delmek (Çr.).
"Karpuzu kavunu **ığlemeyince** turşu
kurulmaz." Tdk, 1993: 2511
ığnelere sancımak Bir yandan
ev işlerini yapıp, bir yandan
çocuk büyüten kadınların, ka-
lan zamanlarında dikiş dikerek
geçinmeleri ya da geçime kat-
kıda bulunmaları nedeniyle aşı-
rı yorulmaları (Çr.).
ığrat Ürün, verim, getiri (Eskiikin-
Çr.). "Çeten çeten, **ığrat** verir güzleri /
Selesi, sepeti, hağleri vardı"
Kurtoğlu, 2006: 14
ıhlezi → İğez (İs.).
ıhliz Çok zayıflamış (Ka.).
ıhraplı Bir çeşit iğne oyası (Çr.).
ıkāce İki gece (Karkın-İs.). "**ıkāce** bu
sefer yatdım." Abaz, 2004: 145
ıkay İki ay (İs.). "Bi ay mı galdı, **ıkay**
mı galdı?" Abaz, 2004: 159
iki âmedin birinde Bir sözün,
görüşün, bir eylemin durmadan
yinelenmesi (Çr.). "Yaptığı yardımı
iki âmedin birinde başıma gahıyo."
Kerman, 1997: 68
iki başlı Samsun kirası Ticaret
işlerinde çok yönlü olarak ka-
zanmak (Çr.). "Gomisyoncuların işi
iş. **iki başlı Samsun kirası**. Hem sa-
tandan hem alandan pay alıyolar."
Kerman, 1997: 68
ikibir Şekli vat, zayıf vat (Çr.).
iki çifte bir osurmuk Eşkesesine

- iş yapıp çekilip gitmek (Os.).
- iki daşın arasında** İş arasında, kısa sürede, ustalıklı başka işler becermek (Çr.). “**iki daşın arasında** ne gozel yemekler yapmışın.” Kerman, 1997: 68
- iki dinli** Sözünde durmayan, kaypak (Haydar, Kalecikkaya-Al.; Su.). “Ayda bir selamın gelse gailim / Senin gibi **iki dinli** değilim.” Özkan, 2004: 78
- ikircik** İşkıl (Çr.).
- ikileme** Tarlayı iki kez sürme, aktarma (İs.; Çr.). “**İkilemeye** felan koşarız, alıştırırdım da diyordu.” Gümüş, 1977 : 18
- iki oğan** İki gün (Al.).
- ikircik** İşkıl (Oğlaközü-Su.). “Kısa bir süre **ikircik** içinde kaldıktan sonra gösterilen yere oturdu.” Sarıyüce, 2004: 186
- ikircikli** Şüpheli, açık olmayan, kararsız, karışık (Su.). “Bütün yol boyunca sürdü bu **ikircikli** durum.” Seyda, 2006: 43
- ikircilik** Kararsızlık, duraksama (Su.). “Söylesem mi söylemesem mi diye **ikirciliğe** düştüğünü anlamakta gecikmedi.” Sarıyüce, 2004: 273
- ikitap** Kitap (Harunköy-İs.; Çalyayla-Çr.). “**İkitap** ohuyan garırlar derdi ki...” Abaz, 2004: 134
- iki yarlılık** İki taraflılık (Çr.).
- iki yasadı** Gece yarısı (Çitli-Me.). “Bu gece **iki yasadı** vakti geldim.” Tdk, 1993: 2516
- iklip** Bağlılık, ilgi (Çr.).
- ikrah gelmek** Bıkkınlık vermek (Bademce-Ka.).
- ikrân etmek** Tiksinmek, iğrenmek (İs.). “Gocalândan **ikrân etdile**, gaşdıla.” Abaz, 2004: 109
- ikun** İki gün (İkipınar-İs.). “**İkun** sōna İbiş’e dedim ki.” Abaz, 2004: 124
- il (1)** Büyük dikiş, teğel (Çr.).
- il (2)** Yabancı, el (Os.; Çağşak-Çr.).
- “**İl** yanında küsülü / Tenhalarda dost olam” Ertekin, 2006: 65
- ilâ İlahi** (İs.). “Nişanda gızın şeyinde **ilâ** ediy.” Abaz, 2004: 95
- ilağan** Leğen (Gökköy-Çr.).
- ilahna** Lahana (Bademce-Ka.).
- ilahne** Lahana (Çr.).
- ilaka** Alaka (Su.).
- ilân** Leğen (Su.; Karadona-Çr.).
- ilayık** Yakışır, yaraşır, layık (Yazır-Bo.; Göcenovacığ-Çr.). “Ağzınıza **ilayık**, pancar da çok bir nezetli olmuş.” Gümüş, 1977: 14
- ilazım** Lazım, gerekli (Ka.; Körkü-Su.; Gökköy, Serban-Çr.). “Şu dünyada her insana **ilazım** / Biri sevgi, biri saygı, biri aşk” Çırakman, 2002: 51
- ilazımlık** Lazımlık (Çr.).
- ilbade** Pamuklu kumaştan ya da abadan yapılan, seyrek dikişli kısa hırka, libade (Çr.).
- ile garşu** Başkalarının ayıplayacağı biçimde (Os.).
- ileğen** Leğen (Alacahüyük-Al.; Bademce-Ka.; Çr.). “Koltuğunda **ileğen** / İleğende fesleğen” Aytekin, 2003: 114
- ilekin** Ancak, lakin (Çr.).
- ilên** Leğen (Harunköy-İs.). “Goñşunun biri üç **ilên**inen bulgur bişürmüşümüş.” Abaz, 2004: 152
- ilenger** Yayvan, geniş kenarlı bakır kap, lenger (Çr.). “**İlenger**de tuz olsam / Büyük evde kız olsam” Gürsel, 1997: 268
- ilengir** Büyük, düz pilav kabı (Çopraşık-Al.).
- ilenmek** Beddua etmek (Çr.). “Olacak iş değil diye **ilendi**.” Güven, 2013: 40
- ileşmek** Bölüşmek, paylaşmak (İkipınar-İs.). “Ocadan çıktı mıydı **ileşiyola**.” Abaz, 2004: 122
- ileyen** Leğen (Al.).
- ilgi** Çengelliğe (Çr.).
- ilgöksü** Namuslu kimse (Su.).
- ilhaz** Çuvaldız (Çr.).

ilif Banyo yaparken sabunlanma-
da kullanılan ip örgü (Çr.). “Yâr
hamama gidiyor / **İlifi** ben oluyum”
Aytekin, 2003: 42

ilifli Eskiden örülen bir çorap ya
da çorap nakışı (Çr.).

iligi üzölmek Acıyı en derin bi-
çimde duymak (Os.).

ilik Giysi düğmesi (İs.).

iliklemek Suyun soğuktan don-
ması (Çr.).

ilikman → İlikmen (Eskiyapar-Al.).

ilikmen Tenekeden yapılmış idare
lambası, kandil (Çr.). “**İlikmen**
adı verilen eski lambalar ya da aevli
çırallar konulur.” Çorumlu, 2009: 1204

ilik üzüntüsü Derinden acı veren
(Os.).

ilimon Limon (Al.; Os.; Çalyayla,
Gökköy-Çr.). “Benim yârim kokuyor /
İlimon kolonyası” Aytekin, 2003: 76

ilim tadım İsteksiz (Çr.). “Çocuk
hasta önüne gelen yemeklerden yer
gibi yemez gibi **ilim tadım** yiyip çe-
kiliyor.” Tdk, 1993: 2525

ilistir Süzgeç, süzğü, kevgir (Kü-
lah-Al.; İs.; Doğla-Me.; Os.; Yarımşö-
ğüt-Su.; Çalyayla-Çr.). “Bi gazana üç
ilistir erişte / Gaynayınca hoşafınan
giriş de” Yoksul, 2011: 87

ilistirden geçirmek Bir işi her
yönüyle incelemek (Ka.).

iliş İlgilen (Çr.).

ilişdirik Sucuk (Su.).

ilişgür Sucuk (Al.; Çr.). “Aba nolur
ecimcik **ilişgür** bişir de yeyim.”
Tuluk, 1991.

ilişik İki kaşın birbirine yakın ol-
ması durumu, çatık kaş (Çr.).
“Kaşların **ilişiktir** / Gül memene dü-
şüktür” Ertekin, 2006: 68

ilişkir Et sucuğu (İs.; Su.; Beydili,
Çanakçı, Altınbaş, Ovakarapınar,
Ovasaray-Çr.). “Beş gangal **ilişkir**
yimbeş yımırta / Gır da gannımızı do-
yurak heri” Yoksul, 2011: 87

ilişmek Oturmak (Su.).

iliya Değil mi (İs.). “Senin de canın
oyunmak istiyor **iliya**.”
Tdk, 1993: 2528

ilkay Ocağ (Su.).

ilk horuz Saat 02-03 arası (Su.).

ilki At sürüsü (Çr.).

ilkidünü İlk çocuk (Çr.).

ilkin İlk, önce, öncelikle (Karkın-
İs.; Su.; Gökköy-Çr.). “**İlkin** böyle
demedin / Alla kandırdın beni”
Aytekin, 2003: 186

ilkindi İkinci (Al.). “**İlkindiden** yü-
rüttüler yaylıyı / Müddeime söylediler
doğruyu” Çorumlu, 2009: 198

ilkinți Birikinti, toplantı (süt,
yoğurt için) (Çalyayla-Çr.).

ilkip Dikicilerin iğnelerinin ba-
şındaki mumlu ip (İs.).

ilkiplmek İki ipi düğümleme-
den birbirine geçirmek (İs.).

ilkipli Bağlı, ilgili (İs.).

ilkmek (1) Atılmak, korkudan
sıçramak, ürpermek (Çr.).

ilkmek (2) Biriktirmek, toplamak
(Eskialibey-Ba.).

ilkyaz İlkbahar (Bademce-Ka.).

ille İlla, mutlaka (İs.; Su.; Gökköy-
Çr.). “**İlle** guş eti yiycem diy.”
Abaz, 2004: 105

illimi tillimi çıkmak Parça parça
olmak, çok eskimek (Çr.).

ilmeşmek Dolaşmak, karışmak
(İs.).

il önüne garşu Başkalarının ya-
nında ayıplanacak eylemde bu-
lunma (Os.).

ilsinmek Yabancılamak, yabancı
saymak, elsinmek (Gölet-Ka.).
“Beni hâlâ **ilsiniyor**.”

www.golet.tr.gg/

ilti Elti (Örenseki-İs.). “**İltimin** herüfü
sen didi.” Abaz, 2004: 125

imani gevremek Aşırı yorulmak
(Bademce-Ka.; Çr.). “Arkan sıra gelen

yük taşıyıcısı n'olacak? Adamcağızın **imani gevremiş**." Seyda, 2006: 226
iman tahtası Göğüs kafesi (Bademce-Ka.).

imbal 1. Bağın dar, uzun olarak bölünmüş parçalarından her biri (İs.; Su.). 2. Bağın kırk karıktan oluşan bölümü (Eskiekin-Çr.). "Bir **imbalı** bir haneye yeterdi Kırmızı çubuklu bağları vardı"

Kurtoğlu, 2006: 14

imece Birçok kimselerin toplanıp elbirliğiyle bir kişinin işini görmesi (İs.; Su.; Beydili, Sarimbey-Çr.). "**İmece** günü bulutlu, görmeyene ne mutlu." Yoksul, 2013: 395

imeci → İmece (Çr.).

imeklemek Emeklemek (Haydar-Al.). "**İmekledim** attım adım / Yavaş yavaş kaçtı tadım" Erdugan, 2005: 39

imi dünya Bütün dünya (Su.).

imik Gırtlak, boğaz (İs.; Su.; Bayat, Dutçakallı-Çr.). "İnsanın **imiğine** yapıp durma." Yoksul, 2013: 399

imil imil Yavaş yavaş (İs.; Demir-seyh-Su.).

imil imil akmak Olgunlaşan meyvelerin yerlere dökülecek gibi olması (Os.).

imirin iti gibi titremek Çok üşümek (Göcenovacığı-Çr.). "Alaca yollarında ne kamyon bekleyeceem böyle **imirin iti gibi titreye titreye**."

Gümüş, 2005d: 4.

imirin itine dönmek Çok üşümek (Çr.).

imirsek Çocuğuna, eşine, sevgilisine aşırı düşkün kimse (Su.). "Gece gündüz peşimde / Gezen **imirsek** oğlan" Aytekin, 2003: 137

imi timi Aslı, esası (Su.).

imrik İri öğütülmüş un (Çr.).

imroh Sulama suyunun bekçisi (Os.).

imük Gırtlak, boyun (Kayaagzı-İs.; Bademce-Ka.). "Altun tahallar **imü-**

ne." Abaz, 2004: 163

inā İnek (Al.).

inamen Çirkin görünümlü ker-tenkele (Gökköy-Çr.).

ince ağrı Verem (Çr.). "**İnce ağrı** gibi solmuş ay parçası gibi gelinler." Koşay-İşıtman, 1932: 186

inedalan İnce, uzun boylu kimse (Evcı-Bo.; Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). "Uzun boylu, halkın **ince dalan** dediği bir yapıdaydı."

Sarıyüce, 2004: 78

ince hastalık Verem (Kuzuluk-İs.; Su.).

ince öksürük Verem (Çr.). "**İnce öksürüğe** yakalanıp tatlı candan olmadı mıydı?" Tahir, 2004: 399

ince sızı Mızımız (Ka.).

incik 1. İncinmiş (Çr.). 2. Kas ya da kemik zedelenmesi (Su.).

incili fes Kenarına altın dizilmiş kadın fesi (Ovasaray-Çr.).

incili köbek Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

incir yaprağı Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

indim Şimdi (Çr.).

inek İnelim (Al.; Çalyayla-Çr.).

inekçek İnek sağarken oturlan bütün ağaçtan oturak (Alacahüyük-Al.).

inek yağı Tereyağı (Bademce-Ka.).

inezimek Ölümcül hasta olmak (Çr.).

ingeme Yokuş aşağı, iniş (Çr.).

inkaya Mağara (Çr.).

inlik Hayvan mağaraları olan yer (Çr.).

inme bal Petekten kendiliğinden sızan bal (Çr.).

inne İğne (Örenseki-İs.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**İnne** batdı, canımı yakdı." Caferoğlu, 1994b: 106

inneci İğneci (Çr.). "**İnneci** şakire çocuklarını tiril tiril giydiriyor."

Yoksul, 2013: 397
innedik Çatal iğne (Kuşsaray-Çr.).
insalkıya vurmak Oyalamak,
 geciktirmek (Çr.).
intām Sınav, imtihan (Çr.).
intileme Çok yemekten kaynak-
 lanan rahatsızlık (Çalyayla-Çr.).
in vurmak Hayvanları belirtmek
 için işaretlemek (Çr.).
ip ağacı → Istar (Kertme-Çr.).
ipek harç Eskiden, sanrı denilen
 bir aletle şerit gibi örülerek giy-
 silerin kenarına dikilen süs (Çr.).
ipil ipil 1. Aydınlık (Su.). 2. Çok
 parlak (Su.). “Gün vurunca **ipil ipil**
 yanan, yalınlanan bir bıçak oldu.”
 Gümüş, 1977: 21
ipini kesmek Çok darda, bunda
 olan birisinin yardımına koş-
 mak (Çr.).
ipiraat Çok rahat (Su.).
ipiy Epey (Örenseki-İs.). “**İpiy** aldı ti-
 li, al didim.” Abaz, 2004: 127
ipiyce Epeyce (İs.). “Artık **ipiyce** bö-
 yümüş.” Abaz, 2004: 111
iplicek İnce, küçük (Çr.).
ipliklenmek Lifleri ayrılmak (İs.).
ipranmak Yıpranmak (İs.). “Üsdü
 başı hep böyle **ipranmış**.”
 Abaz, 2004: 113
iptida İlk önce (Göcenovacığı-Çr.).
 “Yine **iptida** Osman Ağa aklını başına
 alarak ulan sen necisin, burada ne ya-
 pıyorsun diye sordu.”
 “Çorumlu, 2009: 1650
iptil Önce, evvel (İs.).
ir Erken (Örenseki-İs.). “Zabah ille
 ecük **ir** gelivi.” Abaz, 2004: 127
irabet Rağbet (Çr.). “Çalan soyan ra-
 zı olmuyor aza / **İrabet** kalmadı cura-
 ya, saza” Özgür, 2002: 31
iradiyo Radyo (Gökköy-Çr.).
irahat Rahat (Körkü-Su.). “İster sağ-
 lam olsun ister yaralı / Bu ülkede çok
irahat paralı” Çırakman, 1992: 147

irāt Rahat (Karkın-İs.). “Şimdi **irāt**
 millet, eski gunnere baharak.”
 Abaz, 2004: 143
irbet İbretlik (Al.).
irdelemek İstememek, hor gör-
 mek, itip kakmak (Çalyayla, Ser-
 ban-Çr.). “Sevmedin **irdeledin** / Gel-
 medin sendeledin” Aytekin, 2003: 147
irdemek Hakir görmek, beğen-
 memek, istememek (Çr.). “Benim
 zibidiler bu eğsiketeği **irderler**.”
 Gümüş, 1977: 10
ireçbellik Çiftçilik (Harunköy-İs.;
 Eskiikin-Çr.). “Ağnar oldum **ireçbel-
 lik** işinden / Öğürsemiş bi komüşün
 peşinden” Kurtoğlu, 1998: 26
ireçber Çiftçi, ekici (Al.; Harun-
 köy-İs.; Su.; Bütet, Gökköy-Çr.).
 “Niye attı şu **ireçber** tırpanı / Kara
 kağrı ile kara sabanı” (Türkmenoğlu)
 Özgür, 2002: 105
ireçil Reçel (Kıcılı-Al.; Baltacı Meh-
 met Paşa-Os.; Çr.).
irediyo Radyo (Kamışlı-Su.).
irelde İleride (İs.). “Ta **irelde** dikiliyi,
 gelemiy beri.” Abaz, 2004: 162
ireli İleri (Su.; Büyükerikli-Uğ.). “Se-
 fil Ahmet hâl evine gireli / Dahi yol
 gitmiyor bundan **ireli**”
 (Sefil Ahmet) İvgin, 2009: 76
ireligün Birkaç gün önce (Kamışlı-
 Su.).
irelmek Gelişmek, büyümek
 (Çr.).
irelün Önceki gün (Esentepe-İs.).
 “**İrelün** yollamış beş yüz milyon.”
 Abaz, 2004: 119
iremeki Çekirdekten yetişen ki-
 raz ağacı (İs.).
irençber Çiftçi, ekici (İshacı-Al.).
 “**İrençber** yatağı yoktur emsali
 İlden ile gider ünü Çorum’un”
 Arısoy, 1970: 15
irende Rende (İshacı-Al.). “Bon-
 duruk kırığından tapanı yapmış /
İrende küştere hızardan çekmiş”
 Arısoy, 1970: 91

irendeli Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

irenk Renk (Akçalı, Körkü-Su.; Hamdiköy, Palabıyık, Sarimbey, Serban-Çr.). “Gökkuşağı gibi irenk **irenk**” Yoksul, 2013: 330

irey Oy, rey (Su.).

ireyhan Reyhan, fesleğen (Körkü-Su.; Çr.). “Odaya serdim halı / Boyu **ireyhan** dalı” Ertekin, 2006: 93

irezil Rezil, kötü (Os.; Yarımsöğüt-Su.; Göcenovacığ-Çr.). “Garibin ölüsü bile **irezil** oluyo şu dünyada.” Özçatalbaş, 2002: 100

irezillik Rezillik (Karkın-İs.; Çr.). “**İrezillik** paçadan akıyor.” Yoksul, 2013: 400

irgalamak Sarsmak, sallamak (Al.).

iri Yenilen samandan arta kalan kısım (Al.).

irica Rica (İsahacı-Al.; Os.). “Bindim Ankara’ya gittim / Beylerden **irica** ettim” Arısoy, 1970: 34

irimik → İrinti (Çr.).

irin Sümük (Su.).

irinti Kalbur ya da elek üzerinde kalan iri taneler, kalbur üstü (Çr.).

iriy! Şaşıрма ünlemi (Bademce-Ka.).

iriza Rıza, razı olma (Çr.).

irken Erken (Çr.).

isan İnsan (Harunköy-İs.). “**İsanın** yanna da varamıyoduk.” Abaz, 2004: 130

isbit Araba tekerleğinin ağaç kısmı (Çr.).

isdal Sandalye (Al.).

isdikan Çay bardağı (Al.).

isdirlak 1. Üstüne düşmeyen işlerde becerisi olan (Su.). 2. Halvalı (Su.).

İsgilip halvası Tahin helvası (Su.).

isik → İsilek (Çr.).

isilek Sıcaktan, terden vücutta oluşan küçük, sivilce benzeri kabartılar (Obruk-Do.).

isirge İnce yapraklı, kalın kabuklu, sarı renkli, uzun bir çeşit üzüm (Çıkrık-Çr.).

İsiyin Hüseyin (Çavuşoğlu-İs.). “Ben kundelini verüm **İsiyin** abıca.” Abaz, 2004: 141

iskarpın Ökçeli ayakkabı (İs.). “Üzerinden bağlı, yerli işi bir **iskarpın** giyiyorum.” Benice, 2002: 122

iskedos 1. Ahşap yapı iskeleti (Beydili-Çr.). 2. Belirli bir düzen dahilinde dizilmiş kalasların arasının kerpiçle doldurulması sonucu oluşan duvar (Külâh-Al.; Su.). “Bazı haneler arasında, bizde olduğu gibi tahta perdelerden ibaret **iskedoslar** vardı.” Özçatalbaş, 2002: 84

iskembe Ağaçtan yapılaş sandalye (Külâh-Al., Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “**İskembede** oturup kalma.” Yoksul, 2013: 401

iskefe Eskiden kadınların giydiği bir başlık; üskufe (Çr.). “**İskafen** pek yumuşak / Gerdanın pamuktan ak” Gösterir, 2011: 171

İskilip dolması Özel günlerle toplantılar için hazırlanan bir çeşit etli pilav; torba pilavı (Çr.).

islah Uygun, çok iyi (Çr.). “Her yannarı bi gozel elden geçirmişsin, bek **islah** olmuş.” Kerman, 1997: 22

isot Yeşil biber (Çr.).

ispirte Kibrit (Çr.).

ispit Tekerleğin merkezinden çemberine kadar uzanan tel çubukların her biri (İs.). “**İspitin** mi kırıldı, ne yalpalayıp duruyorsun?” Yoksul, 2013: 401

isporta İspirto (Obruk-Do.).

isrin Bir çeşit meşe ağacı (Çr.).

istasyon Genellikle düğün, bay-

- ram gibi özel günlerde oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). “Konuşmacı, **istasyon** dediği zaman bütün oyuncular kafalarını sallarlar.” Oğuz, 2006b: 35
- işat** İnşaat (Harunköy-İs.). “Bi zaman işat yapduk.” Abaz, 2004: 151
- işatçılık** İnşaatçılık (Harunköy-İs.). “İşatçilē başladuk Angara’da.” Abaz, 2004: 151
- işatmek** İşe gitmek (Örenski-İs.). “İşatdük de itlimin gızı diy.” Abaz, 2004: 126
- işçimen** Çalışkan, becerikli, iş bilen (Beydili-Çr.). “Şipir şipir. İşçimen mi işçimen.” Çorumlu, 2009: 79
- işek** → Eşek 2 (İs.).
- işgil** İlgi (İs.).
- işkefe** Açılmış yufka (Çıkrık-Çr.).
- işkence** İki tahtayı sıkıştırmaya yarayan araç (Çr.).
- işkillenmek** Tedirgin olmak, kuşkulanmak (Külah-Al.). “Bir şeylerden işkillenmiş, kuşkulanmış gibiydi.” Seyda, 2006: 94
- işkilli** Kuşkucu (Çr.). “İşkilli büzük dingilder.” Yoksul, 2013: 406
- işkirlenmek** → İşkillenmek (Al.).
- işlek** Kişinin yapıp işledikleri, gidişi (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). “Kamil mürşit olan buyruktan başlar / Herkes kemalin işleğın işler” Çimen, 2005a: 42
- işlengi** Oya, nakış (Su.). “Pakize ile Dürdane, ellerindeki tığlarla işlengi işliyorlardı.” Sarıyüce, 2004: 103
- işlik** Mintan, gömlek, yakasız iş gömleği (İs.; Me.; Os.; Beydili, Eskiekin, Karadona-Çr.). 2. **Yelek** (Dereyazıcı-Al.; Çıkrık-Çr.). “İşliğinin yakasını yağda bürümüş.” Yoksul, 2013: 406
- işmar** Kaş, göz işareti (Sarimbey-Çr.). “İşmar etme gelemem / Uğrun uğrun gözler var” Ercan, 1997: 84
- işmek** İçmek (Çr.). “Berber olduk da geştik, souk souk sular iştik.” Caferoğlu, 1994b: 111
- işşş!** Acıma ya da beğenme ünlemi (Gölet-Ka.). “İşşş! Nasıl da acıdan kıvraniyor yavrucak.” www.golet.tr.gg/
- iştecik** İşte burada (Su.).
- iştek** Yemek yeme isteği (Çr.).
- it** Köpek (Çr.).
- itā** 1. Sofra bezi (Su.). 2. → İteği (Külah-Al.; Çr.). “İtāyı sofranın altına sermeyi unutma.” Yoksul, 2013: 408
- it ayağı yemiş gibi gezmek** Bütün gün gezen hanımlar ile sürekli sokaklarda dolaşan, oynayan çocuklar için kullanılan kınama sözü (Çr.). “Böyle it ayağı yemiş gibi sokaklarda sürt bahalım.” Kerman, 1997: 69
- it boku çam sakızı** İşe yaramaz, değersiz sözler ya da nesnelere (Çalyayla-Çr.).
- itdirseği** Göz kapağında çıkan sivilce, arpacık (Al.; Ka.; Su.; Eski ce-Çr.). “Göz pınarındaki itdirseğine de Delibramin Şaziye tükürür.” Özçatalbaş, 2002: 85
- iteği** Elerken unun dökülmemesi için yere serilen bez ya da şaplanmış deriden yapılan örtü (Kıncılı-Al.; Me.; Or.; Kamışlı-Su.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.).
- iteleşmek** Hırgür etmek, dalaşmak (Obruk-Do.; Çalyayla-Çr.).
- itelli** Ayak uçları dışarıya doğru olan at, eşek, katır gibi hayvanlar (Çr.).
- iti** 1. Tatlı (Kargı-Os.). 2. Tadı tiksinti verici olan (Os.). “Bu balık yağı çok iti.” Tdk, 1993 : 2568
- itile sümüle** Hor görülerek (İsmailköy-Çr.). “Onun bunun kapısında itile sümüle büyümüşüm.” Güven, 2013: 36
- itileşmek (1)** Arası açılmak, bo-

- zulmak (Çr.). “Ali ile aram **itileşti**.”
Tdk, 1993: 2568
- itileşmek (2)** Yiyecek şeylerin tadı bozulmak, acılaşmak (Çr.).
- itin ..tüne sokmak** Rezil etmek, çok utandırmak (Su.).
- itişe itişe** Çabalaya çabalaya, uğraşa uğraşa (İs.).
- itişgen** Kavgacı, geçimsiz (Çr.).
- itişken** Kavgacı, geçimsiz (İs.).
- itlemek** Kışkırtmak (Çr.).
- ittiba** 1. Uyum (Os.). 2. Öncelikle (Os.).
- itüzümü** Böğürtlen (Çr.).
- ivecelenmek** Acele etmek (Çr.).
“ivecelenme biraz sabırlı ol.”
Yoksul, 2013: 410
- ivedi** Acele (İs.). “İvedi **ivedi** Hacı Yunus girdi avluya.” Gümüş, 1977: 1
- ivet** Acele (İs.).
- ivil ivil** İnceden inceye, titizlikle (Su.; Çr.). “Arasam **ivil ivil** / Yoktur yârim gibisi” Gümüş, 1977: 140
- ivitlemek** Ayırmak, seçmek, ayıklamak (İs.).
- ivmek** Acele etmek (Hacıhamza-Ka.; Os.). “Sürüler, uyansın diye **ivmekte** / Sen ona, o sana hayran mı çoban?” Çağlar, 1954: 23
- iy** İyi (Esentepe-İs.). “Zâbı da beg **iy** dël diyola.” Abaz, 2004: 119
- iya** Kaburga kemiği, iyeği (Çr.).
“Kırış güzelim kırış / **İyalerin** beş garış” Kurtoğlu, 1998: 65
- iyasi bi garış** Kaba, görgüsüz, hatır gönül bilmeyen kişi (Çr.).
“Bırak o **iyasi bi garış** ayıyı, ondan hayır gelmez.” Kerman, 1997: 69
- iyasi galın** Duyarsız, vurdum-duymaz (Su.).
- iyegî** Kaburga kemiği (İs.).
“**İyegide** kırık var demiştî sınıkçı.”
Gümüş, 1977 : 18
- iyegü** Kaburga (Bademce-Ka.).
- iyer** Eyer (Dutçakallı, Turgut-Çr.).
- “Ata bindim **iyersiz** / Ne diyorsun ayarsız” Çağıl, 2013: 4
- iyicene** İyiye (Çr.). “Bu sıralar sen avratbazlığı da **iyicene** maskara ettin arslanım.” Tahir, 2007: 288
- iyilemek** Deriyi ıslah etmek, dağarcık yapılacak duruma getirmek (Çalyayla-Çr.). “Bin tabak **iyilese** / İt leşinden post olmaz”
Gösterir, 2011: 323
- iyiler** Evliyalar, yatırlar (Su.).
- iyinniğine** İyiliğine (Su.).
- izinneme** Evlenme belgesi (Su.; Beydili- Çr.). “**İzinnemesi** de yokmuş.” Gümüş, 1977: 62
- izüstü** Hemen, ara vermeden (Çr.).

K

kâ Köyün ileri geleni, ağa (Eski-yapar, İsaahacı, Kıcılı-Al.; Gökçam-Su.). “Korkmadın mı Veli **Kâ**’nın enikten / Nasıl indin astardaki delikten” Arısoy, 1970: 64

kaal Muhtar (Al.).

kaale almamak Önemsememek, değer vermemek (Çr.). “Sen benim feryadımı / Hiç **kaale aldın** mı?” Gösterir, 2011: 128

kaba bostan Kavun (Al.).

kaba döşsek Kabartılmış yatak (Çr.).

kabak (1) Çelik çomak oyununda ebe takıma verilen yüz sayılık ceza (Çr.). “Hangi takım karşı takıma 5 **kabak** vermeyi başarırsa oyunu kazanmış olur.” Oğuz, 2006b: 14

kabak çiçeği Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

kabak otu Sulak yerlerde biten geniş yapraklı bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

kabakuşluk Öğleden bir iki saat önceki zaman (İs.). “Yâr yüklenmiş yükünü / **Kaba kuşluk** çağları” Gösterir, 2011: 132

kabala Toptan, götürü, hepsi birden (Çalyayla, Eskiekin, Gökköy-Çr.). “Alma **kabala**, girme babala” Yoksul, 2013: 51

kabalak Bir çeşit başlık (İs.; Su.). “Giysi olarak ceket, pantolon, bir de **kabalak** verildi.” Sarıyüce, 2004: 153

kabalak leblebi Özel kavrulmuş, iri leblebi (Çr.).

kabalamak Kabarık koymak, sıkıştırmamak (Çr.).

kaban Dik yokuş (Çr.). “Karşıya

kaban derler / Ökçeye taban derler” Gösterir, 2011: 271

kabaorüzğar Bir çeşit ayakkabı ölçüsü (Çr.). “Ayağın büyükmüş, ancak sana **kabaorüzğar** yemeni olur.” Tdk, 1993: 4527

kabar Ziyinet, süs, süs eşyası (Çr.).

kabara 1. Karada yaşayan kurbağa (Tanrıvermiş-Me.). 2. Uzun bacaklı bir çeşit kurbağa (Çr.).

kabartlak Sıkıştırmadan gevşek (ölçeğe doldurulan un gibi nesnelere için) (Çr.).

kaba saba Yenilebilen otların karışımı (Kıcılı-Al.; Acıpınar, Çalyayla, Erdek-Çr.).

kabaş Boynuzu çıkmayan hayvan (Doğla-Me.).

kabayel Lodos (Gökçam-Su.; Çayhatap-Çr.). “Kar kapladı **kaba yel** de esmiyor / Muhtar dilekçeye mühür basmıyor” (S. Örgel) Ercan, 1991: 432

kabiltim Bir şeyi kendine mal eden (İs.).

kabran İçine iki, üç kilo yağ, pekmez konulan yuvarlak tahta kutu (İs.; Gölet-Ka.). “Bir **kabran** dolusu yağ aldım.” www.golet.tr.gg/

kabuğuna girmek Çok zayıflamak (Al.).

kacamer İşi seven, tez iş gören, becerikli (Çr.).

kaçan Ne zaman, ne vakit (İmat-Al.). “Şu yalan dünyada yok ki bir çarem / **Kaçan** ah eylesem sızılar yarem” (Mehemmet) Ercan, 1991 : 118

kaçanak 1. Taşıt (Çr.). 2. Yol (Çr.). “**Kaçanak** olmayınca insan nereye gidebilir.” Tdk, 1993: 2528

kaçılmak Çekilmek (Ka.).

kaçıntı Davar sahipleri çiftleştirmeden önce gebe kalıp kışın kuzulayan koyun ya da keçilerin yavruları (Çr.). “Topal karı vak-

tiyle bir **kaçıntı** mı yapmış.”
Tahir, 2006: 43

kada (1) Gönül, naz (Çr.). “Kız meylini bana ver / Duruyorum **kada-**na” Ertekin, 2006: 49

kada (2) Kaza, bela (İsahacı-Al.; Kemallı-Su.). “Bakıncağız hoşlanmadım gözünden / **Kada**, bela, mekir akar yüzünden” Arısoy, 1970: 101

kadak (1) Tapan sapını tapana bağlayan ağaç çivi (İsahacı-Al.). “Evraaç kırığındak **kadağın** çakmış Ben böyle tapana bir iras geldim” Arısoy, 1970: 91

kadak (2) Ahırda hayvanların yular dipçiklerinin bağlandığı ağaç (Dutçakallı-Çr.).

kadaklamak Meyveli dalların kırılmaması için destek koymak (Çr.).

kadamak İri iri, kaba dikmek (Çr.).

kadasını almak Günahını almak (Kıcılı-Al.).

kadaş Kardeş (Eskiköy-Çr.).

kadem Uğurlu olması dileğiyle, nişan sırasında güveye gönderilen giysi bohçası (Beydili-Çr.). “Allah hayırlı **kademli** etsin.” Yoksul, 2013: 42

kadınbarmak Uzun, ince kabuklu bir çeşit üzüm (Su.).

kafa altını Kenarlarına yirmilik altın dizilmiş bir tür başlık (Çr.).

kafadaşı Kaldırım taşlarının önüne dizilen iri taşlar (Çr.). “Bizim mahallenin kaldırımını yapmaya başladılar, bu gün **kafadaşları** dizildi.” Tdk, 1993: 4528

kafa kağıdı Nüfus cüzdanı (Çopraşık-Al.; Os.; Gökköy-Çr.).

kafa penceresi Eski yapılarda, camilerde pencerelerin üst bölümündeki, küçük pencereler, tepe penceresi (Çr.).

kagrük → Kağsak (İs.).

kağ Kâhya, ağa, büyük, ileri gelen (Eskiekin-Çr.). “Darmadağın olmuş köklü soyumun / Birbirine muğnis **kağları** vardı” Kurtoğlu, 2006: 13

kağallamak → Çirklemek (Çr.).

kağallaşmak Kargaların bağrışması (Çr.).

kağaş kağaş → Kağıştı 1 (Çr.). “Geceleri ırmağın **kağaş kağaş** kağıştısından durulmuyor.” Tdk 1993: 2529

kağıdı çıkmak Beklediği belge gelmek (Su.).

kağıldaşmak Gürültü yapmak, karışık sesle konuşmak (Göcenovacı-Çr.). “Epice cularlar gibi **kağıldaştılar.**” Çorumlu, 2009: 1652

kağırmak Güç kullanarak bir şeyi geri bükme (Çr.).

kağırtmak → Kağırmak (İs.).

kağıştı 1. Buzlu suyun akarken çıkardığı ses için (Çr.). 2. Kuru yan dalların yel estikçe çıkardığı ses için (Çr.).

kağıtıcı Kadınların başlarına örttüğü bir çeşit siyah yazma (Ka.; Palabıyık-Çr.). “Başında vişne çürüğü **kağıtıcı** yazma, yaşmak etmiş, burnunun ucu görünüyor.” Gümüş, 1977: 128

kağni İki tekerlekli öküz arabası (Babaoğlu, Beydili, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). “Altına karyola, başına yapı Ağaçtan yapılır **kağni**yle köpü” Özgür, 2002: 74

kağni dayağı Kağninin okunu düz durdurmak için, okun ucuna bağlı bulundurulun destek (Beydili-Çr.). “Allah seni **kağni dayağı** gibi süründürsün.” Yoksul, 2013: 47

kağni kazığı Kağnıları yükleyip boşaltırken dengede durdurmak için ucuna ipe bağlı bulundu-

ruhan kazık (Çr.). "Ölmezsün oğlum Çalık, kağı kazığı gibi sürünürsün." Tahir, 2006: 124

kağırık Balgam (Çr.).

kağşak Eskimiş, gevşemiş, yıkılmaya yüz tutmuş eşya, yapı (Obruk-Do.; İs.; Çr.).

kağşamak (1) 1. Yapının eskiiyip, yıkılmaya yüz tutması (Kühlah-Al.; İs.; Seydim-Çr.). 2. Herhangi bir şeyin ek yerlerinden ayrılması, oynaması (Boğazköy-Al.). "Tahtalar kağşamış, merdivenler gıcır gıcır ediyor." Yoksul, 2013: 594

kağşamak (2) 1. Yaşlanmak (Çr.). 2. Bedenin her yanının hasta olması, sağlıksız olması (Çr.). "Yalnız dişleri değil ki, her yanı kağşamış." Yoksul, 2013: 636

kah Tepenin doruğu (Su.).

kâha Kâha tavası da denilen, alçak kenarlı geniş bir tavanın içinde yağda kızartılarak yapılan içi boş hamur işi (Gölet-Ka.). "Canım isterse kâha yerim / Durur durur daha yerim." www.golet.tr.gg/

kaham Akriba, hısıım (Su.). "Hacı'nın olanca akrabası, uzak yakın kaham hısıımı oradaydı eksiksiz." Gümüş, 1977: 54

kahırdak Kıkırdak (Büyükgölücek, Ovakarapınar-Çr.). "Kahırda ekmamize dürerik." Çorumlu, 2009: 955

kahillenmek Ağlamaklı olmak, dolukmak, dertlenmek (Obruk-Do.).

kahirsemek Üzüntüsünü anlatmak (Çr.).

kahirsenmek → Kahirseemek (Çr.). "Bizim kız dün çıkageldi, kahirsendi, ağladı." Tdk, 1993: 2529

kahmak Ayaga kalkmak (Körkü-Su.). "Ayı kahdı kanguruyla dans etti Elele belbele sarışması var"

Çırakman, 1992: 154

kâhya Muhtar (Al.; Beydili, Eskie-

kin-Çr.). "Atı gezdir de, yine kâhyanın oğlu ol." Yoksul, 2013: 82

kak (1) Meyve kurusu (İs.; Gölet-Ka.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.). "Derken Ali Fakı, Ali Fakı; o da çıktı elma kakı." Yoksul, 2013: 235

kak (2) Parça (Gölet-Ka.). "Bir kak kuru ekmeği bana çok gördü." www.golet.tr.gg/

kakaç Pastırma, tuzlanarak kurutulmuş et (Çr.).

kakaçlanmak 1. Bitkinin kuruyarak sertleşmesi (Çr.). 2. Donan nesnenin sertleşmesi (Çr.).

kakıç Ayıp, kusur, pürüz (Çr.).

kakıç kakmak Birinin kötülüklerini yüzüne vurmak (Su.).

kakı kakmak Kusurunu yüzüne vurmak (Su.; Karahisar-Çr.). "İra-kipler başa kakı kakmadan / Kara toprak üstümüze çökmeden" Çevik, 2008: 53

kakılıcımak Kurumak (Çr.).

kakılı Pek çok, yığılı, dolu (Su.; Çalica, Çalyayla, Ovasaray-Çr.). "Yosun felan da arama, çaylamuk otuyulan kakılı akağı." Gümüş, 1977: 126

kakımak Öfkelenmek, darılmak, kızmak (Büyükerikli-Uğ.; Çr.). "Vaz olsan camilerde şakışan / Beş vakitini bilmeyene kakısan" (Sefil Ahmet) İvgin, 2009: 75

kakıntı İsyân, ayaklanma (Çr.).

kakırdak Eritilmiş iç yağ ya da kuyruk yağından kalan posa (Kıcılı-Al.; İs.). "Kakırdak gibi kurumuş iyice." Yoksul, 2013: 418

kakış etmek Yapılan bir iyiliği başa kakmak (Obruk-Do.).

kakışlamak İtelemek, sarsmak, sokuşturmak (İs.).

kakışmak Karşılıklı söz direnişinde bulunmak, iddia etmek (İs.).

kakkoz Sert, susuz zerdali (Su.).

kaklamak (1) Bıçaklamak (Çr.).

“**Kaklamışlar**, hastaneye varmadan ölmüş.” Tdk, 1993: 4530

kaklamak (2) Kurutmak için meyveleri çizmek ya da parçalara ayırmak (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.). “Ayvayı **kaklar** mısın / Kaklarken koklar mısın”

Çağlar, 1954: 66

kaklık (1) Kurutulmak için ayrılan meyveler (Çr.).

kaklık (2) Taş, ağaç oyukları ile içindeki su birikintisi (Çr.).

kakmak Saplama, sokmak (Çr.).

kakmik Dügün yemeği, şölen (Çr.).

kakmuk Ağaç kabuğu (Çr.).

kakrık Balgam (Me.).

kal Güherçile (Çr.).

kalaba Kalabalık, çokluk (Me.; Çayyaka-Su.; Eskiokin-Çr.). “Bugün başım **kalaba** / Bir münasip günde gel” Kurtoğlu, 1998: 62

kalafat Kiremitlerin kaymaması için çatı saçağının çevresine çalınan tahta (Çr.). “Çatı **kalafatsız** her yıl kiremit aktarmak icap eder.” Tdk, 1993: 2530

kalalanmak Çokluğa ya da güce güvenmek, arkalanmak (Çr.).

kalan 1. Bundan sonra, artık (Gölet-Ka.; Akçalı, Keller-Su.). “Ağardı saçlarım **kalan** / Senin için senin için” (M. Güvendik) Çırakman, 1992: 216
2. Yemek kalıntısı, artık (Çr.).

kalat Yanlış (Çr.). “O konuşurken her zaman **kalat** konuşur.” Tdk, 1993: 2530

kalatlamak Yanlışını çıkarmak (Çr.).

kalaycı Bir köy seyirlik oyunu (İs.; Palabıyık-Çr.).

kalaylamak Sövmek, azarlamak (Çr.).

kalbır Sırımdan yapılan iri delikli elek (Fındıklı-Or.; Beydili, Ta-

tar-Çr.). “**Kalbır** alır ellerim / Arkan sıra yelerim” Çağıl, 2013: 39

kaldırı Güç (Çr.). “Onun **kaldırısı** çok yüksektir.” Tdk, 1993: 4530

kale İki takım arasında taşlarla oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). “**Kale** oyununda ilk olarak oyuncular iki gruba ayrılırlar.” Oğuz, 2006b: 42

kaleler Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

kale maya Saklambaç oyununda oyuncuların kale olarak belirlenen yere ulaşıp el değdirmesi (Çr.). “Koşarak gelenler kaleye ellerini değince **kale maya** diye bağırırlar.” Ozulu, 2013: 13

kalem çarkı İnce, uçları yuvarlak olan kaş (Çr.). “Kaşların **kalem çarkı** / Gözlerin Mısır halkı” Gösterir, 2011: 123

kalevle Bir çeşit ayakkabı (Çr.).

kalıbının adamı olmamak

1. Gövdesine göre korkak olmak (Çr.). 2. Sözüne güvenilmemek (Çr.).

kalıç (1) → Kaloç (Çr.).

kalıç (2) Orak (Kamışlı-Su.). “Deste olarak sol elle tutulur sağ eldeki **kalıç** la kesilir” Doğan, 2004: 116

kalık Evlenmemiş, yaşlı kız (Çr.). “Bana akıl vereceğine **kalık** kızına ver sen o akli” Yoksul, 2013: 109

kalın 1. Başlık parası (Dutçakallı-Çr.). 2. Geline erkek tarafından gönderilen başlık, taç (Alembeyli-Su.).

kallankuç Kırlangıç (Çr.).

kalle Karışık (Çr.). “Yağları **kalle** edip yiyoruz.” Tdk, 1993: 4531

kaloç Bir çeşit ayakkabı (Çr.).

kaloş fotin (potin) İç içe iki kısmıdan oluşan, dışı lastiğe benzeyen, içi işlemeli topuklu ayakkabı (İs.). “**Kaloş potinleri** çok güzel.” Benice, 2002: 129

kalpak Kimi kuşların ya da kü-

mes hayvanlarının başındaki kabarık tüyler (Çr.).

kaltaban Kof, korkak, tabansız kimse (Çr.). "Tüh ki suratına **katlaban!**"Tahir, 2004: 11

kaluç → Kaloç (Çr.).

kalyon Bir çeşit pipo (İsahacı-Al.). "Doğru yürüti azıtmadan / **Kalyon** alıp tozutmadan" Arısoy, 1970: 43

kama (1) İki yanı keskin, ucu sivri bıçak (Turgut-Çr.). "Yastığın altından iki yüzlü **kamasını** alarak eski semerlere yanaştı." Tahir, 2008: 165

kama (2) Bıçağın kaymaması için tırpanın bileziği ile sapı arasına sıkıştırılan yassı ağaç parçası (Büyükdivan-Çr.).

kamalak 1. Karlı havada kanatları ıslanarak uçamayan keklük (Çr.). 2. Hasta tavuk (Me.; Or.).

kamanmak Alışmak, tutkun olmak (Çr.).

kamaşık Küçük kusur (Çr.). "O kadarlık **kamaşığa** bakılmaz." Tdk, 1993: 2531

kamaz Söz taşıyan, arabozucu, dedikoducu, kammaz (İsahacı-Al.; Serban-Çr.). "Bizi istemeyen münkir **kamazlar** / Buğuzu, garezi elden komazlar" Koçak, 1980: 282

kambak → Kamga (Kavşut-Su.).

kambık → Kamga (Alacahöyük-Al.).

kamga Yonga, iri talaş, ağaç kabuğu, ağaç kırıntısı (Çr.).

kan Derin kuyu (Çr.).

kanak Çay, dere, ırmak (Demirci-Me.).

kanara (1) Doymak bilmeyen, obur insan ya da hayvan (Çr.).

kanara (2) Hayvan satılan, kesilen yer, mezbaha (Ka.). "Paralarım ki, **kanara** itlerine doğramasına..." Tahir, 2004: 312

kanatlı 1. Bahçeli evlerin iki yana açılan kapısı (Su.; Çalyayla, Eskiekin, Karadona-Çr.). 2. Büyük demir kapı (Al.). "**Kanathdan** yâr çıktı / Cilvesi canım yakıtı" Gösterir, 2011: 138

kancılamak Açgözlülük etmek (Çr.).

kandak Su birikintisi, bataklık, gölcük (Su.).

kandırıkçı Yalancı (Dutçakallı-Çr.).

kandil Kalasları birbirine geçirerek kurulan ev, bu işte kullanılan kalas (Gölet-Ka.).

kanefil Karanfil (Çr.). "**Kanefilim** susuzum / Üç gündür uykusuzum" Gürsel, 1997: 312

kanefilli Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

kaneviçe Bez üzerine ibrişimle işlenen el oyası (Çr.). "Yâr adını işledim / **Kanaviçemin** suyuna" Aytekin, 2003: 190

kangal (1) Dikenleri soyulduktan sonra iç bölümü yenen bir ot, dededikeni (Al.; Evci-Bo.; Su.). "Keçiyolunun sağında solunda **kangal** otları sık kümeler oluşturmuştu." Sarıyüce, 2004: 13

kangal (2) Yün çilesi (Çr.). "Ordu asılsa, orduyu çekecek uzunlukta bir **kangal** ip." Seyda, 2006: 217

kangıldak İskelet (İs.).

kanı ılmak Sevmek, beğenmek (Çr.).

kanırmak Bir araçla ya da zorlayarak bir şeyi yerinden ayırmak, kırmak, bükmek (Çr.). "Hiyarları **kanırmışlar** / Kabakları kemirmişler." (Mırık) Ercan, 1991: 296

kanırtmak → Kanırmak (Os.; Su.). "Karşısındakinin yüzünü görebilmek için başını iyice geriye **kanırtmak** zorunda kalıyordu." Sarıyüce, 2004: 86

kanlıca Kırmızı renkli, yenilen

bir mantar; geyik mantarı (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

kanmak (1) Aldanmak (Su.; Çr.).

kanmak (2) Su ya da ekmekle doymak (Haydar-Al.; Su.; Çalyayla, Kızılpınar, Kirazlıpınar-Çr.). "Havuzun suyundan içenler **kanar** / Ziyaretgâhında kandiller yanar"
Erdugan, 2005: 94

kanne Lamba, şişe (Çr.).

kanofer Kalorifer (Al.).

kanrılmak Arkaya eğilmek, yaslanmak (İs.). "Yürürken ansızın **kanrıldım** belime ağrı girdi."
Tdk, 1993: 2626

kanruk Balgam (Os.).

kantarma 1. Gem, dizgin (Evcibo.). 2. Dizginin ucundaki demir ya da yanlarındaki halkalar (Ba.; Dutçakallı-Çr.). "Dorata vurdum da **kantarma** gemi / Bilirim ağalar sürdüğüm demi" Akbaş, 1983: 69

kan tutmak Koyunların zehirli ot yiyerek bir çeşit hastalığa tutulması (Ka.).

kapağan Isırıcı, saldırgan köpek (Çr.).

kapak Dam yapımında kullanılan, belli ende, boyda kesilmiş ağaç parçaları (Kızıllhamza-Or.).

kapaklı Üzerinde kapağı bulunan, bakırdan yapılmış, yuvarlak ya da oval biçimli tabak (Kırcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.). "Rafların üstüne büyüklü küçüklü kalaylanmış, pırl pırl yanan **kapaklılar**, masafılar, taslar..." Çorumlu, 2009: 1204

kapaksız Görgüsüz, terbiyesiz (Su.). "**Kapaksız** çocuk."
Tdk, 1993: 2629

kapaltı Polis, jandarma karakolu (Çr.).

kapama Sarımsaklı, az sulu et yemeği (İs.).

kapan Kalbur kasnağına deri ge-

çirilerek elde edilen kaplardan yapılan terazi (Çr.).

kapanca Tuzak, kapan (Çr.).

kapança Hayvan tutmakta kullanılan tuzak, kapan (Çr.).

kapatma Metres (İs.). "Metrese burada **kapatma** diyorlar."
Benice, 2002: 137

kapaz Tokat, şamar (Oğ.). "**Kapaz** yiyince yuvarlandı." Tdk, 1993: 2631

kapçalık Mutfak kaplarının konulduğu yer, raf (Os.; Çr.).

kapçık (1) Tahıl tanelerinin kabuğu (İs.).

kapçık (2) Yara kabuğu (Çr.)

kapçın Tabanı deri, çuha mest (Çr.).

kapçuk → Kapçık (2) (Çr.).

kapıaltı → Kapaltı (Ka.). "**Kapıaltına** düş de gör dünya kaç bucakmış."
Yoksul, 2013: 423

kapı aralığı Evlerde odaları birbirine bağlayan koridor (Çr.). "Diğer odalara **kapı aralığı** tabir olunan müşterek bir koridor ile bağlıdır."
Çorumlu, 2009: 1202

kapı basma Gelin almaya gelindiğinde bahşiş almak için evin dış kapısını kilitleme (Kalecikka-ya-Al.).

kapınmak 1. Ağrıdan, sızıdan kıvrınmak (İs.). 2. Acıdan ya da açlıktan oraya buraya saldırmak, çabalamak (Çr.). "Benim hangi halime **kapındın?**"
Koşay-İşitman, 1932: 201

kapkacak Mutfak gereçleri (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Neyimiz var ki? **Kapkacak** hepsi bir kucak."
Yoksul, 2013: 508

kaplama Kadife ya da atlas kuşaştan yapılan hırka (Çr.).

kaplumbağa Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

kapmak Isırmak (köpek için)
(Çalyayla, Serban-Çr.). “At tepmez,
it **kapmaz** deme.” Yoksul, 2013: 78

kapmik Düğün yemeği, şölen
(Çr.).

kapsalık Çitten ya da aralıklı çal-
kılan tahtalardan yapılmış bah-
çe kapısı (Oğlaközü-Su.).

kapsül Boş mermi kovanı (Çr.).

kaptıkaçtı Çukurun içine konan
yuvarlak taşın uzaktan atılan
yassı taşla vurularak çıkartıl-
ması biçiminde oynanan çocuk
oyunu (Çr.).

kar Sürme, rastık (Çr.).

kara (1) Gece gezen devriye,
jandarma (Çr.).

kara (2) İftira (Sarimbey-Çr.). “Elin
karnı dar olur / **Kara** çarlar bize”
Gösterir, 2011: 116

karaağrı Uzun süren hastalık
(İbik-İs.).

karabakal Serçeğillerden, eti
için avlanan siyah tüylü bir kuş,
karatavuk (İs.). “**Karabakal** gibi
ötüp durma.” Yoksul, 2013: 426

karabakar Ayak ya da el par-
maklarında çıkan, bir çeşit çı-
ban (Çr.).

karabasma Halay türü bir halk
oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Mor-
sümbül-Çr.).

karaboğaz Evlenmemiş erkek
(İs.).

karaburğa Bir tür peştamal (Çr.).

karaca (1) Soğan tohumu (Su.).

karaca (2) Pekmez yapımına el-
verişsiz, niteliksiz üzümlerden
yapılan, pekmeze benzeyen ko-
yu, siyah yiyecek (Kulah-Al.).

karacakağrı Sonradan eski du-
rumuna getirilmek üzere sap
çekilebilecek duruma sokulmuş
kağrı (Büyükdivan-Çr.).

karacongolos Ocak ayında olan
fırtına (Me.).

karacağ Sap taşıyan kağrıların
çevresine çakılan ağaçlarla ok
aralarına gerilen ince uzun ip
(Çr.).

karacanaklı Yemek kapları, ta-
bakları pis olan aile (Gölet-Ka.).
“Onlar mı? **Karacanaklı**dırlar.”
www.golet.tr.gg/

karacav Ekin saplarını taşıırken
kağrı ya da arabalarda okla,
köpler arasına konulan parmak-
lık (Alacahüyük, Haydar, Kulah-Al.;
Gökçam-Su.; Büğdüz-Çr.). “Sap yük-
ledim **karacava** / Bütün emeklerim
hava” Erdugan, 2005: 11

karacav takımı Sap kağrısı dü-
zeneği (Beydili-Çr.).

kara çıban Frengi (Çr.). “**Kara çı-
ban** dökenlerde bit olmaz.”
Tahir, 2006: 19

karacökel Sazlık, bataklık (İs.).

karacuvul helvası Kavrulmuş
unun kara pekmezle yoğrulma-
sı ile yapılan bir tür helva (Bey-
dili, Ovakarapınar-Çr.).

karadal Güzün olgunlaşan bir
cins hoşafılık armut (Çalyayla, Kı-
zılpinar-Çr.).

karadamak İlenen, kötü konu-
şan (Çr.).

karadavu → Karadoğu (İs.).

karadı Çok bulunan, satışı az
olan şey (İs.).

karadoğa → Karadoğu (Çr.).

karadoğu Buğday başaklarında
görülen, taneleri kömür gibi ka-
rartan bir hastalık, sürme hasta-
lığı (Çr.).

karaeşkin Bir çeşit at yürüyüşü
(Çr.).

karafilli Halay türü bir halk oyu-
nu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-

Çr.).
karafuk Kökünden sakız yapılan, yenebilen karakavuk otuna verilen ad (Çalyayla-Çr.).
karagöz (1) Değerli bir sarı çiğdem cinsi (Çr.). "Sarı çiğdemlerin **karagöz** denilen kıymetli cinsleri arıyor." Çorumlu, 2009: 93
karagöz (2) Nohuttan büyük meyveleri yenen, odunu çok sağlam olan bir cins ağaç (Su.).
kara gözübüyük Siyah, kalın kabuklu, yüke dayanıklı bir üzüm cinsi (Os.).
karaguda Karabasan, kâbus (Çr.).
karagbar Ayak ya da el parmaklarında çıkan, bir çeşit çiban (Çr.).
karahan Harmanın yığıldığı yer (Al.).
karaharman → Çotul (Gökköy, Karagöz-Çr.).
karakilçik Kılçıkları siyah olan kırmızı ya da beyaz sert taneli buğday (İs.).
karakuş Kışın ilk ayları, Aralık ayı (Al.; Çitli-Me.; Kamışlı-Su). "Karakuş kara gider, zemheri ara gider." Yoksul, 2013: 426
karakora → Karakura (İs.).
karakucak Güreşte kavrama, sarılma (İs.). "Aklına geldi mi, **kara kucaktan**, yağlıdan oyunlar verip oyunlar aldıkların?" Tahir, 2004: 215
karakura Karabasan, kâbus (Ba.; Çr.). "Hilal gibi Fadime'nin kaşları / Anam görmüş **kara kura** düşleri" Akbaş, 1983: 67
karakura çökmek Kâbus basmak (Çr.).
karakura odası Kullanılmayan eşyaların konulduğu oda (Al.).
karakuru → Karakuru (Çr.).
 "İçinde yatanları gece uyku arasında, cinlerin, perilerin, **karakuruların** ra-

hatsız etmeyeceğini ballandırıyor." Tahir, 2007: 56
karakuş Kartal (Evcı-Bo.; Su.). "Kara kanatlarını kara bir çadır gibi açan kocaman **karakuşu** vuramadı." Sarıyüce, 2004: 269
karakütük kesilmek Bedeni zayıflayıp yüzü kararmak (Çr.). "Yangı ile **karakütük kesildi**." Tdk, 1993: 2634
karalamak Kötülemek, kara sürmek (Sarimbey-Çr.). "Arkamızdan bizi **karaladı** mı bitti." Tahir, 2008: 351
karalık Eskiden ilkokul öğrencilerinin giydiği kara renkli okul önlüğü (Çr.).
karaltı (1) Varlık, beden (Su.; Çıkrık-Çr.). "Kapı önünde bir **karaltının** dikildiğini fark etti." Sarıyüce, 2004: 89
karaltı (2) Yapı, dam, bina (Kalecikkaya-Al.; Çr.).
karamak Birisinin arkasından kötü konuşmak, kötülemek (İs.; Kalecik-Me.; Eskiemin, Serban-Çr.). "Eli **karamakla** kendini karamış olursun." Yoksul, 2013: 278
karamat Karacılık (Çr.).
karamet İftira, karalama (Alacahüyük-Al.; Yazır-Bo.; Serban-Çr.). "Eğlen dur bakalım kalmasın deyi Bühtan eder **karameti** kâr sayar" (Sefil Ali) Çevik, 2007: 214
karamık (1) İri, kahverengi göz (Çr.). "**Karamık** gözlü yarım / Sana gelirim akşam" Ertekin, 2006: 74
karamık (2) Saçma büyüklüğünde meyveleri olan bir bitki, çalı (Alacahüyük-Al.; Evcı-Bo.). "**Karamığın** alına / Kuşlar konar dalına." Gösterir, 2011: 84
karamuk → Karamık (1) (Çr.).
karanfil Bir çeşit iğne oyası (Çr.).
karanfilli Bir halk oyunu (Al.).
karangımak Hava kararmak (Çr.).

karanmak → Karanmak (İs.).
karaoğlan Yastık kılıflarına ya da yatak örtülerinin kıyısına işlenen bir tür el nakışı (Çr.).
karartı Beden, varlık (insan için) (Çr.). "Karartısı kaybolasıcıl!"
Ayhan, 2002: 236
karasaban Toprak sürmekte kullanılan basit saban (Beydili, Bütet, Düdükçük, Sarimbey-Çr.). "Niye attı şu ipeçber tırpanı / Kara kağı ile **kara sabanı**" (Türkmenoğlu)
Özgür, 2002: 105
karasalkın Ulusça ödenilen vergi (Çr.). "Sen heriflere sövünce biz **kara salğından** kurtulduk mu?"
Tahir, 2006: 253
karavit Taranan yünün kiri, çöpü (Çr.).
karayağız Esmer (Çalyayla, Eski-kin-Çr.). "Ablak, **kara yağız** yüzünde inadına çatık kaşları..."
Tahir, 2006: 49
karayanık İnsan vücudunda kabarcıklar biçiminde beliren hastalık (İs.).
kara yapı Çamurla örülmüş, çamurla sıvanmış yapı (Aşağıfındıklı-Su.; Eski-kin, İsmailköy-Çr.). "Üzeri çorak toprak **kara yapı** denen cinstendi." Güven, 2013: 147
karayapıldak Başak tutmamış ekin (Bo.).
karayazı 1. Ölüm (Çr.). 2. Üzüntü, sıkıntı (Çr.).
kara yer Mezar, gömüt, sin (Do.; Oğ.; İsmailköy-Çr.). "Boyun posun **kara yerlere** gelsin." Oğuz, 2007a: 58
karçanlamak → Karçınlamak (Çr.).
karç etmek Kapı açılırken ses çıkarmak (Çr.).
karçınlamak Karların üstünün buz tutmaksı (Çr.). "Karın üstüne yağmur tiseledi sonra da dondu, yollar

karçınladı." Tdk, 1993: 4535
karççeği Kasımpatı (Çr.).
karçunlamak → Karçınlamak (Çr.).
kardak 1 Büzük (Çr.). "Kardak di-kiş." Tdk, 1993: 4535
2. Eğri, bozuk (Su.). "Kardak meyve ağaçları çatırtılarla eğilip bükülüyor, sonunda kırılarak yere seriliyordu." Sarıyüce, 2004: 31
kardamak Çürümek, içi boşalmak (Evcı-Çr.). "Yarık yarık olmuş, **kardamış**, boşalmış gövdelerinin içinden insanlar kolaylıkla geçirdi."
Sarıyüce, 2006: 55
kardaş Kardeş (İsahacı, Koçhisar-Al.; Sarayköy-Ba.; Kalecik-Me.; Oğlaközü-Su.; Sarimbey-Çr.). "Hepimiz bir anadan bir babadan olma **kardaş** gibiydik." Sarıyüce, 2004: 271
kardı Pazarda çok bol bulunan mal (İs.).
karevle Ökçesiz ayakkabı, yemeni (Su.).
kargabardağı Tarlalarda biten, pis kokulu, üzerinde meyveleri olan bir yaban otu (Çr.).
kargaburnu Kapı mandalı (Çr.).
kargadüvleği Bağlarda biten kısa boylu, kötü kokulu bir ot; ebucehil karpuzu (Çalyayla-Çr.).
kargamak İlenmek, beddua etmek (Kalecikkaya-Al.; Os.).
kargın Çok, bol (Çr.).
Kargı pazarı Cuma günü (Bademce-Ka.).
karı Kadın (Çr.). "Karı milletinin, yetmiş derde deva olduğuna şimdî inandım." Tahir, 2006: 27
karıcı Çapkın erkek (Os.; Çr.). "Karıcılığı da rahmetli Başıbozuk Paşası Dilaver Ağa'dan baskın."
Tahir, 2006: 58
karık Bağ ya da bahçelerde sebze ekmek için ayrılan bölümler, evlek (Alacahöyük-Al.; İs.; Eski-kin,

Gökköy, Tatar-Çr.). “Bağa girdim de-
pilmış / **Karıkları** ekilmiş”

Çağıl, 2013: 9

karıklamak Benzer nesnelere
birbirine karıştırmak (Çr.).

karıklı 1. Buğday, arpa, çavdar
karışımı (İs., Os.). 2. Birbirine
karışmış, karışık (Çr.).

karıkmak (1) İyileşme evresin-
deki hastalığın birden artması
(Çr.).

karıkmak (2) Malların çoklu-
ğundan satışın durgunlaşması
(Çr.).

karıkmak (3) Önüne engel gelen
suyun geriye doğru birikmesi
(Çr.).

karılar pazarı Kadınların öteberi
sattıkları yer (Çr.). “Çorum’un **ka-
rılar pazarına** çökersiniz.”

Tahir, 2006: 306

karılmak Hayvanların çiftleşme-
si (Çr.).

karım Bağın üst yanına kazılan,
yağmur sularını biriktirmeye
yarayan uzun çukur, ark (İs.).

karımak (1) → **Karıkmak (1)**
(Çr.).

karımak (2) Yaşlanmak, ihtiyar-
lamak (kadın için) (Çr.).

karın İşkembe (Çalyayla-Çr.).

karımalı Gurursuz, niteliksiz
(Dutçakallı-Çr.).

karıncalı dırnak Çivi tutmayan,
çürümüş, at, eşek gibi hayvan
tırnağı (Çr.).

karıncamak Boğazın gıcıklan-
ması (İs.).

karmaç 1. Saman, toprak, su ka-
rışımı çamur (Kızılhamza-Or.).

2. Taş ya da kerpiç evlere yapı-
lan toprak sıva (Kızılhamza-Or.).

karmak (1) → **Karamak** (Serban-
Çr.) “Akıllı adamlar birbirin **karmaz**

İkisi bir yerde bir saat durmaz”

Koçak, 1980: 340

karmak (2) **Karıştırmak** (İs.; Mis-
lerovacığı, Sarimbey-Çr.). “Sevenler
sevgiyi tatsın istedim / Kin ile kibiri
karıp gittiler” Koygun, 2002: 33

karmakudal Karmakarışık (İs.).

karmalamak Tavanı kireç ya da
çamurla kaplamak (İs.).

karman çorman Karmakarışık
(Haydar-Al.; Evci-Bo.; Dutçakallı-
Çr.). “Kuşlar birdenbire **karman çor-
man** havalanıverdi.”

Sarıyüce, 2006: 47

karımık At ya da sığırlarda arka
bacaklar ile karın arasındaki
yer (Çr.). “Hayvanın **karımığına** düрте
düрте yara yapmışlar.”

Tdk, 1993: 2665

karnefil **Karanfil** (Çr.). “**Karnefil**
ekme ile / Ne olur bakma ile”

Ertekin, 2006: 69

karını almamak Kıskanmak, çe-
kememek (Çr.).

karını burmak Midenin, bağır-
sağın sancılanması (Çr.).

karını burnunda Doğum yapma
günü yaklaşmış kadın (Dutçakallı-
Çr.). “**Karını burnunda**, bugün ya-
rın hemen.” Yoksul, 2013: 429

karınıkada İlenç (Çr.).

karını katılmak Yüreği sıkışmak
(Çr.).

karoğla Gece kadınların yatakla-
rı üzerine abandığı sanılan peri
(Çr.).

karpuz kollu fistan Kolları dir-
seğe kadar dar, dirseklerle omuz
arası bol bir giysi (Çr.).

karırık Tahtadan yapılmış oturak
(Dutçakallı-Çr.).

karsalamak (1) Bitkiyi soğuk
vurmak (İs.).

karsalamak (2) Kötülük ya da
hastalık geçirmek (Çr.).

karsalamak (3) Yağda biraz kı-zartmak, haşlamak (İs.).
karsamba Evde kalabalık yapan gereksiz eşya (Su.).
karsamba yapmak Evlendirmek (Çr.).
karşıcı Gelenleri karşılayan kim-se, karşılayıcı (Çr.).
kartal (1) Patates (Su.).
kartal (2) Yaşlı erkek manda (Ba-yat-İs.).
kartal (3) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
kartopu (1) Kola bilezik gibi ta-kılan bir takı; ığıl ığıl (Çr.).
kartopu (2) Patates (Büyükhırka-Al.).
kasaburuk Ayakkabılara çivi çakmak için kullanılan ucu bizli bir çeşit araç (Çr.).
kasaltu Selin getirdiği kum, çöp, birikinti, mil (Su.).
kasar Giysileri, dokuma iplikle-rini ağartmak için kireç kayma-ğına yatırma işlemi (Çr.).
kaşgı Başı ya da beli sıkıştırmak için sarılan bağ (Çr.).
kaskalak Kendini beğenmiş, çevresine caka satan, övünen (Çr.).
kasmak Kandırmak, aldatmak (Gökçam-Su.).
kasput Kağnı tekeri (Os.).
kastal Çeşme (Çr.).
kaş (1) Duvar, duvarın üstü (Sa-tıyüzü-İs.).
kaş (2) Semerin iki yanındaki ağaçlar (Çr.). "Her birinin eyer ka-şında üçer, dörder salavatlı kılıç ası-lı..." Tahir, 2008: 20
kaş (3) Tepe, dağ (Bayat-İs.; Gölet-Ka.).
kaş (4) Bağ, bahçe, çeltik tarlası gibi yerlerde toprak yıgarak ya-

pılan sınır, set (Ka.). "Çeltik tarla-sında ot alırken, tarla sahibi kaşlarda gezinir." Dbk, 2003: 84

kaşak Balı alınmış petek (Ka.).
kaşboyu Tepe, dağ (Ka.).
kaşık çalımı Ortalığın kararmaya başladığı, akşam yemeği zama-nı (İs.).
kaşık kalıbı Bacakları bitiştirip bir yana bükerek yere oturma biçimi (Çr.). "On gişilik sufra kaşık kalıbı oturuşla onbeş gişiyi alıyor." Tdk, 1993: 4537
kaşık sapı Çorum'un yerel do-kuması kenefinin bir çeşidi (Çr.).
kaşka 1. Hayvanların alındaki beyazlık, ak leke (Çr.). 2. Alnı beyaz lekeli olan hayvan (Çr.). "Alaca pazarından bir koşum comba almış. Alnında kaşkası var birinin." Gümüş, 1977: 101
kaşmer Güldürücü, şakacı, mas-kara (Çr.).
kaştarmak Yönetmek, kayır-mak, korumak, bakmak (Ka.).
katık 1. Yağsız, süzme yoğurt, torba yoğurdu (Beydili, Çalyayla, Göcenovacıği-Çr.). "Katık torbasının ağzını açıp bir hapaz aldım." Çorumlu, 2009: 1653
2. Ayran (Al.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.).
katık çorbası → Katıklaş (Çr.).
katıklamak (1) Çorbayı yoğurt-lamak (İs.).
katıklamak (2) Eşcinsi ile cinsel ilişkide bulunmak (erkek için) (Çr.).
katıklaş Sulandırılmış yoğurdun içine yarma, un, nohut konulup karıştırılarak pişirilen bir çeşit çorba (Kıcılı-Al.; Çr.).
katıklı Birbirine karışmış, karı-

- şık (Çr.).
- katıklı aş** Yoğurtlu bulgur ya da yarmadan yapılan çorba (İs.; Dutçakallı-Çr.). “Karnı **katıklı aş** görmesin.” Türkoğlu, 2007: 197
- katıntı** Sürüye dışardan katılan hayvan (Çr.).
- katı pek** Çok fazla konuşmak (Çr.).
- katır** Altı nalçalı, kabarıklı, arkası dik olan kaba ayakkabı (Çr.).
- katsert** Kırıcı, sert biçimde konuşma (Çr.).
- katmer** 1. Arasına kaymak ya da yağ sürülerek katlanmış yufka ekmeği (Gökköy-Çr.). 2. Açıldığında kat kat olan bir tür börek (Os.; Beydili, Büyükgülücek, Güvenli-Çr.). “**Katmer**, mayalı, börek, yanık yapılırdı sahurda.” Özçatalbaş, 2002: 23
- kav (1)** Ağaçlarda oluşan, ateş yakmak için kullanılan mantar (Beydili, Sarimbey-Çr.). “Sigarasını **kav**la yaktı.” Güven, 2013: 190
- kav (2)** Yeğni (Çr.). “**Kav** gibi kuru, ipek gibi ince meşin, içinde bir şey varmış gibi ağırdı.” Tahir, 2004: 17
- kav (3)** Yılanın değiştirdiği deri, yılan gömleği (Çr.). “Yılan **kav**ı bile bazen derde derman olur.” Yoksul, 2013: 655
- kavara** Yel, gaz (Çr.). “Oğlan sözün **kavara** / Gezme böyle avara” Gösterir, 2011: 87
- kavaracı** Gaz çıkararak, yellenen kimse (Çr.).
- kavası yenli** Kadınların giydiği üç etek entarinin bir çeşidi (Çr.).
- kavat** 1. Yolsuz birleşmelerde aracılık eden erkek (Çr.). 2. Karısının hoppelik yapmasına göz yuman koca (Çr.). “Telli kurşunlara gelesice **kavat**?” Tahir, 2006: 15
- kavata** İki gözülü, yassı ekmeğin sepeti (Çr.).
- kavbek** Hamam bohçası (Çr.).
- kavga kaşağısı** Kavga çıkartmak için olanca yeteneğini öne çıkarıp kavganın sürüp gitmesini sağlayan kimse (Os.). “**Kavga kaşağısı** gibi arayı bozup durma.” Yoksul, 2013: 433
- kavgaya tırmık çekmek** Ortam uygun olmamasına karşın kavga nedenlerini izlemek (Os.).
- kavız** Tahıl kabuğu (Çr.).
- kavlağan** Bir çeşit çınar ağacı (Çr.).
- kavlak** Çıplak, soyulmuş, kabuğu kalkmış (Çr.).
- kavlamak** Soyunmak (Göcenovacı-Çr.). “Ben de kapiya gittim, **kavladım**.” Çorumlu, 2009: 1655
- kavlatmak** Bir tabakayı altındaki tabakadan ayırmak (Çr.).
- kavlık** Eskiden çakmakta yakılan kavları koymaya yarayan, kese biçiminde yapılmış deri kap (Çr.).
- kavrak** Ateş, yel, güneş etkisiyle kuruyan bitki, kavruk (Çr.).
- kavralamak** İki elle bir şeye sarılıp tutmak, kavramak (Çr.).
- kavram** Tutam (Çr.).
- kavramak** Orakla ekin biçmek (Çr.).
- kavruk** Nişastası az olan buğday (İs.).
- kavsak** Buğday, arpa kepeği ya da dış kabuğu (Çr.).
- kavsara** İnce tahtalardan yapılan üzüm sepeti (İshacı, Kıcılı-Al.; Su.). “**Kavsara**da ak üzüm / Yüzüne değsin yüzüm” Gösterir, 2011: 227
- kavşıt** 1. → Kavşut (Su.). 2. Ek, bitişik yer (Alembeyli-Su.).
- kavşurmak** Elleri göğüste birleştirip saygıyla durmak (Sarimbey-

Çr.). "Selam ver de selamını alayım / El **kavşurup** divanında durayım"
(Deli Boran) Ercan, 1991: 189

kavşut İki suyun, iki yolun birleştiği yer, kavşak (Çr.).

kavuk İnsanların ya da hayvanların sidik torbası (İs.).

kavum Akraba (Yazır-Bo.; Eskiakin-Çr.). "**Kavumdan**, hımsından ölen var mıdır / Söylen hele bizim köyden ne haber?" Kurtoğlu, 1994: 31

kavurğa Ateşte kavrulmuş tahıl (Kıcılı-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Gökköy, Sarimbey-Çr.). "Önümüz **kavurğa** kavuruyo, arkamız harman savuruyo."
Gürsel, 1997: 258

kavuşlak Mor renkli yaban menekşesi (Çıkrık-Çr.).

kavuz İç tutmamış çürük buğday, kapçıklı tane (Su.). "Kuruyup **kavuz**a döner bu meretler."
Sarıyüce, 2004: 154

kay Fırtına (Çr.).

kâyâ Muhtar (Su.; Eskiakin-Çr.). "Atı gezdir de, yine **kâyânın** oğlu ol."
Kerman, 1997: 33

kayak Mahalle (Maksutlu-Ka.).

kayancak Tepenin eğimli yeri (Çr.). "**Kayancağa** gittik öllük getirdik." Tdk, 1993: 4539

kayar (1) Birinin eski kusurlarını, suçlarını yüzüne vurma (Çr.).

kayar (2) Hayvanın eski nallarının çivilerini değiştirme işlemi (Çr.). "Atın nalını **kayar** yaptırđım."
Tdk, 1993: 2697

kayar (3) Tahılın taşını ayırmak için bol suyla çalkalayıp bir kaptan başka bir kaba aktarma işlemi (Çr.).

kayarlamak Hayvanın eski nallarını onarmak, eski nalın çivilerini yenilemek (Çr.).

kayde Kural (Çr.). "Hiç **kaydeyi** bozmazlar / Şu Çorum'un kızları"
Ertekin, 2006: 105

kaydelemek 1. Kendine özen göstermek (Çr.). 2. Salınarak yürümek (Çr.).

kaydelenme Nazlanma, cilvelenme (Çr.).

kaydırak Sac üzerinde pişirilen bir çeşit çörek (Çr.).

kaydırma İnci işli kadın fesi (Su.).

kayfe 1. Kahve (Al.; Dutçakallı-Çr.). 2. Kahvehane (Çr.).

kayferengi Kahverengi (Al.).

kaygana Tepside yapılan, iki yüzü de kızartılıp üzerine pekmez sürülen bir çeşit omlet (Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). "İtin aklı olsa **kayganadan** pay ummaz."
Türkoğlu, 2007: 164

kayhık Kalkık, üst kısmı eğri (Su.).

kayı Fırtına (Çr.).

kayım Sağlam (Eskiyapar, İshacı, Kıcılı-Al.). "Ocağın başında tapanı yapmış / Okunu tutağını **kayımca** çakmış" Arısoy, 1970: 91

kayınçı Kocaya göre eşinin erkek kardeşi, kayınbirader (Çr.).

kayış (1) İki küme oyuncunun diğerlerini ellerinden tutarak kendi alanlarına çekmeye çalıştığı bir çocuk oyunu (Çr.). "En az dört kişiyle oynanan **kayış** oyununda ilk olarak oyuncular iki gruba ayrılırlar."
Oğuz, 2006b: 36

kayış (2) Kemer (Göcenovacığr-Çr.). "**Kayış** çok sıktırılmış olmalıym ki tazi vingirdeyüb yerleri koklayarak köye doğru gidiyordu."
Çorumlu, 2009: 1650

kayışmak Kaymak (Çr.). "Gidelim çocuklar buz **kayışalım**."
Tdk, 1993: 4540

kayıt Pencere çerçevesi (Çitli-Me.; Dereyazıcı-Al.).

kayıt görmek Hazırlanmak (Çr.).

kaykılmak 1. Ağrı ya da başka nedenlerle kambur olmak (Çr.).
2. Kamburluğunu gizlemeye çalışarak yürümek (Çr.).
3. Abartılı bir şekilde geriye doğru yaslanmak (Külah-Al.; Çr.).
4. Ölmek (Külah-Al.). "Arka ayakları kaydı, **arkaya kayıldı**."

Güven, 2013: 199

Kaykışmak 1. → Kaykılmak 1 (Çr.). 2. → Kaykılmak 2 (Çr.).

kaylak Üç yaşındaki deve yavrusu (Çr.).

kayma Kağıt para (Çr.). "Yoksa Veli Paşa hanında mı yatacaksın yarım **kaymaya** kıyıp?.." Tahir, 2004: 58

kaymacık Para (Çr.).

kaymak Bir kabı ya da odayı ağzına kadar doldurmak, yığmak (Çr.).

kayme Kağıt para (Evcı-Bo.; Su.). "Benim on sekiz **kaymem** yok." Sarıyüce, 2004: 179

kaynak Eğlendirici, neşeli kimse (İs.).

kaynana Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

kaynanadili Bir çeşit kaktüs (Çr.).

kaynanan seviyor Yemek yenirken gelenlere söylenen bir söz (Çr.).

kaynatma (1) 1. Bulgur yapmak için kaynatılmış buğday (Çr.).

2. Buğday, nohut, fasulye tanelerini suda kaynatarak yapılan yiyecek (Ovakarapınar-Çr.). "**Kaynatma**, çerez, mayalı yer, eğlenirlerdi..." Özçatalbaş, 2002: 43

kaynatma (2) Küçük, kulpsuz çamaşır kazanı (İs.).

kaypak (1) Kaygan (Sarimbey-Çr.). "Bugün benim dilin **kaypak** günüdür Çözülükçe çözüldü hakim bey"

Çimen, 2000: 69

kaypak (2) Sözüden dönen, dö-

nek (Çr.).

kaypak (3) Üçgen biçiminde, kıymalı ya da peynirli mantı; kaypak aşısı (Os.; Beydili, Çalica-Çr.). "Yâre **kaypak** pişirdim / Börtüp suyun taşırdım" Aytekin, 2003: 176

kaypancak Kaygan (Çr.).

kaypancalık Kaygan (Çr.).

kayıtmak Elinden düşürmek (Çr.).

kaypmak Düşmek (Çr.).

kayrak Yassı, düz, tabaka halindeki taş (Su.). "Yalnız bir kıyıda oldukça geniş boz bir **kayrak** taşı durmaktaydı." Sarıyüce, 2004: 251

kaysak 1. Yara, çıban kabuğu (Oğlaközü-Su.). 2. Sıvıların üzerinde havanın etkisiyle kalınlaşmış tabaka, bar, kaymak (İs.).

kaysaklanmak Yaranın ya da yemeğin üstünün koyulaşması, kabuk oluşması (Kılcılı-Al.; OvakarapınarÇr.).

kayu Fırtına (Çr.).

kazağaç 1. → Kazağı (Çr.).

2. → Kazımık 2 (Çr.).

kazağı Tekneden hamur kazımaya yarayan demir araç (Kuzuluk-İs.).

kazak Sakal bırakmamış orta yaşlı adam (İs.).

kazalmak Dik durmak, başı arkaya atıp göğsünü germek (Su.).

kazankara Kırılardan toplanarak yenen bir çeşit ot (Kamışlı-Su.).

kazayağı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

kazeki İşlemeli çuhadan yapılmış kısa ceket (Me.).

kazgıç 1. Belin, küreğin çamurlarını kazımaya yarayan ucu demirli sopa, sıyrığı (Çr.). 2. Bitki kökü çıkarmaya yarayan ucu

sivriltilmiş sopa (Çalyayla-Çr.).
"Ya çiğdem çıkar ya da **kazgıç** kırılır." Yoksul, 2013: 631

kazguç → Kazgıç 2 (Gökçam-Su.).
"Elimde eşmek için bir **kazguç** / Çekerim ciğerime o temiz havayı."
Sağmen, 2009: 164

kazıklamak Arsayı bölümlere ayırmak, parsellemek (Çr.).

kazıl Keçi kılından yapılmış ip (İs.; Çr.). "Yünün öteki kısmı **kazıl** hanelerde ip, çuval oluyor."
www.evvelzamanda.blogspot.com

kazımık 1. → Kazağı (Çr.).
2. Sabanın çamurunu kazımaya yarayan araç (Çr.).

kazınık → Kazımık 2 (Çr.).

kebe Kaba kumaştan yapılan palto, aba (Çr.). "Habeci **kebeci** arada ben neci." Yoksul, 2013: 352

kebek Kireçli, killi toprak (Çr.).

kecim → Kecin (Çıkık-Çr.).

kecin Keten işlenirken ilk çıkan kaba, kılçıklı lifler, kıtık (Kızılla-Me.; Kızıllamza-Or.).

kecine kecine İnadına inadına (Bademce-Ka.).

keçi Plastik şişeye sopa fırlatılarak oynanan, yenilen oyuncunun ötekini sırtında taşıdığı bir çocuk oyunu (Çr.). "**Keçi** oyununa başlarken ilk olarak yere plastik bir şişe konulur." Oğuz, 2006b: 18

keçik (1) Başörtüsünün uçlarını çene altından geçirip tepede bağlama biçimi (Su.). "Evin içinde şu **keçiğinen** oturma deyi nâdar söyledim." Kerman, 1997: 22

keçik (2) Keçiden çıkan aşık (Çr.). "Bunların en iyisi **keçik** cinsinden büyük aşıklardan olur."
Çorumlu, 2009: 589

keçi kulağı Çayırardan toplanıp yenen bir çeşit ot (Kamışlı-Su.).

kedibalı Badem, erik, kayısı gibi

ağaçların yenebilen tatlımsı reçinesi (Çalyayla, Ovakarapınar, Tolamehmet-Çr.). "**Kedi ballarıyla** karnımı doyurdum." Yoksul, 2013: 437

kediden çıkan sıçan avlıyı Şimdik çocuklar her şeyi biliyor anlamında deyim (Bademce-Ka.).

kedilik Ocak içi (Çr.).

kedimemesi Koltuk altında çıkan çıban (Çr.).

kediyolağı Dar, güç geçilebilen yer, delik (Çr.). "**Kedi yolağı** arıyor kaçmaya." Çorumlu, 2009: 1071

keeli Gayrı, sonra (Su.).

kēf (1) Keyif (Su.).

kef (2) Kürede kaynamakta olan pekmezin köpüğü (Os.; Ovakarapınar-Çr.). "Bugün pekmez kaynattım **Kefini** alıp attım" Aytekin, 2003: 43

kefalı Aşığın baş parmakla işaret parmağı arasında tutulan çukur, girintili yüzü (Çr.).

kefil kefil solumak Derin derin, tez tez solumak (Göcenovacı-Çr.). "Tazi dilini bir karış ağzından dışarı çıkarmış **kefil kefil soluyor**."
Çorumlu, 2009: 1651

kefiye Başörtüsü (Su.).

keh 1. Kenar, köşe, uç (Su.).
2. Dağların en yüksek noktası, doruk (Ovasaray-Çr.). 3. Dağ sırtları (Cayan-Su.).

kehel İştten kaçan, tembel (Çr.).

kehil kehil solumak Çok yorulurak güç soluk almak (Çr.).

kehlemek Kıyı, köşe yapmak (Çr.). "Ağacı **kehledim**, muntazam bir direk oldu." Tdk, 1993: 4542

kehleşmek Bıçak sırtı gibi incelemek (Su.).

kehten bakan Domuz (Me.).

kehvanı Güzel yemek pişiren aşçı (Dutçakallı-Çr.).

kek Çelme (Çitli-Me.).

kekeç Kekeme, peltek (İs.; Su.; Serban-Çr.). “Herkes hoş gelir **kekeç** söylese / Çünkü tuhaf söyler sözü çocuklar” Koçak, 1980: 367

kekeve Kekeme (Su.).

keki 1. Çamaşır (Çr.). 2. İç giysisi (Çr.).

kekil Alna dökülen kısa saç (Eskiyapar-Al.; Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “**Kekil** kesti neyleyim / Gönül küstü neyleyim” Barışcan, 2001 :35

kekitmek Saptırmak, yönünü de-
ğiştirmek (Çr.).

keklik Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

keklik burnu Turuncu renk (Çr.). “Gelinlerin **keklik burnu** rengineki kınalı el, parmakları ile...”

Çorumlu, 2009: 1269

kekre Buruk tat (Evcı-Bo.; İs.). “Acı mı? **Kekre** mi? Tatlı mı?”

Sarıyüce, 2006: 51

keksime Meyve ya da gıdanın ta-
dının kaçması (Su.).

kekül Kakül (İkipınar-İs.). “**Kekülle-**
rim gozümün öne gelüdü.”

Abaz, 2004: 124

kek vermek Çelme takmak (Çr.).
“Güreşte **kek** verilir mi?”

Tdk, 1993: 4543

kelābaba Akbaba (Çr.).

kelata Yaramaz, söz dinlemez
(Çr.).

kelbetin Kerpeten (Çalyayla-Çr.).

kelçime Üstü hafif toprakla örtü-
lü taşlı alan (İbik-İs.; Me.).

kele (1) "Ayol, hey, yahu, aman"
anlamında ünlem (Çopraşık, İsa-
hacı-Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Gökköy-
Çr.). “Başımızdan gaza geçti / **Kele**
kızlar duydunuz mu” Arısoy, 1970: 76

kele (2) Güzel, iyi (Al.). “**Kele** gelin
ne diyor? “Tdk, 1993:2725

kelebe Dokuma aygıtında ipliği
masuraya sarmaya yarayan
araç, çıkırık (İs.).

kelek (1) 1. Olmamış meyve
(Os.). 2. Ham kavun (Ka.; Os., Su.;
İsmailköy-Çr.). “Un edip kaç kerre
verdi eleğe / Muhtaç etti bazen acı **ke-**
leğe” Ercan, 1997: 78

kelek (2) Tüysüz genç, eşcinsel
(Çr.).

kelem Lahana (Kıcılı-Al.; Su.; Acı-
pınar, Çalyayla, Eskiköy, Gökköy-
Çr.). “Bayıra **kelem** ekim / Dert ile
elem ekim” Gösterir, 2011: 219

kelep İplik çilesi (Ikipınar-İs.). “Dağ-
ları dolap ettim / İpliği **kelep** ettim”
Gösterir, 2011: 219

kelepir Asma filizi (Çr.).

keleplemek İpi çile yapmak (İs.).

kelermek Karşı gelmek, diklen-
mek (Çalyayla-Çr.).

keleş 1. Güzel, yakışıklı insan
(İs.). 2. Görkemli, gösterişli
(Su.). “Köroğlu’nun yedi yüz **kele-**
şine bile değışmem!”

Tahir, 2004: 365

keleş yenli Kadınların giydiği
üç etek entarinin bir çeşidi (Çr.).

kelete (1) Ayakkabı çekeceği
(Çr.).

kelete (2) 1. Hemen kullanılmak
için öğütülen az ölçüde buğday,
tahıl (İncesu-Su.). 2. Unun artığı
(Çr.). “**Kelete** öğünün ola.”

Yoksul, 2013: 439

kelete (3) Ölçek (Büyükhırka-Al.).
“Değirmene beş **kelete** buğday götür-
düm.” Tdk, 1993: 2730

kelete (4) 1. Önemsiz nesne, ufak
tefek (Çr.). 2 Küçük parça, artık
(Çr.). 3. Önemsiz söz (Çr.). “Bu
kumaş **kelete** kalmıştı, çocuğa yap-
tum.” Tdk, 1993: 4543

keleter Duvara asılan küçük ka-
şık sepeti (Çr.).

kelezidmek Yormak, hırpalamak
(Çıkrık-Çr.).

kelezimek Çok yorulmak (Badem-
ce-Ka.).

kelîği çöplüğe atılmak Sevgisi azalmak (Çr.).

kelik (1) Derme çatma gölgelik, kulübe, bağ evi (Alacahüyük-Al.; Evci-Bo.; Gölet-Ka.; Demirşeyh, Kamışlı-Su.; Palabıyık-Çr.). "Yıkılmak üzere başıma **kelik** / Yaptırıyım desem yoktur metelik" Özgür, 2002: 54

kelik (2) Eski ayakkabı (İs.; Me.).

kelikçi Ayakkabıcı (İs.).

kel kahya İşten anlamadığı halde başkasına iş öğreten (Su.).

kelkız çiçeği Papatya (İs.).

kelle (1) Seyirlik köy oyunu (Al.).

kelle (2) Sirkeli paça (Çr.). "**Kelle**yi çok severim." Tdk, 1993: 4544

kelle (3) Tüyleri temizlenip yenen hayvan kafası (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.). "Sen şu yaşa kadar heç rastladın mı cilette, usturayla **kelle** temizleyene?" Özçatalbaş, 2002: 109

kellecuş Eskiden yapılan bir çeşit yemek (Çr.).

kelle güreşi Köy düğünlerinde yapılan, ödülü sığır kellesi olan güreş (Gökçedoğan, Gököy, Maksudlu-Ka.; İnal-Os.). "**Kelle güreşleri** küçük boylardan başlar." Dbk, s. 75

kelle kırpmak Buğdaylar biçilecek olgunluğa gelmeden önce tek tük sararan arpa ya da buğday başaklarını toplamak (Kavacık-Çr.). "Artık yazı girdik; **kelle kırpar** gene aç kalmak."

Çorumlu, 2009: 1502

kelli Sonra (Çr.). "Tevküllüm istiyom Enver'i dedikten **kelli** akan sular durur." Lâçin, 2007/62: 6

kelp İnkarcı (Dutçakallı-Çr.).

keltek (1) Eski ayakkabı (Çr.).

keltek (2) 1. Saçları dökük, başı yağlı, kirli (Çr.). 2. Kirli, yağlı (fes, şapka gibi başlıklar için) (Çr.). "**Keltek** ağızlı."

Yoksul, 2013: 440

kemçik 1. İnce yüzlü, çirkin kimse (Gökçam-Su.). 2. Doğal olmayan, uygunsuz (Gökçam-Su.).

"O da anlat **kemçiğin** oğlu dedi."

Sağmen, 2009: 120

kemçirmek Sırtlamak (Çiçeklikeller-Su.). "Sidikliğin dursun, tilki gibi **kemçir**." Oğuz, 2007a: 555

keme (1) Çenesi çıkık olan kimse (İs.).

keme (2) Patatese benzeyen, yenilen bir çeşit mantar (Çr.).

kemece → Kemeçe (Çr.).

kemecik Bir çeşit aşık oyunu (Çr.).

kemeçe Sığırdan çıkan, saka olarak kullanılan büyük aşık (Çr.). "Kemeçeler para etmezdi."

Çorumlu, 2009: 589

kemet Hayvan yakalamaya yarayan uzun ip, kement (Çr.).

kemikçil Aşık oyununu çok seven oyuncu (Çr.).

kemire Hayvan gübresi (Beydili, Karadona-Çr.).

kemkirmek Köpeğin havlaması (İs.).

kemlik Fenalık (Çr.). "Gün doğmadan **kemliği** söylenmez."

Yoksul, 2013: 346

kemre Gübre, tezek (Aşağıfındıklı-Su.; Dutçakallı, Eskiokin-Çr.). "Taşır iken **kemreleri** / Gâh kırardım zelve-leri" Kurtoğlu, 1994: 36

kemrişmek Hayvanların birbirinin boynunu ısırarak kaçınması (Çr.).

kemüre Gübre (İs.; Os.).

kemüre kezeği (1) Hayvan pisliğinin kuruğu (Os.).

kemüre kezeği (2) Değersiz, geçersiz söz söyleyen kimse (Os.).

ken (1) Ağaç (Ka.). "Ağaca **ken**, yakaya yen derler Kargı'da."

Dbk, 2003: 134

ken (2) Kin (Serban-Çr.). “Gönülün kırığı yerine gelmez / Aşık olanlar **ken** kibir bilmez” Koçak, 1980: 107

kendilemek İçerlemek, kinlenmek (Su.).

kendimelik Çocukların kendileri için ayırdığı, başkalarına vermediği oyuncak (Çr.). “İyi ses çıkaran düdüğünü kimse başkasına vermez, o **kendimelik**dir.”

Ozulu, 2013: 34

kendirek Bir çeşit ot (Çr.). “Kayalarda **kendirek** / Suyu nerden indirsek?” Aytekin, 2003: 108

kendiriciş Bir çocuk oyunu (Sarılık-Çr.).

kendürük Deriden, çadır bezinden yapılan, hamur tahtasının altına serilen yaygı, sofraya örtüsü (İs.; Ka.; Os.).

kenef Tuvalet (Al.; Os.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Evcioartakışla, Serban-Çr.). “Sarhoşken verilen söz **kenef** yolunda unutulur.” Yoksul, 2013: 557

kenefi İç çamaşırını yapılan yerli dokuma bezi (İs.; Su.).

keneflik Tuvalet (Çopraşık-Al.).

kepeçük 1. Kepece kulaklı (Bademce-Ka.). 2. Küçük yüzlü insan (İs.).

kepeği tükenmek Ölmek (Teslim-Çr.). “**Kepeğin tükenir** su da içmezsin / Hep deryalar senin olsa ne fayda” Ercan, 1991: 63

kepek (1) Demir yaylı tahta kapak, kepenk (Çr.).

kepek (2) Yiyecek, rızık (Çr.).

kepenek (1) Çobanların omuzlarına aldıkları keçeden giysi, aba (Mislerovacıği-Çr.). “**Kepenek** altında er yatar.” Yoksul, 2013: 444

kepenek (2) Davarlarda olan kelebek hastalığı (Ovasaray-Çr.).

kepenek (3) 1. Kelebek (Aşağıfındıklı-Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).

2. Kelebek benzeri küçük kanatlı (Dutçakallı-Çr.).

kepermek (1) Yorulmak, güçsüz kalmak (Çr.). “Senin **kepermiş** oğlan istedi diye, hemen alabilir misin lan imansız?” Güven, 2010: 32

kepermek (2) 1. Yumuşamak, gevşemek (Çr.). 2. Kurumaya başlamak (Çr.). “Elmalar bekletilirse **keperir**.” Tdk, 1993: 4545

kepertmek (1) Dibekte tahıl dövmek (İs.).

kepertmek (2) Meyveleri saklayıp bekleterek yumuşamasına neden olmak (Çr.).

kepertmek (3) Yormak, güçten düşürmek (Çr.).

keperük Suyu çekilmiş meyve (Os.).

kepez (1) Tavukların, kuşların ibiği ya da başındaki uzun tüyler, sorguç (Su.).

kepez (2) Yüksek tepe, dağ (Su.).

kepezimek Çok yorulmak, gücünü kaybetmek (Su.).

kepezli 1. Taranmadığı için birbirine girmiş dolaşık saç (Çr.).

2. Saçları bakımsız kadın (Su.).

kepezli koyun Başında kabarık çok tüy bulunan koyun (Ovasaray-Çr.).

kepi (1) Hamurun üstünde kuruyarak oluşan kabuk (Çr.).

kepi (2) Un elde etmek için değirmen taşlarının arasına konan deri ya da bez parçası (İs.).

kepi (3) 1. Yumuşak, dayanıklı deri parçası (Çr.). 2. Eski ayakkabı parçası (Me.). “Manime mani söyle / Çarığımın **kepsi**”

Ertekin, 2006: 63

kepiç (1) Burnu basık kimse (İs.).

kepiç (2) El değirmenlerinde taş-

ların arasına konarak bulgurun ince ya da kalın olmasını sağlayan, tabaklanmış deri parçası (Çr.).

kepilenmek Hamurun çok durmaktan yüzünün deri gibi kabuk tutması (Çr.). “Hamur dura dura **kepilendi**.” Tdk, 1993: 4545

kepileşmek → **Keptilenmek** (Çr.).

kepir Verimsiz, kıraç toprak (Su.; Eskiakin-Çr.). “**Keper** toprakta kediler bile birbiriyle yarışamaz.” Yoksul, 2013: 444

kepüç Küçük, yukarı kalkık burun (Os.).

kepur Yağmurdan sonra toprağın yapışkan durumu (İbek-Me.).

ker (1) Fazla yağmur nedeniyle tahıllarda görülen sürme hastalığı; rastık (Çr.).

ker (2) Sürme, göz boyası (Çr.). “Kaşın kara **ker** mi var / Al yanakta ter mi var” Ertekin, 2006: 68

ker (3) Yaraya sürülen, yanmış bağ çubuğundan elde edilen yağ (Çr.). “Ellerimi küllü su aldı, biraz çubuk yak da **kerini** yarama çaliverem.” Tdk, 1993: 4546

keraat Daha çok çocuklara söylenen takılma sözü (Os.). “**Keraat** ben sana demedim mi?” Başaran, 1974: 93

kerana → **Kerhana** (Çıkırık-Çr.).

kerat Aşağılık, iğrenç kimse (Çr.).

kerç 1. Gönülllenme, darılma (Os.). 2. Alay, üstü kapalı, dokundurucu söz, nispet (Kızılhamza-Or.; Os.; Su.). “Şu lafi **kercine** söyleme hele.” Tdk, 1993: 4546

kerç etmek Birisini kızdırmak için kasten onun söylediklerinin aksini savunmak (Os.). “**Kerç edip** durma karşıma geçip.” Yoksul, 2013: 445

kerçlenmek Övünmek, nispet yapmak (Çr.).

keremine bırakmak Kendi haline bırakmak (Su.).

kerermek Kafa tutmak (Al.).

kerhana Tuğla kiremit yapılan yer (Çr.). “Dur dedim durmadın **kerhanada**, koy büzüğünü kaynasın tarhanada.” Çorumlu, 2009: 1529

kerhane → **Kerhana** (Su.).

keri (1) Sonra (Su.).

keri (2) Yeni doğmuş eşek sıpası (Su.).

kerilli Gereksiz sözler söyleyen, lüzumsuzluk yapan kişi (Kuşşaray-Çr.).

kerkenek Şapka ya da başka nesnelerin uzantısı (Gökçam-Su.).

kerkez Akbaba (Çr.).

kerkinmek Sapık amaçla birinin arkasına değmek, sürtünmek (Su.; Çr.). “Başı sarıklı hoca, anana **kerkiir** her gece / Yayık.” Gürsel, 1997: 260

kerman Kale (Çr.).

kerme Hayvan gübresi, kemre (Külâh-Al.; Bademce, Gölet-Ka.; Kamışlı-Su.).

kerpiç Çamura saman karıştırılıp kalıp biçiminde kesildikten sonra güneşte kurutulmuş, pişmemiş tuğla (Eskiyapar-Al.; Köseyüp-Me.; Beydili, Eskiakin-Çr.). “Fazla dayanamadı toprak damlı, **kerpiç** duvarlı değirmen.” Sarıyüce, 2004: 33

kerte Derece (Çr.).

kertik Çentik (Çalyayla-Çr.).

kertiş kürtüş Pürüzlü, girintili çikintili (Çr.). “Kayalar **kertüş kürtüş** / Kertüşüne gün düşmüş” Gösterir, 2011: 309

kertlez Dişi dökülmüş yaşlı adam (İs.).

kertme (1) Arabada ağaçtan ya-

pılan, yatağın dayandığı yastık (Dağkuyusu-İs.).

kertme (2) Dağlarda kendilğinden yetişen küçük meyveli armut (Kalecikkaya-Al.).

kes (1) 1. İri saman (İsahacı-Al.; İs.; Os.; Şekerpınar-Su.; Beydili-Çr.). “Bir küllük bulmaz ki yata uzana Önüne doldurun **kesi** samanı” Arısoy, 1970: 99

2. Dövülerek saman yapılan ot (Külâh-Al.).

kes (2) Döner de denilen et yemeği (Kııcılı-Al.; Su.).

kesdek Bir şeyi kaldırmak için altına konulan ağaç destek (İs.).

kesdenkelek Kertenkele (İkipınar-İs.). “Geliyom bahiyom, **kesdenkelek** gibi soluyu.” Abaz, 2004: 123

kes düşmek Utanılacak duruma düşmek (Çr.).

kes (1) Kestirme, kısa yol (Su.). “**Kese** yollardan git hep yolu uzatma.” Yoksul, 2013: 445

kes (2) Ev yönetimi (Su.).

kes (3) Meşin ya da boncuklu bir tür para cüzdanı (Beydili-Çr.).

kesecek 1. Meşin kesmekte kullanılan kunduracı aracı (Çr.).

2. Hamur kesmeye yarayan yassı demir araç (Çr.).

kes (1) Erkek aile reisi (Su.).

kesegen 1. Fare (Sarimbey-Çr.). “Fareye **kesegen**, hindiye culuk / ... / Di-yeni görürsen Çorumludur o”

Gösterir, 2014: 79

2. Sebze fidelerinin kökünü kesen uzunca bir böcek (Çalyayla-Çr.).

kesek 1. Belin ya da çapanın çıkardığı sıkışmış kuru, iri toprak parçası (Evcı-Bo.). 2. Bütünün parçaları, parça (Dutçakallı-Çr.). “Birbiri ardınca düşen damlalar, **kesekleri** dağıtıp yumuşatıyor...”

Sarıyüce, 2006: 28

kesekes Kesin olmayarak, şüpheli (Çr.). “Onun ne olduğu bilinmez. Ne Sünni ne Kızılbaş **kesekes**dir.”

Tdk, 1993: 2761

kes ekini Savrulmuş buğdayın sonunda kalmış samanlı, kavuzlu, kalitesiz buğday (Çr.).

“**Kes ekini**ni yayhadıydım, yarısı gavuza gitti.” Kerman, 1997: 22

kesekli Ayran (Al.).

kesel Engel (Me.).

keseltek Takoz (İs.).

kesen Harman yerindeki kalıntıları toplamaya yararayan tahta alet; sıyırıcı (Su.).

kesene Kesinti (Çr.).

keser enseli Sürekli inatçılık yapan kimse (Os.).

keserlemek Engel olmak (Çr.).

keseyen Fare (Bügdüz-Çr.).

kesgeldek Kütükten koparılmış büyük odun parçası (Acıpınar, Çalyayla, Morsümbül-Çr.).

kesgi 1. Hamur kesmeye yarayan yassı demir araç (Çr.). 2. Arı kovanlarından bal almakta kullanılan bir ucu sivri, öteki ucu yassı, kaşığa benzer, bir metre uzunluğunda demir araç (Çr.).

kesgin Keskin (Su.).

kesik Hızlı yürüyemeyen, yorgun (Çr.). “O atı sakın alma **kesiktir**.”

Tdk, 1993: 4547

kesildemek Güçsüz kalmak (Su.).

kesilmek Kaynayan şıranın içindeki pekmez toprağının dibe çökmesi, durulması (Çr.). “Şire **kesildi** mi?” Tdk, 1993: 4548

kesim 1. Değer, eder (Os.). 2. Pazartık (Su.). “Zamane güzeli kesim ister **kesim** / Başımdan sarığım aldı ister fesim” Ercan, 1991: 275

kesime verme Bir işi götürü ver-

- me (Su.).
- kesişmek** Pazarlıkta anlaşmak, uyuşmak (Çr.). “Ben görülecek yerleri gördüm. Bedelini **kesiştim**.” Tahir, 2004: 173
- keskeldek** Kesilen ağacın işe yarayan kısmı (Su.).
- keskenmek** El ile ya da bir şeyle vuracak gibi yapmak, davranmak (İs.; Su.). “Evcrecini **keskenerek**, evreci sokacağım gözünüze, çenenizden alın elinize bindirin ecik.” Gümüş, 1977: 63
- keslemek** İş i yarıda bırakmak, kesmek (Çr.). “Orak biçerken herif **kesledi**.” Tdk, 1993: 4548
- keslik** Saman, sap konulan yer (Çr.).
- kesme hamır** Ev makarnası, erişte (Su.; Büyükgülücek-Çr.).
- kesmek (1)** Çekiştirmek, dedikodusunu yapmak (Su.; Dutçakallı-Çr.). “Kaynanam kara testi / Beni öğluna **kesti**” Türkoğlu, 2007:175
- kesmek (2)** Bırakmak (Su.). “Cuvarayı **kesti**.” Uçakcı, 2006: 368
- kesmik (1)** Savrum sonucu oluşan, içinde buğday taneli baskakların da bulunduğu iri saman yığını (Külah-Al.; Gökköy-Çr.).
- kesmik (2)** Kesilmiş sütün koyu bölümü (Gökköy-Çr.).
- kesmük** Burunda kurumuş sert sümük parçası (Gölet-Ka.). “Elinde burnundan çıkardığı **kesmüğü** ile oynuyordu.” www.golet.tr.gg/
- kestek** 1. Kesilen ağacın toprakta kalan kökü (Çr.). 2. Bir metre-den kısa kesilmiş odun (Kızılhamza-Or.).
- kestenkele** Kertenkele (Bademce-Ka.).
- kestirme** 1. Bir taşım kaynamış sıra (Su.). 2. Kaynayan sütün pıhtılaşmış durumu (Su.).
- kestirmek** Pekmez sırasını kaynattıktan sonra durulmaya bırakmak (Ovakarapınar-Çr.). “Oluktan helkelerle getirdiği sırayı, **kestirmek** üzere leğenlere boşaltıyordu.” Çorumlu, 2009: 1595
- keş (1)** Ağzın yanlarında biriken kir (Çr.). 2. Bulaşık (Su.). “Bırak canım ağzı **keş**linin biri.” Tdk, 1993: 4549
- keş (2)** Yağı alınmış yoğurttan ya da süttten yapılan peynir (Bo.; Çr.).
- keş (3)** Delicoş, kabadayı (Su.).
- keşen** Pirinç tarlalarını düzenlemede kullanılan tırmık (Gölet-Ka.; Çalyayla-Çr.).
- keşermek** Renk salmak (Çr.).
- keşgem** Keşke (Su.).
- keşik (1)** Sıra, nöbet (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Beydilli, Karahisar-Çr.). “Değirmene gelen **keşik** bekler.” Yoksul, 2013: 230
- keşik (2)** Yemeni (Çr.).
- keşinen** Keşik ile, sıra ile (Çr.).
- keşin otu** Daha çok yol kıyılarında yetişen bir bitki (Çalyayla-Çr.).
- keşkek** Dövülmüş buğday, etle pişirilen bir çeşit yemek (Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Ovakarapınar-Çr.). “Yedikçe **keşkeği** madem gasılsa / Hazidirim keyfenisi asılsa” Yoksul, 2011: 88
- keş oyuğu** İnsan biçimi verilerek kurutulmuş katı yoğurt (Çr.).
- keşşik** Eşek sürüsü (Su.).
- ket** Eskiden potin üstüne geçirilerek bağlanan, diz kapağından topuğa dek uzanan kösele tozluk (Çr.).
- kete (1)** Dügünlerde takı dışında getirilen hediyeler (Gölet-Ka.). “Dügün evine **kete** götürdün mü?”

kete (2) Yumurta, yağ katılıp yoğrularak hamurdan yapılan, özel kaplarda pişirilen bir çeşit börek (Çr.). "Naime ona her gün çay ısmarlar, **kete** yedirirdi."

Seyda, 2006: 128

keven Sakız, kitre, zamk çıkarılan, yakacak olarak da kullanılan dikenli bir bitki (İs.).

kevgir Uzun saplı, yayvan, delikli kepçe (Dutçakıllı, Ovakarapınar-Çr.). "Sülük Beyin koca gövdesini **kevgire** çevirmişlerdi."

Tahir, 2004: 325

kevgür Sukabağından yapılan kap (Çalyayla, Çıkık-Çr.).

kevik Hevenk, sepet, pekmez sucuğu gibi şeyleri asmaya yarayan ağaç çengel (Çalyayla-Çr.). "Uçları **kevik** tabir olunan ağaç kısıçlarla birbirine tutturulur."

Çorumlu, 2009: 1344

kevirli Niteliği düşük, en adi (İs-mailköy-Çr.). "**Kevirli** tütünden bir tutam aldı." Güven, 2013: 190

kevlek Kuru mısır sapı (Or.).

kevrankökü Yerelması (Os.).

kevren Yerelması (Os.).

kevük Ağaç dallarını aşağı çekmede kullanılan çatal sopa (Gölet-Ka.).

kevük kesmek Donacak kadar üşümek (Gölet-Ka.). "Dün gece soğuktan kevük kestim."

www.golet.tr.gg/

keyfene Ailede yeme içme işlerine bakan kadın (Su.). "Ağanın **keyfenesine**, karısına göz koymuş."

Uçakçı, 2006b: 200

keyfeni Aşçı (Serban-Çr.). "Selman pak ırbık yeterir / Bir de **keyfeni** oturur" Koçak, 1980: 215

keyik Aba (Çr.). "Oğlan olsa olmasa da çoban giyer **keyiği**, gelin gelse gel-mese de kaynana yayar yayığı."

keykilme Arkaya doğru yaslanma (Su.).

keyli 1. Dolayı, için (Çr.). "Ondan **keyli** darıldım." Tdk, 1993: 2779

2. Başka (Çerkeş-Ba.). 3. Sonra (Çerkeş-Ba.).

keysi yumak Giysi, çamaşır yıkamak (Çr.).

keyveni Aşçı kadın (Su.).

kez Kenar, kıyı (Su.).

kezek → Kesek 1 (İs.; Os.).

kıbal Biçim (giyim kuşam, görünüş için) (Çr.).

kıbde İmrenmek, özenmek (Su.).

"Şu çocuğun zekâsına **kıbde** ediyorum." Tdk, 1993: 2781

kıble Güney (Al.). "İlçenin **kıble** tarafında bulutlar belirirse, orada yoğunlaşırsa yağmur yağacaktır."

Ayhan, 2002: 233

kıbra Su kabı (Çr.). "**Kıbrayı** suya daldırdım / Doldu diye kaldırdım"

Gürsel, 1997: 269

kıbrız Ateşli hastalıklara em olarak kullanılan yüzü pürüzlü, morumsu al, keçiboynuzu çekirdeğine benzeyen bir çeşit boya maddesi (Çr.)

kıcalak Çam kozalağı (İs.).

kıcık (1) Boğazda yanma, gıcık (Çr.).

kıcık (2) Kuyruksuz kıvırcık koyun (Çr.).

kıcılamak (1) Gıcırdamak (Çr.).

kıcılamak (2) Karlı havalardaki aşırı soğuk (İsahacı, Kıcılı-Al.).

"Kardan **kıcılıyor** dağların başı İnsan bırakır mı hiç arkadaşı"

Arısoy, 1970: 75

kıcındırmak Pişman etmek (Çr.).

kıcırdamak Gıcırdamak (İs.).

kıcırım boğmak Zorla yapmak (Ka.).

kıcırım bükme Zorla yapmak

(Ka.).
kırcıkanmak İstememek, çeke-
memek (İs.).
kırcırlı Semiz, şişman (Çr.). "Olan
amma da **kırcırlı** karı ha!"
Tdk, 1993: 4550
kırcıt etmek Kışkırtmak (Çr.).
kıç (1) Arka (Sarimbey-Çr.). "Defe
gelmeyen **kıçını**, davula germe."
Gürsel, 1997: 253
kıç (2) 1. Ayak (İs.; Eskiekin-Çr.).
2. Bacağın diz kapağından aşağı
bölümü (Çr.). "Bizim gelin benden
kaçar, başını örter, **kıçını** açar."
Gürsel, 1997: 251
kıç (3) Bir şeyin ucu (Çr.).
kıçayak Bir çeşit ayakkabı kalıbı
(Çr.). "Yemenilerini **kıçayak** keser-
sem senin ayağına eyi gelir."
Tdk, 1993: 4551
kıçın kıçın Geri geri, arka arka
(Çr.). "Sevincini saklayamamış, cayar
mayar korkusuyla sırtarak **kıçın kıçın**
savuşmaya bakmıştı." Tahir, 2004: 406
kıçkırmak Şölen vermek (Çr.).
"Halit Hoca daha ne vakit bir **kıçkı-**
racaksın?" Tdk, 1993: 4551
kıdık Gerdan, çene altı (Küre-Al.;
Saray-İs.; Hacıhamza-Ka.). "El gör-
meden ağ **kıdıktan** öpmeli / Elin öp-
tüğü yarı nitmeli" Gürsel, 1997: 315
kıdılık Boyuna takılan inci, bon-
cuk dizisi, gerdanlık (Su.).
kıdım Biraz, ufak parça (İs.). "Bir
kıdım çekirdekten kocaman ağaçları
var ediyor." Gümüş, 1977: 5
kıdıman Zamanından önce do-
ğan insan ya da hayvan (Çr.).
kıdım kıdım 1 Az az, küçük kü-
çük (Çr.). "Benim kız yemeği de **kı-**
dım kıdım yer." Tdk, 1993: 4551
2. Ağır ağır, yavaş yavaş (Evcı-
Bo.; İs.). "**Kıdım kıdım**, kanlı terler
dökerek tepeye ulaştık."
Sarıyüce, 2006: 122
kıdış Koyun, keçi kulaklarını

çiğken yiyen kimse (Çr.). "**Kıdış**a
kelle üttüren kulaklarını bulamaz."
Tdk, 1993: 4551

kıfıdak Yavaşça, sessizce (İsma-
ilköy-Çr.). "Yanımdaki gobeller **kıfı-**
dak oturdular." Güven, 2013: 89

kıfıdanak Yavaşça (Göcenovacığı-
Çr.). "Ana kedi kazanı açıyor diye
bağırınca hemen **kıfıdanak** yattım."
Çorumlu, 2009: 1655

kıfıl Kurutulmuş labada çiçeği
(Çr.).

kıfı tutmak İsteklenmek, can-
lanmak (Çr.).

kıf kıf eğilmek Meyve çoklu-
ğundan dalların sarkması, eğil-
mesi (Çr.).

kığı Çalgı (Çr.).

kığıl Koyun, keçi gübresi (Elvan-
çelebi-Me.).

kığıl kığıl etmek Yaltaklık et-
mek, el oğuşturmak (Çr.).

kığılcım Kıvılcım (Göcenovacığı-
Çr.). "Yatakların üstüne düşen **kığıl-**
cımları misafirler söyündürmüye uğ-
raşıyorlar." Çorumlu, 2009: 1656

kığılcım gibi Sürekli, tez (Çr.).
"Kığılcım gibi kapı çalılıyorsun."
Tdk, 1993: 4551

kığırdım günü Arifeden bir gün
önceki gün (Su.).

kığırmak Çağırarak, yollamak
(Çr.).

kığırsak 1. Buruşmuş (Çr.).

2. Ondüleli, kıvrılmış saç (Çr.).

kığış 1. Kışın, nehir ya da çayla-
rın sürüklediği buz parçaları
(Kavşut-Su.). "Delice'den **kığış** akı-
yor." Tdk, 1993: 2790

2. Yaprakları üstünde kurumuş
ağaç dalları (Çr.). 3. Kuruyan
dalların yel estikçe çıkardığı
ses (Çr.).

kığış kığış Buzlu suyun akarken
çıkardığı ses (Çr.).

kığışdamak Yel estikçe kuru yaprakların sürtünerek ses çıkarması, hışırdaması (Çr.).
kığışlamak → Kığışdamak (Çr.).
kığıştak Ucuna birkaç halka takılmış, eşek sürmekte kullanılan kısa değnek (Çr.).
kığıştı → Kığış 2 (Çr.).
kıh Koyun, keçi dışkısı (Su.).
kıhırdak Kuyruk yağının kavurulmuşu (Su.).
kıkırdak Küçük küçük kesilip yağda kızartılarak çorbalara konan hamur (Çr.). "Kıkır kıkır gülmeyinen **kıkırdak** pişmez." Yoksul, 2013: 447
kıkırdamak Kıkır kıkır gülmek (Çr.). "Oğlan bi süre **kıkırdadıktan** sonra, olanı biteni anlatmış anasına." Özçatalbaş, 2002: 134
kık kık kıbak Keklik ötüşü (Çr.).
kıl Keçi kılı (Çitli-Me.).
kılağı Süs, boya, cila (Çr.).
kılağlanmak Süslenmek, boyanmak (Çr.). "Şimdiki kızlar **kılağlanıp** çarşıya çıkıyorlar." Tdk, 1993: 4551
kılan Tüyü bozulmuş, kılı çoğalmış tiftik keçi (Çr.).
kılanı → Kılan (Çr.).
kılaptan (1) İşleme yapmada kullanılan altın tel (Çr.).
kılaptan (2) Süslü, giyimli kuşamlı (Çr.).
kılav Süs, boya, cila (Çr.).
kılavlamak Keskinletmek, bilemek (İs.).
kılavlanmak Süslenmek, boyanmak (Çr.).
kılavlı Keskin (İs.).
kılavuz Dünürlüğü bozmak için oğlana, dünür gidilecek kıza ilişkin olumsuz telkinlerde bulunan kimse (Çr.). "Bu **kılavuzlar**

oğlanın yanına sokulurlar..." Çorumlu, 2009: 80
kılcan İnce, gelişmemiş, zayıf (Çalyayla-Çr.).
kılçık atmak Bozmak (Çr.). "Elin dünürlük işine **kılçık atma**." Yoksul, 2013: 280
kıldır Sürekli, arka arkaya (İs.). "Kıldır **kıldır** sürüdü." Tdk, 1993: 2795
kıldırdamak 1. Gürültü etmek (İs.). 2. Yaltaklanmak (Çr.).
kıldır kıldır Yaltaklanarak (Çr.).
kılıcına koymak Dikdörtgen biçimindeki ağaç, demir, tuğla gibi şeyleri dar olan yüzleri üzerine koymak (İs.).
kılıç Karasabanda okla eneği birleştiren parça (Dutçakallı, Sevin-dikalan-Çr.).
kılıçarı Peteğini sepetin uzunlamasına yapan arı (Çr.).
kılıç kırma Sırtta oluşan ağrıların el almış kişilerce giderilmesi (Bademce-Ka.).
kılık (1) Değişik, özel biçim, yol (İs.).
kılık (2) Resim, fotoğraf (Çr.). "Bugün **kılıkçıya** gittim, kılığımı çek-tirdim." Tdk, 1993: 4552
kılıkçı Fotoğrafçı (Çr.).
kılınmak Yaltaklanmak, boyun eğmek (İs.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Korktuklarına da **kılınıyorlar** / Tecirip eyledim vicdanlarını" Koçak, 1980: 303
kılkuyruk Düzençi, yalancı (Çr.). "Sen bu **kılkuyrukları** mı inletmekte-sin?" Tahir, 2004: 172
kıllama Köylü kızların bellerine bağladıkları yünden yapılmış püsküllü kuşak (Su.).
kille Kâr, kazanç, gelir (Çr.).
killet (1) Azlık, yokluk (Çr.).
killet (2) Kareli ya da yuvarlak

köşe yastığı (İs.).
kıllık Oyunda bozgunculuk yapan, mızıkçı (İs.).
kıltıma Yayık olarak kullanılan küp (Os.).
kımlı 1. Zayıflıktan insana dadanan bit (Bügdüz-Çr.). 2. Ufak su kurdu (Su.).
kımıldak Ağır, yavaş iş yapan kimse (Çr.).
kımlı kımlı Yavaş yavaş, ağır ağır (İs.).
kımlı kımlı kımıldamak İşi ağır, yavaş yapmak (Çr.).
kımkım 1. Ağır ağır konuşan kimse (Çr.). 2. Konuşması iyi anlaşılmayan kimse (Çr.).
kımkım etmek İşi ağır ağır yapmak, oyalanmak (İs.).
kımramak Kımıldamak, kıpırdamak (İs.). "Öteki omzunda yeniden **kırmıyordu** Eyüp."
Gümüş, 1977: 47
kımraşmak Kımıldamak, kıpırdamak (Evcı-Bo.; Serban-Çr.).
"Kımrastıkça her tarafım sızılar
Bir yandan bir yana dönemez oldum"
Koçak, 1980: 327
kınacık Yağmurun çok yağması nedeniyle başakların arasında kalan damlaların oluşturduğu pas rengindeki hastalık (Ovasaray-Çr.).
kına davarı Düğünde, yemek yapılmak üzere süslenerek kız evine götürülen davar (Kıcılı-Al.; Su.).
kınamak Ayıplamak (İs.; Ka.; Me.).
kınaşık Aralık (Me.).
kınbıçağı Kında taşınan bıçak, küçük kama (İs.; Eskiöy-Çr.).
kıncalamak Bilip bilmeden fikir yürütmek (İs.).

kıncalmak Olduğundan başka görünmek, yapmacık davranışlarda bulunmak, gösteriş yapmak (Su.).
kıncıfır 1. Naz, cilve (Çr.). 2. Her şeyi ince ince düşünen, hoş görmeyen (İs.).
kıncıfırlanmak İstemeyerek gönlü yatmak (İs.).
kındap Sicim (Çalyayla-Çr.).
kındım Eğlenti (Me.).
kındıra Bir çeşit kamış (Ka.). "Şu deynosun tarlası / Çeltik değil **kındıra**"
Dbk, 2003:127
kındırı buğday Yeğlenen bir çeşit buğday (Çr.).
kınğılı Soluk alırken boğazından ses çıkan (Çr.).
kınık (1) Kanmış, doymuş, alışkın (Çr.).
kınık (2) Kaynak (İs.).
kınıkmak Kanmak, doymak, alışmak (Çr.).
kınıksımak → Kınıkmak (Çr.).
kınlık Kama, bıçak gibi gereçlere kın yapmak için hazırlanan ağaç, meşin (Çr.).
kınnap Bir ip türü (Al.).
kınnık → Kınlık (Çr.).
kınpıçağı → Kınbıçağı (Çr.).
kıntıma Kıtlık, azlık (Çr.).
kıpçıtmaq (1) 1. Amacı saptırmak (Çr.). 2. Yalan söylemek (Çr.).
kıpçıtmaq (2) Kesmek, koparmak (Çr.). "Kamayı dürtüyorum yoksa, **kıpçıtıyorum** kelleni."
Gümüş, 1977: 47
kıpık Aralık, az açık (Çr.). "Kıpık gözlerine kurban olsunlar senin."
Yoksul, 2013: 448
kıpıktırmak Aradığı kimseyi kalamak, sıkıştırmak (Çr.).

kıpınma Çok hızlı koşma (Al.).

kıpırız Az gelirli, yoksul (Çr.).

kıpıtmak → Kıpıtmak (Çr.).

kıpmak Göz kapaklarını az aralayarak bakmak (Çr.).

kıpra Su tulumu (Çr.).

kıpranmak Davranmak, hareket etmek (Çr.). "**Kıpranma!** Yandın bil! diye bağırdı." Tahir, 2006: 249

kıpraşmak Yavaşıca kımıldamak (Çr.). "Damarları **kıpraşıyor**. Ölmemiş amma can çekişiyor."

Sarıyüce, 2004: 61

kır 1. Gri renk (Çr.). 2. Gri renkli at (Su.). "Kurban olduğum doru kısraqla **kır** kısraqlı!" Sarıyüce, 2004: 296

kıraltı Kırılık, saçtaki aklık (Çr.).

kıramise → Gıramise (Çr.).

kıran (1) Çevre, yakın yerler (Çr.). "Elin geçtiği **kıran**dan sen de geç." Yoksul, 2013: 280

kıran (2) Çok sayıda hayvanın ölümüne yol açan salgın hastalık (Me.; Os.; Dutçakallı-Çr.). "Kırk yıl **kıran** olmuş, eceli gelen ölmüş." Yoksul, 2013: 449

kıran (3) Çoluk çocuk (Göcenovacı-Çr.). "Anam böyle bir şey pişirdiği zaman **kıran**lar beyriniz düşer, canınız çekinir diye iptida birer lokma bize verirdi." Çorumlu, 2009: 1654

kıranmamak Dönmek (Çr.).

kırartı Kırılık, saçtaki aklık (Çr.).

kırba Su kabı (Çr.). "**Kırba**yı suya daldırdım / Doldu diye kaldırdım" Gürsel, 1997: 269

kırbiz → Kıbrız (Çr.).

kırcı 1. Dolu (Su.). 2. Ufak, sert taneli kar (Al.; Yazır-Bo.; Akçalı-Su.). "Kayayı **kırcı** tuttu / Dibini burcu tuttu" Ayhan, 2002: 173

kırç etmek Kapının açılırken ses çıkarmaksı (Çr.).

kırçı Çatı saçaklarını, ağaç dallarını saran buzlar (Eskiyyapar-Al.).

"**Kırçılı** boranlı dağlar aşınca 7 Alın bu nameyi uçun turnalar"

Barişcan, 2001: 126

kırço 1. Kır saçlı insan ya da kır tüylü hayvan (Çr.). 2. Saçı, sakalı ağarmaya başlamış kimse (Çr.).

kırdım Değneklerle oynanan bir çocuk oyunu (Fındıklı-Or.).

kırdırayak Topallayarak yürüyen kimse (İs.).

kırdırmak Göbek atarak oynamak (Çr.).

kırf Çeşitli nedenlerle yere serilmiş, işe yaramayacak duruma gelmiş ekin, sebze meyve (Çıkrık-Çr.).

kırf etmek 1. Koparmak, ezmek, dağıtmak (Çr.). 2. Hastalıktan yatağa düşmek (Çr.).

kırgı Dağ ya da yaylaların yalçın, sarp, keskin yerleri (Alem-beyli-Su.).

kırgın (1) Düşük, aşağı (fiyat bakımından) (İs.). "Son günlerde piyasa **kırgın**." Tdk, 1993: 2822

kırgın (2) Öldürücü hastalık salgını (Çr.). "Anladım, dedi. Kolera dedikleri **kırgın** bu."

Sarıyüce, 2004: 17

kırık (1) Kadınların evlilik dışı ilgi kurduğu erkek sevgili (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Öksüz **kırığa** çıksa / Ay akşamdan doğmuştur"

Gösterir, 2011: 305

kırık (2) Kanı karışık, melez (Eskiekin-Çr.). "Üvendere boyunduruk Öküz koca, dana **kırık**"

Kurtoğlu, 1994: 37

kırık (3) Eşek yavrusu (Gölet-Ka.). **kırık dökük** Ufak tefek iş ya da nesne (Çr.).

kırık düzen Düzensiz (Çr.).

kırık kırtık Ufak tefek, döküntü, işe yaramaz ev eşyası (Çr.).

kırıklanmak → Kırışmak 2 (İs.).
kırıklı İçinde kırık parçaları olan nesne (Çr.). “En eyi pirinç diye aldım, yine **kırıklı** çıktı.”

Tdk, 1993: 4555

kırık yaylı Yürüme özürülü, topal (Os.).

kırıntı Çerez (Çr.).

kırışık Övünen kimse (Çr.).

kırışmak 1. → Gırışmak (Yazır-Bo.; Körkü-Su., Eskiakin, Evcior-takışla-Çr.). 2. Cilvelenmek, kendini beğendirme çabasında olmak (Körkü-Su.). “Kırış güzelim **kırış** / İyalerin beş garış”

Kurtoğlu, 1998: 65

kırıtkan Kendini beğenmiş, mağrur (İs.).

kırıtmacı Başını dikerek gösteriş yapmak, kasılmak (İs.; Os.; Uğ.). “Çingene gelini gibi **kırıtıp** durma.”

Yoksul, 2013: 210

kırkal Hamut, atların hamutu (Al.).

kırkdilim Hayvanların kat kat olan midesi, şirden (İs.).

kırk günlük Mayıs ayında çıkan, kırk günde yetişen bir çeşit bakla (Çalyayla-Çr.).

kırkhaydar Greyder (Al.).

kırkı Koyun kırkacak aygıt (Su.).

kırkı karışmak Bir çocuğun doğumundan kırk gün geçmeden başka bir çocuğun doğması (Çalyayla-Çr.).

kırkır → Kırılak (Çr.).

kırkıt → Kirkit (Su.).

kırklama Doğumdan sonra, anne ile bebeğinin kötü ruhlardan korunacağı inancıyla kırk tane taş kullanılarak yıkanması (Kamışlı-Su.; Çr.). “Bebeğin kırkı çıkınca gelin hanım **kırklarır**.”

Bayram, 2008: 278

kırklı Doğumunun üzerinden kırk gün geçmemiş çocuk; çocuğun annesine de kırklı denir (Çalyayla-Çr.).

kırklık Davar kırkılan büyük makas (Alacahüyük-Al.; Me.; Kamışlı-Su.; Beydili-Çr.). “**Kırklığın** kesmediğine makas neylesin?”

Yoksul, 2013: 450

kırkma (1) Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç, kâkül (İs.). “Yavrum bir şeftali ver / **Kırkma** kekil altından” Ertekin, 2006: 31

kırkma(2) Koyun, keçi gibi hayvanların tüylerini kesme (Kamışlı-Su.; Çr.). “Kırkılmaya **kırkılmaya** keçileri kıl boğdu.” Tahir, 2006: 18

kırılak Geveze, çok konuşan kadın (Çr.).

kırılmak Guruldamak (Göcenovacığ-Çr.). “Biraz sonra karnım **kırılmaya** başladı.” Çorumlu, 2009: 1654

kırılanmak Çok konuşmak, gevezelik etmek (Çr.).

kırılacak Çok konuşurmak (Çr.). “Çekil, onu da **kırılacak**.”

Tdk, 1993: 4555

kırma (1) Bir çeşit av tüfeği (Çr.).

kırma (2) 1. Un kepeği (Çr.).

2. Kırılmış arpa (Beydili-Çr.).

kırma (3) Yeni yapılan evlerin üzerine atılan ağaç, yapı atkısı (Çr.).

kırmızı Domates (Kılcılı-Al.).

kırna Sıska, hastalıktan sararmış kimse (Çr.).

kırnak Güzel kız ya da kadın işçi (Çr.).

kırnav Erkek isteyen kızgın dişi kedi (Ovasaray-Çr.).

kırnava gelmek Dişi kedinin çiftleşmek istemesi (Çr.).

kırnaz 1. Çok zayıf, sıska (Çr.).

2. Hastalıktan sararmış kimse (Çr.).

kırpa Su tulumu (Çr.).
kırpışmak Birbirine sürmek (İs.).
kırpıtmak Hayvanın korkudan kulaklarını dikmesi (İs.).
kırpuk Kısa boylu (Yağcılar-Ka.).
kırr Eşek durdurma ünlemi (Su.).
kırrıklamak El ya da parmakla birinin kalçasına dokunmak (Çr.).
kırt kırt Bıçakla kesilen nesnenin çıkardığı ses (Çr.).
kırtış Çiçek bozuğu yüzlü kimse (Çr.).
kırtlama → Kıtlama (Çr.).
kırtlan Ekin bitmeyen kıraç yer (Bayat-İs.).
kırtık Kırılıp ufalmış parça; sabun artığı (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).
kırtıklı Kenarı girintili çıkıntılı olan (Aşağıfındıklı-Su.).
kısga Kısa (Kalecikkaya-Al.).
kısıq (1) Kol ya da bacadaki oynak yerler (Çr.).
kısıq (2) Köşe, bucak, ara (Çr.).
kısır (1) Bir yıl kuzulamış, ikinci yıl kuzulamamış koyun (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Sürüleri ovalara ağdırdı Kısırlar toplayan tüccarcı geldi" Arısoy, 1970: 103
kısır (2) Bulgur, taze soğan, maydanoz, baharat karışımından oluşan bir tür salata (Haydar-Al.; Su.; Çr.). "Çay kahve, kısır salatası, bir tür gözleme olan yanıç partileri düzenliyor." Sarıyüce, 2004: 190
kısır pısır Dedikodu (Su.). "Kısır pısır, Osman Ağa'nın evini yahmış." Uçakçı, 2006: 219
kıskı Çeki üstüne ya da alın altınaının üstüne bağlanan mor yazma (Çr.). "Çekişi var çimeni / Kıskısı var yemeni" Ertekin, 2006: 39
kıskıcı Aşırı derecede tutumlu (Os.).

kıskılamak İnsan ya da hayvanı kavgaya kışkırtmak (İs.).
kısmık Gözü dar, cimri (Külâh-Al.; Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.).
kısmıkcı Cimri, pinti (Çr.).
kısmık Cimri, pinti (Su.).
kıstı Altınlardan yapılan bir çeşit gerdanlık (İs.). "Kıstıyı mı soruyon; yoksa turaları mı?" Benice, 2002: 115
kışılacak Kümes hayvanlarını kovalamak (Çr.). "Herif elinin tersiyle pencereden gelen iniltiyi kışıldı." Tahir, 2007: 330
kışla Koyun, keçi sürülerinin gecelediği ya da kışın barındıkları kapalı ağıl (İbik-İs.). "Köyün kışlasını bu yıl 250 liraya sattılar." Tdk, 1993: 2846
kışlamak Kümes hayvanlarını kovalamak (Çr.). "Para verip it sürülerini gardiyanlara kışlatmak istemişler." Tahir, 2007: 298
kışla penceresi Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
kış yarısı Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
kıtıl → Kıtıl 1 (Çr.).
kıtım kıtım Küçük küçük, azar azar (Su.).
kıtırılı düğün çorbası Yoğurt, yumurta, un kullanılarak düğünlerde yapılan bir çorba (Çr.).
kıtırpiyos Adi, cimri (Gölet-Ka.). "Bırak şu kıtırpiyosu. Bizi onunla uğraştırma." www.golet.tr.gg/
kıtıl 1. Yatağın, yorganın iç astarını (Turgut-Çr.). 2. Eski yorgan (Çr.). "Ben her şeye razıyım / Kıtıl yorgan olsa da" AYTEKİN, 2003: 15
kıtlama Şekeri ağızda tutarak çay içme (İs.).
kıtmır Kısa boylu kimse (İs.; Akçalı-Su.). "Gerçeklerden alamadım dilimi / Çoğaldı zamanın kıtmır zalimi"

Arız, 2005a: 216
kıtmir Gözü dar, cimri (Dutçakallı-Çr.).
kıvanmak Sevinmek (Su.). “Halil **kıvanarak** düşündü.”
Sarıyüce, 2004: 272
kıvıç İnce çam dalı, çamların iğ-
ne gibi olan yaprakları (Ka.;
Çalyayla-Çr.). “Hasan korudan çok
kıvıç kesmiş.” Tdk, 1993: 2849
kıvıktırmak Gözünü korkutarak
istediğini yaptırmak (Çr.).
kıvıl kıvıl Kaynaşma, canlılık
(Ka.; Su.). “Sokaklar **kıvıl kıvıl** insan
kaynıyordu.” Sarıyüce, 2004: 177
kıvılcım gibi Sürekli, tez (Çr.).
kıvırmak Aşırmak, çalmak (Ka.).
kıvırşak 1. Buruşmuş (Çr.).
2. Ondüleli, kıvrılmış saç (Çr.).
kıvıtmak Kapıyı ya da pencereyi
aralamak (Kulah-Al.).
kıvrak (1) Aceleci (İs.).
kıvrak (2) Çok bükülmüş nesne
iplik, tel (Çr.).
kıvrak gömlek Çok bükülmüş
iplikten dokunmuş dayanıklı
kumaştan yapılan gömlek (Çr.).
kıvrışık Birbirine sarılmış (İs.).
“Sarmaşık, kavakla öyle **kıvrışık** ki
kesmeden aralanmaz.”
Tdk, 1993: 2852
kıvratma Bükülmüş iplikten ev
tezgahlarında dokunan, iç çam-
maşırı yapımında kullanılan
bez (Su.; Çr.).
kıvratma gömlek Gündelik gi-
yim için kullanılan, keten ku-
maşından yapılmış düz gömlek
(Çr.).
kıvratmak İpi katladıktan sonra
iyice bükmek, tel gibi şeyleri
burmak (İs.). “Çuval, kilim gibi do-
kunan şeylerin erişini **kıvratırlar**.”
Tdk, 1993: 2853
kıvrık Dönemeç (Çr.). “Aha, yolun

şu **kıvrığ**ma varınca sağa dönersin.”
Tdk, 1993: 4558

kıvrım Dönemeç (Çr.).
kıvrışık 1. Buruşuk, kırışık, eğri
büğrü (İs.). 2. Kıvrıcık (İs.). “**Kıv-
rışık** saçlı.” Tdk, 1993: 2853
kıyak 1. Güzel, biçimli, yakışık-
lı, düzgün giyimli (İs.). “Emme **kı-
yak** adamsın be! Valla etrafını yakı-
yon alimallah.” Kerman, 1997: 22
2. İyi, çok iyi (Al.; Eskiekin-Çr.).
“Kemaliye **kıyak** çörek çekerdi
Tangır Nenem yamar yamar dikerdi”
Kurtoğlu, 1998: 14
kıyak kıyak Tavuk sesi (Çr.).
kıyam durmak Ayağa kalkarak
saygı göstermek (Dutçakallı-Çr.).
kıydırık → Kıygışık (Çr.).
kıygdı Çalgı (Çr.).
kıygışık Topal, bacağı eğri kimse
(Çr.).
kıygy Çalgı (Çr.).
kıyık (1) Aralık, az açık (Çr.).
kıyık (2) Kıyı, kenar (Çr.). “Arkın
kıyığında giden arka düşebilir.”
Yoksul, 2013: 67
kıyık etmek → Gıyıtmak (Çr.).
kıyıklatmak → Gıyıtmak (Çr.).
kıyı küştere Yan rendesi (Ka.).
kıyılmak Ayırmak, hor görmek
(Hıdıroğlu-Çr.). “İki büyük ağabeyi
yanlarına babalarını da alarak diğer
dört kardeşini **kıyılarlar**.”
Akkaya, 2011:493
kıyılı Çorum halayına benzeyen
bir halk oyunu (Sevindikalan-Çr.).
kıyın çoyun Azar azar biriktir-
mek ya da birikmiş olanı azar
azar tüketmek (Dutçakallı-Çr.).
kıyın sayın Utanarak, sıkılarak
(İs.; Göcenovacığ-Çr.). “O sözü, ni-
hayet **kıyın sayın** açabildi.”
Akalan, 1996: 30
kıyır kıyır Bitkileri ya da yemiş-
leri yerken çıkan ses (Evc-Bo.).
“Keçilerin doymak kanmak bilmeyen

çeneleri, **kıyır kıyır**, onları sömürüp yutuyor.” Sarıyüce, 2006: 33

kıyı toklusu Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

kıykaç → Kıyğışık (Çr.).

kıykıla kalmak 1. → Kaykılmak 1 (Çr.). 2. → Kaykılmak 2 (Çr.).

kıykıy Çalgı (Çr.).

kıyıklı Kıyıları çıkıntılı (Çr.).

"Kıyıklı sahan." Tdk, 1993: 4558

kıyma (1) Asma yapraklarını parçalayıp pişirerek yapılan bir yemek (Arpalık, Çalyayla, Morsüm-bül-Çr.).

kıyma (2) Küçük kuşbaşı etlerden kavrularak yapılmış kışlık kavurma (Çr.). "İki davar kesdik, etini **kıyma** ettik." Tdk, 1993: 2857

kıymıcık → Kıymık (Çr.).

kıymık Çok küçük, sivri ağaç ya da kemik parçası (Ka.; Göcenovacığ-Çr.). "**Kıymığın** batması kolaydır da çıkarılması zordur." Yoksul, 2013: 452

kıynak Ceviz içinin yarısı ya da dörtte biri (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çr.). "Ceviz içi dört **kıynak** / Gönlüm senden ayrılmak" Ertekin, 2006: 39

kıynaşmak Oynamak, kımıldamak (Çr.).

kıyrat Altın gibi değerli madenlerde ölçü, ayar (Çr.).

kıyrat kıyrat Oranlayarak, ölçülü olarak (Çr.).

kıytak Ufak tefek, kısa boylu kimse (Çr.).

kızak Buğday sapı çekmek için ağaçtan yapılmış tekerleksiz bir çeşit taşıt (Çalyayla-Çr.).

kızamık Yeşil yaprakları ile küçük kırmızı meyveleri yenebilen bir çalı (Çalyayla, Dutçakallı, Şendere-Çr.). "**Kızamık** çalısıyla koca

avluyu süpürmek herkesin harcı değildir." Yoksul, 2013: 452

kızan (1) Kedi, köpek, kurt gibi hayvanların (mecazen insanın) çiftleşmek isteği gösterdiği durum ya da zaman (Çr.). "Ayran vakti Kürt'ten, harman vakti Türkten, **kızan** vakti kurttan sakınmalıdır." Çorumlu, 2009: 379

kızan (2) Erkek çocuk, delikanlı (Haydar-Al.; Akçalı-Su.; Boğabağı, Eskiekin-Çr.). "Yiğit olan yiğit karısından **kızanından** önce atını düşünür." Sarıyüce, 2004: 270

kızana gelmek Dişi kedi, köpeğin erkek istemesi (İs.). "En gem almaz herifleri **kızana gelmiş** it gibi ardı sıra sürüdüğü..." Tahir, 2004: 142

kızansak Kızana gelmiş hayvan (İs.).

kızarçı Mızıkçı, oyunbozan (Alacahüyük-Al.; İs.). "Kız evi **kızarçı** olur." Yoksul, 2013: 452

kız evi Gelin çıkarana eve düğün süresince verilen ad (Çr.). "**Kız evi** önüne gelen davulcu makamına başlar." Çorumlu, 2009: 860

kızık Güneş yanığı (İs.).

kızılak Kızılalık ağacı ile meyvesi (Ka.; Os.).

kızılca Kızamık (Çr.).

kızılger Kulaklarının üstü, omuz başları kızıl olan kara keçi (Çr.).

kızılgevrek Kızıl hastalığı (Çr.).

kızılgecik Bir göz hastalığı (Çr.).

kızılkıy Pekmezköpüğü de denilen bir renk at (İs.).

kızilot Bağlarda teveklere sarılan sarmaşıkgillerden bir ot (İs.; Ovasaray-Çr.).

kızıl önlük → Kızılümük (Çr.).

kızılümük Gırtlak, yemek borusu (İs.).

kızılyüğük Yılanlık hastalığı (Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "Halk ara-

sında **kızılyügrük** denilen bir rahatsızlığı ovarak geçkesine yardımcı olurdu.” Doğan, 2004: 83

kızınmak (1) Isınmak (İs.; Kamışlı-Su.).

kızınmak (2) Kıskanmak, bir şeyi başkasından sakınmak, esirgemek (Obruk-Do.; Çalyayla-Çr.).

kızıışmak Hayvanın eş isteme zamanının gelmesi (Çr.). “Kız bir kez **kızıışmış**, şimdi karşılık vermezsen el alem ne der.” Destanoğlu, 2006: 90

kızlan Killi, çorak toprak (İs.).

kızmemesi Bir çeşit üzüm (İs.). “Başka hangi yerde bu kadar çarpıcı üzüm adı vardır? Çatalkara, **kızmemesi**, çakırcimbit...”
www.evvelzamanda.blogspot.com

kız satma Düğün, bayram gibi özel günlerde eğlenmek için oynanan seyirlik oyun (Alören-Çr.).

kikirdek → Kıkırdak (Çr.).

kikirdemek Kahkahadan daha az bir sesle gülmek (Ka.; Os.; Çr.). “Kendimi tutamayıp bunca yıl sonra ilk defa **kikirdedim!**”
Özçatalbaş, 2003: 134

kikremek Gülmek, kikir kikir gülmek (Me.).

kil Saç yıkamakta kullanılan yumuşak, yağlı toprak (Beydili-Çr.).

kilden Kil ıslanan çanak (İs.).

kile Tahıl ölçeği (Su.; Bütet-Çr.). “Geceyi gündüze bağlasan bile Yalnız çalışmakla dolar mı **kile**?”
(Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 112

kilik Çocuklar için yapılan küçük pide (Çr.).

kilise direği Uzun boylu kimse (Al.).

kilitperi Kilitlerin içindeki dil bölümü (Çr.).

kilitpörü → Kilitperi (Çr.).

kilkit Halıcılıkta kullanılan bir

çeşit tarak (Çr.).

killi Kirli (Palabıyık-Çr.). “Sabun yok soda yok su yok havlu yok / Yüzümü zü **killi** suyla tavluyok”
Özgür, 2002: 91

killik Kil çıkarılan yer (Su.).

kiloz Tüyleri dökülmüş tavuk (Çr.).

kilte 1. Saç ya da pantolon tokası (İs.; Çalyayla-Çr.). 2. Düğme, ilik (Su.).

kimirtlek Gırtlak (Çr.).

kimsenin tavuğuna kiş dememek Konu komşuyu, akrabaları, çevredeki hiç kimseyi rahatsız etmemek (Çr.). “**Kimin tavuğuna kiş**, odununa yaş dedik.”
Sarıyüce, 2004: 230

kinetlemek Bağlamak, tutturmak (Çr.).

kinneşmek Kinlenmek, kin bağlamak (Çr.).

kip Uygun, ölçülü, tıpatıp gelen (Çr.).

kipçitmek Ufak parçalar halinde koparmak ya da kesmek (Çr.). “Kulağımı **kipçite** kipçite gidersen.”
Yoksul, 2013: 470

kipi 1. Uygun, tıpatıp gelen (Çr.). 2. Şık, zarif, biçimli (Çr.).

kipildetmek Gözlerini kırıştırmak (Çalyayla-Çr.).

kipirdemek Gözün sık sık açılıp kapanması (Çr.).

kipiş Kız çocuğunun dişilik organı (Çr.).

kipri (1) Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

kipri (2) Kirpi (Al.; Su.). “Kürkü bitli kör **kipri** dadanmış.”
Caferoğlu, 1994b: 116

kiprik Kirpik (Eskiyapar-Al.; Evcior-takışla-Çr.). “Karşıdan paşa geçti / **Kiprikler** kaşa geçti”
Ertekin, 2006: 75

kiral Kiler (Çr.).

kiraz (1) Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

kiraz (2) Haziran ayı (Bademce-Ka.).

kirbit Kibrit (Al.).

kirçikmek Kirilenmek (Çr.). “Elle-rine şapkalarını, **kirçikmiş** mendille-rini hazırlamışlardı.” Gümüş, 1977: 15

kişellik Ambar, kiler (Çr.).

kişemit Tuğla (Çr.).

kişen Kızılıklık ağacının yemişi (Gölet-Ka.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla, Çıkrık, Karadona-Çr.). “Bahçelerde **kişen** var / Yârime fit veren var” Gösterir, 2011: 267

kişez Kiraz (İs.; Os.; Çalyayla-Çr.). “Ye **kişezi**, al siyezi.”

Çorumlu, 2009: 736

kişezlik Kirazların olgunlaşma döneminde nişanlı kıza götürülen armağan (Eskiekin-Çr.). “Bu-gün bu adetler azaldı yazık / Gelin kı-za götürülür **kişezlik**”

Kurtoğlu, 1994: 164

kişir İnat (Çr.). “Kişir eşiğim **kişir**”

Gösterir, 2014: 44

kişirif → Kirve (Dutçakallı-Çr.).

kişirik (1) 1. Eşek yavrusu, sığa (Çopraşık, Kûlah-Al.). “Hem inada hem de sığaya **kişirik** / Diyeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 80
2. Kulakları dik olan koyun, keçi ya da yavruları (Gökköy-Çr.).

kişirik (2) 1. İnat (Su.). 2. İnatçı (Çr.). “Hem inada hem de sığaya **kişirik** Diyeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 80

kişirmek Sözünde direnmek (Çr.).

kişirmek İnat etmek, ayak dire-mek (Os.; Arpalık, Dutçakallı, Eski-ekin-Çr.). “Çukurörenli Kara Veli'nin eşiği gibi kiridikçe **kişiyor**.”

Yoksul, 2013: 218

kişirş Bağ, ilişki (Eskiekin-Çr.).

kişirş germe Doğru, düz, kısa yol (İs.).

kişirş kesme Dosdoğru (Çıkrık-Çr.). “İki evin arasına **kişirş kesme** bir duvar çekeceğim.”

Tdk, 1993: 4560

kişirme Geç pişen et yemeği (İs.).

kişirtmek Tavır takınmak, zıtlaş-mak (Su.). “Eşiği **kişirtme**, bir daha adım atıramazsın.” Yoksul, 2013: 291

kişirme yapmak Tarlayı ağaç dikmek için kazmak, temizle-yerek hazırlamak (Çr.).

kişirif Kalın, çok dişli, ağır do-kuma aleti (Al.).

kişirkit Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden ya da ağaçtan yapılmış dişli araç (Kûlah-Al.; Me.; Dutça-kallı-Çr.).

kişirli çıkı Gizlice para biriktirmiş olan kimse (Çr.). “**Kişirli çıkının** içinde ne olduğunu kimse bilmez.”

Yoksul, 2013: 458

kişirli sac Kuzu eti, soğan, biber, patlıcan, domates, sarımsak kullanılarak fırında pişirilen bir yemek (Ka.). “**Kişirli sacın** her da-makta tadı var / Pirincin her tarafta adı var” Oğuz, 2006a: 23

kişirman Elde yün eğirmeye yara-yan ağaç başlıklı iğ (İs.; Kösee-yüp-Me.; Os.; Beydili, Palabıyık, Sa-rimbey-Çr.). “Ağzı mani söyler eli **kişirmanlı** / Bir dilberdir eğer seçmek istersen” Çağlar, 1956: 56

kişirmanlaşmak Birbirine geç-mek, karışmak (İs.). “Yol ilerle **kişirmanlaşır**.” Tdk, 1993: 2880

kişirmen → Kirman (Alacahüyük, Kûlah, Perçem-Al.; Me.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). “**Kişirmen** gibi dönüp durma.” Yoksul, 2013: 458

kişirmencil Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

kişirpit Kibrit (İkipınar-İs.; Su.). “O **kişirpitleri** ucun ucun bālalla.”

Abaz, 2004: 96

kirtek Cızılı oyununda çizgiye varamayan aşık (Çr.). "Oyuncu bu **kirtek** aşığın ta yanına kadar sahasını yaklaştırır." Çorumlu, 2009: 590

kirtik 1. Kırılıp ufalmış parça (Çr.). 2. Ufalanmış sabun parçası (Külâh-Al.; İs.; Çitli-Me.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Bir **kirtik** sabunla çamaşır yıkanır mı?" Tdk, 1993: 2882

kirtikli Bir çeşit aşık oyunu (Çr.).

kirtişli Kenarları girintili çıkıntılı olan nesne (Çr.). "**Kirtişli** bir kurşular, delikli yüz paralar, şingır şingır şingırdar." Özçatalbaş, 2002: 39

kirtleşmek Katılaşmak (İs.).

kirtmek (1) Aşık oyununda çizgi yanına gelen aşığın el ile ayırmak, aldatmak (Çr.). "**Kirtersen** oynamam." Tdk, 1993: 4561

kirtmek (2) Küsmek (Su.).

kirve Sünnet olacak çocuğu tutan kimse (Çr.).

kis Taş, kum, kil ile karışık kaynaşmış sert toprak (Gökçam-Su.; Beydili, Çalyayla, Eskiikin, Sarimbey-Çr.). "Çise yağıyor çise / Kel tepelerin **kise**" Gösterir, 2011: 112

kisgiç → Kazgiç 2 (Külâh-Al.; Su.; Gökköy-Çr.).

kisip Bol, çok fazla (Su.).

kis kis Koyun keçi kovalama ünlemi (Çr.).

kiskış → Kazgiç 2 (Mislerovacığ-Çr.).

kiss → Kis kis (Su.).

kistat Kirli, bakımsız, uyuşuk kimse (Çr.).

kişa → Kişe (İs.).

kişdürmek Köpeği birinin üzerine saldırtmak (Harunköy-İs.). "Ya bi eñük **kişdür**üleridi ya bi gabını alula gaçallardı." Abaz, 2004: 130

kişe Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi (Al.; Kamışlı-Su.). "Kişe tavuğum **kişe** / Kanadı mor me-

nekşe" Ertekin, 2006: 82

kişelemek Kümes hayvanlarını, kuşları kovalamak (Ka.; Su.; Çr.). "Gözlerini açmaksızın **kişeledi** Harcı'ya." Gümüş, 1977: 50

kişgirmek İnsan ya da hayvanı kavgaya kışkırtmak (İs.).

kişgirtmek → Kıştırmek (Külâh-Al.; Çr.).

kişi Evin erkeği, koca, eş (İs.).

kişkilleme Kışkırtma, saldırtma (Su.).

kiş kiş → Kişe (Çr.).

kişnek Çok kişneyen at (Çr.).

kiştirmek İnsan ya da hayvanı kavgaya kışkırtmak (Çr.).

kit Kilit (Salmanköy-Su.).

kitap açtırmak Cinci hocalardan medet ummak (Su.; Çr.). "Bu bekte büyü var, yahut da nazar! Sen bi **kitap açdır** iyisi mi."

Özçatalbaş, 2002: 31

kite kit Ağzına kadar, tıka basa (Çr.).

kitibiyoz 1. Beceriksiz, kişiliksiz, silik kimse (Çr.). 2. Kıyım-sız, eli sıkı (Os.).

kitlemek Kilitlemek (İs.; Sarimbey-Çr.). "Ellere akıl dağıtılırken senin üstünden kapı mı **kitlediler**."

Yoksul, 2013: 284

kitlenmek Kilitlenmek (Harunköy-İs.; Sarimbey-Çr.). "O **kitlenesiler** kökünden döru durmazdı."

Abaz, 2004: 130

kitli (1) Çok (Su.).

kitli (2) Kilitli, kapalı (Esentepe, Örenseki-İs.; Su.). "**Kitli** yerde öyle yödü." Abaz, 2004: 118

kitli bazar Pazar günü (Su.).

kitli deri Pazar günü (Çr.).

kivra → Kirve (Gökköy-Çr.).

kiysi yumak Giysi yıkamak (Çr.).

kizir Muhtar, köy bekçisi, köy kâhyası (Çukurlu-Su.; Eskiikin-Çr.).

- "Köy **kiziri**, yirmi yaş ile kırk altı yaşındaki bütün erkekleri köy odasına çağırır." Saryüce, 2004: 140
- koca (1)** Büyük (Evcioirtakışla, Sarimbey-Çr.). "Örümcek yuvası var / nice **koca** başlarda" Ercan, 1997: 85
- koca (2)** Yaşlı (İsahacı-Al.; Köseyüp-Me.; Eskiékin, Serban-Çr.). "Bilmem genç mi bilmem **koca** / Başın sarmış yüce yüce" Arısoy, 1970: 61
- koca avrat** Yaşlı kadın (Al.). "Pancardan dönüyordu **Kocavarat**." Gümüş, 1977: 40
- kocabaş** Şekerpancarı (Çalyayla, Dutçakallı, Karadona-Çr.). "**Kocabaş**-tan bekmez yapmak için en az bi eşşek yükü odun ilazım." Kerman, 1997: 22
- kocabaş sarması** Şekerpancarı yaprağından yapılan sarma (Çr.).
- kocagöt** Uzunca, ekşi bir elma cinsi (Karalargüney-Os.).
- kocamış kuş** İri yapılı yaşlı kimse (Çr.).
- kocuk** Gocuk, içi kürkklü kaput (Os.). "Dağların gölgesi düşmüş yüzüne / **Kocuğu** çekmişsin iki dizine" Çağlar, 1954: 22
- kocuklamak** Kuşkulanmak (İs.).
- kocuş** İri yapılı yaşlı kimse (Çr.).
- koçak** 1. Kabadayı, yiğit, yürekli (Al.). "Tuttuğunu koparır **koçak** ki..." Tahir, 2004: 170
2. Eli açık, cömert (Türkler-Çr.).
3. İşbilen, becerikli (İs.).
- koçgar** Bir kilim çeşidi (Su.).
- koç karı** Erken yağan kar (Büyükdivan-Çr.).
- koç katımı (1)** Çoğunlukla koyunların dölleme mevsiminde görülen fırtına (Çr.).
- koç katımı (2)** Koyunların dölleme mevsimi (Kamışlı-Su.).
- koç koyuverimi** → Koç katımı 2 (Çr.).
- koçmak** Kucaklamak, kucaklaşmak, sarılmak (Su.). "Bağrına bastı, öpüp **koçmaya** başladı." Saryüce, 2004: 342
- koç mantarı** Yenebilen bir mantar cinsi (Ka.). "Söbelek, elicek, **koç mantarını** / Toplamaya doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 138
- koçsak** Koç isteyen dişi koyun (Bügdüz-Çr.).
- koç salımı** → Koç katımı 2 (Çr.).
- koçsamak** Dişi koyunun erkek koyun istemesi (İs.; Ka.).
- koç savumu** Erkek koyunu dişi koyundan ayırma zamanı (Çr.).
- koçum** Yürekendirme, beğenme ünlemi (Çr.). "Sıktysam anlatmam **koçum**; erkek adam dert dökmez..." Destanoğlu, 2006: 16
- kodak (1)** 1. Dul kadının ikinci kocasının yanına götürdüğü çocuk (İs.). 2. Anasının yanından ayrılmayan çocuk (Çr.). "Dokuz **kodak** anası, gelin bunun neresi?" Gürsel, 1997: 254
- kodak (2)** Eşek yavrusu, sıpa (Çr.).
- kodoş** Kaba, görgüsüz, kendini beğenmiş (Çr.). "Tüh yüzüne **kodoş**, bitirdin ki, bizi eşekten düşmüşçe çevirdin!" Tahir, 2004: 49
- koduş** Kendini beğenmiş (Çr.).
- koduşlanmak** Böbürlenmek, kendini beğenmek (Çr.).
- kofa** 1. Kova (İs.). 2. Büyük tahta sepet (Büget-Çr.). "Yakar çıra ile bir **kofa** saman / Bulunmaz kömürü gazı fakirin" (S. Kocaman) Oğuz, 2007: 100
- kof atmak** Yalan söylemek, abartmak (Çr.).
- koflak** Abartıcı, yalancı (Çr.).
- koflan koflan** Kendini beğenerek, kurumlanarak (Çr.). "Yaptığı işlerden utanmıyor da **koflan koflan** geziyor." Tdk, 1993: 4563

koga Kova (İs.).
koğ Dedikodu, yergi (İshacı-Al.; Yazır-Bo.; Köseyüp-Me.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Kimsenin aybını yüze vurmaktan / **Koğ** gıybeti kulağına koymadan" (Fedai) Ercan, 1991: 225
koğak Saç kepeği (Çr.).
koğcu Dedikoducu, söz taşıyan, arkadan çekiştiren (Su.; Çr.).
koğcu kodak → Koğcu (Çr.).
koğdura koğdura Koştura koştura, koşa koşa (İs.).
koğdurmak Koşturmak (Su.; Çr.).
koğlamak Arkadan çekiştirmek, dedikodu etmek (Perçem-Al.; İs.; Sarimbey-Çr.). "Bazı insan torlanmıştır yalana / Gıybet edip **koğlamağa** erinmez" (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 110
koğmak İz sürmek, izlemek (Göcenovacığı-Çr.). "Tavşan kaçtı, tazi **koğdu**, yukarı Çamlığa girdiler." Çorumlu, 2009: 1651
koğu → Koğ (İs.; Evcirtakışla, Sarimbey-Çr.). "Anam etmiş bir **koğu** / Sen ona bakma hêri" Aytekin, 2003: 18
koğucu → Koğcu (İs.; Su.).
koğur Koyu kumral (Çr.).
koğursu Yanan yün kokusu (Çr.).
koğuz Eksik, içerisi sıkıştırılarak doldurulmamış, gevşek bırakılmış (İs.).
kokarca Deride pis kokulu çıbanlar oluşturan bir hastalık (Çr.).
koka tesbih Servi, sandal gibi ağaçlardan ya da kimi yemiş çekirdeklerinden yapılan bir çeşit tesbih (Çr.).
kokuşmak Koklaşmak (Çr.).
kolaçan etmek Dolaşarak denetlemek (Evcı-Bo.; Su.; Gökköy-Çr.). "Gözleriyle her tarafı **kolaçan ettiler**." Sarıyüce, 2004: 253

kolaylı Özensiz yapılmış, gelişigüzel iş (Çr.).
kolçak 1. Kollara çoğunlukla dirsekten yukarıya takılan bilezik (İs.). 2. Koyun, keçi sağarken kolun kirlenmemesi için takılan yün kolluk (Alacahüyük-Al.).
kol çekmek Ağaç, asma gibi bitkilerin sürgünlerini ip geçirerek istenen yere bağlamak (Çr.).
koleli → Köleli (Çr.).
kolemez → Kölemez (Su.).
kolge Gölge (Harunköy-İs.; Su.). "Geçen gağının **kolgesi** olmaz." Uçakçı, 2006: 218
kol koymak Üzüm teveklerini budarken kimi dallarını kesmemek (Çr.).
kollanmak Dallanmak, filizlenmek (Çr.).
kol oyunu Düğünlerde, özellikle kına gecelerinde davul zurna eşliğinde oynanan bir seyirlik oyun (Elmalı-Çr.).
koltuk Yapılarda duvarların birleştiği yer, köşe (Çr.).
koluk → Kölük 1 (Dutçakallı-Çr.).
kolük Boynuzsuz keçi (Su.).
kolümen Besili kıl keçisi (Su.).
kom (1) Ahır, ağıl (Çopraşık-Al.; Evcı-Bo.; Gökçam-Su.). "Yaylalardaki mezraları, çoban **kom**larını araya-lım." Sarıyüce, 2004: 253
kom (2) Çadır kazıklarını çakmak için kullanılan bir çeşit tokmak (İncesu-Su.).
komak Koyuvermek, bırakmak (Akçalı-Su.; Çr.). "Çamaşırı yudun mu? / Yudun güne **komun** mu?" Gösterir, 2011: 126
kome → Köme (Çr.). "**Kome** batır, İstanbul'dan gelin getir." Caferoğlu, 1994b: 106
komeç Ebegümeçi (Gökköy-Çr.).

komsu çatlatan Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

komüş Manda (İs.; Eskiekin, Gök- köy-Çr.). "Zilleri daharduk **komüşle-** re." Abaz, 2004: 132

kön Koyun, keçi gübresi (Çıkrık- Çr.).

konak (1) Çatısı kiremitli ev (De- reyazıcı-Al.; Os.; Turgut-Çr.). "Bitli- leri **konağ**ımdan / Kova kova usandım ben" Gardaş, 1979: 12

konak (2) Saçtaki kepek (İs.).

konakçı Otelci (Çr.).

konarga Konaklama yeri, durak (Çr.).

konat Dügüne köy dışından ge- len erkeklerin ağırlandığı ev (Gölet-Ka.).

könde Davarın yazıda yatırılması sırasında yaramaz hayvana bağlanan ip (Su.).

kondura Kundura (Al.). "Yoluna su dökeyim / **Konduran** toz olmasın" Gürsel, 1997: 269

konezgızı Çok nazlananlar için kullanılan bir deyim (Çr.).

konur Açık sarı, boz, bozla sarı arası öküz (İs.). "**Konur** öküzü koş." Tdk, 1993: 2918

konusuk Konuşma (Gölet-Ka.).

kop (1) Acele et, çabuk! (Al.). "Gardiyanlık sana lazımsa **kop** yetiş!" Tahir, 2007: 309

kop (2) → Köp (Gökköy-Çr.).

kopa kopa Koşa koşa (Su.; Çr.).

koparan Genellikle yağmurun geldiği, yağdığı yön (İs.). "Kışla istikametindeki **Koparan** kararır..." Özçatalbaş, 2002: 117

kopça Dügme (Çr.). "İki tarafında **kopçaları** bulunan bir şey çıkardı." Saryüce, 2004: 110

kopek Köpek (Çr.). "Dôrmasam **ko-** pek beni boşuyo / Nolur mevlam no- lur ihsanın yok mu?" Caferoğlu, 1994: 143

kopey İri kulaklı av köpeği (Çr.).

kop kop Acele et, çabuk! (Al.).

kopmak Koşmak, hızlı gitmek (Çr.). "Kopa **kopa** gitti aldı getirdi." Koşay-İşırtman, 1932: 245

koprü Köprü (Çr.).

kopturmak Koşturmak (Çitli-Me.; Kamışlı-Su.). "Gökte yıldız top durur Yârim atı **kopturur**" Ertekin, 2006: 57

kopuk Toplum kurallarına aldrı- mayan erkek, işsiz, güçsüz, ser- seri (İsmailköy-Çr.). "N'o lan **ko-** puk? Köyün efesi gibi geziyorsun." Güven, 2013: 180

kopü Yatak, yogan dikişi (Su.).

kor (1) Kör (Al.; Su.). "Tuz ekmek haggını bilmeyenin gozü **kor** olur." Uçakçı, 2006: 221

kor (2) Yapıda aynı boyda taş ya da tuğlaların yan yana konul- masıyla oluşan sıra, dizi (Çr.).

koraf Küme, bölük, topluluk (İs.).

koranta Ev halkı (Kalecikkaya-Al.).

koraz Horoz (Kalecikkaya-Al.).

kordonlu Eskiden örülen bir ço- rap ya da çorap nakışı (Çr.).

koremez → Kölemez (Gökköy- Çr.).

korlemek Oyalamak (İs.). "Gendü- müzü **korlüyok** oturuyok." Abaz, 2004: 169

korsamba (1) Çarpılmaktan mora- ran deri üstüne bastırılan sıcak, ıslak bez (Çr.).

korsamba (2) 1. Evlendirme (Çr.). 2. Hayvan çiftleştirme (Çr.). "İki köpeği **korsamba** yaptık." Tdk, 1993: 4565

koru Korunak (Çr.). "Bir tarla ot **ko-** rum var." Tdk, 1993: 4566

korunmak Sakınmak (İs.).

korutmak Yetmek, yeterli ol- mak, elvermek, işe yaramak (İs.).

korüklü Fayton (Çr.). "Korüklüye binmiş caka satıyo."

Kerman, 1997: 22

kosdak → Kostak (İs.).

kosdek Atların ayağına takılan kelepçe, halka (Su.).

kose Köse, sayı gezme oyununda bir tipleme (Su.).

koskos (1) Kollarını sallayarak, kabadayıca yürüyen kimse (Çr.).

koskos (2) Salyangoz, sümüklü-böcek (Hacıhamza- Ka.).

kosnü (1) Göğüs kanseri (Su.).

kosnü (2) Köstebek (Su.; Gökköy-Çr.).

kostak Çalımlı, iyi giyinmiş, güzel yakışıklı (Su.). "Belindeki tabanca / Seni **kostak** yürüten"

Gösterir, 2011: 236

kosüre → Kösure (Gökköy-Çr.).

kosülmek Düzensiz oturmak (Su.).

koşağırma Birlikte, mutlulukla yaşanmak (yeni evlilere söylenen dilek) (Çr.).

koşam 1. Avuç (Çr.). 2. İki avuç dolusu (Kulah-Al.; Gökköy-Çr.). "Ahırın bir köşesinde yığılı duran yemden birkaç **koşam** getirdi."

Güven, 2010: 49

koşamlamak İki elin yan yana gelmesiyle oluşan avuçla ölçmek (Çr.). "Buğdayı **koşamladım**, on **koşam** geldi." Tdk, 1993: 4566

koşet Poşet (Al.).

koşlamak İki ipi bir araya getirip bükme (Çr.).

koşma 1. Tavan arası (Üçköy-Çr.). 2. Yapılarda döşemenin altına konulan ağaç, ardıç merteği (Bügdüz-Çr.). 3. Çatıyı tutan uzun ağaçlar (Çr.).

koşulmak Katılmak, karışmak (Çr.). "Gözlerinin sularını yeniyle ku-

rulayarak lafa **koşuluyordu**."

Tahir, 2006: 207

kot Altı-sekiz kilo tahıl alan tahıta ölçek (Çr.). "Her **kot** dört batman, bir batman altı okka."

Kemal, 2002: 33

kotan Köten, pulluk (Al.). "Kayış bilir **kotan** ne çeker."

Yoksul, 2013: 434

kotarmak (1) Bir kaptan başka bir kaba yemek boşaltmak, yemeği kaplara dağıtmak (İs.; Çalılıca, Ovakarapınar-Çr.). "Övünü geç **kotardıydın**, ineği kaçırđın emiştir-din.. çıtları yok." Gümüş, 1977: 112

kotarmak (2) İşi sona erdirmek, bitirmek (İs.; Çr.). "Haydi bakalım bu işi de **kotardın**." Akalan, 1996: 29

kotek Sopa (Su.).

kottere Ekilen arazide arklarla bölünen büyük bölüm (Al.).

kotuzlanmak Gururlanmak (İs.).

kotü Kötü (Örenseki-İs.). "Senin o garın **kotü** yola çıktı." Abaz, 2004: 109

kovan 1. Boş fişek (Çr.). 2. Boşalmış top mermisi (Çr.).

kovcu Dedikoducu (Çr.).

kovu Dedikodu, yergi (Çr.).

kovucu Dedikoducu (Çr.). "Kendinden korkan **kovuculuk** yapar."

Yoksul, 2013: 443

kovuz Bir kaba bugday doldururken kabın ağzında kalan bir parmak boşluk (Gölet-Ka.).

kovzak Yüzeyi geniş ya da görünüşte büyük olup ağırlığı az nesne (Çr.).

kovzalak Yüzeyi geniş ya da görünüşte büyük olup ağırlığı az nesne (Çr.).

koy Köy (Örenseki-İs.; Su.; Çayhatap-Çr.). "İki Bekdaşi giderkene garnuları acıhup **koye** sapsmışlar."

Caferoğlu, 1994: 139

koyak Dağ araları, dere, hendek

- (İsahacı-Al.; Gökçam-Su.). “Çıktım Kösedığı’na / Sis çökmüş **koyağuna**” Gösterir, 2011: 83
- koygun** Etkili, dokunaklı, acıklı (Sarimbey-Çr.). “Gel içime bir şey de **Koygun koygun** yanıyor” Aytekin, 2003: 180
- koylamak** Az yanan ateşin alazını artırmak (Akçalı-Su.). “Sönmüş ataşı **koylama** / Karanlığa yitme beni” Arız, 2005a: 341
- koynak** Koyundan çıkarılan aşık kemiği (Çr.). “**Koynak** sahalar daha yuvarlak olduklarından pek makbul sayılmaz.” Çorumlu, 2009: 589
- koyuk** Hoş, hoşla giden, hoşlanılan (Gölet-Ka.). “Davulun sesi uzaktan **koyuk** gelir.” www.golet.tr.gg/
- koyungözü** Papatya (Evcı-Bo.; Me.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Al gelincikler, sarı **koyungözeri**, tiffiller, üçgüller birbiri içindeler.” Sarıyüce, 2004: 34
- koyuntu** Etkili, dokunaklı, acıklı (Çr.).
- koyurmak** Serbest bırakmak, salıvermek (Bayat, Çalyayla, Kayı-Çr.). “Feyili kötümüş **koyurdu** atı / Ben bildim talihim ezelden kötü” Oğuz, 2006d: 53
- koyut** Kavrulup çekilen buğdayununun şekerle karıştırılması ile yapılan yiyecek (Kuyucak-Çr.).
- koyutmak** Koyulaştırmak (Çr.).
- koz (1)** Ceviz (İsahacı-Al.; Kızılhamza-Or.). “An beni bir **kozla**, o da çürük çıksın.” Yoksul, 2013: 55
- koz (1)** Ateş, göz (Al.; Çıkrık-Çr.).
- kozak** Çam, meşe gibi ağaçların meyvesi, kozalak (Os.). “Meşe **kozak** verdi Sırrı Çağlar’a / Çoban armağanı çam sakızıdır” Çağlar, 1954: 49
- kozalamak** Yağmurla karışık yağın karın koyunların üstünde buz tutması (Oğlaközü-Su.).
- kozalan** Pamuk kozası (Su.).
- kozan** Ekini biçilip kaldırılmış tarla (Kayaağzı-İs.).
- köçek** Kadın giysisi ile dans eden erkek (Beydili, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). “Uç verip açmadık çiçekler gibi Oynattılar bizi **köçekler** gibi” Özgür, 2002: 54
- köçekçi** Köçek oynatan kimse (Çr.).
- köfdere** → Köftere 2 (Çr.).
- köfter** Üzüm şirasıyla nişasta kaynatılarak yapılan, dilim dilim kesilerek kurutulan bir çeşit tatlı, pestil (İs.; Ka.).
- köftere** 1. Bağlardaki ufak keçi yolları (Çr.). 2. Bağ evlekleri arasından su akıtmak için açılan geniş ark (Ka.; Çr.).
- köftür (1)** → Köftere 2 (Çr.).
- köftür (2)** Şeker sucuğu (Çr.).
- kök boyası** Kökü kırmızı, yapışkan bir ot (Çr.).
- köken (1)** 1. Ağaç ya da ot kökü (İs.; Ka.). 2. Kök (İs.; Evcıortakışla-Çr.). “Birkaç **köken** zerdali fidanım var.” Tdk, 1993: 4568
- köken (2)** Kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan dalları (Çr.). “Kabağın **kökkeniyim** / Siftah döl dökeniyim” Ertekin, 2006: 69
- köklen** Evlerin önünde bulunan, taşlık olarak adlandırılan alana döşenen ince, yassı taş tabakası (Os.).
- kökünden** İzin vermem, hiç olmaz, asla (İs.).
- kölek** → Büvelek (Gölet-Ka.). “İnekleri **kölek** tuttu. Hepsi bir tarafa dağıldı.” www.golet.tr.gg/
- köleli** Utmalı olmayan, parasız oyun (Çr.).

kölemen Tiftik ile kıl keçinin çiftleşmesinden doğan yavru (Çr.).

kölemez Yoğurda çiğ süt karıştırılarak yapılan bir çeşit yiyecek (Kıcılı-Al.; Beydili-Çr.). “Çobanın gönlü olursa tekedan **kölemez** sağlar.”
Yoksul, 2013: 211

köletke Gölge (Kalecikkaya-Al.).

kölke Gölge (Al.).

kölük 1. Boynuzlu olması gerektiği halde olmayan, kısa ya da kırık boynuzlu hayvan (Os.; Ovasaray-Çr.). “Şu kınalı **kölük** koyun / Kuyruğunun hamalıdır”
Çağlar, 1954: 32

2. Beygir, katır gibi yük hayvanları (İs.).

köm Ağıl, davar ahır (Al.; İs.; Gökçam, Oğlaközü-Su.; Boğabağı, Ovasaray-Çr.). “**Kömden** aldım kuzu yu, mekân tuttum yazıyı.”
Yoksul, 2013: 464

kömbe İki saç arasında ya da külde pişirilen mayasız ekmek (İs.; Aşağıfındıklı-Su.).

köme İpe dizilmiş ceviz içini koyu pekmeze nişastaya batırıp kurutarak yapılan sucuk biçiminde yiyecek, cevizli sucuk (Ayva-Do.; Çitli-Me.; Beydili, Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). “Pekmezin **kömesine** / Doyulmaz yemesine”
Gösterir, 2011: 109

kömeç Yapraklarından yemek yapılan bir bitki (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.). “Gümeçinen **kömeçi** birbirine karıştırma.”
Yoksul, 2013: 345

kömeli Toplu, birikmiş, yığılmış (Çr.).

kömselemek Baştan savma iş yapmak, eşyayı düzensiz olarak şuraya, buraya atmak (İs.).

kömüş Erkek manda (Gölet-Ka.; Su.; Eskiekin, Karadona, Serban-Çr.).

“Zahmeri hoş giderse **kömüş** göle yatar.” Çorumlu, 2009: 738

kömüş ciciği Şarabi renkte, me-me ucunu andırır biçimde, az sulu, ince kabuklu üzüm (Os.).

kömzek Hayvanların gübresinin atıldığı yer (Al.).

kön Koyun, keçi gübresi (Çr.). “Ya gen sök, ya **kön** dök.”
Yoksul, 2013: 631

kön etmek Olanın hepsini tüketmek, toplamak (İs.).

köp Kağrı arabalarının önü ile arkasına enlemesine konulmuş iki uzun, yassı tahta (Alacahüyük-Al.; Gökçam-Su.; Beydili, Büğdüz, Palabıyık-Çr.). “Oküz olmadan **köpe** sıçma.” Kerman, 1997: 48

köpbasan Kağrı okunun üstündeki köpleri oka tutturarak ağaç çivi (Alacahüyük, Eskiyyapar-Al.).

köpek ciyer dayanmamak Yaramazlık yapan, söz dinlemeyen çocukları cezalandırmak isteyen ana babanın, duydukları sevgi, acıma duygusu nedeniyle çocuklarını bağışlamaları (Çr.).

köpek memesi Koltuk altında çikan iltihaplı çiban (Çr.). “Koltuk altında **köpek memesi** çibani çıkarılması, ... kızgınlığını bastıramamasındandır.” Tahir, 2004: 203

köpekleli Bir çeşit kilim (Su.).

köprücek demiri Pınarların önündeki oluklara, pislik arkı deliklerine kapatılan demir parmaklık (Çr.).

köpşürme Suyun çağlayarak hızla akması (Çalyayla-Çr.).

köpşürmek Kızarak bağırıp çağdırmak (Çalyayla-Çr.).

köpür Köprü (Kalecikkaya-Al.).

köpürköz İyice yanmış ateşle dolu ocak, mangal, soba (Çr.).

köpüşme Erik marmelatı (Bademce-Ka.).

kör arı Eşekarısı (Çalyayla-Çr.).

kör bellaşı İçine yarma konarak yapılan çorba (Ovasaray-Çr.).

körçamız Karınca aslanı da denilen böcek (Evcı-Bo.). “Çocukken en çok oynadığımız böcekler **Körçamız** böcekleriydi.” Sarıyüce, 2006: 89

körelmek Bıçak, balta gibi araçların ağızlarının kesmez olması, körlenmesi (Su.). “Gün gelir ki us-turadan daha keskin acılar **körelir**, keskinliğini, batıcılığını, yakıcılığını kaybeder.” Sarıyüce, 2004: 241

köremez → **Kölemez** (Gökçam-Su.; Küçükpalabıyık-Çr.).

kör eşek Önüne bakmadan yürüyüp tökezleyen (Çr.).

körezimek Ateşin ya da ışığın sönmeye yüz tutması (Çr.).

kör kösnü Köstebek (Su.; Çalyayla, Eskiakin-Çr.). “**Kör kösnü** gumeleve delik delmiş.” Güven, 2013: 41

körlemek Aşağılayarak davranışlarını olumsuz yönde etkilemek, karalamak, kötülemek (Bademce-Ka.; Su.; Çr.).

kör ocak Oğlu olmadığı için soyunu sürdüremeyen kişi (Su.; Dutçakallı-Çr.).

körro Naç oyununda söylenen son söz (Çr.). “Herru merru çık git **körro**.” Ozulu, 2013: 24

körsemek → **Körezimek** (Çr.).

körük (1) Eşek yavrusu, sıpa (Acıpınar, Çalyayla-Çr.).

körük (2) 1. Faytonların, açık arabaların açılıp kapanabilen kısımları (Beydili-Çr.). 2. Bir tür körüklü fayton (Beydili-Çr.).

körük (3) İşine aşırı bağlı kalaycıyı konu edinen köy seyirlik oyunu (Çr.).

körüklü Bir tür fayton (Beydili-Çr.).

kös Kapı mandalı, kapı sürgüsü (Gökçam-Su.).

kösa → **Köseği** (Külah-Al.).

köse Sayı gezme de denilen, erkek çocuklarca oynanan bir oyun (Kamışlı-Su.). “Köyde eğlence-lerden birisi de **köse** gezdirmektir.” Doğan, 2004: 113

köse buğday Başağı kılçıksız bir çeşit ak buğday (Hacıhamza-Ka.).

Kösedağı’ndan gar bağışlamak Yapılan bir yardımı, iyiliği küçümseme sözü (Çr.). “Verdiğine bak! Sanasın ki, **Kösedağı’ndan gar bağışlıyo**.” Kerman, 1997: 69

köseği Ateş karıştırmaya yarayan bir ucu yanmış odun (Eskiyapar-Al.; Su.). “Uzun **köseği** ucuna kadar yanmaz.” Yoksul, 2013: 619

kösemen Sürünün önünde giden keçi ya da koyun (Çr.). “Her sürüye bir **kösemen** gerekli.” Yoksul, 2013: 371

kösere → **Kösüre** (Su.). “Bıçaklar, satırlar, baltalar, et kıyma tahtaları, biley, **kösere** taşları, eyeler...” Sarıyüce, 2004: 117

kös kös Elinden bir şey gelmeyi, neşesiz olmayı anlatır (Obruk-Do.). “Bağırıp çağırıp giden-den korkma, **kös kös** gidenden kork.” Yoksul, 2013: 102

kösnü Köstebek (Me.; Su.; Büğdüz, Eskiakin, Kuruçay, Sarimbey-Çr.). “Sakonun o tarafı **kösnü** toprağı gibi kabardı.” Sarıyüce, 2004: 351

kösnük 1. Çiftleşmek isteyen hayvan (Çr.). 2. Eşcinsel erkek (Çr.).

kösnükme At, eşek gibi hayvanların çiftleşmek istemesi (İs.).

köstava Ateş küreği (Çr.).

köstek (1) Hayvanların kaçmala-

rını önlemek için ayaklarına bağlanan zincir ya da özel ip (Eskiekin-Çr.).

köstek (2) Sağ göğsün üzerine kopça ile tutturulan dokuz dizimli gümüş zincirler yumağı (Çr.). “Çocuk kısmı, böyle bir kösteği boynuna astı da, böyle bir saati kuşasına soktu mu delikanlı oldu demektir!” Tahir, 2008: 254

kösti Köstebek (Al.).

kösti deliğine teper gibi yemek Yemekte aç gözlü, obur olmak (Çr.).

kösüre Kesici araçları bilemeye yarayan bir çeşit taş, bileği taşı (Çopraşık-Al.; Beydili Çr.). “**Kösüre** taşını bilmiyorsan tırpan bilemeyi de bilmezsin.” Yoksul, 2013: 467

köşek Deve yavrusu (Çayhatap, Küçükpalabıyık-Çr.). “Anadan olur uşak, deveden olur **köşek**.” Yoksul, 2013: 56

köşker Ayakkabı yapan ya da onaran kimse (Çr.).

köşköş Çözgü ipliklerinin dağınık, düzensiz biçimi (Oğlaközü-Su.).

köt Arka, insanın oturak yeri, kıç (Çr.).

kötek Dayak (İsahacı-Al.; Dutçakallı-Çr.). “Haktan anlamayanın hakkı **kötektir**.” Yoksul, 2013: 355

kötelemek → Kürelemek 1 (Kavşut-Su.).

köten (1) Büyük saban, pulluk (İsahacı-Al.; Su.; Büyükdıvan-Çr.). “**Köten** başka, karasaban başkadır.” Yoksul, 2013: 467

köten (2) Hayvanların karınlarının altında olan şiş, bir çeşit çımban (Sarimbey-Çr.).

kötülemek Zayıflamak, bozulmak, arıklaşmak (Su.; Çr.). “Hanefti Ağam **kötülemiş** ki büsbütün bitmiş.” Tahir, 2008: 285

kötürüm Bacakları hareket edemeyen, yürüyemeyen kimse (Evcı-Bo.; Do.; Su.; Beydili, Çayhatap-Çr.). “Kız hasta, gelin **kötürüm**, gelin gidin bizde oturun.

Türkoğlu, 2007: 169

kötü yara Frengi (İbik-İs.).

köy göçtü Düşünlerde ya da Hıdırellez şenliklerinde oynanan bir açık alan oyunu (Bademce-Ka.).

köylük Bir yerin çevresi, bir merkeze bağlı yerler (Su.). “Onlar Ankara’nın **köylük**lerindendi.”

Sarıyüce, 2004: 208

köylü köylücek Köy halkının tamamı (Beydili-Çr.).

köynek Atlet, iç çamaşırı, gömlek (Al.).

köynük Acı ile çıkarılan ses, inilti (İs.).

köynümek Ham koparılan meyvelerin konulduğu yerde olgunlaşması (İs.).

köz İyice yanıp ateş durumuna gelmiş odun ya da kömür parçası, kor (Çomar-Al.; İs.; Şekerpinar-Su.; Çalyayla, Teslim-Çr.). “Dersem söz olur, demesem içimde **köz** olur.” Yoksul, 2013: 235

közleme 1. Külbastı, ateşte pişirilen et (Bo.; İs.; Su.). 2. Ateş üstünde pişirilen sebze, meyve, her şey (Büyükgülücek-Çr.). 3. Bir çeşit hamur yemeği (Çr.). “Yâre yaptım bazlama / Sarıverdim **közleme**” Aytekin, 2003: 179

közlemek Et, sebze, meyve, hamur gibi şeyleri ateşte pişirmek (İs.; Ka.; Çalyayla, Evcıortakışla-Çr.).

közleme Izgaralık et (İs.).

köz tava Ateş küreği (Su.).

köz tavası Ateş küreği (Al.; Seydim-Çr.).

kubak kubak kubaklamak

Kekliğin ötmesi (Çr.).
kubarmak 1. → Gubarmak (1)
(Akçalı-Su.; Göcenovacığ-Çr.).
2. Karşı gelmek (İs.). "Koca Kür-
dün hoşuna gitti, biraz **kubardı.**"
Çorumlu, 2009: 1652
kubaşık Ortak (Saray-Çr.). "Bu bi-
zim **kubaşığın** toprağı."
Tdk, 1993: 2987
kubaşmak 1. İmece ile iş yap-
mak, yardımlaşmak (İsahacı-Al.;
İs.; Dutçakallı-Çr.). "Buna köyde **ku-
başma** derler." Arısoy, 1970: 57
2. Paylaşmak, bölüşmek (Su.).
kubay → Kopey (Çr.). "Tazının avı
alırken, aldıktan sonraki sesleri...
kubayların iz sürme sesleri..."
Tahir, 2007: 106
kublamak Sepet gibi gereçlere
kulp takmak, kulplamak (Çr.).
kubur Samanı kolayca almak
için samanlıktan ahıra kadar
uzanan tahta oluk (Çr.).
kubuz Yalan, palavra (Çr.).
kucuş İri yapılı yaşlı kimse (Çr.).
kücü → Kücü (Su.).
kuççük Küçük (Çr.). "**Kuççük** ga-
zanda yemek pişiyö / Oynıyan çocuk-
lara gonüm düşüyo"
Caferoğlu, 1994: 143
kuçu kuçu Köpek çağırma ünle-
mi (Evcı-Bo.; Su.). "Tenceredekileri
çanağa boşalttı. **Kuçu kuçu** diye ses-
lendi." Sarıyüce, 2004: 242
kudde Zeki, akıllı, düşünceli
(Çr.).
kudibik Yalan, kandırıcı söz
(Çr.).
kudibik okumak Yalan söyle-
mek, kandırmak (Çalyayla-Çr.).
kuduri yapmak Ara bozmak,
karışıklık çıkarmak (İs.). "**Kuduri**
yapıp durma." Tdk, 1993: 2991
kuduruk Sinirli, deli gibi davra-
nışta bulunan (Çr.).

kudübet (1) Biçimsiz (Çr.).
kudübet (2) Kaba, hırçın kimse
(Çr.).
kufa Kova (Al.).
kufalmak Gururlanmak, böbür-
lenmek (Su.).
kufül kufül Rüzgârın serin serin
esmesi (Su.).
kuka Üst üste konmuş düzgün
taşları topla düşürme temeline
dayanan, dalya benzeri çocuk
oyunu (Aşdağul-Or.).
kula 1. Sarışın, mavi gözlü (Os.).
2. Vücudu koyu sarı, kuyruğu
ile yelesi siyah olan at (İs.).
"Sultanım bindiğın at doru ya da **kula**
mı?" Ercan, 1997: 57
kulağakaçan İnce, uzun kahve-
renkli bir böcek (Çr.).
kulağımı kipçite kipçite gitmek
İstemese de bir yerden gitmek
durumunda olmak (Çr.).
kulak (1) Fesin üzerine bağla-
nan, yeşil ince bezden üç köşeli
olarak dikilen ince bir kumaş,
çeki (Çr.).
kulak (1) Kolayca taşınması için
çuvalın ağzının iki yanına yapı-
lan tutma yeri, kulp (Çr.).
kulak (2) Sabanın toprağa giren
kısmının iki tarafında bulunan,
toprağı yanlara dökmeye yara-
yan parça (Çr.).
kulakçak Kulaklık (Çr.). "Hava
soğuk **kulakçağımı** dak ta öyle git."
Tdk, 1993: 4571
kulaklı İki yanında ocak üzerin-
den kolay alınmasını sağlayaca-
cak kulpu olan kapaklı bakır
tabak (Çr.).
kulak şapırdatmak Olumsuz bir
sözü duymamış gibi davran-
mak, kulak asmamak (Çalyayla,

- Tolamehmet-Çr.).
- kulak tozu** Kulağın tözü, kulağın arkası (Os.). “**Kulağın tozuna** vurur-sam yere indiririm seni.”
Yoksul, 2013: 471
- kulak tözü** → Kulak tozu (Çr.).
"Damların kapısının ağzına çağırıp **kulağının tözlerine** pıçak sokacak oluyormuş." Gümüş, 1977: 60
- kullap** Bir çeşit menteşe (Çr.).
“**Kullabı** sağlam olmayan kapının öm-rü tez biter.” Yoksul, 2013: 471
- küllük** → Küllük (2) (Çr.).
- kuluç** → Kulunç (Çr.).
- kuluç kırmak** Ağrıyan yeri ov-mak (Çr.). “**Kuluç kırılmak** için usta parmak ister.” Yoksul, 2013: 471
- kuluk** → Kulun (Çr.).
- kulun** At ya da eşek yavrusu (İs.).
“Kısrak kulunundan, **kulun** da ana-sından ayrılmaz.”
Koşay-İşitman, 1932: 253
- kulunç** Şiddetli ağrı, omuz ağrısı (Külah-Al.; Çalyayla, Gökköy, Kava-cık-Çr.). “Yanıllına **kulunç** girsin gal-kama / Her derdi tavatir tat bundan kelli” Gösterir, 2008/84: 11
- kulunlamak** → Gunnamak (Evcı-Bo.). "Köydeki kısraklar çarpuk çur-puk bacaklı, çelimsiz piç taylar **ku-lunlarken**, bizim kısraklar küheylan-lar doğururdu." Sarıyüce, 2006: 78
- kulük (1)** Boynuzsuz küçükbaş hayvan (Gökköy-Çr.).
- kulük (2)** → Külünk (Gökköy-Çr.).
- kuma (1)** Aynı erkekle evli olan kadınlar (Gökköy, Tatar-Çr.). “Atla-sa yama olmaz, her avrada **kuma** ol-maz.” Yoksul, 2013: 84
- kuma (2)** Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
- kumele** → Gümele (Çr.).
- kumkuma** Bir çeşit su kabı (Çr.).
- kumpil** Patates (İs.).
- kumpir** Patates (Çopraşık-Al.; Fın-dıklı-Or.; Os.; Su.). “Yampuri yumpu-ri, göm ateşe **kumpiri**.”
Yoksul, 2013: 637
- kumpiri** Patates (Gölet-Ka.).
- kumpir üzümü** Çavuş üzümü (Çr.).
- kun** Gün (Çr.).
- kunde** Her gün, sürekli (Çavuşoğ-lu, Örenseki-İs.). "**Kunde** vadım va-dım geldim." Abaz, 2004: 141
- kundelik** Gündelik (Çavuşoğlu-İs.).
"**Kundelinen** adam dutdum çüt vâti gelince." Abaz, 2004: 140
- kunduru** Sert buğday (Çr.). “Taşlı tarlanın **kunduru** buğdayı.”
Çorumlu, 2009: 737
- kunlamak** → Kurunmak (Çr.).
- kunna** Kurna (Çr.).
- kunnacı** → Gunnacı (Ka.; Dutça-kallı-Çr.). “Annacının annacı, bizim katır da **kunnacı**.” Yoksul, 2013: 59
- kunnamak** → Gunnamak (İs.; Gö-let-Ka.; Su.; İsmailköy-Çr.). “Aha, El-mas **kunnadı** diye yanındaki Elmas’ı gösterdi.” Güven, 2013: 93
- kunnuk** Kedi, köpek yavrusu (Me.).
- kunt** Dayanıklı, sağlam (Su.).
“Yaşlı görünmesine karşın **kunt** bir vücudu vardı.” Sarıyüce, 2004: 310
- kup** Küp (Karkin-İs.; Çr.). “Avrat ma-sesindeki **kupten** bi tas şarap getir.”
Tuluk, 1991.
- kupay** → Kopey (Gölet-Ka.).
- kurada (1)** Çok zayıf, bir deri bir kemik kalmış (Çr.).
- kurada (2)** İşe yaramaz, yıpran-mış, eskimiş, bozulmuş eşya (İs.).
- kuramba** Kuruntu (Çr.).
- kurcanmak** → Kurdanmak (Çr.).
- kurdalamak** Karıştırmak, kurca-lamak (Çr.).
- kurdanmak** Oyalanmak, uğraş-mak, az çalışmak (İs.; Çalyayla-Çr.). “Tavukla cücesi çöplük eşiyor say ki, **kurdanıyorlar** öyle.”
Gümüş, 1977: 140

kurek Kürek (Çr.). "Damda **kurek** gırdı, gaynenem bana darıldı."

Caferoğlu, 1994b: 119

kurk Kuluçka tavuk (İs.).

kurk olmak Tavuğun kuluçka olması (İs.).

kurmut Kırmızı, küçük, çekirdekli meyveleri olan bir yaban ağacı (Çr.). "Kırmızı sürgünlü geyikelmalarının, **kurmut**ların, ahlatların kokusuna pişmiş et kokusu katılıyor..." Gümüş, 1977: 43

kurneç Koyunların kafalarını daire biçiminde birbirine sokarak oluşturdukları güneşten koruma biçimi (Gökçam-Su.).

kursağa binmek Ekinin başak tutmaya başlaması (Bayat-İs.).

kursağında komak Boğazına durdurmak (Çr.).

kursak Mide (Çalyayla, Sarimbey, Teslim-Çr.). "**Kursağın** patlar inşallah!" Yoksul, 2013: 473

kursaksız Akılsız (Teslim-Çr.). "Bir körün gözüne girsene de görmez / **Kursaksıza** öğüt versen de almaz" (Teslim Abdal) Ercan, 1991: 61

kurşun dökme Hastanın iyileşmesi için, bir kapta eritilen kurşunu hastanın başı üzerinde birkaç kez dolaştırdıktan sonra içinde su bulunan başka bir kaba döküp, burada aldığı biçimden anlam çıkarma işi (Çr.).

"Hasta düşüp yatana, benzi solana, iki büklüm, akpürçekli buruşuk nineler **kurşun döker.**" Özçatalbaş, 2002: 9

kurşunlu İçi kurşun, zift, sakız gibi maddelerle doldurularak ağırlaştırılmış aşık (Çr.). "Bu aşıklara akat, bey, **kurşunlu** gibi adlar verilir." Oğuz, 2006b: 10

kurtağzı Çatıya açılan, insan sıgabilecek büyüklükte, kapaklı pencere (Çr.).

kurtarmak → Kotarmak (1)

(Çr.). "Tam aş **kurtarıp** başına çökeceği sırada bir korkunç ortak geliyordu." Tahir, 2007: 82

kurtbağrı Halk hekimliğinde

kullanılan bir otsu bitki (Su.).

"**Kurtbağrı** otunun sakızı, balmumu, bir de tetiri otununyağından döverim merhemi." Sarıyüce, 2004: 272

kurtdüşen → Gürpdüşen (Çr.).

kurtkulağı Yaprakları tüylü, kökündeki süten sakız yapılan bir çeşit bitki (Çr.).

kurtuk → Kürtük (Su.).

kuru buru Gaz sancısı (Çr.).

kuru dirgen Çok zayıf olan kimse (Çr.).

kurulgan → Kurutgan (Çr.).

kuruluk (1) Ahırda hayvanların altına atılan kuru gübre (Palabıyık-Çr.).

kuruluk (2) Araba hangarı (İs.).

kuruluk (3) 1. Evin girişi, koridor (Çr.). 2. Evlerin önündeki üstü kapalı, önü açık yer (Gölet-Ka.; Çr.). "**Kurulukta** odun yâr / Beni naçar kodun yâr" Gösterir, 2011: 271

kurum kurum kurulmak Kendini çok beğenmek, aşırı biçimde büyükmek (Su.). "Sen burada **kurum kurum kurularak** oturuyorsun ama..."

Sarıyüce, 2004: 186

kurumlu Ağırbaşlı (Çr.). "Ekmeği bal dürümlü kız / Kaideli **kurumlu** kız" Ercan, 1997: 90

kurumluluk Ağırbaşlılık (Çr.).

kurunmak Kendini beğenmek, büyükmek (Eskiekin-Çr.).

"Güççüğüm deyi yerinme / Büyüğüm deyi **kurunma**" Kurtoğlu, 1994: 174

kurut Yoğurttan elde edilen katığın kurutulmasıyla hazırlanan yiyecek (Köprübaşı-Me.).

kurutgan Kendini beğenen, bü-

yüklenen (Çr.).
kurutmak → Kurunmak (Çr.).
kuru yere kurt düşürmek Yok yere olay yaratmak (Os.).
kurük Eşek sıpası (Gökköy-Çr.).
kusdürmek Küstürmek (Çr.).
 “Al yeşil bayrakla kesdirirsem Emmisin, dedesin **kusdürürsem**”
 Caferoğlu, 1994: 143
kuskun → Gusgun (Alacahüyük-Al.; Os.; Çr.). “Ata vurdum **kuskunu** / Gönül bilir dostunu” Ertekin, 2006: 21
kuskü → Küskü (Gökköy-Çr.).
kusma Deşenek oyununda, vurulan oyuncunun topladığı bütün deşenekleri geri bırakması (Çr.).
kusmek Küsmek (Çr.). “**Kusduüm** dağan odununu yakmam.”
 Uçakcı, 2006: 219
kusur pazarı Bayramlardan sonra kurulan pazar (Gölet-Ka.).
kuş Dokuma tezgâhında gücülerin üstündeki makaralar (Çr.).
kuşak Kapı tahtalarını birbirine bağlamak için arkasına yatay çakılan sağlam ağaç (Çr.).
kuşane Ufak tencere (Çr.).
kuş ekmeği Sebze gibi pişirilerek yenen bir ot (Çalyayla-Çr.).
kuş eriği Bir çeşit erik (İs.).
kuşgözü Potin ya da ayakkabı bağının geçtiği deliklerle kemer deliklerine takılan küçük, maddensel halka, zımba (Çr.).
kuşhane → Guşene 2 (Acıpınar-Çr.).
kuşka Semerin arka kısmı (Çr.).
kuşkonmaz Yapılarda direklere yatay çakılan uzun ağaçlar (Çr.).
 “Evin önündeki **kuşkonmaza** kilimi astım, çabucak kurudu.”
 Tdk, 1993: 4574
kuşkunmak Gocunmak, sakınmak (Çr.).

kuşkuş (1) Sebze gibi pişirilen ya da çiğ olarak da yenen bir çeşit ot (Al.; Kamışlı-Su.; Çağşak, Çayhatap-Çr.). “**Kuşkuş otu**, gelin alı, dikencik / Akşam nevalessin deriyor Fatma” (S. Örgel)

Ercan, 1991: 436

kuşkuş (2) Sözünde durmayan, kararsız (İs.).

kuşkuyruğu Büyük çıban (İs.).

kuşlastığı Çocukların kuş avlamak için kullandığı sapan (Çr.).
 “Torunlarıma hatıra bırakamadım **kuşlastığımı**.” (M. Tuluk).

www.corum.com.tr

kuşluk 1. Sabahla öğle arası (Kühlah-Al.; Evci, Yazır-Bo.; Eskiakin, Sarımbey-Çr.). 2. Koyunların sabah yaylımından gelme zamanı (Kühlah-Al.; Fındıklı-Or.). “Yokuşu çıktuktan sonra **kuşluk** vakti çoktan olmuştu.” Aksu, 2013: 11

kuş üzümü Kırmızı renkli yemişleri taze olarak yenen çok yıllık dikenli bitki (İs.).

kut Orta büyüklükte, sağlam nesne (Çr.). “Her şeyin **ku**tu eyi olur.”
 Tdk, 1993: 4574

kuşca → Kut (Çr.).

kutes Tutsakevi (Me.).

kutnu Pamuk ipliği karışımı, atlas taklidi ipekli kumaş (Evcior-takışla-Çr.). “Bulunmaz **ku**tnu kumaş mısın sanki?” Yoksul, 2013: 169

kuturüslü Güçlü (Su.).

kuyak Tepeler arasındaki düz, çukur yer (Çr.).

kuylamak Çukura gömerek saklamak (Çr.). “Kış geliyor, havucu bahçeden söküp, evin avlusuna **kuyladım**.” Tdk, 1993: 4574

kuyuşturmak Yerleştirmek (Çr.).

kuyrugli Akrebe benzer eğri, sarı kuyruklu, zehirli bir böcek (İs.).

kuyruğundan kıl aldirtmamak

Kendine söz söyletmemek (Bademce-Ka.).

kuyruğunu doğrultmak Ev, araba gibi bir şeyin alınışını kutlamak (Çr.).

kuyruğu ölü Akrep (İs.).

kuyrukçu Çoban yamağı (Çr.).
"Hele **kuyrukçu** geldikten sonra davranın yanına hiç uğramaz olmuştunuz."
Tahir, 2006: 58

kuyruklu (1) Akrep (Çalyayla-Çr.).

kuyruklu (2) Çabuk küsen, alın-gan (Bademce-Ka.).

kuyruoğölü Akrebe benzeyen, yedi halkalı, kuyruğunun son bölümünde zehir taşıyan bir böcek (Çıkrık-Çr.).

kuyulu düşmek Kendini korumaya zaman vermeden birine saldırıp dövme (Çr.).

kuz 1. Soğuk, güneş görmeyen yer (Palabıyık-Çr.). "Hiç güneş görmeden geçen günleri / Yazın **kuz**a, kışın buza birikir" Özgür, 2002: 49

2. Kuzey (Çr.). "Bu gece **kuz**an taşını güneşe, güneşin taşını **kuz**a aktardım." Çorumlu, 2009: 1366

kuze Topraktan testi (Al.).

kuzgeçe → **kuz** (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

kuzgun Alıcı kuş, kartal (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Dutçakallı-Çr.).
"**Kuzgun** mu götürdü kurtlar mı yırttı? / Yütürdüm bebeği ben bulamadım" Arısoy, 1970: 38

kuzlacı Gebe koyun, keçi gibi hayvan (Dutçakallı-Çr.).

kuzlamak Hayvanların doğurması, yavrulanması (İsahacı-Al.; Sarimbey-Çr.). "Yağmur yağıncağız toprak da **kuzlar** / Adaleti boldur sırrını gizler" Arısoy, 1970: 55

kuzdişi Yüz yaşından sonra insanlarda çıkan diş (Çr.).

kuzu göbeği Yenebilen bir man-

tar türü (Al.; Çalıca-Çr.).

kuzu kazanı Banma büyüklüğünde iki kulplu kazan (Beydili-Çr.).

kuzu kırkımı Ağustos ayı (Bademce-Ka.).

kübel Çocuk (İs.). "Ne bileyim yerine neyim; çocuk yerine **kübel** diyorlar."
Benice, 2002: 120

kübür Gübre (Çr.). "Alın terinle kazandığını **kübür** gibi saçmak nasıl bir avanaklık!" Tahir, 2004: 132

küccük Küçük (Tatar-Çr.). "Kıza **küccük** diyorlar / Tam da benim ayarım" Çağıl, 2013: 27

kücü Kilim dokunurken boy iplerini direğe tutturun aygıt (Çr.). "İp attım ucu kaldı / Tarakta **kücü** kaldı" Gösterir, 2011: 120

kücülemek Dokunacak bez, kilim gibi nesnelerin ipliklerini gücü ipliklerinin arasından geçirmek (Çr.).

küççük Küçük (Al.).

küçen olmak Köpeğin çiftleşmek ya da çiftleşmesi istemesi (Çr.). "Bizim köpek **küçen** olmuş."
Tdk, 1993: 3024

kücü → **kücü** (Külâh-Al.).

küçükay Şubat (Al.).

küçükhacı Serçe parmak (Sarimbey-Çr.).

kücü kücü Köpek çağırma ünlemi (Sarimbey-Çr.). "Sokak iti canavara gider mi / Boşa **küçük kücü** yalayıp durma" Çimen, 2000: 64

küçüle Bir çeşit zehir (İs.).

küçümencik Pek küçük, minicik (İs.). "Kızartısı yüzüne yansıyan **küçümencik**, derli toplu dudaklarını kılmıdatarak..." Benice, 2002: 188

küd → **küt** (1) (Çr.).

küfük 1. İçi boş, çürük (Çr.).

2. Çürük ceviz (Os.). "Çocuğun **küfük** dişlerini çektirdim."
Tdk, 1993: 3026

küfül küfül 1. Serin serin, küfür küfür (Gökçam-Su.; Tatar-Çr.).

2. Güçsüz, ılık esen yel (Gökçam-Su.; Çr.). "Rüzgâr küfül küfül esiyor." Tdk, 1993: 3026

küf vermek Sallanmaktayken di-zi, ayağı, bedeni büküp doğrultup salıncağa hız vermek (Çr.).

kühavuş olmak Paramparça, tuzbuz olmak (Çıkrık-Çr.).

kühlemek Suç işleyip kaçan kimseyi arkasından küh küh diye aşağılamak, alay etmek (Çr.).

küküm Elden ayaktan düşmüş, çok ihtiyar (Su.; Çalyayla-Çr.).

küküm gibi Ufak, gösterişsiz, niteliksiz (İs.).

külcük Mayalı hamurun tepsi içine yayılarak odun ateşinde pişirilmesiyle yapılan çörek (Konaklı-Çr.).

kül çöreği Mayalı hamuru kül arasına koyarak pişirilen bir tür çörek (Ayva-Do.; Gökgözler-La.).

küldöken Kadın eş, evin hanımı (Me.; Os.).

küldürküp Elim üstünde kimin eli var oyununda ebe kimin eli olduğunu bilemezse "yat aşağı" anlamında söylenen söz (İs.).

külek Tahtadan yapılmış yağ kutusu ya da kova (İs.; Kamışlı-Su.; Kadıderesi-Çr.). "Gözüme küçük bir külek içindeki taze tereyağı ilişti." Benice, 2002: 154

külek tutmak → Bünelek dutmak (Gölet-Ka.). "Koş İnekleri külek tuttu. Hepbir tarafa dağıldı." www.golet.tr.gg/

külfaş → Külfaş (İs.).

külfaş olmak Paramparça, tuz buz olmak (İs.).

külfet (1) Ev halkı (Dutçakallı-Çr.).

külfet (2) Gereksiz giderler (Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.).

külhaş Kırılıp dökülerek ufalanmış, parçalanmış (Çr.). "Gönül bir ayna idi / Kırıldı külhaş oldu" Ertekin, 2006: 81

külleme Üstü külle kapatılmış ateşte pişirilen kahve (Çr.).

küllemek (1) Ateşin üstünü külle örtmek (Çr.).

küllemek (2) Kusurlu işleri örtbas etmek (Çr.). "Bu işi burada, hayırlısıyla küllemek gerek." Tahir, 2008: 36

küllenmek (1) Dolmak, tamamlanmak, üstü örtülmek (Su.). "Gün geçtikçe de külleniyordu bu yarenlik." Gümüş, 1977: 17

küllenmek (2) Hastalıktan ya da kırıktan dolayı ayakta duramamak (Su.).

küllük (1) Ateş küreği (Çampınar-Os.).

küllük (2) Kül, süprüntü atılan yer, çöplük (Alacahüyük, İlahacı-Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Gönümün köşgüne çamır sıvadın / Küllükleri mekan tut bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

külte 1. Bağlam, demet, deste, düzine (Ka.; Kavşut-Su.). 2. İplik çilesi, kelep (Os.).

kül temeği Kalastan yapılan evlerde kül dökmek için evin arkasına açılan pencere (Gölet-Ka.).

külufak → Külhaş (Kuşsaray-Çr.). "Sana kırık ise bana külufak." Yoksul, 2013: 555

kül ufak etmek (olmak) Paramparça etmek, olmak (Evcı-Bo.). "Saplarından tutup birbirine çarparak ikisini de kül ufak etti." Tahir, 2006: 34

külük (1) 1. Eşek (Çr.). 2. Boy-nuzsuz koyun (Su.).

külük (2) → Külünk (Alacahüyük, Eskiyyapar, İshacı-Al.; Ka.; Evciorta-kışla-Çr.). “Taşı yontmak ile cevher çıkar mı? / **Külüğünü** kırdırmaktan ne murat?” Arısoy, 1970: 49

külünk Taş kırılan büyük balyoz (Palabıyık-Çr.). “Ferhat **külüngünü** saplasın dedim / Ünümüz dünyayı kaplasın dedim” Özgür, 2002: 71

kümbet Kent sularının ana deposu üstüne yapılan, alçak kubbeli yapı (Çr.).

kümbürküt El el üstünde kimin eli var oyunu (İs.).

küme Cevizli sucuk (Ayva-Do.).

kümpür Patates (Çr.). “Derin kuyu, **kümpür** suyu, çeken ölmez, içen ölü. Tüfek.” Gürsel, 1997: 260

kümsük Yanık kokulu yemek (İs.).

kümsü kümsü kokmak Bozulmuş gibi kokmak (Os.).

kümsümek 1. Yemek yanması, yanık kokması (İs.). 2. Pas gibi kokma, kokuşmadan önceki durum (Os.). “Keşkeği ocakta unuttum, **kümsümüş.**” Tdk, 1993: 3035

kümük (1) 1. Dişi dökülmüş kişi (Gökçam-Su.; Çr.). “**Kümük** insan ağır yemek yer.” Tdk, 1993: 3035

2. Dişsiz damak (Çr.). 3. Çürük diş, aşık ya da kemik (Çr.). “İbram Emmimin **kümük** dişleri Arif Ağ’ının karman çorman işleri” Kurtoğlu, 1998: 10

kümük (2) Hayvanların ön ayak bileklerinden çıkan dikedörtgen biçimindeki kemik; aşık (Çr.).

kün (1) Gün (Kalecikkaya-Al.).

kün (2) Birkaç yıl yerinde kalarak iyice yanmış, kül gibi olmuş hayvan gübresi (Karahacıp-Or.; Su.). “Tarlasını **künliyen** yokluk

görmez.” Tdk, 1993 : 3036

künde Her gün, günde (Haydar-Al.; Çitli-Me.; Su.; Tatar-Çr.). “Dert tazelerim **künde** / Gitmedin doğru yönde” Aytekin, 2003: 65

kündiye Gündeye, gündelik (İs.). “**Kündiye** elbise ile misafir yanına çıkılmaz.” Tdk, 1993: 3037

küngüldemek Yaşlı kimsenin güçsüzleşmesi, uykuda gezer gibi olması (Çr.).

kün kesmek Küflenmek (Çalyay-la-Çr.).

künküllemek → Küngüldemek (Çr.).

künkünlemek Uykulamak ya da uyuklarken düşecek gibi olmak (Çr.).

künlenmek Küflenmek (Çr.).

künlük Tütsü olarak yakılan ağaç sakızı, günlük (Çr.).

künnük → Künlük (Çr.).

küntabak Ayçiçeği (Kalecikkaya-Al.).

künte inci Külçe durumundaki inci (Çr.).

küntüre İrmak kıyısına toprağı tutmak için ağaç dalı, taş kullanarak yapılan set (Gölet-Ka.).

küp Eskiden su ya da turşu kolan derin, yüksek toprak kap (Eskiekin- Çr.). “Elini bağdan çekmez, yer **küp** dolusu pekmez.”

Yoksul, 2013: 283

küpdüşen İri, ekşimiş, içi çabuk kararan bir çeşit armut (Çr.).

küpecik Küçük küp (Çalyayla-Çr.).
küpeli kazan İki yanı kulplu kazan (Kıcılı-Al.; Çr.).

küpüş Kısa boylu, şişman kimse (Os.).

kürdek Kadın ceketi, uzun hırka (Eskice-Me.).

küre Pekmez kaynatmak için yapılan yuvarlak ocak (Os.; Beydili,

- Çalyayla, Çıkrık, Eskiekin, Karahisar-Çr.). “**Küre** kaynatır herkes / Mis gibi kokar pekmez” Çağlar, 1952: 36
- kürebiye** → Görebi (Çr.).
- kürelemek** 1. Bir şeyi hızla kaldırıp atmak, fırlatmak, yuvarlamak (Ka.; Çr.). “**Küreleyn** tozunu toprağımı derye...” Güven, 2010: 15
2. Toptan kötülemek (Os.).
- kürelilik** Pekmez kaynatılan ocak (Büyükdirvan-Çr.).
- küre maşası** Büyük maşa (Ovasaray-Çr.).
- küremek** Kar, çamur, toprak gibi şeyleri kürekle sıyrarak atmak (Su.; Çalyayla-Çr.). “Kayaların karını **Küreseler** yolunu” Ertekin, 2006: 72
- küre ocağı** → Küre (Çr.).
- kürlük** Çöplük, küllük (Çr.). “Temeği aç şu gübreyi **kürlüğe** atalım.” Koşay-İşıttın, 1932: 260
- kürrük** Eşek yavrusu, sığa (Çr.).
- kürt alması** Soğan (Göcenovacığı-Çr.). “O gün **kürt alması** çok yemişler olmalı ki...” Çorumlu, 2009: 1655
- kürtük** Kuytu yerlere toplanmış kar ya da kum yığıını (Evcı-Bo.; İ.; Su.). “Çıktım kar **kürtüğüne** Delmenin yırtığına” Ertekin, 2006: 40
- kürtün (1)** 1. Çığ (Çr.). 2. Sertleşmiş kar birikintisi (Kulah-Al.). 3. Tipi (Yağcılar-Ka.).
- kürtün (2)** Semer (Su.). “Güzele **kürtün** yakışır, çirkine bal neylesin?” Yoksul, 2013: 350
- kürüf kürüf** Sürü sürü (Çr.).
- kürük (1)** 1. Eşek yavrusu, sığa (Su.; Dutçakallı, Eskiekin, Ovasaray-Çr.). “Başında sarığı, elinde sırığı, bunu bilmeyen eşeğin **kürüğü**.” Türkoğlu, 2007: 198
2. Küçük kulaklı koyun, keçi (Ka.).
- kürük (2)** 1. Burnu kısa insan (Gölet-Ka.). 2. Ucu kısa olan eşya (Gölet-Ka.). “**Kürük** burunlu çocuk.” www.golet.tr.gg/
- kürümek** → Küremek (Yarımsöğüt-Su.; Palabıyık, Sarimbey-Çr.). “Kemal der ki: Kar gibi şu zalim gurbet / Bizi burdan **kürümeden** gidelim” Özgür, 2002: 78
- kürün** Pınarların önüne konan taş oluk (Kuşsaray-Çr.).
- kürüşlemek** Varlıklı olmak (Çr.).
- kürüslü** Semiz, toplu, şişman (Çr.).
- kürüz** Küçük kulaklı insan ya da hayvan (Boğabağı, Kayı-Çr.).
- kürüzlük** Yeni yetişen ormanlık (Ka.).
- küseğen** Sık sık, çabuk küsen kimse (Evcı-Bo.). “Ama öyle **küseğen** bir bitki değildir.” Sarıyüce, 2006: 31
- küsgü** İri, diri kişilere takılan ad (Su.).
- küskü (1)** Fırındaki ateşi karıştırıp odun itmekte kullanılan balta sapından kalın ağaç (Çr.).
- küskü (2)** Büyük taşları kaldırmak için kullanılan uzun demir ya da ağaç kaldıraç (Dereyazıcı-Al.; İ.; Ka.; Su.). “Üst taraftan sokulu yassı uçlu bir **küskü** ile kanırtılarak parçalanmıştı.” Sarıyüce, 2004: 247
- küsküllemeç** → Kazgıç (Su.).
- küstüm** Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
- küsük** Kaldıraç olarak kullanılan sopa (Eskiköy-Çr.).
- küsülü durmak** Dargınlığı sürdürmek (Akçalı-Su.).
- küsülülük** Dargınlık (Çr.). “İkimiz bir köylüyüz / Nasıl durak **küsülü**” Ertekin, 2006: 88
- küsü tutmak** Darılmak, konuşmamak (Çr.). “**Küsü** tutmaktan iş çıkmaz, barışmak eydir.” Gümüş, 1977: 16

küştahlı Her yerde, her zaman neşeli, üzüntüsüz kimse (Çr.).

küştek Her işe burnunu sokan, her zaman öncülük yapma çabasında olan kimse (Os.).

küştere Tahta rendesi (İsahacı, Kırcılı-Al.; Ka.). "Bonduruk kırığından tapanı yapmış / İrende **küştere** hızardan çekmiş" Arısoy, 1970: 91

küşüm Kuşku, işkil (Çavuşcu-Su.; Serban-Çr.). "Sakın içine **küşüm** girmesin yavru." Sarıyüce, 2004: 272

küt (1) Eli ayağı tutmayan, inme-li kimse, kötürüm, sakat (Külah-Al.; Kuzuluk-İs.; Os.; Su.; Çr.). "Aç gözünü anam, **küt** elini dutan mı var?" Özçatalbaş, 2002: 19

küt (2) 1) Ucu sivri ya da keskin olmayan (Gölet-Ka.). "Bu bıçağın ucu **küt**." www.golet.tr.gg/

küteşek Yuvarlak küçük odun, kütük (İs.).

kütmek Ağaç kökü, kütük (İs.). "İnce odunları **kütmek** üzerinde kırdım." Tdk, 1993: 3054

küt olmak Kötürüm olmak, bacakları tutmamak (İs.).

kütüğe yazdırmak Nikahına almak (Su.). "Kız bu gece benim ol / **Kütüğe yazdırayım**" Gösterir, 2011: 202

kütüklemek Büyük ağaçları dört ya da beş metrelik tomruklara ayırmak (Çr.).

kütük sökme Düğün evi için odun kesme (Su.).

kütülemek Bedenin eklem yerlerinden "küt" diye ses çıkması (Çalyayla-Çr.). "Olduğun yerde **kütüleyip** durma." Yoksul, 2013: 516

kütürtü Gürültü (Çr.).

kütürüz İri kemikli, atletik yapılı kimse (Külah-Al.).

küydürmek 1. Elinden bir şeyi atmak, fırlatmak (Obruk-Do.; İs.).

2. Aşırmak, yürütmek (Çr.).

küyemek Bayılmak (Kalecikkaya-Al.).

küylek Kova (Os.).

küyük Çürük (İs.; Çalyayla-Çr.). "Ben sana varır mıyım? / Başım kel dişin **küyük**" Gösterir, 2011: 183

küyükmek Çürümek (İs.).

küyür küyür Kütür kütür (Çr.). "Al şu elmayı **küyür küyür** ye." Tdk, 1993: 3056

L

lā → Lan (Gökçam-Su.; Çr.). "Bak **la** bak, bu biçim gabaran culuk heç gordün mü sen?" Özçatalbaş, 2002 : 32

labye Fasulye (Al.).

laf bezeği bok tezeği Çok, ancak boş konuşan kimse (Çalyayla-Çr.).

lafı kçından anlamak Sözü ters anlamak ya da hiç anlamamak (Çr.).

lafın kösteğine vurmak Bir konu üzerinde uzun uzun, koyu sohbeta dalmak (Çr.). "Sen emme de **lafın kösteğine vuruyon** ul!" Kerman, 1997: 70

laflamak Konuşmak, söyleşmek, dertleşmek (Hımıroğlu-Çr.). "Bilmeyene **laflamak** ne kolay." Tahir, 2007: 377

laflaşmak → Laflamak (Su.). "Büyük sap yığını gölgesinde **laflaşanlar** en kalabalık olanıydı." Sarıyüce, 2004: 133

laf olsun torba dolsun Gereksiz, boş konuşmak (Çr.).

lağap Takma ad (Su.; Çr.). “Körpe kızın **lağabı** da neymiş?”

Tahir, 2007: 369

lağbaz Pişmanlık (Su.).

lağlanca Eğlence (Çr.). “Köpekler kocayınca kurdun **lağlancası** olurmuş.” Yoksul, 2013: 465

lakırdak Leyleğin ötüşü (Kavşut-Su.).

lalak Saf, aptal, salak (Su.).

lalanmak Birinin yaptıklarını yineleyerek alay etmek, dalga geçmek, eğlenmek (Çopraşık-Al.; Çitli-Me.; Kamışlı-Su.; Göcenovacığ-Çr.). “Katıkçı itleri, katıkçı geri, beni alaya alıyorlar, **lalanıyorlardı**.”

Çorumlu, 2009: 1654

lâlek Leylek (ÇopraşıkAl.; Kamışlı-Su.; Çr.). “**Lâleğin** ömrü laklahınan geçer.” Kerman, 1997: 41

lâlek ayak getirdi Leyleklerin gelme zamanı emeklemeden yürümeye geçen çocukları anlatmak için kullanılan bir söz (Çr.).

laleklerin cücükleme vahdı Yaz (Su.).

laleklerin gelme vahdı İlkbahar (Su.).

laleklerin getme vahdı Sonbahar, güz (Su.).

lâlenmek → Lalanmak (Çr.). “Beniminen **lâleniyon** mu yoğsa?”

Çorumevi, 1996: 23

lalin Takunya, nalın (Çr.). “Çihart ayaandan **lalinleri**, düşsecaan.”

Tuluk, 1991.

lambalık Duvar üzerinde gaz lambasının konacağı çıkıntılı yer (Beydili-Çr.).

lamçı → Yamçı (Ka.).

lamçı → Yamçı (Os.).

lamlı Harmanda savrulurak buğdaydan ayrılmış saman yığını (Kavşut-Su.).

lan Ey, ulan anlamında kabaca

seslenme ünlemi (Çr.). “Cesedi nereye attın **lan** gevrek?”

Destanoğlu, 2006: 59

langırdamak Gevezelik etmek (Çr.). “Boş fiçı çok **langırdar**.”

Yoksul, 2013: 159

lapak lapak Lapa lapa (büyük parçalarla yağın kar için) (Çr.). “Başlarına dikilmiş, **lapak lapak** tükürmüşsün...” Gümüş, 1977: 56

lapbasan Seyrek basıp ağır ağır yürüyen kimse (Çr.).

lapçın Dışı parlak, içi lastikli, bağlamalı mest biçiminde kalın topuklu, topuklarında demir çakılı ayakkabı (Çr.). “Lacivert çuha şalvarı, **lapçın** kunduraları her zaman ki gibi tertemiz...” Tahir, 2008: 77

lapçın Bir çeşit kundura (Os.).

lap lap Çıplak ayakla ya da ayağa büyük gelen ayakkabıyla yürürken çıkan ses (Çr.). “İki metre ye yakın boyuyla **lap lap** giden Deli Elvan...” Tahir, 2006: 87

larkıdanak Bir nesnenin yerli yerine oturmasını anlatan söz (Çr.).

lastik Tekerlek (Al.).

laşka Laçka (Körkü-Su.). “Aşık geçinenin çokları **laşka** / Bu duyguyu taşıyorum Çağlar Bey”

Çırakman, 1992: 155

laylon Naylon (Çr.). “**Laylon** çihalı aşşa yuharı yirmi sene ney oldu.”

Abaz, 2004: 151

layn → Lan (Al.).

Laz barı Bir halk oyunu (Çr.).

lazımlık Oturak (Çr.).

lazut Mısır (Al.).

leb demeden leblebiyi anlamak Söylenenleri anında anlamak (Çr.). “Bu Zülfü oğlan gibi, eline ayağına tetik, **leb demeden leblebiyi** anlar olmaz.” Tahir, 2008: 336

lebek Delikanlı (Çr.).

leccesiz Yersiz, gereksiz konuş-

- ma (Çr.).
- leçek** Yazma (Al.).
- lef lef geçmek** Güçsüzlük nede- niyle kendinden geçmek (Çitli- Me.).
- legelek** Leylek (Kalecikkaya-Al.).
- lelbebi** Leblebi (İs.; Çalyayla-Çr.). "Ginömada gelikene **lelbebi** getirüle." Abaz, 2004: 96
- lemis** İçine ıspanak, peynir, pata- tes, kıyma konulup katlanmış yufka (Çr.).
- lemli** Nemli (Çıkrık-Çr.).
- lemsetavuk** Bir çeşit tavuk (Çr.).
- len** → Lan (Çr.). "Nereye gediyonuz **len**, ecinni tayfası gibi gine?" Özçatalbaş, 200 : 33
- lenger** 1. Bakırdan büyük süzgeç (İs.; Çalica-Çr.). "O serhoşlukla bizi **lengere** çevirdi gittiydi." Tahir, 2004: 45
2. Pilav sahanı (Alacahüyük-Al.).
- lenger sıyrmak** İskilip dolması sunulan lengerin yemek biti- minde ekmekle sıyrılarak ters çevrilmesi, yemek yiyenlerin de bahşiş atması geleneği (İs.). "Çorum'da **lenger sıyrmak** denilen gelenek halen sürdürülmektedir." Oğuz, 2006a: 32
- lepleki** Cam tabak (Su.).
- leşter** Neşter (Kalecik-Me.). "Sefil Pir'i yaratıp da neyledin / **Leşter** vurup pare pare eyledin" Piroğlu, 1981: 57
- leyla** Kendinden geçmiş durumda olan (Çr.).
- leylek getirdi** Yetişkinlerin de oynadığı bir çocuk oyunu (Çr.). "**Leylek getirdi** oyununda kişi sayısı ile yaş aralığı fark etmez." Oğuz, 2006b: 34
- leymin** Limon (Al.).
- leyvaz** Fasulye (Al.).
- liğ** → Mil (Ovasaray-Çr.). "Sel gider **liğ** kalır, tallaya bereket galır." Kerman, 1997: 48
- liğlamak** Tıkamak, kapamak, doldurmak (Os.; Çıkrık-Çr.). "Sa man deliğin önünü **liğladı**." Tdk, 1993 : 3076
- lıklık** Tek ya da iki kulplu top- rak testi (Su.).
- lıkman** → İlikmen (Su.).
- libade** Pamuklu, geniş kollu ka- dın ceket, hırka (Su.).
- lif** Hamamda sabun köpürtmede kullanılan, elde filik yününden örülen örgü (Çr.).
- lik** İplik eğrilen iğın eğri demir ucu (Ovasaray-Çr.).
- lik lik** Hoplaya zıplaya (Ka.).
- lik like kalkmak** Tırısa kalkmak (Os.).
- likman** → İlikmen (Çr.).
- lime** Dövülen çeltiğin bir bölü- münün pirinç, bir bölümünün çeltik olarak kalmış durumu (Ka.).
- liplip** İdare lambası (Su.).
- livanlı** Eskiden zenginlerin giy- diği bir çeşit ayakkabı (Su.).
- livik** Ekşi, buruk yaprakları pişi- rilerek yenen bir ot (Gökköy-Çr.).
- lizomu yok** Gereksiz (Çr.).
- lo** → Lan (Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "**Loo** gobel- ler benim karpuzum nerede?" Sağmen, 2009: 176
- loda** 1. Taneli ya da tanesiz sa- man yığını (Ka.). 2. Üstü toprak ya da otları örtülmüş koni biçim- li saman yığını (Ovasaray-Çr.).
- loggudü** Kaba saba insan (Su.).
- loğ (1)** → Lan (Yazır-Bo.).
- loğ (2)** Toprak damlarda, yollar- da toprağı ezmek için kulanı- lan taş silindir (Külah-Al.; Yazır- Bo.; Eskiekin, Gökköy, Sarimbey-

- (Çr.). "Loğ taşı gibi karnın sırtın belirsiz olmuş." Yoksul, 2013: 485
- lohul** Lokum (İs.; Çalca, Ovakarapınar-Çr.). "Lohulu dutulu mevlüd okundun muydu." Abaz, 2004: 97
- lohum** Lokum (İs.). "Mevlüd ohundun muydu lohum dutulu." Abaz, 2004: 97
- lohuza** Yeni doğum yapmış kadının (Dutçakallı-Çr.).
- loka** Roka (Çr.). "Yeşillik goy madenizden lokadan / Çarık bunu sunak yaptım yokadan" Yoksul, 2011: 87
- loksan** Eksik, noksan (Su.).
- lokul** Lokum (Çr.).
- loküs** Modern gaz lambası; lüks (Su.).
- lombadan söylemek** Düşünmeden, patavatsızca söz söylemek (Os.).
- lombudu** Kaba sözlü (İs.).
- lom lom helvası** Bir çeşit helva (Çr.).
- lom sözlü** Sözü, konuşmasını bilmeyen, patavatsız (İs.; Ka.; Os.).
- lonç olmak** → Lorç olmak (Çr.).
- longurdak** Hayvanlara takılan büyük çan (Çr.).
- lorç olmak** Çok ıslanmak, sırlıklam olmak (Çalyayla-Çr.).
- lo taşı** → Loğ (2) (Çopraşık, Eski-yapar-Al.). "Lo taşını arayıp gelip buluşun / Alperenleriyle Türkçe konuşun" Barışcan, 2001: 114
- lov taşı** → Loğ (2) (Çr.). "Rüzgâr, ahırın toprak damında lov taşı gibi yuvarlanıyordu." Tahir, 2008: 257
- løbetçi** Nöbetçi (Su.).
- løk (1)** Ağır hareket eden kişi (Al.; Dutçakallı-Çr.).
- løk (2)** Erkek deve (Tolamehmet-Çr.). "Abaya yük deme, babaya løk deme." Yoksul, 2013:1
- løk (3)** Yalan (Çr.).
- løker** Önde giden, yol gösteren (Çr.). "Sen bizim løkerimizsin." Tdk, 1993: 3090
- løk gibi** Ağırbaşlı, oturaklı (Evcibo.; Su.). "Deli Şaban løk gibi oturuyor." Güven, 2013: 62
- løklemek** Bir şeyi gereğinden çok vermek (Çr.).
- løküs** Lüks lambası (Os.).
- løllös** Biçimsiz, kaba saba (Os.).
- løngürdek** → Longurdak (Çr.).
- løp** → Lüp (Çr.).
- løpçü** → Lüpçü (Çr.).
- løp løp** İştahla yemek yemeyi anlatır (Obruk-Do.).
- løpür løpür** Hızlı hızlı içme (Çr.).
- løcaklık** → Bucaklık (Sarimbey-Çr.).
- løğlüğü** Çok çirkin gözlü bir kuş (İsahacı-Al.). "Başına bağlamış karalı yazma / Gözleri løğlüğü dişleri kazma" Arısoy, 1970: 101
- løküs** Aydınlatma amacıyla kullanılan cam korunaklı lamba (Çr.). "En karanlık geceleri, løküs lambaları gibi aydınlatan kol kadar elektrik feneri elindeydi." Tahir, 2004: 325
- løle** Çeşme ağzı, su borusu (Al.; Eski-kin, İsmailköy-Çr.). "Köy içindeki çeşme yok mu, üç løleli, kütür kütür." Gümüş, 1977: 15
- lølük** Birçeşit pipo (Çalyayla-Çr.).
- løp** Karşılıksız, parasız elde edilen, beleş (İs.). "Sevaba girersin ki, cenneti cebe atarsın løp diye..." Tahir, 2004: 197
- løpcü** Hazır yiyici, beleşçi (İs.).
- løver** Tabanca (Çr.). "Koca parmağını løver namlusu gibi uzatmıştı." Tahir, 2006: 125

M

ma Sığır sesi (Çr.). "Ma kuzum, **ma**, çekinmeyin, yeyin!" Seyda, 2006: 192

maal Çapa (Doğla-Me.).

macca etmek Öfkelenmek, çileden çıkarmak (Dutçakallı-Çr.).

macunuz Maydanoz (Yağcılar-Ka.).

maçça Dert, hastalık (Su.).

maççalı Suratsız, pis, kirli (Çr.).

maçça olma Dertli birisiyle yemek yerken iştahtan kesilme (Su.). 2. Rezil olma (Kamışlı-Su.). "Onun yanında **maçça oldu**."

Uçakçı, 2006: 369

maçmuç Deşenek oyununda oyuncunun atışını elini yere koymadan serbetçe yapabilmek için söylediği söz (Çr.).

mada (1) Mide (Os.). "Ne kadar kibar olsan / Seni **madam** almıyo."

Dbk, 2003: 85

mada (2) İştah, yeme isteği (Gölet-Ka.). "Lütfen üsteleme, **madam** almıyor." www.golet.tr.gg/

madalanma Umma, umutla bekleme (Su.).

madamak → Madımak (Çr.).

madara (1) 1. Bayağı, basit (Al.).

2. Bir işi üstünkörü yapmak (Çr.). "**Madara** işten hayır gelmez." Kerman, 1997: 22

madara (2) Yassı taşçı çekici (Çr.).

madası almamak 1. Midesi almamak (Os.). 2. Yemek için isteksiz, iştahsız olmak (Os.).

madası olmak Canı çekmek, canını istemek (Bademce-Ka.).

made (1) Başka (Çr.). "Allah'tan

made bilen yoktur." Yoksul, 2013: 51

made (2) Mide (Çalyayla-Çr.). "Gelirse güzel gelsin / Çirkin almaz **mademiz**" Ertekin, 2006: 27

madebiz Maydanoz (Çr.).

medeniz Maydanoz (Kıcılı-Al.;

Os.; Çıkrık, Ovakarapınar-Çr.). "Bahçelerde **medeniz** / Döşelidir odamız" Ertekin, 2006: 27

medenüz Maydanoz (İkipınar-İs.). "Eccük **medenüz** ney varıdı."

Abaz, 2004: 123

medesi almamak → Madası almamak (Çalyayla-Çr.). "Ne kadar kibar olsan Seni **madem almıyor**"

Gösterir, 2011: 295

medesi yetmek Ölüm zamanı gelmek, ömrü tamam olmak (Obruk-Do.).

madımak İlkbaharda kırlarda yetişen, ufak, yeşil yapraklı, ıspanak gibi yenilen bir ot (Eskiya-par, Hışır-Al.; Boğabağı, Eskiiekin, Hımıroğlu, Sarimbey-Çr.). "Yoh'ekmekle gök soğan / **Madımağın** oynası" (Kör Hasan) Ercan, 1991: 382

madımalak → Madımak (Çiçeklikeller, İncesu-Su.). "Koyağında mor koyunlar otlamış / **Madımalak** güzel kızlar toplamış" (M. Güvendik) İvgin, 2009: 225

madik atmak Hile yapmak, kazık atmak (Su.). "**Madik atmada** çok ustadır o." Yoksul, 2013: 487

madrap Temel atılacak toprak (Su.).

mafasız Sevgi bağlılığı olmayan kimse, vefasız (Serban-Çr.).

"Senin yâr yâr deyi nene döneyim Böyle bir **mafasız** dostu neyleyim" Koçak, 1980: 108

mafe Mahfe, salıncak (Çr.).

"Bayram gelse de **mafeye** binsek." Tuluk, 1991.

māfet Müddet, süre (Karkın-İs.).

"Bi **māfet** çocuklarımıza giydürücek giyicek bulamaduk." Abaz, 2004: 142

maf olmak Onulmaz duruma gelmek, yok olmak (Akçalı-Su.; Kavacık, Serban-Çr.). "Bıldır ekinler hep **maf oldu**." Çorumlu, 2009: 1502

mafliz Cimri (Al.).

mağar Pınar, çeşme (Satyüzü-İs.).

mağarama Havlu gibi kullanılan bez parçası (Obruk-Do.).

mağârt Bakır helke, soba kazanı gibi dik köşeli kapların diplerini çekiçlemede kullanılan baskırcı örsü (Çr.).

mağmur Sessiz, sakın (Su.).

mağraşmak Koyunların meleşmesi (Kalecikkaya-Al.).

mağrisem Meğerse (Su.).

mağruşlamak Yaşlanmak (Kayı-Çr.).

mahacır Göçmen, muhacir (Çr.). "Hamidiye **mahacırından** Avratbaz çayları yetiştirdi." Tahir, 2007: 282

mahana Sözde neden, bahane (Gökçam-Su.; Serban-Çr.). "Kaderim kötü benim / Kime bulam **mahana**" Gösterir, 2011: 81

mahanet Muhtaç olma (Al.).

mahat Sedir, kanepa (Al.; Su.).

mahık Acı, çok ekşi yiyecek (Çr.).

mahkeme duvarı gibi Gülmeyen, somurtkan yüz (Çr.).

mahle Mahalle (Al.; Akçalı-Su.; Çr.). "Mahleli güzel görsün / Gel salına salına" Gösterir, 2011: 84

mahman Göksulu armuduna benzeyen, iri bir çeşit armut (Çr.).

mahmudiye Boyna takılan altın (Çr.).

mahra Üzüm taşımak için kullanılan ağzı geniş, dibi dar tahta sandık (Çr.). "Elli **mahra** üzüm geldi." Koşay-İştıman, 1932: 269

mahrama Ev dokuması havlu (Os.).

makat Üzerine oturlan oda se-kisi, tahta divan (Os.; Su.; Çal-yayla, Gökköy-Çr.). "Makatı beğenmeyen koltuğu bulamaz." Yoksul, 2013: 488

makkap Matkap (Çr.). "Bazan sahalarda **makkapla** üç tarafından delinerek ortasına kurşun dökülürdü." Çorumlu, 2009: 589

maktanmak Övünmek (Kalecikkaya-Al.).

mâl (1) Bir tarım aracı, çapa (Çr.).

mal (2) Büyükbaş hayvan (İsahacı-Al.; Kamışlı, Körkü-Su.; Kavacık, Sarimbey-Çr.). "Kabuklarını **mal** yer." Kemal, 2002: 33

malagma → Malama (İs.).

malahülle Tasarı, varsayım (Su.).

malak (1) 1. Manda yavrusu (Evcici-Bo.; Beydili-Çr.). 2. Kedi yavrusu (Yağcılar-Ka.; Kadıderesi-Çr.). "Kara kıllarla kaplı esmer gövdesi besili **malaklara** benziyordu." Tahir, 2004: 11

malak (2) Un, pekmez, ceviz içi, tereyağı ile yapılan tatlı bir yemek (Bademce-Ka.; Os.). "Malak, tereyağı donmadan sıcak sıcak yenmelidir." Dbk, 2003: 92

malama Taneleri ayrılmamış, samanla karışık tahıl (Kıcılı, Külâh-Al.; Evcici-Bo.; Ka., Kavşut-Su.; Ovasaray-Çr.). "Saplar, tane ile samanın birbirinden ayrılacağı kıvama gelmiş, **malama** olmuştur." Sarıyüce, 2006: 59

malamat Alçak, aşağılık, rezil, berbat (Os.; Gökçam, Yarımşöğüt-Su.; Serban-Çr.). "Bi de sen **malamat** etme heri beni." Lâçin, 2007/63: 6

malamat olmak Berbat, kepaize olmak (Külâh-Al.; Os.; Çr.).

malaşmak → Maylaşmak (Çr.).

malay Genellikle mısırdan yapılan bir çeşit ekmek (Kalecikkaya-Al.). "Amman amman **malayım**, seni

nerden alayım." Özkan, 2004: 65

mal gütmek Hayvan otlatmak (Gökçam-Su.; Eskiakin-Çr.). "Mezarında **mal gudüyök** ölenin / Kalan sağlar, arayanın bulanın"

Kurtoğlu, 1998: 16

malhita Yeşil mercimekle yarmadan yapılan bir çorba (Çr.).

malıpatıra Manifatura (Çr.). "Bıldır sene sizin Eğridere'deki **malıpatıra** mağazasından gelinlik pırtı aldık..." Özçatalbaş, 2003: 134

mal melal Taşınır, taşınmaz, hayvan gibi her türlü mal varlığı (İsmailköy, Kiranlık-Çr.). "Bi sürü **mal melal** biriktirmiş emme, hayır hasenat hak getire." Kerman, 1997: 23

malühülle Hayal (Ka.).

mama Baş (Çr.). "Mamamın üstüne düştüm." Tdk, 1993: 3114

mamaca 1. Beceriksiz, işin kolayını bilmeyen (Su.). 2. Hazır yiyici (Su.).

mamak Çocuk yemeği, mama (Çr.).

māman → Mahman (İs.). "Bi de **māman** armudumuz vardı." Abaz, 2004: 162

mamele Resmi işlemler, yazışmalar (Su.).

mamer → Mamerik (Çr.).

mamerik Dokuma tezgâhında ipelik germeye yarayan yuvarlak ağaç (Çr.).

mamır Memur (Çr.). "Sofrasında tuz ekme yiyen bunca **mamır!**" Tahir, 2004: 348

mamırsa Sıcak suda haşlanan hamurun üstüne kara pekmez dökülerek yapılan tatlı (Çalyayla-Çr.).

mamir Memur (Su.).

mamiros Sıcak suda haşlanan hamurdan yapılan tatlı (Yazır-Bo.).

manca Karışık yiyecekler, azık (Dutçakallı-Çr.).

mancar Pancar (Çr.).

mandagöz Anlamsız bakan, iri gözlü kimse (Çr.).

mandal Eski evlerin kapılarının arkasındaki kol demiri (Su.). "Dışarıdaki **mandala** basınca kolaylıkla açılıyordu." Sarıyüce, 2004: 118

mandik Köylü kadınların giydiği, geniş paçalı, düğmeli kadın donu (Hacıhamza- Ka., La., Os., Su.; Çıkrık. İsmailköy-Çr.). "Uzun **mandiğinin** bezeği sımsıktıydı." Güven, 2010: 152

mangafa Büyük, düşüncesiz kafa (Su.).

mangaş Cımbız (Çr.). "Âşamâdar elinden **mangaş**, ayna, allık düşmüyo." Kerman, 1997 : 23

mangır Para (Al.; Su.). "Böyle salmayı kendi **mangır** kesesinden çıkarıp sayar." Tahir, 2006: 249

mangırmak → Mankırmak (İbik-İs.).

manhırmak → Mankırmak (İbik-İs.). "Kimi camış gibi **manhırır** galkıyom deyi, kimi canavar gibi ulur geliyom deyi!" Özçatalbaş, 2003: 39

manık Kedi yavrusu (Gökköy-Çr.).

manı manı Sevimsiz, kaba, ağır davranışlı kimse (Çr.).

mani atma Gelin almadan sonra davulcunun bahşiş toplamak için söylediği doğaçlama şiir (Bademce-Ka.).

manifülle Kurgu, hayal (Su.).

mankafa Soğuk çalmış, soğuk tan bozulmuş (Ovasaray-Çr.). "Bizim haşhaş **mankafa**, hiç yağı çıkıyor." Tdk, 1993:3124

mankaş Cımbız (Çr.).

mankırmak Sığırın bağırması, böğürmek (Çıkrık-Çr.).

manşa Maşa (Ka.).

mantı (1) Kare biçiminde kesilmiş hamur içine kıyma konularak yapılan bir yemek (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.). “Düğünlerde, şenliklerde Çorum **mantısı** ilk sırada gelmektedir.” Oğuz, 2006a: 44

mantı (2) 1. Sapsız bıçak, çakı (Su.). 2. Bıçağın, çakının demir kısmı (Su.). “**Mantısına** su verilmiş, köreltmek zordur.” Yoksul, 2013: 491

mantız Sacdan yapılan, soba biçiminde, üstü ızgaralı ocak (Çr.).

mantik Hayvana yedirilen dikenli bir çeşit ot (Al.).

mantin Şalvar yapımında kullanılan ipek çubuklu kumaş (Çr.). “Büyük hırkanın giydiği **mantin** Küçük hırka da onlardan zengin” Çorumlu, 2009: 241

mantış Yuvarlak, tombul yüzlü, basık burunlu kimse (Çr.).

mantiz → Mantız (Çr.).

mantoz → Mantız (Çr.).

mantuz → Mantız (Çr.).

mapis Hapishane (İs.). “**Mapisde** yatmış geç gelmiş.” Abaz, 2004: 170

mapis damı Cezaevi (Çr.). “Allah **mapis damına** düşürmesin.” Kerman, 1997: 23

mapusâne gaçgını Kendine, giyim kuşamına dikkat etmeden saç sakal karışık; aylak, işsiz güçsüz dolaşan kimse (Çr.).

mapus damı Cezaevi (Çalyayla, İsmailköy-Çr.). “Seni **mapus damına** atarlar.” Tahir, 2006: 307

māra Mağara (İs.). “Ben onların **mārasına** gittim.” Abaz, 2004: 111

maraf Sini (Çr.).

marak Kaygı, merak (Harunköy-İs.; Serban-Çr.). “Fakiri kurtar **maraktan** / Kısmeti veren sabahtan” Koçak, 1980: 195

marama 1. Kadınların genellikle

namazda kullandığı başörtüsü (Kalecikkaya-Al.). 2. Mendil (Çr.).

maraz Rengi kaçık kimse, zayıf (Os.). “Çok yedirdim kirazı, memnun etmedi **marazi**.” Yoksul, 2013: 216

març murç → maçmuç (Çr.).

marhama Gayet ince mendil (Çr.).

marıl Marul (Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

mārim Meğer (Su.).

mārisem Demek ki, tahminen (Su.; Çr.). “Hani bildirki sene guma üstüne vardıydım ya; okutmuş rakibem bana **mārisem**.” Özçatalbaş, 2002: 31

marka At arabasının oku (Ka.).

marsık Kömür gibi, kapkara (Çalyayla-Çr.). “**Marsık** gibi teni var / Boydan uzun eni var” Gösterir, 2011: 264

Marsuvan Merzifon (Çr.).

martinli Şirret kadın (Su.).

masaf (1) Küçük sepet (Çr.).

masaf (2) Sofra tepsi, büyük sini, küçük bakır tepsi (Me.; Çampınar-Os.; Beydili, Çalyayla, Karadona-Çr.). “Mantı **masafta** güzeldir.” Yoksul, 2013: 487

masarif Gider, harcama (Su.). “Kaçırverdim yârime / **Masarif** çek-tirmedim” Gösterir, 2011: 202

masat Bıçak bileyleme aracı (Kırcılı-Al.; Çalıca-Çr.). “Hesapsız kasap, belinde kalır **masat**.” Yoksul, 2013: 378

masdar Düz çizgi çizmek için kullanılan cetvel tahtası (Çr.).

masen Mahzen, kiler (Kamışlı-Su.; Çr.). “**Masenden** az pekmez getir.” İl Yıllığı 1967: 123

masıra (1) Hıyarın küçüğü (Kırcılı-Al.; Çalyayla-Çr.). “Taze hıyar **masıra** / Gedyiom yolun sıra” Ertekin, 2006: 109

masıra (2) Masura (Çr.).

māsız Yalancıkta (Su.).
masım Masum, günahsız (Çr.).
 “Şu el kadar **masımın** hakkı yenir mi?”
 Yoksul, 2013: 471
mas mas 1. Ağır ağır, durgun
 durgun, sersem sersem duran
 kimse (Çr.). 2. Vurdumduymaz,
 aptal (Su.).
masra Hıyarın küçüğü (İs.).
mastı İşini ağırdan alan (Al.).
masuzcuktan Şakadan (Çr.). “Ne
 gızıyon aslanım, **masuzcuktan** yap-
 tım.” Tuluk, 1991.
maşaca Maşa (Bademce-Ka.).
maşala (1) Düğün alanlarını gece
 aydınlatmakta kullanılan bir çe-
 şit meşale (Çr.).
maşala (2) Sebze bahçesindeki
 küçük bölümler, evlek (İs.; Çal-
 yayla, Ovakarapınar-Çr.).
maşalama → Maşala (2) (Külah-
 Al.; İs.; Su.). “Soğan üç **maşalama** /
 Ortası köşeleme” AYTEKİN, 2003: 145
maşmuş Söylendiğinde kaleye
 geri dönme zorunluluğunu or-
 tadan kaldıran deşenek oyunu
 terimi (Çr.).
maşrapa Su kovası, su taşı (Su.)
 “**Maşrapayı** uzattılar, Enver anında
 geri çevirdi.” Destanoğlu, 2006: 42
mataf Satılacak mal ya da eşya
 (İsahacı-Al.). “Feleğin ardından yet-
 miş var m’ola / **Matafın** eksiğe satmış
 var m’ola” Arısoy, 1970: 49
matçalı Hastalıklı, dertli, kötü,
 pis (Çr.).
matrabaz Yüksek ederden sat-
 mak amacıyla malını saklayan
 kimse (Çr.).
maval maval Aptal aptal bakış
 (Çr.).
maviya (1) Acımasız kimse (İsa-
 hacı, Kıcılı-Al.). “Lambayı aldı **mavi-**
ya Göbüş / Gel alma lambayı İsmail
 Ağa” Arısoy, 1970: 90

maviya (2) Mavi gözlü (Kıcılı-Al.).
mavi bez Delmenin arkasına
 konduğu için ‘arkalık’ da deni-
 len, bir çeşit yerel dokuma (Çr.).
mavin Kamyon ya da otobüs
 sürücülerinin yardımcısı; mua-
 vin (Tatar-Çr.). “Arabamın **mavini** /
 Soramadım evini” Çağıl, 2013: 7
mavra Yüksekten atma, palavra
 (Su.).
mavu Mavi (Kayabüğüt-Al.). “Kâkü-
 lü eğrice kaşları eğme / Gamzenin al-
 tında bir **mavu** döğme” (Ahmet)
 Ercan, 1991: 146
mavuş Mavi, maviş (Çr.). “Entarisi
mavuştur / Çek yakarı kavuştur”
 Ertekin, 2006: 17
may Askerlikte hedef, boy hedefi
 (Çr.).
maya Dişi eşek ya da deve (Evcı-
 Bo.; İs.; KüçükpalabıyıkOvasaray-
 Çr.). “Devecilerden biri **mayanın** önu-
 ne samanla arpa döküyordu.”
 Sarıyüce, 2006: 95
maya gibi Etine dolgun, canlı
 (Çr.).
mayalı 1. Saçta pişirilen mayalı
 küçük ekmek (Al.; Çr.). 2. Ma-
 yalı hamurdan, tavada yağla
 kızartılan bir tür bazlama (Bey-
 dili, Eskişehir-Çr.). “Mayası bozuğun-
 an **mayalı** bile yeme.”
 Yoksul, 2013: 494
mayalık Maya konulan çanak
 (Çr.).
mayasır Mayasıl hastalığı (Çal-
 yayla-Çr.).
mayasur → Mayasır (Kuzuluk-İs.).
mayhoş Ekşi (Gökköy-Çr.).
mayı → Maymun (Ba.).
mayıf Yüze gülen, yaltakçı (Çr.).
mayıflanmak Bir işe, bir öneriye
 istekli olmasına karşın, istek-
 sizmiş gibi davranmak, naz-
 lanmak (Dutçakıllı, İsmailköy-Çr.).
 “Gocaya varmaya varıcan, ne **mayıf-**

lamp duruyon.” Kerman, 1997: 70
mayıklamak Köpeğin can acısıyla bağırması (İs.).

mayıl mayıl 1. Üzgün üzgün, iç geçirerek, özenerek bakmak (Çr.). 2. Bel bel bakmak (Çr.).
“Eve girip çıktıkça çevrene **mayıl mayıl** bakmana dayanamıyorum.”

Kerman, 1997: 70

mayıs 1. Yaş sığır pisliği, gübre (İs.; Yağcılar-Ka.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). 2. Hayvanların arkasında oluşan pisliğin yaptığı yağlanma (Gökçam-Su.). “Avludaki **mayıs** kokusuna sinekler hücum etti.”
Yoksul, 2013: 86

mayış Maaş (Al.; Göcenovacığı-Çr.).
“Yarin aldığı **mayış** / Benim süsüme yetmez” Ayhan, 2002: 171

mayışmak Sıcaktan, mide dolgunluğundan ya da zevkten gevşemek, baygınlaşmak (Su.; İsmailköy-Çr.). “Sıcağın verdiği rahatlıkla **mayışıp** kaldı.”

Güven, 2013: 134

maylak (1) Deve yavrusu (Çr.).

maylak (2) Kendine sahip olmayan, sarsak (İs.).

maylaşmak Görgü kurallarına uymaz biçimde, yayılarak oturmak (Çr.).

maymak 1. Beceriksiz, sersem, şaşkın (Çr.). 2. Eli ayağı çarpık, ağzı eğri kimse (Çr.).

maymaşık Tembel, uyuşuk (İs.).

maymaşmak → Maylaşmak (İs.).

maymun Çevresine ip sarılıp birden bırakılarak ya da kamçı ile vurularak döndürülen koni biçiminde ucu sivri, ağaçtan yapılan oyuncak: ayı, topaç (İs.).

“Oyuncu, kamçının ucundaki ipi **maymuna** dolar.” Oğuz, 2006b: 48

maymun çevirmek Topaç çevirmek (Çr.).

mayşalama Bağ, bahçe, bostanlarda ekilmek için ayrılmış küçük toprak parçası, evlek, karık (İs.).

maytalak Ufat tefek, cüce gibi, bodur (Çr.).

maytap Gülünç (Su.). “Gezerken Sungurlu’nun en **maytap** adamlarına rast gelmiş.” Uçakçı, 2006b: 207

maytap geçmek Dalga geçmek, alay etmek, eğlenmek (Küçükpallabıyık-Çr.). “Sen kiminle **maytap geçiyon** la şallak!” Özçatalbaş, 2003: 16

mayturuklanmak Oyalanmak, boş yere vakit geçirmek (Obruk-Do.).

mayukdamak Üzüntü anında kedi gibi ses çıkartmak (Os.).

mayyoğ Akılsız, kaba adam (Os.).

mazak (1) Ham meyve (Su.).

mazak (2) Kısa boylu, cüce (İs.).

mazarat Yaramaz çocuk, yaramazlık yapan kişi (Külâh-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Karadona-Çr.). “Senden büyük olanın sana **mazaratı** dokunur.”

Seyda, 2006: 87

mâzeme Malzeme (Karkın-İs.).

“**Mâzeme** öyle, çimento alıcāñ, tuhla alıcāñ bi sürü.” Abaz, 2004: 143

mazı (1) Çam ağacının tabaklıkta kullanılan meyvesi (Çr.).

mazı (2) Kağnılarla arabalarda iki tekerleği birbirine bağlayan, kalın ağaç dingil (Alacahüyük, Miyanesultan-Al.; İs.; Me.; Kavşut-Su.; Beydili, Eskiokin-Çr.). “Kağnıların **mazıları** yağlanır, daha iyi gıcırdaması sağlanırdı.” Güven, 2013: 95

mazıl olmak İzlencesi gerçekleşmediğinden üzülmek (Çr.).

mazlım Uysal, iyi huylu, söze gider, yumuşak başlı (İs.; Os.; Çalyayla, Evcortakışla, Tatar-Çr.). “Senin şu gocan nâdar **mazlım** adam.”

Kerman, 1997: 23

mazman (1) Dört beş yaşındaki erkek koyun (Çr.).

mazman (2) İp sarmaya, organ bükmeye yarayan, silindirik biçiminde araç; çıkırık (Alacahüyük, Perçem-Al.).

mazu Çok ekşi (Yağcılar-Ka.).

mazulamak Tabaklanacak derileri işleme yatırmak (Çr.).

me Al, buyur (Bademce, Gölet-Ka.; Os.). "Ceplerinde kuru yemiş varsa, **me** kızım, ma koçum, der verir."

Seyda, 2006: 257

mecali galmamak Çok yorulmak, yeniden iş görececek gücü kalmamak (Çr.).

mecek (1) Kısa boylu, büyüyememiş ağaç, insan ya da hayvan (İs.).

mecek (2) Çamur kazımak için üvendirenin ucuna takılan demir (Çr.). "Mecek her zaman çamur sıyırmaya yaramaz, bazen de başkasına ders vermeye yarar."

Yoksul, 2013: 494

mecel Güç, derman (Su.; Dutçakallı-Çr.).

mecene İri, büyük, hantal (Çr.).

meçcik Sık başlayıp uca doğru azalan sert kıllı sakal (Çr.).

meçük (1) Davul tokmağı (Ka.).

meçük (2) 1. Zayıf, avurtları çökmüş kimse (İs.). 2. Kırık kırık (Os.).

medanoz Maydanoz (Dutçakallı-Çr.).

medek → Malak (1) 1 (Me.).

medeniz Maydanoz (Al.).

medenüz Maydanoz (Karkın-İs.). "Şu beş altı **medenüzü** getdük."

Abaz, 2004: 143

meder İlaç, çare, derman (Çr.).

"Kelin **mederi** olsa kendi başına olur." Yoksul, 2013: 440

medet Umut (Su.).

medik Küçük, şişman çocuk (Çr.).

medine Ocak yanlarında, mutfak duvarlarında, kapaksız, gömme küçük dolap (İs.; Os.; Beydili-Çr.).

"Evleri **medineli**/ Varıp da ne demeli" Ertekin, 2006: 50

medonos Maydanoz (Gökköy-Çr.).

meel Çapa (Kayadibi-İs.).

meerim Meğer (Al.).

mefa Vefa (Eskiyapar-Al.; Su.). "Bak tın yârin **mefasız** / Peşini boşlamalı" Gösterir, 2011: 124

mefât etmek Vefat etmek, ölmek (İs.; Çr.). "Bi müddet sôna patışahın hanımı **mefât ediy**." Abaz, 2004: 115

mefta Mevta, ölü, ölmüş (Al.).

mege Çapa (Al.).

meğel Tek ağızlı küçük kazma, çapa (Al.; İs.; Oğ.; Çr.).

meğellemek Toprağı çapa ile kabartmak, otlarını temizlemek (Çr.).

meğensimek Önemsemek, ciddiye almak (Bademce-Ka.).

meğersem Meğer (Al.).

meğert Bakırcı örsü (Çr.).

meğersimek Önemsemek (Os.).

meğirse Yavrusuna çok düşkün insan ya da hayvan (Ka.).

meğrise Oysaki (Çr.).

meğsinmek Önemsemek (Ka.).

meğsinmemek Önemsememek (Ka.).

meh Evcil, eti yenebilen hayvanları çağırma ünlemi (Gölet-Ka.). "Meh, **meh**... Gel Sarıkız'ım gel."

www.golet.tr.gg/

mehek Deneme (Çr.). "Mehek taşı." Tdk, 1993:4590

mehel (1) Çapa (İs.). "Öküzü olma yanların **meheli** vardır."

Kemal, 2002 : 33

mehel (2) Uygun (Acıpınar-Çr.).

"Allah bilir kulunu, **mehel** görür çulunu." Yoksul, 2013: 39

mehendis Mühendis (Çr.). "İstanbul'da **mehendis** Mektabı'na gidecem." Seyda, 2006: 231

mehersimek Önem vermek (Çr.).

mehesimek Önemsemek (Al.).

mehesimemek Önemsememek (Al.).

mehesiz Uygun konuşmayan, geveze (Gökçam-Su.).

mehle (1) Belkemiği üzerindeki yumuşak etler (İs.). "Bir kilo **mehle** aldım." Tdk, 1993: 3151

mehle (2) Mahalle (İsahacı-Al.; Su.). "Ne kötü **mehle** imiş / Sevmeden ayırdılar" Ertekin, 2006: 67

mehlem Merhem (Evcortakışla, Mislerovacı, Serban-Çr.). "Derdine dermanı arayan için / **Mehlem** oldum dost Şekip'im diyene"

Şahadoğlu, 1995: 29

mehlep Aşılanmamış kiraz ağacı (Çr.).

mehrebe Merhaba (Karkin-İs.). "Hepimiz **mehrebey** keserük sennen." Abaz, 2004: 146

mehremetli Merhametli (Kavacık-Çr.). "Gavur deyip de geçme. Onun da öyle iyisi var ki bizim Müslümanlardan da **mehremetli** oluyor."

Çorumlu, 2009: 1503

mehtaç Muhtaç, gereksinimi olan (Su.). "Gomşu gomşunun külüne **mehtaç**." Uçakçı, 2006: 218

mekene Makine, kamyon (Küçük-palabıyık-Çr.).

mekikli Bir tür peştamal (Çr.).

mekir Kalleslik, kötülük, zarar (İsahacı-Al., Su.; Serban-Çr.). "Bakıncağız hoşlanmadım gözünden / Kada, bela, **mekir** akar yüzünden"

Arısoy, 1970: 101

meksetmek Birini işinden alıkoymak, bekletmek (Gölet-Ka.). "Kusura kalma, seni **meksettim**."

www.golet.tr.gg/

melefe Yatak, yorgan çarşafı (Su.).

meleşen Çok meleyen (Çr.). "Süt-süz koyun **meleşen** olur."

Yoksul, 2013: 588

melek üzümü Yemişleri yenen bir bitki (Çr.).

meleme Beceriksiz, iş bilmez, ağır canlı (Çr.).

melez (1) Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

melez (2) Karışık tahıl, aklık (İs.).

melez (3) Keten arasına ipek karıştırılarak dokunan bir çeşit kumaş (Çr.).

melez gömlek Düğünlerde ya da hamama giderken giyilen, heril gömleğin ipinden biraz daha kalın bükülen ipek ipliğinden dokunan gömlek (Çr.).

melhem (1) Merhem (Kalecik-Me.; Akçalı, Çayyaka-Su.; Evcortakışla, Serban-Çr.). "Seni **melhem** dediler / Bu sinem yarasına" Ertekin, 2006: 76

melhem (2) Bir bitki (Çr.).

mellemek → Meğellemek (İs.). "Biz bahçede **melliyok**, dırmukluyok." Abaz, 2004: 161

melmeket Memleket (Su.; Çalyayla-Çr.). "Yolcuyum, bu **melmeketin** garibiyim ağa." Çorumevi, 2000: 18

mel mel Üzgün üzgün bakmak (Çr.).

memeksimek Ekşimek (Çr.).

memik Meme (Dutçakallı-Çr.).

memişane Tuvalet, hela (Os.).

"**Memişaneye** gidecek olsa, beline ip takacak." Tahir, 2004: 259

memişhane → Memişaşe (Su.; Gökköy-Çr.). "**Memişhaneye** doğru birkaç adım seğirtti."

Tahir, 2004: 393

memük İnsanlarda üreme organı (Çr.).

mencilis Toplantı, topluluk (Su.; Serban-Çr.). "Cuma gecesi bugün mübarek / Oturduk **mencilis** tuttuk birarek" Koçak, 1980: 299

mendek Kedi yavrusu (Bademce-Ka.).

mendil Sofra yaygısı (Çr.).

mendil alma Sözlener gençlere söz yüzüklerinin takılması töreni (Ka.). “Gençlerin evlenmesine karar verildikten sonra **mendil alma** günü tespit edilir.” Dbk, s. 70

menefe Kılıf, yüz (Su.). “Yaşmaktan **menefesi** / Utanmayı kaldırmış” Aytekin, 2003: 178

menek Kedi yavrusu (Hacıhamza-Ka.).

menekşe Bir çeşit iğne ya da mekik oyası (Çr.).

menemez Zayıf, cılız (Su.).

menemme Sanırım (Olukyanı-Su.).

menevcer Kuşkonmaz (Gökköy, Karagöz-Çr.).

menevre Aldatmaca, düzen, dolap (Çr.). “Mutlaka çevirecek bir **menevresi** var.” Tdk, 1993: 4591

menevşe Menekşe (Eskiyapar, Kayabüget-Al.; Su.; Eskiakin-Çr.). “Senden ayrı düşeli / Soldum **menevşe** gibi” Akbaş, 1983: 44

mengen Büyük köpek (Su.).

mengirdek Ağaç boyunduruk (Alacahüyük, Dereyazıcı-Al.).

mengül Bilezik (Gölet-Ka.).

mengürdek Hayvanları ahıra bağlamak için kullanılan U biçiminde eğri ağaç (Yazır-Bo.).

menik Kulağın küpe takılan yumuşak yeri, kulak memesi (Su.).

menük Hıyar, salatalık (Ka.). “Hıyara **menük**, köpeğe enük ... derler Kargı'da.” Dbk, 2003: 134

merdimen Merdiven (Çavuşoğlu-Esentepa-İs.). “**Merdimene** yoharı çıkdı.” Abaz, 2004: 138

merdin Acındırıcı söz (Çr.).

mere Otlak, mera (Dutçakallı-Çr.).

merek Samanlık (Al.; Me.; Boğabağı, Büğdüz-Çr.). “Mart'ta **merek**,

Abril'de bir deve yükü ot gerek.”

Yoksul, 2013: 493

meremet Acıma (Çr.).

merrep Tepe, yokuş (Al.).

meres 1. Çivili köpek tasması

(Göcenovacığ-Çr.). 1. Köpeğin yaşı (Ka.). “Tazıyı bana verdi. **Merresinden** tuttum köye yöneldim.”

Çorumlu, 2009: 1650

meret (1) Erkek üreme organı (Çr.).

meret (2) Uğursuz, hayırsız (Su.; Kirazlıpınar-Çr.). “Şu **merete** on üç yaşında başladım.”

Destanoğlu, 2006: 18

merkap Siyah renkli ayakkabı (Çr.).

mertek Bir metreden uzun ağaç (Alacahüyük-Al.; Or.; Kamışlı-Su.; Evcioortakışla, Sarimbey-Çr.). “**Mertek** gibi boy var adamda.”

Yoksul, 2013: 495

mertlemek Atlamak, sıçramak, zıplamak (Şekerpınar-Su.).

merzifan Duvar merdiveni (Çr.).

merziman Merdiven (Os.).

merzivan Duvar merdiveni (Çr.). “**Merzivandan** inmeli / Bir âşık edin meli” Gösterir, 2011: 149

merzuvan Merdiven (Çıkrık-Me.).

mes Kışın lastik ayakkabı içine giyilen çorap biçimindeki ayakkabı (Yazır-Bo.; Evcioortakışla-Çr.). “Ayağında **mesi** var / Biri geniş biri dar” Çağıl, 2013: 4

meseleme 1. Sorun (Çr.). “Çorumlular ile köylüleri gibi meseleye **meseleme** diyordu.” Tahir, 2007: 168

2. Örnekleme (Su.).

mesep Mezhep (Çr.).

mesep yarıştırmak Direnmek, savından dönmek (Ka.).

meses → Üvendire (Os.).

mesimek Değer vermek, önem vermek (Su.; Çr.).

mesimemek Saymamak, önem-

- sememek (İs.). "Sen beni hiç **mesimiyon**." Çördük, 2011
- mesitme** Önem verme (İs.).
- meşirap** Kulplu su tası, maşrapa (Su.).
- meşrebe** Maşrapa (Çr.). "Meşrebenin kalayı / Kızlar çeker halayı" Gösterir, 2011: 139
- meşur** Meşhur, ünlü (Çr.). "Beyaz giyme üşürsün / Güzellikte meşursun" Gösterir, 2011: 254
- met** Çelikçomak oyunu (Kunduzlu-Ba.; Bademce, Gölet-Ka.).
- met değneği** Çelikçomak oyununda kullanılan 15-20 santimlik değnek parçası (Çr.).
- metel** 1. Öykü, masal (Kunduzlu-Ba.). 2. Bilmece (Me.; Dutçakallı-Çr.). "Metel metel met atar, iki sıçan göt atar." Akbaş, 1983: 35
- metel (satmak) söylemek** Bilmece söylemek (Çalyayla, Eski-ekin, Sarimbey-Çr.). "Dilsiz oyunu kurar, masal söyler, **metel** satardık." Özçatalbaş, 2002: 44
- metetmek** Övmek (Eskiyapar-Al.; Yazır-Bo.; Serban-Çr.). "Metetmektir aşıkların hüneri / Kudretten kaynar aşkın damarı" Koçak, 1980: 2
- metez** Oklava ile açılıp bardakla daire biçiminde kesilen hamurun içine patates konularak yapılan mantı benzeri bir yemek (Al.). "Bu şekilde hazırlanan patatesli hingala ise **metez** adı verilmektedir." Oğuz, 2006a: 40
- metezoru** İstemedem, baba zoru (Çr.). "Hoca **metezoru** düşe devire inmiş badalları." Çorumevi, 2001: 16
- metire** Metre (Tatar-Çr.). "Beş **metire** astarınan / Yaktın benim genç ömrümü" Çağıl, 2013: 52
- metlemek** Çelikçomak oyununda çeliğin vurulduktan sonra birkaç kez yere değip sıçraması (Çr.).
- mettup** Mektup (Çr.). "Gidip diyarı gurbette garip kalırsam / Ayrılık **mettubun** sal bazı bazı" Caferoğlu, 1994: 148
- mevele** Yemiş, meyve (Çr.).
- mevşür** Meşhur, ünlü (Ba.). "Ağanın Gınalı namıynan **mevşür** güzel mi güzel bi gızı varımış." Akbaş, 1983: 7
- meydani** Yarı ipekli kumaş (Çr.).
- meyhane** Düğün helvası yapılrken kavru lan unun kıvamı (İs.).
- meymenetsiz** 1. Nursuz, çirkin, suratsız, sevimsiz (Al.; Acıpınar-Çr.). 2. Terslik, inatçılık elinden yüzünden akan, uğursuz sayılan kişi (Sarimbey-Çr.). "Bırak o deyyusu! Hayır gelmez, **meymenetsizin** biri." Kerman, 1997: 70
- meyyallanmak** Nazlanmak (Çr.). "Meyyallanma Fadime. Çok dünürü var gızın." Özçatalbaş, 2003: 68
- mezzin** Müezzın (Çr.). "Ardlarından **mezzinleri**, kayyumları, zerafetli gülbanklar çekerekten seğırtti." Tahir, 2004: 355
- mezeki sakızı** Bir tür damla sakızı (Çr.).
- mezelemek** Eğlenmek, alay etmek (Çr.).
- mezellik** Mezarlık (Çr.).
- mezemek** Meydani kumaşının bir çeşidi (Çr.).
- mezer** Mezar (Al.; Bademce-Ka.; Su.; Çr.). "Doruk **mezer** seni bekliyo, varıver." Kerman, 1997: 81
- mezerlik** Mezarlık (Eskiekin-Çr.). "Fevzüm Abama da musallat maraz Çıkar **mezerlikte** tura Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 16
- mezet** Alçalma, bayağılaşma (Su.).
- mezeye almak** → Mezelemek (Çr.).
- mezeldek** Yabantavuğu (Çr.).
- mezhebi geniş** Toplumun namus anlayışına aykırı davranan kim-

se (Su.).
mezin Müezzîn (Çr.). "Bize ezan okuması, **mezinlik** etmesi hani?" Tahir, 2006: 198
mezir Yağlı çıra (İs.; Os.).
mezzeki Bir çeşit çam sakızı (Çr.).
mıcgır Besili, rahat (Su.).
mıcıkçı Oyunbozan, hilebaz (Çr.).
mıcık mıcık Vıcık vıcık, sulu sulu (Çr.).
mıcırıklı Karışık, kuşku verici (Çr.). "İş, **mıcırıklı** çıktı." Tdk, 1993: 4593
mıdara (1) 1. İhtiyaç (Çr.). 2. Tenezzül (Ka.; Su.).
mıdara (2) İyi yerleşmemiş, eğreti, çürük (Su.; Palabıyık-Çr.). "Ola bu ip **mıdara** oldu, gopacah." Tdk, 1993: 4594
mıdıklamak Özensiz yapmak, baştan savmak (Çr.).
mıdırdamak Mırıldanmak (Çr.).
mıdırdanmak Mırıldanmak (Çr.).
mıh (1) Çivi (Al.; Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.).
mıh (2) Çocukların belirli kural-lara göre çivi ile yerleri çizerek oynadıkları bir oyun (Su.).
mıhbaşılı Puanlı, noktalı (Çr.).
mıhladuz Mıknatıs (Çr.).
mıhlama Soğanlı kıyma, pastırma, ıspanak ya da pancar sapa-ları üstüne yumurta kırılarak yapılan yemek (İs.; Büyükgölücek, Ovakarapınar-Çr.). "Yâre ettim **mıh-lama** / Yâr eşeğin dehleme" Aytekin, 2003: 188
mıhlı Puanlı, noktalı (Çr.).
mıhsıçtı Cömert olmayan, cimri, eli sıkı (Dutçakallı-Çr.).
mıhtar Muhtar (Al.).
mık Çivi (Çalyayla-Çr.). "Duvara **mık**

çakayım / Sallan da bir bakayım" Gösterir, 2011: 202
mıkdar Muhtar (Çavuşoğlu-İs.). "Mıkdarın evüne yaturmuşla." Abaz, 2004: 140
mıkla Bir yemek adı (Su.).
mıkladuz Mıknatıs (Çr.).
mıklama → Mıhlama (Çr.).
mıktar Muhtar (Bademce-Ka.).
mıktı durmak İştahı kesilmek (Çampınar-Os.).
mılçık (1) Milli çamur, lığ (Su.).
mılçık (2) Cıvık, şımarık (Su.).
mılık → Mil (İs.).
mıncık Dişilik organı (Su.).
mındak Kedi yavrusu (Gölet-Ka.; Su.).
mındar Pis, kirli, murdar, yenilmez (Gökçam-Su.; Sarimbey-Çr.). "Mındar katmamış özüne / Sevgiyi sarmış yüzüne" Çimen, 2006: 68
mındar mıcık Pis, bozulmuş, işe yaramaz duruma gelmiş yiyecekler, nesnelere (Çr.). "Bu yemek dura dura **mındar mıcık** olmuş." Kerman, 1997: 71
mınık Kedi yavrusu (Dutçakallı-Çr.).
mınkıldak Bingıldak (Çr.).
mıntı Yeteneksiz (İs.).
mırıği bozuk Morali bozuk, hasta gibi görünen (İs.).
mırıği girilmek Sevincini, mutluluğunu yitirmek, üzüntülü olmak (Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Yazıyom da datlı candan beziyom / Bu sıra **mırığim girik** Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 21
mırık (1) Sevinç, neşe, mutluluk (İs.; Me.; Su.). "Bugün onun **mırıği** yok. " Caferoğlu, 1994: 242
mırık (2) Surat, yüz (Su.; Çr.).
mırık (3) Yapışkan sulu çamur (Külâh-Al.).
mırıl Suyun çökeltisi (Çıkrık, Dut-

çakallı, Gökköy-Çr.). "İçindeki su boşalmış, **mırıl** kalmıştı yerinde." Aksu, 2013: 32

mırıl olmak Sulu yemeğin beklemekten koyulaşır bozulması (Çr.).

mırın kırın etmek Nazlanmak, oyalamak, istenelen yanıtı vermemek (Al.; Os.). "Kalubela **mırın kırın etmeye** yelteniyordu." Seyda, 2006: 257

mırız Yüz (Al.).

mırlaşmak Kedilerin dövüşüp bağırışması (Çr.).

mırmırık (1) Keyifsiz durum (Os.).

mırmırık (2) Yeni mayalanma ya, ekşimeye, şarap olmaya başlamış şıra (Çr.).

mır mır konuşmak Başkalarının duyulmayacak denli kısık sesle konuşmak (Obruk-Do.).

mırtlak Mutfak (Al.).

mırt mırt etmek Söylenmek, homurdanmak (Çr.).

Mısdılı Mustafa (Yorgalı-Su.). "Ya yalı yiyeceksiniz ya da **Mısdılı** dayıyı öpeceksiniz." Uçakçı, 2006b: 189

mısmıl (1) Eti yenilebilen, mürdar olmayan hayvan (Su.; Bademce-Ka.; Çr.). "**Mısmıl** hayvan vurulur mu?" Güven, 2013: 126

mısmıl (2) İyi, düzgün kimse (Çalyayla-Çr.). "Senin gönül verdiğin / **Mısmıl** bir adam değil" Gösterir, 2011: 188

mışık Kedi (Kalecikkaya-Al.).

mışılak Sürekli akan burnun çıkardığı ses (Çr.). "**Mışılak** burun, kömüş gibi ne mışıldıyor?" Tdk, 1993: 4595

mışıldak → Mışılak (Çr.).

mıtırıp 1. Kavgacı (Çr.). 2. Çingene (Çr.).

mitka Ayran (Çr.).

mıtırıplı Her şeyden korku ya da kuşku duyan, tedirgin olan kimse (Dutçakallı-Çr.).

mıyıldak Mıymıntı, ağır hareket eden kimse (Çr.).

mıyıl mıyıl Ağır davramışlı kimse (Çr.).

mıymıntı Suya sabuna dokunmayan, gölgesinden korkan, kişiliksiz, kararsız, yavaş iş gören, beceriksiz kimse (Os.; Acıpinar, Göcenovacı-Çr.). "Bırak o herifi! **Mıymıntının** biri, iki geçiyi bile gudemez." Kerman, 1997: 71

mıza Gelişmemiş, büyüyememiş (Çr.).

mızıklanmak Canı yanan köpeğin acı acı bağırması, inlemesi (İs.).

mızırđanmak Homurdanmak (Çr.). "Bir de bu piç Çalık'ı mı güdelim ağa? diye **mızırđandı**." Tahir, 2006: 56

mızıkç 1. Zayıf, büyüyememiş insan ya da hayvan (Maksutlu-Ka.). 2. Etleri sıkı olan, etine dolgun (İs.).

mızmırık (1) Gereksinme (İs.). "Bu para **mızmırığımı** defeder." Tdk, 1993:3196

mızmırık (2) 1. İşteki noksanlık, sonuçsuzluk (İs.). 2. Güvenilmeyen, güven vermeyen (İs.).

mızmırık (3) Karışık, engelli (Çr.).

miço Bir halk oyunu (Çr.).

mididin Baykuş (Çr.). "**Mididin** gibi başucumu bekleme." Çorumlu, 2009: 1071

midik 1. Küçük, minik (Çr.). 2. Küçük, şişman çocuk (Çr.).

midilik → Midik 2 (Çr.).

midyalı Boncuk örgü motifi (Su.).

mil Selin getirdiği kumlu, çamur-

- lu toprak (Demirşeyh, Büyükbolatlı-Su.). "İrmak akar **mil** ile / Yârim oynar gül ile" Gösterir, 2011: 101
- milcan** 1. 5-6 yaşındaki kız ya da erkek çocuk (Kavşut-Su.). 2. Kişiliği oluşmamış (Su.). "Bizim buzağı eve gelir ya, mehnenin **milcan**ları olmasa." Yoksul, 2013: 155
- milek** Milli toprak (Çr.).
- milican** Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).
- millemek** Sel suyunun getirdiği kumlu, çamurlu toprağı bir yere bırakması (Evcı-Bo.). "Kimi tarlaların bir ucunu **milleyip** geçmiş." Sarıyüce, 2006: 32
- miltan** Gömlek (Çopraşık-Al.).
- milucu** Çorap örmek için kullanılan ince tel (Çr.).
- mimbar** Bumbar (Çr.). "Amasya'nın elması / Aşım **mimbar** dolması" Aytekin, 2003: 21
- mimkin** Mümkün, olanaklı (Çalyayla-Çr.). "Mimkin mi zabaha mimbar dolması / Sor da gannımızı doyurak heri" Yoksul, 2011: 88
- mina** Bina (Ka.). "Binaya **mina** derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
- minare kırması** Çok uzun boylu kimse (Çr.). "Adamın boyu boy değil ki, tam bir **minare kırması**." Yoksul, 2013: 11
- minasıp** Uygun (Ba.; Su.). "Halıma **minasıp** bişiy bulursanız alurum." Akbaş, 1983: 21
- minderi gaba düşmek** Konukluğa gittiği yerden uzun süre gelmemek, oturup kalmak (Çr.).
- mingirt** Bakır kazanların kapağının tutma yeri yapılırken kullanılan bakırcı örsü (Çr.).
- minkizsizlik** Olanaksızlık (Çitli-Me.).
- minko** Çiğit oyununda, çukura girmeyen kayısı çekirdeklerinin üç parmak vuruşuyla çukura sokulmasında ikinci vuruş (Çr.).
- mintan** Gömlek (Gölet-Ka.; Yarımşöğüt-Su.; Çr.). "Bu gün hava yaz güzel / **Mintan** beyaz güzel" Ertekin, 2006: 33
- miras kavgası** Beş kişi ile oynanan bir köy seyirlik oyunu (Serpın-Çr.).
- mirav** Kedi sesi (Çr.).
- mirtıl** Dış yüzü olmayan yorgan (Dutçakallı-Çr.).
- mis** Her çeşit koku (Çr.). "Dostun nesini gördüm / Bir kutu **misten** gayrı" Akbaş, 1983: 44
- misir** Mısır (Harunköy, İkipmar-İs.; Ka.; Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Çalışmadan üç ak **misir** unu getümüş." Abaz, 2004: 122
- mismilla** Bismelenin kısaltılmışı (Su.).
- mişmiş** Kuşkulu (Çr.).
- mişyaş** Kuşku (Çr.).
- mitil** Yüz geçirilmemiş yorgan, şilte, minder, yatak (Külah-Al.; Su.; İsmailköy-Çr.). "**Mitil** yorganını alıp Emir Muslu'da işe başladı." Güven, 2013: 248
- mitiş** Çocukların ya da eti yenen hayvanların dişilik organı (Su.).
- miya** Tembel (Su.).
- mizik** Küçük (Me.).
- mizlemek** Saklamak, gizlemek (Çavuşçu-Su.).
- mocu** Kulpsuz testi (Su.).
- mocuk** Deve yavrusu (Çr.).
- moççuk** Yaşı büyük olup büyümemiş olan kimse (Su.).
- modul** → Nodul (Yarımşöğüt-Su.).
- modullamak** Sopayla dürtmek (Bademce-Ka.).
- modur** → Nodul (Çr.).
- momo** → Momu (Çr.).
- momu** Gerçek dışı korkunç varlık, öcü (Çr.).

momucuk → Momu (Os.).
mondik Kadın donu (Ka.).
mor Koyu mavi (Su.).
morç → Murç (Çr.).
morminik Yaban menekşesi (İs.).
mosmorus Konuşma, gizli konuşma, anlaşma (Su.).
mosmoruş → Mosmorus (İs.).
moruldamak Homurdamak (Çr.).
moşuldamak → Muşuldamak (Çr.).
motollu Motorlu bisiklet (Çr.). "Ne ula o sürüklediğin sığa ölüsü gibi öyle? **Motollu** ana motollu..."
 Özçatalbaş, 2003: 97
motur Motor, traktör (Al.; Yağcılar-Ka.; Serban-Çr.). "Altında **motur** olan / Kendini adam sanır."
 Ayhan, 2002: 168
mozak 1. Palamut meyvesinin kabuğu (Çr.). 2. Ham meyve (Su.). 3. Kozalak (Çalyayla-Çr.).
mozalak (1) Çam kozalağı (Çr.).
mozalak (2) → Mozak 2 (Su.).
möhüm Önemli (Çr.). "Çok **möhüm** işi varmış." Gümüş, 1977: 11
möhür Mühür (Çr.). "Barmağimde **möhür** var / Yüreğimde kahır var"
 Ertekin, 2006: 25
mömülü → Momu (Çr.).
mucculuk Obur, oburluk (Çr.).
mucur Sekiz kilo alabilen bir tahıl ölçüğü (İkipınar-İs.; Dereyazıcı, Külah-Al.; Os.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "Alaca'nın kızları / Birer **mucur** ekine" Ayhan, 2002: 170
muçmuruk Çok obur kimse (Çr.).
mudara (1) 1. Eğreti, sağlam durmayan (Külah-Al.; Çayyaka-Su.; Gökköy-Çr.). "Tabakları **mudara** koyma sonra kırılır." Tdk, 1993: 3215
 2. Bozuk, çürük, işe yaramaz (Külah-Al.; Çr.). 3. Bayağı, basit (Al.; Serban-Çr.). "Puştun aklı **muda-**

radır / Dini imanı paradır"

Koçak, 1980: 377

mudara (2) Eyvallahı olmamak (Al.; Serban-Çr.). "Çulu yer tuttu, gayrı kimseye **mudarası** yok."

Yoksul, 2013: 219

mudara (3) Zayıf, cansız, işe yaramaz, güçsüz (İs.; Teslim-Çr.).

"Halifler dedeler oldu avare / Eşlikleri sevdikleri **mudara**"

(Teslim Abdal) Ercan, 1991: 63

mudara etmemek Önem vermemek, eyvallah etmemek (Çr.).

mudavak olmak İşleyen, çalışan bir şeyin işe yaramaz duruma gelmesi (İs.). "Senin saat **mudavak** olmuş." Tdk, 1993: 3215

muğum olmak Zorunda kalmak (Çampınar-Os.).

muğur olmak 1. Alışmak, tutkun olmak (Çr.). 2. Seçeneklerden önemli olanları yitirip, önemsemediğine razı olmak (Os.).

muhaat olmak Bir yere, bir mala sahip çıkmak, onları kollayıp gözetmek (İs.; Su.). "Yahadığım deneye **muhat ol** da guşlar yemesin."
 Kerman, 1997: 71

muhabet 1. Kimseye yardım etmeyen (Obruk-Do.; Os.; Sarimbey-Çr.). "Yâr karşıdan çıkınca / Soldu **muhabet** alma" Ertekin, 2006: 116
 2. Eli sıkı, cimri (Obruk-Do.; Su.; Çıkrık, Mislerovacığ-Çr.). "**Muhabet** dediğin bir yağmur olsa / Kendi tarlasına yağar demişler"

Koygun, 2002: 111

muhaytol Sahip ol (Çr.).

muhkem Çok sağlam yapılı (Al.; Gökköy-Çr.). "Eline sağlık, çok **muhkem** oluyor." Gümüş, 1977: 18

mukaat olmak Gözetmek, korumak (Obruk-Do.; Kamışlı-Su.; Çıkrık-Çr.).

mulibus Minibüs (Al.).

mulla Molla, hoca (Gökçam-Su.).

mumbar Keçi, koyun bağırsağına pirinç ya da bulgur doldurularak yapılan bir çeşit yemek (Ovakarapınar-Çr.).

mumdibi “El el üstünde kimin eli var” oyununa benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.).

mumdirek Atışın el üstünden ya da diz üstünden yapılacağını anlatan deşenek oyunu terimi (Çr.). “Bahçelerde **mumdirek** / Suyu nerden indirek?” Gösterir, 2011: 176

mum tutturmak Korkutmak, disiplini altına almak (Su.).

mundar Kirli, pis (Al.; Çayyaka-Su.; Evcioirtakışla, Sarimbey-Çr.). “Köpek havlamakla deniz **mundar** mı olur?” Tahir, 2007: 199

mungarız Perişan (Ka.).

munibus Minibüs (Al.).

munzur Gülünç (Su.).

murç Taşçıların kullandıkları bir karış boyunda, ucu sivri bir araç (Çr.).

murt 1. Akarsuların getirdiği birikinti (İs.). 2. Sıvıların dibine çöken tortu (İsahacı-Al.; Su.; Çal-yayla, Eskiekin-Çr.). “Şarabı **murt** kurutur / Yiğidi dert kurutur”

Kurtoğlu, 1998: 65

3. Kahve telvesi (Çr.).

musallat olmak Bir şeyi aklına takmak, uğraşmak, bela olmak (Al.; Os.; Su.; Eskiekin-Çr.). “Kümese bi tilki **musallat oldu**, hayvanları boğup boğup birahıyo.”

Kerman, 1997: 23

musgalı hamır Muska biçiminde kesilen hamurla yapılan bir çorba (Su.).

musluk (1) Değirmen taşının üstüne tahıl akıtmak için yerleştirilen tahta araç (Çr.).

musluk (2) Küçük içme suyu de-

posu, yedek çeşme (İs.).

musmar Çivi (Al.).

musmul (1) Düzgün (Külâh-Al.).

musmul (2) Eti yenebilen, murdar olmayan hayvan (Evcioirtakışla, Palabıyık-Çr.). “**Musmulun** da mundarın da bir yiyicisi vardır.”

Yoksul, 2013: 499

mustur 1. Suçlu olduğu halde suçsuz görünmeye çalışan, suçunu gizleyen, iki yüzlü (Dutçakallı-Çr.). 2. Arabozucu (Acıpınar-Çr.). “Elma aldım atarsın / Ne **musturluk** satarsın” Türkoğlu, 2007: 173

musturlanmak Acındırmak (Aşağrıfındıklı-Su.; Karadona-Çr.).

musturnaz Suçunu kapatmaya çalışma (Çr.).

musul Hayvanlara yem konulan yer (Al.).

mušta Yuvarlak iki ağzının ortası bombeli, avuç içine sığabilen bakırcı gereci (Çr.).

muşulak Sürekli akan burnun çıkardığı ses (Gökçepınar-Çr.). “El âleme rezil değil baş olak / Kamal’yla Ahmet Ağa’nın **Muşuluk**”

Akkaya, 2011: 458

muşuldak → Muşulak (Çr.).

muşuldamak Mandanın yem yerken burnundan soluması (Çr.).

muşutlamak Bir sırrı ortalığa yaymak (Os.).

mut Bir çeşit tahıl ölçeceği (Çr.).

mutlak Mutfak (İs.). “**Mutlâmız** ayrıydı.” Abaz, 2004: 159

mutvak Mutfak (Al.).

muvacir Göçmen (Su.).

muvası İyi yetişmemiş, terbiyesiz kız (İs.).

muza 1. Erkek eşek (İs.). 2. Küçük eşek (İs.).

muzu Arabozucu, ispiyoncu (Su.;

Boğabağı, Sarimbey-Çr.). “Bahçeye kuzu girdi / Araya **muzu** girdi”

Ertekin, 2006: 31

muzunnas 1. Yaramaz, içten pazarlıklı, uyumsuz (Karadona-Çr.).

2. Şakacı, muzip (Çr.). “Onun ipiyen guyuya mı inilir, **muzunnasın** biri.” Kerman, 1997: 23

muzur 1. Şakacı (Su.). 2. Yaramaz (Esentepe-İs.). “Bi de bebeklerin **muzur** olusa hele.” Abaz, 2004: 117

muzurluk Yaramazlık (Çayyaka-Su.; Çr.). “**Muzurluk** eyleyüp nizam bozduran / Şu yalan dünyaya doldu bilesin” (Dedemoğlu) Ercan, 1991: 80

mücâret Muhakkak, mutlaka, kesinlikle (Çr.). “Seni âşama **mücâret** bekliyorum.” Kerman, 1997: 23

müdüne Bir şey beklemek (İs.).

mühlüz Yoksul, parasız (Dutçakallı-Çr.). “Rençper isen tarlayı üçle, malcı isen yaylada kışla, **mühlüz** olayım dersen uykuya başla.”

Türkoğlu, 2007: 170

mülayim Uslu (Çr.).

mülaza Doğruyu bulmak için yapılan söyleşi (Su.).

mülemma olmak Kendi özüne benzemez bir karmaşaya sürüklenmek (Os.).

mülenbah Bulaştırma, karıştırma (Os.).

mülük Müzeyyen (Çr.).

mürdümük 1. Küçük taneli dolu (Os.). 2. Sert kar tanecikleri, bulgurcuk (Çr.). “Amanımın, dünden nasıl **mürdümük** yağdı?”

Tuluk, 1991.

müsrüf Sünepe, kötü giyimli, dağınık (Çıkrık-Çr.).

müsürgeç → Aktaracak (Ka.).

müzevir Dedikoducu, laf getirip götüren, gammaz (Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “Söz taşımazsa müzevirin dili kaşınır.” Yoksul, 2013: 580

müzümsüz Hoş olmayan işler yapan, gereksiz, lüzumsuz (Gökçam-Su.).

N

naal Nasıl (İs.). “**Naal** babam şöyle beş arık ayıcundaymış.”

Abaz, 2004: 105

naaziyo Ne gezer, maalesef (Çr.). “**Naaziyo** bacım şergada ki heç سرما.” Özçatalbaş, 2002: 30

nacak Kısa saplı, geniş ağızlı küçük balta (Fındıklı-Or.; Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Arpalık, Karadona-Çr.). “Elinde gümüş **nacak** / Sandım bana vuracak” Ertekin, 2006: 47

naç Eskiden çocukların yassı, düzgün taşlarla oynadıkları bir oyun (Mustafaçelebi-Çr.). “Elindeki **naç** taşını dikilen hodağa değmemek üzere atar.” Çorumlu, 2009: 1229

naçar kalmak Çaresiz duruma düşmek (Mislerovacığ-Çr.). “İtibar olur mu cahile köre / Bilge kişi **kal-maz naçar** unutm” Koygun, 2002: 2

nâdar Ne kadar? (Su.; Çalyayla-Çr.).

nadarsız 1. Obur (Çr.). 2. So murtkan (Çr.).

nafaat Ne zaman (Su.).

nağmi Ne gibi (Su.).

nahal Nasıl (Harunköy-İs.; Ka.). “He-men gapıya **nahal** gaktı?”

Abaz, 2004: 150

nahas Ne oldu da, ne sebeple (Su.; Çr.).

nahlet Lanet (Kalecik-Me.). “Yumur taya kulp bulup da / Takanlara **nahlet** olsun” Piroğlu, 1981: 88

nahnah Genizden konuşan (Çr.).
nakır Sığır sürüsü (Me.; Dutçakallı-Çr.).

nal çakma Beş kişi ile oynanan köy seyirlik oyunu (Çr.).

nalet Lanet (Al.; Büyükdivan-Çr.).
"Nalet olsun sömürücü nakas insana."
Ayhan, 2002: 260

nallama Çatı çatmada kullanılan, bir ucu yuvarlak, öteki ucu keskin bakırcı çekici (Çr.).

namazgah Üzeri açık ibadet yeri (İs.; Çr.). "Bir zamanlar kasabanın bayramlarda topluca namaz kıldığı **namazgah**, şimdi çay bahçesi."
www.evvelzamanda.blogspot.com

namazlağı Üstünde namaz kılınan kilim, post gibi şeylerden yapılmış seccade (Alacahüyük-Al.; Çr.).

namazlağı Seccade (Bademce-Ka.).

name Bildiğini bilmez gibi görünen kimse (Su.).

namet Ekmek, buğday tuz, gibi kutsal sayılan nesnelere, nimet (Al.; Su.; Çıkrık-Me.). "Aha şu **namet** gozüme dursun yalanımış."
Gümüş, 1977: 62

namıs Namus (Su.). "Yok canım yalandır dedim ama, **namıs** meselesi."
Gümüş, 1977: 20

namıssız Namussuz (Çr.). "Bak **namıssıza**, dedi İsmail."
Gümüş, 1977: 11

namız Kümes hayvanlarının mahmuzu (Çr.).

na mi Ne gibi (Su.).

namkür İyilik bilmez (Çıkrık-Çr.).

namz → Namız (Çr.).

nanaklı Burnu büyük (Su.).

nanki Hangi (İkipınar-İs.). "Nanki daş, **nanki** dayak atdı."
Abaz, 2004: 123

nankün Hangi gün, ne zaman (Harunköy-İs.). "Nankün gelicēñ?"

Abaz, 2004: 133

nantı Sapsız bıçak (Çr.).

nāpmalı Ne yapmalı (Çr.). "Bu kediyi **nāpmalı**, minareden atmalı."
Caferoğlu, 1994b: 105

narasın Öyle değil, hayır (Su.; Çr.). "Cenk kitabından başka kitap **n'arasın** mahpus sürgünü sandığın-da?" Tahir, 2007: 240

nare Güç, direnç (Çr.). "Ayakta dikilmeye **naresi** yok."
Tdk, 1993: 3239

narfaşa Su taşı (Ovasaray-Çr.).

nargüz → Çiğdem eğlencesi (Kalecikkaya-Al.). "Nargüz keldi körünüz / Körümlüğünü beriniz."
Özkan, 2004: 40

nari İnce ağızlı, enli bakırcı çekici (Çr.).

narpız 1. Nane (Dutçakallı, Gökköy-Çr.). 2. Yabannanesi (Evcı-Bo.; Su.). "Narpız yaktım çorbaya / Çabuk gel gir torbaya" Aytekin, 2003: 135

narpız Yabannanesi (Su.).

narpuş Nargilenin hava çekecek deri borusu (Çr.).

narpuz Yabannanesi (Çr.).

nası Nasıl (İs.; Çr.). "Hemen **nası** geliyomuş öyle göçüp giden!"
Özçatalbaş, 2003: 8

nasibet İlgi (Os.).

nasibetli İlgili (Os.).

nasibetli söz Olaylarla ilgili, uyumlu söz (Os.).

nasibetsiz 1. Münasebetsiz, kabala, sözünü bilmez (Os.; Çr.).

2. Pis (Hacıhamza-Ka.). "Nasibetsizliğin nüzomu yok."
Kerman, 1997: 23

nasibetsizlik etmek Yerinde olmayan davranışta bulunmak (Os.).

nasibi bağı Kısmeti kapalı (Su.).

nastik Lastik (Bademce-Ka.).

naşapa Bir çeşit su kabı, maşrapa-

pa (Yağcılar-Ka.; Os.).
natır Dügünlerde oynanan köy seyirlik oyunu (İs.).
natura Asap, sinir (Çr.).
navrak Yüz, surat (Su.; Dutçakallı-Çr.). “Kızılciğa kiren, çehreye **navrak** Diyeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 80
navrız Nevruz (Su.).
naydicân Ne yapacaksın? (Ören-seki-İs.). “**Naydicân** işte?” Abaz, 2004: 126
nâziyo Yok, ne gezer (Su.). “Ozani’yim bende talih **nâziyo** / Evde aş yok avrat mehle geziyo” Yoksul, 2011: 88
nazlım Sessiz, uysal (Su.; Çr.).
nebet Nöbet (İs.). “Biyol da dərmen-den **nebet** alıp bi gece gidelleridi.” Abaz, 2004: 159
nebîm Ne bileyim (Karkın-İs.; Su.). “**Nebîm** ne diyola oña.” Abaz, 2004: 147
ne biyim Ne bileyim (Gölköy-İs.). “Dibini bıcânı ben **ne biyim**.” Abaz, 2004: 165
necek Ne kadar (Çayhatap-Çr.). “**Necek** ikram etsen onu hiç bilmez Canım yandı onun için söylerim” Ercan, 1991: 428
neci Kim, ne (Su.).
necik Nedir? (Çr.).
neçe Nice (Akçalı-Su.; Çr.). “**Neçe** pa-dışahlar, neçe hükümdar / Çoklarını yedi yıktı ahla zar” Arız, 2005a: 288
nediciyk Ne yapacağız? (Al.).
ne faat Ne zaman (Al.).
nefes dâmesi Nazar (Su.).
neflenmek Yararlanmak (Çalyay-la-Çr.).
ne gadak Ne kadar (İs.). “**Ne gadak** galdıysa? Bi ay mı galdı, ikay mı galdı?” Abaz, 2004: 159
nege Neye (Kalecikkaya-Al.).
neğseri Olağanüstü soğuk (Os.).
ne haat Ne zaman (Çr.).

nehas Ne oldu da, ne sebeple (Serban-Çr.). “O rakipler bizi niçin boş beller / Demezler mi Hak aşkı **nehas** verdi” Koçak, 1980: 305
nekdıp Mektup (Su.).
neki Ne oluyor? (Al.).
nelbebi Leblebi (İs.; Çr.).
nelbebici Leblebici (Çr.). “**Nelbebi**-ci nohudu dükkânda görse / Nasılsınız diye halini sorsa” Ozulu, 2013: 91
nemârek Bana ne, neme gerek, beni ilgilendirmez (Os.; Su.; Çr.). “**Nemârek** benim elin üç keçisi beş oğlağı.” Kerman, 1997: 23
nemilâzım Neme gerek, beni ilgilendirmez (Su.; Çr.). “**Nemilâzım**, ben böyle garışık işlere garışmam.” Kerman, 1997: 23
nemi lâzorum Neme gerek, beni ilgilendirmez (İs.). “Ben garışmam, benim **nemi lâzorum**.” Abaz, 2004: 167
ne nasibet Ne ilgisi var ki? (Os.).
nene 1. Büyükanne, nine (Çr.).
 2. Kaynana (Su.). “**Nene** tandıra sırtını verip camış gibi uzandı.” Özçatalbaş, 2002: 51
nenkisi Hangisi (Karkın-İs.). “**Nenkisi**ni haber veriiim.” Abaz, 2004: 143
nenni Ninni (Or.; Akçalı-Su.; Çr.). “Benim yavrum şimdi uyur / Nenni bebek **nenni** neni” Oğuz, 2007a: 87
nerdek Yemeklere ekşi tat vermek amacıyla kaynatılarak hazırlanan dağ eriği suyu (Gökköy-Çr.).
neriyâdar Nereye kadar (Çr.). “Arıya arıya canım çıkacâdı, kimbilir **neriyâdar** gediciâdim.” Çorumevi, 2000: 18
neste Eşya, nesne (Çr.).
ne şaal Nasıl, ne biçim (Su.; Çr.). “O **ne şaal** şey, heç öyle olur mu?” Tuluk, 1991.
neşağal Nasıl, ne biçim (Çr.).
nevale Yemiş, meyve (Çr.). “**Ne-**

- valeyi düzelim, hafta sonu bağları gezelim.” Yoksul, 2013: 508
- nevil (1)** Renklilik, parlaklık (Çr.).
- nevil (2)** Yüz, surat (Su.).
- nevri dönmek** Kişinin renginin solması (Al.; İs.). “Koyunun kuyruğundan **nevri dönüyor** bak.”
Gümüş, 1977: 123
- ne yağı** Ne taraf (Bademce-Ka.).
“Sülalenin adı İmamla emme kıblenin **ne yağı** oldunu bilmezle.”
www.bademce.com
- neynedin** Neyledin, ne ettin (Çr.).
“Sen bir haramisin yolda durursun Benim Hurşud’umu **neynedin** Arap”
Çorumlu, 2009: 1399
- neynim** Ne yapayım? (Morsümbül-Çr.).
- neysem** Neyse, öyle olsun (Çr.).
“**Neysem** çay hazırladım, zeytinimiz var.” Destanoğlu, 2006: 239
- nezetli** Tadı güzel (Çr.). “Ağzınıza ilayık, pancar da çok bir **nezetli** olmuş.” Gümüş, 1977: 14
- nezik** İnce, duygulu (Çr.).
- nezlebağ** Atlara süs için örülen örgü (Su.).
- nikkul** Kanatlıların gagası (Dutçakalli-Çr.).
- nızlam** Büyük olasılıkla (Göcenovacığı-Çr.). “Tabi o salta sırtında oldukça **nızlam** tavşanı tutamazdı.”
Çorumlu, 2009: 1651
- nızlan** 1. Olanaksız (Çr.). 2. Kesinlikle (Çr.).
- nifirini dökmek** Suratını asmak, kızmak (Al.).
- niitcök** Ne yapacağız (İs.). “Askelik böyle âlamaynan geçer mi? **Niitcök?**” Abaz, 2004: 157
- nine** Yenge (Bademce-Ka.).
- nino** Don yapmak için kullanılan bir kumaş türü (Çr.).
- nisan** Dil, lisan (Su.).
- nisleme** Yeşil mercimekten kıymayla yapılan bir yemek (Sarılık-Çr.).
- nişan atmak** Nişanı bozmak, evlenmekten vazgeçmek (Çr.).
- nişapa** Maşrapa (Bademce-Ka.).
- nişedir** Özür, kusur (Çr.).
- nişlemek** Ne yapmak, nasıl olmak? (Çr.).
- nişün** Ne için (Kalecikkaya-Al.).
- niydelim** Ne yapalım (İs.). “Hemen bunu **neydelim**, yüzeli dedük.”
Abaz, 2004: 100
- niydicök** Ne yapacağız (İs.). “**Niydicök** şimdi, ayakgabıyı esgitmişin.”
Abaz, 2004: 157
- nizol** Nüzul, felç (Çr.). “**Nizollara** tutulursun inşallah!”
Yoksul, 2013: 509
- noda** Üstü toprakla örtülmüş saman yığını (Kavşut-Su.).
- nodul** 1. Üvendirenin ucundaki sivri demir ya da çivi (Kulah-Al.; İs.; Çitli-Me.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Ucu çivili sopa (Su.). “Ata kamçı, eşeğe **nodul** gerekli.” Yoksul, 2013: 80
- nodullamak (1)** Aklını başına getirmek, uyarmak (Çr.).
- nodullamak (2)** Hayvanı üvendire ile dürtme (İs.).
- nodullu** → Nodul (Su.). “Ucu **nodullu** iğde sopasını eşeğe dokundurdu.” Gümüş, 1977: 121
- nodur** → Nodul (Obruk-Do.).
- nogay** Çift atlı arabalara yedek olarak koşulan üçüncü at (Os.).
- norbat** Sözleri, davranışları çok kaba insan, nobran (Os.).
- nörek** Ne yapalım? (Çopraşık-Al.; Gökçam, Yarımşögüt-Su.). “Onlar da **noorek** derler.” Sağmen, 2009: 175
- Nori** Nuri (Çr.).
- nörece** Ne yapacağız? (Al.).
- nöreken** Egerlere gümüş kakmak için kullanılan bize benzer bir araç (Çr.).

nörüyon Ne yapıyorsun? (Çopra-
şık-Al.; Gökçam, Kamışlı, Yarımşö-
ğüt-Su.; Küçükpalabıyık-Çr.). “Yine
aklıma düştü / ‘**Nörüyon**’ dedikleri”
Aytekin, 2003: 59

nugay →Nogay (Çr.).

nuhus Nüfus (Su.; Çayhatap-Çr.).

“Şah Hatayı der ölmesin / **Nuhusun**
geri goymasın” Caferoğlu, 1994: 141

nuşka Yumrukla vurma (Me.).

nuşut Musluk (Çr.).

nutgu gurumak Basireti bağlan-
mak (Su.).

nutku durmak Şaşırıp kalmak,
bir şey düşünememek (Al.).

“**Nutkum durdu** çocuklar yavu.”

Destanoğlu, 2006: 13

nutku tutulmak Yeme isteği

azalmak (Çr.). “Karnımı tam doyu-
ramadı. **Nutku tutuldu**, çimçimlenip
kalktı.” Güven, 2010: 137

nü → Nüg (Su.).

nüce Nice (Çr.). “**Nüce** dâ başında ya-
yılan atlar / Yavrumun goynuna gir-
mesin yatlar” Caferoğlu, 1994: 145

nüg İki yüz dirhemlik ağırlık öl-
çüsü, yarım okka (Me.).

nügü → Nüg (Os.).

nümere Numara, rakam (Çr.).

nüşedir (1) Nişadır (Çr.).

nüşedir (2) Özür, kusur (Çr.).

nüzol İnme, felç (Çr.). “Nutfu Em-
mimi bir **nüzol** götürdü / Cemahat’i
astım yedi bitirdi” Kurtoğlu, 1998: 12

nüzum Gerek, gereksinim (Göce-
novacığ-Çr.). “Ona buna ilanet ver-
menin ne **nüzumu** var?”

Gümüş, 1977: 3

nüzümsüz Gereksiz iş yapan
kimse (Gökçam-Su.).

O

o adani O zamana kadar (Al.).

oba Bir soydan kimselerin oluş-
turduğu topluluk, kalabalık
(İmat-Al.; Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.).
“Gönül bağından derilen / Çiçeklerle
süslü **obam**” Ercan, 1997: 79

obey yan, o bölüm (Çr.).

obir Öbür, diğer (Çr.). “**Obir** diğeri
bunlardan aşağı durmamak için ankar-
lanın ardıyım diyerek oyuna başlanır.”
Çorumlu, 2009: 1229

o biri Diğeri, bir başkası (Çr.). “**O**
biri acılı kıyma soğanlamış.”

Özçatalbaş, 2002: 43

obürsü gün Dünden önceki gün
(Çr.).

ocak (1) Aile, aile birliği (Eskie-
kin, Mislerovacığ-Çr.). “Bu illet, bu-
ralara bir yaz ortasında hacılarla be-
ber geldi, çok **ocaklar** söndürdü.”

Tahir, 2006: 7

ocak (2) Belirli bir hastalığı iyi
ettiğine inanılan aile (Su.; Çr.).
“Gafa olmuştur gafa, gotürüp çıprtır-
malı **ocağa**.” Özçatalbaş, 2002: 85

ocak (3) Tüp (Al.).

ocak (4) Sebze meyve ekilen çu-
kur (Su.; Dutçakallı, Kirazlıpınar-
Çr.). “Gül ektim **ocak** ocak / Topla-
dım kucak kucak”

Türkoğlu, 2007: 174

ocakbaşı Mutfakta pişirilen ye-
meklerin kaplara aktarıldığı yer
(Çr.). “Ocağın oda zeminine doğru
taşmış, elli altmış santim genişliğinde-
ki çıkıntıya **ocakbaşı** derler.”

Çorumlu, 2009: 1203

ocakeşşegi 1. Ocakta odunları
dayayarak çatmaya yarayan üç
ayaklı, ön tarafı başlıklı demir
araç, sacayağı (İs.). 2. Yanan çı-

rayı, idare lambasını üzerine koymaya yarayan demir araç (Eskice, Ovasaray-Çr.).

ocaklık Ocak yeri, ocak (Beydili, Çalyayla-Çr.). “**Ocaklıktan** al, bucağığa koy.” Yoksul, 2013: 514

öce O gece (İs.). “**Öce** söz yuzü tahılınca duvalanıy.” Abaz, 2004: 95

o daalcikten Bilip de bilmezmiş, duyup da duymamış gibi davranmak (Çr.). “**O daalcikten** ağzını yohla, bizim işten haberi var mı?” Kerman, 1997: 71

o daalden Oralı olmaksızın, çaktırmadan (Su.; Çr.). “Hoca, cümle gapısının zelzesiynen birlikte sallandığıını eşitmiş, **o daalden** seslenmiş.” Çorumevi, 2001 : 16

o dâni O kadar, çok (Çalyayla-Çr.). “Üç garınca gotürürdü / Nah **o dâni** iriydim ben” Yoksul, 2011: 44

oda yolu Dügünlerde oda sahibi, hanedan olan kimselere verilen armağan (Su.).

odra Lades (Alacahöyük-Al.).

ofât O zaman, öyleyse (Obruk-Do.; İs.; Kamışlı-Su.). “Ben girdim derdi **ofât**.” Abaz, 004: 105

ofâtaca O zamana kadar (İs.). “**Ofâtaca** hiç gormedük.” Abaz, 2004: 159

ofba Konuşkan, dillek (Gökçam-Su.).

oflaz İyi, güzel, eksiksiz, tam (Bolatlı-Su.).

oggabaz Gerekemediğı halde kendine görev çıkararak (Su.).

oggalı 1. Oturaklı (Su.). 2. Derli toplu (Su.).

oggası çamdan Vurdumduymaz, delimsi (Su.).

oğada O kadar (Bademce-Ka.).

oğarmak Onarmak (Çr.).

oğart Doğru dürüst, iyi (Çr.). “Yeğeni **oğart** iş görür.” Tdk, 1993: 4609

oğartma 1. Düz, doğru (Çr.). “Yahu **oğartma** gitsene tersine gidiyorsun.” Tdk, 1993: 4609

2. Kumaş ya da benzerlerinde düz yüz, parlak yan (Çr.).

oğlaman Bir yaşındayken yavru-
layan koyun ya da keçi (Ovasaray-Çr.).

oğmaç 1. İnce bulgurla karıştırılan aşurelik buğdayın soğan, yumurta akı ile yoğrulup parmakla biçim verildikten sonra pişirilmesi ile hazırlanan bir köfte yemeğı (Çr.). 2. Tereyağda pişirilen yumurtaya yufka ufalanarak yapılan yiyecek (Os.; Gökçam-Su.; Çr.).

oğmaç aşı Elle ufalanmış hamurdan yapılan çorba (İs.).

oğondür boğondür O günden beri (Su.).

oğrun Gizli, saklı (Su.).

oğşalamak Ovalayarak yıkamak (İs.).

oğul Arıların baharda çıkardığı yavrular (Evcı-Bo.; İs.; Evcıortakılla-Çr.). “Köy halkı **oğul** vermiş gibi izbelerden dışarı fırlayıverdi.” Sarıyüce, 2006: 59

oğul balı Baharda çıkan arı yavrularının yaptığı beyaz, iyi bal (İsahacı, Kayabüğüt-Al.; İs.; Körkü-Su., Elmalı-Çr.). “Benim yârim gül dalı / Dudağı **oğul balı**” Gösterir, 2011: 123

oğulluk Üvey oğul (Su.; Çr.).

oğultmak Hastalığı iyileştirmek, geçirmek (Çr.).

oğundurmak 1. Ses çıkarmadan çırpınmak, dövünmek (İs.). 2. Ovuşturmak, ovalamak (Çr.). “Hamamda beni eyce **oğundurdu**.” Tdk, 1993: 4609

oğurttan Birdenbire, anlamadan (Çr.).

oğuş Bereketli, çok (Çr.). "Bu yıl mahsulat **oğuş** oldu." Tdk, 1993: 4610

oha Sığır yürütme ünlemi (Kaya-ağzı-İs.). "**Oha**, dedi kafası karmakarışık." Gümüş, 1977: 25

ohah Sığır durdurma ünlemi (İs.).

ohlaz → Oflaz (Su.).

ohul Okul (Gökçam-Su.). "Gız gısmı **ohulda** noorecek diye göndermemiş." Sağmen, 2009: 117

ohumak Okumak (Harunköy-İs.; Çr.). "Her biri Tanrının ismini **ohur** / Dinl'imdi bülbül gor nece şakır" Caferoğlu, 1994: 149

ok (1) Baklava hamuru açmakta kullanılan çirasız tahtadan yapılmış bir çeşit oklava (Çr.).

ok (2) Kırdan oynana bir çocuk oyunu (Çr.). "Sert ağaçtan kazgıçlar, top, **ok**, civ gibi kır oyunlarına mahsus aletler hazırlanıyordu." Çorumlu, 2009: 93

ok (3) Tapanı çekmek için hayvanlara bağlanan ağaç (Alacahüyük, İshacı, Kıcılı-Al.). "**Okunu**, tutağını kayımca çakmış / Ben böyle tapanı bir iras geldim" Arısoy, 1970: 91

okaten O kadar (Al.).

ok atmak Miras kalan malları ya da başka bir şeyi bölüşürken ad çekmek (Çalyayla-Çr.).

okcül → Ökçül (Çr.). "Tamam **okcül** kim yatacak?" Özçatalbaş, 2002: 87

okçur Lastik (Bademce-Ka.).

okgel → Okkel (Çr.). "Ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak ... **okgel**..." Özçatalbaş, 2002: 87

okkel Kız çocuklarının oynadığı bir çeşit taş oyunu; bu oyunda kullanılan düz, yassı taş (Gököy-Çr.). "**Okkel** oyununda ilk olarak yere bir kare çizilir." Oğuz, 2006b: 43

oklā Oklava (İs.; SU.).

oklağ → Oklağaç (Çr.).

oklağaç Oklava (İs.; Bademce, Gölet-Ka.; Os.; Çalyayla-Çr.).

oklav Oklava (Kalecikkaya-Al.).

okremek Atı, eşeği otlu bir yere bağlamak (Su.).

okşalamak Okşamak (Çr.). "Tayı dizgine alıştırır gibi **okşalaya** okşalaya..." Tahir, 2006: 16

okşamak Benzemek, andırmak (Alacahöyük-Al.).

okuk Okul, mektep (İs.).

okumak Çağırarak, davet etmek (Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Eşeği düğüne **okumuşlar**, 'ya odun eksik ya su' demiş." Yoksul, 2013: 291

okumuşluk Okur yazarlık (Çr.). "Benim **okumuşluğum** yoktur." Tahir, 2008: 352

okunaklı Alımlı, çekici (Çr.). "Al-lah işini rast getirsin, çok **okunaklı** kız." Yoksul, 2013: 43

okuntu Küçük armağanlarla yapılan düğün çağrısı, davetiye (Külah-Al.; Yarımşöğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). "**Okuntumuz** sayılısın / Bildiklere yayılısın"

Gösterir, 2011: 245

okuntucu Düğüne, nişana çağrılı olan (Su.).

okuyucu Davetçi (Os.; Beydili-Çr.). "Tellal Hüseyin emmin de **okuyucu** olarak dolaştı." Lâçin, 2007/62: 7

okuyuntu → Okuntu (Ka.; Çalyayla, Eskiokin, Gökköy-Çr.). "**Okuyuntu** bölüşülür biçilir / Töredir gençleri başgöz ederken" Kurtoğlu, 1994: 165

okuyuntu düğün Çok sayıda köy halkının davetli olduğu düğün (Beydili-Çr.).

oküz Öküz (Çayhatap-Çr.). "On iki **oküzü** bir gazana dolduran / İndim niyaz ettim Hacı Bekdeşe" Caferoğlu, 1994: 140

öl Oğul, evlat (Çr.). "Bi **ölum** olsa da esdiriversem / Al yeşil bayrakla kesdiriversem" Caferoğlu, 1994: 143

ola Acaba (Evcı-Bo.; İshacı-Al.; Serban-Çr.). “Bunlar da yıldız mı **ola** derken oraya ulaşıyoruz.”

Sarıyüce, 2006: 119

olan Oğlan, erkek evlat (İs.). “Bi yol da **olan** tarafına gidiyola.”

Abaz, 2004: 95

olba Sol bacadan çıkan aşık (Çr.).

olçum Elinden iş gelmediği halde kendini verimli gösteren kimse (Su.).

oldü bugünden Öteden beri, doğduğundan beri (Çr.).

oldum olası (1) Öteden beri, kendimi bildim bileli (Su.; Çr.).

oldum olası (2) Gelişigüzel (Çr.).

olgörüp 1. Olanaksız, olamaz (Çr.). 2. Bir türlü (Os.; Su.; Eski-Ekin, Tatar-Çr.). “Bu karıya **olgörüp** söz anlatamadım.” Tahir, 2004: 173

oltan 1. Kesilip dikilmeye hazırlanmış yemeni (İs.). 2. Mest ya da yemeni yüzünü köseleye tutturmak çin yapılan iri dikiş (Çr.).

oluk (1) Ahırlarda hayvanların yem yediği içi oyuk, yerden yüksekçe ağaç (Çr.).

oluk(2) İçinde üzüm ezilen çam ağacından oyulmuş tekne (İs.). “Bol üzümlü Ayarık / **Olukları** dayarık” Ercan, 1997: 87

oluk (3) İçi oyularak pınarların önüne konan ağaç (İs.). “Yosunlu **oluklar** donmuş buz tutmuş / Dertliler derdini sende avutmuş”

Ercan, 1991: 393

oluk (4) Pekmez yapma mevsimi (Os.). “Türkü söyler çocuklar / Başlayınca **oluklar**” Çağlar, 1952: 36

oluk etmek Pekmez yapmak (Os.).

oluşuna Çok bol, yığın yığın, olabildiğince (Çr.). “Bağlarda bu yıl meyveler **oluşuna** yeğın.”

Tdk, 1993: 4612

omaç Kuru ekmeği ufalayıp yağda yumurta ile kızartarak yapılan yemek (Fındıklı-Or.; Dutçakallı, Gökköy, Mustafaçelebi-Çr.). “Ağam, azığıma **omaç** dür ki anayım seni.”

Yoksul, 2013: 14

omaça Sığırların topuk kemiği (Çr.).

ōmak Ovmak (Çayhatap-Çr.). “Çatılar ocak daşını / **ōdular** gızın başını” Caferoğlu, 1994: 141

ombeş On beş (İs.). “Emmime yıldırım düşmüş, **ombeş** yaşında ölmüş.” Abaz, 2004: 104

ombul ombul Oburların yemek yerken çıkardıkları ses (Çr.).

omuzluk Omuzda su taşımakta kullanılan sopanın altına gelecek biçimde omuza yerleştirilen yastık (Çr.).

onarmak Düzeltmek, tamir etmek (Çr.).

onartmak Bozulan, kırılan nesneyi yaptırmak, düzelttirmek (Çr.).

onaş Büyüme, gelişme, boy atma (Çr.).

onat İyi, güzel, düzgün (Serban-Çr.). “Çarkı kader yine döndü tersine Acep **onadına** dönmez mi ola?” (Hilali) Koçak, 1980: 5

onatça Güzelce, iyice (Çr.).

onatmak Düzeltmek, bakımını yapmak (Çr.).

onbirli Açık saçık tümcelerle şakalaşan kimse (Su.).

oncacık O kadcacık (Çopraşık-Al.; Su.).

oncāz O kadar (Çr.).

önceklik Benlik, kendini övme, öğünme (Çr.).

onculayın (1) O kadar çok (Aşağı-fındıklı-Su.; Karadona-Çr.).

onculayın (2) 1. Onun gibi (Al.).

2. Çok değerli, çok güzel (Çr.). "Onculayın gızı heşlediler, bu evlilik olmadı." Kerman, 1997: 67
- ondalama** Bir malı onda bir oranında kazanç ya da indirimle satma (Çr.).
- ondan gari** Ondan başka (Su.).
- ondan kelli** Ondan sonra, ondan dolayı (Çr.).
- ondurmak (1)** Hastalığı iyileştirmek, geçirmek (Çr.). "Kurban olduğumun elleri nasıl bir eller... **Ondurucu** bir eller..." Tahir, 2006 : 167
- ondurmak (2)** Varlıklı olmasına etken olmak, kalkındırmak (Evcı-Bo.; Mislerovacığ-Çr.). "Kömür-cülük kişiyi ne **ondurur**, ne dondurur." Sarıyüce, 2006 : 129
- ondurmak (3)** 1. Yetiştirmek, olgunlaştırmak (İs.). 2. Yararlandırmak (İs.).
- o ne şaal şey** O ne biçim şey? Ne demek, ne ilgisi var? (Çr.). "**O ne şaal şey?** Ben senin ardından heç kötü laf eder miyim?" Kerman, 1997: 24
- onkun** Çok meyve veren ağaç (İs.).
- onmadık** İşi iyi gitmeyen (Büğet, Eskiekin-Çr.). "**Onmadık** hacıyı deve üstünde / Sakınsa da yılan sokar demişler" (Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 109
- onmak** Rahata kavuşmak, mutlu olmak, varlık edinmek (Mislerovacığ, Sarimbey, Serban-Çr.). "Sönmez ocağımız yanar / Çaresizler bir gün **onar**" Koygun, 2002: 5
- onnük** Önlük (İs.). "öne **onnük** dutalla." Abaz, 2004: 98
- onsut** İyi, güzel, nitelikli (Çalyayla-Çr.).
- onulmak** İyileşmek (Evcı-Bo.; Eskiekin, Karahisar, Sarimbey, Serban-Çr.). "Ne olduysa oldu, kadıncağız bir **onulmaz** hastalığa tutuldu." Sarıyüce, 2006: 87
- onultmak** → Ondurmak (1) (İmat-Al.). "Baş örtük yareye koyulmaz her em / Yareler **onultan** eme ne deyim" (Mehemmet) Ercan, 1991: 118
- onur** Vakar, ağırbaşlılık (Çr.).
- onurga** Düz arazide uzunlamasına olan tepecik (Evcı-Ba.).
- onuş** Bereketli, çok (Çr.).
- onuş gitmek** Sürüm yapmak, çok satmak (Çr.). "Alışverişi **onuş gitti**." Tdk, 1993: 4614
- onuşmak (1)** İşinde gelişmek, büyümek, varlıklı olmak (Çr.).
- onuşmak (2)** Yaranın iyileşmesi (Çr.).
- onük** Önlük (Su.; Çıkrık-Çr.). "Beni yahıp yandıran, al **onüklü** gız dël mi?" Caferoğlu, 1994b: 122
- op** Hop (atlamak, geçmek için) (Çr.).
- oracıklı** Oralı (Su.).
- oraf** Raf (Ba.). "**Oraf**taki siniler / El vurmadan iniler" Akbaş, 1983: 50
- orak armudu** Haziran'da olgunlaşan küçük bir armut çeşidi (Çr.).
- orak ayı** Temmuz (Bademce-Ka.).
- orannama** Bilinçsizce, ezbere, gözü kapalı olarak (Su.).
- oraza** Oruç (Kalecikkaya-Al.).
- orbuk** Çok yiyen, obur, doyum-suz (Su.).
- orcalık** Salta üzerine takılan önlük (Çr.).
- ordubozan** Varis hastalığı (Çalyayla-Çr.). "**Ordubozandan**, oyunbozandan kurtulmaya bak." Yoksul, 2013: 520
- örenmek** Öğrenmek (İs.). "Onların bayâ bilgisini olandan **öreniyo**." Abaz, 2004: 112
- organ** Urgan (Dutçakallı-Çr.).
- orta** Yapılarda dama uzatılan uzun ağaç (Evcı-Bo.; Kızılhamza-Or.). "Ahırın tavanındaki kucak do-

laşmaz **orta** urgan ile askıya alındı." Saryüce, 2006: 82

ortada sıçan Daire biçiminde duran oyuncuların topu ortadaki oyuncuya kaptırmamaya çalıştığı bir çocuk oyunu (Çr.).

ortadirek Orta parmak (Sarimbey-Çr.).

ortağul Arının verdiği iki oğul arasındaki oğul (Çr.).

ortak Arkadaş, kardeş anlamında bir seslenme sözü (Os.). "Ortak işler nasıl?" Başaran, 1974: 93

ortalığı mülenbah etmek Etrafi karmakarışık etmek (Os.).

ortalık kızartması Davarın ön, arka bacakları arasındaki kaburga kemiklerinin bulunduğu bölümü suda haşlandıktan sonra ateşte, sac altında pişirilerek yapılan kızartma (Çr.).

ortancıl 1. Büyükle küçük arasındaki çocuk, ortanca, ikinci (Körkü-Su.; Çıkrık-Çr.). "Büyük yanımızda değil, **ortancıl** oğlan var." Tdk, 1993: 3289

2. Oyun sırası **ortada** olan oyuncu (Çr.). "İptida kim ökcülüm, **ortancılı**m, sonculum derse oyunda ona göre sıra alır." Çorumlu, 2009: 590

3. Aşık oyununda ortadan isabet oranı yüksek aşık (Çr.). "Sahalar eksikcil, **ortancıl**, yancıl, gericil diye vasıflandırılırdı." Çorumlu, 2009: 589

orusbu Para karşılığında cinsel ilişki kuran kadın (Çıkrık-Çr.).

osanmak Usanmak, bıkmak (Harranköy-İs.; Serban, Gökköy-Çr.). "Çok naz aşık **osandırır**." Çorumlu, 2009: 1527

ossaat Hemen, anında (Çr.). "Dinleyenler Yüzbaşının aptestinin bozulduğunu **ossaat** sezip bıyık altından gü-lüştüler." Tahir, 2007: 259

ossun Olsun (Örenseki-İs.). "Hadi didim, **ossun** diy." Abaz, 2004: 126

osurgancı Osuruklu (Ba.). "Osurgancı kancıktan kurtçu gölbez doğmaz." Akbaş, 1983: 40

osurtlak Balon (Gökköy-Çr.).

osuruğu cinni Çok sinirli, en ufak bir nedenle bağırıp çağıran kimse (Çr.).

osürük Öksürük (Su.; Çr.).

ösüz Öksüz (Su.; Çr.).

ösüze Ana suyolundan bahçelere ayrılan küçük kollar (Çıkrık-Çr.).

oş → Oşt (Turgut-Çr.). "Aç kalırsam fırınları yıkarım / Kendin yiyip bana oş deme yahu" Gardaş, 1979: 1

oşdey → Oşt (Su.).

oşkiş oşkiş Tut anlamında köpek kışkırtma ünlemi (Çr.).

oşt → Oşt (Su.; İshacı-Al.). "Köpekleri oştlayarak köye daldılar." Gümüş, 1977: 134

otarmak Hayvanları otlatmak (İs.; Göcenovacı-Çr.). "Çorum İskilip yolu üzerinde koyunlarını **otaran** çoban, art arda geçen otomobillere bakıyor." www.evvelzamanda.blogspot.com

ot kabartan Küçük taneli zarar vermeyen dolu; ebem bulguru (Gölet-Ka.).

otmak Oturmak (Çavuşoğlu-İs.; Acıpınar-Çr.). "Çütten şöyle geldi, ocâñ başına **otdu**." Abaz, 2004: 138

otuma Nişan töreni (İs.).

otumak Oturmak (Çr.). "Otusam âlasam divane deller / Divane gonnümü kimler âlesin" Caferoğlu, 1994: 146

oturak (1) 1. Tahtadan yapılmış arkalıksız sandalye (İs.). 2. Sedir (Büyükdivan-Çr.). 3. Çok alçak tabure (Os.).

oturak (2) Lazımlık (Os.).

oturak âlemi Kadın oynatılan,

erkekler arası içkili toplantı (Çr.).

oturaklı Ağırbaşlı, davranışları ölçülü kimse (Çr.).

oturak tahtası Tahtadan yapılmış arkalıksız sandalye (Çr.).

oturgun Çok yağmur yüzünden sıkışıp katılmış tarla, toprak (Çr.).

oturmak Seçimde aday olmak (Su.). "Kağya gine **oturacağımsı**." Uçakçı, 2006: 370

oturtma 1. Süt, yağ, yumurta ile yapılan bir çeşit yemek (Çr.).
2. Süt kesmiği, lor (Çr.).

oturtmaç Kovalanan tavşanı aldatmak amacıyla tazıyı öne geçirme (Çr.).

oturum 1. Harman yerindeki ekin demetlerinin yığılı (İs.).
2. Harman yerindeki ekin yığınının tepesi (Kavşut-Su.). 3. Yığın, öbek (Çr.).

ovalamak 1. Mısır gibi bitkilerin tanelerini çıkarmak (Çıkrık-Çr.).
2. Parçalamak, bölmek (Çıkrık-Çr.).

ovalatmak Ovdurmak (Çr.).

ovey Üvey (Harunköy-İs.). "Ovey anama derdim: Ana kız osanduk." Abaz, 2004: 132

ovmaç → Omaç (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.). "Çökellik istemem **ovmaç** olsun / Azığıma üç tek şeker de konsun." Sağmen, 2009: 150

ovundurmak Ovuşturmak, ovalamak (Sevindikalan-Çr.).

ovunmak Çok ağlamaktan güçsüz kalmak, bayılır gibi olmak, bayılmak (İs.).

oyan Hayvan gemi (Çr.).

oyanmak (İs.). "Çocuk **oyanıyor** emme, hiç gören olmadı." Abaz, 2004: 115

o yannı O taraf, o tarafa (Su.; Çr.).

oyku Uyku (Ka.).

oylum oylum Parça parça (Eskiyapar-Al.; Mislerovacığ-Çr.). "Korlanıyor **oylum oylum** / Yüreğimi yakışın yâr" Koygun, 2002: 19

oymak Semt, mahalle, bölge (İs.).

oynak kütük Güvenilmez insan (Os.).

oynaş Dost, metres, kırık (Os.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Eli işte gözü **oynaşta**." Koşay-Işıtman, 1932: 297

oynaşlı çorba Yarma, mercimek le pişirilen bir çeşit çorba, çatalaşı (Çr.).

oynaşmak Kadınla erkeğin nikâhsız yaşaması (Çr.). "Güllü ile **oynaşırken** üstlerine varmıştı." Tahir, 2008: 201

oynaykene Oynarken (İs.). "O uç kişi **oynaykene** onu oynallardı." Abaz, 2004: 98

oysam Oysa (Çr.).

oyulgama İri aralıklı dikiş (Çr.).

oyulgamak Kaba, iri, aralıklı dikmek, tutturmak (Çopraşık, Külah-Al.; Su.; Çıkrık-Çr.).

oyulganmak 1. Bir şeyin içine iyice girmek, içine işlemek (Çr.). 2. Ateşin yavaş yavaş tutuşması (Su.). "Otomobilin üzerine konan toz, boya içine **oyulganıyor**, kısa sürede boyayı mahveiyordu." Destanoğlu, 2006: 78

oyun çihartmak Oyun oynamak, oyun oynayarak eğlenmek (Çr.).

oyungaç Oyuncak (Bademce-Ka.).

ozmak Büyüme, yükselmek, büyük adam olmak (Os.).

Ö

öbce Her konuda görüş bildiren, geveze, bilgiç (Su.). “O köyün de **öbce** bir arazi bekçisi varmış.”

Uçakcı, 2006b: 83

öbek Sürülmüş, samanından ayrılmamış tahıl yığını (Kırazlıpınar, Palabıyık-Çr.). “Ekin sürdüm **öbek** yığdım harmanda / Daneyi seçecek yel bulamadım” Özgür, 2002: 79

öbelek Küçük yığın, öbek (Çr.).

öbere Obur (Kalecikkaya-Al.).

öbürsü gün Yarından sonra, çok yakın bir gelecekte (Çr.). “Sen yarın **öbürsü gün** yağınları çekip çevireceksin.” Seyda, 2006: 251

öcbelenmek Bir şeyi fazla uzatmak (Çopraşık-Al.).

öce Tırnak cilası, oje (Sarimbey-Çr.). “Her gün bir bambaşka renge büründü / Çok **öceler** yedi doydu tırnaklar” Çimen, 2005b: 91

öcü Çocukları korkutmak amacıyla söylenen hayali yaratık, umacı (Evcı-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). “**Öcü** resmine bakar gibi baktıklarını görerek kahroluyorlar.”

Sarıyüce, 2006: 9

öcüm çekişmek Lades tutuşmak, bahse girmek (Çr.).

öcüm kemiği Tavukların ya da kuşların göğüs kemiği, lades kemiği (Çr.).

öçbe 1. Bilgiçlik taslayan, her şeye karışan (Su.; Hıdıroğlu-Çr.).

2. Çok konuşan, geveze (Su.; Çr.). 3. İnatçı, aksi (İbek-Me.; Yarımsöğüt-Su.). “Ben nasıl baş edeyim Senin gibi **öçbeyi**” Aytekin, 2003: 13

ödek Korkak (Hacıhamza-Ka.; Su.). “Davşandan hayli **ödekçe** / Metreden birez gödekçe” Yoksul, 2011: 44

ödeşli olmak Lades tutuşmak (Çr.).

ödeşmek Lades tutuşmak (Çr.).

ödgönç Öykü (Me.).

ödlek Korkak (Çr.).

ödüllü Korkulu (Çr.).

ödür İşkence, zulüm (Kalecikkaya-Al.).

ödürgüsünmek Çekinmek (Su.).

ödürlü Korkudan krize girme durumu (Su.).

ödü sıtmak Korkmak, ödü patlamak (Çalyayla-Çr.).

ödü yarılmak Çok korkmak (Su.). “Kellemi koparacak diye **ödü** yarılıyordu.” Gümüş, 1977: 73

öfelemek Bir nesneyi, avuç içinde ya da iki parmak arasında -ufalamak (Çr.).

ögürsek → Öğürsek (Külâh-Al.).

ögürsemek → Öğürsemek (Çopraşık-Al.; Çr.).

ögeç (1) Enemmiş erkek koyun ya da keçi (Maksutlu-Ka.).

ögeç (2) Toprak kapla fırında pişirilen türlü, güveç (Çr.).

ögendere → Üvendere (Külâh-Al.; Ka.; Göcenovacı, Gökköy-Çr.).

“**Ögendere** elinde pınar başında bekliyordu.” Çorumlu, 2009: 1652

ögeş Biraz büyümüş kuzu (İs.).

ögmek (1) Kusar gibi ses çıkarmak (Çr.).

ögmek (2) Yağ, boya gibi şeylerin bulaşması (Çr.).

öğrenbeçlik İşi, ilk kez yapma, deneme (Çr.).

öğrencelik 1. Öğretme ücreti (İs.).

2. Ücretle tutulan öğretmene verilen para (Çr.).

öğretlemek Fitlemek, kışkırtmak (Çr.). “Ben mi **öğretledim** düzüyü eşikli...” Gümüş, 1977: 145

ögşa → Öğşeği (Çr.).

ögse Yanmış odun ya da kömür parçası (Os.).

ögseği Yarı yanmış odun parçası (Çr.).

ögsüzlük Öksüzlük (Çr.).

ögsüz yamalı Lapa lapa yağan kar (Çr.).

ögübet → Öğüncek (Çr.).

ögün (1) Vakit, zaman (İs.).

“Öğünsüz yemek yemeyin.”

Tdk, 1993: 3320

ögün (2) Yemek (Al.: Ka.). “Katmer katmer sevda döner başımda / Ağular katılı **ögün** aşımda”

Kurtoğlu, 1994: 144

ögünbeç → Öğüncek (Çr.).

ögüncek 1. Kendi kendini öven, övüngen (Çr.). 2. Kendini beğenen, onurlu (Çr.).

ögüneh → Öğüncek (Çr.).

ögüngeç → Öğüncek (Çr.).

ögünge → Öğüncek (Çr.).

ögür (1) 1. Arkadaş, dost, eş (Çr.).

2. Birbirinden ayrılmayan, bir birine alışık, yakın insan ya da hayvan (Çr.).

ögür (2) Dişi sığırın çiftleşme zamanı (Çr.). “Düveler **ögüre** gelmeye başladı.” Yoksul, 2013: 262

ögürmek (1) Böğürür gibi ağlamak (Çr.). “**Öğürmek** geliyor içimden.” Lâçin, 2007/63: 7

ögürmek (2) Kusar gibi ses çıkmak (Obruk-Do.). “Dizlerini göbeğine kaldırıp toplandı, sonra karnını kusarak gibi **ögürdü**.”

Tahir, 2006: 39

ögürsek Çiftleşmek isteyen dişi sığır, kısrak gibi hayvan (Su.; Būğdüz-Çr.).

ögürsemek Dişi hayvanın çiftleşmek istemesi (İs.; Eskiakin-Çr.).

“**Öğürsemiş** inek gibi baiboş dolaşiyor.” Yoksul, 2013: 524

ögürsüne Bir eylemi birinin ina-

dına yapma (Bademce-Ka.).

ögüzemek Öğürmek (Bademce-Ka.).

öhlez Zayıf, cılız, ölmek üzere olan (İs.; Gökçam-Su.).

öh öh Yayılmakta olan koyun keçiyi dağıtma ünlemi (Su.).

ökcül → Ökçül (Çr.). “**Ökcül** sen gel de, sonra ben geleyim.”

Yoksul, 2013: 524

ökçelemek Ayakkabının tabanını yükseltmek (İs.).

ökçül İlk başlayan, ilk gelen, birinci (Çr.). “**Ökçülüm** diyen çocuk, elindeki naç taşını dikilen hodağa değmemek üzere atar.”

Çorumlu, 2009: 1229

öke Öfke (Esentepe-İs.). “**Ökeynen** işde her şey oluy.” Abaz, 2004: 117

ökeç 1. → Kösemen (Al.). 2. İki yaşına kadar erkek keçi (İs.).

ökeleli Vücudu gösterişli olan kimse (İs.).

ökelenmek Öfkelenmek (Çr.).

ökgel Bir çeşit taş oyunu; bu oyunda kullanılan düz, yassı taş (Çr.).

ökme Benzetme (Çr.).

ökmek (1) Benzetmek (Çr.).

ökmek (2) Ekmek (Kalecik-kaya-Al.).

öko Akraba (Acıpınar-Çr.).

öksürüç Kızılırmak'ta yaşayan bir balık (Os.).

öksürük çiğdemi Kardelen (Gökçöy-Çr.).

öksüz ali Baharda kar altından çıkan bir çiçek (Külâh-Al.).

öksüzce Kesilmiş ineğin kürek eti (Ka.).

öksüz oğlan Çiçek sapı bükük, çiğdeme benzer, ak ya da mor çiçek açan bir kır çiçeği, karde-len (Şekerhacılı-Su.). “**Öksüz oğlan**,

lale, nergiz morarı / Bağlı bahçe yeşil-likle donanı” (K. Sala)
Çırakman, 1992: 111

öksüz yamalıği Lapa lapa yağan kar (Hacıhamza-Ka.). "Kar, **öksüz yamalıği** gibi habire yağıyordu."
Özçatalbaş, 2003: 65

öküz arabası Kağrı (Bademce-Ka.).

öküz çatlatan Nazarının değdiği- ne inanılan kişiler için kullanılan bir deyim (Çr.).

öküzdili Sacda pişirilen, oval bir çeşit ekmek (Kızılhamza-Or.).

öküz emeği Koşum hayvanlarının gücü ile elde edilen ürün (Dutçakallı-Çr.).

öküzgötü Yaban gülüne benzeyen bir çalmanın sarı çiçeği (Çr.).

öküz helvası Bulgur unundan yapılan bir helva (Çr.).

öküz salyası Pekmezin yoğunluğu, koyuluğu için (Çr.). "Bu yıl katı pekmezi az yapıp çoğunu **öküz salyası** yaptım." Tdk, 1993: 4623

ölçünmek Kıyaslanmak (Çr.).

ölen Öğle, gün ortası (Çr.).

öleneçi Ölene kadar (Çr.). "Sen sevdin eller aldı / **Öleneçi** yan yârim"
Gösterir, 2011: 214

ölet Öldürücü hastalık salgını, kıran (İs.; Ka.).

ölgün Sevgisi saygısı olan (Eskiköy-Çr.).

ölgünlük İçten bağlılık; sevgi saygı (Eskiköy-Çr.).

öllüğün körü Kızınca "yetti artık" anlamında söylenen sövgü (Karkin-İs.; Gölet-Ka.; Göcenovacığ-Çr.). "Tepesi atınca **öllüğün körü** / Di-yeni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 80

öllük Bebeklerin altına konulan elenmiş, ısıtılmış, kırmızı renkli toprak (Külâh-Al.; Kızılhamza-

Or.; Os.; Gökçam, Körkü-Su.; Bayat, Çıkırık, Sarimbey-Çr.). "Sizin gibi yımşak kâatlara sarılmadık, gıcımız **öllükte** bişe bişe böyüdük biz."
Kerman, 1997: 24

öllükla Arka, kış (Çalyayla-Çr.).

ölmese → Ölümsel (Çr.).

öllüklük Evlerde, öllük denilen toprağın saklandığı yer (Çr.).

ölmek Elim ateş, çelmeli top gibi kimi çocuk oyunlarında, oyuncunun oyun dışı kalması (Çr.). "Çelen **öldüğü** zaman diğer arkadaşı çelmeci olur." Ozulu, 2013: 16

ölüm Çit (Çr.).

ölümsel Ölecekmiş gibi zayıf, sağlıksız (Çr.).

ölü salı Teneşir (Çr.). "Varlıkta kuduranı **ölü salı** dinlendirir."
Tahir, 2004: 129

önâ → Öneği (Su.).

önaleşmek İnatlaşmak (Su.).

önayak Kılavuz, önder (Su.; Çr.). "Mahir Ağa **önayak** oldu, etlik için bir dana bağışladı." Tahir, 2006: 27

öncek Önlük, peştamal (Çr.).

öncül 1. Önce gelen, birinci, başta giden (Çr.). 2. Başkan, önder (Çr.). "Kim **öncül** olacaktı? Bu çetin işi de cinbüzük becerdi."
Çorumlu, 2009: 92

öncülü Önce (Çıkırık-Çr.).

öndeş Öncü (Su.).

öndin İlk kez, önce (Çr.).

öndüç Ödünç (Su.; Çalyayla, Eski-kin, Serban-Çr.). "Eşek eşeği **öndüç** kaşır." Yoksul, 2013: 293

öndürmek Birini belli etmeden izletmek (Çalyayla-Çr.). "Suçumu bulmadan vermesin dile / İzlekçiler tutsun **öndürsün** beni"
Gösterir, 2014: 41

öneği İnatçı, ters kimse (Çr.).

öneği olmak Terslik yapmak (Çr.).

özemek 1. Ölümü yaklaşan

hastanın güçsüz kalması (Çr.).
 2. Yorulmak, elleri titremek, güçsüzleşmek (Çr.). "Bu hastalık beni bi hayli **önezitti**."
 Kerman, 1997: 72

öngay Erendiz yıldızı (İs.).

ön göp Kağnılarda döşemenin ön tahtası (İs.).

öngüç Kılavuz, önder (Kemallı-Su.).

öngürlük Çocuklukta, gençlikte varlıklı olma durumu (Çr.).

önmek Sezdirmeden birini izlemek (Çalyayla-Çr.). "Yârim beni **öndün** mü? / Yıldız idin söndün mü?"
 Gösterir, 2011: 318

önmük İş önlüğü (İs.).

önnek (1) → Önnemen (Çr.).

önnek (2) Örnek (Obruk-Do.).

önnemen Oturunca dize örtülen battaniye, örtü (Çr.).

önnük 1. Kız öğrenci giysisi (Çr.).
 2. → Önnemen (Çr.).

önüç Önce (Çr.).

önürmek Çiftleşmek isteyen dişi sığırın böğürmesi (Çr.).

önüt Geçmişte (Çr.).

öpçe (1) 1. Bilgiçlik taslayan (Çukurköy-İs.; Gökçam-Su.; Gökçeağaç-Uğ.). 2. Dediğim dedikçi, ısrarcı (Dutçakallı, Mislerovacığı-Çr.).

öpçe (2) Oynak (Al.).

öpük Öpücük (Çr.). "Adını çıkarırım Vermezsen bana **öpük**"
 Gösterir, 2011: 183

ör Bir şeyin özü, kökü (İncesu-Su.).

örceleşmek Kavga eder gibi tartışmak (Su.).

ördek Hastaların yataktan kalkmadan işlemelerine yarayan teneke, çinko ya da plastik kap, erkek lazımlığı (Çr.).

ördek biber ekme İkişerli eşleşen oyuncuların yere oturduğu,

ebeyle eşleşen oyuncuların karşılıklı konuşması bitince oyuncuların ayağa kalktığı, ebenin birdenbire bir oyuncuya sarılmasıyla öteki oyuncuların da karşılardaki oyuncuya sarıldığı, yalnız kalanın öne çıkıp söylenen şarkının ritmine uyarak oynadığı oyun (Çr.).

öre Üç yaşında dişi tay (Hacıhamza-Ka.).

öreğen Durmadan örgü ören (Çr.).

ören Şehir ya da ev yıkıntısı, kahlıntı (Çıkrık, Osmaniye, Ovasaray-Çr.). "Baykuş gibi **ören**leri kırk gün bekliyor." Çorumlu, 2009: 1070

örenmek Öğrenmek (Harunköy-İs.). "Artık **örendi** ya evleni filan."
 Abaz, 2004: 113

örge Kıldan yapılmış ip (Me.; Serban-Çr.). "Ne esnek var, ne zincir var, ne **örken** / Yırtıcı bir mahluk geçti önüme" Koçak, 1980: 293

örgülemek Örmek, onarmak (Çr.).

örk Otlaması için hayvanları bir yere bağlamaya yarayan kazık (Kamışlı-Su.).

örken Kıl urgan (Dereyazıcı-Al.; Serban-Çr.). "Ne esnek var, ne zincir var, ne **örken** / Yırtıcı bir mahluk geçti önüme" Koçak, 1980: 293

örklemek Hayvanı otlaması için uzunca bir iple çayıra bağlamak (Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.). "Hemen eşekleri harmana **örkler**, biraz da ot verir." Sağmen, 2009: 98

örme 1. El örgüsü giysi (Bademce-Ka.). 2. Kıldan örülerek yapılan ip; kıl urgan (Dereyazıcı-Al.; Çalyayla-Çr.). "Boklu **örme** ile yük sarılmaz." Türkoğlu, 2007: 162

örmece Kırmızı, küçük taneli kılçıklı buğday (Os.).

örneklî İp ağacı denen tezgâhta

dokunan her türlü dokuma
(Kertme-Çr.)
örpek Büyük mantar (Hacıhamza-Ka.).
örsek (1) → Örsek (Ovasaray-Çr.).
örsek (2) Örselenmiş, hırpalanmış (Çr.).
örtme 1. Bağ evi (Çr.). 2. Garaj (Al.). 3. Ambar aralarında üstü kapalı, yanları açık araç gereç koyma yeri (Su.). 4. Üstü kapalı, önü açık yapı (Su.).
örtü Yatak (Hacıhamza-Ka.; Su.; İsmailköy-Çr.). “**Örtü** döşek neyime / Ay ışığına sar beni” Aytekin, 2003: 64
örtülük Araba ya da at örtüsü (Çr.).
örtüş Yatak (Göcenovacığ-Çr.). “Şunun **örtüşünü** de hayata edin orada yatsın.” Çorumlu, 2009: 1654
örü (1) Davar sürüsünün Mayıs ayında yazıda yatması (Su.).
örü (2) Saç örgüsü (İs.).
örük (1) 1. Hayvanı çayıra bağlamaya yarayan ip, yular, urgan (Çr.). 2. Bağ, ip (Çr.). 3. Saç örgüsü (Külâh-Al.). “Ateşe körükle, ata **örükle** gidilmez.” Yoksul, 2013: 81
örük (2) Zaman (Çr.).
örüklemek (1) 1. → Örklemek (Çr.). 2. Bağlamak (Çr.).
örüklemek (2) Bir kabı alacağından fazla doldurmak (İs.).
örüklü (1) Bağlanmış hayvan (Çr.).
örüklü (2) → Hörüklü (Çr.).
örülmek (1) Bir yere yığılmak (Çr.).
örülmek (2) Öfkeli öfkeli, üsteleryerek konuşmak (Kavşut-Su.).
örülmek (3) Üstelemek (Çalyayla-Çr.).
örüm Ağıl (Bo.).
örümcek ağı Eskiden örülen bir

çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
örümcekle Boncuk örgü motifi (Su.).
örüsger Rüzgâr (İkipınar-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.). “Başının takgasını şöyle uçurmuş **örüsgeri**.” Abaz, 2004: 105
örü yayık İple iki ucundan asılıp sallanarak kullanılan yayık (Alacahüyük-Al.; Kamışlı-Su.). “Bizim **öryayık** dediğimiz yayık kırıldı.” Doğan, 2004: 197
örzülemek Özlemek (Çr.). “Çok **örzüledim** tümünüzü.” Gümüş, 1977: 134
ösa → Öğseği (Çr.).
öse → Öğseği (Dutçakallı-Çr.).
össaat Hemen, çabucak, derhal (Çr.). “Birez ağda yaptır avrada, goy şu gapı ağzına, giren çıkan **össaat** yapışsın.” Özçatalbaş, 2002: 105
ösüz Öksüz (Çalyayla-Çr.). “**Ösüz** kızın başına gör neler gelir?” Yoksul, 2013: 532
öşek Dedikodu (Kalecikkaya-Al.).
öşeklek Meyvelerin yenilmeyip atılan çekirdekli yeri (İs.).
öt Yürek, kalp (Su.).
ötâ Öteki (Su.).
ötaçe Öte geçe (Harunköy-İs.). “**Öta-**çeden gelen adamları şey serelle, suf-rayı.” Abaz, 2004: 128
ötav Oda (İkipınar-İs.). “Ne o eltim **ötavden** çıkdı, ne **ötē** eltim.” Abaz, 2004: 121
öte beri Sebze meyve (İs.; Yağcılar-Ka.). “Ölana helvaynan **öte beri** gider.” Abaz, 200: 95
öte bete Gerekli araç gereç (İs.). “İp nerde, **öte bete** nerde, mandal nerde?” Abaz, 2004: 104
ötek Korkak (Belkavak-Os.).
öte var İleri git (Çr.).
ötkün Ergenlik çağına erken giren (Çr.). “Serpilip aşka geldin / Ama da **ötkünmüşsün**” Aytekin, 2003: 98

ötmek Konuşmak, söylemek (Es-kiyapar-Al.). "H. Hüseyin Çirkin sultanım, pirim / Erenler ceminde **öten** zakirim" Barışcan, 2001: 52

ötürek Bağırsak bozukluğu, sürgün (Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.).

ötürekli → Ötürüklü (Çr.).

ötmek İshal, sürgün olmak (İs., Serban-Çr.). "Ötüre **ötüre** canı çıkasica." Yoksul, 2013: 533

ötürü Dolayı (Su.; Çr.).

ötürük Sürgün, ishal (İs.; Gökçam-Su.). "Çocuk **ötürük** olmuş, ortalığa ötürüp durur." Tdk, 1993: 3359

ötürüklü İshal olmuş insan ya da hayvan (Su.; Çr.).

öveç 1. Bir yaşından dört yaşına kadar erkek koyun, koç (Dutçakallı-Çr.). 2. Enenmiş erkek koyun ya da keçi (Buğabağı-Çr.). "Övecin eti başka, kartın eti başka." Yoksul, 2013: 532

övedi İvedi, çabuk (Su.).

övelemek (1) 1. Ezip ovarak, iki şeyi birbirine sürterek ufalamak (Çr.). 2. Mısır koçanlarını tanelemek (İs.; Os.).

övelemek (2) Sözleri anlaşılmaz biçimde söylemek, gevelemek (Çıkrık-Me.).

övelenmek Elle parçalanmak, ezilmek, ufaltılmak (İs.).

övendere → Üvendere (İsahacı-Al.). "Övendereyi tavlı toprağa dikti Yusuf." Gümüş, 1977: 24

övetlemek Yüreklendirmek (İs.).

övey Üvey, öz olmayan (Çr.). "Ana övey mi oğul?"

Seyda, 2006: 164

öveyik Güvercine benzer bir kuş, üveyik (Çr.). "Dağlarda geyik gibi / Ovada **öveyik** gibi" Ertekin, 2006: 43

öveyik buğdayı Üveyik renginde bir çeşit iyi buğday (Çr.).

övez Atsineği (İs.).

öyek Döküldüğü yerde tez, geniş yayılan (yağ, boya) (Çr.).

öyeşmek Yağ gibi maddelerin düştüğü yerde yayılması, leke bırakması (Çr.).

öyke Öfke (Su.).

öykelenmek Öfkelenmek (Çr.). "Zaten anamdan paparayı yemiş, **öykelenmiş**." Çorumlu, 2009: 1649

öykünmek Alay etmek, birini taklit etmek (Çr.). "Döne, anasını **öykündü**, güldü ardından."

Gümüş, 1977: 124

öyle Öğle (İsahacı-Al.). "Vakit **öyle** sonu, saat 13.30 sularıydı."

Arısoy, 1970: 18

öynük Önlük (Ba.). "Suya gider bir incecik yol eder / **Öynük** bağın deste deste gül eder." Akbaş, 1983: 74

öyün 1. Yemek (Kamışlı-Su.; Çr.). "Öyünü olmayanın doymu olmaz." Yoksul, 2013: 532

2. Yemek zamanı (Kamışlı-Su.; Serban-Çr.). "Hangi zaman kutnu kumaş giydirdin / Öyün **öyün** göz yaşımı yedirdin" Nalıncı, 1958: 81

öz (1) Bağ, bahçe, bostan (İbik-İs.).

öz (2) Dere, çay, ırmak (İsahacı-Al.; Gökçam-Su.; Düdükük-Çr.). "İrmağı geçince **özü** görünür / Aşırveren Karabüget köyüne" Arısoy, 1970: 73

öz (3) 1. Reçineli çam ağacı, çırallı kereste (İs.; Os.; Çıkrık).

2. Dere kıyılarında yetişen sağlam ağaç (Su.). "Yapıyı çam tomruğundan yapılmış **öz** diye bilinen direkler tutuyordu." Saraçer, 2000: 60

öz (4) 1. Sel sularının aktığı yerde yaptığı yarıklar (İmat-Al.).

2. Tarla, köye yakın tarla (İs.). "Ekin ekim **öz**lere / Tiken oldum gözlerle" Ayhan, 2002: 169

özek (1) Çalkalanarak sulandırılmış yoğurt (Çr.).

özek (2) → Özeme (1) (Çr.).

özeme (1) Sözü uzatan, çok ko-

nuşan (Çalyayla-Çr.). "Özemelik yapma." Yoksul, 2013: 535

özeme (2) Yoğurt, pekmez gibi yiyeceklerin sulandırılmışı (Akçalı-Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Torba yoğurt **özemesi** / Saçta katmer gözlemesi" Arız, 2005a: 236

özemek (1) Sözü yineleyerek gereğinden çok uzatmak, gevellemek, savsaklamak (Çopraşık-Al.; İs.; Os.; Çıkrık, Karadona-Çr.). "Şu işi **özemedem** yap." Tdk, 1993: 3370

özemek (2) Yoğurt, pekmez gibi şeyleri sulandırmak (Su.; Çr.). "Yoğurdu iyice **öze** ki, yemeğe yakışsın." Yoksul, 2013: 658

özemelenmek Özemelik yapmak (Çr.).

özemelik yapmak Bir olay, bir öneri, bir eşya ya da düşünce konusunda, karşındakini bezedirecek denli ayrıntıya girmek (Çr.). "Senin **özemeliğin** yüzünden bişey sahabı olamadık." Kerman, 1997: 72

özengi Üzengi (Çıkrık-Çr.). "Herif kara bineğinin **özengisini** kurcalamaktaydı." Tahir, 2004: 18

özeni özeni Özene özene (Çr.).

özlek Özlenilmiş, özlenen (Çr.).

özlen → Özlek (Çr.).

özlengi Sivilce, ergenlik (Çıkrık-Çr.).

özlü toprak Killi toprak (Al.).

özü dövmemek Duygusallık yüzünden dayanamama (Su.). "Ağamın mezerine getmiye **özüm dövmiyo**." Uçakcı, 2006: 371

özü kara Kötü yürekli (Çr.).

P

pabıt Kestane (Su.).

pabuçluk Ayakkabı yapılacak deri, kösele (Çr.).

paç 1. Kira (İs.). 2. Vergi (Çr.).

paça (1) Bağlama şalvar altına giyilen bir çeşit don, mandık, tumman (Çr.).

paça (2) Hayvanın ayak kemiklerinden yapılan sirkeli, sarımsaklı yemek (Çıkrık-Çr.). "**Paçanın** tadına bakmadan üstüne tuz atma." Yoksul, 2013: 536

paçal Çeşitli şeylerin karışımı (Çr.).

paçal yapmak Harç kararken kum ile çimentoyu birbirine karıştırmak (Çr.).

paçariş Engel (İs.).

paçavra hastalığı Grip (Os.).

paçirikli Düzensiz giyinen (Su.). "Donuz **paçirikli**." Uçakcı, 2006: 223

paçoz Giyimine özen göstermeyen kimse (Çr.).

paçur Temizlikten, düzenden anlamayan (Os.).

paf Balon, top benzerlerinin patlayınca çıkardığı ses (Çr.).

pahal Cimri (İs.; Akçalı-Su.; Çıkrık, Serban-Çr.). "Yağmadı rahmet Yarabbi bu ne hal / Rahman kimseler olur mu **pahal**" Koçak, 1980: 118

pahl Cimri (Sarimbey, Serban-Çr.). "Cahil zümresine dahil olanlar / Aç gözlü olanlar **pahl** olanlar" (A. R. Karagöz) Ercan, 1991: 374

pahlava Baklava (Dutçakallı-Çr.).

pakanut Kâğıt para (Çr.).

pakla Bakla, fasulye (Al.; Os.; Su.; Acıpınar, Çalyayla, Eskiikin-Çr.). "Kayalar iniş miniş / Kömüş **paklayı**

yemiş" Gösterir, 2011: 308

paklamak Temizlemek (Büğet, Sarimbey, Serban-Çr.). "Güneşi balçıkla kaplayamazsın / Çirkefi zemzemle **paklayamazsın**" (Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 92

paklanmak Temizlenmek (Sarimbey-Çr.). "Yettiniz artık çekilin, ördüksünüz göle girin, biz de **paklanacağız** hanımlar!" Özçalbaş, 2002: 19

paklaşmak Temizlenmek (Mislerovacı-Çr.). "Yunup arınıp **paklaşıp** Hoşgörü ile yaklaşır" Koygun, 2002: 20

paklavadan pay ummak Çok değerli bir şeyden hakkı olmadığı halde pay beklemek (Os.).

pala (1) Büyükçe el testeresi (Al.; Su.).

pala (2) 1. Eski, kullanılmış (eşya, giysi) (Çr.). 2. Kaba temizlik yapmada kullanılan paçavra, bez parçası (İsahacı-Al.; Obruk-Do.; İs.). 3. Bez parçalarıyla yapılan örtü (Su.). "İneğin donu da ne yaman kara / Sırtına doldurduk çulunan **pala**" Arısoy, 1970: 63

pala (3) Yatak ile yorgan (Çr.).

pala bıçak Geniş ağızlı bıçak (Çr.). "Böğrümüze **pala bıçağını** dürterekten aldı gitti bizi." Tahir, 2004: 110

pala dudak Kalın dudak (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Karkın'ın kızları güzel yanaklı / Alamas kızları **pala dudaklı**" Arısoy, 1970: 67

palalı Yırtık, eski giysilerle dolaşan (Çr.).

palapurça Çabuk (İs.).

palas (1) Eski kilim parçası (Çr.).

palas (2) Üç dört aylık keklik yavrusu (Ka.; Os.; Su.).

palaspandıras Hazırlıksız, birdenbire aceleyle yapılan işler (Çr.). "Polisler adamları **palaspandıras** götürdüler." Kerman, 1997: 70

palatır Budanmış omcaların dibinden çıkan sürgünler (Su.).

palaz (1) Keçi kılından, pamuktan dokunmuş kaba kilim, yaygı (Çr.).

palaz (2) 1. Manda yavrusu (Çitli-Me.). 2. Keklik yavrusu (Os.; Çal-yayla, Küçükpalabıyık, Tatar-Çr.). "Sürüsünü yitirmiş bir bir **palazı** andırıyordu." Gümüş, 1977: 117

palazımak Aniden hızlı bir biçimde koşmak (Kulah-Al.).

palazlanmak (1) Kaz, ördek yavrularının civcivlikten çıkıp eti yenir duruma gelmesi (Çr.).

palazlanmak (2) Kişilerin durumlarının düzelmesi, varsıl-laşması (Çr.). "Elin yol iz bilmeyen garipleri toprağımızda nasıl **palazlanır**." Tahir, 2008: 169

paldım Semerin öne kaymasını önlemek için hayvanın kuyruk altından geçirilen kıl kemer ya da kayış (Ka.; İsmailköy-Çr.). "Eşeğini dövmeyen **paldımını** döver." Güven, 2013: 183

paldum Paldım (Çr.). "Palduma, semere bakmışlar." Tahir, 2007: 172

palıt 1. Meyve (Al.). 2. Meşe ağaçların meyvesi, palamut (Al.; Fındıklı-Or.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Fukaranın kestanesi **palıttır**." Doğan, 2004: 204

paltacık Değirmen taşının dönmelerini sağlayan demir çubuk (Çr.).

paltancık → Paltacık (İs.; Su.).

paltımsız Düzensiz, kötü giyimli (Çr.).

palut → Palıt 2 (Çr.). "Fıkaranın kestanesi **paluttan**." Kerman, 1997: 37

pambık Pamuk (Su.).

pambuk Pamuk (Al.). "Oy **pambuğum** pambuğum / Dallarına konduğum" Ayhan, 2002: 168

pambuklanmak Ekmek, sebze, meyve gibi yiyeceklerin küflenmeksi (Çr.).

pamık Pamuk (Çr.). "Evlenip şöyle çocuk çocuğa karişsa **pamık** gibi olmuş ya." Özçatalbaş, 2003: 22

pampal Tombul, şişman, gürbüz çocuk (İs.; Os.; Su.). "Ondan güççük; akça pakça, **pampal** yüzlü bi gahbe." Saraçer, 2000: 65

pamukkır Sütbeyaz at rengi, at donu (Sarimbey-Çr.).

pan Küf (Su.; Çalyayla-Çr.). "Kapının açılmasıyla, içeriden **pansı** pansı bir koku geldi." Güven, 2010: 17

pancar 1. Madımak (Al.). "Garı bazarından birez **pancar** al, az da basdırma yolla gobelden, aşama bişiriyim." Özçatalbaş, 2002: 27

2. Kırlarda, bahçelerde biten, yenebilen her çeşit ot (Fındıklı-Or.; Çalyayla, Çıkırık Çr.). "Her gün **pancar** pişirir, şu köyün güzelleri" Akbaş, 1983: 43

pancar yaprağı Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

panēr Panayır (Su.).

panga Banka (Çopraşık-Al.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Çorum'un Ziraat **Pangası** kapısında beni bekleyecek değil miydin?" Tahir, 2004: 18

panganot Kağıt para (Çr.). "Her biri elli **panganot** borçludur." Tahir, 2004: 16

panglut Kağıt para (Dutçakallı-Çr.).

pangunot Kağıt para (Eskiekin-Çr.). "Aha şu ortaya bir de mamafih koyarsak ... cezası dört beş yıl daha artar, arzuhal de sana iki buçuk **pangunota** patlar." Özçatalbaş, 2003: 17

pangunut Kağıt para (Su.; Eskiekin-Çr.). "Turnalarla dosta giden selamlar / **Pangunuta** pula kaldı üstadım" Kurtoğlu, 2006: 6

panis Cimri (İsahacı-Al.; İncesu-İs.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**Panıs**lık deyince emsali yoktur / Gel alma

lambayı İsmail Ağa"

Arisoy, 1970: 90

panız Cimri (Çıkırık-Çr.).

panka Banka (Çr.). "Senin **pankan** olsa, çıbil takımını uğratar mısın kapıya?" Tahir, 2004: 24

pankanot Kağıt para (Çr.). "Hemi köylü yol yüzü görmeyip hemi de her yıl yol parası diyerek altı **pankanot** cereme versin!" Tahir, 2004: 24

pankavut Kâğıt para (Çr.).

pankula Çürük, özürlü erik (Yazır-Bo.).

panlanmak Küflenmek, küf tutmak (Su.; Çalyayla-Çr.).

panpal Tombul, gürbüz (Çr.).

pansımak Yiyeceğin bozulması, tadının değişmesi (Çr.).

pantol Pantolon (Akçalı, Yorgalı-Su.; Gökköy, Palabryık-Çr.). "Oğlan dünür geliyor / **Pantolon** paçası yok" Gösterir, 2011: 180

pantul Pantolon (Al.; Yağcılar-Ka.; Su.; Çıkırık-Çr.). "**Pantulumun** cırcırı gırılncı ordağlara malamat oldum." Uçakcı, 2006: 379

papara Kuru ekmek parçaları üzerine kıymalı, salçalı tirit dövülerek yapılan bir yemek (Beydili-Çr.).

paparayı yemek Azar iştirmek, arlanmak (Al.; Göcenovacığ-Çr.). "Zaten anamdan **paparayı** yemiş, öykelenmiş." Çorumlu, 2009 : 1649

papatya Bir çeşit mekik ya da tığ oyası (Çr.).

papel Para (Al.).

papıl (1) Kâğıt para (Çr.).

papıl (2) Tembel (Su.).

pâpılamak Paylamak (İs.).

papır Vapur (Çr.). "Bi **papırlar** var mesela denizin üstünde oğul, aha bizim şu koca mahalle gibi."

Özçatalbaş, 2003: 38

papır yolu Şose (Çr.). "**Papır yolu** düz gider / Bir edalı kız gider"

Gösterir, 2011: 274
papur yolu Şose (Çr.). "Sal bakalım Çorum'un **papur yolundaki** şu köylü kalabalığına ulaştırabilir misin?"

Tahir, 2004 : 36

paramın delicesi mi var Hesapsız param mı var? (Su.).

parka At arabalarında yan kayışların takıldığı, arabanın önündeki demire bağlı uzun ağaç parçası (Serban-Çr.). "Günde versen birer ölçek arpayı / Çamıra çökünce kırar **parkayı**" Koçak, 1980: 360

parlama Herhangi bir nedenle atların denetimden çıkması (Su.).

parmak üzümü Uzun taneli, ince kabuklu bir üzüm cinsi (Os).

par par yanmak Çok parlamak (Çr.). "Ay doğmuş **par par yanar** / Nazlı yar beni arar" Ertekin, 2006: 22

parpı Hasta insan ya da hayvanı ocak denilen kimselere okutarak ya da ev emleriyle iyileştirme (Killik-Al.; Kamışlı, Gökçam-Su.). "Kadın Bacı, **parpı** ile bulgur püskürmesi yapardı." Doğan, 2004: 83

parpulamak Hastayı ev ilaçlarıyla, okuyup üfleyerek, kurşun dökerek, yarayı dağılayarak iyileştirmeye çalışmak (İs.; Su.).

parsı Yüksekteki küçük pencere (Çr.).

partal (1) 1. Abartarak konuşan, yalancı (Çr.). 2. Abartılmış söz, yalan (Külah-Al.; İs.; Os.; Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Bizim Çorumlu kopukların **partalını** kendin bilmez değilsin ya..." Tahir, 2007: 248

partal (2) Eskimiş, yıpranmış giysi (Çr.). "Sirtında taşıdığı **partal**ları bugün ilk defa çıkarmış, tepeden tırnağa yeniler giymişti."

Tahir, 2006: 264

partaval 1. Boş yere çok konu-

şan kimse (Obruk-Do.). 2. Konuşulmuş abartmak, yalan atmak (Gökçam-Su.).

partıl Kazanmadan, yolsuzca alınan para, rüşvet (Çr.).

partlamak Birden çıkmak, fırlamak (Çr.).

paryavşanı Yavşanotu (Çr.).

pasa Oyundan, güreşten, çalgı çalındıktan sonra toplanan para, bahşiş (Kuzuluk-İs.).

pasaklı İşine, giyimine özen göstermeyen, temiz, düzenli olmayan (Gökçam-Su.; Çr.).

Pasaklı Raziye Düzensiz ev kadınları için kullanılan bir deyim (Çr.).

pasırak Basınç, ağırlık (Çr.).

paskalta Post (Çalayla-Çr.).

paşa çayı dökmek Açık çay doldurmak (Çr.).

paşaport Pasaport (Al.).

pat (1) Eşit (Su.). "Sayılar **pat** geldi." Uçakçı, 2006: 371

paşa pöğreği Pöğreğin çok genişi (İs.).

pat (2) Körelmiş, keskinliğini yitirmiş, küt (Su.; Palabıyık-Çr.).

"Balyoz küçük **pat** taşları kırmıyor / Ellerimiz yarık yarık **patron**"

Özgür, 2002 : 92

pat (3) Kilosundan dolayı ağır hareket eden (Su.).

pat (4) Peltek konuşan, kekeme, dilsiz (Su.).

pata El ile verilen selam (Çr.).

"Sıçrayıp kalkmış, bir eli açık yakasında, ötekiyle **patayı** çakmıştı."

Tahir, 2004: 95

patagullu Birisi kandırılmak istendiğinde, 'aldatamazsın' anlamında kullanılan deyim (Çr.).

pataklamak Dayak atmak, dövme (Çr.). "Başlıyor teker teker o **pa-**

taklamaya." Seyda, 2006: 217
pataklı Pis, düzensiz (Çıkrık-Çr.).
patakülle Yalan dolan, aslı olmayan, palavra (Çr.). "Anlattıklanın hepsi **patakülle.**"
 Yoksul, 2013: 59
patanas Çamurlu, kaygan yerde kayarak, yürüyememe (Çr.).
patanaz 1. → Patanas (Çr.).
 2. Otomobil tekerleğinin boşa dönmesi, patinaj (Çr.).
patazlanmak Paylanmak (İs.).
patele Patates (Olukyanı-Su.).
patı Şişmanlıktan yalpalayarak yürüyen (Çr.)
patıdanak Gürültü ile birdenbire gelmek, düşmek (İs.).
patığa Patika, dar yol (Çr.).
patıl Bir ekmek türü (Al.).
patılamak Eskimek, yıpranmak (Çr.).
patır Peltek konuşan, kekeme, dilsiz (Al.; Su.).
patırdamak Kafa tutmak, gözdağı vermek (İs.).
patırna Kavga, gürültü (Çr.).
patir Kaz yavrusu (Me.).
patlak İri gözlü (Acıpınar-Çr.).
patlangıç Ağaç dalının ya da kamışın içi delinip piston düzeneği yapıldıktan sonra içine konan maddeyi atarken tabanca gibi ses çıkartan bir çocuk oyuncağı, patlanguç (Külah-Al.).
 "Karpuz zamanı **patlanguç** oynardık."
 Tuluk, 1991.
patlankuç Mürver ağacı (Boğabağı-Çr.).
patos Taneyi saptan ayırmada kullanılan araç (Çr.).
patpatotu İlaç yapmakta kullanılan bir çeşit ot (Çr.).
pat sat Zaman zaman, ara sıra,

tek tük (İs.). "Çocuk **pat sat** konuşmaya başladı." Tdk, 1993: 3413
patta satta → Pat sat (Su.).
pavlika Fabrika (Çr.). "Bildığımız savaş gemisi yapan bir **pavlika.**"
 Tahir, 2007: 261
pavlike Fabrika (Çr.). "Bildığım, he mi? diyelim ki tomofil **pavlikesi?**"
 Tahir, 2007: 261
pavluka Un fabrikası (İs.; Os.; Dutçakallı-Çr.). "**Pavlukanın** bacası vardır, namuslu kadının kocası vardır."
 Yoksul, 2013: 540
paya Kendini beğenme, çalım, gösteriş (İsahacı-Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Kirazlıpınar-Çr.). "Keven kızlarının çoktur **payası** / Aşiret kızlarının yanıktr sesi" Arısoy, 1970: 67
payalanmak Aşırı bir biçimde övünmek, gururlanmak (Gökköy-Çr.).
payalı Kendini beğenen, çalımlı, kibirli (İs.; Os.; Çıkrık, Dutçakallı-Çr.).
payam Yabanıl badem ağacı (Evcı-Bo.). "Tepenin eteklerinden doruğa doğru cılız meşe çalıları, bodurlaşmış, boyları bir metreye inmiş **payamlar**, karamuk bükleri yayılmış."
 Sarıyüce, 2006: 33
payınsımak Karşısındakine gücü yeteceğine inanmak, onu hiç saymak, küçük görmek, önemsememek (Çr.).
payınsınmak Hiç sayılmaya boyun eğmek (Çr.). "Oğlu babasını payınsımış; babası da oğluna karşı **payınsınmış.**" Tdk, 1993: 4640
payır payır Birdenbire, ses çıkartarak yanma için (İs.).
paysımak Önemsemek, değer vermek (Dutçakallı-Çr.).
paysınmak → Payınsımak (Os.).
payton Fayton (Os.; Çalyayla-Çr.).
 "Bir **payton** tutup istasyona kadar geçirdi onları." Seyda, 2006: 73

pazar ekmeği Yaklaşık 50 santim uzunluğunda ince pide (Çr.).

pazlama Sac üstünde pişirilen ekmeğe, bazlama (İs.; Os.). "Kazım Ağa'nın harmanı olmuş bize mesken / Peynir, yoğurt, **pazlama**, kaymakları yerken." Çağlar, 1954: 24

pazlambaç Sac ekmeği (Çr.).

pazvalt Bekçi (Os.).

pazvant Üçgen biçiminde, içine muska konulan gümüş kolye (Çr.). "Altın **pazvandı** yârim / Yaman nazlandı yârim" Gösterir, 2011: 212

pece Baca (Al.; Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Sevgi duman duman çıkar **pecemden** / Sevgi yağmur gibi akar gecemden" Çimen, 2004: 22

peç Sac ya da tuğladan duvara gömme yapılan, odun yakılarak tüm evi ısıtan bir çeşit ısınma döşemi (Yazır-Bo.).

peçe (1) Dokuma tezgâhında ipliklerin geçirildiği 20 delikli tahta parçası (Oğlaközü-Su.).

peçe (2) 1. Elbise, gömlek gibi giysilerin kollarındaki manşet (İs.). 2. Kıldan dokunan seyrek yüz örtüsü (Çr.). "Cennet yüzü görmesin / **Peçeyi** dokuyanlar"

Ertekin, 2006: 9

peçe (3) En küçük su arkı (Os.).

pedal Fındık çubuklarından yapılan şerit (Büyükdivan-Çr.).

pedel Pedal (Çr.). "Basınca birden **pedele**, sarsılır torr, tor torlarla koca mahalle!"

Özçatalbaş, 2003: 97

peeli Bakır kapların yan bölümlerini oluşturan levha (Çr.).

peh Korkutma ünlemi (Çr.).

pehni Ahırda, taş ya da tahtadan, oluk biçiminde yapılmış hayvan yemliği (Eskiyapar-Al.).

pek Hızlı (İsahacı-Al.). "**Pek** yürüsem dizim tutmaz / İşte böyle ihtiyarlık"

Arısoy, 1970: 44

pekimde Umurumda (Su.).

pekinmek Abanmak, tutunmak, dayanmak (İs.). "Sıkı **pekin** sonra düşersin." Tdk, 1993: 3421

pekişmek Sıkışmak, sıkışarak sertleşmek (İs.). "Bu helva ne kadar **pekişmiş**." Tdk, 1993: 3421

pekitmek Tarlayı, bağı, bahçeyi korumak için çevresini çitle çevirmek, sarmak, örtmek (İs.).

pekmez kefi Açık doru, kula at donu (Çr.).

pekmezli aş Pekmezle tatlandırılmış aşure (Gökköy-Çr.).

pekmez toprağı Üzüm yapılıırken şırayı kestirmek için kullanılan beyaz toprak (İs.). "Ruziye **pekmez toprağı**ı yarı ezilmiş üzüm-lerin üzerine serpti."

Çorumlu, 2009: 1593

pelen pelen 1. Kuşların, tavukların korku içinde kaçışmalarını anlatır (Çr.). 2. Hızlı hızlı (İs.).

pelese Düzey (Çr.).

pelit 1. Meşe, palamut ağacı (Ka.; Küçükpalabıyık-Çr.). 2. → **Palıt** 2 (Evcı-Bo.). "Dağda **pelitin** iyisini domuzlar yer." Yoksul, 2013: 222

pelize 1. Muhallebi (Çitli-Me.).

2. Pelte (Çr.). 3. Pestil (Mustafa-çelebi-Çr.).

pel pel Masum masum (Su.).

pels Yorgunluktan bitkin düşme (Su.).

pelvan Güreşçi, pehlivan (Çr.).

"**Pelvan** gibi candarmalar zorgüç al-dılar arabadan aşağı."

Tahir, 2007: 236

pelverde 1. Domates salçası (Al.; Gökçam, Kavşut-Su.; Dutçakallı, Ovasaray-Çr.). 2. Erik ya da tam olmamış üzümden yapılan pekmez türü ekşimsi bir tatlı (Su.). "Tabak tabak **pelverde** / Ne

ararsan Selver'de" Aytekin, 2003: 167
penbe çavuş Bir üzüm cinsi

(Çr.). "Penbe çavuş, sen ona kavuş."
Yoksul, 2013: 541

pençere Büyük evlerde ocağın
iki yanına, içine eşya koymak
için açılmış olan boşluklar (De-
reyazıcı-Al.).

pençik pençik Parça parça (Çr.).

pençük pençük Parça parça (Çr.).

pençek Yırtık (Çr.).

pençire Pencere (Harunköy-İs.).
"Şurda da pençire va."

Abaz, 2004: 150

pendir Peynir (Eskiyapar, Kıcılı-Al.;
Gökçam-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Sever
isen zengin sev / Bol yedirir **pendiri**"

Barişcan, 2001: 36

penek Basık, yassı (Os.).

penez Metal pul ya da para (Ala-
cahüyük-Al.; Su.).

penpe Pembe (Al.). "Giyme **penpe**
canfesi / Tor uçkuru çözerler"

Ertekin, 2006: 10

pepe Kekeme (Su.).

pepelemek Birbirini tutmayan
sözler söylemek (Çr.). "Bendeniz
beyefendiciğim... Bendeniz... diye
pepelemeye başladı."

Tahir, 2007: 314

pepeme Kekeme (Os.; Çr.). "Ulan
pepeme yargıç, şunları nallamazsan
adam değilsin!" Tahir, 2004: 98

pepil Kekeme (Çr.).

pepildek Kekeme (İs.).

perçem (1) Alna dökülen saç
(Külah-Al.; Dutçakallı-Çr.). "Alnında-
ki **perçem** ho roz ibiği gibidikilmişti."
Tahir, 2006 : 34

perçem (2) Başörtüsü (Su.).

perem perem Parça parça (İs.).

perese Aynı yönde, aynı düzeyde
olma durumu (İs.). "Bu yolun **pe-**
resesini biraz daha yükseltmeli."
Tdk, 1993: 3430

perk 1. Sağlam, güçlü (Çr.).

2. Katı, sert (Çr.).

perkişmek Sertleşmek, katılaşı-
mak (İs.).

perpere Gelinliğe dikilen düğme
gibi ince, yassı, madensel süs-
ler (Kayabüğüt-Al.; Me.). "Eğil bir
yol öpeyim / **Perpereli** gidiktan"

Aytekin, 2003: 31

pers olmak 1. Yüzükoyun düşe-
rek yüzü gözü berelenmek,
ezilmek (İs.; Demirşeyh-Çr.).

2. Çok yorulmak, bitkin düş-
mek (Su.).

pertlek 1. Patlak, dışarıya doğru
çıkık göz (İs.). 2. Gözleri yapı
olarak dışarı çıkık kimse (Çr.).

pervalda Kuşburnu ezmesi (Ba-
demce-Ka.).

pervede Domates salçası (Ovasa-
ray-Çr.). "Ula bu nası gına? Dometiz
pervedesi, salça gibi."

Özçatalbaş, 2002: 114

perverde Kaynatılmış meyve ez-
mesi (Çr.).

pesegü Soğuk nedeniyle ağaç
dallarının, kapı kollarının buz
tutmuş durumu (İs.).

pesegü 1. Islaklık (Çr.). 2. Çiğ
(Çr.). 3. Sis (Çr.).

pesegü Örümcek ağı (Bademce-
Ka.).

pesek Kir (İs.).

pesekli Kirli, tortulu (İs.). "Bu yağ
çok **pesekli**." Tdk, 1993: 3433

pesengi Emir altında bulunma
(İs.).

pesengü Çiğ (Çr.).

peseriklenmek Dumanlanmak,
bulanık görmek (Çr.). "Gözüm te-
melli **peseriklendi**." Tdk, 1993: 3434

pesin Sis (Çr.).

pester Yorgun, bitkin (Çr.). "Bugün
ekmek ettik, ahşam üzeri yatağa **pes-**
ter düştüm." Tdk, 1993: 4644

peşdah Peşkeş (Su.).
peşgir Sofrada yemek yerken genellikle dize serilen havlu ya da mendil (Al.; Büyükgülücek, Eski-ekin-Çr.). “**Peşgir** astım sicime / Güvenme el picine” Ertekin, 2006: 97
peşirefçi Bilip bilmediği her konuda işe karışan, öncülük eden (Çr.).
peşit Peşin (Su.).
peşkır Havlu (Kaleciikkaya-Al.).
peşkir 1. Havlu (Al.; Yarımsöğüt-Su.). 2. Büyük mendil (Çr.). “**Peşkir** çektim cerekten / Bir of çektim yürekte” Ertekin, 2006: 97
peşkur Peşkir, havlu (Bademce-Ka.; Çr.).
peş tahtası 1. Tahta kanepesi, se-dir (Çr.). 2. Peyke (Çr.).
peştambal 1. İş önlüğü (Çıkrık-Çr.). 2. Hamamda vücudun gö-ğüsten bacaklara kadar olan bölümünü örtmekte kullanılan bez (Çr.). “Başında **peştambalı** / Se-verim kıştan beri” Ertekin, 2006: 26
pete Geniş mendil (Bademce-Ka.).
petek 1. Katılaşmış sümük (Su.). 2. Petekleşmiş yara tabakası (Su.).
petente Düzen, oyun (Çr.).
petni Ahırda, taş ya da tahtadan, oluk biçiminde yapılmış hay-van yemliği (Me.).
pevlika Fabrika (Al.).
pevralda Kuşburnu marmelatı (Bademce-Ka.).
pevrede 1. Kuşburnu ezmesi (Ka-radona-Çr.). 2. Pekmezle ya da erikle yapılan reçel (Os.; Çr.). 3. Salça (Os.; Acıpınar-Çr.). “**Pev-rede** gibi bulaşma.”
Yoksul, 2013: 542
peydahlamak Hazırlamak (Ha-runköy-İs.; Çr.). “Pabuç kadar diller

peydahladı, evin düzenini beğenmez-lendi.” Tahir, 2007: 246

peydahlanmak Birdenbire orta-ya çıkmak (Kulah-Al.; Çr.). “Bir-denbire **peydahlanan** büyük köpek sesiyle çil yavrusu gibi dağılıyorlar-dı.” Tahir, 2007: 106

peyik 1. Giysilerin, gömleklerin koltuk altlarına konulan parça (İs.). 2. Don, şalvar paçalarının birleştiği yere konulan üçgen biçiminde kumaş parçası (Su.).

peyindir Peynir (İs.). “Çay getdüle, **peyindir** getdüle.” Abaz, 2004: 156

peyke Duvar dibine yapılan oturma yeri (Kulah-Al.; Os.; Çr.). “Taş duvarın **peykesi** / Gönlüm sev-mez herkesi.” Gösterir, 2011: 166

peylemek 1. Hazırlamak, sağla-mak, elde etmek (Çr.). 2. Bir ka-dının töreye, geleneğe aykırı biçimde çocuk sahibi olması (Kulah-Al.). “Dağdaki kopuklardan işe yarar bir çete **peylendi**.”

Tahir, 2008: 33

pezi (1) 1. Yufka açmadan önce hamurun ayrıldığı toparlaklar-dan her biri (Kılcılı-Al.; Su.).

2. Kalınca açılmış sac ekmeği (Çalca, Eski-ekin, Turgut-Çr.). “Ne tandır ne yoha, ne yanıç **pezi** / Arama davulu, heç sorma sazi”

Kurtoğlu, 1998: 22

pezi (2) Pancar yaprağı (Ovasaray, Çıkrık-Çr.). “Kocabaş denilen şeker-pancarının büyük cinsinin yaprakları-na da **pezi** derler.”

Çorumlu, 2009: 1272

pezik Pancar yaprağı (Os.). “Bahçe **pezik** değil mi / Ciğer ezik değil mi”
Ertekin, 2006: 30

pezü → Pezi (1) 1 (Gölet-Ka.). “Üç **pezülük** hamur kaldı.”

www.golet.tr.gg/

pezük Pancar, şalgam (Al.).

pıçak Bıçak (Haydar-Al.; Evcior-ta-

kışla-Çr.). "Kendi kendimize **pıçak** soktuk dururken." Gümü, 1977: 12

pıçı pıçı Semiz, besili, etli olma (Çr.).

pıhmak Usanmak, bıkmak (Çr.).

pıka 1. Kelepçe (Çr.). 2. Hayvanların ayağına takılan köstek (Çr.).

pıkmak Usanmak, bıkmak (Çr.).

pılıçka (1) Urgan (Çr.).

pılıçka (2) Vurgun (Serban-Çr.).
"Pılıçka vermeden menzile yetsin / Bozulmadan gitsin ili Cerit'in"
Çorumlu, 2009: 88

pılı pırtı Giyim eşyası (Çr.).
"Yün yunulur, yatak yorgan basılır / Çeyiz için **pılı pırtı** kesilir"
Kurtoğlu, 1994: 165

pılısını pırtısını toplamak Ay- rılmak üzere eşyalarını toplamak (Çr.). "Pılısını pırtısını toplayıp savuşsan da adamın elini kanda komanan ya..." Tahir, 2008: 314

pılışkacı Karnını orada burada doyuran yalaka kimse (Tutça- kallı-Çr.).

pına (1) 1. Tavuk, horoz gibi hayvanların kaçmaması için ayaklarına bağlanan sicim, bez (İs.; Os.). 2. Eski, parça parça (Çr.).

pına (2) Çarığın, ayakkabının tabanı (Os.; İsmailköy-Çr.). "Bizim Küçük Ağa'nın **pınası** dama atılır dese- ne." Güven, 2013: 28

pınar Köy çeşmesi (Eskiyapar-Al.; Göcenovacığ-Çr.). "Çoktan köye gel- miş, öğendere elinde **pınar** başında bekliyordu." Çorumlu, 2009: 1652

pındırlı Eski, parça parça (Çr.).

pıngılıpıs Bulgur ufağının suda kaynatıp, içine tuz, soğan, yağ konularak yapılan bir çeşit ye- mek (Gölet-Ka.).

pınsık Dumana boğulmuş, harlı yanmayan ocak ya da soba (İs.).

pırava Yaşa, bravo (Çr.). "Başkan bize bu Pıravayı çokça dediğinden **pirava** lakap olup üstümüzde kalmıştır." Tahir, 2004: 228

pırçalık → Burçalık (Kulah-Al.).

pırçımak Acıkmak (Yazır-Bo.).

pırhutma Aldatma, kandırma (Su.).

pırlak Parlak, parlayan (İs.).

pırlamak Uçmak (İs.).

pırpırık Kelebek (Dutçakallı-Çr.).

pırsık Bir mantar türü (Bademce- Ka.).

pırtı 1. Giysi (Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Çaya indim çay susuz / **Pırtı** yudum sabınsız"
Gösterir, 2011: 328

2. Giysilik kumaş (Dutçakallı- Çr.). "Düğün için **pırtı** kestirmeye gittiler." Kerem, 1997: 24

pırtı görme Gelin giyimi ya da yıllık giyim kuşam alma (Su.).

pırtık Çok parçalı yırtık (Su.).

pırtlamak Bulunduğu yerden kayıp dışarıya çıkmak (Evcı-Bo.). "Arpalar yeni yeni başak tutmuş. Te- pelerinde ince biyıkları **pırtlamış**." Saryüce, 2006: 30

pırtmaç vermek Yürürken, ko- şarken yanındakini, ya da raki- bini şaşırtmak (Çr.).

pırtmak Tutulan bir şeyin elden kaçması, kurtulması, elden kay- ması (Al.; Evcı-Bo.; Su.; Dutçakallı- Çr.). "Önümüzden **pırtıp** bir koşu tut- tururlardı ki altımızdaki at onlara zor yetişirdi." Saryüce, 2006: 79

pısarık Bulutlu, puslu, yağışlı hava (Hacıhamza-Ka.).

pısırik Çekingen, pasif kimse (Çr.). "İçmeyince **pısırik** kedi, içince cesaretli aslan kaplan oluyor." Yoksul, 2013: 390

pıskırmak Hapşirmek (Su.). "Eşek kulaklarını dikmiş, **pıskırması** bur- nunda hazır, anırmakla susmak arası

kırç kırç edip duruyordu.”
Gümüş, 1977: 152

pısmak Sinmek, büzülme, kordudan saklanmak (İs.; Su.; Evci-Çr.). “Süt dökmüş kedi gibi ne **pısıyorsun** burada?.” Yoksul, 2013: 586

pışıksız Beceriksiz (Dutçakallı-Çr.).

pışıplamak Okşayıp güzel sözlerle şımartmak (Çr.). “Nazın hiç çekilmiyor / Ben gelemem **pışıpa**”
Aytekin, 2003: 130

pıta Genellikle beyaz kumaş üzerine siyah renkli baskı ile yapılan, kadınların başlarını örtmekte kullandıkları örtü (Gölet-Ka.).

pıtamak Budamak (Kalecikkaya-Al.).

pıtı gebil Pişmiş hamura pekmez katılarak yapılan bir tatlı (Su.).

pıtık Çok ince bulgur (Gökçam-Su.).

pıtıklamak Okşamak (Çr.).

pıtıl (1) 1. Hamura küçük patatesler haşlanıp karıştırılarak yapılan bir çeşit sac ekmeği (Al.; Çalyayla, Güvenli-Çr.). 2. Arpa ekmeği (Acıpınar-Çr.).

pıtıl (2) Mayalı, eşkili (Al.).

pıtırak gibi bitmek Meyvelerin çok sık, bol bitmesi (Çr.). “Bu yıl erikler **pıtırak gibi bitmiş**.”
Kerman, 1997: 72

pıtıraklanmak Giysilere ya da hayvanların tüyüne pıtırak denilen bitkinin dikenli tohumunun yapışması (Çr.). “Öyle **pıtıraklanmışsın** ki yanına varılmıyor.”
Tdk, 1993: 4647

pıtırık Eski, yırtık (Çr.).

pıtırım Eski, yırtık (Çr.). “**Pıtırım** bir urba geymiş.” Tdk, 1993: 4647

pıtırpıtır Kibrit gibi ezalı bir çeşit nesne (Çr.). “Çocuklar bir **pıtırpıtır** divare çalıp yakarak karıların

arasına atıp kaçtılar.”
Tdk, 1993: 4647

pıtpıt tahtası Gözleme yapılan yuvarlak saplı tahta (İs.).

pıtrak (1) Dikenli tohumu insanların giysilerine, hayvanların tüylerine yapışan bir ot (Al.).

pıtrak (2) Bir çeşit yastık ya da heybe motifi (Alacahüyük-Al.).

pıttık Çok ince bulgurdan yapılan yiyecek (Çr.).

piç Aşısız ağaç (Çr.).

piçi piçi Sığır, davar çağırma ünlemi (İs.; Çr.).

piç yavru Katır (Ovasaray-Çr.).

piç yoğurt Mayasız yoğurt (Çıkrık-Çr.).

pılav Pilav (Kayaagzı-İs.; Bademce-Ka.). “Fasille yapallar, **pılav** ideller.”
Abaz, 2004: 163

pileke Fırına sürülüp içinde hamur pişirilen, kiremit ya da toprak testi (Kayı-Çr.).

pilik → Pileke (Su.; Çr.). “Öküzün adı balğın adı ne / Dırpanın adı **pilikin** adı ne” (Kul Veli) İvgin, 2009: 59

pilişga Haksızken haklı çıkma isteği, şımarma (Su.).

pilo Pilav (Gökköy-Çr.).

pin Kümes (Os.; Bügdüz, Göcenovacığ, Kayı-Çr.). “**Pinde** bekleyen horoz kahraman olmaz.”
Yoksul, 2013: 553

pinaz Eski çuvallardan yapılmış köşe minderi (Üçköy-Çr.).

pindik Kümes (Su.).

pinek Tünek (İs.). “**Pineğin** kapısını açık bıraktıysan tilkinin suçu ne?”
Yoksul, 2013: 543

pinemek Tavuğun akşamleyin yatması; tünemek (Os.).

pine pine Kümes hayvanlarını kümese doğru kovalama ünlemi (İs.).

pinik Küçük köpek, fino (Su.).

pinlik (1) Kümes (İs.; Hacıhamza-Os.; Karadona, Sarimbey-Çr.).

pinlik (2) Toprağı kuyu gibi kazıp üstünü çalı çırpı ile örterek yapılan, yeni doğmuş kuzuları soğuktan korumaya yarayan yer, yuva (Bahşılı-Su.).

pinnek Tavuk kümesi (Gökçam-Su.).

pinnik Kümes (İsahacı, İmat, Külah-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Me.; Os.; Yarım-söğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Dipten dibe **pinniğimin** kapısı / Yüksek idi, sağlam idi yapısı" Arısoy, 1970: 64

pinti 1. Üstü başı pis, pasaklı (Os.). 2. Cimri, eli sıkı (Al.; İsmailköy-Çr.). "Kar kuytuda para **pintide** bulunur." Yoksul, 2013: 424

pipildek Beceriksiz (İs.).

pirdönmek Hızlı dönmek, fırlanmak (Çr.).

pirebol Kışın arıların kovanlarının deliklerini kapamak için yaptıkları kara, katı, mum gibi nesne (Çr.).

pirecik devecik olmak Küçük bir özürün büyüyüp yayılması (Çr.).

pirelemek Pirelerini ayıklamak (Çr.). "Kedi **pirelenmiş**, oturup havanı piredim." Tdk, 1993: 4649

pirelenmek Kuşkulanmak (Çr.). "Allah var ya daha biz o anda **pirelenirdik**." Özçalbaş, 2002: 24

pirepulu → Pirebol (İs.).

piriç Piriç (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). "**Pirici** olan pilaf yapıy." Abaz, 2004: 129

pirket Briket (Al.).

piroş İpek kadifeden yapılan, uzun kollu, önden açık hırka (Çr.).

pirpir Küçük lamba, idare lambası (İs.).

pirpirik Kuşkucu, evhamlı (Os.).

pirtik Parça (İs.).

pisdan Giysi, fistan (Çavuşoğlu-İs.). "Bi tek **pisdanım** varıdı."

Abaz, 2004: 137

piseni Sis (Alacahöyük-Al.).

pisibik Yuvası çok pis kokan, başı sorguçlu bir kuş (Çalyayla-Çr.).

pisik Kedi (Dutçakallı-Çr.).

pis küvit Bisküvi (Al.).

pislâç → Aktaraç (İs.).

pistan Giysi, fistan (Harunköy-İs.). "**Pistan** yödu, gısa donunan."

Abaz, 2004: 130

pişi Mayalı hamuru kızgın yağla kaşıkla döküp kızartarak yapılan bir çeşit yiyecek (Çr.).

pitemi Hepsisi, tümü (Çr.).

pitik Enik (Kayı-Çr.). "Komşunun dört tane **pitigi** var."

www.ahiskalilar.net

pivazlık İnce doğranıp, tuzlanmış maydanozla karıştırılmış soğan (Çr.).

piyam Meyan otu (Su.).

piyik Bir bütünün en küçük parçası (Os.).

pöça Bohça (Karkın-İs.). "Hamam **pöçasını** saralla, bi adamın da başına verüleridi." Abaz, 2004: 96

pofsumak Patlamak (Su.). "Soba **pofsudu**." Uçakcı, 2006: 371

poka Devenin ayağına vurulan kelepçe, zincir (Al.).

polat (1) Çekici, gösterişli (Çr.).

polat (2) Miknats (Çr.). "İnc'İğnemde **polat** yok / Yüzüğümde sevât yok" Ertekin, 2006: 65

politike Tenezzül etme, muhtaç olma (Su.). "Ona hiç **politikem** yok."

Uçakcı, 2006: 371

polu Düzensiz, özensiz giyinen (Çr.).

pontik → Potik (2) (Çalyayla-Çr.).

“Uzun boya **cerrek**, kısaya pontik /
Diyeni görürsen Çorumludur o”
Gösterir, 2014: 79

pontul Pantolon (Su.).

por 1. Bozulmaya başlayan sulu yiyeceklerin üzerinde oluşan köpük, küf (İs.). 2. Pas, kir (İs.).

porsumak Kırışmak (Serban-Çr.)
“Kimi ihtiyar kadının boynuna sarılmış **porsumuş** suratını, kimi kınalı saçlarını öpüyor.” Çorumlu, 2004: 93

port Küt, sivriliği gitmiş (Çr.).

portekel Portakal (Su.).

portlaşmak Aşınarak sivriliği gitmek, körleşmek (Çr.).

port port Motosiklet (Su.).

postal 1. Eskimiş ayakkabı (Çr.).
2. Ayakkabı (Al.; Su.; Gökköy-Çr.).
“Yalın ayak kaldım yoktur giyecek /
Çarık çorap eski **postal** kalmadı”
(Nakdi) Çorumlu, 2009: 1290

poşi Başörtüsü (Su.).

poşu Üçgen biçiminde katlanıp burularak fesin çevresine dolanan kumaş (Çayhatap, Evcioctakışla, Sarimbey-Çr.). “Bu poşu kara **poşu** Yakışır yâra poşu” Ertekin, 2006: 33

pot Kısa boylu, bodur (Arslanköy-Çr.).

potat Patates (Yağcılar-Ka.).

potik (1) Deve yavrusu (Dutçakallı-Çr.).

potik (2) Kısa boylu kimse (İs.).

potin Ayakkabı (Al.; İs.). “Şu Çorum’un kızları / Bir çift **potine** satlık”
Ertekin, 2006: 72

pot pot Motosiklet (Yağcılar-Ka.).

potuk (1) Deve yavrusu (Eskialibey-Ba.; Su.; Küçükpalabıyık, Ovasaray-Çr.). “Deve **potuğun** arkasından gider.” Yoksul, 2013: 237

potuk (2) Kısa boylu şişman adam, bodur (Ka.; Su.).

potun Fotin, ayakkabı (Çr.).

potur (1) Gövde yapısı çirkin,

biçimsiz (Tarhan-Çr.). “Armutun dalı **potur** / Çık da dalına otur”
Gösterir, 2011: 306

potur (2) Güreşçilerin yağlı güreşte giydikleri deriden ya da keçi kılından yapılmış dar pantolon (İsmailköy-Çr.). “**Poturuna** vurarak peşrevini yapıp, güreş alanını tur etti.” Güven, 2013: 164

potura Pudra (Os.).

poturdak Motosiklet (Göçeağaç-Uğ.).

pov Top mermisinin çıkardığı ses (Çr.).

poypoycu Kişiler arasında kırıcı olan sözleri gezdiren kişi (Dutçakallı-Çr.).

poyra Su borusu (Çr.).

poza Arpa suyundan yapılan bir çeşit boza (Çr.).

pöç Kuyruk sokumu kemiği (Kulah-Al.).

pöçelemek Ne yapacağına karar veremez durumda olmak, zorda kalmak (Kulah-Al.).

pöçük (1) Köşe, dirsek (Os.). “Şu **pöçük**teki ev Ali'nindir.”
Tdk, 1993 : 3478

pöçük (2) 1. Kuyruk sokumu (Bügdüz, Sarimbey-Çr.). 2. Kuyruk, keçinin yüzülmüş kuyruğu (Os.; Çr.). “Keçinin **pöçüğü** kısadır.”
Tdk, 1993: 3477

pöçükcü Hayvan etinde kuyruk-sokumu bölümünü yiyen, seven (Çr.).

pöçüklü Giyimine kuşamına özen göstermeyen, dağınık (Çıkrık-Çr.).

pöfrek → Pöhrek (Al.; Su.).

pöğre Çeşme, pınar (Bademce-Ka.).

pöğrek → Pöhrek (Gökçam-Su.; Karagöz-Çr.). “Toprak dolması nede niyle **pöğrekler** tikanıp patlamış.”
Akkaya, 2011:II/ 65

pöh Korkutma ünlemi (Çr.).
pöhrek Yeraltında kapalı su yolu, künk, çanaktan boru (Al.). "Sön-güt tutan pöhreğin suyu içilmez." Yoksul, 2013: 578
pöhren → Pöhrek (Çr.).
pöhrenk → Pöhrek (Evcı-Bo.). "İçine fırında pişirilmiş toprak pöhrenkler döşemişler." Saryüce, 2006: 52
pölmek Bölmek (Harunköy, İkipınar-İs.). "Ortalayın pöldüle her şeyi." Abaz, 2004: 121
pölüm pörçük Parça parça olmuş, dağılmış (Obruk-Do.).
pör Değirmenin dönmesini sağlayan aygıt (Çr.).
pörmek Birkaç ailenin hayvanlarından oluşan davar ya da sığır sürüsü (Dutçakallı-Çr.).
pörnek (1) Başkasının sürüsüne katılan belli sayıdaki küçük davar sürüsü (Gökköy-Çr.).
pörnek (2) İnsanların ortak yararları için oluşturdukları topluluk (Ovasaray-İs.).
pörselemek Yere serip hırpalamak, eskitmek, yıpratmak, örselemek (İs.).
pörsük (1) Diriliğini yitirmiş (Çr.).
pörsük (2) 1. Rengi soluk (Dutçakallı-Çr.). 2. Çekingen (Dutçakallı-Çr.).
pörtelek Böbrek (Çıkrık-Çr.).
pörtlek Patlak, dışarıya doğru çıkık göz (Evcı-Bo.; Çıkrık-Çr.). "Arından elimi sallıyorum, avucumda işte. Pörtlek gözlü, bacakları kıllı." Saryüce, 2006: 18
pöstek 1. Kısa boylu, tıknaz kız çocuğu (Çr.). 2. Kısa bacaklı insan (Çr.).
pötelek Böbrek (Os.). "Onlar gelene

dek ciğerlerini, pöteleklerini kavurtururum." Saraçer, 2000: 344

pötik Deve yavrusu (Bügdüz-Çr.).
pötür pötür Pürüzlü yüzey (Çr.). "Parmakları yaşlı meşe kabuğu gibi pötür pötür, nasırlı, çatlak." Tahir, 2006: 296

pöykürmek Yüksek sesle, hıçkıra hıçkıra ağlamak (İs.).

pöyre Fırınlanmış topraktan yapılmış büz (Ka.).

praşuva Köylü, işçi kısmının kullandığı ucuz kumaş (Çr.). "Dur şu praşuva cekedin telesini takıyım da." Özçatalbaş, 2003: 74

puar Pınar, çeşme (Bademce-Ka.).

puç Babası belli olmayan çocuk (Evcıortakışla-Çr.). "Ana bacı cümle kadın / Aşkın adı puç ne deyim" Şahadoğru, 1995: 115

puçalama Olaylar karşısında ne yapacağını bilememe, bocalama (Os.).

puçuk Yarım, buçuk (Çr.).

pufu Soğukta solurken çıkan ses için (Çr.).

puğ → Pufu (Çr.).

puha 1. Hayvanların ayağına vurulan köstek (İs.). 2. Kelepeç (Çr.).

puhağı 1. Kelepeç (Çr.). 2. Puha 1 (Çr.).

puhari Baca (Çr.).

puhur Bir çeşit günlük, tütsü, buhur (Çr.).

pul (1) Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

pul (2) Dügme (İs.; Bademce-Ka.).

pullu Çevresi, üstü sırmayla, pulla işlenmiş, kırmızı kadın başörtüsü (İs.).

pullukır Baklakırı at donu (Çr.).

pullu kıvrak (3) 1. İpekle karışık dokuma türü (Çr.). 2. Duvak gü-nü gelinin başına örtülen, üzeri

küçük madeni pullarla işlenmiş, al ya da mor renkli kanaviçe (Çr.). “Başında **pullu kıvrak** / Pınarı ettim uğrak” Aytekin, 2003: 47

punak Bunak (Çr.).

punar Pınar, çeşme (Al.; Sarimbey-Çr.). “Derviş der bu sözü / Kanlı yaşlı **punar gözü**” Ayhan, 2002: 254

punç oynamak 1. Midenin bozulması (Çr.). 2. Lohusa kadının sancılanması (Çr.).

pund 1. İstek (Çr.). 2. Neşe (Büget-Çr.). “Müdürün **pundu** kırıldı, suratını astı.” Tdk, 1993: 4654

punduna getirmek Denk getirmek, uygun zaman kollayıp söylemek (Al.). “Ebanım **punduna getirip** İfakat Hanım’ın foyasını açığa vurmuş.” Seyda, 2006: 99

pundunu kırmak Neşesini bozmak (İs.). “Oğlan yoksul başlık çok / Hemen **pundu kırıldı**”

Gösterir, 2011: 121

punt Neşe, sevinç (İs.).

pur 1. Alçı taşı, alçı (Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Kireçli, taşlı sert toprak (Bayat-İs., Os.; Çr.). “Dağı görüp tavşan, **puru** görüp tilki olma.”

Yoksul, 2013: 222

purasa Pırasa (Çr.).

purç 1. Ağaçların üstünde asalak olarak yaşayan ot, ökseotu (Bayat-İs.). “Deveye **purç** lazım ardınca boyunu uzata.” Çorumlu, 2009: 1529

2. Ağaçların tomurcuktan yeni çıkmış küçük yaprakları (Oğlaközü-Su.). “Kayalar kırcı tuttu / Dinde **purcu** bitti” Ertekin, 2006: 73

purçalık Sindirimi kolaylaştırıcı, sürdürücü bir çeşit yabanhavucu (Büyükbolatlı-Su.).

purtlamak Ansızın, birdenbire çıkıvermek (Göcenovacığ-Çr.). “Tikenlerin arasından bir tavşan **purtladı**.” Çorumlu, 2009: 1651

purtma vermek Şaşırtmak (Çr.).

“Avı **purtma verdikçe** şaşırmasını hazdan mest olmuş, seyrederdi.”

Gümüş, 1977: 48

purtul (1) Çapak (Dutçakallı-Çr.).

purtul (2) Çiçek hastalığının yüzde bıraktığı iz, çiçek bozuğu (İs.).

puruşmak Buruşmak (İs.). “Şindiyse de **puruşdum** yumruk gadar galdım.” Abaz, 2004: 168

pus Sis (Gökçam-Su). “Bugün hava **pusludur** / Bek yelikme uslu dur”

Gösterir, 2011: 300

pusarık Bulutlu, puslu, yağışlı hava (Obruk-Do.; Çalyayla-Çr.).

“Bugün hava **pusarık** / Başında durmaz sarık” Ertekin, 2006: 34

puskul Püskül (Çr.). “**Puskülü** yana değer / Gılcı gana değer.”

Caferoğlu, 1994b: 122

pusmak Korkudan sinmek, saklanmak, büzülme, ses çıkarmamak (Akçalı-Su.; Çıkrık, Mor-sümbül-Çr.). “Porsuk gibi **pusup** pusup / Meydanlarda ahkam kesip”

Kurtoğlu, 2006: 18

pusturmak Korkutmak, sindirmek (Kalecik-Me.). “Vatan birliğinde karar kılalım / Düşmanı **pusturan** nara senindir” Piroğlu, 1981: 47

puş Eşcinsel erkek (Serban-Çr.).

“Likasından ayan münkir nişanı / Esas fark eyledim **puşdur** bu kişi”

Koçak, 1980: 295

puşa İşe yaramaz biçimsiz tahta (Su.).

puşu → Poşu (Çr.).

puta Hedef (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Köseyüp-Me.; Çayyaka, Karakaya-Su.). “Düşmandan yurt aldık yoktur hatamız / Her zaman düşmandır bizim **putamız**” Arısoy, 1970: 24

putu kırılmak Cesareti kırılmak, geri çekilmek (Su.). “Başlığı çok dediler / Yârin **putu kırıldı**”

Aytekin, 2003: 152

puur İki hörgüçlü, damızlık er-

kek deve (Su.).

puut Ezilip ıslatılmış, çimlenmiş buğdayın suyunu unla karıştırarak yapılan bir çeşit tatlı (Su.; Büyükgülücek, Kalehisar-Çr.). "**Puut** tatlısının en büyük özelliği içine hiç şeker konulmadığı halde tatlı olmasıdır." Oğuz, 2006a: 49

puvar Pınar, köy çeşmesi (Kayı-Çr.). "**Puvara** su içmeye getti." www.ahiskalilar.net

puvut → Puut (Çr.).

puykurmak Fırlamak, fışkırmak (İs.).

püçü püçü Buzağı çağırma ünlemi (Çr.).

püfkürmek Püskürmek (İs.).

püfürdemek Suyun kaynayıp taşması (Çr.).

püllüm püllüm Paramparça, yırtık (Çr.).

pümkülük Sıcak, durgun, bunalıcı hava (Su.). "Bu akşam hava çok **pümkülüktür**." Tdk, 1993: 3494

pür Ardıç ya da çam ağaçlarının yapraklı ince dalları (İs.; Dutçakallı-Çr.). "Karşıda **pür** kesiyor / Efil efil esiyor" Türkoğlu, 2007: 175

pürçek (1) 1. Alna sarkan saç (Çr.). 2. Taranmamış, karışmış saç (Os.). "Hasta düşüp yatana, benzi solana, iki büklüm, ak**pürçekli** buruşuk nineler kurşun döker." Özçatalbaşı, 2002 : 9

pürçek (2) → Pürçemiş (Çr.). "Yazmanın **pürçeğiyim** / Düş değil gerçeğiyim" Gösterir, 2011: 221

pürçek (3) Mısır püskülü (Su.).

pürçekli Havuç (Gökçam-Su.).

pürçemiş Eskimiş, iplikleri çıkmış (Çr.).

pürçüklü Havuç (Kıcılı, Külah-Al.; Su.; Dutçakallı, Eskiğin, Göcenovacığ-Çr.). "Suratın gene **pürçüklü** gibi kızarmış." Yoksul, 2013: 583

püre Şekerpancarı küspesi (Çr.).

pürülenmek (1) Filizlenmek, yeşermek, tomurcuklanmak (Kalecikkaya-Al.; Su.). "Kuşburnu **pürülenir** mi?/ Dibi gübürülenir mi?" Gösterir, 2011: 155

pürülenmek (2) Sevinmek, gurur, mutluluk duymak (Su.).

pürpürüm Semizotu (Me.; Kadıderesi-Çr.).

pürpürüm gibi Çok, sık (Çr.).

pürşüklenmek Tomurcuklanmak (Kalecikkaya-Al.).

pürşüklü Havuç (Kalecikkaya-Al.).

pürtlemek Kendiliğinden ya da baskı ile yerinden dışarı fırlamak (Çr.).

pürtük Çok küçük parça, tanecik (Çr.).

pürtüklenmek Topaklanmak (Çr.).

pürtük pürtük Parça parça, top top (Çr.).

püsek Sisli, yağmurlu hava (Külah-Al.).

püsen Sisli havalarda dallarda donan kar, kırağı, kırç (Büyükbolatlı-Su.). "Şu ovanın **püseni** / Senin gibi küseni" Aytekin, 2003: 161

püsenli Az sisli, nemli hava (Dutçakallı-Çr.).

püsküüt Büsküvi (Yağcılar-Ka.).

püsmente Döküntü (Su.).

püsürgeç → Aktaracak (Me.).

püsvende Kırık dökük, işe yaramaz (Çr.).

pütür Pürüz, kabarcık, çıkıntı (İs.).

püvazlık → Püvezlik (Çr.).

püvezlik İnce doğranıp, tuzlanmış maydonozla karıştırılmış soğan (Çr.).

R

rafan Atın normal yürüyüşü (Su.).

“Rafan at yürüyüşünden bell’olur.”

Yoksul, 2013: 546

rahmet Yağmur (İsahacı-Al.; Köseyüp-Me.; Çanakçı, Sarimbey, Serban-Çr.). “Kara bulut **rahmet**, beyaz bulut tolu getirir.” Ayhan, 2002: 233

ramuk Römork (Al.; Bademce-Ka.).

ravan Yolda hızlı giden (Dutçakallı-Çr.).

reci Tekel, reji (Çr.).

reçber Çiftçi, ekici (Gökçam-Su.; Evcioirtakışla, Serban-Çr.). “Aşkın odu derunumu yakıyor / **Reçber** olan tarlasına bakıyor” Koçak, 1980: 286

reçberlik Çiftçilik, ekicilik (Serban-Çr.). “Tarlanın göçeği, ikindinin sıcaklığı olmasa tilki de **reçberlik** yapar.” Çorumlu, 2009: 737

reçper Çiftçi, ekici (Çr.). “Kırlangıç kuşu zararlı mı, zararsız mı, Yemen-de kahve **reçperine** sormalı.”

Tahir, 2004: 179

reçperlik Çiftçilik, ekicilik (Çr.).

“Çorum o tarihlerde, **reçperliği** büsbütün kısaltmış...” Tahir, 2004: 323

rekçin Mukavvadan yapıлып gelin başına giydirilen, bir karıştan uzunca, tepesi yuvarlak başlık (Çr.).

reyçin Mısır calasından yapılan, gelinlerin başına takılan başlık (İmat-Al.).

ruba Giysi (Çr.). “Bizim İngiliz çuha-

sından **rubalarımız** çoktan kesilmiş.”

Tahir, 2007: 365

rüktem Grip (Os.).

rüzgârlı taktaka Ağaç ya da tenekeden yapılan, pervanenin ucuna takılan boncukların pervane döndükçe tenekeye çarparak ses çıkardığı oyuncak (Su.).

S

sā Sağ (İs.). “Hadi **sā** ayanınan dep.”

Abaz, 2004: 98

sā Sana (İs.; Çr.). “**Sā** şimdi ekmēne yā çalıyım.” Abaz, 2004: 106

saabol Sahip ol (Çr.).

saapsız Yalnız, tek başına, kim-sesiz (Çıkrık-Çr.).

saartmek Koşmak, yetişmek (Çıkrık-Me.; Kamışlı-Su.). “Göreyim seni, **saarderek** git, yükürderek gel.”

Kerman, 1997: 24

sabah süreği Düğün için gelen köy halkı ile komşu köylerden akşam gelemeyip sabah gelen konukların davul zurna eşliğinde karşılanıp kalacakları evlere yerleştirilmesi (Bademce-Ka.).

sabak (1) Ders (İmat-Al.; İs.; Köseyüp-Me.; Çukurlu-Su.; Karahisar-Çr.). “Mehammed’im biz’ okuduk heceden Diz kırdık da **sabak** aldık hocadan”

Ercan, 1991: 63

sabak (2) Sayfa, yaprak (Çr.). “Eş-şek de diliyinen kitabın **sabaklarını** birer birer çevirmeye başlamış.”

Çorumevi, 1996: 23

saban Demir uçlu tarla sürme aracı (Eskiyapar, İsahacı-Al.; Gök-

çam, Körkü-Su.; Çalyayla-Çr.). "Siz hiç memleketinizde **saban** koşmadınız mı?" Sağmen, 2009: 119

sabatsuz Münasebetsiz (Ka.).

sâbed İlgi, alaka (Su.). "Onu görmüş de **sâbed** etmemiş."

Uçakçı, 2006: 371

sâbî Sahibi (Çr.). "Uyhuya dalıca sırada adamın sesi gelmiş: Ev **sâbîsî**, gannım aç!" Çorumevi, 2000: 18

sabın Sabun (Gökçam-Su.). "Çaya indim çay susuz / Pırtı yudum **sabın-sız**" Gösterir, 2011: 328

sabî Çocuk; akli ermeyen, gü-nahsız çocuk (Al.; Os.; Su.; Es-kiekin-Çr.). "Şu **sabî** çin biraz ekmek verin." Destanoğlu, 2006: 16

sabiy Bebek (Kalecikkaya-Al.).

sablam İğneye takılan iplik parçası (Çr.). "Bir **sablam** ipliğim kaldı." Tdk, 1993: 4659

saca El misketi (Al.).

sacağı → Sacayak (Su.).

sacayak Üzerinde yemek pişirilen üç ayaklı demir araç (Alaca-hüyük-Al.; Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). "Sacayağı gibi her yanın islenmiş." Yoksul, 2013: 550

sace El misketi (Al.).

sackıran Sac üstünde pişirilen kalın, yağlı yufka ekmek (İs.).

sacüstü Mayasız hamurdan sac üstünde pişirilen bir tür çörek (Külah-Al.; Güvenli-Çr.).

saçaklık Çatının yapıdan dışa uzanan bölümü, saçak (Çr.).

saçak mantarı Bilinen mantar görüntüsünde olmayan bir mantar türü (Bademce-Ka.).

saçı Düğünlerde verilen para ya da armağan (Dutçakıllı, Karadona-Çr.). "Oğlan evinin misafirlerinin getirmiş olduğu **saçı**yı da okuyucu kadın bağırarak herkese duyurur."

Çorumlu, 2009: 117

saçkı Ekmek pişirmek için fırın-

da, tandırda yakılan iri samanla karıştırılmış davar gübresi, çalı çırpı (Kıcılı, Külah-Al.; Su.; Kızılhamza-Or.).

saç örgüsü Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

saçucu Kadınların saç örgülerine takarak omuzlarının arkasına sarkıttıkları altın ya da gümüşten yapılmış süs aracı (Çr.).

saçuzadan Pişmiş etin içindeki şerit gibi kalın kas ya da sinirler (Su.).

saç yazmak Saçı tarayıp örmek (Çr.).

sadana Bunak, ahmak, akılsız (Çr.).

sadegül Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

sadıç → Sağdıç (Çr.). "Yarım gelin mi oldun / Yolunu **sadıç** bekler"

Çorumlu, 2009: 1209

sadılmak Bir sözü yinelemek (Çalyayla-Çr.).

sadır 1 Sidikle kirlenmiş, lekenlenmiş (Çopraşık, Külah-Al.; Gölet-Ka.). 2. Çocukların sürekli işedikleri yer (Çıkrık-Çr.). "Kilimin üstünü **sadır** etmişsin."

Tdk, 1993: 4661

sadremeki konuşmak Bilinçsiz, tutarsız konuşmak (Çr.). "Hasta ahşama varmaz; kendini bilmiyo, **sadremeki konuşuyo**." Tdk, 1993: 4661

sâfil Sefil (İs.). "Her yeri böyle **sâfil** gıyâfetinde." Abaz, 2004: 113

safsalamak Oyalamak (Su.).

safsata Saf, enayi (Su.).

sağacak Süt kabı (Çr.).

sağalmak Hastalığın ya da yarının iyileşmesi (Çayyaka-Su; Çr.). "Sıtma çabuk **sağalsın** diyerek ilacı zorlu yaptım." Tahir, 2006: 313

sağaltı Süt (Çr.).

sağaltmak Yara ya da hastalığı

- em ile iyileştirmek (Çr.). “Doktor iyi bakacakmış da tez **sağaltacakmış**.” Tahir, 2004: 388
- sağar** Sağır (Gökköy-Çr.).
- sağartmek** Koşmak (Su.; Gökköy-Çr.).
- sağcale** Oyuncunun kullandığı asıl nesne (Al.).
- sağdıç** Düğün sırasında güveye yol gösteren, önderlik eden erkek (Os.; Kamışlı-Su.; Beydili-Çr.). “Duydum yâr evleniyor / Ben olayım **sağdıcı**” Gösterir, 2011: 118
- sağılmak (1)** Akmak, kaymak, aşağıya doğru hızla inmek (Evcibo.). “Bir süre yeri süzdükten sonra **sağılarak**, orada yeşillikleri düşünce-sizce kemirmeye koyulmuş böcekleri, çekirgeleri ... yakalayıp yerler.” Sarıyüce, 2006 : 71
- sağılmak (2)** → Sağalmak (İs.).
- sağın** → Sağmal (Eskiekin, Ovakarapınar-Çr.). “Yağı olmayan güzü bilmez, **sağını** olmayan yazı bilmez.” Çorumlu, 2009: 737
- sağıncı** İnek, koyun sağan (Çr.).
- sağınlı** → Sağmal (Çr.).
- sağınmak** Özlemek (Kalecikkaya-Al.).
- sağır ay** 1. Ağustos (Su.). 2. Güz ortasında rüzgârsız geçen günler (Çr.). “Dallarda yaprak bile kıvılcımdamıyor, **sağır ayları** geldi galiba.” Yoksul, 2013: 224
- sağırtmak** Konuşurken birdenbire dalmak, durmak (İs.).
- sağış** Sayı (Çr.).
- sağışlamak** Sayı saymak (Çr.).
- sağlamak (1)** → Sağlamak (Evcioortakışla-Çr.). “Aşkından ölüyorum / Merhem sür **sağla** beni” Gösterir, 2011: 155
- sağlamak (2)** Yumak, makara gibi nesnelere çözmek, boşaltmak (Sarimbey-Çr.). “Aşkın yumağını **sağlıyorum** ben / Bu aşka tarifler yok Ka-racaoğlan” Çimen, 2000: 102
- sağlemek** Kimyasal maddelerle ip boyamak (Su.). “İp boyadım **sağlerim** / Ben gönlümü eğlerim” Aytekin, 2003: 100
- sağmak (1)** Bir yere çakılı çivilerin yerinden oynaması (Çr.).
- sağmak (2)** Elle sağmal hayvanların memesinden süt çıkarmak (Yazır-Bo.; Sarimbey-Çr.). “Üç yüz sene Cebrail ile gezdim / Kırk yıl dağda geyik **sağdım** bir zaman” Çevik, 2007: 106
- sağmal** Süt veren, sağılan hayvan (Sarimbey-Çr.). “**Sağmalınan** yozu birbirine karıştırma.” Yoksul, 2013: 552
- sağmen** Düğün ya da cenaze törenlerine katılan topluluk (Dutçakallı-Çr.).
- sağrimek** Seğirmek (Eskiekin-Çr.). “Bacakgerenlerde gözüm **sağridi** Sakızlık burnunda dizim fağridi” Kurtoğlu, 1998: 15
- sağrinme** İrkilme, belinleme, atılma (Su.).
- sağsağalı** Donu ya da pantolonu çok kirlenmiş kimse (Çr.).
- sağsak** Saksığan, alakarga (Gölet-Ka.; Gökköy-Çr.). “**Sağsak** durmayuben ne diller döker / Çaylak der virt edüp sonra av avlan” Çorumlu, 2009: 1264
- sağsı** Döven sürerken hayvanların harmana pislememesi için arkasına tutulan lazımlık; saksı (Eskiekin-Çr.). “**Sağsı** dutup sar’öküzün ardına / Yazın düven sürüşümü sorma heç” Kurtoğlu, 1998: 27
- sağu** Yüksek ses (Os.).
- sağu sağmak** Parayla tutulan kadınların ölünün arkasından yüksek sesle ağlayıp ağıt söylemesi (Ka.).
- sağuyla ağlamak** Yüksek sesle ağlamak (Os.).

sağ üzüm Erken olgunlaşan, ince kabuklu bir üzüm cinsi (Os.).

saha (1) → Saka (2) (Çr.).

saha (2) Çocuk oyunlarında oyuncunun enek olarak kullandığı büyük davar aşığı (Çr.).

"Diğer oyuncular da **sahalarını** aynı suretle salarlar." Çorumlu, 2009: 590

sahal Sakal (Alpagut-Do.; Hacıhamza-Ka.). "**Sahalı** ağarasıca da, mutlu yaşayasıca." Oğuz, 2007a: 38

sahan Bakır yemek tabağı (Al.; Beydili, Çalyayla, Gökköy, Sarimbey-Çr.). "Bugün öğlen yedim beş **sahan** turşu / Beni boğaz öldürecek doktor bey" Çimen, 2006:97

sahanlık Sofa (Al.).

sahap Sahip (Göcenovacığı-Çr.). "At **sahabımı** bulmayınca üstündekini çul sanır, avrat erini bulmayınca gapısında gul sanır." Kerman, 1997: 46

sahıbisı Sahibi (Çr.). "Vaktiyle, biz imparatorluk **sahıbisıyken** durum vaziyetler böyleydi arkadaşım." Tahir, 2007: 355

sahına Sakın ha (İs.). "**Sahına** oruya ürüme dedim." Abaz, 2004: 166

saho Ceket (Al.; İs.; Su.). "Yanıllımda **saho**, aba / Kar kürürdüm yaba yaba" Kurtoğlu, 1994: 39

sahre Piknik (Evcı-Bo.). "Bizim köylüler **sahre** yapmaya buraya gelirler." Saryüce, 2006 : 53

sahtiyan Tabaklandıktan sonra sepilenerek boyanmış, cilalanmış deri (Çr.). "Kayseri **sahtiyanı** gibi gıcır gıcır öter." Yoksul, 2013: 434

sahtiyan İşlenmiş keçi derisi (Os.).

sahu Ceket (Su.).

sak Uykusu hafif kimse (İs.; Evcı-ortakışla, Sarimbey-Çr.). "Uyardı beni **saklığım** / Kul etti beni yokluğum" Şahadoğru, 1995: 192

saka (1) İri aşık (Çr.). "Çok iyi kurşunlu bir **sakam** vardı." Tuluk, 1991.

saka (2) Kadınların bir bez üzerine dikerek boyunlarına astıkları süs altını (Çr.).

sakalaçarpan İnce, uzun kesilip haşlanan hamur üstüne sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan bir çeşit mantı (Çr.).

sakalı yıldıza dikmek Ölmek (Çr.). "Dabanı güneşletti, **sakalı yıldıza dikti**." Çorumlu, 2009: 1528

sakalkapan İşlek yer, dört yol ağızı (Çr.).

sakamet göstermek Beceriksizce, acemice eylemde bulunmak (Os.).

sakametlik Dokunca, zarar (Çr.). "Çocuk bir **sakametlik** yaptı." Tdk, 1993: 4663

sakametlik çıkarmak Bir kazaya neden olmak (Çr.). 2. Kavga-ya çanak tutmak (Çr.). "Bi **sakametlik çıkarmadan** şunu atın." Kerman, 1997: 72

sakanak (1) Çatı saçağı (Çr.).

sakanak (2) Sakınca (Çr.).

sakar Saçında beyaz olan (Külah-Al.). "Atımın alını **sakar**, lakabını ele takar." Yoksul, 2013: 82

sakavet Cömert, eli açık (Serban-Çr.). "Bir dağ iken bağ eyledi burayı / **Sakavettir** esirgemez parayı" Koçak, 1980: 337

sakavu Sakağı da denilen, atlarda olan mankafa hastalığı (İs.).

sak durmak Uyanık durmak, tetikte bulunmak (İs.).

sakıç Sakınma (Harunköy-İs.). "**Sakıç** yok, bişeylik yok." Abaz, 2004: 134

sakız gibi yapışmak Rahatsız edecek biçimde birisinin peşine takılmak (Çr.).

sakızlık Çitlenbik de denilen bir çeşit sakız ağacı (Çr.).

saklan fedik Saklambaç (Su.).

sako Kalın kumaştan dikilen paltoyu andıran giysi, ceket (Alacahüyük-Al.; Yarımşöğüt-Su.; Çıkrık-Çr.). "Sakosunu savurarak seğirtiyor." Tahir, 2008: 44

saksakbeyni Yoğurtla pekmez karışımı (Çr.).

saku 1. Ceket (Ka.; Os.). 2. Palto, pardösü (Çr.). "Cekete **saku** derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

sal (1) Fazla ekin yükleyebilmek için arabaların iki yanına konan ağaç kanat (Su.; Büyükdivan-Çr.).

sal (2) Tabut (Kayabüğüt-Al.; Os.; Çayhatap, Eskiikin, Evcior-takışla, Karahisar, Serban-Çr.). "Sabaha **salın** kalkar inşallah." Yoksul, 2013: 549

salaca Hasta, yaralı ya da ölü taşınan sedye (Eskiyapar, İshacı-Al.; Evren-Bo.; Körkü-Su.; Evcior-takışla, Sarimbey-Çr.). "Sırtındaki al delme / **Salacama** örtülsün" Gösterir, 2011: 255

salaka Sarkıntılık, saraka, şaka, alay (Me.).

salakane Salakça, aptalca (Çr.).

saldur suldur Gelişi güzel, bakımsız (Os.).

salgada Varlığı hesaba katılmamış olan (Os.).

salgın Vergi (Çr.). "Sen heriflere dövünce biz kara **salgın**dan kurtulduk mu?" Tahir, 2006: 253

salgıncı Tahsildar (Me.).

salgu Vergi (İs.).

salha Yakasız, iliksiz, kolları bolca kısa ceket (Çr.).

salık Haber, bilgi (İshacı-Al.). "Bu emir **salık** verilerek aşıklar toplanmışlardı." Arısoy, 1970: 42

salıklamak Bildirmek, bilgi vermek (Çr.).

salım Yaygınlaşmış olan çor hastalığı, nezle (Külah-Al.; Hacıhamza-Ka.; Dutçakalılı-Çr.). 2. Soğuk

algınlığı (Çr.).

salıngaç Salıncak (Haydar-Al.; Su.; Gökköy, Sarılık-Çr.). "Salıngaç kurardı o güzel kızlar / Muhabbet eyleyip çalardık sazlar" Erdugan, 2005: 71

salt Elçi, haberci (Çr.).

salla Salya (Çr.).

sallabaş Konuşurken başını sallayan kimse (Çr.). "Bu oğlanın bu yaşta **sallabaş** olması neyin nesi?" Tahir, 2006: 83

sallak Kasapların hayvanlarını kesen adam (Su.).

sallakhane Hayvan kesilen yer (Çr.).

sallama (1) Bir halk oyunu (Al.).

sallama (2) Tepesine dek dolu kaşık (Çr.).

sallangaç Salıncak (Çr.).

sallanger Uzun boylu, hafif öne kambur kişi (Su.).

sallanguç Salıncak (Gökköy-Çr.).

sallanguç Salıncak (Al.).

sallan seyip Sorumsuz, başıboş kimse (Su.).

sallantı Deprem (Çr.).

sallayi Sıkışıp şaşırmadan (Çr.).

sallepati Giyimine, davranışlarına özen göstermeyen (Çr.).

salık Caminin dışında tabut konulan yer (Çr.).

salı saplı Gelişmiş, gösterişli vücut (Gökçam-Su.).

salli Tırmık, yaba, üçayak gibi ahşap aletleri üretme işi (İs.).

"Arastaya ise ahşabın işlenişinin yöresel söyleyişi olan **salliden** yola çıkarak Sallerbaşı deniyor."

www.evvelzamanda.blogspot.com

sallici Ahşap eşya yapımcısı (İs.). "İskilip'in çarşılarını geziyoruz. Demirciler, bakırcılar, **salliciler** çarşısı."

www.evvelzamanda.blogspot.com

salma (1) Pala, büyük bıçak, sal-

dırma (Su.).

salma (2) Vergi, vergi koyma (Evcı-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey, Sevindikalan-Çr.). "Bir muhtarı var, böyle **salmayı** kendi mangır kesesinden çıkarıp sayar." Tahir, 2006: 249

salmak (1) Saldırmak, saldırtmak (Karahisar, Sarimbey-Çr.). "Pe-ki, itler sana hiç mi **salmaz?**" Tahir, 2006: 103

salmak (2) Uğurlamak, göndermek, yollamak (Eskiyapar-Al.; Yazır-Bo.; Köseyüp-Me.; Kamışlı-Su.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Yaram sarırdımaya geldim yanına / Gayrı tabiplere **salma** sultanım" Çevik, 2008: 100

salpalamak Yalpalamak, sersemlemek (Su.).

salta Kadife ya da çuhadan diki-
len kısa cepken (Beydili, Göceno-
vacığı-Çr.). "Yeni dikilmiş **saltasını**
çıkartub bana giydirdi." Çorumlu, 2009: 1650

saltahtası Tabut; ölü taşımakta
kullanılan tahta (Çr.). "Babanın **sal**
tahtasına bir osuruk borcu vardı, onu
da verdi gitti." Yoksul, 2013: 100

salyan Vergi (Çr.).

salyancı Vergi toplayan görevli,
tahsildar (Çr.).

samahalanmak Geciktirmek
(Ovasaray-Çr.).

samahı Aptal, bön (Çr.).

samahu Avanak, aptal (İs.).

samallık Samanlık (Dutçakallı-Çr.).

samansağı Saman gibi, tatsız
(Çr.).

samanuğrusu Samanyolu (Evcı-
Bo.). "Samanuğrusu iyice belirgin
leşti, çangal çangal." Saryüce, 2006: 20

samarık 1. Dışı sağlam, içi çürük
ağaç, kütük gibi nesne (Çr.). "Bu
turplar **samarık**." Başaran, 1974: 93

2. Çok su almış ıslak odun (Çık-

rık-Çr.).

samarıklı Tatsız, lezzetsiz (turp
ya da benzerleri için) (Su.).

samaruk suyu çekilmiş, özelliği-
ni yitirmeye yüz tutmuş olan
(Os.).

samen Kız evine gelin almaya
giden, davullu, zurnalı, silahlı,
cepken giyinmiş topluluk (Ka-
mışlı-Su.; Çr.). "Samenlere nazar et-
meyin tosba burunlu karılar" Doğan, 2004: 121

samırdamak → Samramak (İs.).

samırsak Sarımsak (Al.; Ka.; Ser-
ban-Çr.). "Samsağı gelin etmişler
kırk gün kokusu çıkmamış." Dbk, 2003: 113

samlamak → Samramak (Çr.).
"Hasta olduğundan sen **samlamak-**
tasın Hafız." Tahir, 2006: 202

samramak Uyku ya da hastalık
nedeniyle söylenmek, sayıklama-
mak (İs.).

samranmak → Samramak (Su.).
"Aşamaçı düş kurar / Uykusunda
samranır" Aytekin, 2003: 70

samrımak → Samramak (İs.).

samsı Yağda kızartıldıktan sonra
şuruba batırılan, içine ceviz ko-
nularak muska biçiminde sarıl-
mış yufkalarla yapılan bir çe-
şit tatlı (Çr.).

san Sebze meyve hastalığı (Su.).

sanadak 1. Vurdumduymaz (Çr.).
2. Saygısız (Çr.).

sanay 1. Çevresindekileri güldü-
rebilen, mizah anlayışı güçlü
kişi (Bademce-Ka.). 2. Olayları
anlamada, yorumlamada art ni-
yet aramayan saf kişi (Bademce-
Ka.).

sancılmak Batmak, saplanmak
(Çr.). "İğne baldırına **sancıldı**." Tdk, 1993: 4669

sancımak Saplamak (Çr.).

- sançalmak** Buğdayın başak tutmaması, sebzelerin sararıp ürün vermemesi (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).
- sandal** Köy yakınındaki çam ormanı (İbik-İs.).
- sandık çerezi** Oğlan evinin çeyiz sandığı içine koyarak kız evine gönderdiği kuru yemişler (Kalecikkaya-Al.).
- sangırtmak** Şaşakalmak, şaşır-mak (İs.).
- sanı** Emel (Çr.).
- sanıdak** Saygısız (Çr.).
- sanıldak** Çağrısız gelen konuk (Os.; Dutçakallı-Çr.).
- sanıtmak** 1. Şaşakalmak, şaşır-mak (İs.). 2. Amaçsızca, boş yere ayakta durmak (Su.). 3. Anlamsız bir şekilde boş boş bak-mak (Külah-Al.).
- sansalat** Saltanat, lüks düşkünlü-ğü (Gökçam-Su.).
- sanıtraç** Nalbantların tırnak kesmekte kullandıkları aygıt (Çr.).
- san vurmak** Buğday başak tut-mamak, içlenmemek (Al.; Yazır-Bo.; Ovasaray-Çr.). “Balta girsin or-manların sökülsün / **San vursun** da yaprakların dökülsün”
Çevik, 2007: 140
- sap** Biçilmiş ekin (Evcı-Bo.; Gö-cenovacığı, Sarimbey-Çr.). “Yârim **saptan** geliyor / Terini sile sile”
Gösterir, 2011: 102
- sapak (1)** Ödev, ders (Çr.). “**Sapa-ğımızın** başına mum yapıştıralım, unutmayalım.” Tdk, 1993: 4670
- sapak (2)** 1. Yol ayrımı, sapılan yer (Su.). 2. Ters yönde bulunan (Su.).
- sapalamak** Ne yapacağını şaşır-mak (Çr.).
- sapan** Ağaçtan ilkel tarla sürme aracı (Os.). “Güzün tapana, yazın **sapana** dikkat et.” Çorumlu, 2009: 736
- sapırdanak** Birdenbire dökülme durumu (Obruk-Do.).
- saricekli** Tez canlı, iveness (Çr.).
- sapısılık** Kişisiz, kendini bilmez (Çr.). “Bak bakalım biz, **sapısılık** istidacılardan mıyız?”
Tahir, 2004: 220
- sapıtma** Mezar içerisinde ölünün bulunduğu bölüm (Su.).
- sapı uzun** Beyaz, yuvarlak seyrek taneli, geç olgunlaşan, kendine özgü kokusu olan bir üzüm cinsi (Os.).
- saplı** Kazandan sıcak su almakta kullanılan uzun saplı tas (İs.).
“**Saplı**yı getir, küredeki pekmezi bir daha karıştır.” Yoksul, 2013: 556
- saplıcan** Akciğer yangısı, zatürre (Gökçam-Su.). “**Saplıcana** tutul.”
Oğuz, 2007a: 54
- saplım** İğneye takılan bir süyüm iplik (Su.; Çr.).
- sapma** Sin üstüne döşenen ağaçlar (Çr.).
- sapmalık** Sin üstüne konulmaya elverişli ağaç (Çr.).
- sapsuz** Uygunsuz davranışlarda bulunan adam (Os.).
- sap yiyip saman sıçmak** Ne dediğini, ne yaptığını bilmemek (Çr.).
- saraylı** Yağlı hamurdan inceltile-rek kat kat yapılan çörek, yağlı ekmek (Gökçam-Su.; Kuşsaray-Çr.).
- saray süpürgesi** Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
- saray tırbazı** Bir çeşit iğne oyası (Çr.).
- sargın** İstekli, girgin (Palabıyık-Çr.).
“Taşçı değiliz ki bu işe **sargın** / Ya-nımda çalışan benden de ergin”
Özgür, 2002: 91

sarhoş İki kişi ile oynanan köy seyirlik oyunu (Kargı-Çr.).

sarhoş yolu Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

sarıbaş Bir çeşit buğday (Çr.).

sarı çıyan Başkalarına zararı dokunan sarışın insan (Çr.).

sarıger Kulakları ile bacakları sarı keçi (Çr.).

sarınacak Kuzeybatıdan esen yel (Su.).

sarısandall İncirkuşu (Çr.).

sarıteyin Sincap (Gökköy-Çr.). "Sarıteyin çok sıçrar." Tdk, 1993: 3546

sarıyâz Açık sarı (Su.).

sarimek Seğirmek (Eskiekin-Çr.). "Acap yâr mı gelecek / Gine saridi gözüm" Kurtoglu, 1998: 65

sarmak İyi olmak, çok güzel olmak (Ka.).

sarsak Sersem, ahmak, dağınık (Evcı-Bo.). "Meğer kerkenezler bizim sarsak, çelimsiz, pırpır deliceler değil miymiş?" Sarıyüce, 2006: 72

sarsalamak (1) Hastalık ya da kötü bir olay geçirmek (Çr.).

sarsalamak (2) Sarsmak (Çr.). "Bileğinden tutup çekti, iki kere canını alacakmış gibi sarsaladı." Tahir, 2006: 348

sarsuk Hareketleri dengeli olmayan (Gölet-Ka.). "Sarsuk sarsuk yürüyordu." www.golet.tr.gg/

saru Sarı (Ka.). "Sarıya saru, kuş yemine daru ... derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

sāsak Saksagan (Su.; Çıkrık-Çr.). "Evin yakınında sāsak öterse eve misafir gelir." Yoksul, 2013: 299

sāsak beyinli Akıllı uzağa ermeyen, salak, düşüncesi kıt kişileri niteleyen bir deyim (Çr.). "Sāsak beyinli adamlar da hep buraya toplanmış." Kerman, 1997: 72

sāsak beyni Yoğurdun içine kara

pekmez katılarak yapılan yiyecek (Beydili, Kayı-Çr.).

sāsen Seksen (Çr.). "Atmaca vird eder sāsen bin hezar / Garaguş zikrile hem sahip gıran" Caferoğlu, 1994: 150

sāsenmek Vurmaya kalkışmak, vurur gibi yapmak (Çıkrık-Çr.).

sası 1. Tatlımsı, acımsı bir tat (Çr.). 2. Tatsız, tuzsuz yiyecek (Dutçakallı, Ovakarapınar-Çr.). "Sasılaşmış turşuyu sahana koyma." Yoksul, 2013: 558

sasımsı → Sası 1 (Çr.).

saş Saç (İs.). "Altı gızıñ biri Meryam, saşları var seyran seyran." Abaz, 2004: 103

saşmak Saçmak (Çavuşoğlu-İs.). "Oruya da ekin tömu saşdurdum." Abaz, 2004: 141

sat Yalnız, yalın, tek (Çr.).

satama Saf, bön (Su.).

Sātâne Saathane, saat kulesi (Çr.). "Çevir yolun beri gel / Sātâne'den aşağı" Aytakin, 2003: 75

satılmak (1) Kadınların çocuklarının olması için bir yatıra adak adaması (Çr.).

satılmak (2) Kızların nişanlanması ya da evlendirilmesi (Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Oturmuş da düşünür / Satılacak gız gibi" Oğuz, 2007a: 118

satı pazarı Satışların iyi olması için dilek (İs.).

satır Et kıymakta ya da kemik parçalamakta kullanılan büyük, enli bıçak (Alacahüyük-AL.; Evcı-Bo.; Büğet-Çr.). "Bir kasabın satırını yiyen it / Kütüğüne kırk yıl havlar demişler" Özgür, 2002: 111

satıyen → Sahtiyan (Sarimbey-Çr.). "Eşek derisinden satıyen olmaz Eşekte eşeklik gönünde vardır" Çimen, 2005b: 68

satlık Satılık (Sarimbey-Çr.). "Şu

Çorum'un kızları / Bir çift potine
satlık" Ertekin, 2006: 72

satma Çocuğu olmayan ya da olup da yaşamayan kadınların türbenin çevresinde dolandırılması (Miyanesultan-Al.).

satmak kız evlendirmek (Çalyayla-Çr.). "Kör olasıca babam / Beni gurbete **sattı**" Gösterir, 2011: 139

satrameki Abuk sabuk söylenen söz (Çr.).

satuv Gelin için düğün öncesi oğlan evinin yaptığı alışveriş (Kalecikkaya-Al.).

sav Berber kayışı (Su.).

savak (1) Aptal, saf, enayi, şaşkın (Su.; Çr.). "Şeker ıravak oğlan / Az akli **savak** oğlan"
 Aytekin, 2003: 160

savak (2) 1. Değirmende suyun oluğa girdiği yer (İs.). 2. Suyu değirmene ulaştıran tahta su yolu (Dereyazıcı-Al.; Çıkrık, Eski-kin, Palabıyık-Çr.). 3. Yolun ya da suyun ayırım yeri (Su.). "Değirmenci oldum dönmedi taşım / **Savağın** suyunu kesti kardeşim"
 Özgür, 2002: 90

savaklamak Suyu arklara salmak (İs.). "Suyu bahçeye **savakla** da gel."
 Tdk, 1993: 3553

savıcı (1) Değirmen suyunu yöneten kimse (Çr.).

savıcı (2) Koruyucu (Çr.).

savılmak → Savulmak (3) (Çr.).

savketmek Yolcu etmek, uğurlamak (Su.).

savmak (1) Uzaklaştırmak (Gökçam, Körkü-Su.; Eski-kin, Evcio-rtakışla, Turgut-Çr.). "Felaketleri başımdan / Sava **sava** usandım ben"
 Gardaş, 1979: 12

savmak (2) Zamanı geçmek (Evcio-rtakışla, Mislerovacıği-Çr.). "Vakti gelir sakın sakın dolandır / Dalgası **savmadan** deniz durulmaz"

Koygun, 2002: 102

savrik 1. Dağınık, dikkatsiz (Çr.).

2. Tutumsuz (Çr.).

savrum savurmak Tane ile samanı rüzgârda ayırmak (Eski-kin, Ovakarapınar-Çr.). "Eledim, çalhadım, **savrum savurdum** / Çeci yele verişimi sorma heç"
 Kurtoğlu, 1998: 26

savsaklamak İşi ağır almak, geciktirmek, oyalamak (Obruk-Do.; Çr.). "**Savsaklayan** ağır cezaya verilirdiye bir de üç aylı gizli emir yolladı."
 Tahir, 2007: 268

savucu Koruyucu (Çr.).

savuk (1) Issız, تنها (İncesu-Su.).

savuk (2) Soğuk (Çr.).

savuk (3) Suyu kesilmiş, çalışmayan değirmen (Sarimbey-Çr.). "Suyu **savuk** değirmene ark etti Ömürüm bitiyor yeni fark etti"
 Çimen, 2000: 76

savulmak (1) Kazanın, kötülüğün atlatılması (Çr.). "Körpe kız eti yemeyince öfkesi **savulmaz**."
 Tahir, 2004 : 13

savulmak (2) Meyvenin zamanının geçmesi (Çıkrık-Çr.). "Dallık donana kadar düğün **savulur**."
 Yoksul, 2013: 224

savulmak (3) Suyun başka yere akıtılması (Çr.).

savur Sahur (Çr.).

savu savmak Ölünün arkasından ağıt söylemek (Çr.).

savuşmak 1. Bulunduğu yerden aceleyle, gizlice ayrılmak (Göcenovacıği, Evcio-rtakışla, Yeni-hayat-Çr.).

2. Geçmek, aşmak (Yazır-Bo.). "İşi biten **savuşsun**, gözüme görüneni bitiririm." Tahir, 2004: 53

savuşturmak Yolcu etmek, uğurlamak (Arpalık, Dutçakallı, Serban-Çr.). "Bizi **savuşturmak** için Gelin gayrı gidiyoruz"
 Koçak, 1980: 375

savut (1) Burna çekilen bir çeşit toz, enfiye (Çr.).

savut (2) 1. Su taşı (Su.). 2. Kap kacak (Kalecikkaya-Al.).

savutturma Atma, fırlatma (Su.).

saya (1) Gölge (İsahacı-Al.). "Ud edep kalmadı haya kalmadı / Dibinde duracak **saya** kalmadı"

Arısoy, 1970: 24

saya (2) Üç etek (İs.; İsahacı-Al.).

"Giyin ak **saya**ları / Dolan gel kayalar-
rı" Gösterir, 2011: 131

saya gezmek Güz ile kış arasında evleri tek tek gezerek yiyecek toplayıp eğlenmek (Gökçam-Su.).

saya yağı Tereyağı (Çalyayla, Ova-karapınar-Çr.).

saydan Gerçekten (Su.). "Bu sefer **saydan** gömecekler."

Uçakçı, 2006b: 222

sayfat Avlunun girişindeki yan-ları açık, üstü kapalı yapı (Çop-raşık-Al.).

sayfi Katışksız, som (Eskiekin-Çr.). "Sayfi yapağıdan gobüme yor-gan / Yuklükte kilime sarık Deyzoğlu"

Kurtoğlu, 1998: 22

saygal Güçlü, verimli tahıl ya da hayvan (Su.).

sayhal (1) İri (Çr.).

sayhal (2) Seçkin kimse (Çr.).

sayı Sahi, gerçek (Kamışlı-Su.).

"Üsük Ağa, **sayı** sizin o mahkeme nooldu? Abugat duttun mu?"

Tuluk, 1991.

sayı gezme Köse de denilen, er-kek çocuklarca oynanan bir oyun (Su.).

sayım Hayvan sayısı üzerinden alınan vergi (İs.).

sayımcı Hayvan sayımı yapan kimse (Çr.).

sayırtı Hışırtı (Göcenovacı-Çr.).

"Bir **sayırtı** oldu, gözümü açtım, uyku semesi ne olduğunu bilemedim."

Çorumlu, 2009: 1650

sayışmak Ödeşmek (İs.). "50 lira borcu vardı, bir dana verdi, aklı sıra **sayıştı**." Tdk, 1993: 3559

saykal (1) Düz, düzgün (Çr.).

saykal (2) 1. Gösterişli (İs.).

2. Türünün en büyüklerinden (Os.).

saykal (3) 1. Saygın, seçkin (Çr.).

2. Tanınmış (Çr.).

saykal (4) Yabancı maddelerden arınmış, temiz (Bo.). "Saykal buğ-day." Tdk, 1993: 3560

sayrı Hasta (Çr.). "Adamdan ayrı mısın? / Düş müsün, **sayrı** mısın?"

Aytekin, 2003: 11

sayvan 1. Üzüm kurutmak için yapılan çardak (Çr.). 2. Çardak (Çr.). "Ay doğar eyvan için / Ala çul **sayvan** için" Ertekin, 2006: 24

sayvat Asmaları ağdırmak için yapılan ağaç ya da demir düze-nek (Ka.). "Sayvatından sarkan ak üzümünden / Yemesine doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 138

sayyağı Tuzlanmış tereyağı (Ka.; Os.).

sayyağından kıl çekmek Bir işi çok kolay yapmak (Os.).

sazağan (1) Küçük kan çıbanı (Çr.).

sazağan (2) Soğuk esen yel (Çr.).

sazak Kuvvetli, soğuk esen yel, poyraz (Evcı-Bo.; İs.; Sarimbey-Çr.). "Anlıyorum, **sazak** yeli geliyorum de-mek istiyor." Sarıyüce, 2006: 19

sazan Soğuk esen rüzgâr (Su.).

sazlık Bataklık bitkileri (Su.).

sazvan Bağ ya da bahçelerdeki bekçi barınağı (Çr.).

seçgel Seçilmiş, seçkin, seçilme-ye elverişli (Su.). "Öküzün en seç-gelini o yetiştirir, o koşardı."

Gümü, 1977: 18

seçgen → Seçgel (Çr.).

sede Sadece, yalnızca (Karkın-İs.; Çalyayla-Çr.). "Ben **sede** aldöm yelle-re para alıyom." Abaz, 2004: 144

sedefli takunya Zengin hanımlarınca giyilen, tasmaları meşin ya da sim işli kadifeden hamam takunyası (Çr.).

sedelemek Mısır, nar gibi taneli yiyeceklerin tanelerini ayırmak (Bademce-Ka.).

sedir (1) Duvar boyunca yapılan, üzerine minder konulan tahta oturma (İsahacı-Al.; Kamışlı-Su.; Evcirtakışla-Çr.). 2. Yapıların dış yanına kurulan çardak (Su.). "**Sedirde** Acem halı / İpeği Urfa malı" Gösterir, 2011: 124

sedir (2) Kamış yapraklarıyla örülen bir tür kilim (Su.).

seenk → Senek (Yeniyapar-İs.).

seertmek Koşmak (Al.; İs.). "Goyun **seertdi**, çoban seertti." Abaz, 2004: 107

sef Saf (Ka.).

sefle Saf (Gökçam-Su.).

segde Kalçanın üst bölümü (Su.).

segdemek Aksamak (Su.).

seğek → Senek (Çr.).

seğem Pay, hisse (Çr.). "Dededen kalma araziye emmi uşağı ile bölüşünce, **seğemini** bizim koyden İpiçürüğün Halil'e sattıydı." Özçatalbaş, 2003: 15

seğertmek Koşmak (Çalyayla, Dutçakallı, Kiranlık-Çr.). "Sen tazı ol, davşan ekmek, **seğert** ulaşama." Oğuz, 2007a: 57

seğirden Koşucu (Çr.).

seğirdici Arkadaş (Çr.).

seğirdim Değirmen arkından çarka giden suyun aktığı dik oluk (Çr.).

seğirdim ayları Üç aylar; Recep, Şaban, Ramazan (Çr.).

seğirdim oluğu 1. → Seğirdim (Çr.). 2. Sulama amacıyla kurulan su dolabının su kaplarını birbirini ardına boşalttığı ahşap oluk (Os.).

seğirtmek Koşmak (İmat, İsahacı, Külâh-Al.; Sarimbey-Çr.). "Yârin geldi dediler / **Seğirttim** yalın ayak" Gösterir, 2011: 177

seğmen Gelini ana babasının evinden almaya giden topluluk (İsahacı, Kıcılı-Al.). "**Seğmenleri** dağıldı da kuşandı / Zalim duman ovalara döşendi" Arısoy, 1970: 74

seğricen Peynir kurdu (Çr.).

seğirmek Seğirmek (İs.; Palabıyık-Çr.). "Sonunda cansız vücudu **seğirmeye** başladı." Güven, 2013: 130

seğsenmek Hasmına vuracak gibi yapıp korkutma eyleminde bulunmak (Os.).

sehem Pay, hisse (Külâh-Al.; Çıkrık, Gökköy-Çr.).

sehim Hisse, pay (Su.; Dutçakallı-Çr.).

sehniç Düz, küçük, ağız açık top-rak ya da cam kap (Çr.).

sehzen Seksen (Çayhatap-Çr.).

"**Sehsen** bin evliya ocağın yahar / Dohsan bin evliya gulgengin çeker" Caferoğlu, 1994: 140

sekde Kalça (Su.).

sekelemek Tek ayak üstünde sıçrayarak yürümek (İs.).

seki 1. Tahtadan yapılmış oturarak, sedir, kerevet (Külâh-Al.).

2. Yüksekçe yer (Os.; Su.). "Odalari **sekili** / Top karanfil ekili"

Gösterir, 2011: 151

sekilenmek Bir parça oturmak, ilişmek (Çr.).

sekili Ayaklarında ak leke bulunan hayvan (İs.). "Gözleri çakır, atları gibi **sekili** bir ayağı."

Gümüş, 1977: 101

sekirmek Hoplamak, zıplamak (Kalecikkaya-Al.).

sekirtmek Koşmak, seğirtmek (Çr.). “Bizim at pek **sekirdiyor**, rüzgâr gibi gidiyor.”

Koşay-İşıtman, 1932: 331

sekizen Seksen (İs.). “Sede yetmiş, **sekizen**, dohuzan yaşındaki adamlar galmiş.” Abaz, 2004: 107

sekiz memeli serçe hatın Köpek (Su.).

seklem 1. Kıldan, yünden dokunmuş çuval (Eskialibey-Ba.; Yağcılar-Ka.; Abdalata, Gökköy-Çr.).

2. Bir insanın taşıyabileceği ağırlıkta dolu çuval (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Karagöz-Çr.). “Bir **seklem** buğday, bir söbelem mantarınan değişilmez.” Yoksul, 2013: 149

seklemek Ayaklarını tam olarak yere basmamak, aksamak (İs.).

sekmen 1. Ahır ya da ağıllarda çobanın yatması için yapılan yüksekçe yer (Su.). 2. Merdiven (Su.).

seksek Daha çok kızların yere çizgi çizerek oynadığı bir çocuk oyunu (Evcı-Bo.). “Çocukların **seksek** oynarken yaptıkları gibi zıplaya zıplaya tuhaf bir biçimde sekme-ye başladı.” Sarıyüce, 2006: 87

sekü Yüksekçe yer (Os.).

sekümen Merdiven, merdiven basamağı (İs.).

selaser Bir tür peştamal (Çr.).

selbes Serbest, özgür (Gökçam-Su.).

seldirik Aralıklı (Çr.).

seldirmek Uzun adımlarla yürümek (Çr.).

seldir süldür Düzensiz yürümek (Su.).

sele 1. Kulpsuz, yayvan çamaşır sepeti (Çr.). 2. Kulplu sepet (Sarimbey-Çr.). 3. Yıkanmış buğda-

yın suyunu çekmesi için kullanılan çubuk ya da pedaldan yapılma örgü sepet (Alacahüyük-Al.; Büyükdivan-Çr.). “Çeten çeten, iğrat verir güzleri / **Selesi**, sepeti, hağleri vardı” Kurtoğlu, 2006: 14

selece Üzerinde sebze meyve kurutulan, ince çubuklardan yapılan düz, kenarsız örgü (Çalyayla-Çr.).

selefe Bedava, karşılıksız (Su.).

selempe 1. Serbestlik (Su.).

2. Bolluk (Su.). “Parayla **selempe** oynuyor.” Uçakçı, 2006: 372

seleserpe Geniş zaman içinde (Su.).

selimiye Üç etek yapımında kullanılan bir çeşit kumaş (Çr.).

selinti 1. Bağ, bahçe ya da evleri sel sularından korumak için toprak ya da ağaçtan yapılan engel, set (İs.). 2. Aralıksız yağın güçlü yağmur (Çr.). 3. Selin getirdiği ağaç, odun (Su.). “Oğlan **selinti** tutar / Tutma sel seni yutar”

Aytekin, 2003: 136

selip dalma → Selme (Çr.).

selivermek Birdenbire yükselmek (Me.).

selkeplenme → Serkeplenmek (İs.).

sellâ Sel için yapılan iki yanı set ile yükseltilmiş kanal, yol (İsmailköy-Çr.). “O büyük selde **sellânın** heç yararı olmadı.” Kerman, 1997: 24

sellağ → Sellâ (Çr.).

selle Salya (Su.).

sellik Toprağın taşınmasını önlemek için dere kıyılarına çalı çırpı ile yapılan set (Su.).

selme Açık saçık, çekinmeden, sorumsuzca (Çr.).

selmek Pervasızca davranmak, uygunsuz davranışta bulunmak

(Kulah-Al.).
selmin Dokuma aygıtında bezin sarıldığı ağaç (Çr.).
sel önünden kütük tutmak Tükenmekte olan bir maldan almak (Eskiekin-Çr.). “Toprak mı işledin, tohum mu attın? / Yoksa sel önünden kütük mü tuttu?” (R. Kurtoğlu Taşlıova, 2008: 365)
selpük (1) Gevşek (İs.).
selpük (2) Kendine sahip olamayan, iradesiz (İs.).
selpük sülpük yürümek Dengesiz, uyumsuz yürümek (Obruk-Do.).
selvis Servis (İs.). “Sirke salatamızı selvis yapıyok.” Abaz, 2004: 136
seme Aptal, sersem, budala (Kulah-Al.; Gökçam-Su.; Serban-Çr.). “Dam üstünde danedir / Başım ağrır semedir” Ertekin, 2006: 41
semelek Aptallaşmış (Çr.).
semere Saye, yardım, fayda (Kulah-Al.; Su.). “Bu evi onun semereyle yaptım.” Uçakcı, 2006: 372
semirik (1) Bir çeşit ot (Çr.).
semirik (2) Şişmanlamış, semirmiş (Çr.).
semsem Tarlalarda biten, hoş kokulu bitki tohumu (İs.).
sendirdemek Düşecek gibi olmak, sallanmak, sendelemek (İs.).
sendirmek → Sendirdemek (İs.).
senek 1. Çam ağacından oyularak yapılan su kabı, tahta testi (Eskiyapar-Al.; Evcı-Bo.; İs.; Me.; Su.; Büğdüz, Ovasaray, Palabıyık-Çr.). 2. Koniye benzeyen su fiçisi (Büyükdivan-Çr.). 3. Çay bardağının çok büyüğü (İs.). “Herkes seneği de bilir ineği de” (Yoksul, 2013: 375)
seneklik Köy evlerinde ayakkabı konulan yerin yanında, senekle-

ri koymaya yarayan yüksekçe bölüm (Su.; Beydili, Büyükgülücek-Çr.). “**Seneklikte** fırçalar / Yâr oturmuş saz çalar” Gösterir, 2011: 258
senik Suyu çekilmiş, kurumaya yüz tutmuş ağaç, meyve (İs.).
seniñ hava Senin gibi (Çavuşoğlu-İs.). “O da benim ahretlidi, **seniñ hava** gelüdü böyle.” Abaz, 2004: 138
senir İki dağ arasındaki sırt (Gökçam-Su.; Dutçakalılı-Çr.).
seni süren kim Bir çocuk oyunu (Çr.). “Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, ... hobbacı, **seni süren kim**, birdirbir, dalya, top, okgel, ...” Özçatalbaş, 2002: 87
senmek Bitki ya da meyvenin tazeliğini yitirmesi, büzülmesi, pörsütmesi (İs.).
sen ne diyon? Bildiğin gibi değil (Bademce-Ka.).
sepelemek Yağmur az yağmak, çiselemek, serpmek (Çr.). “Bi kitabın sabak aralarına üçer beşer dene arpa **sepeledim**.” Çorumevi, 1996: 23
sepetleği 1. Göğüs kemiği (Boğabağı-Çr.). 2. Bir ölünün sepet biçiminde kalan kaburga kemikleri (Çr.). “İskelet **sepetleği** kalakalmış.” Koşay-İşıtman, 1932: 333
sepetlik Kaburga kemiği, göğüs kafesi (Su.).
sepken Dolu (Gölet-Ka.). “**Sepken** tarlayı ezmiş, geçmiş.”
www.golet.tr.gg/
sepkin Karla karışık yağın yağmur (İs.).
sepleştirmek Bölük gibi toplulukları çevreye, gereken yerlere yerleştirmek (Çr.).
seraylu → Saraylı (Bademce-Ka.)
serçe kanadı Çorum’un yerel dokuması kenefinin bir çeşidi (Çr.)

serek Meyve kurutmak için sergenlerin bulunduğu yapı (Çr.).

sereklemek Meyveleri kurutmak için sermek (Çr.).

serem Serum (Örenseki-İs.). “Serem taha, **serem** taka gurtulmadı.”
Abaz, 2004: 126

seren Kuyu zincirinin bağlı olduğu uzun sırtık, direk (Çr.).

serenlik Sergen yapmaya elverişli ağaç (Çr.).

sergen Mutfak rafı (İs.; Gölet-Ka.; Olukyanı-Su.). “Çivi çaktım gürgene İncir koydum **sergene**”
Aytekin, 2003: 59

sergenlik Mutfak rafı (Çr.).

sergi Yere serilen halı, kilim (Al.). “Çul, kilim, **sergiler** Devane’nin taş oluklarında tokaçla yıkanır.”
Özçatalbaş, 2002: 17

sergi üzümü Kalın kabuklu bir çeşit üzüm (Çalyayla, Ovasaray-Çr.).

sergülük Sebze kurutmak için kullanılan yer (Bademce-Ka.).

serhoş Sarhoş (Al.; Kirazlıpınar, Tatar-Çr.). “Yârinden ayrı düşen / İçmeden **serhoş** olur” Gösterir, 2011: 303

seri Balkon (Ka.).

seri ele vermek Kendisine sahip olamamak, hastalanınca yatağa düşmek (Os.).

serinceli Sara, sara hastası (Su.).

serincemek Acınacak duruma düşmek (Su.). “Beni sana vermezler **Serinceyip** durma oğlan”
Gösterir, 2011: 231

serinmek Kendisi için sermek, yaymak (Çr.).

serit Sırtık kebabı yapılırken kuzudan ya da oğlaktan sızan yağ (Gölet-Ka.). “**Serit** de daha sonradan ısıtılarak ekmele yenilmektedir.”
Oğuz, 2006a: 26

serkeplenmek Davranışlarında

ağır olmak, oyalanmak (İs.).

sermin Dokuma aygıtında bezin sarıldığı ağaç (Çr.).

seroş Sarhoş (Çr.).

serpenek (1) Dam saçağı (Külah-Al.; İs.; Su.; Kızılhamza-Or.; Dutçakallı, Hımmiroğlu-Çr.). “Kanatlandı, Alosmangil’in **serpeneğe** konu varıp.” Gümüş, 1977:111

serpenek (2) Kasket güneşliği (Os.; Dutçakallı, Ovasaray-Çr.). “Kapıdan içeri girerken, şapkasının **serpeneğindeki** karları da silkeledi.”
Güven, 2010: 100

serpin Un ya da tahıl ambarı (Çr.).

serselemek Sersemlemek, başı dönmek, sallanmak (Çr.). “Felek sillesin yiyen / Ölmese de **serseleler**”
Ertekin, 2006: 101

sertelmek Sertleşmek (Çr.). “Fazla **sertleme** çabuk yumuşarsın.”
Yoksul, 2013: 306

sērtmek Seğırtmek, koşmak (Çr.).

seselmek Tanınmak, adını duyurmak, ünlü olmak (Çr.).

sēsen Seksen (Çr.).

seslemek 1. Çağırmak, seslenmek (Körkü-Su.; Evcirtakışla, Karahisar, Sarimbey-Çr.). 2. Yüksek sesle konuşmak (Çr.). “Rüzgarından gıda alan yaprağım / **Sesledim** arıya balda birleşek”
Şahadoğru, 1995: 134

seten Tahılın kepeğini ayırmaya yarayan, hayvan ya da suyla döndürülen dikey konulmuş değirmen taşı (Alacahüyük, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Çıkrık, Kadıderesi-Çr.). “Bu durum **setene** göre daha zahmetli bir işti” Akkaya, 2011:II/ 42

seten seyrek Ara sıra, tek tük (Su.).

setik (1) 1. Üçgen biçiminde boncuk kolye (Ovasaray-Çr.).

2. Mercana benzeyen bir çeşit

- boncuk (Çr.). “Fatma'nın **setiği** güzel.” Tdk, 1993: 3593
- setik (2)** 1. Vücudun eklem yerleri (İs.). 2. Parmakların eklem yerleri (İs.). 3. Eklem yerleri arasındaki bağlayıcı kemik (İs.).
- sette mette** Arada sırada, binde bir (Çr.).
- sevayi** Üç etek yapılan çizgili bir tür kumaş (Çr.).
- sevindirik olmak** Birden, çok sevinçle duyulan heyecan (Çr.). “Yâr **sevindirik olmuş** / Yeldirir deli gibi” Gösterir, 2011: 142
- sevli** Servi (Su.).
- sevünç olmak** Gerdeğe girememek (İs.). “Dâmadı gordün müydün **sevünç oluyomuş**.” Abaz, 2004: 99
- seyfi** Deliceden az büyük bir çeşit avcı kuş (Çr.).
- seyik (1)** Arayıcı (İsahacı-Al.). “Gece gündüz gezdim **seyikler** gibi / Dolandım dağları geyikler gibi” Arısoy, 1970: 37
- seyik (2)** Geyik yavrusu (Seydim-Çr.). “Şu dağda gezdin **seyikler** gibi.” Koşay-Aydın, 1952: 121
- seyip** Başiboş, bağımsız (İsahacı-Al.; Su.; Bütet, Çıkrık, Eskiiekin-Çr.). “Dağlarda geyik misin? / Başına **seyip** misin?” Gösterir, 2011: 255
- seyiplemek** Başiboş bırakmak (Çr.). “**Seyiple** gitsin şu hayvanları yazıya.” Yoksul, 2013: 567
- seyirmek** Seğirmek (Çr.). “Nazmiye, oğlanın yüzündeki **seyirmelere** şaşmıştı.” Tahir, 2008: 323
- seyirtmek** Koşmak (Me.). “Büyük bir telaşla **seyirtti**.” Tahir, 2007: 129
- seyis** İki, üç yaşında enenmiş erkek keçi, koç (İs.; Su.; Çr.). “**Seyi**-sinen tekeyi birbirine karıştırma.” Yoksul, 2013: 567
- seyisana** Bazı köylerde, düğünlerde zahire götüren erkek (Gölet-Ka.).
- seyitmek** Koşmak (İs.).
- seyrekleme** Seyrek olarak, aralıklı (Çr.).
- seyremek** Sebze fidelerini bahçeye dikmek (İs.).
- seyrengeç** Çevreyi seyretmeye yarayan yüksek yer (Su.). “Eviniz de bek **seyrengeçmiş**.” Uçakçı, 2006: 372
- seyrennas** Düğünlerde Perşembe günü verilen yemek (Çr.)
- seyretme** Sebze fidesi (İs.).
- seysana** Çeyiz (Su.; Çıkrık, Eskiiekin-Çr.). “**Seysanası** üç kağniya bülleir Töredir gençleri başgöz ederken” Kurtoğlu, 1994: 169
- seysenmek** Vurmak üzere el kaldırmak (Çr.).
- sezek** Duygun, duyarlı, tez sezen (Çr.).
- sıcak** Hamam (Çr.).
- sıçan** Fare (Çalyayla, Dutçakallı, Eskiiekin, Mislerovacığ, Üçköy-Çr.). “Bahçeyi **sıçanlar**, tarlayı uçanlar istila etti.” Yoksul, 2013: 84
- sıçancıl** Kerkenez kuşu (Çr.).
- sıçan dişi** Bir çeşit tığ oyası (Çr.).
- sıçankulağı** Yoncaya benzer bir çeşit ot (Çr.). “Dağda **sıçan kulağı** Yâre saldım ulağı” Ertekin, 2006: 43
- sıçanotu** Bir çeşit yoncaya benzer ot (Çr.). “**Sıçanotu** yemedi de bunun surati neden böyle morardı.” Tahir, 2008 : 325
- sıdgan** İçten, içtenlikle (Su.).
- sıdğican** İçten, candan (Su.).
- sıdırmak** Eti yağından, balı pe-teğinden ayırmak, sızdırmak (Çalyayla-Çr.).
- sığanak** Kısa süre yağın yağmur, sağanak (Çr.).
- sığnamamak** Çok yiyerek rahatsız olmak (Gölet-Ka.). “O kadar çok yemişim ki **sığnamıyorum**.” www.golet.tr.gg/

sığır dili Pişirilerek yenilen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

sığır kuyruğu Sarı çiçek açan, tüylü yapraklı bir çeşit bitki (Çr.).

sığır südüğü Bir çeşit yastık ya da heybe motifi (Alacahüyük, Harhar, İmat-Al.).

sıkgın Sıkıcı, bunaltıcı (Su.).

sıkı Dolma silahlarda barut üstüne indirilen tıpa (Çr.).

sıkılamak Baskı yapmak, korkutmak (Çr.). "Marazlı Derviş'i sıkıla... Bu işi başka işe benzetmesin!" Tahir, 2004: 217

sıkılcım Korku, baskı, sıkıştırma (Çalyayla-Çr.). "Beni de kurtar bu sıkılcımdan, ileri buyur!" Gümüş, 1977: 35

sıkıştırma → Sıktırma (Çr.).

sıkma Kollu ya da kolsuz korse gibi sıkı kadın yelegeği (Eskialibey, Satıyüzü-İs.). "Göğüsleri nerdeyse sıkmasını yarıp dışarıya uğrayacak..." Tahir, 2008: 88

sıktırma Kadınlarca işliğin altına, gömleğin üstüne giyilen korseye benzer bir çeşit delme (Su.; Çr.).

sılacı Yabancı yerden memleketine dönen kimse (İsahacı-Al.; Körkü-Su.). "Dokuz gün yattım yaralı Ben orda sılacı oldum" Arısoy, 1970: 35

sıldır sıldır Bir yaranın ya da bulaşık bir nesnenin akması için kullanılır (Çalyayla-Çr.).

sımrıtlak Şaşkın, ne yapacağını bilmeyen (İs.).

sınamak Denemek (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Çalyayla, Palabıyık, Serban-Çr.). "Bir de aşıklığı **sınayım** dedim O işten de yüzüm gülmedi gardaş" Özgür, 2002: 77

sınar 1. Akraba, yakın (Me.; Or.).

2. Eşdeğer, denk (Ka.). 3. Benzer (Çr.). "O onun **sınar**ıdır." Caferoğlu, 1994: 254

sınaşmak Birbirini denemek, karışılmak (Çr.).

sındı Makas (Kulah-Al.; Kayı-İs.; Os.; Kamışlı, Yarımşöğüt-Su.; Çıkrık, Karahisar, Sarimbey-Çr.). "Çağırdım Satı deyi / **Sındı**yı geti deyi" Ertekin, 2006: 37

sındırıcı Öldüren, katil (Doğla-Me.).

sındırmak Kırmak (Kalecikkaya-Al.).

sıngın Kırılmaya yüz tutmuş (Çr.).

sınğın Kırık (Çr.).

sınık 1. Kırık çıkık (Yazır-Bo.; Karahisar, Serban, Teslim-Çr.). "**Sınıklar** sarılıp bitmedi yara / Şu insanda kar' olacak yüzler var" (Teslim Abdal) Ercan, 1991: 63

2. Dağınık, perişan, acılı (Eskiyapar-Al.; Sarimbey-Çr.). "Sizin gibi **sınık** yarı sorana / Her dem şad olup da gülmez mi dostum"

Barışcan, 2001: 19

sınıkçı Kırık çıkık bağlayan kimse (Kulah-Al.; Evci-Bo.; Dutçakallı-Çr.). "Uzak dağ köylerinde, **sınıkçı** olarak tanınmış bir adam vardı." Sarıyüce, 2006: 82

sınır taşı Düşünlerde oynanan köy seyirlik oyunu (Çr.).

sınıkmak Sümkürmek (Çr.).

sınmak (1) Kırılmak (Serban-Çr.). "Bunlar garip yaşar yok iken suç **Sındı** kanadımız kolumuz bizim" Koçak, 1980: 318

sınmak (2) Korkmak, sinmek (Perçem-Al.; Os.; Çukurlu-Su.). "Kötüden **sındı** gönül / Hakikatli yâr ister" Gösterir, 2011: 280

sıntıraç → Sunturaç (Çr.).

sıpa (1) Çocuk (Çr.). "Yârle oyun oynasam / Fırsat yok **sıpalardan**" Aytekin, 2003: 26

sıpa (2) Eşek yavrusu (Os.; Çal-
yayla, Dutçakallı, Serban-Çr.). “Koca
eşeği yoldan çıkarır sıpanın oynama-
sı.” Çorumlu, 2009: 1072

sıpara 1. Elifba ya da Kuran'dan
bölünmüş sureler yazılı küçük
cüzler (Çr.). 2. Kitap (Os.).

sıpır sıpır Parça parça (Çr.). “Sıpır
sıpır döküldü.” Tdk, 1993: 3613

sıpra Sofra (Kalecikkaya-Al.).

sıraca Bela (Ka.). “Sıracalar belini
delik deşik etsin.” Yoksul, 2013: 569

sıracalı 1. Zayıf ya da sürekli
hasta, saralı kişi (Külâh-Al.; Ka-
mışlı-Su.; Çr.). “Yazık, sıracası dut-
muş kendini yerden yere vuruyo.”
Kerman, 1997: 24

2. Kötü, pis, pasaklı, çibanlı,
sevimsiz kişi (Karadona, Üyük-
Çr.). “Get kız seni almıyom / Sümük-
lü sıracalı” Ayhan, 2002: 169

3. Belalı (Ka.).

sıraya dizme Yüzük oyununda
yenilen oyuncularını başçıl dene-
timinde duvar örme biçiminde
sıraya sokup, düzgün durma-
yanlara vurarak ceza verme
(Çr.).

sırça Renkli camdan bilezik
(Me.).

sırçan Eğrilmiş ip yumağı (Su.).

sırgat Sayımdan kaçırılan hay-
van (Çıkrık-Çr.).

sırıkçı Kırık sağaltımı yapan
kimse; kırıkçı (Su.).

sırık kebabı Bir sırığa geçirilen
kuzunun ya da oğlağın özel
ocaklarda pişirilmesi ile yapı-
lan kebab (Ka.). “Cazgırımız işinin
tam erbabı / Pek iyidir kuzu sırık ke-
babı” Oğuz, 2006a: 27

sırım 1. Hayvan derisinden ya-
pılan bir çeşit ip (Su.; Kirazlıpınar-
Çr.). 2. Bir çeşit çarık yaması
(Dutçakallı-Çr.). “Bu sırım şu yatan

göndendir.” Türkoğlu, 2007: 162

sırımak Çarıkları sırım ile dik-
mek (Çr.).

sırimli çarık Bağcıkları dahil,
bütünüyle deriden yapılmış il-
kel ayakkabı (Eskiekin-Çr.). “Başı-
mızda kaldı bir eski sarık / Ayamızda
kaldı sırimli çarık”

Çorumlu, 2009: 1290

sırimsimak → Sırinsimak (Çr.).

sırincimak Sertleşmek (Çalyayla-
Çr.).

sırinsı (1) Katı, sert (Su.).

sırinsı (2) Ağzı sıkı (Su.).

sırinsimak Bayatlamak, sertleş-
mek (Çr.).

sıritmak 1. Ayakta durmak, di-
kilmek (Çr.). 2. Gülmek (Al.; Ka-
lecik-Me.; Os.; Hacılarhanı-Su.). “Bo-
zuk düzen yürütenin / Haram malla sı-
ritanın” Piroğlu, 1981: 81

sırkalamak Sallamak, silkele-
mek, sarsmak (Çalyayla-Çr.). “Gü-
zel gelin çık dala / Dut dalmı sırkala”
Gösterir, 2011: 74

sırkıntı Süzüntü (Çr.).

sırkıtmak Suyunu akıtmak, süz-
mek (Su.; Çr.).

sırkmak Suyu süzülme (Çr.).

sırma Toprak alanlarda erkek ço-
cukların oynadığı bir çeşit bilye
oyunu (Çr.).

sırmak Sağlamca dikmek, çi-
timek (Çr.).

sırnaşık Yapışkan, asalak, belalı
(Ka.; Su.).

sırnaşmak Adamın yakasını bı-
rakmamak (Al.). “Sırnaştıkça sırna-
şıyor adam.” Yoksul, 2013: 62

sırpat Giysilerin çok ıslanmış
olması (Os.).

sırplaşmak Dik olmak, sarplaş-
mak (Çr.).

sırsalamak Sallamak, sarsmak

(İs.).
sırsmak Sallamak, sarsmak (İs.).
sırtağra → Sırtkara (Çr.).
sırtan Yengeç (Çr.).
sırtarık 1. Şımarık, utanmaz (İs.).
 2. Yerli yersiz dişlerini göstererek gülen kimse, sırtkan (Su.; Çr.).
sırtarmak Dişlerini göstererek gülmek, sırtıtmak (Çr.). "Sarı dişlerini göstererek kurt gibi **sırtardı**." Tahir, 2008: 350
sırtıkara (1) Ağaç kütüklerinin biçilmesi sırasında en dışta kalan budaklı, bozuk kısım (Beydili-Çr.).
sırtıkara Bir mantar türü (Bademce-Ka.).
sıtara Alın yazısı, şans, baht (Büyükbolatlı-Su.).
sıtgan Candan, gönülden (Su.).
sıtkı sıyrılmak Güvenini yitirmek, güveni kalmamak (Su.; Çr.). "Sıtkım **sıyrıldı**, dönüp yüzüne bakacağım gelmiyor." Yoksul, 2013: 568
sıtmak Yara ya da benzerlerinin patlaması, ezilmesi (Çr.).
sıvak Sıva (Su.).
sıvanmak Girişmek, başlamak (Çr.). "Ayağına çabuk olmayan mahpusaneciliğe **sıvanmamalı**." Tahir, 2007: 344
sıvaşmak Bulaşmak (Çr.). "Otlara, çiçeklere, ekinlere **sıvaşmış** çiy damlacıkları inci taneleri gibi şavklanıp duruyordu." Gümüş, 1977: 76
sıvaştırmak Bulaştırmak (Çr.). "At hırsızlığı da yaratılış sebebiyle yüzüne gözüne **sıvaştırmıştı**." Tahir, 2007: 289
sıvatlamak → Sıvazlamak (Acıpınar, Çalyayla-Çr.).
sıvatlık Köylerde su kıyısına çamaşır yıkamak için yapılan çevresi örülü üstü açık yer (Gö-

let-Ka.)
sıvazlamak El içi ile bir şeyi düzler gibi yapmak, okşamak, sevmek (Çr.). "Sırtını melekler **sıvazlamış** gibi ürpererek davranırdı." Tahir, 2007: 347
sıvık Cıvık, sulu, gevşek (Su.). "Hamur **sıvık** olmuş." Tdk, 1993: 3623
sıvışmak Kaçmak (Karakaya-Su.; Çıkrık, Eskiemin, Sarimbey-Çr.). "Baş yastığının altından usulca alıp **sıvışmıştı** bahçeye." Seyda, 2006: 42
sıyga Sorgu (Çr.). "Devlet **sıygaya** çektiğini kolay bırakmaz." Yoksul, 2013: 239
sıyhırmak Sulu nesnelere son damlasına dek sıkmak (Su.).
sıyık Çuvaldız (Su.).
sıyrdamak Kuru ot, yaprak, giysi gibi nesnelere dokunma ya da sürtünmeyle ses çıkarmaksı, hışırdaması (Çr.).
sıyırğı 1. Gübre atmaya yarayan büyük kürek (Su.; Çıkrık, Seydim-Çr.). 2. Kışın dam üstündeki kırı küremekte, yazın harmandaki samanla buğdayı toplamakta kullanılan tahta araç (Kıcılı, Külah-Al.; Beydili, Çıkrık, Ovakarapınar-Çr.). "Sıyırğı, yaba, tırmık, dirgen ne bulduysa onunla girişildi işe." Gümüş, 1977: 93
sıyırkı Bitlerle yumurtalarından temizlemek için tarağın dişlerine iplik geçirerek saç tarama işi (İs.).
sıyırmak (1) Yukarı kaldırmak (sürgülü şeyler için) (İs.). "Oda havalansın, pencereyi **sıyır**." Tdk, 1993: 3625
sıyırmak (2) Samarlamak (Gökçam-Su.). "Ula sen kime küfür ediyin dedim, Ali'ye iki **sıyırdım**." Sağmen, 2009: 71
sıymak Bozmak (Çr.). "Orucu **sıydı**."

Tdk, 1993: 4693
sıypınmak 1. Kayar gibi inmek ya da çıkmak (Obruk-Do.). 2. K1ç üstü kaymak (Os.).
sıypmak Kaymak (İs.). "Sabun elimden **sıyptı**." Tdk, 1993: 3626
sızağan Suyu sızdıran toprak testi (Çr.).
sızgıç Kavrulmuş parça et, kıyma (İs.).
sızılmak Sızlamak (Çalyayla, Karahisar, Serban-Çr.). "Koyun kuzulayınca / Yaram **sızılayınca**"
 Gürsel, 1997: 269
sızıldı Yakınma, şikâyet (Çr.). "Kötüsü gelince **sızıldı**ya meydan vermemek için anlamazdan, bilmezden gelerek işini yürüttü."
 Tahir, 2008: 13
sızıkç Kemikli et ya da kıymadan kış için yapılan kavurma (Çr.).
si Çocukların gazoz kapakları ile oynadıkları oyunda, çizilen düz çizgi üzerindeki gazoz kapaklarını çizgiden çıkarmak için kullandıkları ayakkabı tabanı (Çr.).
sibik Uç, köşe (Ka.).
sibotsuz Biçimsiz, gereksiz (Çr.). "O ne **sibotsuz** laf öyle?"
 Özçatalbaş, 2003: 68
sifdime Küçük parçalara ayırma (Su.).
sifir Yağ lekesi (Su.).
siftah İlk kez olarak (Çr.). "Hepsi yollu yoluncadır, **siftah** yaptığımız bir iş değil!" Tahir, 2004: 67
siftimek Sona kalanı toplamak (Ka.).
siftinmek Omuzlar oynatılarak giysi yardımıyla kaşınmak (Çr.). "Sırtında bit mi var, ne siftinip duruyorsun?" Yoksul, 2013: 570
siğer kemiği Omurga (Çr.).
siğilemek (1) Canı yanan köpek gibi hayvanların inler gibi ses

çıkarması (Çr.).
siğilemek (2) Madeni kapların dokununca ses çıkarmaksı (Çr.).
siğiltilemek Oyalanmak (Çıkrık-Çr.). "Gel orada **siğiltileme** şu işi gör." Tdk, 1993: 3631
siğinti Sızıntı (Su.).
siğirseği → Siğirsek (Çr.).
siğirsek Sert, sinirli et (Çr.).
siğırtmek Koşmak (Su.).
siğlenpitik Saklambaç oyunu (Mislerovacıği-Çr.).
siğmek Hayvanların işemesi, siddiklemesi (Dutçakallı-Çr.). "Vadesi gelen it cami duvarına **siğermiş**."
 Türkoğlu, 2007: 166
siğnenbitti → Sinembitti (Çr.).
siğnenmek Gizlenmek, saklanmak (Os.; Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). "Öldürme planını da gizlice karanlıkta **siğnenerek** dinlemişti."
 Destanoğlu, 2006: 57
siham Bir parça (Al.).
sikke Hayvanları bağlamak için yere çakılan demir ya da ağaç kazık (Al.). "Aradığın Arap atı Mecitözü'nün Çorak köyünde, Çerkez Mehdi Bey'in tavlasına **sikkelenmiş** tir." Tahir, 2008: 171
siklet Aşırı kalabalık (Os.).
sildir sildir Etekleri yerleri süpürerek (Os.).
sile Ağzına değin dolu, tam (Gölet-Ka.; Su.). "Mercimek kile kile Ölçerim **sile** sile" Ertekin, 2006: 90
silecek Lastik silgi (Çr.).
silgi Kadınların kullandığı yazmadan büyük başörtüsü (Kalecikkaya-Al.; İs.; Os.). "Hüsnîye'ynen Cevriye'ye **silgi** gerek."
 Özkan, 2004: 61
silik (1) Ağaçsız, çıplak yer (Kızılhamza-Or.).
silik (2) Kar dolarak dümdüz görünen çukurlar (Çr.).

silikleme Karın çukurları dol-
durarak düzlemesi (Çr.).

silim Uyuşuk (Os.).

silkinmek Sallanmak, titremek
(Su.).

silkmek Daldan meyve toplamak
(Su.; Çalıcı, Çalyayla, İsmailköy-Çr.).
"Sıra, bahçedeki asırlık ceviz ağacının
silkmesine geldi." Güven, 2013: 95

sille Sepicilerin deri ıslattıkları su
dolmuş çukur (Çr.).

silme Ölçeğin ağzına dek dolu
durumda olması (Evcı-Bo.). "Sil-
me bir hakla buğday istiyorum."
Yoksul, 2013: 571

simidik → Similik 1 (İs.)

similik 1. Uyuşuk, çekingen, ağır
davranışlı kimse (İs.). 2. Sinsi
(İs.). 3. Aciz, zayıf, şapşal (Çr.).
"Kim la bu similik emmi?"

Özçatalbaş, 2002: 136

simil simil 1. Sessizce gülümse-
yerek (Çıkrık-Çr.). 2. Sinsi sinsi
(Çr.). "Ne o **simil simil** geliyorsun yi-
ne diyeceğin bir şey var."

Tdk, 1993: 3636

simirç Karış (Çr.).

simpostan Birden (Çr.).

simsim (1) Ağız kokusu için kul-
lanılan bir çeşit baharatlı hap
(Çr.). "Kağıt içinde **simsim** / Doğru
söyle kiminsin?" Ertekin, 2006: 68

simsim (2) → Sinsin (Ka.). "Sim-
sim oyunu sırasında davul zurna sü-
rekli çalar." Dbk, s. 75

simsort simsort gitmek İsteksiz
isteksiz yürümek (Os.).

sin Ölü gömülen yer, kabir (Gök-
çam-Su.; Eskiemin, Karahisar-Çr.).
"Nazar deveyi çölmeğe, insanı sine
sokar." Kerman, 1997: 48

sinap Acıktan biraz büyük bir
çeşit ekşi elma (Çalyayla-Çr.).

sincan Sivri yapraklı, çalı türü
bir bitki (Çalyayla-Çr.).

sinci (1) 1. Sin kazıcısı (Çr.).

2. Küçük sin (Çr.).

sinci (2) Şimdi (Çr.).

sinçi (1) 1. Asık yüzü, somurt-
kan (Su.). 2. Yüz, surat (Çr.).

sinçi (2) Giyim kuşam (Su.).

sindi Makas (Gökçam-Su.).

sindik Cıva (Ka.; Su.).

sineklenmek Kuşkulananmak (Çr.).

sinembitti Saklambaç (Salman-
Su.). "Gece **sinembitti** oynarken gızı
öptüm ula." Kerman, 1997: 24

sinenbeç → Sinembitti (Çr.).

sinenbitti → Sinembitti (Çal-
yayla-Çr.).

sinenmek Gizlenmek, saklanmak
(Çalyayla-Çr.).

singirdemek Sıkıntı çekmek
(Çr.). "Sinekli göt **singirder**."

Çorumlu, 2009: 1072

sini (1) Üzerinde yemek yenen
büyük tepsi (Alacahüyük, Kıcılı-
Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Büyük-
gülücek, Dutçakallı-Çr.). "Ay doğar
sini gibi / İkinci günü gibi"

Gösterir, 2011: 144

sini (2) Düğünde, erkek evinden
kız evine törenle götürülen ge-
lin giysisi (Kamışlı-Su.).

sini bitli Elinden iş çıkmaz (Çr.).

"Ula şu bizim Osman Ağa da emme
sini bitli yahu." Tuluk, 1991.

sini çıkartma Düğünde, gelinin
giysilerinin törenle kız evine
götürülmesi (Su.).

sinil Siğil (Çr.).

sinilemek Madeni kapların doku-
nunca ses çıkarması (Çr.). "Ne bir
ses, ne bir soluk... **Siniler** sinek yok-
tur." Saryüce, 2004: 9

sinine tüküreyim Kızılan birine
söylenen sövgü sözü (Çr.).

sinirmek Yemeği sindirmek (Su.).
"Çok yedim, bir küllüğe çıkayım da
sinireyim demiş." Uçakcı, 2006b: 187

sinirse 1. Güç kırılan, kırılmaz, sert (odun gibi nesnelere için) (Çr.). 2. Sert, sınırlı et (Çr.).

sinitmek Bir engelin ardına gizlenmek, siper edinmek (Su.).

sinlek Yeri mezar anlamında beddua edilirken kullanılan söz (Külâh-Al.).

sinmek (1) Gizlenmek, saklanmak (Kamışlı-Su.; Evcirtakışla, Serban-Çr.). “Deveye binip yar altına **sinme**.” Çorumlu, 2009: 1529

sinmek (2) 1. Uygun düşmek, yakışmak (İs.; Çr.). “Bu elbise bana iyi **sindi** gibi.” Tdk, 1993: 3643
2. Sığınmak (Gölköy-İs.). “**Sinicek** gızları va, üş dene.” Abaz, 2004: 164
3. Alışmak (Çr.).

sinmelik Saklanılacak yer (Su.).

sinnek Ölümü yaklaşmış kimse (Çr.).

sinne sırığı İşe yaramaz adam (Eskiköy-Çr.).

sinsile Soy, sülale (Su.; Serban-Çr.). “**Sinsilene** dedirme, ıraatça dur.” Kerman, 1997: 24

sinsin Geceleri ateş çevresinde, davul zurna eşliğinde oynanan bir çeşit oyun (Eskiyapar, Külâh-Al.; İs.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Gaz lambası ışığında **sinsin** oynanmaz.” Yoksul, 2013: 317

sirke Bit yavrusu, bit yumurtası (Os.; Su.; Çr.). “Gölbez böyür it olur, **sirke** böyür bit olur.”

Kerman, 1997: 47

sirken Yapraklarından yemek ya da yanık yapılan bir bitki; ya ban ıspanağı (Kıvcılı-Al.; Tolamehmet-Çr.).

siter etmek Korumak (Dutçakallı-Çr.).

sitil 1. Kulplu su kabı, bakraç, küçük kova (Külâh-Al.; İs.; Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Fındıklı-Or.; Os.;

Seydim-Çr.). 2. Süzgeç, kevgir (Çıkrık-Çr.). “Sitil **sitil** yoğurdum Beş balaban doğurdum”

Aytekin, 2003: 151

sival Soru (Su.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla-Çr.). “Allahım garantlik gabirlerde gorkutma, **sival** yerlerinde yanılma Yarabbi.” Oğuz, 2007a: 43
sivilci Sivilce (Çr.).

sivişmek 1. Gizlice kaçmak, sıvışmak (Gökçam-Su.). 2. Saklanmak (Çr.). “Sofra gördün giriş, dövüş gördün **siviş**.” Yoksul, 2013: 574

sivriç 1. Sebze fideleri dikmek için kullanılan ucu sivri ağaç (Çalyayla-Çr.). 2. Ağaçtan yapılan çivi (Dutçakallı-Çr.).

sivrik Topraktan yeni çıkmış, yeşermiş ekin (Bo.; Gölet-Ka.).

sivsiklenmek İsteyerek vakit yitirmek (Os.).

sivtinmek → Siftinmek (Çr.).

siy Üç eteğin etek uçları ya da arka parçası (Oğlaközü-Su.).

siyaset Eziyet, işkence (Külâh-Al.). “Çok **siyaset** çektii.”

siyecek etmek Topluca bir kişiyle eğlenmek (Çıkrık-Çr.). “Yeter artık beni **siyecek ettiniz**.”

Tdk, 1993: 3650

siyeç (1) Toprak damların yapı sırasında, kalasların üzerine dizilen yapraklarından temizlenmiş çalı (Külâh-Al.; Evcibo.). “Te penin eteğinde eski kom öyle duruyor. **Siyeçleri** dökülmüş.”

Sarıyüce, 2006 : 32

siyeç (2) Fese takılan altınlara verilen ad (Çr.).

siyeç (3) Tarla ya da bağ çevresine çekilen çalı benzeri çit (PerçemAl.; Çukurlu-Su.). “**Siyecim** yıkıldı dağım kalmadı / Gölge saraylı bağım kalmadı” (Aşık Hüseyin)

Ercan, 1991: 112

siyeç (4) Avcıların gizlenmek için yaptığı kamuflaj (Gökköy-Çr.).

siyek Koyun, keçi gibi hayvanların kızgınlık dönemlerinde dişilik ya da erkeklik organlarından akan sıvı (Su.).

siyem siyem Rüzgârsız yağın yağmur (Al.).

siyer Pirzola (İs.).

siyer kemiği Omurga (Çr.).

siyerlemek Çeç denilen ekin yığınına elle düzeltmek (Tatar-Çr.). "Ekini **siyerledim** / Canların ciğerlerim" Çağıl, 2013: 24

siyez Kaplıcaya benzeyen, hayvan yemi olarak kullanılan bir çeşit tahıl (İs.). "Ye kirezi, al **siyezi**." Çorumlu, 2009: 736

siyim İnce, hafif yağın yağmur (İs.).

siyim siyim Yavaş yavaş, ince ince yağmur yağmak, gözyaşı akmak (Ba.; İs.; Gökçam-Su.; Çıkrık, Sarimbey, Teslim-Çr.). "Pencere den ufak ufak taş gelir / Ela gözden **siyim siyim** yağ gelir" Akbaş, 1983: 76

siylim Beceriksiz, sünepe (İs.).

siymek (1) Hayvanların işemesi, sidiklemesi (Külah-Al.; Obruk-Do.; İs.; Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). 2. Sızma, üstüne sidik kaçıрма (Os.). "İt kudurunca cami duvarına **siyer**." Çorumlu, 2009: 1073

siymek (2) Sözünden dönmek (Serban-Çr.). "Dostluk ikrarında duranlar gelsin / Aman ikrarını **siyen** gelmesin" Koçak, 1980: 168

siyrek Seyrek (Kalecikkaya-Al.).

sobalı Don yapımında kullanılan, direkleri dört parmak eninde bir çeşit kumaş (Çr.).

sofra aşu Bulgur çorbası (Su.).

sofra atmak Sofra kurmak (Bademce-Ka.).

soğan erkeği Korkak erkek (Çr.).

soğla (1) 1. Bataklıklarda, göllerde suyun çekilmesiyle alttan çıkan nemli, bitek toprak (Hacıhamza-Ka.; Su.). 2. Hiç sürülüp ekilmemiş toprak (Os.).

soğla (2) İçi boş, kof, kabuklu yemiş ya da tahıl (Çr.).

soğla (3) Uzun süre beklemiş (Os.).

soğlak İçi boş, kof, kabuklu yemiş ya da tahıl (Çalyayla-Çr.).

soğna Sonra (Çr.). "Deli Haşim: Soğna **soğna**?" Özçatalbaş, 2003: 107

soğolcan Solucan (Gökköy-Çr.).

soğukkuyu Bir çeşit lastik ayakkabı (Miyanesultan-Al.; Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Geç de oldu bağ çubuğu yanmaz da / **Soğuk kuyuları** sürüyor Fatma" (Salim Örgel) Ercan, 1991: 436

soğukluk (1) Semizotu (Al.; İs.; Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Kızılınar, Mustafaçelebi-Çr.). "**Soğukluk** tan ister salata, cacık, ister yemek yap; gör tadı nasılmış." Yoksul, 2013: 575

soğukluk (2) Serin yer, mahzen (Al.).

soğulcan Solucan (Al.).

soğulmak Sütü kesilmek, suyu çekilmek, buruşup pörsümek, sönmek (Çıkrık-Çr.). "Bu elmaların hepsi **soğulmuş**." Yoksul, 2013: 164

sohmak Sokmak (Çayhatap-Çr.). "Elimi **sohtum** astara / Elimi kesti destere" Caferoğlu, 1994: 141

sohra Sofra (Çr.).

sohu → Soku (1) (Gökçam-Su.; Çr.). "Name yazdım **sohuya**, gelen giden ohuya." Kerman, 1997: 24

sohum Lokma (İs.; Çr.). "Gızım yü-râm eziliyo, bi **sohum** çorba yap da içek." Tuluk, 1991.

sohurdamak Sokranmak, söylenmek (Çr.). "Ne istiyon? deyi **sohurdamış** Hoca."

Çorumevi, 2000: 18

sokancak İğne (Çr.).

sokansak İğne (Çr.).

sokcül Çocuk oyunlarında sonuncu (Çr.). “Sen okcül ol, sen de **sokcül**.” Kerman, 1997: 24

sokortu Anlaşılmayan söz (Me.).

sokranmak Gönülsüz iş yaparken kendi kendine söylenmek, homurdanmak (Külah-Al.; Su.; Çalyayla-Çr.). “Vatandaş bir sokrandı, iki **sokrandı**...” Destanoğlu, 2006: 78

soku (1) Tahıl dövmeye yarayan büyük taş dibek (Beylice, Yarım-söğüt-Su.; Acıpınar, Beydili, Eski-kin, Palabıyık-Çr.). “**Sokuya** vurunca tokmağı, orada tanırısın ahmağı”

Yoksul, 2013: 576

soku (2) → Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

sokuk boyun Kısa boyunlu kimse (Çr.).

sokum Lokma (Kıcılı, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “Yediğimiz iki **sokum** ekmeğimizi elimizden alıyorlar.”

Sarıyüce, 2004: 187

sokum soyma Düğünde erkek evinin kız evine kesip gönderdiği et (Kalecikkaya-Al.).

sokuntu Pazarlık yapanlardan başka birinin artırdığı para (Çr.). “Ahmet gelüp de beş lira **sokuntuyu** sokmasaydı altı yüz otuz liraya aldı idim.” Tdk, 1993: 4701

sokurdama Homurdanmak, söylenmek (Çr.).

sokurdanmak Kendi kendine kızgınca konuşmak, eleştirmek (Çr.). “Dev anası gibi **sokurdamp** durma.” Kerman, 1997: 24

solak Sözden anlamayan, ters (Su.).

solak aşık Hayvanın sol bacağından çıkan aşık (Çr.).

solaklamak Elin tersiyle birine tokat atmak (Çr.).

solgan Güçsüz, gücü tükenmiş (Dutçakallı-Çr.).

solgu Dibekte, havanda dövme işini yapan tokmak (Harunköy-İs.). “Koyde **solgular** yaparduk.”

Abaz, 2004: 151

solhu Bulgur dövmeye yarayan ağaç tokmak (Harunköy-İs.). “**Solhu** yapıken birisi esgerden gelmiş.”

Abaz, 2004: 151

soluğan Sık soluyan at (İs.). “Değme Arap atlarını **soluğan** eden Yürük atları vardır.” Tahir, 2007: 323

soluğu düğümlemek Soluk almaz duruma gelmek (Çr.). “Çorum’un birinciye gelen mültezimi Çakır Kâhyaların Osman Efendi’nin, hırpadak **soluğu düğümlendi**.”

Tahir, 2008: 11

soluklanmak Dinlenmek (Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Duvar dibine çömelip cigarayı yakmalı, az biraz **soluklanmalı**.” Tahir, 2007: 325

solumak Dinlenmek (İs.).

som (1) Samanla karışık ekin yığını (Ka.; Çıkrık-Çr.). “Hamurum yoğrulmadı / **Som**ların savrulmadı”

Gösterir, 2011: 118

som (2) Tam dolu, katışıksız (Çr.). “Üç gömlek almış ki, **som** ipek.”

Tahir, 2004: 379

somak (1) Taneleri alınmış mısır koçanı (Üçköy, Çıkrık-Çr.). “Mısır **somağı** gibi burnu var.”

Çorumlu, 2009 : 80

somak (2) Üzüm salkımından önce oluşan filiz (İs.).

somat Düğün, bayram gibi önemli günlerde yapılan özel yemek (Su.).

somun Fırın ekmeği (Su.; Ovakarpınar-Çr.). “Yavan yedim **somunu** / Bu dünyanın gamını”

Aytekin, 2003: 180

somurmak Bir yiyeceği kırıntı bile bırakmadan yemek, emmek, kemirmek (Obruk-Do.).

sona Sonra (Su.; Serban-Çr.). "Az geçmeden bi dâ vurulmuş, **sôna** bi dâa, emme giracâmış gibi."

Çorumevi, 2000: 18

sonadan görme Sonradan varlıklı olup, üstünlük taslayan (Çr.).

sonah Araba tekeri yağlamada kullanılan, boynuzdan yapılmış yağdanlık (Eskiyapar-Al.).

son beşik Ailede son çocuk (Su.).

soncul Sonuncu çocuk, oyuna sonuncu katılan çocuk (Çr.). "İptida kim ökcülüm, ortancılım, **sonculum** derse oyunda ona göre sıra alır." Çorumlu, 2009: 590

son güz Kışın başlangıç günleri, Kasım ayı (Akçalı, Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Kimisi **son güze** kimi bahara / Yarı yolda dökülecek Fadime'm" Çimen, 2005b: 109

son horuz Sabaha karşı saat 4-5 arası (Su.).

son kesti 1. Hayvanın son yavrusu (Su.). 2. Tavuğun son yumurtası (Su.).

soöd Söğüt (Su.).

sôra Sonra (İs.). "Duza isladukdan **sôra** ölçüyoñ." Abaz, 2004: 135

sôret 1. Fotoğraf (Çr.). "Tapu için üç, nüfus kâadı için iki **sôret**."

Kerman, 1997: 25

2. Yüz, suret (Çr.).

sormak Emmek (Os.).

sormuk Bebeklere, tülbent içine tatlı konularak yapılan emzik (İs.; Su.; Çıkırık-Çr.).

sorucu Ölenleri sorguya çektiğine inanılan melek (Yazır-Bo.; Su.). "İletip de bir zindana koyunca **Sorucular** gelip sual sorunca"

Çevik, 2007: 80

sorutgan Asık yüzlü (Su.).

sorutmak Ayakta durmak, dikilmek (Kulah-Al.; Aşdağul-Or.; Çal-yayla-Çr.). "Bıldır bana neler ettin unutma / Annacımda bilmez gibi **sorutma**" Gösterir, 2008/84: 11

sovalak Kof, içi boşalmış, çürük (Çıkırık-Çr.).

sovan Soğan (Çr.). "Acı **sovanı** yiyen değil, doğrayan bilir."

Gürsel, 1997 : 247

sovuk Soğuk (Çr.). "Isıcağı da birdir bunun, **sovuğu** da." Seyda, 2006: 254

sovulmak (1) Su toplamış yaranın ya da şişkin bir nesnenin içinin boşalması, sönmesi (Çr.).

sovulmak (2) Yumurthanın bozulması (İs.).

soya 1. Dik, yüksek (Çıkırık-Çr.).

2. Eğik, yamuk (Su.). "Bu kazma çok **soya**." Tdk, 1993: 3668

soygun Kavurmalık et (İs.).

soyğun Ölünün üzerinden çıkarılan giysiler (Gölet-Ka.).

soyha (1) Erkeğin üreme organı (Çr.). "**Soyhasında** babalar çıkasıcıl!" Yoksul, 2013: 577

soyha (2) Kızma ünlemi (Al.; Aşdağul-Çr.). "Yırttılar iki bacağımlı **soyhalar!**" Sağmen, 2009:79

soyha (3) → Soyğun (İs.; Su.; Gök-köy-Çr.).

soyka (1) → Soyha (1) (Çr.).

soyka (2) Olumsuz bir durumu, nesneyi, kavramı anlatmak için söylenen söz (Os.; Yarımsöğüt-Su.). "**Soyka** bir türlü dırık tutmuyor." Yoksul, 2013: 577

soyka (3) → Soyğun (Al.; Os.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "**Soykanı** başına çalsınlar." Yoksul, 2013: 577

soylamak Soyunu araştırmak (Çr.).

soymuk Çam ağacının dış kabuğu altındaki yenilebilen bölüm (İs.; Bademce-Ka.; Os.). "Koca çamın tomruğu / Pek hoş olur **soymuğu**"

Gösterir, 2011: 314
soypunmak Birden kendini ka-
çırmak, sakınmak (Çıkrık-Çr.).
"Sopa vururken **soypundu** da sopa
başkasına değdi." Tdk, 1993: 3670
soyuh → Soyuk (Çr.).
soyuk Soyulmuş, yüzülmüş (Çr.).
soyutmak Soymak (Akçalı-Su.; Ev-
ciortakışla-Çr.). "Esti deli poyraz dalı-
ma yine / **Soyuttular** yaprağımдан,
dalımdan" Arız, 2005a: 185
sozumak Ayakta dikilmek (Ka-
lecikkaya-Al.).
söbe (1) Yumurta biçimi, oval
(İs.). "Söbe yüzlü, **söbe** tabak."
Tdk, 1993: 3671
söbe (2) Çocuk oyunlarında
"gördüm, yakaladım" anlamın
da söylenen söz (Su.).
söbek (1) Bulgurun iri çekilme-
si için baltacığın altına konula-
rak yükselmesini sağlayan to-
paklanmış ıslak bez (Su.).
söbek (2) El değirmenlerinde alt
taşın ortasındaki ağaç çivi (Çr.).
söbelek (1) → Söbe (1) (Hacıham-
za- Ka.).
söbelek (2) Yenebilen bir mantar
cinsi (Ka.). "Söbelek, elicek, koç
mantarını / Toplamaya doyum olmaz
Kargı'nın" Dbk, 2003: 138
söbelem → Söbelen (Çr.). "Bir sek-
lem buğday, bir **söbelem** mantarınan
değişilmez." Yoksul, 2013: 149
söbelemek Saklambaç oyununda
kaleye ebeden önce gelmek, so-
belemek (Çr.).
söbelen Kırırlarda, dağlarda biten
iri, yumurta biçiminde bir çeşit
mantar (Çr.).
söbeltmek Yumurta biçimi ver-
mek, ovallaştırmak (Çr.). "Dün-
yayı **söbeltip** de karına mı sokacak."
Çorumlu, 2009: 1528
söbesarı Sarı, uzun erik (Beydili,

İsmailköy-Çr.).
söbü → Söbe (1) (Ka.; Su.). "Ge-
rektiği zaman tatlılaşan **söbü** yüzü az-
gındı." Sarıyüce, 2004: 114
söbücek → Söbek (2) (Çr.).
söğek söğek Arkası arkasına
(Çr.).
söğül Ayakta durma, dikilme
(Çr.).
söğülmek Ayakta durmak, di-
kilmek (Çr.).
söğünmek Sönmek (Gökköy, Ser-
ban-Çr.). "Neden bu günlerde aşkım
söğündü / Muhammet Mustafa gel ic-
ra eyle" Koçak, 1980: 20
söğürtmek Koşmak, seğırtmek
(Os.).
söğüt yaprağı Bir çeşit tığ oyası
(Çr.).
söhbət gezmek Yemekli toplantı
yapmak (İs.).
sökel 1. Ateşli bir hastalık, hum-
ma (Karakeçili-Çr.). 2. Sakat (İs.).
3. Bedende yara ya da çıban
oluşturan, geçici, ateşli hasta-
lıkların tümü (Çr.). "Çok şükür
hasta **sökelimiz** de yok."
Aksu, 2013: 23
söker → Sökel 3 (Çr.).
sökerce → Sökel 3 (Çr.).
sökü Alçak ayaklı, arkalıksız is-
kemle (Su.).
sökün etmek Birdenbire görünüp
arkası kesilmeden gelmek (Eski-
yapar-Al.; Çıkrık, Serban-Çr.). "**Sö-
kün etti** dağdan yürüdü zorba / Hey-
betinden buna sual sorulmaz"
Koçak, 1980: 263
söküntü → Sökel 3 (Çr.).
söllüm söklüm Uyuşuk, sünepe
(Çr.). "Ferik Nenem birez **söllüm sok-
lümdü** / Zekiye'nin evi dıklım dık-
lımdı" Kurtoğlu, 1998: 13
sölpük 1. Kötü giyimli, kılıksız,
düzensiz (İs.; Os.; Su.; Çıkrık-Çr.).
"Köylü ona **Sölpük** adını taktı."

- Sarıyüce, 2004: 35
2. Uyuşuk, dalgın, çekingen kimse (İs.; Dutçakallı-Çr.). 3. Gevşek, pörsük, sarkık (Su.). “Akçalar **sölpük** olur / Can yakar kara kızlar” Ertekin, 2006: 116
- sölpüme** Pörsüme, sarkmak (Çalyayla-Çr.).
- sömelek (1)** Bebek kundağı (Eskialibey-İs.; Kamışlı-Su.).
- sömelek (2)** → Söbe (1) (Çr.).
- sömürmek** → Somurmak (İs.).
- söngüt** Su kaplarında biriken kireç (Çıkrık-Çr.). “İnsanın içini **söngüt** yapıyor bu bizim su.” Gümüş, 1977: 125
- söp salkı konuşmak** Düşünmeden konuşmak (Os.).
- sörpüme** Pörsüme (Çr.).
- sötçü** Laf getirip götüren (Ka.).
- söve** 1. Kapı ya da pencerenin yerleştiği kasa (Külâh-Al.; Su.). 2. Yükü tutmak için arabanın ya da kanının dört yanına diki-len direk (Çr.). “**Söveler** sağlam olsun ki, yük taşıyabilsin.” Yoksul, 2013: 578
- sövmük** Küfür (Bademce-Ka.).
- söye** → Söve (Sarimbey-Çr.).
- söyek söyek** Küme küme, bölük bölük (İs.).
- söyen** Bağ, bahçe çitlerinde kullanılan uzun kazıklar (Ka.).
- söyke (1)** 1. Eğri yer, bayır, yamaç (Çavuşçu-Su.). 2. Oturmaya uygun köşe (Su.).
- söyke (2)** İşin gelişi (Os.).
- söykenmek** Uzanmak, yatmak, yaslanmak (Sarıcalar-Su.).
- söykünmek** Büzülmek (Su.).
- söylenti** Laf, söz, dedikodu (Çıkrık-Çr.).
- söyletmelik** Evlileme töreninde kayınbabanın güveye verdiği armağan (Ka.). “**Damat söyletmeliğini** aldıktan sonra sofraya oturur.” Dbk, 2003: 74
- söyündürmek** Söndürmek (İs.; Göcenovacığ, SerbanÇr.). “Püf diye kör kandili de **söyündürüp** yattılar.” Çorumlu, 2009: 1655
- söyünmek** Sönmek (Akçalı, Çukurlu-Su.; Sarimbey-Çr.). “Yüreğim yana yana / Bir gün olur **söyünür**” Ertekin, 2006: 32
- sözgelimi** Sözüm ona, söz gelişi (İs.; Su.).
- söz kesme** Evliliğe karar verme (Su.). “**Söz kestik**, ama bakalım düğünü görebilecek miyiz.” Yoksul, 2013: 579
- sözüm meclisten dışarı** Söyleyeceklerimin burada bulunanlarla ilgisi yoktur anlamında bir deyim (Çr.).
- sözün söykesi** Sözün gereği (Os.). “**Sözün söykesi** gibi söylenen bu sözleri Rasih Dayı öyle usturuplu söylerdi ki...” Saraçer, 2000: 339
- sözünü balla kesmek** Konuşan kimsenin sözünü keserken izin istemek (Çr.).
- su** Huy, yaradılış (Su.). “Huyuna, **suyuna** git.” Uçakçı, 2006: 373
- sualtı** Sulak yer, yakınından dere ya da ark geçen tarla (Çr.). “Üç beş tarladan, **su altındaki** arpalık neyse ne ama geri kalanları çoktan ayırık kitledi.” Tahir, 2006: 9
- subasığı** → Sualtı (Çr.).
- subay sirması** Bir çeşit tığ oyası (Çr.).
- subut** Verdiği sözü yerine getirmek (İs.).
- sucu** Şarap, rakı gibi alkollü içkiler (Çr.).
- sucuk (1)** Kışın saçaklardan sarkan buz (Ovasaray-Çr.). “Çatıların kenarlarından sarkan buzlara **sucuk** derdik.” Tuluk, 1991.

sucuk (2) Pekmez, nişasta, ceviz içi ile yapılan tatlı bir yiyecek; köme (Su.).

sucukluk Kurdele üstüne tek ya da çift sıra altın dizilmiş uzunca kolye (Su.).

sucukmak (1) Suçluluk duymak, utanmak (Çr.).

sucukmak (2) Susamak (Çr.).

su çarkı Tahtadan yapılan çarkın ucuna takılan çivilerin çark döndükçe yana konulan tokmamlara çarpmasıyla ses çıkardığı oyuncak (Çr.).

sudak Salya (Çr.).

sudorlu Ağırbaşlı, onurlu (Çr.).

su dökmesi gelmek Çişi gelmek (Dutçakallı-Çr.).

su dökmek İşemek (Çalyayla-Çr.).

“Su dökerken besmele çekmeyi unutm.” Güven, 2013: 226

su dökmeye gitmek Tuvalete gitmek (Çalyayla-Çr.). “Her seferinde avluya çıktı, ayak yoluna küçük su dökmeye gitti.” Tahir, 2006: 129

sufa Sofa (Al.).

sufat Yüz, çehre (Serban-Çr.). “Metheyleyim o mübarek **sufatın** / Ehline ayandır, naehle batın”

Koçak, 1980: 28

sufra Sofra (İs.; Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). “Sana **sufra** donattım / Atla da gel atına” Gösterir, 2011: 85

suğlu 2,5 metre uzunluğunda suğlu denen çam ağacına geçirilip germeç yapılarak pişirilen koyun ya da kuzu kebabı (Çampınar-Os.).

suğmak Darılmak, küsmek, so murtmak (Çr.). “Hafiz’in başı yerden kalkmıyor, **suğuyor**du öyle.”

Gümüş, 1977: 147

suğumsuz Aç gözlü, doyumsuz (Eskiköy-Çr.).

suğutmak Sessizlik içinde sinirli

tavır almak (Os.)

suiti 1. Porsuk (İs.). 2. Susamuru (Os.).

sukan Otlak (Çr.). “Sığır şimdi **sukandadır**.” Koşay-İşıtman, 1932: 350

sulaan Sulak yer (Çr.).

sulağan Sulak yer (Çr.).

sulağı 1. Sürahi (Çr.). 2. Bahçe sulamaya özgü alet (Çr.).

sulak Süzgeçli tenek (Çr.).

suleyli Düzensiz, dağınık (Çr.).

sultan küpesi Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

suluk (1) Hamam takımı, hamam havlusu (Çr.). “Yunakta yıkanınca **suluğunan** iyice bir silin, kurulan.”

Yoksul, 2013: 663

suluk (2) Oda içinde küçük banyo, gusulhane (Oğlaközü-Su.).

sulu kızartma İçine kıyma, soğan, maydanoz konan yufka ekmeğinin dört köşe katlanıp kızartılmasıyla hazırlanan yiyecek (Çr.).

sulukluk Havlu gibi kurulanılan bez (Çr.).

suluman Hafif sulu (Su.).

sulusepkin Yağmurla yağın kar (Al.).

suluzırtlak İyi pişmemiş, sulu yemek (Çr.).

suluzırtlan → Suluzırtlak (Çr.).

suma Yüz, surat (Çıkrık-Çr.). “Hasan’ın **suması** aynı bizim arkadaşına benziyor.” Tdk, 1993: 3693

sume Ezber (Sarimbey-Çr.).

sumsa Yumruk (Al.). “Bir **sumsada** carkıdak uçu.” Yoksul, 2013: 149

sumsah Yumruk (Aşağıfındıklı-Su.).

sumsak Yumrukla dürtme, vurma (Su.; Gökköy-Çr.). “Çak ağzına **sumsağı**, elinden ekmeğini al.”

Sarıyüce, 2004: 345

sumsuk Yumruk (İs.; Yarımöğüt-

Su.). "Öksüzün başından **sumsuk** ek-sik olmaz." Koşay-İşitman, 1932: 350
sumsuklamak Yumruklamak, yumrukla vurmak (İs.).
sumuk Kemik (Çr.).
sunak Sulu yiyecekleri yemek için yufka ekmekten koparılarak kaşık biçimi verilen lokma (Su.; Beydili, Büyükgülücek, Çalyayla, Ovakarapınar, Turgut-Çr.). "Alışkın olmadığından **sunakla** â paklayı bitüllü yiyemedi." Kerman, 1997: 25
suncukmak Yutkunmak (Su.).
sundu Makas (Ka.).
sundurma Üstü kapalı balkon, evlerin önündeki taşlık (Kalecik-kaya-Çr.). "Evlerinin **sundurmaları**nda Türkçe tangolar söylediler." Seyda, 2006: 88
sunturaç Nalbantların hayvan tırnağını yontmakta kullandıkları araç (Çr.).
sunturlu 1. Karışık, zor (Os.). "Baba baskısının en **sunturlusu** altında iken bu ataklığın kendisine nereden, nasıl geldiğini araştırıyor, bulamıyordu." Seyda, 2006: 225
2. En iyi, meşhur (Çr.). "Çerçilerin en **sunturlusu** Abidin Ağa'ydı." Özçatalbaş, 2002: 13
supa Sıpa, eşek yavrusu (Çr.). "Goma Kerim **supanı**, supan beni süper." Caferoğlu, 1994b: 117
suratı kasap süngeriyle silinmek Utanması arlanması olmak, yüzüzlük (Çr.). "İşte buna **suratı kasap süngeriyle silinme** derler ki utanmanın arlanmanın şuncacığı kalmamış demektir." Tahir, 2007: 388
surgubat Karın bölgesinde oluşan yeğın ağrı (Su.).
sursucuk Çok ıslanma için (Çr.).
susa Ana yol, şose, asfalt yol (Ka.; Su.; Çıkrık-Çr.). "Göçmenler Mecitözü **susasının** kasabaya gireceğı yerdeki meydana çadırlarını kurup

konmuşlardı." Tahir, 2004: 36
susak (1) Sukabağından oyulmuş maşrapa (Doğla-Me.).
susak (2) → Sunak (İs.; Beydili-Çr.).
susak (3) Susamış (Su.).
susalamak Tarla sulamak (Al.).
susaştım Susadım (Al.).
su sıyırtmak Bağ bahçe sulamak için suyu hattan yerine kadar getirmek (İs.).
su sulamak Tarla, bahçe sulamak (Bademce-Ka.).
susun Ekmek (Çr.).
susün Ense, boyun arkası (Çr.).
sutaşı Bir çeşit iğne oyası (Çr.).
suva Sıva (Çr.).
suvağcı İki ucuna helke takılarak omuzda su taşımak için kullanılan ağaç alet (Gökköy-Çr.).
suval Soru, sual (Mislerovacığı-Çr.). "Aşık Halil araştırdım / **Suval** ettim soruşturdum" (H. Alçın) Oğuz, 2007b: 60
suvan Soğan (Al.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Eskiemin Gökköy-Çr.). "Bi dutam da yeşil **suval** al, yufga ekmanen yeyin bi eyi." Özçatalbaş, 2002: 27
suvarmak Sulamak, su içirmek (Ba.; .; Su.). "Susadıkça yâr beni / Gerdanından **suvardı**" Gösterir, 2011: 122
Suvas Sivas (Çr.). "Şurası yaz köşesi, şurası gış köşesi, endi getti **Suvas** paşası." Caferoğlu, 1994b: 116
suvat Su içme yeri (Çr.). "İt iti **su-vatta** bulur." Yoksul, 2013: 407
suvuk Soğuk (Kalecikkaya-Al.).
suju çıkmak Çok terlemek (Bademce-Ka.).
suyuna pilav salınmamak Güvenilmemek (Çalyayla-Çr.).
südü bozuk Soysuz (Çr.).
südük Sidik (Çalyayla-Çr.). "Bu

mandanın **südük** torbası gavuk, gavuk topu!" Özçatalbaş, 2002: 34

südükleme İşemek (Çalyayla-Çr.). "Su içer **südüklemez** / Tavuk." Gürsel, 1997: 262

südüklüğü tutulmak Sidik yolları kapanmak, işemekte güçlük çekmek (Do.). "Südüklüğün **tutul-sun.**" Oğuz, 2007a: 58

süflü Kılıksız, pis kılıklı (Çr.). "Senin gibi **süflü**yü / Hangi koca boşamaz" Gösterir, 2011: 322

süğlim → Süğlüm (Çr.).

süglüm Göğüs çökük, omuzlar çıkık, boyun eğik biçim için (Çr.). "Dedem de eycesinden ihtiyarladı **süglüm** bir koca oldu." Tdk, 1993: 4710

süglün İnce, uzun, düzgün olan (Me.).

süğsün Ense (Os.). "Süğsüne bir vursam görürsün." Başaran, 1974: 94

süğük Kemik (Çr.).

sühlü Giyim kuşamına özen göstermeyen (Os.).

süklim → Süğlüm (Çr.).

süksün Ense (İs.; Yağcılar-Ka.).

sülahi Sürahi, su kabı (Çr.).

süleke Hamamda, baş altına konulan tahta parçası, kütük (İs.).

sülemp Yassı taşlarla oynanan kaydırak oyunu. "Pareynen **sülemp** oynuyo." Uçakçı, 2006: 220

sülepe Sünepe (İs.).

süllüm Sünepe (Çr.).

Sülük Süleyman (Çalyayla-Çr.). "Bak **Sülük** Emmi de geliyor." Ozulu, 2013:50

sümdük → Sümtük (İs.; Os.; Su.). "Şu adam amma da **sümdük.**" Başaran, 1974: 93

sümdüklenmek Arsızlık, pisboğazlık etmek, bir yere istenmediği halde sokulmak (İs.).

süme Sümek Sıvıların özlü ol-

ması, sünmesi için (Çr.). "Bala kaşığı daldırınca **süme** **süme** sümeklenir." Tdk, 1993: 4711

süme **süme** Bal, yoğurt, ağda ya da benzerlerinin sünmesi, damlaların uzaması (Çr.).

sümmek Küçük görmek, istememek (Çr.).

sümsük (1) 1. → Sümtük (Çıkrık-Çr.). 2. Sevimsiz, usandırıcı, yüzüstü (Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). "Senin o **sümsük**, şebek kıızı nasılsa doğurdun, sonra durdun." Seyda, 2006: 99

sümsük (2) 1. Yumruk (Çopraşık-Al.; Acıpınar, Dutçakallı-Çr.). 2. Yumrukla birisini kakışlama (İs.; Os.).

sümsük vurmak Yumruklamak, yumrukla vurmak (İs.).

sümsüm Sinsi, asalak (Su.).

sümtük Açgözlü, her gördüğünü isteyen, utanmaz (İs.; Çr.).

sümkleğen Sümküloböcek (Çr.). "Bahçede **sümkleğen** / Topladım iki leğen" Aytekin, 2003: 42

sümküloböcük Salyangoz (Çalyayla, Gökköy-Çr.).

sümküloböcük Salyangoz (Çr.).

sümlcemek Sarkıntılık etmek, saldırmak (Çr.).

sümlük Elinden iş gelmediği halde gizlice uğraşan kimse (Çr.).

sümrük → Somurmak (Su.; Çıkrık-Çr.).

sümrük Obur, çok yiyen (Çr.).

sümdürme Taze peynir, şekerle yapılan bir tatlı, hoşmerim (İs.; Çıkrık-Çr.).

sümdürmek Bir şeyi çekerek uzatmak, esnetmek (İs.). "Düşüme giriyor herif, boynumu tutamlayıp **sümdürüyor.**" Gümüş, 1977: 50

sümdürük Yağda pişmiş peynirli

yumurta (Çr.).
sünepe 1. Uyuşuk, elinden iş gelmeyen (Kulah-Al.). 2. Asalak, asılgan, yapışkan (Su.). 3. Giyimine özen göstermeyen, savruk (İs.). “Paçası düşük, **sünepenin** birisi.”
 Yoksul, 2013: 536
süngürşek Şimşek (Ka.).
süngüsü düşük Omuzları düşük, süklüm püklüm (Çr.). “Gidişinde ki ezik, **süngüsü düşük** kişi değildi baba.” Seyda, 2006: 263
süngüt → Söngüt (İs., Os.)
sünğüç Islanmış, kirlenmiş nesne (Çr.).
sünme Teras (Çr.).
sünmek Çekilerek uzamak, esnemek (Os.; Su.).
sünnet Su borularının birbirine geçmeye yarayan dar bölümü (Çr.).
sünsüğü Ense (Çr.).
süpçuk Fesin ortasında püskülün takıldığı bölüm (İs.).
süpmek Öpmek (Çr.). “Goma Kerim supanı, supan beni **süper**.”
 Caferoğlu, 1994b: 117
süprük Süprüntü, çerçöp (Çr.).
süprüntü Süpürülüp toplanarak elde edilen tahıl (Su.).
süpürge Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
süpürgeç → Aktaraç (Çr.).
süpürgelik Oda duvarlarının taban kısmını baştan başa çevreleyen 8-10 santim eni olan tahta kısım (Çr.).
süpürük Süprüntü, çerçöp (Çr.).
sürağaç Dört ayaklı, tekerli çocuk yürütücü (Çr.). “Sürür gidersen beni / Sana oldum **sürağaç**”
 Aytekin, 2003: 60
sürçmek Zenginken yoksul olmak (İs.).

sürece Kapı sürgüsü (Çr.).
sürek Satmak için pazara götürülen hayvan sürüsü (Su.). “**Sürek** hayvanlarını pazara zamanında kavuştur.” Yoksul, 2013: 585
sürekçi Hayvan alıp satan gezgin kimse (Çr.). “Ayrıca **sürekçilerden** bize ucuz hayvan, sığır inek alıverirsin.” Tahir, 2006: 276
sürgeç 1. → Aktaraç (Beydili, Ovakarapınar, Ovasaray-Çr.). 2. → Sürgüç (Gölet-Ka.). “Ekmeğe göz diken ite **sürgeç** neylesin?”
 Yoksul, 2013: 267
sürgü İçerden kapanan bir çeşit kilit (Çr.). “Karı **sürgüyü** sürmesiyle, dışarıda yatan kuyrukçu ne yapsa iyi?”
 Tahir, 2006: 109
sürgüç Yer ya da bulaşık bezi, paçavra (İs.; Me.; Os.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Kartal pabuçlu babanneler / Bulaşık **sürgücü** amcalar”
 Oğuz, 2007a: 111
sürgülemek Kapıyı içten ya da dıştan sürgü denilen kilitle kapatmak (Çr.). “Kapıyı güzelce **sürgüleseydin**, ölüp ölüp dirilmezdin.”
 Tahir, 2006: 304
sürgün (1) Ağaç filizi (Çr.).
sürgün (2) İshal (İs.). “Karnı bozulduğundan az kaldı ki Çorum toprağına yeniden **sürgün** illetini bulaştra.”
 Tahir, 2006: 54
sürme Kapının içten kapanmasını sağlayan ağaç kol (Dereyazıcı-Al.; Acıpınar-Çr.).
sürmeli (1) Bir çeşit buğday (Çr.).
sürmeli (2) Kırık leblebi (Çr.).
sürtmek Boş gezmek (Yarımsöğüt-Su.).
sürtmük Yufka, ekmek yağlamada kullanılan yufka ya da ekmek parçası (Al.).
sürtük Oynak, hoppa kadın (Dutçakallı-Çr.).
sürtülmek Uğramak (İs.). “Damat

hiç görünmezdi, **sürtülmezdi** oralara.”
Abaz, 2004: 99

sürtüşmek → Çekişmek (Çr.).

sürün İnce şeritler halinde kesilen yufkanın rulo biçimi verilerek tepside pişirilmesinden sonra üzerine sarımsaklı yoğurt dökülmesiyle hazırlanan bir tür mantı yemeği (Hamamlıçayköy-Çr.).

sürüncemek İş sonuçlanıncaya değin boş yere gecikmek (Su.; Çr.). "Hatay işi **sürünceme**deyken Başbakanlığı bir başıbozuğa neden bıraksın?" Tahir, 2004 : 39

sürüsüne bereket Pek çok (Çr.).

sürüşmek 1. → Çekişmek (İs.; Ka.; Körkü-Su.). 2. Kavga etmek (Yazır-Bo.). "Başganlığa bir bildiri bıraktı / Hayli tartışmalı **sürüşmesi** var" Çirakman, 1992: 153

süsân → Süsken (Çr.).

süse → Süsken (Çr.).

süsken Çok tos vuran koyun, keçi gibi hayvan (Çr.). "Süsken öküz boynuz verilmez."
Yoksul, 2013: 586

süsmek (1) Düz yüzey üstünde pürüzler, kabarcıklar, çıkıntılar oluşmak (Çr.).

süsmek (2) Toslamak, boynuz vurmak (İs.; Sarimbey-Çr.). "Süserse, altına alır öldürür seni."
Güven, 2013: 127

süstan Fistan, giysi (Os.).

süsük Düz yüzey üstündeki pürüz, çıkıntı (Çr.).

sütbağı Atların bileklerinde çıkan kabarcıkların iyileştikten sonra bıraktığı ak izler (Çr.).

süt çekti Çocuklu kadın hastalığı (Su.).

sütebesi Yoğurt mayası (Ovakarapınar-Çr.).

sütemen Koyun ya da keçilerin

sütünü emdiğine inanılan ker-tenkele (Çalyayla-Çr.).

süteşi Yoğurt mayası (Su.).

sütlaş 1. Sütlaç (Çr.). 2. Kaynatılmış sütün içine haşlanmış yarma katılarak yapılan bir yemek (Çr.).

sütlüyen Sütleğen (Çr.).

sütlübiyan Ballıbaba (Çr.).

süt yüzü Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

süve Kapı kasası (Aşağıfındıklı-Su.).

süven Bahçe ya da tarlaların etrafına çakılan sivri kazık (Me.).

süvrük → Sivrik (Çr.).

süydürmek 1. İleri sürmek (Çr.). 2. Kendisini sürekli olarak kabul ettirebilmek, istediğini yaptırabilmek (Os.).

süyeg Kemik (Kalecikkaya-Al.).

süyem Başparmakla işaret parmağı arasındaki uzunluk (Külah-Al.; Os.; Su.). "Salatalıklar her gece birer **süyem** uzayarak kol atar."
Gümüş, 1977:104

süyen → Süven (Gölet-Ka.).

süygü Sevgi, aşk (Kalecikkaya-Al.).

süygülü Sevgili (Kalecikkaya-Al.).

süygünlük Söz geçirme saygın olma durumu ya da zamanı (Çr.). "Ağanın **süygünlüğü** zaman sözü süüyordu." Tdk, 1993: 4715

süygün Taranmış, eğirilecek duruma getirilmiş yün (Çr.).

süymek (1) Etkili olmak, geçmek (Serban-Çr.). "Burada zenginlik güzellik **süymez** / Burada söken alem eytikat, ahlak" Koçak, 1980: 102

süymek (2) Sürdürmek (İs.).

süysün Ense (Çr.).

süyüm Bir sap iplik, kol gerilişiyle kirmene sarılacak yün (Ovasaray-Çr.). "Türkmen kızı kirman eğirir / **Süyümünü** yandan verir"

Çorumlu, 2009: 684
süyüm süyüm Yavaş yavaş, ince ince (yağmur yağmak, su, göz-yaşı akmak) (Çr.). "Kadın gözlerinden **süyüm süyüm** gözyaşını akıtarak ağlıyordu." Çorumlu, 2009: 1642
süzdürme Aşık oyununda bir atış biçimi (Çr.).
süzeân Konuşmayan, somurtkan (Su.).
süzek → Süzgeç (Os.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).
süzgeç Sıvıları süzmekte kullanılan gereç (Çıkırık-Çr.).
süzme Torbada süzdürülmüş katı yoğurt, katık (Çıkırık-Çr.).
süzmek Tanımaya çalışarak bakmak (Çr.).
süzülmek Zayıflamak (Çr.).
süzünmek Dertli dertli düşünmek (Su.). "Gına davranışımı **süzünüp** duruyo." Uçakcı, 2006: 223
süzüntü 1. Tortu (İs.). 2. Posa (İs.).

S

şadname Diploma, şahadetname (Çr.).
şaar Şehir (Çr.).
şardenlik Çıraklara verilen bahşiş (Çr.). "Emmi **şardenliğimi** versene." Tuluk, 1991.
şart Çıрак (Çr.). "Çorum tabiriyle **şart** denilen çıraklar ustalarından izin alabilmek için ne mahanalar uydururlardı." Tuluk, 1991.
şabba Şapka (Su.).
şadıra → Şadra (Çr.).

şadra Yağsız, arık, sinirli et (Çr.).
şadrak Şen şakrak (Su.).
şafak 1. Alın (Çr.). 2. Güneşin doğduğu yer (Su.).
şafaklamak Eli göze siper ederek bakmak (Çıkırık-Çr.).
şafak yıldızı Sabahyıldızı (Çr.).
şahan Şahin (Su.). "Şahan da küçük ama gökten turnayı indiriyor." Yoksul, 2013: 587
şahbaz Açık göz, atik (Su.).
şahna 1. Harmanlarda ürünün öşürünü alan aşar memuru (Su.; Beydili, Çayhatap-Çr.). 2. Borsa komiseri (Su.). "Ertesi gün **şahna** güneş iki adam boyu yükseldikten sonra geldi harmana." Sarıyüce, 2004: 38
şak (1) Bölük, parça, dilim (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.). "İki **şak** olmuş daşağa / Haşat etti su testimi" Arısoy, 1970:61
şak (2) 1. Orta (Çr.). 2. Kilimin orta bölümü (Su.). "Pabuç gelmekte ki alının **şakına**, gör nasıl gelmekte..." Tahir, 2004: 249
şakalak (1) Büyük, iri, yuvarlak (Çayyaka-Su.; Çıkırık-Çr.). "Şakalak koç ile bile yayıldım / On iki imamların kurbaniyim ben" (Dedemoğlu) İvgin, 2009: 26
şakalak (2) Davranışlarında çekingem olmayan, şakacı, atak kimse (Çıkırık-Çr.). "Güzelce bir yâr buldum / Tatlı dilli **şakalak**" Aytakin, 2003: 94
şakayı murtuna değıdirmek Şaka olarak bir eylemin kavgaya dönüşmesi (Çalyayla-Çr.). "Şakayı murtuna değıdirme." Yoksul, 2013: 588
şakıldak Birbirine çarpıldığı zaman şakırtı çıkaran bir çeşit çocuk oyuncağı (Çr.).
şakımak Parlamak, ışık saçmak (Çr.).

şakırdak Dikdörtgen biçiminde birleştirildikten sonra dönebilen oymalı bir çubuğun konduğu, esnek bir ağacın da bu çubuğun üzerine uzatıldığı, çubuğun dönmesiyle ağacın ses çıkardığı oyuncak (Su.).

şakırdanak Birdenbire, aniden (Çr.). "Yar kapudan giderken / **Şakırdanak** yıkıldım" Ertekin, 2006: 57

şakkadak Birdenbire (Çr.). "Bükmesiyle, sucuk biçimli kilit, **şakkadak** eline geliverdi." Tahir, 2008: 180

şakkıdanak Birdenbire (Çr.). "Yosma **şakkıdanak** bayılmış orda." Özçatalbaş, 2003 : 28

şakşak Elde oynanan büyük taneli tespih (Ba.; İs.). "Kolu **şakşaklı** görünce / Biz delikanlı sandık" Akbaş, 1983: 50

şakşakı Kapı tokmağı (Çr.). "Kız dediğin kapı **şakşakısı** gelen çalar, giden çalar." Yoksul, 2013: 452

şal (1) Çul (Kuzuluk-İs.).

şal (2) 1. Kuşak (Yazır-Bo.; İs.; Eskiekin-Çr.). "Bu sevdaya düşen aşık kendini bulmaz ayık / Ahiri **şallar** yakışır beline dilber senin" (Sefil Ali) Çırakman, 1992: 46

2. Pantolon (Al.).

şalak 1. Büyümemiş, olgunlaşmamış kavun, karpuz (Acıpınar, Ovasaray-Çr.). "Garpuz diye ıhına ıhına şu **şalağı** mı getirdin heeri?" Kerman, 1997: 25

2. Çok olgun kavun (Çr.).

şalaka Meyve yerken sularının ele, ağza bulaşması (Os.). 2. Yemek lekesi (İs.).

şalakatma Yemek öncesi ekşi yiyecekler yedirerek misafirin iştahını kesme (Çr.).

şalavurlamak Acele ile toplamak (Çr.).

şallagan Çağlayan (Çr.).

şallah Donsuz (İs.).

şallak (1) Donsuz, çıplak (İs.; Ka.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Kim bunların anası olacak fişşğalar! **Şallak** dombak böyle nasıl sokağa salarlar?" Özçatalbaş, 2002: 49

şallak (2) Yoksul Kimse (Çr.). "Bir **şallağa** başlıksız kız vermiş mi dedirteyim kendime." Güven, 2010: 22

şallavuk Çağlayan (İs.).

şallayuk Çağlayan (İs.).

şallo Açık sözlü, dobra dobra (Su.).

şalvar Geniş pantolon (Eskiyapar-Al.; Beydili-Çr.). "Her ikisi de sakolarıyla **şalvarlarını** çıkardılar." Sarıyüce, 2004: 33

şama Kibrit (Os.).

şamala (1) Ekşimsi küçük kavun (Çr.).

şamala (2) Meşale (Çr.).

şamalak Topaç (Çr.).

şamama (1) Güzel kokulu kavunumsu bitki (Os.).

şamama (2) Topaç (Çr.).

şamata Gürültü, patırtı (Çr.).

şamata teli Neşe kaynağı (Os.).

şambal 1. Eğri büğrü (Çıkrık-Çr.).

2. Kafatasının simetriği olmayan kimse (Gölet-Ka.). "**Şambal** bir daire olmuş." www.golet.tr.gg/

şamballamak Eğrilmek, düzgünlüğünü yitirmek (Çr.). "Arabann tekeri **şamballamış**." Kerman, 1997: 25

şamşak Mandaları serinletmek için kullanılan su kabı (Alacahüyük-Su.).

şam şakır Apaydınlık (Su.). "Ortalığı **şam şakır** aydınlık içinde bıraktı." Sarıyüce, 2004: 257

şamşalak Ufak tefek, çirkin kimse (Çr.).

şam şam şakımak Pırl pırl par-

- lamak (İs.; Su.) "Ortalık böyle **şam şam şakırken** bir bakarsınız, ince bir sis tabakası bastırverir."
- Sarıyüce, 2006: 43
- şana** Saç tarağı (Çr.).
- şangırdamak** Kalın zincir ya da cam nesne çarpınca ya da parçalanınca ses çıkarmak (Çr.).
- şanğal şunğal** Eğri büğrü (Çr.).
- şanlı** Ahlaksız kadın (Alacahöyük-Al.).
- şapmaları değişmek** Bozuşmak (Su.).
- şapıla** Yemeni de denilen yazlık pabuç (İs.; Su.).
- şapılamak** Ses çıkarmak (İs.).
- şapılamak** Ses çıkarmak (İs.).
- şapırdak** Telaşlı, hızlı, gürültülü (Çr.). "Karanfil budak budak / Benim yârim **şapırdak**" Aytekin, 2003: 115
- şapırdaklı** Döke saça iş yapan, telaşlı (Çr.).
- şapirtisine yelmek** Tutulması güç bir vaade inanmak (Çr.).
- şaplak** Tokat, şamar (Al.; Tanrıvermiş-Me.; Yarımsöğüt-Su.). "Kutunun üzerine bir **şaplak** vurdu." Güven, 2013: 146
- şaplamak** Sepicilikte koyun, keçi derilerini yaşken şap ekerek bekletmek (Çr.).
- şapşak** 1. Ağaçtan oyma tas, bardak (Eskice-Çr.). 2. Çoğunlukla tahtadan yapılan su tası (Çr.). "Şapşaktan su içti, kendinden geçti." Yoksul, 2013: 589
- şapşal** 1. Ağzı geniş fıçı (İs.; Beydili-Çr.). 2. → Şapşak 2 (Çr.). 3. Bir çeşit tahta kap, külek (Çr.). 4. Üzüm taşınan küfe (Çr.).
- şapşallak** Çınlıçplak (Çr.).
- şapşup** İvedi, özensiz iş yapan, tezcanlı (İs.).
- şapulcu** Yağmacı, çapulcu (Çr.).
- şar** Kent (Çr.).
- şargıdanak** Şark diye birdenbire vurma (Çr.).
- şarıldak** Çağlayan (Çıkrık-Çr.).
- şarkada** Yaramaz, kavgacı (İs.).
- şarkadak** Şark diye ses çıkararak (Çr.). "Oğlan çalınla çıktı, fazladan kapıyı **şarkadak** kitledi." Tahir, 2004: 116
- şarkadan** → Şarkadak (Demirşeyh-Çr.).
- şarkıdanak** Şark diye ses çıkararak birdenbire düşmek (Çr.). "Yâr kapıdan girerken / **Şarkıdanak** yıkıldım" Gösterir, 2011: 195
- şarlağan** Çağlayan (Çr.). "Siineği pek nezibe varmayın / Pusa vardır **şarlağana** girmeyin" Çorumlu, 2009: 88
- şarlak** Şarıltı ile inen su, çağlayan, şelale (Çr.). "Bizim tarlanın başında bir **şarlak** var." Koşay-İşitman, 1932: 358
- şarlamak** Suyun ya da yağmurun çok akması (Çr.). "Yağmur **şarlamakta** ki, çifte davul çalınsa duyulacağı yok..." Tahir, 2004: 294
- şarlavuk** Çağlayan (Çr.).
- şarlayık** Çağlayan (Çr.).
- şarmuk** Ballıbaba (Gökçam-Su.).
- şarradak** Birdenbire akmak (Çr.). "Sarı kızları meşin torbadan **şarradak** önüne boşalttın mı, dayanmaya adam isterim." Tahir, 2004: 95
- şar şar dökmek** Ne söylediğini bilmemek (Os.).
- şartusun** Şart olsun (Bademce-Ka.).
- şaşkın** Hasta, güçsüz (Çr.).
- şaştak** Şaşı (İs.).
- şaştımaşı** Tez yapılan yemek (Çıkrık-Çr.).
- şaval kaval** Değersiz, anlamsız (Çr.).
- şavku** Işığın yansıma durumu (Dutçakallı-Çr.).
- şavlar** Şalvar, pantolon (İs.; Su.).

“Üç metireden **şavlar** geyerdi.”
Abaz, 2004: 104

şavul Ucuna ağırlık bağlanmış bir ipten oluşan, düzgün duvar örmeye yarayan araç; çekül (Tatar-Çr.). “Duvar ördüm **şavulunan** Dügün yaptım davulunan”
Çağıl, 2013: 20

şavullamak Göz gezdirmek, araştırmak (Çr.). “Kafayı kafaya verdik, enini boyunu, girdisini çıktısını **şavulladık.**” Tahir, 2004: 81

şavul tutmak Kusurunu, eksiğini bulmak, küçümseyici eleştiride bulunmak (Çr.).

şāyā Şayia (Su.). “Benden üçün bir **şāyā** varmış?” Gümüş, 1977: 49

şayir Şair, ozan (Göcenovacığ-Çr.). “Ağam ben burada **şayir** olmuşum.”
Çorumlu, 2009: 1651

şaz Sevinç (Eskiyapar-Al.; Serban-Çr.). “Duydum haberini gönüm **şaz** oldu / Muhabbet edelim Ali aşkına”
Koçak, 1980: 1

şebek (1) Çok çirkin yüzlü (Çr.). “Burnunu kulağını alıp **şebek** maymununa çevirmez miyim?”
Tahir, 2004: 253

şebek (2) Çok küçük (Çr.). “**Şebek** gibi karşımda oynayıp durma.”
Yoksul, 2013: 589

şebel Kara, iftira (Çr.).

şebel atmak Birine kara çalmak, suç atmak (Çr.).

şebes Bir çeşit gem (İs.).

şebili Açık göz, kurnaz (Çr.).

şebit Yufka (Alacahüyük-Al.).

şedire İri delikli elek, gözer (Al.).

şeer Şehir (Harunköy-İs.; Kamışlı-Su.). “Ektiğim biçtiğim içine ... nohut, **şee**re gelmiş de leblebi olmuş.”
Uçakçı, 2006: 217

şefdeli Şeftali (Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakal-Çr.).

şeftali Öpücük (Çr.). “Yarım bir **şeftali** ver / Al kırmızı yanaktan”

Ertekin, 2006: 97

şegirt Çırac (Çr.).

şehir Şehir, kent (Al.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). “Yoğurt **şehere** varmadan eşeğin sırtında çalkama oldu.”
Yoksul, 2013: 658

şeker Şottik oyununda kullanılan topa (Çr.).

şekerdenlik Şeker konulan kap, şekerlik (Çalyayla-Çr.).

şekeretli Eğlenceli (Çalyayla-Çr.).

şekermeme Küçükbaş hayvanların kol kısmının 10 santim kadar uzunluktaki bölümü (Os.). “Kuzunun **şekermeme** diye isim verdikleri, kol kısmının etle birleşen kısmını fırında çalışanlar kesip yerler.”
Saraçer, 2000: 275

şele (1) → Şelek (2) (Çr.).

şele Şeftali, üzüm gibi yiyeceklerin tümü (Ka.).

şelefe Yaramaz, şımarık çocuk (Çr.).

şelek (1) Kelek, ham kavun (Al.). “Tarlada **şelek** bırakma, onun da bir alıcısı olur elbet.” Yoksul, 2013: 597

şelek (2) Sırtta taşınan yük (Kulah-Al.; Mislerovacığ, Sarimbey-Çr.). “Hiç duymadı dileğimi / Yüklü dert **şeleğimi**” Koygun, 2002: 14

şelepe → Şilepe (Çr.).

şelet Yaramazlık Yapan (Aşağıfındıklı-Su.).

şellepci Yaptığı işi baştan savma yapan, hileli yapan ya da hilesini gizleyen kimse (Gölet-Ka.). “O **şellepcinin** yaptığı sandalyede oturulmaz.” www.golet.tr.gg/

şello Soyтары, maskara (Çr.).

şelte Yamak, çırac, yardımcı (Bo.).

şelve Yansı, akis (Yazır-Bo.; Su.; Karahisar-Çr.). “Samurdur kirpiğin yay olmuş kaşı / Cemalin **şelvesi** nura bağlıyım” Çevik, 2008: 40

şemelek 1. Bir çeşit yaban kavu-

nu, süs kavunu (Çr.). 2. Küçük kavun karpuz (Çr.). "Şemelekten turşu kurduk." Kerman, 1997: 25

şememe (1) Bir çeşit yaban kavunu, süs kavunu, karpuzun küçüğü (Çr.). "Koynundaki nar mıdır / Yoksa yavrum şememe"
Ertekin, 2006:110

şememe (2) Topaç (Çr.).

şemender Eşek (Çr.).

şemene Ekşimsi küçük bir kavun türü (Su.). "Bahçelerde şemene / Koyalay gelmem dümene"
Aytekin, 2003: 32

şemsiyeli fistan Eteği verev kesimli, düz gömlek biçiminde giysi (Çr.).

şemşiye Şemsiye (Al.).

şeneltmek 1. Kurmak, geliştirmek canlandırmak (İs.). 2. Onarmak, düzeltmek (Çr.).

şenlik Aile, çocuklar (İs.).

şennik Şenlik, eğlence (Çr.).

şep Şap denilen hayvan hastalığı (Ovasaray, Serban-Çr.). "Kelp derisi şep mi alır / Yeler yeler murdar ölür"
Koçak, 1980: 368

şer Bela (Çr.).

şerbet Nişan töreni (Dutçakallı-Çr.). "Eller düğün ediyor / Bizim şerbet ne zaman" Türkoğlu, 2007: 176

şerbet içme Nişan töreni yapma (Tatar-Çr.). "Şerbetimiz içildi / Düğünümüz yeniye" Gösterir, 2011: 116

şerbetlik Ocağın üst iki yanına şerbet şişeleri koymaya yarayan raf (Alacahüyük-Al.; Büyükgölçek-Çr.).

şeremet 1. Çalışkan, becerikli, eli çabuk, çevik (Al.; Çukurköy-İs.; Su.). 2. Yaramaz, şerrinden emin olunamayan (Ka.).

şeremet kabağı Gazyağı benzeri sıvıları doldurmak için kullanı-

lan huni (İs.).

şergada 1. Yaramaz, kavgacı çocuk (İsmailköy-Çr.). "O nâdar şergada gobelimiş öyle."
Kerman, 1997: 25

2. Şakacı (Çr.). "Hoca, birez de şergada ya..., badalın başına çoğüp."
Çorumevi, 2001: 16

şergil Askıntı, baş belası (İs.).

şevle Yansıyan ışık (Serban-Çr.). "Didarın şevlesi münver güneşten Nurlarını gördüm gökcek yüzünün"
Koçak, 1980: 176

şeyşana (1) Bir çeşit tüfek (Çr.).

şeyşana (2) Çeyiz (Eskice-Çr.).

şeytan arabası Bisiklet (İs.; Çıkrık-Çr.).

şeytan ateşi Düğünlerde yakılıp üzerinden atlanan ateş (Çıkrık-Çr.). "Şeytan ateşinin üzerinden atlamaya çalıştılar." Aksu, 2013: 50

şeytan deynâ dayanarak duruyo Çok eğimli yer için kullanılan deyim (Su.). "Öle koy mü olur, şeytanlar deynağ dayanarak zor duruyo." Uçakçı, 2006: 220

şıbbık Alkış (Dutçakallı-Çr.).

şıbırtı Damla (Kalecikkaya-Al.).

şığsırım Çok sıkı biten meyve (Çr.). "Bu yıl elmalar şığsırım gibi."
İl Yıllığı 1967: 123

şıh Gerçekten mi? (Al.).

şıkırdak Çocuk beşiğine bağlanan iri boncuk dizisi ya da oyuncak (Eskiekin-Çr.). "Şıkırdaklı güllü beşik / Nerde o günler, ah.. nerde?" Kurtoğlu, 1994: 38

şıkırdama → Şıkırdım (İs.).

şıkırdım (1) Oynak, kıvrak (Çr.). "Bu şıkırdım son zamanlarda mebusan oğlu gibi giyinir oldu."
Tahir, 2004: 378

şıkırdım Oklavaya yufka sarılarak yapılan içi boş baklava (İs.).

şillik Küçük horoz (Çıkrık-Çr.).

şiltak Suç atma, karalama (Bo.;

Su.).
şiltakçı İftiracı, ahlaksız (Dutça-
kallı-Çr.).
şımşırlak Bembeyaz (Su.).
şına Kağrı ya da at arabalarının
tekerleklerine geçirilen metal
çember (Külâh-Al.).
şınanay Hoppa kadın (Çr.).
şınavat 1. → Şınavat 1 (Beydili,
Eskiekin, Teslim-Çr.). 2. → Şine-
vat (Kapaklı-Al.; Çalyayla, İsmail-
köy-Çr.). “Şınavat **şınavat** üzüm ke-
serdik / Nasıldı unuttum goruk Dey-
zoğlu” Kurtoğlu, 1998: 23
şınavit → Şinevat 2 Çr.).
şınavut (1) Açgözlü, her gördü-
günü isteyen (Çr.).
şınavut (2) → Şinevat 2 (Al.; Dut-
çakallı-Çr.).
şıpidanak Birdenbire (Çr.). “Sor-
gucu melaikesi başına dikelince **şıpi-
danak** gösterir bir topuzda.”
Gümüş, 1977: 19
şıpırdaklı Gösterişli bir görünüm
içinde olan (Os.).
şıpırdamak Suyun damlarken
ses çıkarması (İs.; Çr.).
şıpır şıpır Şıp şıp (su sesi) (Çr.).
“Sanat altın, her insana has değil
Şıpır şıpır terdir akan kardaşım”
H. H. Ucar, 1957: 28
şıppıdak Birdenbire (Çr.).
şıppıdanak Birdenbire (Çr.).
şıraklatmak Kamçı ile vurmak,
şaklatmak (Çr.).
şırgıdanak Şirk diye birdenbire
vurma (Çr.).
şırılmak Şımarmak (Bademce,
Yağcılar-Ka.).
şırıldak Suyu az akan çeşme
(Çr.).
şırlak Düz, parlak (Çr.).
şışırım Çok, yeğın (Çr.).
şıvga Genç, uzun (Su.).
şıvgın (1) Ağacların verdiği yeni

sürgün, filiz (Su.; Sarimbey-Çr.).
“Kurumuş ağacı kesip aşlama / Ner-
den **şıvgın** sürsün dal nerden gelsin?”

Çimen, 2005b: 107

şıvgın (2) Fırtınayla yağın sert
yağmur (Bo.; Su.).
şıbbidik 1. Mercan işli kadın ter-
liğı (Su.). 2. Ayağa giyilen çok
dar, kısa giysinin görünüşü (Gö-
let-Ka.).
şıbermek Yaranın azması (Gök-
çam-Su.).
şıbi Ördek, ördek yavrusu (Çop-
raşık-Al.; Gölet-Ka.; Aşağıfındıklı,
Yarımsöğüt-Su.). “Bizim **şıbiler** gölde
geziniyor.” Koşay-İşitman, 1932 : 361
şıbidik Arkasız kadın terliğı (İs.;
Su.).
şıbik Üçgen (Çr.).
şıbildek Terlik (İs.).
şıbirdek Naylon terlik (Al.).
şıfayı kapmak Hastalığa (gribe)
yakalanmak (Çr.).
şıfedi Yüz verdi, şımarttı (Su.).
şıfolluk Şoförlük (Harunköy-İs.).
“Koyde arabıya binerdim **şıfolluk** ya-
pıken.” Abaz, 2004: 154
şıfon Başörtüsü (Su.).
şıfor Şoför, sürücü (Çr.). “Bugün
hava bulutlu / **Şıforlara** ne mutlu”
Gösterir, 2011: 3146
şıgnimek Şımarmak (Ka.).
şıgnimiş Şımarık (Ka.).
şıkâat Yakınma, şikâyet (Şu.; Çr.).
“Gadı bu **şıkâat** üzerine oraya zapti-
yeler göndermiş.” Çorumevi, 1996: 23
şıkan Birisine oyun oynamak,
tuzak kurmak, birisini kurnaz-
lıkla aldatmak (Çr.).
şıkar Naz (Su.).
şıkirsiz Sevimsiz, kılıksız, tipsiz,
çirkin (Çopraşık, Külâh-Al.; Çalyay-
la, Çıkrık-Çr.).
şılene İçinde üzüm çiğnenen taş
tekne (Çr.).

şilep → Şilepe (İs.; Bademce-Ka.).
şilepe Meyve ya da tatlıdan bulaşan yapışkan sıvı (Gölet-Ka.; Os.; Karadona, Ovakarapınar-Çr.). “**Şilepeden** huylandığı için evlerine bal, bekmez sokmuyo.” Kerman, 1997: 25
şilep şilep Yapış yapış (İs.).
şilte (1) 1. → Çilte 2 (Su.). 2. Meşe sopası (Karadona-Çr.).
şilte (2) İnce, pamuk yatak (Evcibo.; İs.; Su.). “**Şiltisini** at dışarı, alıp başını gitsin.” Yoksul, 2013: 591
şimdik Şimdi (Al.; Çr.). “Ha **şimdik** duydum! demiş Hoca.” Çorumevi, 2001: 16
şimşir Parlak, cilalı (Çıkrık-Çr.). “Ay akşamdan ışıktır / Yüküm **şimşir** kaşıktır” Aytekin, 2003: 13
şimşirek Tüysüz (Os.).
şinana Dikişli, ökçesiz ayakkabı, çapula (Me.).
şinanay İdare lambası (Su.).
şinavat 1. Üzüm taşınan, tahtadan yapılmış bir çeşit küfe (Çıkrık-Çr.). 2. → Şinevat (Kıcılı-Al.; Büyükdirvan, Çalyayla-Çr.).
şinevit → Şinevat (Çopraşık-Al.).
şinci Şimdi (Çr.). “Aha **şinci** yalanına tükürürüm Enver.” Lâçin, 2007/63: 6
şincik Şimdi (Su.; Göcenovacığı-Çr.). “**Şincik** mayışa yazılmış olsak, iki bölük tarlamızı da oğlanların elinden alır devlet.” Gümüş, 2005c: 5.
şincilik Şimdilik (Çr.). “Senin damında dursun **şincilik** bunlar.” Gümüş, 1977: 3
şincisiz Asık yüzlü, somurtkan (Çıkrık-Çr.).
şinden Şimdiden (Çr.). “**Şinden** sona sâlık sana haramdır / Demir çarık gey de var ardı sıra” Caferoğlu, 1994: 147
şindi Şimdi (Örenseki-İs.; Su.; Çr.). “Çarığı yedi doymadı, **şindi** çoraba hırlyho.” Uçakçı, 2006: 216
şindikibi Şimdiki gibi (İs.). “Esgiden çiçek varıdı şöyle. **Şindikibi** taç

yödu.” Abaz, 2004: 97
şinepe → Şilepe (Çıkrık-Çr.).
şinevat Üzüm çiğneme teknesi (Büyükdirvan-Çr.). “**Şinevat**ındaki şiren bereketli olsun.” Yoksul, 2013: 591
şinevet → Şinevat (Gökköy-Çr.).
şinevit → Şinevat (Alacahüyük, Külah-Al.; Kamışlı-Su.).
şinik Tahtadan yapılmış tahıl ölçeği (Alacahüyük-Al.). “Buğdayın **şinigi** yimbeş guruştur.” Sarıyüce, 2004: 9
şinlemek Şırmarmak (Çr.).
şinnek Şımarık (Acıpınar, Çalyayla-Çr.). “Ula **şinnek** gobel gafamın tasını attırma ha!” Özçatalbaş, 2002: 88
şinnemek Şırmarmak, yaramazlık yapmak, yüz bulunca yarsızlaşmak (İs.; Os.; Karadona-Çr.). “Çocuk gısmisine fazla yüz vermiyacaan, sö-nacıma **şinnet**, başında çıra yarar.” Kerman, 1997: 25
şinovat → Şinevat (Çr.).
şip Tez, çabuk, çevik (Çıkrık-Çr.). “Salim çok **şip** yazıyor.” Tdk, 1993: 4727
şipedenek Çabucak, anında (Çr.). “Şapadanak okuyun, **şipedenek** konuşun.” Genç Hitit, 2006/2: 8
şipgaptı Mıknatıs (Çr.).
şipidek Çabucak, anında (Çıkrık-Çr.). “Hem de attığımı **şipidek** vurur.” Güven, 2013: 86
şipildek → Şipirdek (Çr.).
şipilemek Birine yaranmak amacıyla muştulamak (Çr.).
şipirdek Ökçesiz, hafif ayakkabı, kadın terliğı (Dutçakallı-Çr.). “Apiş, başından yazmayı atar, ayağında **şipirdek**lerle sokağa fırlar!” Özçatalbaş, 2002: 81
şipirdenek Çabucak, hızlı, ani (Çr.).
şipir şipir Eline çabuk, becerikli (Çr.). “**Şipir şipir**. İşçimen mi işçi-

men.” Çorumlu, 2009: 79

şipleme Sacda pişirilen kalın ek-
mek (Bademce-Ka.).

şiplemek Sözü, olayı ilgili yere,
kimseye bildirmek (Çr.).

şipşalak Geveze, kovucu (Su.).

şipşip 1. Ökçesiz, hafif ayakkabı
(Su.). 2. Terlik gibi kullanılan
arkası açık ayakkabı (Çıkırık-Çr.).

şirane → Şinevat (Su.).

şirden Geviş getiren hayvanların
dördüncü midesi (Çr.).

şire (1) Üzüm, dut gibi meyvele-
rin suyu, şıra (Os.; Su.; Çalyayla,
Çıkırık, Eskiakin-Çr.). “Üzümün şiresi
var / Pekmezi, küresi var”
Çağlar, 1952: 37

şire (2) Naz, nazlanma (Su.). “Yâr
kısa kes şireyi / Naza gelir huyum
yok” Gösterir, 2011: 181

şirefit → Şinevat (Su.).

şirelenmek Nazlanmak (Su.). “Bo-
latlı pekmezi gibi ne şireleniyon?”
Yoksul, 2013: 157

şirevent İçinde üzüm ezilen üç-
gen biçiminde uzun kap (Çr.).

şirevet → Şinevat (İsu.). “Onu da
alhyoñ o olua atıyoñ. Şirevit misali.”
Abaz, 2004: 104

şirevit → Şinevat (Oğlaközü-Su.).

şirgilli Gözü akan, çapaklı (Su.).

şirik Gözde oluşan çapak (Su.).

şirikli Çapaklı (Su.). “Şirikli gözünü,
yoluk gaşını / Capcık gobellere çat
bundan kelli” Gösterir, 2008/84: 11

şirnekem Çocuk şımarmak (Çr.).

şirnet Şımarık (Çr.).

şirnemek Çocuk şımarmak (Çr.).

şişe Tavan tahtaları arasındaki
açıklığı kapatmak için uzunlu-
ğuna çakılan 4-6 santim eninde
düzgün çita (İs.).

şişek 1. Kuzulama dönemine gir-
miş ya da doğurmuş sütü ko-

yun (Külâh-Al.; Çıkırık, Gökköy-Çr.).

2. Bir iki yaşında koyun (Bayat-
İs.; Büğdüz, Dutçakallı, Üçköy-Çr.).
“Oğlak, kuzu, şişek, kısır / Zavzuyu
ısır ha ısır” Ercan, 1991: 295

şişgin Onurlu, kibirli (İs.).

şişik Büyük karınlı kimse (Su.;
ÇıkırıkÇr.).

şişinmek Başkalarına yüksekte
bakar gibi bir tavır takınmak,
böbürlendiğini davranışlarıyla
belli etmek, kabarmak, gurur-
lanmak (Çr.). “Ben bu Çorum’u
parmağında oynatmaktayım diyerek-
ten şişinmiş az biraz...”
Tahir, 2004: 252

şişkin Şımarık, kendini beğenmiş
kimse (Gölet-Ka.). “O mu? Sakına!
Şişkinin biridir.” www.golet.tr.gg/

şişmek Onurlanmak, gururlan-
mak (Çr.).

şitil Ağacın küçük dalları (Su.).

şivşit 1. Verev, yamuk (İs.).
2. Çapraz (Me.). 3. Koşut, para-
lel (Os.).

şo Şu (Gökçam-Su.; Göcenovacığı,
Serban-Çr.). “Beli galın mı ne şonun
az.” Özçatalbaş, 2002: 20

şoğurt Aşırı akan ağız suyu, sal-
ya (Kayı-Çr.). “Ola şoğurtlu buraya
gel.” www.ahiskalılar.net

şokurdum Çok, sık nesnelere için
(Çr.).

şona doğru Karşıya doğru (Su.).

şona yokarı Yukarı doğru (Su.).

şor (1) Hastalık, güçsüzlük, za-
yıflık (Çr.).

şor (2) Söz, sohbet (Serban-Çr.).
“Beyhude yalancı şorundan bezdim
Dinlemem yalanı şoru neyleyim”
Koçak, 1980: 121

şora Şura, az ileri (Os.; Gökçam-
Su.; Göcenovacığı-Çr.). “Şoraya bak,
iti gördün mü?” Seyda, 2006 : 53

şorâdar Şura kadar (İs.). “Burdan şo-

rādar galmış.” Abaz, 2004: 162
şorba Çorba (Çr.).
şordan Şuradan (Harunköy-İs.).
 “Şordan oküzün tekini götürün.”
 Abaz, 2004: 101
şordan aarı Şu taraftan (Os.; Gök-
 çam-Su). “Şordan aarı bir eşşek çobanı geldi.” Sağmen, 2009: 99
şordan beri gelmek Uzaktan gelmek (Os.).
şorlamak Su ya da benzerlerinin fişkırması, bol akması (Çr.).
şottik Ortaya konan tenekenin uzaktan atılan değneklerle devrilmesi temeline dayanan bir çocuk oyunu (Çr.).
şoy Dokunacak ipliklerin sertleşmesi için batırıldıkları un bulamacı (Su.).
şörük Sümük (Çr.). “Şörüğü aktı.”
 Yoksul, 2013: 592
şörüklü Sümüklü (Çr.). “Şörüklüye yakın durma, ya salyası bulaşır ya sümüğü.” Yoksul, 2013: 592
şükür Şükür (Çr.).
şun Şunun (İs.). “Biz şun gibiyken denerdük.” Abaz, 2004: 109
şuncāz Şu kadarcık (İkipınar-İs.; Çr.). “Dā şuncāz yiyememiş.”
 Abaz, 2004: 123
şunculayın Şu kadar güzel (Çr.).
şununkü Şununki (Al.).
şuşe Şişe (Al.).
şünedir Leke, suç, kusur (Büyükbolatlı-Su.).
şüpe kapmak Kuşkulanmak (İs.).
 “Patışah bu kızından huylanıyor, şüpe kapıyor.” Abaz, 2004: 115

T

taakkat etmek İzlemek takip etmek (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).
tâan Tahin (Su.).
taar → Tağar (Su.; Çr.). “Bir de taar denen ağzı geniş küpümüz vardı.”
 Tuluk, 1991.
tabak (1) Büyükbaş hayvanların tırnak diplerinin iltihaplanması, şap hastalığı (Beydili-Çr.).
tabak (2) Ham deriyi işleyen kimse (Dutçakallı-Çr.). “Tabaksan it bokuna muhtaçsın.”
 Türkoğlu, 2007: 166
tabaka Tütün kabı (Çr.). “Şurdan tabakayı ver, bir de ben sarayım.”
 Tahir, 2006: 152
tabanı güneşletmek Ölmek (Göcenovacığı-Çr.). “Ulan sen nerelerde kaldın, biyerde tabanı güneşlettin zannettim.” Çorumlu, 2008: 1652
tabansız Korkak, çekingen, cesaretsiz (Çr.). “Son olaya kadar tabansızlığımı belli etmemiş.”
 Tahir, 2004: 257
tabbık Düz (Dutçakallı-Çr.).
tabi Evet (Ka.). “Evet tabi, ördeğe şibi derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134
tabla Üstünde yemek yenip yufka açılan yuvarlak hamur tahtası (Al.; Me.; Büyükdivan, Çalhca, İsmailköy-Çr.). “Doğruca gidip misafir odasındaki kurulu tablanın başına oturdular.” Aksu, 2013: 34
tablama Yufka ekmek (Gökçam-Su.).
taç Fes, takke (İs.; Me.; Ovasaray-Çr.). “Her kadında da taçlı, turalı bir fes ile gerdanlık yerine geçen bir iki sıra altın dizisi muhakkak eksik değil.” Benice, 2002: 120
tafar Çare, umar (Su.). “Bin bir hastalığa tafar olduğu yönünde halk kül-

türünde yaygın inançlar bulunmaktadır.” Uçakçı, 2006b: 253

tafra Asık yüz, surat (Su.). “Cakamınan yakarım / **Taframınan** yıkarım” Aytekin, 2003: 50

tafranda Yeni, taze, turfanda (Çr.).

tagga Takke (Su.).

tağar Ağzı geniş, büyük toprak küp (Su.). “Pestilleri nişastalayıp **tağarlara** bastılar ânadın mı?” Kerman, 1997: 25

tağar ağızlı Sır saklamayan, konuşurken saygı göstermeyen, acı haberleri çekinmeden söyleyen kimse (Çr.).

tağmı Tanrı (Os.; Akçalı-Su.). “Cahili nadanın **tağmı**sı olmaz / Torlak öküzlerin kağnısı olmaz” Arız, 2005a :27

tağmı cannalası Tanrının canını alması dilenen kimse (Os.).

taha (1) Duvara açılmış kapaksız, küçük dolap (Sarimbey-Çr.).

taha (2) Üç etek de denilen giysi (İs.). “Gına gecesi **taha** giyelle.” Abaz, 2004: 96

tahakkat etmek Denetlemek (Göcenovacığı-Çr.). “Bakarım, **tahakkat ederim** bir bir.” Gümüş, 2005b: 4).

tahal Tahıl (Çr.).

tahallet Öykünme, taklit (Çr.).

tahar (1) → Tağar (Çr.). “**Tahar** gibi ağzı, patlak patlak kurşun tavası gibi gözleri, mısır somağı gibi burnu var.” Çorumlu, 2009 : 80

tahar (2) Suyollarında avgın ile su künklerinin birleştiği yere konulan küp (Ovasaray-Çr.).

tahatuha Tahta faraş (Eskiyapar-Al.).

tahmak Takmak (Çr.). “Zilleri barmaklara **tahalmı**.” Caferoğlu, 1994b: 119

tahra Eğri budama satırı (Beydili-Çr.).

tahta Tarla ya da bostanlarda ayrılmış toprak parçaları, evlek (İs.; Çr). “İki tahta biber, bir **tahta** patlıcan diktik.” Tdk, 1993: 3802

tahta biti Tahtakurusu (Çr.). “**Tahtabiti** gibisine, nah şu tek parmağımla ezer geçerim!” Tahir, 2004: 311

tahtaboş Üstüne şilte serilerek yatmaya ya da oturmaya yarayan bir çeşit tahta karyola, ke-revet (İs.).

tahtalı guş Uçurtma (Çr.). “**Tahtalı guşları** yarışdırımya gidi-yok.” Kerman, 1997: 25

tahtambeç → Tahtaboş (Çr.).

tahtanbeç → Tahtaboş (Al.).

tahtapoş → Tahtaboş (Çr.).

tahtıya gelmek Ölmek (Alpagut-Do.; Oğ.; Çalyayla, İsmailköy, Ömerbey, Üyük, Yoğunpelit-Çr.). “**Tahtıya gelirsin** günün birinde / Bunu da hesaba kat bundan kelli” Gösterir, 2008/84: 11

taka (1) Duvara açılmış kapaksız, küçük dolap (Su.).

taka (2) Tavukların yumurtlayacağı yer, folluk (Çr.).

takağut Eli olmayan kimse, çolak (Bademce-Ka.).

takallet Öykünme, taklit (Çr.).

takanak Alacak, borç (Çr.). “Birazcık takanağımız kaldı.” Yoksul, 2013: 151

takatuka Üç etek yapımında kullanılan sevayi kumaşının bir çeşidi (Çr.).

takaza etmek Ayak yoluna gitmek, pisleme (Çr.).

takazalamak → Takaza etmek (Çr.).

takga Takke, şapka (Al.; İs.). “Başının **takgasını** şöyle uçurmuş örüsgeri.” Abaz, 2004: 105

takımcak Takımıyla (Çr.).

takışmak Kavga etmek (Çr.).

“**Takışmayı** önlemeye çok çabalamıştı.” Tahir, 2004: 136

taklaşmak Dalaşmak (Evcioartakışla-Çr.). “Bülbül isen serçe ile **taklaşma** / Şekip ırmağ isen kenara taşma” Şahadoğru, 1995: 125

takman → Karık (Bademce-Ka.).

taktaka Tahtadan yapılan su çarkının ucuna takılan çivilerin çark döndükçe yana konulan tokmaklara çarpmasıyla ses çıkaran oyuncak (Çr.).

taktakı 1. Ağaçkakan (Çıkırık-Çr.). 2. Karatavuk (Evcı-Bo.). “Örenkaya köyünün oralara **taktakı** aramaya gitmekten vazgeçmeliyim.” Saryüce, 2006: 26

takurak Koyunların boynuna takılan zil (Or.).

takye Takke, şapka (Al.). “Küçük bir kelebek konu Kizir’in **takyesine**.” Gümüş, 1977:103

talaha (1) → Talaka (Al.; İs.).

talaha (2) 1. Oyuncak arabalara doldurulan kumu dökmeden bitiş çizgisine ilk varan oyuncunun kazandığı bir çocuk oyunu (Çr.). 2. Tel ya da ayçiçeği kökü ile yapılan tekerlekli çocuk oyuncuğı (Su.).

talaka Çeşitli biçimlerde yaysız atarabası (İs.; Me.; Os.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “Herifi yarım saat **talaka** ile galdırımıllı yollarda gezdirmişler bôređindeki tekmiil daşları düşürmüşler.” Kerman, 1997: 25

talamak Yağmalamak, yok etmek (Göcenovacığı-Çr.). “Bu aptal göbele gece kapuyu açtırırlar da evimizi **talarlar**.” Çorumlu, 2009: 1655

talananmak Yağmalanmak (Kalecik-Me.). “Nice kanlar aktı yurdum **talandı** / Kardaş olup oturalım diz dize” Piroğlu, 1981: 17

talaş İş güç, sorun (Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). “İstemezdim başka dün-

ya **talaşı** / Güzeller uğruna versem savaşı” Çimen, 2005b: 93

talaşa İş güç, sorun (Gölköy-İs.; Çalyayla-Çr.). “Ne **talaşası** va, gardaşları bahıy.” Abaz, 2004: 164

talaşman Dövüşken, kavgacı (Çr.).

talatmak (1) Isırganotunu deriye sürerek kabarmasına neden olmak (Çr.).

talatmak (2) Köpeği ısırılmaya kışkırtmak, ısırılmak (Çr.).

talatmak (3) 1. Yiyecekleri yağda hafifçe kavurmak (Su.). 2. Eti, yemeği çok kızartmak (Çr.).

talaz Havanın çok sıcak olduğu zamanlarda ani hava değişikliğinden kaynaklı, tozları yukarı kaldıran, kısa süreli, küçük çaplı hortum (Külâh-Al.; Akçalı-Su.). “Verdin emeğimi **talaza**, yele / Havalara kaldırmaya geç kaldın” Arız, 2005a: 258

talazlamak 1. Ateş odun atmak (Al.). 2. Yarım yamalak pişirmek (Su.).

talla Tarla (Örenseki-İs.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “Garşiki **tallada** gangal böyümüş / Gangalın içinde yayılır kömüş” Yoksul, 2011: 87

talyasan → Taylasan (Çr.).

taman Hani, değil mi? (Su.).

tam efe Gıcı gıcı oyununda, oyuncunun direktteki şapkaı düşürerek oyunu kazanması (Çr.). “Takım oyuncularından biri atışını yapar, şapkaı düşürürse **tam efe** olur.” Oğuz, 2006b: 16

tamas Erik (Çr.).

tam çalgı Davul zurnanın dışındaki çalgılar topluluğu, ince saz (Os.; Çr.). “Âmet Ağaların duğününde, davul zurnanın yanında **tam çalgı** da varımış.” Kerman, 1997: 73

tamıs Temmuz (Su.).
tamo Cehennem (Çr.).
tamzara Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).
tamzırmak Damlatmak (Çr.).
tan Ufuk (Me.).
tana kalmak Şaşakalmak (Me.).
tanbili Köpek yavrusu (İmat-Al.).
tandır Toprak içine yapılan ekme ocağı (Beydili, Evcioirtakışla, Sarimbey, Turgut-Çr.). “**Tandır** söndü tekne bekliyor hamur / Hasretim ben una una bilen yok”
Gardaş, 1979: 6
tandırbaşı Tandır ağzının ön bölümü (Çr.).
tandırılık İçinde ekme yapılan, ekme yapma araçlarının bulunduğu üstü korunaklı yer (Beydili, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “Küre kurmuş, ağ bekmezi kaynamaz **Tandırılıkta** isi, kiri kalmamış”
Kurtoğlu, 1994: 41
tangayrık (1) Ağzını açıp, gözlerini yukarıya doğru diken kimse, salak (Çr.).
tangayrık (2) Sonuna dek açık (Çr.). “Sokah gapısı **tangayrık**.”
Tdk, 1993: 4737
tangıdak Uluorta, düşünmeden söylenen söz (Çr.). “Toplumda **tangıdak** bir laf atıyorsun ortaya, kendi sözünün altından kendin kalkamıyorsun.” Yoksul, 2013: 609
tañgal Başı ile ağzı büyük, sesi kalın kimse (Çr.).
tañırdak Söylememesi gereken gizleri yüksek sesle anlatan kimse (Çr.).
tanılamak Havadan sudan konuşmak (Kavşut-Su.).
tanıska En iyi (Çr.).
tañışık Bildik, ahbab (İs.).
tankuş Akılsız (Çr.).

tanlamak (1) Çok belirgin ses çıkarmak (Çr.).
tanlamak (2) Sabahlamak (Çr.).
tanlamak (3) Şaşırmak (Çr.).
tantan Geveze, boşboğaz (Boğabağı-Çr.).
Tanyıldızı Çoban Yıldızı (Çr.).
tap Güç (Çr.). “İhtiyarlık **tap**sızlıktır.”
Tdk, 1993: 4737
tapan (1) Duvar örerken aralara konulan ağaç, hatıl (Gökçam-Su.).
tapan (2) Tohum ekildikten sonra tarlayı düzeltmeye yarayan yassı ağaç araç, sürgü (Alacahüyük, İshacı, Kıcılı-Al.; Kuzuluk-İs.; Gökçam-Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). “Tarla **tapan** sattırır / Çorum’un güzelleri” (H. Çitak) Ercan, 1991: 381
tapan ağacı Eşiğin altına uzatılan kalın ağaç (Çr.).
tapanlamak Yeni ekilen tarlanın tohumunu kapatmak için sürgü çekmek (İs.).
tapcık Onama, tasdik etme (Su.).
tapı Eşik (İshacı-Al.; Çr.). “On sekiz bin alemleri var eden / Ol Hüdadir cümle alem **tapısı**” Arısoy, 1970: 47
tapıklamak 1. Birini beğenerek arkasını okşamak (Çr.).
2. Uyuklamak (Çr.).
tapıl Mayalı, eşkili (Al.).
tapıncak Pamuk ipliği eğirilen çıkırığın el ile çevrilen kolu (İs.).
tapla → Tabla (İkipınar-İs.; Kamışlı-Su.; Çr.). “Gidiy gendü **taplasının** altına goyuy.” Abaz, 2004: 122
tapşırmaq (1) 1. Tanıtmak (Çr.).
2. Salık vermek (Çr.).
tapşırmaq (2) Yırtilan bezin kıyılarını içe katlayarak elde dikmek (Çr.).
taptakır 1. Tamtakır, bomboş (Çr.). 2. Kupkuru (Çr.).
tar Tavukların tünemesi için kü-

- mese konan tahta parçaları (Çr.). "Tavuk olmadan **tar**a çıkma." Yoksul, 2013: 601
- taraba** 1. Tahta bölme, tahta perde (Çr.). 2. Bahçe kıyılarına ya da duvarların üstüne çakılan tahta parmaklık (Çatkara-İs.).
- tarabuluz** Çizgili ipekle dokunmuş kumaş (Çr.).
- tarana** Tarhana (Bademce-Ka.; Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). "Tarana aşısı tartar / Boğazımı yırtar" Gösterir, 2011: 263
- taranaya kuzu bacağını soktu** Tarhana yeme mevsimi geçti; yaz başladı (Bademce-Ka.).
- taranadan kuzu bacağını çıkardı** Tarhana yeme mevsimi geldi; kış geldi (Bademce-Ka.). (Bademce-Ka.).
- tarhana** Pekmezi kaynamış yarma ile karıştırıp pişirerek yapılan bir çeşit çerez (Os.; Hamamlıçayköy-Çr.). "Yanlarında ... pestil, köme, **tarhana** gibi çerezlerden, bir kilo kına olduğu halde kız evine gelir." Çorumlu, 2009: 84
- tarmatağan** Karmakarışık, altüst olmuş (Çr.).
- tarmatakır** → Tarmatağan (Çr.).
- tartalamak** → Tartılamak (Çr.).
- tartılamak** İki elle kaldırılan taşı ileri geri sallayıp hızlandırarak atmak (Çr.).
- tasdara** Sofra örtüsü (Os.).
- tas depme** Gelinin, kötü huylarını babasının evinde bırakmasını sağlayacağına inanılarak içi sudolu bir taşı tepmesi adeti (Do.). "Sonra **tas depme** adı verilen geleneksel adetleri yerine getirirler." Bayram, 2008: 287
- taşlık** Eski ev odalarında dolabın yanında veya tavana yakın yapılmış raf (Gölet-Ka.).
- tasma** Bel kemeri (Kunduzlu-Ba.).
- taş enek** Taş bilye (Çr.).
- taşıyak** Sepet (Su.).
- taşlantı (1)** Kümes hayvanlarında taşlık (Çr.).
- taşlantı (2)** Savrulan, kalburda elenen buğdayın taşlı, topraklı bölümü (Çr.).
- taşlık** Ev ya da oda önündeki taşla döşenmiş yerler (Os.; Çr.). "Taşlıkta avuçlarına tükürüp kalın odunları dörde bölüp, bir güzelce yakacak hazırladı." Seyda, 2006: 136
- taşıyatırlanmak** Bir şey incelenerek sonucu anlaşılacak (İs.). "Gezmeye gittikleri **taşıyatırlandı**." Tdk, 1993: 3841
- tat (1)** 1. Dilsiz (Dutçakallı, Gökçepınar-Çr.). 2. Kekeme (Gökçepınar-Çr.).
- tat (2)** Üreme organı büyük kimse (Çr.).
- tāta** Tahta (İs.). "O fāt hep **tātaları** nanımış yatulları." Abaz, 2004: 105
- tatala (1)** Bayırlarda yetişen, yüçük biçiminde bir çeşit ot (İs.).
- tatala (2)** İşinde becerisi olmayan, safça iş yapan (Dutçakallı-Çr.).
- tatar** Haberci, elçi (Çr.). "Musa Çavuş'un **tatarı** buna çok kızdı." Tahir, 2006: 247
- tatarası** Muska biçiminde içi kıymalı hamur aşına sarımsaklı yoğurt katılarak yenen yemek (Çr.).
- tatarca** Böbrek ağrısı (Çr.).
- tatavı** Çok az pişmiş sebze yemeği (Su.). "Aşşekadın **tatavı** / Yutamadım pilavı" Aytekin, 2003: 16
- tatavı** 1. Ramazandan bir önceki gün (Su.). 2. Ramazandan bir gün önce tutulan oruç (Çr.). "Bu

gün **tatavu**, Ramazan'dan bir gün önce." Özçatalbaş, 2002: 21

tatlıçiş Meni (Çr.).

tatlı gaşık sapı Bir motif adı (Su.).

tatlılık Kıtık (Çr.).

tava (1) Ateş küreği (Çr.).

tava (2) Bağ bahçede karığın içindeki çukur yerler (Su.).

tava (3) Fırında pişirilen et yemeği (Çr.).

tava gelmek (1) Toprağın işlenebilir duruma gelmesi, yumuşaması (Çr.).

tava gelmek (2) Yeme isteği duymak (İs.).

tavannık Tavan arası (Harunköy-İs.). "Tekne **tavannık**da duruyodu." Abaz, 2004: 145

tavar Koyun (Çr.).

tavatır Kusursuz, çok iyi, istenilen biçimde olan (Külah-AL.; Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). Başı **tavatır** dağlar / Gaylesiz yatır dağlar" Gösterir, 2011: 259

tavatır → Tavatır (AL.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Yanıllına kulunç girsin galkama / Her derdi **tavatır** tat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

tav etmek Kandırmak, inandırmak (İs.).

tavık Tavuk (Su.; Çayhatap-Çr.). "Bi uyuçça **tavık** olsun / Gışı yazı sovak olsun" Caferoğlu, 1994: 141

tavık garası → Tavuk karası (Su.).

tavitli Taahhütlü (Çr.).

tavlamak 1. Meşin, yufka ekmeği gibi şeyleri su serpererek yumuşatmak (İs.; Palabıyık-Çr.).

2. Çekiçlenip sertleştirilmiş bakırları yeniden biçimlendirmek için ateşte yumuşatma işlemi (Çr.). "Sabun yok soda yok su yok havlu yok / Yüzümüzü killi suyla

tavluyok" Özgür, 2002: 91

tavlama yıkamak Bakır kapları asitle yıkayarak parlatmak (Çr.).

tavlanmak (1) Kurumaya yüz tutmak (Çalyayla-Çr.). "Suladığım tarla bugün **tavlanmış**." Tdk, 1993: 3847

tavlanmak (2) Şişmanlamak, sezmirmek (Çr.). "O geceden beri **tavlandın**, domuza döndün." Tahir, 2006: 304

tavlaşmak Çamur gibi nesnelere kurumaya yüz tutması (Çr.).

tavlı Şişman, besili (AL.; Yarım-söğüt-Su.).

tav olmak Uygun bulmak (İs.).

tavsaklamak Savsaklamak (Su.).

tavsamak 1. Hızı, tezliği, gücü azalmak, sönmeye başlamak (Evcı-Bo.; Su.). "Sel iyice **tavsamıştı**." Saryüce, 2004: 33

2. Öfkesi geçmiş olmak (Os.).

tavsımak → 1. Tavsamak 1 (Evcı-Bo.; Su.). 2. Tavsımak 2 (Bademce-Ka.).

tavsır Fotoğraf, resim (Çopraşık-AL.; Kamışlı-Su.). "**Tavsır** gözümde gitmiyor." Yoksul, 2013: 600

tavsir → Tavsır (AL.).

tavsır → Tavsır (Gökçam-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Vapura çıkınca **tavsır** çıktı / Onuynan ben ağlerim günlerim." Sağmen, 2009: 138

tavşan Düşünlerde oynanan, güldürü ögesi ağır basan bir köy seyirlik oyunu (Su.).

tavşan izi Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

tavuk götü Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

tavuk karası Karanlıkta göreme hastalığı (Su.). "O gün çoğumuzun gözlerini kar aldı, **tavuk karası** olduk." Saryüce, 2004: 171

tav vermek (1) Kışkırtmak (Çr.).

tav vermek (2) Kuru nesneyi yumuşatmak (Çr.).

tay 1. Bir küfe ağırlığında (İs.).
"Bağımızdan bir **tay** ak üzüm çıktı."
Tdk, 1993: 3850

2. Hayvanın bir yanındaki yük (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Gerçeğin yükünden **tay** yüklemişim / Bir ulu menzile aşmışım ben" Çimen, 2000: 37

tayak Değnek, sopa (Kalecikkaya-Al.).

tay geldi İkinci kez evlenen kadının yanında götürdüğü çocuk (Çalyayla, Tarhan-Çr.).

tay gelmek Denk gelmek, eşit gelmek (İsahacı-Al.). "Sana **tay** gelirmiy mi dünyanın varı / Yarından ayrılan kılmaz mı zarı" Arısoy, 1970: 23

tayınlamak Belirlemek, saptamak (Göcenovacığı-Çr.). "Gözümü açtım, oturumuma geldim, nerde olduğumu **tayınladım**."
Çorumlu, 2009: 1655

tayır tayır Sökülen yün örgünün, yırtılan bezin çıkardığı ses (Çr.).

tayla Tarla (Aşağızeytin-Os.).

taylak 1. At yavrusu, tay (Çr.).

2. Dört yaşında at (Su.).

taylamak 1. Hayvanlara yük yüklenirken iki yana eşit ağırlık koymak (İs.). 2. Yük, denk yapmak (Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Eski gam yükünü **taylamak** olmaz Kılavuzsuz derya boylamak olmaz"
Çimen, 2005a: 40

taylanmak Denk gelmek, uymak (Çr.). "Küp biraz büyüğe imiş **taylanmadı**." Tdk, 1993: 4744

taylasan Eskiden, başa sarılan sarığın sırta uzanan bölümü (Çr.).

taytak İşi yapıp yapamayacağını düşünmeden kendini öne atan kimse (Çr.).

tazıboncuğu Çocuk beşiğine,

hayvan yularına dikilen bir çeşit midye kabuğu (Çr.).

tazir etmek Umutsuz durumda bırakmak (İs.).

te 1. Şaşma ünlemi (Kuzuluk-İs.).

2. Olmaz, hayır! (Çr.)

tebbeti tersinden okutmak Çocukların yaramazlıkları karşısında büyüklerin şaşırması (Bademce-Ka.).

tebelleş olmak Dadanmak, bulaşmak, başa bela olmak, aklını bir şeye takmak, sırnaşmak (Kühlah-Al.; Yağcılar-Ka.; Yarımşöğüt-Su.; Kayı-Çr.). "Tebelles **olma** başıma, yumruğu indirme kaşma."
Yoksul, 2013: 601

tebsermek → Tepsermek (Çr.).

tec Geniş ağızlı büyük bakır kap (İs.). "Tec adı verilen geniş ağızlı büyük bakır kaba boşaltılır."
Oğuz, 2006a: 32

teccalın biri Yaramaz, hileci, kandırıcı, sevilmeyen kimse (Çr.).

tecce (1) → Teççe (Me.; İncesu-Su.).

tecce (2) → Tece (Alacahüyük-Al.; Oğlaközü-Su.; Beydili-Çr.).

tece İpliği çile yapmaya yarayan bir çeşit araç, çikrik (Su.).

tecemillet Hazırlık (Çalyayla-Çr.).

tecemme Yönetme, yönetim (Çr.).

tecen Yağ, çökelek, peynir basılan tulum (Aşağıfındıklı-Su.).

teç (1) Bir çeşit tahıl ölçeceği (İs.).
"Ata bir **teç** arpa verdim."
Tdk, 1993: 3857

teç (2) Harmandaki tahıl yığını (İs.).

teççe At, inek, öküz gibi hayvanların arka bacaklarında oluşan, yürümelerini engelleyen bir çeşit hastalık (Çr.).

ted İki kümeye ayrılan oyuncu-

lardan, gözleri bağlanan küme-
deki oyuncuların saklanan kü-
medeki oyuncuları bulmaya ça-
lıştığı oyun (Çr.).

tedirgin etmek Korkutup kaçır-
mak, kuşkulandırmak (Çr.).

tedirkin etmek → Tedirgin et-
mek (Çr.).

tedürgün olmak Rahatsız ol-
mak, tedirgin olmak (Os.).

tee Şaşma ünlemi (İs.).

tefârik (1) Eskiden gelin giysisi
yapılan sırma işli bir çeşit ipek
kumaş (Su.; Çr.).

tefarik (2) Güzel kokulu bir bitki
kökü (Çr.).

tefe Dokuma tezgahlarında tarağı
tutan, mekik ipliklerini sıkış-
tırmaya yarayan araç (İs.; Su.).

tefil Şekil (Ka.).

tefir Çeşit, renk (Su.).

tefir tüfür Çeşit çeşit (Su.).

teğın Sincap (İs.).

teh Tüh (Su.).

tehe Önemsiz, boş (Çr.). “O adamın
buraya gelip gitmesi **tehe** değil.”
Tdk, 1993: 4746

tehel Seyrek, eğreti dikiş (İs.).

tehi → Tehe (Çr.).

tehlelemek Oraya buraya koşuş-
turmak (İs.).

tehlis Çuval (Aşağıfındıklı-Su.).

tehmen Çalgılı eğlence (Çr.).

tehne Kalabalık olmayan, tenha,
ISSIZ (İs.; Gölet-Ka.; Su.; Arslanköy-
Çr.). “El yanında elimsin / **Tehnelerde**
benimsin” Ayhan, 2002: 166

tehriz Koridor, evin girişi, dehliz
(Çr.).

tein Sincap (Çr.).

tek Değın (Çr.).

tekallat Para almadan yapılan iş
(Çr.).

tekayak Seksek oyunu (İs.).

tekdamar Zayıf, cılız (İs.).

teke (1) Damızlık erkek keçi (Su.;
Gökköy-Çr.). “Say ki boynuzuna rakı
sürülmüş keçi **tekesidir**.”
Tahir, 2004: 264

teke (2) Mert (Su.).

tekecen Tarlalarda biten bir çeşit
ot (İs.).

tekellenmek → Tekerlenmek
(Çr.).

tekellif Yakın akrabaları düğüne
çağırırken verilen armağan
bohçası (Bademce-Ka.).

tek emenli hodak Tek çukurla
oyunan hodak oyunu (Çr.).

tekercen Yenilebilir bir çeşit ya-
banıl ot (Kıcılı-Al.; Kamışlı-Su.;
Çalyayla, Sarimbey-Çr.). “Bazen **te-
kercen** yer, toplardık yemlik / Göbe-
lek dolardı dağdaki çamlık”
Çimen, 2000: 46

tekerlenmek Yuvarlanıp düşmek
(Çr.). “Hayvanın üstünde uyur da bir
yere **tekerlenir**.” Tahir, 2006: 62

tekesakalı Kırılarda yetişen, ince
uzun püskül yapraklı, yenilebi-
lir bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

tekesek Keçilerin çiftleşme za-
manı (Su.).

tekesemek Dişi keçinin çiftleş-
mek istemesi (İs.).

tekeşek Ocakta odunları bir ara-
da tutmaya yarayan bir çeşit
büyük sacayağı (İs.).

tekeşük Alını sivri ya da çıkıntılı
olan (Bademce-Ka.).

teketek Aile, kadın eş (Kuzköy-
İs.).

tekicen → Tekercen (Al.).

tekirlenmek Kedi yavrusu büyü-
dükçe tüylerindeki çizgilerin
koyulaşıp belirginleşmesi (Çr.).

tek kırma Belden kırmalı, saçma

atan, tek namlulu av tüfeği (Eskiekin-Çr.). “**Tek kırmaya** bana mısın demiyo / Yine gebermedi gitti kör kösnü” Kurtoğlu, 2006: 16

tekleme Az, tek tük (Çr.). “Evleklerin kıyılarına kendir diker **tekleme**.” Gümüş, 1977: 104

teklemek Mısır, pancar gibi bitkileri seyrekleştirmek (Çr.).

teklicen Bir çeşit ot (Çr.).

tekmik Tekme (Al.).

tekne Hamur yoğurmaya yarayan büyük tahta kap (Karkın-İs.; Turgut-Çr.). “Tandır söndü **teknem** bekliyor hamur / Hasretim ben una una bilen yok” Gardaş, 1979: 6

tekne gazıntısı Çok çocuklu bir ailede en son çocuk (Çr.). “**Tekne gazıntısı** olduğu için Yeter’i herkes seviyo.” Kerman, 1997: 25

tekne orucu Çocukların ana öğünler dışında yemek yemeden tuttuğu oruç (Çr.). “**Tekne orucunu** tutan çocuk bunu dedesine satar.” Dbk, 2003:79

tekne taşı Üzerinde çamaşır yıkanan taş (Çr.). “Haymalığında anamı, bacımı bekleyen tokacıyla **tekne taşı**...” (M. Tuluk).
www.corum.com.tr

tekne tendürük boş Yiyecek içecek yok (Bademce-Ka.).

tek oyun Bir halk oyunu (Al.).

teksermek Karşı koyarmış gibi yapmak, karşı gelmek (Su.).

teksivrik 1. Cılız, gelişmemiş ekin (İs.). “Sizin arpa **teksivrik** kalmış.” Tdk, 1993: 3867
2. Toprakta yeni çıkan ekin (Çr.).

tektük Aralıklı olarak, ara sıra (Dutçakallı-Çr.).

teküllü 1. Nişanlı (İs.). 2. Sevgili (Ka.).

teldolap Kapkacak konulan dolap (Çr.).

tele Giysi yakalarının içine konulan kolalı bez, tela (Çr.). “Dur şu praşuva cekedin **telesini** takıyım da.” Özçatalbaş, 2003: 74

telek Kuş, tavuk gibi hayvanların iri, kalın tüyleri (Ka.; Os.; Kavşut-Su.; Çr.).

teleme 1. Az pişmiş, yarı çiğ (Kırcılı-Al.). 2. Davar sütünün mayalandıktan sonraki katılaşmamış, pelte kıvamındaki durumu (Çr.). “Yeme **teleme**, koyun gibi meleme.” Yoksul, 2013: 649

telesemek Fazla terlemek (İs.).

teletüz Yarım yamalak, üstünkürü, özensiz yapılan iş (Çr.).

telis Keten ya da kendirden seyreker dokunmuş çuval (Al.; Os.; Serban-Çr.). “Parası olanlar çüppe kürk giyer / Yırtık **telis** vermiyorlar parasız” Koçak, 1980: 235

teliz → Telis (Al.).

telkirmalı işleme Sırma, gümüş tellerle tülbente yapılan bir çeşit iş örneği (Çr.).

tellek Natır, tellak, keseci, yıkayıcı (Çr.).

telleme Tomruğun hızarla boyuna ikiye ayrılmış parçaları (Çr.).

tellenmek 1. Küsmek, darılmak, gücenmek, alınmak (Çr.). 2. Tizlenmek, öfkelenmek (Sarimbey-Çr.). “Yine ne var da **tellendin**.” Kerman, 1997: 73

telli Fazla alıngan (Su.).

tellik 1. Kumaştan ya da yünden örülerek yapılan takke (Al.).
2. Terlik (Al.).

telli tura Gençlerin düğün dernek günlerinde oynadığı bir oyun (Çr.).

teltel Eskiden kış aylarında yapılan bir çeşit pişmaniye (Kalecik-kaya-Al.; Su.; Beydili, Küçükpalabı-

yık-Çr.). “Bu akşam **teltel** çekeceğak Kadirlerde la.” Özçatalbaş, 2002: 109
tel tellemek İpliği iğneye geçirmek (Çr.).

teltik Asma filizi (Çr.).

teltük El becerisi iyi olmayan, her şeyi elinden düşüren, kırıp, dökken (Gölet-Ka.). “Teltük **teltük** hareketleri var.” www.golet.tr.gg/

tembiy etmek Tembih etmek (Karkın-İs.). “Bahardan bu yanı **tembiy ediyom**.” Abaz, 2004: 143

temcit Sahur (Çr.).

temek 1. Ahırlarda gübre atmaya ya da saman almaya yarayan delik (Külah-Al.; İs.; Me.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Boğabağı, Dutçakallı-Çr.). 2. Pencere (Kuzuluk-İs.). 3. Tahta kapaklı pencere (Mak sutlu-Ka.). “Ahırın kapısını hırsızdan, **temeğini** kurttan koru.”

Yoksul, 2013: 24

temelli Büsbütün, tamamen (Karkın-İs.; Su.; Çr.). “Anası da babası da öldü, **temelli** ösüz galdı.”

Tuluk, 1991.

temessük Tapu senedi (Kuzuluk-İs.).

temesük → Temessük (Çr.).

temra (1) Alaca ilçesinde oynanan bir halk oyunu (Çr.).

temra (2) → Temre (Çr.).

temre Bir çeşit deri hastalığı, temriye (Bozdoğan-Al.).

temşit Saat 03-04 arası (Su.).

temşiyet Üstünlük taslayarak ya da fiyaka yaparak konuşma (Çr.).

temşüt Sahur (İs.; Yağcılar-Ka.). “**Temşüde** galhan gaktı.”

Abaz, 2004: 156

ten 1. Kadının üreme organı (Çr.).

2. Eti yenir hayvanların dişilik organı (Su.).

tendirmek 1. Oyunda sopaya

takla attırmak (Al.). 2. Fırlatmak, elden çıkarmak (Su.).

tene Tahıl tanesi (Çr.).

teneleme Tanelere ayırma, teneleme (Çr.).

tengdirmek (1) Elden çıkarmak (Karadona-Çr.).

tengdirmek (2) Ortadan koybalamak, ölmek (Karadona-Çr.).

tengelbaş Takla atmak (İs.).

tengellek Yuvarlak (İsmailköy-Çr.). “Bu **tengellek** şapka başımda durmuyor.” (Güven, 2013: 24)

tengerlek Yuvarlak (Göcenovacığı-Çr.). **Tengerlek** şapkasını, iş giyitlerini duvara asar işi bitince.

Gümüş, 2005b: 4

tengilboş Takla (İs.).

tengilim Çobanların değneklerine yerde takla attırarak oynadıkları bir oyun (Kamışlı-Su.).

tengilmek Devrilme, yuvarlanmak (Çr.).

tengellenmek Yuvarlanmak (Çr.).

tengerlenmek Yuvarlanmak (Çr.).

tenike Teneke (Çr.).

tenme Değneklerle oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). “**Tenme** oyununun kuralları kişi sayısına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.”

Oğuz, 2006b: 20

tenmek (1) Oyunda sopaya takla attırmak (Al.).

tenmek (2) Ölmek (Çr.).

tenten Eskiden oynanan bir çeşit çocuk oyunu (Çr.).

tentene Dantel, oya (Çr.).

tentere Örgü kemer (Su.).

tenteş Uygun, uyumlu (Os.).

tenüke Teneke (Al.).

tepdillenmek Şirinlik yapmak, sevimlilik yapmak, şımarmak (Bademce-Ka.).

tepecik Yığın halindeki ekin (Gölet-Ka.).

tepegöz Göz önünde olan olayları bilmeyen, ilgisiz, umursamaz (Çr.).

tepeleme Taşacak biçimde (Os.; Çr.). “Yanına bıraktığı heybenin iki gözü de **tepeleme** dolu...”

Tahir, 2006: 8

tepelik Üzeri altın dizili, süslü kadın fesi (İs.).

tepgi Bel sapına geçirilen tahta ayakçak (Çr.).

teplik Tekme (Çr.). “Ülen yapmayın bir **tepike**te duvara yapışır kalırsınız.”

Seyda, 2006: 85

tepitme Vücuttaki zedelenmiş yerlere iyileşmesi için konulan az pişmiş hamur (İs.).

tepmе (1) Fıskırma, çıkma (Çr.).

tepmе (2) Tekme (Çr.). “Savuş ki, **tepmе** gelmeden tatlı canı kurtar.”

Tahir, 2004 : 215

tepsemek (1) Dudağın susuzluktan kurumması (Me.).

tepsemek (2) Uzlaşmak, anlaşmak, barışmak (Çr.).

tepsemek (3) Yatışmak (Çr.).

tepsermek Kurumaya yüz tutmak, az kurumak, suyunu çekmek (Bo.; İs.; Çalyayla, Gökköy, Morsümbül-Çr.). “Beze serdim erişte / **Tepserecek** güneşte”

Aytekin, 2003: 46

tepsirmek Kavgayı durdurmak, yatıştırmak (Çr.).

tepüklemek Binek hayvanını yürütmek için ayakla vurmak, tekmelemek (İs.).

ter İnce (Bademce-Ka.).

terazisi olmamak Düzeni yerinde olmamak (Al.).

tercan Süt kesmiğinden yapılan çökelek ile bu çökeleğin konul-

duğu keçi derisine verilen ad (Hamamlıçayköy-Çr.).

tercen İçi dışı terbiye edilmiş keçi derisi (Dutçakallı-Çr.).

tercübe Deneyim, tecrübe (Su.).

terece 1. Eski evlerde ocağın iki yanındaki kalın duvarlar oyularak yapılan, ufak tefek şeyler koymaya yarayan göz (İs.; Os.).
2. Eski köy evlerinin yatak odalarında banyo olarak kullanılan yer (Bademce-Ka.). “Tüm dolapların yan taraflarında **tereceler** vardı.”

Saraçer, 2000: 62

terefi Teravih namazı (Bademce-Ka.).

terek Raf, sergen (İs.; Ka.; Kadıderesi-Çr.). “Yıkadığı kapları içeri getirdi. Yaş yaş **tereğe** dizdi.”

Güven, 2010: 52

tereke Ev eşyası (Su.).

tereklik Mutfak rafı (Al.).

ter ekmek İnce ekmek; yufka (Bademce-Ka.).

terezi Terazî (Dutçakallı-Çr.). “Çölmekçiden aldım tağar, **tereziye** goydum ağar.” Caferoğlu, 1994b: 108

tergömlек İnce kabuklu, al ya da sarı renkli bir çeşit elma (İs.).

tergöyneк → Tergömlек (Çr.).

teri Karşı, yönünce, - e doğru (İs.). “Bugün ablam şehere **teri** gidiyordu.”

Tdk, 1993: 3891

terki Atın arkası (Su.). “Dertsiz baş **terkide** gerek.” Yoksul, 2013: 236

terlik Erkek çocuklar arasında oynanan, ebeye verilen terliğin tekini kapmaya dayanan bir oyun (Çr.). “Oyuncuların hepsi ellerindeki **terlik**lerin bir tekini ebeye verirler.” Oğuz, 2006b: 45

termeğü çizme İsilik benzeri kırtarıların çevresinde arpa gezdirerek okuma işlemi (Bademce-Ka.).

terpuşlu Kapaklı sahan (Oğlaközü-Su.).

ters ayakkabı Kötü yolda kadın, erkek (Çr.). "O, **ters ayakkabımın** biri." Tdk, 1993: 4754

terslemek Pislemek (hayvanlar için) (Çr.). "Düven öküzü gibi durmadan **tersliyorsun**."

Yoksul, 2013: 262

ters masaf Tepsiye konan yedi sekiz hamur yumağının üzerine yumurta sürülerek pişirilmesiy-le yapılan çörek (Çalyayla, Eşençay-Çr.)

ters yel Otları kurutan yel, sam yeli (Çalyayla, Turgut-Çr.). "**Ters ye**le harman savurma, verebe gağni devirme." Kerman, 1997: 49

teselleme Atasözü (Şekerpınar-Su.). "Bıraksa yarım saat atasözü, **teselleme**, kıssa anlatıp dururdu."

Sarıyüce, 2004: 26

tesgerme Korkutmak için vura-cakmış gibi yapma (Su.).

tesmük Tespih (Bademce-Ka.).

teş Büyük leğen (İs.; Su.). "Çamaşır yudum **teşte** / Değilsin uygun yaşta"

Gösterir, 2011: 114

teşennüş olmak 1. Yaranın az-ması, hastalığın ilerlemesi (Çr.).
2. Unutulan konuların yeniden konuşulması (Çr.).

teşt İçinde hamur yoğurulan ya da çamaşır yıkanan büyük leğen (Külah-Al.; Me.; Kamışlı-Su.; Uğ.; Dutçakallı-Çr.). "Yârin çamaşır **teşti** / Yine derdim depreşti"

Aytekin, 2003: 192

tetevülemek Lambanın sönecek gibi olması (Ka.).

tetik (1) Asma filizi (Çr.).

tetik (2) Uyanık, açık göz (İs.).

tetiklemek Baharda üzüm asma-larının tomurcuklanması (Boğabağ-Çr.).

tetir Yeşil ceviz kabuğu, nar gibi bitkilerin bıraktığı durağan bo-ya lekesi (Ka.; Os.).

tetire → Tetir (Ka.; Os.).

tetiri Somak denilen bitkinin

yapağı (Çr.). "Bahçelerde **tetiri** Hiç saymam hatırı" Ertekin, 2006: 27

tetiri otu Kantaron (Evcı-Bo.; Su.).

"**Tetiri otu** suyu ile kim parpı yaparık yarayı savuşturacaktı?"

Sarıyüce, 2004: 152

tetirli → Tetiri (Çr.).

tetmek Kurumuş bir şeyin düş-mesi ya da asılı olan bir şeyin yerinden kurtulması (Gölet-Ka.). "Bir baktım ki, ceket **tetmiş**. Hemen yerden aldım." www.golet.tr.gg/

tetürgün Ürkek (İs.).

tevatır → Tavatır (Gökköy-Çr.).

tevâtir → Tavatır (Al.). "Bi deri gü-nü, **tevatir** bi havada evinin damını aktaran Hoca, cümle gapısının zelze-siyne birlikte sallandığını eşitmiş."

Çorumevi, 2001: 16

tevatür → Tavatır (Eskiekin-Çr.).

"**Tevatür** güzel olur bu Çorum'un ka-rısı..." Tahir, 2007: 225

tevek 1. Asma kütüğü (Beydili, Sa-rimbey-Çr.). "**Teveklere** sıra sıra diz-seydim / İçindeki bilgileri sezseydim"

Çimen, 2006: 71

2. Asma, kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin dalları (Hışır-Al.; Gökçam-Su.). "Salatalık **tevek**lerde yeşerir / Koparıp koparıp yeriz soy madan" (K. Yılmaz)

Taşlıova, 2008: 562

tevge (1) Akıllı, işbilir (Çr.).

tevge (2) Küçük kazma; bir yanı geniş bir yanı dar, kısa saplı balta (Çr.).

tevir Durum, biçim (Su.). "Bir gün-de kaç **tevere** girdim."

Sarıyüce, 2004: 340

tevir tevir Çeşit çeşit, biçim bi-çim (Mislerovacığ-Çr.). "Moda çıktı

tevir tevir / Herkes bir yol tutmuş gider” (Cefai) Çırakman, 1992: 189

tevkirli Nişanlı (Çr.). “Tabağını iyi sıyr ki, **tevkirli**n güzel olsun.”
Yoksul, 2013: 594

tevkitli Taahhütlü mektup (Serban-Çr.). “Mektup saldım ulaşmamış **tevkitli** / Yine dost görmeye gönülüm umutlu” Koçak, 1980: 326

tevkül Söz kesme, nişan (Çr.).

tevküllü Nişanlı (Arpalık, Beydili, Büğdüz, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Oturmuş da ağhyo / **tevküllüm** kötü diye” Gürsel, 1997: 266

tevkülü Nişanlı (Ovasaray-Çr.).

tevkür Söz kesme, nişan, nişanlı (İs.; Çr.).

tevkürlü Nişanlı, sevgili (İs.; Es-kice, Karadona-Çr.). “Oturmuş da ağhyor / **tevkürlüm** kötü deyî”
Ertekin, 2006: 37

tevür Çeşit, tür (İs.).

tevürleşmek Değişmek (İs.).

tey daha Şuracıkta (Çr.).

teyfe Konuşmalarında güldürücü öğeler bulunan, espriler yapan, önüne gelene takılan şakacı kişi (Çr.).

teyin Sincap (Me.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Buzağıya biçik, sincaba **teyin** / Diyeni görürsen Çorumludur o”
Gösterir, 2014: 79

teykül Nişanlı (Os.).

teyneke Değnek, sopa (Çr.).

teyreke Keyif verici nesnelere (Çr.).

teyreki Keyif verici nesnelere alışkın, tutkun, tiryaki (Bademce-Ka.; Çalyayla-Çr.).

tezberi Çabucak, hemen (Çr.). “Bir kez temizlik başladı mı, kolayına **tezberi** sonu alınmaz!” Tahir, 2007: 360

tezce Çabucak, hemen (İs.; Kalecik-Me.). “Gidelim de yaylamızı **tezce** tanıyalım.” Tahir, 2006: 78

teze Taze (Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Kızılpınar-Çr.).

tezek Saban ya da belin kaldırdığı iri toprak parçası (Dutçakallı-Çr.). “Tarla mı **tezekli**, ben mi kaçamıyorum?” Türkoğlu, 2007: 170

tezek gapamayı da biliyon mu?
Bir şey bilmediği halde bilgiçlik taslayan kimseler için kullanılan bir deyim (Çr.).

tezene Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap (İs.).
“**Tezeneni** bul âşık / Şu sazını çal âşık” Gösterir, 2011: 178

tezgine Tez olarak (Çr.).

tezgire Kulplu küçük sepet (Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Ovasaray-Çr.).

tezicek Çabucak, hemencecik (Çr.). “Yalan demeyim beş ısırım mı desem, altı ısırım mı, **tezicek** bitiriverdim.” Lâçin, 2007/63: 7

tezikmek Oraya buraya koşuşturmak, uzaklaşmak (Külâh-Al.; Çr.). “Büvelek tutmuş dana gibi **tezikeyor**.” Çorumlu, 2009: 1073

tezkire Küçük sepet (Os.).

tezvarı Kısa zamanda (Çr.).

tifil 1. Gelişmemiş, büyümemiş (Sarimbey, Serban-Çr.). 2. Çocuklukla delikanlılık arası yaşta olan (Su.; Dutçakallı-Çr.). “Gerçekten mi **tifildi**, yoksa bıyıkları kökten kazıtmıştı da ondan mı körpe görünüyordu bilinmez.” Tahir, 2004: 51

tığ 1. Saman yığını (Kııcılı, Külâh-Al.; Büğdüz, Eskiikin, Ovasaray-Çr.). 2. Büyük tınaz (Su.; Ovakarapınar-Çr.). “Herifler kuşlukta sapa giderdi Dağlar gibi saman, **tığları** vardı”
Kurtoğlu, 2006: 14

tığlamak Ekini yığın yapmak (Çr.).

tığlı Fazla alınan (Su.).

tığmak Kaçıp gitmek (Çr.). “At gemini gevip duruyodu, bi de baktım elimden **tığdı** gitti.” Kerman, 1997: 25

tığmısır Her şeyini yitirmiş olan (İs.).

tığraz Alçak tavanlı küçük ev (Kuzuluk-İs.).

tıgsırmak Aksırmak (Çr.).

tıhaç Suyun akmasını engellemek için su borularının ağzını kapamaya yarayan nesne (Çr.).

tıhı Hastalıklı (İsmailköy-Çr.). “Ben **tıhı** dedikçe sen inadına büyüyüp irileştin.” Güven, 2013: 290

tıhırdak (1) → Tıkırdak (1) (Su.). “**Tıhırdak** bayramda satılır.” Uçakçı, 2006: 220

tıhırdak (2) Takunya (Eskiyapar-Al.).

tıhlım 1. Zayıf, cılız, büyüyememiş kimse (İs.). 2. Şişkin (Çr.).

tıhlım tıhlım → Dıklım dıklım (Çr.).

tıhsırık Aksırık, hapşırık (Çr.).

tıhtap Üstü kabartma süslü sarı madensel tas (Çr.).

tıkaç Kısa boylu, şişman (Su.).

tıkı Yaşı büyük, bedeni az gelişmiş, akıllı çocuk (Çr.). “Boyu **tıkı**, tabancası kuru sıkı.” Yoksul, 2013: 161

tıkım Parça, lokma, dilim (genellikle et, ekmek, peynir için) (Su.; Çr.).

tıkır Tahta su kabı (Oğlaközü-Su., Os.; Çalyayla-Çr.).

tıkırdak (1) Davar ya da köpeklerin boynuna takılan çan (Eskikin-Çr.). “Meleşmiyo koyununan kuzular / Tonlu, **tıkırdaklı** sürü kalmamış” Kurtoğlu, 1994: 41

tıkırdak (2) Takunya, nalın (Çr.).

tıkırıldak Hemencecik, anında (Çr.). “**Tıkırıldak** eline saydı binliği.” Yoksul, 2013: 605

tıkız Çok dolu, sıkı, sıkışık (Os.). “Enine boyuna, **tıkız**, etli canlı bir kızdı.” Tahir, 2007: 39

tıkızı kırık Gözü kör (Os.).

tıknaz Sıska, zayıf (İs.; Su.). “Bataklığın sazından, adamın **tıknazından**

kork.” Yoksul, 2013: 118

tıknefes 1. Sinirli (Su.). 2. → Tıkısoluk (Çr.). “Şu adam çok **tıknefes**.” Tdk, 1993: 3912

tıksırmak Aksırmak, hapşırık (Çr.). “Aksırsan da **tıksırsan** da bu yükü taşıyacaksın.” Yoksul, 2013: 31

tıksoluk Solunum sıkıntısı çeken, güçlkle nefes alan (Çr.). “Sen bu belgücü macununu bizim **tıksoluk** vali yardımcısına aramaktasın arkadaş.” Tahir, 2004: 218

tıktık Takunya (Os.).

tılar Çocuk karyolalarına, beşiklerine konulan, genellikle ortası delik yatak (İs.; Kışlacık-Me.).

tılımak → Tılkımak (Çr.).

tılımış Yenmeyecek denli çok olgunlaşmış, içi geçmiş (Çr.). “Çok datlı diye **tılımış** gavunu gaşığan yediler.” Kerman, 1997: 26

tılış Etine dolgun, şişmanca çocuk (İs.).

tılkımak Salatalık, kabak gibi sebzelerin kuraklıktan buruşması, bozulması (Su.; Ovakarapınar-Çr.). “Bu kavunlar iyice **tılkımış**.” Yoksul, 2013: 166

tıllamak Fırlamak, koşmak (Çr.).

tımaşak Çıplak, giyimsiz (İs.).

timbildamak Oynamak (Kalecik-kaya-Al.).

timbırdatmak 1. Tef, tambur gibi çalgılara yavaş vurarak ses çıkartmak (İs.). “Benli Halime, udla kıvrak bir meyhane havası **timbırdatırken** Hacı Ağa'nın iki yetişmiş kızı...” Çorumlu, 2009: 1595

2. Alay etmek (Çr.).

tımman Don, şalvar (Çukurköy, İbik, Kayı-İs.; Os.). “Ebenin **tımmanı** başına geçsin.” Oğuz, 2007a: 67

tımsırık Güç beğenen, titiz (Eskiyapar-Al.).

tın Şottik oyununda atılan değ-

- neğin çarptığı halde şottığı devirememesi (Çr.).
- tınaz** Harmanda toplanmış samanla karışık ekin (Evcı-Bo.; Kamışlı-Su.; Büyükgülücek-Çr.). "Bağ çaba, **tınaz** yaba ister." Yoksul, 2013: 101
- tıngıl** Küçük sepet (Olukyandı-Su.).
- tıngır** Çinko, teneke ya da bakırdan yapılmış leğen, kova gibi kaplar (Su.; İsmailköy-Çr.). "İki **tıngır**, bir mangırla gelmişti şehre." Güven, 2013: 256
- tıngıramak** Tıkırdamak (Bademce-Ka.).
- tıngırdatmak** Alay etmek (İs.).
- tınmak** Önem vermek, aldırış etmek (Me.; Os.). "Kocasını **tındığı** yok kadının." Yoksul, 2013: 459
- tınmamak** Aldırış etmemek, önem vermemek (Me.; Os.).
- tınsırık** Hapşırık (Su.).
- tınsırma** Aksırma, hapşırma (İs.).
- tıntın (1)** Çalgı araçları (Çr.).
- tıntın (2)** 1. Sessiz konuşan (Çr.).
2. Ağırkanlı (Çr.).
- tıpıl (1)** Çok akıllı (İs.).
- tıpıl (2)** Mayalı, eşkili (Al.).
- tıptırtı** Hafif gürültü (Evcı-Bo.).
"Açık bıraktığı kapılardan hızla, ama hiçbir **tıptırtı** çıkarmadan çıkıp gitti." Sarıyüce, 2004: 118
- tıtraklı saat** Yüksek sesle işleyen saat (Çr.).
- tıramba** Mal değiştirme (Çr.).
- tırangımak** Kapının çok gürültülü çarpması (Çr.).
- tıraş** En az dört kişiyle oynanan köy seyirlik oyunu (Göcenovacığı-Çr.).
- tırca** Zayıf, kansız cansız, sıska (Su.).
- tırğıc** → Tırhiç (Çr.).
- tırhallı** Aynı koşullarda, aynı durumda olan insanlar (Çr.). "Tırhallı, hep bir halı." Yoksul, 2013: 606
- tırhaz** Bodrum (Çr.).
- tırhiç** Yemeğin suyunu çekerek tanelerinin birbirine yapışması durumu (Çr.).
- tırhımak** 1. → Tılkımak (Çr.).
2. Ekşimek, bozulmak (Çr.).
- tırhiş** → Tırış (Çr.).
- tırık** Hastalıktan dolayı zayıf düşmüş, kansız cansız, sıska (Külah-Al.; Su.). "Eneze, **tırık** hayvanlar bile müşterisi bulurdu." Sarıyüce, 2004: 284
- tırıl** 1. Parasız, züğürt (Eskiyapar-Al.). 2. Zayıf, kansız cansız, sıska (Evcı-Bo.). "O **tırıl** manda güreşe tutuşmadan korkup tabanları yağlayacak." Sarıyüce, 2006: 104
- tırıldak** Fırıldak (Çr.).
- tırılık etmek** Boyun eğip yalvarmak (Su.).
- tırın** Genizden konuşan (İs.).
- tırıp** Çok, bol, dolu (Çr.).
- tırıs** Çiğit oyununda, çukura girmeyen kayısı çekirdeklerinin üç parmak vuruşuyla çukura sokulmasında üçüncü vuruşa verilen ad (Çr.).
- tırısa gitmek** Acele gitmek (İs.).
"Kimisi yerinden kalkmaz işe bak / Uygurlığa **tırısa gider** kimisi." Gösterir, 2014: 45
- tırış** Çiçekbozuğu yüzlü kimse (Çr.).
- tırışık** Büzülmüş, çekilmiş, bozulmuş (Su.).
- tırıtmacı** Karşı gelmek, direktmek (Bolalı-Su.).
- tırkıdak** Birdenbire, hemencecik (Çr.). "Tırkıdak gülüverdi." Yoksul, 2013: 606
- tırkiş** → Tırış (Çr.).
- tırlak** Fırlak (Çr.).

tırlamak Fırlamak (Çr.).
tırlanmak Dönmek (Ovasaray-Çr.).
tırnakçı (1) Fırında pideleri açıp tırnak süsü yapan işçi (Çr.).
tırnakçı (2) İki kişiyi birbirine düşüren (Gölet-Ka.).
tırsamak Korkudan yapacağı işten vazgeçmek, geri dönmek (Gölet-Ka.). “Üzerine yürüyünce nasıl tırstı, gördün mü?” www.golet.tr.gg/
tırtıl Çok fazla (Su.). “O kadar çok ki, tırtıl gibi.” Uçakçı, 2006: 374
tıslamak Ağır yük altında iniltiye benzer sesler çıkarmak (İs.). “Tısl tısl tıslıyor, soluğu içine sığmıyor.” Koşay-İşitman, 1932: 382
tısrık Aksırık, hapşırık (Çr.).
tısrırmak → Tıksırmak (Çalyayla-Çr.).
tısrırtı Ses çıkarma (Çr.).
tısır tısır Yumuşacık (Çr.).
tıska Sarı benizli, sıska, zayıf (İs.).
tıskıya Arpacık soğanı (Çalyayla-Çr.).
tıstınbalak Şişmanlıktan dolayı çok gerilmiş olan, kilolu (Su.).
tıvga Deri üstünde mor lekelerle beliren bir çeşit çocuk hastalığı (Me.; Su.).
tıvka → Tıvga (Çr.).
tıylak (1) At yavrusu, tay (Çr.).
tıylak (2) Yeni yetişmekte olan erkek çocuk (Çr.). “Fadimâtının tıylağı çok yakışıklı bi delânı olacak.” Kerman, 1997: 26
tıymıllı Zülûf saçları güzel, sevimli kız çocuğu (Su.).
tızgara Traktör pulluğu (Su.).
tiğdirmek Suyu ince, dar yerden fişkirtarak akıtmak (Çr.).
tiği Sincap (Os.).
tiğın Sincap (Os.).
tiğsirmek → Tıksırmak (Çr.).

tikan Diken (İs.). “Silanın tikanı gül oldu bize.” Abaz, 2004: 108
tiki Küçük doğranmış kuşbaşı et kavurması (Çr.).
tikiz etmek Gizlice gözetlemek, denetlemek (Os.). “Ahmet, Mehmet’i biraz tikiz edin.” Tdk, 1993: 3930
til Tel (Örenseki-İs.). “İpiy aldı tili, al didim.” Abaz, 2004: 127
tilik 1. Yarık dudaklı, kesik kulaklı kimse (İs.). 2. Enine ya da boyuna kopmadan dilinmiş, parçalanmış (Çr.).
tilikli (1) Kadınların giydiği üç etek entarinin bir çeşidi (Çr.).
tilikli (2) Kenarları girintili bir çeşit bakır tabak (Çalyayla-Çr.).
tiliz → Telis (Gölet-Ka.).
tilpi Kurnaz, hileci, çıkarını düşünen kimse (Çr.).
timi Sıkı dokunmuş bir çeşit kumaş (Çr.).
timtiklemek Herhangi bir şeyin yüzeyini bozmak (Su.). “Elmayı timtikledi yiyemedi de.” Uçakçı, 2006: 374
tingabak Dik kafalı (Yağcılar-Ka.).
tingildek Yerde durmayan, sürekli kımıldayıp sallanan, kıpırdayan (İs.).
tingildemek → Dingildemek (1) (İs.).
tiñil Fesin tepesinde püskülün takıldığı yer (Çr.).
tiñildek → Dingildek (1) (Çr.).
tiñir tiñir Yere düşen maden paraların çıkardığı ses (Çr.).
tini Küçük (İs.).
tink → Dink (Çr.).
tinkafa Çabuk öfkelenen, sinirli (İs.).
tinkletmek Pirinci değirmende kabuklarından ayırmak (Çr.).

tintin bağı Hayvanın kuyruğu altından geçirilip semere bağlanan ip (Çr.).

tinton Kendini beğenmiş, sorumsuz kimse (Çr.). "Atıp çarı peçeyi, saç baş açık, **tinton** tinton gezmedeler baksene." Özçatalbaş, 2002: 118

2. İşe yaramaz kimse (Çr.).
"Tövbe, tövbe! Sanki sen anlamasan olmaz ha, şu **tinton** halinle..."
Özçatalbaş, 2003: 64

tirek Bir çeşit em (Çr.).

tireल्ली → Tiril (1) (Çr.).

tiremeç Dayak, destek (Çr.).

tirendez Temiz, titiz kimse (İsmailköy-Çr.). "Çok **tirendez** yetiştirdik bu kızı." Gümüş, 1977: 122

tirfil Çimenlik yerlerde yetişen yuvarlak yapraklı bir ot (Evcibo.). "Al gelincikler, sarı koyungözleri, **tirfiller**, üçgüller birbiri içindeler."
Sarıyüce, 2004: 34

tiril (1) Kendisini varlıklı gösteren (Çr.).

tiril (2) Kesin (Gölet-Ka.). "Senden **tiril** söz istiyorum." www.golet.tr.gg/

tiril tiril olmak Çok ince olmak (Gölet-Ka.). "Yufka **tiril tiril olmuş**."
www.golet.tr.gg/

tirişe Deri ya da köseleden yapılan, süs olarak giysi kenarlarına dikilen ince şerit, kaytan (Çr.).

tiriz 1. Yapılarda duvarlara çakılan dar tahta (Çr.). 2. Duvara yapılan birinci, ince sıva (Çr.).

tirşimek Kumaşın dikiş yerinden açılması (Os.).

tiseleme Çiseleme (Al.).

tiselemek Yağmurun ince ince yağması (Çr.).

tisenmek → Tiselemek (Çr.).

tisenti İnce yağın yağmur, çisenti (Al.).

tisge Parmak ucuyla hafifçe vur-

ma, fiske (Çr.). "Karşı karşı siniler / **Tisge** vursam iniler"

Aytekin, 2003: 104

tisi Bakır kapların diplerini çekiçlemede kullanılan bakırcı örsü (Çr.).

tişi İp eğirmeye yarayan bir çeşit araç, öreke (Me.).

tişice Şeytandırnağı (Çr.).

tişot Poşet (Al.).

titik titik Parça parça, didik didik (Çr.).

titireşmek Titreşmek (Çr.).

tittirmek Didikletmek, dittirmek (Çr.).

tivtik Tiftik (Çr.).

tiyare Uçak, teyyare (Su.; Gökköy-Çr.).

tiyin Sincap (Os.).

tod Beyaz yuvarlak taş; bu taşla oynanan bir çocuk oyunu (Su.).

toftamak Dinlenmek, rahatlamak, serinlemek (Hacıhamza-Ka.; Os.). "Müfettiş bu açıklama ile **toftar**, yani üstündeki tüm sıkıntılardan kurtulur." Saraçer, 2000: 347

toğtaşmak 1. Hafiflemek (Göcenovacı-Çr.). "Biraz yattım, ağrı **toğtaşmış**, tazı çamlıktan ağrı geliyor."
Çorumlu, 2009: 1652

2. Yatışmak, sakinleşmek (Çr.).

"Ortalık biraz **toğtaştı**."
Çorumlu, 2009: 93

toğuçlan Dokununca pis koku çıkaran bir çeşit böcek (Çr.).

toğurcun İç içe halkalar, hare (Çr.).

toha 1. → Tokaç (1) (İs.). "Şu yok, bu yok, **toha** elinde." Abaz, 2004: 103

2. Toka (İkipınar-İs.). "Şu saçlarına bit **toha** alıvi." Abaz, 2004: 124

tohaç → Tokaç (1) (Su.).

tohmalamak Çok yiyerek şişmek (Su.).

tohtamak Yatışmak, sakinleş-

- mek (Çr.). "Kösedağı'ndan kar gelmeden yüreğim **tohtamaz**." Yoksul, 2013: 467
- tohtaşmak** Dinlenmek, sıkıntıyı atmak, mutlu olmak (Çr.).
- tohtur** Doktor (Çr.). "İlaç, şifa niyetine bacılarım, **tohtur** niyetine." Özçatalbaş, 2002: 52
- toka (1)** Çoban köpeğinin boğazına takılan dikenli tel tasma (Alacahüyük-Al.; Su.).
- toka (2)** İplik makarası (Çr.).
- toka (3)** → Tokaç (Bademce-Ka.).
- tokaç (1)** Çamaşırı yıkarken dövmeye yarayan ağaçtan tokmak (Alacahüyük-Al.; Kamışlı-Su.; Beydili, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Nerede görülmüş taşın **tokaca** söylendiği." Ozulu, 2013: 49
- tokaç (2)** Kayık küreğinin şişkin bölümü (Çr.).
- tokaçlamak** Tokaçla giysi yıkmak (Çr.). "Çamaşır **tokaçlayan** kadınlardan izin istedi." Özçatalbaş, 2002: 136
- tokalaç** Bodur, şişman çocuk (Çr.).
- tokat helkesi** Küçük kova (Çr.). "Mayalı, katmer, cızlak, çörek, kocaman bir **tokat helkesi** turşu..." Tuluk, 1991.
- tokcalanmak** Karnı tok gibi görünmek (Çalyayla-Çr.).
- tokdir** Doktor (Harunköy-İs.). "Hani şeyde **tokdir** yödu." Abaz, 2004: 132
- tokecimek** → Tökecimek (Su.).
- toklu** 1. Altı aylıkla bir yaş arasındaki kuzu (İsahacı, Külâh-Al.; İbik, Bayat-İs.; Ka.; Gökçam-Su.; Çayhatap, Kuşsaray-Çr.). 2. **Koç**, koyun (Al.). "Bildirki **toklu**ya şişek, selam vermeyene eşek derler" Yoksul, 2013: 135
- toklubaş** Pişirilerek yenilen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).
- tokmaklı** Evlerin üzerinde tokmak bulunan dış kapısı (Çalyayla-Çr.).
- toktamak** Dinlenmek, rahatlamak, serinlemek (Kargı-Os.).
- toktur** Doktor (Bademce-Ka.).
- tokuç** → Tokaç (1) (Çr.).
- tokurcun** İç içe halkalar, hare (Çr.).
- tokurdak** Develerle katırlara takılan büyük çan (Çr.).
- tokuşmak** Baş başa vuruşmak (Eskiyapar-Al.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Koçlar gibi kafa kafaya **tokuş** maym." Yoksul, 2013: 459
- tokuş tokuş** Düzensiz, sıkışık doldurma (Os.).
- tokutmak** Dokutmak (Çr.).
- tokuz kökleme** Gelinin hazırlayıp güveyin en yakınlarına verdiği armağanlar (Kalecikaya-Al.).
- tol** Duvar (Su.).
- tola** Kuyudan su çıkarılan tahta ya da çinko kova (Su.; Büğet, Ovakarapınar-Çr.). "Kuyuya sarkıtılan **tola**, ya sağa çarpar ya sola." Yoksul, 2013: 479
- tolaka** Ağaçtan meyve düşürmeye yarayan değnek (İs.).
- tolama** Parmak uçlarında, tırnak diplerinde şişmeyle oluşan bir çeşit çıban, dolama (Çr.).
- tolambaç** Dönemeç (Çr.).
- tolanbaç** Dönemeç (Çr.).
- tolatar** Tombul, iri, gürbüz, kanlı canlı (İs.; Çr.).
- tolu** Dolu (Al.; Dutçakallı, Sarimbey, Turgut-Çr.). "İnsanlar acayip halde Yaşiyor / Dünyamız tufana **tolu**ya kaldı" Şahin, 1968: 4
- tolu tıraz** Döküm saçım (Çr.).
- töm** Tohum (Çavuşoğlu-İs.). "Oruya da ekin **tömu** şaşurdum." Abaz, 2004: 141
- tomafil** Otomobil (Çayhatap-Çr.). "Tomafil vızır vızır geçiyor."

Güven, 2013: 202

tomak (1) Dayak, kötek (Çr.).

“**Tomak** insana yakışmaz, hayvana yakışır.” Koşay-İşıtman, 1932: 386

tomak (2) Kısa boylu, şişman kimse (Çr.).

tomak (3) Yuvarlak (Çıkırık). "Elini **tomak** burnuna götürüp yuvarlak ucunda gezdirdi." Aksu, 2013: 100

tomalmak → Domalmak (Çr.).

tomarı Tamamı, tümü (İs.).

tomas Şişko, şıman (Su.).

tomates Domates (Üçköy-Çr.). “**Tomates**leri ezmişler / Bostana döl sokulur mu?” (Mırık) Ercan, 1991: 295

tomatis Domates (Al.; Dutçakallı, Tatar-Çr.). “**Tomatis** eke eke / Fidasın dike dike” Çağıl, 2013: 62

tomatis yağı Salça (Bademce-Ka.).

tombak (1) Başı açık (Çr.).

tombak (2) Kısa boylu, şişman kimse (Çr.).

tombalak (1) 1. Yuvarlak (Su.).

2. Şişmanca, tombul (Çr.). “**Tom-balak**, kısa boylu bir Ebanım yetişmiş doğurtmuştu anneyi”. Seyda, 2006: 98

tombalak (2) Takla (Çr.).

tombalak atmak Takla atmak (Çr.).

tombaz Yükseklik (İs.).

tombu Küçük tepe, tümsek (İs.).

tombuş Şişmanca, tombul (Çr.).

tommak Suya batmak, dalmak (Çr.). “Oluğunda cıbil cıbil çimerdim Gömülürdüm, sularına **tomardım**” Kurtoğlu, 1994: 33

tomofil Otomobil (Os.; Çr.). “Bild-iğim, he mi? diyelim ki **tomofil** pavli-kesi?” Tahir, 2007: 261

tomoso Birinin üzerindeki giysi-nin katlanarak, buruşması (Gö-let-Ka.). “Şu üstündeki lere bak! **Tomoso** olmuş.” www.golet.tr.gg/

tomruk Tutukevinde kimi tutuk-luların ayaklarına takılan tahta kelepçe (Çr.).

tomsuk Somurtkan, küseğen kişi (Çr.). “Her şeye somurtup küsene **tomsuk** / Her gördüğü şeyden umana umsuk” Gösterir, 2014: 79

tomsamak Somurtmak, surat as-mak, küsmek (Gökköy-Çr.).

tomturak Tantana, gösteriş (Çr.).

tomurmak 1. Ağaç dallarını kes-mek (İs.). 2. Ağacı keserek tom-ruk yapmak (Çr.). 3. Dipten kesmek (su.).

tomuş Somurtkan, asık yüzlü (Su.).

tomuşma Dargınlığını belli etme (Me.).

tomuzlan Dokununca pis koku çıkaran bir çeşit böcek (Çr.).

ton → Tongurak (Eskiekin-Çr.).

“Meleşmiyo koyununan kuzular / **Tonlu**, tıkrıdaklı sürü kalmamış” Kurtoğlu, 1994: 41

tonç Suyun dağılması için evlek çevrelerine yapılan toprak set-ler (İs.).

tongırak Davar ya da köpeklerin boynuna takılan çan (İs.).

tongralı Pis, pasaklı kimse (İs.).

tongurak Küçükbaş hayvanlara takılan çan (Çr.). “**Tongurak** koyu-na, tıkrıdak kuzuya takılır.”

Yoksul, 2013: 609

tongurlak Bir çeşit kuş (Çr.). “Ser-çecikler eyler ancak zikiri / **Tongur-lak** yeyüben söyler şükrünü” Çorumlu, 2009: 1264

tonkurdak → Tokurdak (Çr.).

tonluk El tezgâhlarında dokunan, dayanıklı, işli bir çeşit bez (Çr.).

tonna → Tonra (Çr.).

tonra Deri üzerinde biriken kir tabakası, el ya da ayaklardaki kirli çatlaklar (İs.).

tonton Sevimli, tombul (Çr.).

tonuzlan → Tomuzlan (Çr.).

toôm Tohum (Su.). "Orta tarlanın **toomumu** kendini bulunmaz sanıyo." Uçakçı, 2006: 220

top Ham ipekten dokunmuş bez; Kargı bezi (Ka.). "Çeyizlerdeki malzemeler önceki yıllarda dokunan **top**lardan yapılmaktadır." Dbk, 2003: 93

top (2) Kepekli kalın undan yapılan, top biçimi verilmiş hayvan yemi (Su.).

topacık Çiğdem gibi bitkilerin yumru kökleri, topak (Çr.).

topak Yuvarlak, küre biçiminde (Al.; İs.; Göcenovacığ-Çr.). "Birkaç **topak** kömürü de alarak kazların pinlerine koştum." Çorumlu, 2009: 1653

topal Topal rolündeki bir kişinin, hanımı rolündeki erkeği kaçırmaya çalışanlara karşı verdiği savaşı konu alan seyirlik köy oyunu (Çr.).

topalak (1) Domates (İs.).

topalak (2) Yuvarlak, küre biçiminde (Dutçakallı-Çr.). "Dünyadır bu, ayak topu gibi **topalak**tır." Tahir, 2004: 309

topal kız Bir köy seyirlik oyunu (Sevindikalan-Çr.).

topal sağırsak İki küme arasında oynanan seyirlik köy oyunu (Çr.).

topal sasak Bir çocuk oyunu (Çr.). "Elim ateş, **topal sasak**, göz bağlama, saklambaç, eşeğim kürüye.. Oyunların en heyecanlısı son ikisiydi." Özçatalbaş, 2002: 23

toparlık Yuvarlak (Al.).

topbaş 1. Ak, yumuşak, iyi cins buğday (İs.). 2. Kılçıksız, iri, yeğlenen bir çeşit buğday (Sarimbey-Çr.). "Şam, **topbaş** buğdayları yetiştirilmekte." Çorumlu, 2009: 1445

topçu Buğday pazarında buğday ölçüğünü dolduran kimse (Çr.)

topçuk 1. Topraktan çıkarılan

küçük yumruları soyularak yenen bir bitki, deve tabanı (Al.).

2. Çiğdem kabuğu soyularak yenen fındık büyüklüğündeki yumrusu (Külâh-Al.).

toplamak Zayıfken kilo almak, etine dolgun duruma gelmek (İs.). "Güzelliğiniz gerçek. Hele, şimdi **topladınız** da..." Benice, 2002: 124

toplulu 1. Pencere (Alacahüyük, Külâh-Al.; Kızılhamza-Or.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Beydili, Dutçakallı, Karadona-Çr.). "İçim bir hoş oluyor / Yâr **topluya** çıkınca" Gösterir, 2011: 70

2. Pencerelere yapılan ağaç ya da demir parmaklık (İs.).

toplulu Bir tür peştamal (Çr.).

topuklu Çok bilmiş, sözünü sakınmayan orta yaşlı kadın (Çr.). "O **topuklunun** demesiynen kız alınmaz. Kerman, 1997: 26

topuz arpa Başağı dört ya da beş sıralı iyi cins arpa (İs.). "Sarı buğday karın ile görüştü / **Topuz arpa** has unluğa karıştı" Ozulu, 2014: 91

tor (1) Ağ, balık ağı (Dereyazıcı-Al.; Büyükerikli-Uğ.; Sarimbey-Çr.). "Güzeller görünce yakar abayı / Çoğun **tora** düşürürdüm bir zaman" Çimen, 2005b: 108

tor (2) Buzağılamamış üç yaşındaki inek yavrusu (Su.).

tor (3) 1. Çorap boğazına örülen lastik örgü (Çr.). "Giyme penpe canfesi / **Tor** uçkuru çözerler" Ertekin, 2006: 10

2. Örgü kazak (Büyükdivan-Çr.).

tor (4) Çözülemeden ilmek (Çr.). "Mavi yelek mor olur da / Etekleri **tor** olur" Kurtoğlu, 1998: 66

tor (5) Toy, işe alışkın olmayan insan ya da hayvan (Evc-Bo.; İs.; Su.; Evcirtakışla-Çr.). "İki üç yaşındaki **tor** taylara binmek bir maceradır." Sarıyüce, 2006: 79

toraman Güçlü, kuvvetli (Evc-

- Bo.). "Av, isterse **toraman** bir kaz olsun, sivri pençelerinin arasındadır artık." Sarıyüce, 2006: 108
- torgay** Serçe kuşu (Kalecikkaya Al.).
- torlak** İşe alışmamış, genç, toy hayvan (Akçalı-Su.). "**Torlak** öküz tez kırarmış sabanı / Kör yoksa zararlı buluşma dedim" Arız, 2005b: 8
- torlanmak** Alışmak (Perçem-Al.). "Bazı insan **torlanmıştır** yalana / Giybet edip koğlamağa erinmez" (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 110
- tortu** 1. Bir köy seyirlik oyunu (Gökköy-Çr.). 2. Köy seyirlik oyunlarında üst üste giysiler giyilerek yaratılan tiplleme (Kühah-Al.).
- toru** Koyu kırmızı at donu (Çr.).
- toruk (1)** Dikkafalı (Çr.).
- toruk (2)** Doruk (Çr.).
- toruk (3)** Küçük ekin torbası (De-reyazıcı-Al.).
- torukturmak** Kararlaştırmak (Çr.).
- toruş** Bir kağını çekemeyen camızlara yardım amacıyla getirilen camızlara verilen ad (Gölet-Ka.).
- tosba** Kaplumbağa (Palabıyık-Çr.). "**Tosba** tazı ile yarışıyor bak / Eski güzellikler şimdi düş gelir" Özgür, 2002: 32
- tosbağa** Kaplumbağa (Al.; İs.; Su., Büğdüz, Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Başımdan attığım **tosbağa**, geldi gene girdi başa." Yoksul, 2013: 114
- tosbağa küstere** Rende (Ka.).
- tosbağı (1)** Kaplumbağa (Serban-Çr.). "Yağmurda kalmış sinekçesine **Tosbağı** kütüğe sinmeniz neden" Koçak, 1980: 294
- tosbağı (2)** Tıkanan suyollarını, künkleri temizlemekte kullanılan birbirine sarılmış telis parçaları (Çr.).
- tosba paklası** Pişirilerek yenen bir çeşit ot, yaban baklası (Çal-yayla-Çr.).
- tosboo** Kaplumbağa (Yağcılar-Ka.).
- tosga** → Toska (Aşağıfındıklı-Su.).
- toska** İki üç yaşında genç manda (İbik-Is.; İncesu-Su.).
- toslak** Solunum güçlüğü çeken yaşlı kimse (Çr.).
- tosmak** Odun kütüğü (Çr.).
- tosmuk** Darılan, küsen (Çr.).
- tosnumak** Darılmak, küsmek (İs.).
- tospağa** Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
- tostopalak** Yuvarlak, top gibi (Çr.).
- tostos** 1. Yüzü gülmeyen, so-murtkan (İs.). 2. Şişman çocuk (Su.).
- tosulamak** Güçlkle, hırıltılı soluk almak, burnundan solumak, öfkelenmek (Çr.). "Danın'ın danası gibi **tosulayıp** durma." Yoksul, 2013: 226
- tosun** İki yaşında öküz, öküz yavrusu (Çr.). "Geçen kış boyunduruğa alıştırdığı sarı **tosun**ları Ahmet'e bağışladığını söyledi." Tahir, 2006: 9
- tosurdamak** Güç, hırıltılı soluk almak (Çr.).
- Tosya pazarı** Pazartesi günü (Bademce-Ka.).
- tot** 1. Hokey oyunu gibi değnekle yuvarlak bir taşla vurularak oynanan bir oyun (Su.). 2. Bir taşın üzerine dikilen 6-7 cm yüksekliğindeki hedefin 4-5 m uzaktan sopalarla vurulması esasına dayanan çocuk oyunu (Gölet-Ka.). 3. Silindirik bazen de dairesel yapılı cisimlerin genel adı (Gölet-Ka.).

tot çevirme Çocuk oyuncaklarından topaç yerine kullanılan ad (Gölet-Ka.).

tottirik Yeğni, hoppa (Çr.).

totuş → Tostos 1 (Çr.).

toyg → Toyga (Çr.).

toy (1) 1. Acemi, yol yordam bilmeyen (Evcı-Bo.; Dutçakallı, Eski-ekin-Çr.). 2. Yeni yetişen delikanlı (Su.). "Toy oğlan, ağalığı yüzüne gözüne bulaştırdı."

Tahir, 2006: 169

toy (2) Kartaldan büyük, eti yenen bir çeşit kuş, yabankazı (Evcı-Bo.; Kemallı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Gerçi **toylar** kekliklere göre daha iyi uçarlar." Sarıyüce, 2006:74

toyağa Kısa, kalın değnek (Çr.).

toyah Sopa (Çr.).

toyahal Sopa (Çr.).

toyga Süzme yoğutla yapılan üstüne tereyağı ile nane dökülerek yenen bir çeşit çorba (Su.; Eski-ekin, Mustafaçelebi-Çr.). "Kalın-saz'ın naneli **toyga** çorbası ünlüdür."

Sarıyüce, 2004: 73

toyga aş Tarhana çorbası (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Aşağıfındıklı-Su.). "Yediği **toyga aş** / Diktir bükülmez başı" Aytekin, 2003: 179

toy geldi Kadının ikinci evliliğinde koca evine götürdüğü çocuk (Su.).

toyha Yayla çorbası (Dutçakallı-Çr.).

toyhana Düğün yeri (Kayı-Çr.). "Toyhanada kız saraflanmaz."

www.ahiskalılar.net

toyka Yoğurtlu pirinç, buğday ya da bulgur çorbası (Saray-Çr.).

toylamak Ağırlamak (Perçem-Al.; Büyükerikli-Uğ.). "Hak için yedirir helal malından / Cömert aç **toylama**ya erinmez" (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 109

toyuk aş Bir tür yemek (Karado-

na-Çr.).

tozak 1. Renkli iplerden yapılan ponpon, püskül (Alacahüyük-Al.; Çr.). 2. Fes üzerine çeşitli renklerde tavuk teleği, poşu, ayna kullanılarak hazırlanan gelin başlığı (Kamışlı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Ben seni alacağım / Tak başına **tozağ**" Aytekin, 2003: 31

tozalamak İnce ince kar yağmak (Çr.).

tozutma kullanmak Yapılmakta olan işi bozmak (Çr.).

töbe Tövbe (Palabıyık, Serban-Çr.).

"Hele şu işçiyile **töbe** yürümez / Kimi moruk, kimi kürük patron"

Özgür, 2002:91

tök (1) Alevi (Çr.).

tök (2) Aşığın tümsek yanı (Çr.).

"Sahaların çik ya da **tök** tarafları taşlara sürtülerek hafifçe düzeltilir."

Çorumlu, 2009: 589

tök (3) Hindi (Os.).

tök (4) Ters, saygısız, kaba kimse (İs.).

tök durmak İsbetli olmayan, uygunsuz duruş (Çr.).

tökecimek Ayağı engele takılıp sendelemek, düşer gibi olmak (İs.; Os.). "Öyle bi **tökecidim** ki, az daha düşeyazdım." Kerman, 1997: 74

tökesemek → Tökecimek (Kilimli-İs.).

tökeşmek → Tökecimek (İs.).

tökezimek → Tökecimek (Serban-Çr.). "Tökezimekle at ayağı kesilmez." Koçak, 1980: 9

töktök Hindi (Çr.).

tök vurmak İsbetli olmayan, hedefini bulmayan vuruş (Çr.).

töllek (1) İshale tutulmuş (Çr.).

"Bi **töllek** dana bi sürüyü boklar." Kerman, 1997: 26

töllek (2) Korkak, cesaretsiz (Obuk-Do.).

töllemek Pislemek (Çr.). “Cayır cayır yellediler, donlarına **töllediler**.”

Caferoğlu, 1994b: 113

tölüm İşin ustası olma (Al.).

tölümünü bilmek İşin ustası olmak, kolay yolunu bilmek (Çr.).

tömbek Gelin çıkarken başına konulan süslü sepet (Çıkrık-Çr.).

tömbüldek Taşkın davranan kimse (Çr.).

tömbüldemek Yere tam oturmak, sallanmak (İs.). “Testi **tömbüleyip** duruyor.” Tdk, 1993: 3980

tömsek Kabarık, tümsek (Çr.).

töm töm (1) Atılan tabanca sesi için (Çr.).

tömtöm (2) Yaşlıların yürüyüşü için (Çr.).

tömürüklü Öksürüklü (Çr.).

töngel Muşmula (Çr.).

töngüldemek Yaşlılıktan boynu çöküp omuzları çıkmak, kamburlaşmak (Çr.).

töre Geline verilen armağan (Çr.).

töremek Çoğalmak, türemek (Kalecik-Me.; Karakaya-Su.; Eskiemin, Serban, Sarimbey-Çr.). “Yürü güzel yürü **töremiyessin** / Kör olsun gözlerin göremiyessin” Akbaş, 1983: 75

törlek 1. → Töllek (1) (İs.). 2. Bağıracağı bozuk, sürgün olmuş kimse (Çr.).

törlemek → Töllemek (Os.; Çr.).

törtör → Töllek (1) (İs.).

töslemek Kavga edenleri ayırmak (Çr.).

tösmek Kesilmiş ağacın toprakta kalan bir karış yüksekliğinde kökü (Çr.).

töt Topaç (Os.).

töymüklemek Yaşlanarak öksürüklü, hastalıklı olmak (Çr.).

töymüklenmek Kocamak, yaşlı-

lıktan güçsüzleşmek (Çr.).

tözsüz 1. İnançsız (Dutçakallı-Çr.).

2. Yersiz konuşan ya da davranan kimse (Dutçakallı-Çr.).

Trakya Bir halk oyunu (Çr.).

tren yolu 1. Bir boncuk örgü motifi (Su.). 2. Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

trokman Mezarın yan bölümü; sapıtma (Su.).

tuç Tunç (Çr.).

tuğ Kamışın tepesindeki püskül (Çalyayla-Çr.).

tuğlu sarka Gümüş, altın simli motiflerle işlenen, düğünlerde giyilen giysi (Çr.).

tuhla Tuğla (Esentepe-İs.). “Çiharsın **tuhlanın** üsdüne.” Abaz, 2004: 117

tuhran Testi biçiminde kulplu yayık (Çr.).

tukmük Tükürük (Gökköy-Çr.).

tula (1) Tuğla (İkipınar-İs.). “**Tula** altını arayıkene elime geçdi.”

Abaz, 2004: 123

tula (2) Beşer kişilik iki grup arasında kayışlarla oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). “**Tula** oyununa başlamadan önce eş seçimi yapılır.” Oğuz, 2006b: 37

tula (3) Yüz, yanak (Bademce-Ka.).

tuluk (1) Pekmez, peynir, yağ gibi şeyler koymaya yarayan ya da yayık olarak kullanılan deri, tulum (Me.; Dutçakallı, Küçükpala-bıyık-Çr.). “Ağanın adamları şişirilmiş deri **tuluk**larla bu adalara geçer.” Tahir, 2008: 173

tuluk (2) Yanakları dolgun kişi (Su.).

tuluk (3) Çok yiyen ya da çok içen kimse (Karagöz-Çr.).

tulum Kadın giysisi (Çampınar-Os.).

tulumbalı Ceketlerin önüne ya-

pılan bir tür işleme (Çr.).
tulunmak Ayın ya da güneşin batması (Çr.).
tulup Eğrilecek duruma getirilmiş tiftik topu (Çr.).
tuman Don (Külâh-Al.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Gökköy, Sarimbey-Çr.). "Deli kızın **tumanı**, yüce dağın dumanı." Yoksul, 2013: 231
tumayı Rastgele (Os.). "Yerleri ayaklarımızla yoklayarak **tumayımıza** gidiyoruz." Saraçer, 2000: 371
tumayına gitmek Nereye gittiğini bilmeksizin gitmek (Os.). "Bizimkiler **tumayına gidiyorlar** yine de." Saraçer, 2000: 365
tummak Suya batmak, dalmak (Su.). "ırmağa bir **tumdu** bir daha görünmedi." Yoksul, 2013: 386
tumman Uzun don, iç donu, şalvar (Su.; Ovasaray-Çr.). "Alışmadık giç **tumman** dutmaz." Kerman, 1997: 32
tumuşmak Herhangi bir yere kafayı sokmak (Su.). "Ortada seri-li bir yatak var, **tumuşmuş** vaziyette içinde birisi yatıyor." Uçakçı, 2006: 213
tuncukmak Körelmek, sönmek, donuklaşmak (Çr.).
tundurmak Ayna gibi nesnelerin parlak yüzüne üfleyerek buğu yapmak (Çr.).
tunna Bol, çok (Çr.).
tuntur Yeni, temiz, düzenli giyinmek (Kavşut-Su.). "Bu köyün insanları hep **tuntur** giyiniyor." Tdk, 1993: 3993
tura (1) Kadın feslerinin önünde bulunan süs (İs.; Evcioirtakışla-Çr.). "Kıstıyı mı soruyon; yoksa **turaları** mı." Benice, 2002: 115
tura (2) Bir çocuk oyunu (Ka.). "Birdirbir, a gızım, tura oyunları oynanır, **çingırşağa** binilirdi." Dbk, 2003: 80

turalamak Saçı iplik, inci, altın dizisiyle birlikte örmek (Akçalı-Su.). "Selmani'yi **turalarsın** / Suç bende mi sende mi ki?"

Arız, 2005a: 80

turap İlkel bir ayaklık (Su.).
turnadili Uzun taneli bir çeşit buğday (Gökçam-Su.; Sarimbey-Çr.). "Üveyik, Rus, deli buğday, dedeşi, alkara kılçık, **turnadili** yetişti-rilmektedir." Çorumlu, 2009: 1445
turşu vurma Turşu yapma (Çal-yayla, Konaklı-Çr.).
turukturmak Suyu dinlendirerek bulanıklılığını gidermek, durultmak (Çr.).
tusma Büzülme, saklanma (Su.).
tusmuk Yumruk (Kamışlı-Su.).
tuşma 1. Yumruk (Karadona-Çr.).
 2. Yumruk vurma (Os.).
tuş olmak Karşılaşmak, rastlaşmak (Çr.).
tut Dut (Al.).
tuta Meyveleri elle toplama (Çr.).
tutacak → Tutak (2) (Alacahüyük-Al.).
tutak (1) 1. Saban, tapan gibi tarım araçlarının elle tutulan yeri (Alacahüyük, İshacı, Kıcılı-Al.). "Sabanın **tutağına** yapışan el aç kalmaz." Yoksul, 2013: 549
 2. Tırpan sapının ortasında bulunan yarım biçimindeki küçük ağaç parçası (Büyükdivan-Çr.).
tutak (2) Sıcak kapları tutmak için kullanılan örgü ya da bez parçası, elbezi (Alacahüyük-Al.; Su.; Çr.).
tutalga Sara hastalığı (Çr.).
tutalık → Tugalga (Çr.).
tutam Demet, bir avuçluk (Su.). "Nihayet sarığıma sokulmuş **tutamı** aldı, alayın ortasına attı." Çorumlu, 2009: 92

tutamak Kılıcın elle tutulan yeri (Çr.). "Kabzasının **tutamak** kemikleri düştüğünden, buraya kara çaput sarılı..." Tahir, 2008: 82

tutarak → Tatalga (Çr.).

"Bir hastanenin doktorları başına birikti de, **tutarağı** savuşturamadı." Tahir, 2004: 144

tutaya → Tuta (Çr.).

tutkap Polis, jandarma (İs.). "Tutkaplar geliyor." Tdk, 1993: 3999

tutkun Ana, baba gibi kimseye bağlı, düşkün (Çr.). "Göçmen mahallesinin **tutkunlu**ğu da hesaba katılmak gerekti." Tahir, 2004: 362

tutmaç aşı Üstüne kavrulmuş kırdak dökülerek yenilen bir çeşit hamur çorbası (Büyükgülücek-Çr.). "Herkes **tutmaç aşı** yapıyor; ama..." Yoksul, 2013: 376

tutu (1) Güvey evinden gelin evine gönderilen ilk armağan (Çr.).

tutu (2) Haberci (Çr.). "Karnefilim al beni / Yare **tutu** sal beni" Ertekin, 2006:69

tutu (3) Papağan (Çr.). "Alakise yekta her kamu söze / **Tutu** adam gibi söylüyor ey can" Çorumlu 2009: 1264

tutucu Tutumlu (İsahacı-Al.). "Zengin, çalışkan, biraz da mal canlısı **tutucu** bir kişiydi." Arısoy, 1970: 62

tutuk Utangaç (Çr.). "Ben bu Civanşah oğlanı **tutuk** görmekteyim." Tahir, 2004: 48

tutuşlamak İki kişinin arasını açmak, birbirine karşı kıskırtmak (İs.).

tuvalek gafa Cıbrır kafa (Su.).

tuvallama Yuvarlama (Al.).

tuvarlak Yuvarlak (Su.).

tuvarlak aşı Salçalı bulgur köftesi (Su.).

tuyamıya Yaklaşık olarak, aşığı yukarı (Aşağıfındıklı-Su.). "Pirinci **tuyamıya** verdim, fazla, noksan tali-

hinize." Tdk, 1993: 4002

tuygun Bir kimsenin genç, güzel, varlıklı zamanı (Çr.).

tuymaya Bilmeden, ezbere, rast gele (Çr.). "Tuymaya konuşma, biliyorsan konuş." Yoksul, 2013: 612

tuymuna Rastgele yapılan iş (İs.).

tuyum Ezber (Çr.). "Tuyuma konuşma la. Heç olur mu öyle?" Özçatalbaş, 2002: 130

tuyumlamak Ezberlemek (Çr.). "Oyun esnasında söylenecek deyimlerin de önceden **tuyumlanmış** olması lazımdır." Çorumlu, 2009: 1228

tuyumuna 1. Uluorta, gelişigüzel, bilir bilmez (İs.; Bademce-Ka.). 2. Özensizce, ezbere, düşünmeden (Karadona-Çr.).

tuzdağın olmak Tuz taneleri kadar küçük parçalara bölünerek dağılmak (Gölet-Ka.). "Şekerlik çocuğun elinden düşünce **tuzdağın** oluverdi." www.golet.tr.gg/

tüfe Dokuma tezgâhlarında tarağı tutan, mekik ipliklerini sıkıştırırmaya yarayan araç (Al.).

tüğdürmek Yere değdirmeden uzağa fırlatmak (Os.).

tügelemek Yerden sürükleyerek uzağa atmak (Os.).

tüğmen Tavuğun başındaki kabarık tüy, tepelik (Su.; Çr.). "Güvercin zikreyler insanı sever / İbibik vird eyler **tüğmenin** eğer" Çorumlu, 2009: 1265

tükan Dükkan (Su.).

tüken Dükkan (Karkın-İs.; Çalyayla-Çr.). "Bi **tükenin** onünde görüvermiş." Çorumevi, 1996: 23

tükenti Son, bitim (Çr.). "Turşunun **tükentisine** rastladın."

Tdk, 1993: 4777

tükmük Tükürük (Kamışlı-Su.; Çal-yayla, Dutçakallı, Kızılpar-Çr.). "Üstündeki **tükmüğü** / Yağmur sanan yüzler var" Ercan, 1997: 83

tülbent Beyaz pamuk ipliğinden dokunan, başörtüsü olarak kullanılan ince bez (Ka.; Körkü-Su.; Çayhatap-Çr.). "Her çeşmeden su içirme / **Tülbend**inden süz ver bana" (S. Örgel) Ercan, 1991: 434

tülek (1) 1. Kurnaz açık göz, düzensiz, fettan (Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Eke, kart, anaç (Küçükpalabıyık-Çr.). "Ey anadan doğma yosmam **tüleğim** / Kaş göz süzmek töresizlik değil mi?" Ercan, 1997: 66

tülek 2) Tüyü dökülmüş kuş ya da kümes hayvanı (İs.).

tülemek (1) Kuş, tavuk gibi kanatlı hayvanların tüy değiştirmesi (İs.).

tülemek (2) Ateşte tütsülemek (Su.).

tüllü Türlü, çeşitli (Çr.). "Bacak gadar boyu var, **tüllü** tüllü huyu var." Kerman, 1997: 46

tüllü tevür Çok çeşitli (Eskiekin-Çr.). "Döndü **tüllü tevür** zavzu ekedi / Kimler geldi, kimler geçti bu koyden" Kurtoğlu, 1998: 14

tülü (1) Toprak altında yetişen ak, yumru gövdesi yenilen, ince, yeşil yapraklı bir çeşit bitki (Su.).

tülü (2) → Tülüce (İs.).

tülüce Uzun tiftikten dokunan seccade (Çr.).

tülü milican Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

tülü tepe Çevresi çıplak, üstü ağaçlı tepe (Çr.).

tülütombalak Şeftali (Bügdüz-Çr.).

tümbek Tepe, tümsek (İs.).

tümen tümen Çeşit çeşit (İs.).

tüney Yok (Me.).

tüpüldemek Yüreğin hızlı hızlı çarpması (İs.).

türkü çağırmaq (çığırmaq) Tür-

kü söylemek (Al.; Su.). "Sesi güzeldir. Çok güzel **türküler çığırır.**" Sarıyüce, 2004: 56

tüymek Uzaklaşmak, kaçmak (Harunköy-İs.). "Şordan bakdın biri çıkdı çihy hemen ordan **tüyerdük.**" Abaz, 2004: 130

U

ucar Belirti, ipucu anlamında, "haber"le birlikte kullanılır (Çr.). "Haber **ucar** yok." Tdk, 1993: 4019

uclandırmak Kalem gibi nesnelere uç yapmak, açmak (Çr.).

uclanmak (1) Filiz uç vermek (Çr.).

uclanmak (2) Yalan, düzenle birinden çıkar sağlamak (Çr.).

ucundan Sebebinden, yüzünden (Karabayır, Serban-Çr.). "Yavru senin **ucundan** / Dostuma düşman dedim" Ertekin, 1971: 72

ucun ucun Yavaş yavaş, azar azar (Çıkrık-Çr.). "Borcumuzu **ucun ucun** veririz." Tdk, 1993: 4020

ucut kesit olmak Karşılıklı olarak anlaşmak (Acıpınar-Çr.).

ucuzumak Ucuzlamak (Su.). "Yavrum sen ne durursun? / Durdukça **ucuzursun**" Gösterir, 2011: 254

uç Üç (İkipınar-İs.). "Uç gun dayımın evünde durduk." Abaz, 2004: 125

uçğan (1) 1. Aşırı rahvan yürüyen at (Çr.). 2. Çok uçan güvercin (Çr.).

uçğan (2) Çürük, yumuşak topraklı yar (Çr.).

uçar kuş döner taş Elinden iş gelen, becerikli (Eşençay-Çr.).

uçgan Uçak, tayyare (İs.).

uçgur 1. Uçkur (Çıkrık-Çr.). 2. Çaputtan yapılmış bel bağı (Su.).

uçkun Şiddetle ağlama (Me.).

uçkunmak Bir işe, bir şeye aşırı istek duymak (Çr.).

uçkurluk Uçkur yapmak için kumaşın kıyısından kesilen parça (Çr.).

uçmak (1) Koşmak (Bademce-Ka.).

uçmak (2) Yapının, duvarın çökmesi ya da yıkılması (Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Yar **uçtuğu** zaman tozar." Güven, 2013: 146

uçtum uçtum kaya Boşluğa doğru çıkıntı yapan, üst üste yığılmış, yıkılacak gibi görünen kayalık yer (Çr.).

uçuç böceği Uğurböceği (Su.; Çalyayla-Çr.). "Otlar arasında mor renkli bir **uçuç böceği** buldu." Sarıyüce, 2004: 287

uçun İçin (Su.; Çr.). "Bana yemekliğim **uçun** bi şeyler vericâdın heeri! Unutdun ellâam!" Çorumevi, 2000: 18

uçunmak Uykuda ya da uyanırken birdenbire korkmak, korkarak bağırarak (İs.).

ud Utanma, sıkılma (Os.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Talipleri çeksın onun **udunu** / Molla Hasan oğlu Al'e-fendi'nin" Koçak, 1980: 339

udlu Namuslu, adaplı (Su.).

udyeri İnsanın üreme organı (İs.).

ufak 35'lik rakı (Çr.).

ufalamak Küçük parçalara ayırmak (Çr.). "Dişlerimi sıkımdıym ki çatır çatır **ufalamdım**!" Tahir, 2007: 376

ufamaç → Omaç (Su.). "Yavanımı yaşa say / Bölüş **ufamacımı**" Aytekin, 2003: 156

ufarak Ufakça, az ufak (Evcı-Bo.).

"**Ufarak**, sırttan yere basıkçaydı." Sarıyüce, 2006: 72

ufra → Uğra (Os.; Gökçam, Kamışlı-Su., Dutçakallı-Çr.).

ugru Hırsız, yol kesen (Çr.).

ugrun Gizli (Kulah-Al.; İs.).

ugrunmak 1. → Uğrunmak (İs.). 2. Nefesi kesilmek (Karadona-Çr.).

uğmak Ovalamak (Bademce-Ka.).

uğra Yufka açılırken, hamurun tahtaya yapışmaması için kulanılan kalın un (Ka.; Os.; Su.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "Gelini koştı elinin **uğrasıyla**." Gümüş, 1977: 63

uğrak İnme türü hastalıklara verilen ad (Su.; İsmailköy-Çr.). "Yeke **uğrağa** doktor ne yapsın lan." Güven, 2013: 241

uğrak yeri İnsanların toplanıp konuştukları yer (Su.).

uğralamak Tozlanmak (Çr.).

uğru 1. Hırsız, yol kesen (Sarimbey-Çr.). "Yavuz **uğru** kesilip ev sahibini yıldırarak..." Tahir, 2004: 154 2. Uğursuzluk, kötülük (Su.; Sarimbey-Çr.). "Bir gönül **uğrusun** öldüremedim / Çok ikrar eyledim bildiremedim" Çimen, 2005a: 34

uğrulamak Çalmak, aşırarak (Çr.). "Şunun bunun ekinine mi girdi, oğlak moğlak mı **uğruladı**." Tahir, 2007: 330

uğrun Gizli (Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Serban-Çr.). "Bizden **uğrun** kaçak işi tutmanın utancını savuştı ramadı." Tahir, 2004: 193

uğrun uğrun Gizli gizli, içten içe (İs.; Çıkrık, Sarimbey, Serban-Çr.). "Anasından bellemiş / **Uğrun uğrun** gezmeyi" Gösterir, 2011: 169

uğrunu kesmek Yolda giden kimsenin önünü kapatmak ya da önünden geçmek (Çalyayla, Eskiokin-Çr.). "Ben Abuzer Ağa'mın **uğrunu kesmem**." Tahir, 2006: 275

uğrınmek Sallanmak (Su.). "Uğrınerek geliyor." Uçakçı, 2006: 374

uğundurmak Bayıltmak, kendinden geçirmek (Çr.).

uğunmah → Uğunmak (İncesu-Su.).

uğunmak (1) 1. Çok ağlamaktan, çok gülmekten ya da acıdan kendinden geçmek, bayılmak (Külâh-Al.; Os.; İncesu-Su.). "Uğuna uğuna kendilerinden geçtiler."

Sarıyüce, 2004: 239

2. Nefesi kesilmek. 3. Esef etmek (Göcenovacığı-Çr.). "Ben şimdi misafirlere ne pişireceğim diye uğunuyordu." Çorumlu, 2009: 1654

uğunmak (2) Çok hızlı dönen topaç için kullanılır (Külâh-Al.).

uğur iti 1. Avcının yanında taşıdığı av köpeği (Çr.). 2. Uğur getirdiğine inanılan kişilere şaka yollu söylenen söz (Çr.).

uğurlamak Gizlemek, saklamak (İsahacı-Al.). "Duvarın dibinden sürdüm izini / Uğurlamış köpeklerin gözünü" Arısoy, 1970: 64

uğurluk Önlük (Külâh-Al.).

uğut Çimlendirilmiş buğdayın ezilmesi sonucu elde edilen suyun, kaynatılması ile hazırlanan bir tatlı (İsahacı, Koçhisar-Al.). "Gelin bacılıklar uğut vuralım / Üç çinik buğdayı suya koyalım"

Arısoy, 1970: 72

uhut → Uğut (Külâh-Al.).

ulâ (1) Genellikle erkek çocuklar için kullanılan "ulan" sözünün Çorum ağzında aldığı biçim (İs.; Gökçam-Su.; Sarimbey-Çr.). "Ulâ! Emme de ödlâmişin heeri!"

Kerman, 1997: 26

ula (2) Parça ip (Çr.).

ulak (1) Ek, parça, yama (Dutçakallı -Çr.).

ulak (2) Haberci (Su.). "Ulağı gör-

mesiyle bulaşık bir iş olduğunu ossaat bilmiş..." Tahir, 2004: 80

ulam ulam olmak Sürekli istemek, çok yalvarmak (Çıkrık-Çr.). "Ulam ulam oldu da yine söylemedim." Tdk, 1993: 4784

ulamak Ekleme (Eskiekin, Üçköy-Çr.). "Dişlerini bilemişler / Sapı köke ulamışlar" (Mırık) Ercan, 1991: 295

ulgun Çürümüş, içi kokmuş sebze meyve (Su.).

ummaca Aşırı beklentiden kaynaklanan koşullanma (Su.).

ummacık Çok istediği bir şey için aşırı sabırsızlanma (Su.). "Yârim sabırsızlandı / Oldu hemen ummacık" Gösterir, 2011: 177

ulu ağaç Ardiç ya da çınar ağacı (Su.).

uluk (1) Çürümüş, çürümeye yüz tutmuş (Su.).

uluk (2) Miskin, tembel, pasaklı (Kavşut-Su.). "Kızım sende bu ululuk varken satılamazsın."

Tdk, 1993: 4034

uluorta 1. Bir ayakkabı kalıbı (İs.). 2. Bir çeşit ayakkabı (Çr.).

uluyol Anayol (Su.).

umaysız 1. Ahmak, bön, işe yaramaz, beceriksiz, aciz kimse (Çr.). 2. Hiçbir şeyden çekinmeyen, korkusuz (Dutçakallı-Çr.).

umma → Ummaca (İs.).

ummaca İmrendiği yemeği, nesneyi elde edememekten kimi organlarda şişme ile oluşan bir çeşit hastalık (Çr.). "Oğlan oğlan ummaca / Ettiğini bulmaca"

Aytekin, 2003: 136

ummacık olmak Çok istediği bir şey için aşırı sabırsızlanmak (Çr.). "Yârim sabırsızlandı / Oldu hemen ummacık" Aytekin, 2003: 43

ummak İmrenmek, özenmek, beklemek (Karakaya-Su.; Çr.).

“İtin ahmağı baklavadan pay **umar**.”
Tdk, 1993: 4037

umsuh İmrenme, özenme (Çr.).

umsuk Her gördüğünden uman;
umucu (Çalyayla-Çr.). “Her şeye so-
murtup küsene tomsuk / Her gördüğü
şeyden umana**umsuk**”
Gösterir, 2014: 79

umsundurmak Umutlandırmak
(İs.).

umsunmak İstemek, dilemek
(İs.). “İtin ahmağı, baklavadan pay
umsunur.” Tdk, 1993: 4037

umsuruk → Ummaca (Çr.).

umuca Umut etme, bekleme (Çık-
rık-Çr.). “**Umucası** var da bize geliyor
yoksa kapımızı açmaz.”
Tdk, 1993: 4785

umucu Bir şey isteyen, bekleyen,
uman (özellikle bahşış için)
(İs.).

umulca Beklenen, umulan dav-
ranış, nesne (Çr.).

umultmak Sakızı yumuşatarak
çiğnenecek duruma getirmek
(Su.).

umunca Beklenen, umulan dav-
ranış, nesne (Çr.).

unutma beni 1. Balla tereyağın
karışımı (Gökgözler-La.). 2. Ufa-
lanmış kuru yufka üzerine az
miktar da yağ eritilip sulandı-
rılmış pekmez ya da şerbet dö-
külerek yapılan bir tatlı, züğürt
baklavası (Beydili, Ovakarapınar-
Çr.). “Annemin pekmezden kuru yuf-
ka ekmekle yaptığı **unutmabeni** nasıl
unutulur.” Tuluk, 1991.

ūraşmak Uğraşmak, çabalamak
(Çavuşoğlu-İs.). “Ben onun ne
ūraşım, deliynen” Abaz, 2004: 138

urba Giysi (Evcı-Bo.; Eskiekin, Gö-
cenovacığı, Gökköy, Karadona-Çr.).
“**Urbası** hoş, ama içi boş.”
Yoksul, 2013: 617

ureliğin Geçen gün (Al.).

ureluun Dünden önceki gün (Çr.).

urga → Uğra (İs.).

urgan germe Bahşış için gelin
konvoyunun önüne ip germe
(Kamışlı-Su.; İsmailköy-Çr.). “Köyün
kadını kızı gelin alayının seyrine çık-
mış, delikanlılar da dar bir yola **urgan
germişlerdi**.” Güven, 2013: 156

urşuk İp eğirmek için kullanılan
araç (Kalecikkaya-Al.).

uruf (1) Ruh (Yazır-Bo.; Çalyayla,
Dutçakallı-Çr.). “Yalan dünyadan ger-
çek dünyaya göçüyor, **urufu** teslim
ediyordu.” Gümüş, 1977: 65

uruf (2) Kozadan çıkmış ipekbö-
ceği (Ka.).

uruk İrk (Su.).

Urum Rum (Su.). “**Urum** tohumu!”
Yoksul, 2013: 617

ürun Gizli, saklı (Çr.). “**Urun** urun
yâr seven bur gun olur belli olur.”
Caferoğlu, 1994b: 122

urup (1) El gergin durumdayken
başparmakla gösterme parmağı
arasındaki uzaklık (Çr.).

urup (2) Karganın yavrusuna
yem vereceği zaman çıkardığı
ses (Çr.).

urup (3) Yalan dolan (Ka.).

urup (4) Yunus eriği ya da koruk-
tan yapılan, limon yerine ye-
meklere konulan ekşi (İs.).

uruplu Düzenbaz, yalancı (Ka.).

Urus Rus (Haydar-Al.; Çr.). “İngiliz’i,
Alaman’ı, **Urus**’u / Neme gerek Fran-
sa’nın Paris’i” Erdugan, 2005: 36

uruşmak Vuruşmak (Çr.). “Gızışdı-
lar duruştular, yüzüg üşün **uruşdu-
lar**.” Caferoğlu, 1994b: 113

uryan Çıplak (Çr.). “Soyunduk, **ur-
yan** olduk!” Özçatalbaş, 2002: 65

us bahası Akılsızlık cezası (Çal-
yayla-Çr.).

uslu 1. Yaşlı, sözü dinlenir ki-
şi (Çr.). 2. Akıllı, yaramazlık

yapmayan (Çalyayla-Çr.).
usta Davul, zurna çalan kimse,
çalgıcı (Su.).
ustun (1) Çatı inşaatında aşık adı
verilen ağaçların en üstte olanı
(Gölet-Ka.).
ustun (2) Kaba, kalın kafalı in-
san (İs.).
usturuplu Yoluyla, düzenli, derli
toplu, ustalıklı (Su.). "Usturuplu
ne demek emmi?"
Özçatalbaş, 2003: 15
usul (1) Sessiz, yavaş (Su.).
usul (2) Yakışıklı, güzel (Şekerha-
cılı-Çr.). "Dolgun topukların **usul**
boyların / Huride melekte yoktur huy-
ların" (K. Sala) Çırakman, 1992: 109
usulcam Usulca, sessizce, yavaş-
ça (Su.).
usul usul Yavaş yavaş (Çavuşoğlu,
Karkın-İs.; Çr.). "Biraz ben gorum ga-
niya, biraz sen gorsun **usul usul**."
Abaz, 2004: 141
uşak 1. Hey, yahu anlamında
seslenme ünlemi (Çr.). "Hele dur
bakalım **uşak**? Bunun sonu nereye
varır?" Tahir, 2008: 16
2. Herhangi bir bölgenin hal-
kından olan erkek (Tatar-Çr.).
"Kaleyi çeviren düşman çokluksa,
Çorum **uşağını** teknil kırar."
Tahir, 2008: 16
3. Erkek çocuk, hizmetçi (Su.;
Dutçakallı -Çr.). "**Uşağı** işe koş, sen
de ardına düş." Yoksul, 2013: 618
uşakkapan Bir cins akbaba (Çr.).
"**Uşakkapan** yavruyu alınca beşik
bomboş kalıverdi." Yoksul, 2013: 618
uşaklık Dölyatağı (İs.).
ut Utanma, sıkılma (Os., İncesu-
Su.).
utancak Utangaç (İs.). "Kalenin ardı
sancak / Bir yar sevdim **utancak**"
Ertekin, 2006: 71
utlanmak Utanmak, çekinmek
(Su.).

utlu Utangaç, arlı (İmat, Perçem-
Al.; Os.; Çukurlu-Su.). "Mehemme-
d'im ata bin de atlı gez / Edeb öğren
şu cihanda **utlu** gez" (Aşık Hüseyin)
Ercan, 1991: 107

utmak Oyunda, kumarda ka-
zanmak (Göcenovacığı-Çr.). "Bu yıl
tam otuz bir yaşıma girdim / Ne **ut-**
tum oynadım, şöyle bir sordum"
(Kurtoğlu) Yakar, 2008: 112

utmalı Oyunda kazanılan aşık,
daşenek gibi oyun araçlarının
geri verilmediği oyun (Çr.). "Bu-
nun şekli oyunun **utmalı** ya da yekli
utmalı olduğuna göre değişir."
Çorumlu, 2009: 590

utmuş oynamış Başından kötü
olaylar geçmiş, artık uslanmış
kimse (Eskiekin-Çr.). "Bu yıl tam
otuz bir yaşıma girdim / Ne **uttum**
oynadım şöyle bir sordum"
Kurtoğlu, 1994: 15

utulmak Oyunda kaybetmek
(Çr.). "Yağmura tutulursun / Oynama
utulursun" Çağıl, 2013: 66

utyeri Edepi yeri (Su.).

uva Ova (Su.).

uvant Düz yüz (Me.). "Kumaşın
uvandı." Tdk, 1993: 4047

uvaş keşi Süzgeçten geçirilen
üvez meyvesinin köfte büyük-
lüğünde kurutulmuşu (Bademce-
Ka.).

uveç → Öveç 2 (Ba-
yat-İs.; Su.).

uvundurmak Bayıltmak, ken-
dinden geçirmek (Çr.). "Acısı yü-
reğime çöküp üç gün **uvundurma-**
dıkça..." Tahir, 2004: 329

uvunmak Ağlaya ağlaya bayıl-
mak, kendini yitirmek (Çr.).
"Gene ellerini yanaklarına kapattı, ka-
fasını iki yana sallayarak **uvunmaya**
başladı." Tahir, 2006: 316

uyaca 1. İnsanları korkuttuğuna
inanılan düşsel bir varlık (Çal-

yayla-Çr.). 2. Sataşkan kimse (Çal-yayla-Çr.).

uyarmak Uykudan uyandırmak (İs.). "Uyarsalar da, şaplağı yetiştirir, dönerim o yana, hırkadak uyurum."

Tahir, 2004: 56

uyaroğlu Kolay uzlaşılabilen, geçimli, uysal (Çalyayla-Çr.). "Söze yatar biliyorduk biz de seni, **uyaroğlu** biliyorduk."

Gümüş, 1977: 84

uydurmak (1) Benzetmek (Su.).

uydurmak (2) Yasak ilişkide bulunmak (Su.).

uyduruk Uydurulmuş (Çr.).

uyhu Uyku (Harunköy-İs.; Çr.). "Uyhuya dalıca sırada adamın sesi gelmiş." Çorumevi, 2000: 18

uyku semesi Uyku sersemi, uyku sersemliği, yarı uykulu (Çalyayla, Göcenovacığı-Çr.). "Bir sayırtı oldu, gözümü açtım, **uyku semesi** ne olduğunu bilemedim."

Çorumlu, 2009: 1650

uylak Israrcılık (Su.).

uylamak Üstelemek, sıkar biçimde sürekli üstüne düşmek (Su.; Çr.).

uylaşmak Uzlaşmak, anlaşmak (İs.).

uylaştırmak Uzlaştırmak, anlaş-tırmak, ara bulmak (İs.).

uyluh Sığır gibi hayvanlar da bacak (Çıkırık-Çr.).

uymak Çatmak, sataşmak, kavga başlatmak (Gölet-Ka.; Çr.). "Ama önce o bana **uydu**." www.golet.tr.gg/

uyra Rüya, düş (Ka.).

uyran Çıplak, üryan (Göcenovacığı-Çr.).

uyuntu Kişiliksiz, onun bunun ardına takılan, serseri, tembel, uyuşuk insan ya da hayvan (Çr.). "Uyuntunun teki, elinden hiçbir iş gelmiyor ki." Yoksul, 2013: 619

uyuntulu → Uyuntu (İs.).

uyuşturma İncir tatlısı (Ka.). "İncir **uyuşturması** ağızlara layıktır."

Dbk, 2003: 92

uyutku Yoğurt mayası (Kalecikka-ya-Al.).

uyutmak Yoğurt yapmak için sütü mayalamak (Çr.).

uzanmak Gitmek, ulaşmak (Çr.).

uzun eşek Bir çocuk oyunu

(Örencik-Çr.). "Hüseyin Avni Bey'in kiminde **uzunesek**, kiminde birdirbir oynattığı derslere katılmazdı."

Seyda, 2006: 111

uzun oturmak Yan gelip yatmak (Çalyayla-Çr.). "Saygı göstereceğin kişinin yanında **uzun oturulmaz**."

Yoksul, 2013: 558

uzun urgan Eskiden 5-20 arası çocuğun düz bir alanda oynadığı eğlenceli bir oyun (Çr.).

Ü

übüük İbibik (İs.).

ücar Haber (Çr.). "Billa **ücarım** yok emmoğlu..." Gümüş, 1977: 147

üce Yüce (Alacahöyük-Al.)

üçük Cıvcıv (Çr.).

üçayak (1) Bir çeşit bar, oyun (Çıkırık, Örencik-Çr.).

üçayak (2) Sap yüklemeye yara-yan, üç çatalı tarım aracı, ana-
dut (İs.). "Tırmık, yaba, **üçayak** gibi
ahşaptan aletlerin üretildiği arastaya
Sallerbaşı deniyor."

www.evvelzamanda.blogspot.com

üç burma Bir çeşit bilezik (Çr.).
 “Suna yârim gelince / Takarım üç burmayı” Gösterir, 2011: 140

üçdaş Cüz oyunu (Su.).
 Eskiden erkeklerin, şimdi kimi köylerde kadınların giydiği bir çeşit giysi (İs.; Su.; Çıkrık-Çr.).
 “Gulufe Nene, hep üç etek dedikleri giysi giyerdi.” Güven, 2013: 112

üçgül Yabanıl yonca (Evcı-Bo.).
 “Al gelincikler, sarı koyungözleri, tırfiller, üçgüller birbiri içindeler.”
 Saryüce, 2004: 34

üçlemek Tarlayı üçüncü kez sürmek (Dutçakallı-Çr.). “Rençper isen tarlayı üçle, malcı isen yaylada kışla, mühlüz olayım dersen uykuya başla.”
 Türkoğlu, 2007: 170

üçoturum Çorum’un yerel dokuması kenefinin bir çeşidi (Çr.).

üçük Tarlaları koruduğuna inanılan ruh (Çr.). “Üçük Günü’nde çocuklar ev ev dolaşır yağ, yarma, un toplayarak şu tekerlemeyi söylerler.”
 Oğuz, 2006a: 11

üçürdüm Üçte bir pay (Çıkrık-Çr.).

üfelemek Başparmakla gösterme parmağı arasında ezmek, ufalamak (İs.; Çıkrık-Çr.).

üfelik Efelek (Gökköy-Çr.).

üfelmek Yavaş yavaş küçülmek (İs.). “Şu çocuk ne kadar gürbüzdü, gittikçe üfeliyor.” Tdk, 1993: 4058

üflez Zayıf, cılız (İs.).

üflük 1. ıslık (Çopraşık-Al.; Çıkrık, Gökköy, Teslim-Çr.). 2. Nefes, soluk (Dutçakallı-Çr.). “Kavalın sesi üflükten sonra gelir.”
 Türkoğlu, 2007: 164

üfürmek Üflemek (İs.).

üfürüntü İnce toz (Çr.).

üğlek Az ıslak toprak (Çr.).

üğmek Ağaçların meyve olan en uç dalları (İs.).

üğrümek Sallamak (Çr.).

üğrümük → Üğrünbeç (Çr.)

üğrünbeç Beşiğin üstünde, örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol (Su.).

üğrüne üğrüne İki yanına sallanarak (Çr.). “Elecki gelse de bir kalbur alsam / Üğrüne üğrüne ölükle elem” Çorumlu, 2009: 1078

üğrünmek Salına salına yürümek (Çr.). “Bellek yap üğrün de gel Gözüme görün de gel”
 Aytekin, 2003: 39

üğü Kartal büyüklüğünde, gözleri gündüz görmeyen yırtıcı kuş, baykuş (Çr.). “Kumru öttüğünde inliyor sağlar / Üğü derviş gibi hu çeker her an” Çorumlu, 2009: 1264

üğüm üğüm Ağır ağır, yavaş yavaş (Çr.). “Kar yağar üğüm üğüm Elinde altın güğüm” Ertekin, 2006: 69

üğünmek (1) Bir yerden kayarak aşağıya doğru akmak (Çr.). “Biraz sonra Kayabaşı’na varacak, taşağılara üğünecek sularla birlik.”
 Gümü, 1977: 94

üğünmek(2) Kendinden geçinceye değin ağlamak (Çr.).
 “Üğüm üğüm üğünesice, dövüm dövüm dövünesice.” Oğuz, 2007a: 60

üğütmek (1) Öğütmek (Bademce-Ka.; Çr.).

üğütmek (2) Öğütlemek (Çr.).

ülbürde Gelinin başına ayna, telek, poşu ile yapılan süs (Dutçakallı-Çr.).

ülefe Herkese bolca dağıtılan bahşiş, padişahlara özgü ikram (Os.).

üleriki Önceki (Su.).

üleş (1) Hayvan ölüsü, leş (Küçükkeşlik-Al.; Akçalı-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). “Aşgımızın üleşini gohutama Götür bi gayadan at bundan kelli”
 Gösterir, 2008/84: 11

üleş (2) Pay (Su.; Çr.).

üleş gibi Pis, kötü kokan (Al.).

üleşmek Paylaşmak, bölüşmek (Tanrıvermiş-Me.; Os.; Dutçakallı-Çr.). "Bir yorganı üç kişiyle **üleşir** Kahveyle han köşesinde eğleşir" (Körhasan) Ercan, 1991: 377

üleştirmek Bölüşürmek, paylaş-tırmak (Çr.). "Parasını bi tamam toplayıp kasaya biriktirsin, hafta başı millete metelik sektirmeden **üleştirsin**." Tahir, 2007: 262

üllüğün körü → Öllüğün körü (Çr.).

üllün körü → Öllüğün körü (Çr.).

üllüz Cılız, işe yaramaz, güçsüz (İs.).

ülüğünü sıkamak Boğazını sık-mak, aceleci davranmak (Çr.).

ülüngür (1) Eski, yıpranmış nes-ne (Çıkrık-Çr.).

ülüngür (2) Güçsüz, beceriksiz, pis kimse (Çr.).

ülüzger Rüzgâr (Göcenovacığı-Çr.). "Bizim gibi çürük ağaçlar olduktan kelli çok ağaç devirir o **ülüzger** da-ha..." Gümüş, 1977: 137

ümüdünya Evren (Os.).

ümügünü sıkamak Boğazını sık-mak (Os.).

ümük Soluk borusu, gırtlak, bo-ğaz (Oğ.; Os.; Çr.). "Borçunun **ümü-ğünü** yakalamış, sıktıkça sıkıyor." Yoksul, 2013: 158

ümüt Umut (Evcioartakışla-Çr.).

"**Ümüdüm** var bu kara gün bitecek Gerçek yolun bu çektiği yetecek" Şahadoğru, 1995: 121

üner Hüner, beceri (Kalecikkaya-Al.).

ünlemek İlenmek, kargışlamak (Sincan-Al.). 2. Çağırarak, ses-lenmek (İsahacı-Al.; Başpınar-Os.). "Diğer eve geçen eşine "Geeyz Fadi-me" diye **ünledi**." Arısoy, 1970: 93

ünneşmek 1. Seslenmek, bağır-

mak (Al.). 2. İlenmek (Çr.).

üntüz Anlaması kısa, tembel (Me.).

üntüzlenmek Yavaş davranmak, oyalanmak (Külah-Al.; Me.). "İşine bak **üntüzlenme**."

Koşay-İşitman, 1932: 402

ünüpüs Minibüs (Dereköy-Çr.).

ünü tünü Ses, bilgi, eser, iz (çoktan görünmeyen kimse için) (Çr.). "**Ünü tünü** kalmadı." Tdk, 1993: 4794

üralun Önceki gün (Al.).

üre İki buçuk üç yaşında, henüz doğurmamış dişi tay (İs.; Ovasaray-Çr.).

üreleğin Geçen gün (Çopraşık-Al.).

üreleğin Önceki gün (Yarımsöğüt-Su.).

üremek İşin ilerlemesi (Yazır-Bo.; Os., Hamdiköy-Çr.). "Kocavrat ciga-ranın birini yakıp birini söndürüyor, çocukça seviniyordu iş **üredikçe**." Gümüş, 1977: 107

ürendelemek 1. Seçmek (Çr.).

2. Açığa çıkarmak için incelemek (Çr.).

üretmek 1. Uzatmak, çoğaltmak (özellikle söz, yol, iş için) (İs.).

2. Konuşulan konuyu uzatmak, üstünde durmak (Çr.).

ürgelemek Sallamak (Su.).

ürlük → Öllük (Çr.).

ürmek Havlamak (Çayhatap, Çıkrık-Çr.). "Söylersen mani söyle / **Ürüp** durma it gibi"

Gösterir, 2011: 144

ürsüme Korkmak, ürkmek (Toy-hane-Ba.).

ürüfe Süt emen çocukların yüz-lerinde, et ile cilt arasında orta-ya çıkan hastalık (Çr.).

ürümek Havlamak (Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "Kaynanam kara tazı / **Ürüyor** bazı bazı" Gösterir, 2011: 139

üründülemek → Ürendelemek 2 (Çr.).

ürünmek Sallanmak, ırgalanmak (Çr.). "Elekci gelse de bi galbur alsam Ürüne ürüne ölükle elesen"

Caferoğlu, 1994: 142

ürüsüm Töre, gelenek (Çr.). "Buranın ürüsümü böyle."

Tdk, 1993: 4072

ürüya Rüya, düş (İs.; Os.). "Böce bek ürüya gordüm." Abaz, 2004: 161

ürüya Rüya, düş (Mislerovacı-Çr.). "Suval ettim soruşturdum / Üryada derdine düştüm" (H. Alçın)

Oğuz, 2007b: 60

üryan Çırılçıplak (İmat-Al.; Evci-Bo.; Evciortakışla, Sarimbey, Serban-Çr.). "Yer yatağında anadan üryan uzanıp yattı." Sarıyüce, 2004: 67

ürye Dişi tay (Ortaköy-Me.).

üs Giysi (Çr.).

üsbeke Kesinlikle (Çr.).

üsdünden dutma Bilmediği halde bilir gibi davranma (Su.).

üse Bön, saf (Çr.).

üsece Bön, saf (Çr.).

Üseyin Hüseyin (Çr.).

üsküf Atmaca, doğan gibi avcı kuşun ayağına bağlanan bağ (Çr.).

üsküfe 1. Bir çeşit sim işli kumaş (Çr.). 2. Çiçekli yorgan (Çr.). "Altın beşik altında / Üsküfe yorgan üstünde." Ozulu, 2013: 22

üsküfe tül Gelinlik giysi (Çr.).

üsküle → Üskülen (Çıkrık-Çr.).

üskülen Büyümemiş, küçük soğan (Çr.).

üst Giysi (Çr.). "Delinin getirdiği odun üstünü kurutmaz."

Yoksul, 2013: 232

üst baş Giysi (Turgut-Çr.). "Üst baş değiştiren de kafa aynı kafa."

Yoksul, 2013: 623

üstbeke Kesinlikle (Su.).

üstelemek Ayak diremek, üstüne

düşmek (İs.; ÇıkrıkÇr.). "Üsteleyip durma, yeter artık." Yoksul, 2013: 623

üstübü Ketenin çöpü, işe yaramayan bölümü (İs.).

üstümbüllük Kağı arabasında, tekerin üstündeki bölüm (Çr.).

üstümbüllük 1. Üstelik, fazladan (Çr.). 2. En üste (Çr.). "Yemeğimi bitireyim elmayı üstümbüllük yapacağım." Tdk, 1993: 4796

üstünkorü 1. Baştan savma (Çr.). 2. Bilmeden, bilinçsizce (Su.).

Üsük Hüseyin (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

üsürgelenmek Korkmak, ürkmek (Toyhane-Ba.).

üş Üç (Karkın, Örenseki-İs.; Çr.). "Üş dene, dört dene boru aldurdum."

Abaz, 2004: 143

üşengeç Tembel (Çalyayla-Çr.).

üşengen Tembel (Evci-Bo.). "Bu öfkeli, inatçı, üşengen orman halkı Aygar dağından niçin el ayak çekti?" Sarıyüce, 2006: 76

üşenmek Gıdıklanmak, huylanmak (Su.). "Elleme üşeniyorum."

Tdk, 1993: 4077

üşşe Üşüme ifadesi (Bademce-Ka.).

üşük Soğuktan duyulan uyuşma, acıma (Çr.).

üşürmek Üşümesine neden olmak (Kalecik-Me.). "Sen bilirsin bana neler eyledin / Ağustos ayında üşürdün beni" Piroğlu, 1981: 70

üta olmak Sıcağa tutkun olmak (Çr.). "Pek sobaya sokulup durma üta olursun." Tdk, 1993: 4797

ütek Sıcağı seven (Çr.).

ütek olmak Sıcağa tutkun olmak (Çr.).

ütelemek Ateşte hafifçe yakmak (Su.).

ütezlenmek → Ütüzlenmek (Çr.). "Orada burada ütezlenip duruyor."

Yoksul, 2013: 519

ütme Ateşte kızartılmış taze mısır, buğday (Beydili, Çalyayla, Dutçakallı, Eskiëkin, Gökköy-Çr.). “Çok **ütme** üttüm de çötül gavurdum / Epey yolma yoldum, deste çevürdüm”

Kurtoğlu, 1998: 26

ütmek (1) 1. Koyun, tavuk gibi hayvanların kıllarını, tüylerini yakmak (Çalyayla, Eskiëkin-Çr.).

2. Taze mısır, buğdayı ateşe tutup pişirmek (Su.; Büyükgülücek-Çr.). “Çok **ütme** üttüm de çötül gavurdum / Epey yolma yoldum, deste çevürdüm” Kurtoğlu, 1998: 26

ütmek (2) Oyunda, kumarda kazanmak (İsahacı, İmat-Al.; Körkü-Su.; Mislerovacığı, Sarimbey-Çr.). “Gız gene padişahi **ütüyo**.”

Akbaş, 1983: 19

ütülenmek Tüyer, kıllar hafifçe yanmak (İs.).

ütülmek Oyunda, kumarda yitirmek (İsahacı, İmat-Al.; Ba.; İs.). “Padişah **ütülüyo**, yüzüğü veriyö.”

Akbaş, 1983: 19

ütüzlenmek Oyalanmak, işi ağır-dan almak (Su.; Çalyayla, Gökköy, İsmailköy-Çr.). “İşinin başına gel, orda yok yere **ütüzlenme**.”

Tdk, 1993: 4081

ütmek Üğütmek (İkipınar-İs.). “**Üütdük** de kannımıza goduk.”

Abaz, 2004: 121

üveç → Öveç 2 (İs.).

üvendere Çiftçinin hayvanları yürütmek için kullandığı ucu çivili değnek, üvendire (Kııcılı, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Eskiëkin-Çr.). “**Üvendere** boyunduruk / Öküz koca, dana kırık” Kurtoğlu, 1994: 37

üvendire → Üvendere (Çr.). “İpi-çürük sap kağnısındaki **üvendireyi** kapıp...” Özçalbaş, 2003 : 16

üveşmek Bulaşmak (Su.).

üveyik buğday Ekmeği lezzetli, sert buğday (İs.; Hamamlıçayköy,

Ovakarapınar, Sarimbey-Çr.). “**Üve yik**, deli buğday, devediş, alkara kılçık, turnadili yetiştirilmektedir.”

Çorumlu, 2009: 1445

üvez Atsineği (Külah-Al.; İs.).

üvütmek Öğütmek (Çr.).

üyez Hayvanlara konup yapışan, onları tedirgin eden bir çeşit sinek, atsineği (Çr.). “**Üyez** gibi at götünde geçinme.”

Çorumlu, 2009: 1070

üylenmek Evlenmek (Kalecikkaya-Al.).

üyrenmek Öğrenmek (Kalecikkaya-Al.).

üyük (1) Cıvık çamur (Hacıhamza-Ka.).

üyük (2) Yığma toprak tepe (Çr.).

üzellik → Üzerlik (Kızkaraca-Al.). “**Üzellik** isimli bir otun yakılarak du-manının hasta kişiye tütürülmesinin iyi olduğu inancı vardır.”

Ayhan, 2002: 282

üzengi Atın eyer takımında bulunan ayak basacak yer (Alacahüyük-Al.; Eskiëkin-Çr.). “**Üzengiye** basan ata da biner.”

Yoksul, 2013: 624

üzengilemek Bir şeyin üzerine ansızın uzun adımlarla yürütmek (Su.).

üzengili Ayak tabanındaki çukur (Çr.).

üzer Can sıkıcı (İs.).

üzerlerden ırak Tanrı göstermesin (Çr.).

üzerlik Tütsüsü nazara iyi geldiğine inanılan kokulu bir ot (Su.; Çr.). “Yâr nazara gelmişsin / **Üzerlik** toplayalım” Aytekin, 2003: 53

üzgü Ezizet (İs.).

üzmek Koparmak, ayırmak (İsahacı-Al.; Karahisar-Çr.). “Midemde çıban varımış / Can kafesten **üzer** oldum” Arısoy, 1970: 34

üzük Eskimeye yüz tutmuş, yıp-

ranmış, incelmiş (kumaş ya da benzerleri için) (r.).

üzülmek İncelmek, yıpranmak, eskimek, kopacak duruma gelmek (kumaş ya da benzerleri için) (Yazır-Bo.; İs.; Eskiikin, Sarimbey-r.). “Kalın incelene kadar ince **üzülür.**” Yoksul, 2013: 420

üzüm öpü Bir çeşit tığ oyası (r.).

üzüt kesit olmak Ortaklığı kesmek, alacağı vereceği kalmamak (r.).

V

va Var (İs.). "Şu yülük gayanın dibinde bāmız **va**." Abaz, 2004: 104

vaa Doğru mu, gerçek mi? (Kışlacık-Me.).

vağıl vağıl 1. Gür akan su sesi için (Çr.). 2. Gürültülü konuşma için (Çr.).

vağıl vağıl taşmak Kaynayan bir şeyin ya da mayası çok gelmiş hamurun kendiliğinden çokça taşması (Os.).

vaha Öküz, manda yürütme ünlemi (Su.).

vahit Zaman, vakit (İs.). "**Vahit** geşdi, madımak zamanı ben gelin oldum." Abaz, 2004: 167

vahit Vakit (Çr.). "**Vahit** daha gayet erdir." Caferoğlu, 1994b: 112

vahsınmak Pişman olmak (Çr.).

vala (1) Baklava yufkası (Çr.).

vala (2) İpek başörtüsü (Çr.).

vala (3) Pamuklu dokuma, re-vendük (Çr.).

vangıldamak 1. Çok gürültü yapmak (İs.). 2. İnsanın ya da hayvanın kalın, acıklı ses çıkarması (Çr.).

vangırdak Ağlamaklı, kalın ses çıkaran insan ya da hayvan (Çr.). "**Vangırdak**ın biri."

Yoksul, 2013: 626

vangırdamak Topluluğun gürültü yapması (Su.; Çıkrık-Çr.).

vanılamak 1. Ağlamak (Çıkrık-Çr.). 2. Bilinçsiz olarak kafa şişirmek, anlamsız sesler çıkartmak (Os.).

vankıldak → Vangırdak (Çr.).

varavarası Eni sonu, olup olaca-

ğı (Çr.).

var get Git şurdan (Çr.).

varıncık Varınca (Su.).

varıver Haydi git (Çr.).

varivi Yürü git (Gölet-Ka.; Os.).
"Varivi, **varivi**. İşini gör de gel."

www.golet.tr.gg/

variyet Varlık, zenginlik (Su.).

varmak 1. Kızların evlenmesi (Su.). Gitmek (Toyhane-Ba.; Su.;).

varyemez Varlıklı olduğu halde, harcamayı sevmeyen eli sıkı (Su.).

vasait Araç (Karadona-Çr.).

vaşşş! Vayy! Acıma belirten ünlem (Akçalı-Su.; Çr.). "Acele düşersin yola / Hallarına **vaş** olacak"

Arız, 2005a: 58

vaza Sözüünü bilmez, geveze; vazalak (Çr.).

vazalah → Vazalak (Çr.).

vazalak Yersiz, gereksiz, kaba konuşan, densiz (Çr.).

vazgeldek Yaban tavuğu (Çr.).

vazır vazır Birbiri ardına, peş-peşe (Su.).

vekilcelik Nikâhta güveyin vekiline verilen bahşiş (Beydili, Eski-ekin-Çr.). "Biri vekil olur gelin bacıya **Vekilceliksiz** de varmaz hocaya"

Kurtoğlu, 1994: 176

velediye Belediye (Harunköy-İs.; Çr.). "Çavuşluk ederdi **veleliyede** / Kanlı kamyon nasıl kıydın Necip'e"

Çorumlu, 2009: 462

velesbit Bisiklet (Çr.). "Babam zontilli bi **velesbit** alacak bana."

Özçatalbaş, 2002: 30

velesbit tekerleği Bir çeşit tığ

oyası (Çr.).

velvele Gürültü, patırtı (İsahacı-Al.; Hamdiköy-Çr.). "Dert bende keder bende / Seninki **velveledir**"

Ertekin, 2006: 34

velveleci Çok telaşlı (Su.).

vengirdemek → Venilemek (2)
(Su.; Çr.).

venilemek (1) Can sıkın sözlere
gevezelik etmek (Çr.).

venilemek (2) Köpek yavrusu-
nun ürümesi, bağırması (Çr.).

veram Verem hastalığı (Su.).

veran Yıkıntı, virane, harabe
(Çalyayla, Evcirtakışla-Çr.). “Evi ve-
ran olasıca.” Yoksul, 2013: 299

verane Virane, yıkıntı (Çr.).
“Sahibin çoğumuş aldı elimden /
Verane beklemiş bayguşa döndüm”
Caferoğlu, 1994: 146

verep Bayır, yokuş, yamaç, tepe
(Al.; İs.; İbek-Me.; Su.; Teslim-Çr.).
“Ters yele harman savurma / Verebe
gağını devirme.” Kerman, 1997: 49

ver etmek Desteksiz biçimde
yüksekten atmak, sallamak
(Su.). “Oturmuş imiğine, ver ediyor
kamayı.” Gümüş, 1977: 55

verevli Kadınların giydiği üç
etek entarinin bir çeşidi (Çr.).

vergili Nişanlı (Çr.).

verimderlik Vermeklik (Çr.).

ver veç Düzen, yöntem (Çr.).
“Bırak canım verli veçli bir şey de-
ğil.” Tdk, 1993: 4804

vesayit Araba ya da benzeri taşıt-
lar (İsahacı-Al.; Eskiekin-Çr.). “Yaya
gelip gittim, yoktu vesayit / Kuşlar gi-
bi köye uçtuğum günler” (Kurtoğlu)
Yakar, 2008: 78

vesek 1. Tutu, rehin (Or.; Me.).
2. Belge (Çr.).

vessüz → Vetsiz (Os.).

vet Gerek (Çr.). “Vetsiz adam.”
Tdk, 1993: 4804

vetsiz Yersiz konuşan, patavatsız
(Demirşeyh-Su.; Acıpınar-Çr.).

vetsüz → Vetsiz (İbik-İs.).

vezne Bir çeşit fincan (Çr.). “Su
akar vezne ile / Malım yok hazne ile”
Ertekin, 2006: 103

vezzek Gyside kumaşın bitimine

ya da gerekli yerlerine konan
lastikli, kalın bezli bağlantı bi-
tişi, boğum yeri (Gökçam-Su.).

vı Kadınların kullandığı “ya, öyle
mi” anlamında şaşkınlık ünlemi
(Su.).

vıccık vıccık Çok cıvık (Çr.). “Vı-
cık vıccık olmuş.” Yoksul, 2013: 629

vıccık vıccık Çok cıvık, sulu (Evcı-
Bo.; Su.). “Ortalık vıccık vıccık çamur
olmuştu.” Sarıyüce, 2004 : 143

vıccımah → Vıccımak (Çr.).

vıccımak Oyunbozanlık yapmak
(Çr.).

vıccır vıccır Cıvıl cıvıl (Çr.). “Parpar,
kara gözlerini vıccır vıccır döndürerek
Uzun Hoca'nın yüzüne bakıyordu.”
Tahir, 2006: 23

vıdı vıdı Geveze (Çıkrık-Çr.).

vıdırdanmak Mırıldanmak (Çr.).

vid vid → Vıgırdamak (Çr.).

vıg Yazıklanma ünlemi (Çr.).

vıgıltı Uğultu (Gökçam-Su.).

vıgırdamak Sessizce konuşma
için (Çr.).

vıgır vıgır Çok, çok bol, kımlıt-
larla kaynaşma durumunda
(kurt, karınca, sinek, çocuk)
(Çr.).

vıh Üzüntü, şaşma bildiren ün-
lem (Çr.). “Vıh gızz! Gazaa geçirdin
he mi?” Kerman, 1997: 26

vıuu Ya! Öyle mi? (Os.).

vıngıldamak Çınlamak, uğulda-
mak (İs.).

vıngır vıngır Çok gürültülü (ço-
cuk, arı için) (Çr.).

vınıldamak Hızlı devinen bir
nesnenin ses çıkarması (taş,
topaç, kurşun) (İs.).

vırrık Kandırma anlamında kul-
lanılan sözcük (Su.).

vışş Üzülme ünlemi (Aşağıfındıklı-
Su.).

vıy 1. Vay (Çr.). 2. Şaşma belirten ünlem (Al.; Su.; Çalyayla-Çr.).
"Vıyy öldüm anam!"

Özçatalbaşı, 2002: 18

vıyh gız Vay canına anlamında şaşma ünlemi (Çr.).

vıyıklamak 1. Köpek yavrusu, çakal, tilki gibi hayvanların bağırması (Çr.). 2. Bebeğin ağlaması, viyaklaması (Çr.).

vızidak Birden, çok hızlı olarak (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

vızidan → Vızıdan (İs.). "Vızidan bõrümüzden bi şey geçdi."

Abaz, 2004: 100

vızıdanak Hızlıca geçme (Çr.).

"Gamyonun biri yanımdan vızıdanak geçdi." Tuluk, 1991.

vızıl vızıl → Vızır vızır (Evcı-Bo.).

"Onların üstünde de arılar, böcekler vızıl vızıl." Saryüce, 2006: 32

vızılı İnilti (Evcı-Bo.). "En yepelek sineğin bile vızılısı duyulurken onların vicirtileri hiç ortada yoktu."

Saryüce, 2006: 40

vızırdamak 1. Aralıklarla ince ince ses çıkarmak (İs.). 2. Durmadan kendi kendine alçak sesle konuşmak (Çr.).

vızırdayık Sızıltılı, ince, tedirgin edici bir sesle, sürekli ağlayan (İs.).

vızırdım oynamak Kaynaşmak, cirit atmak (Çr.). "Fareler tavanda vızırdım oynuyor." Tdk, 1993: 4805

vızır vızır Hızlı hızlı, topluca (bit, böcek, sinek yürümesi için) (Mislerovacığ-Çr.). "Üstümüzde vızır vızır dönüyor / Kara sinek teslim aldı Çorum'u"

Koygun, 2002: 23

vız vız Tez tez (Çr.).

vızık Oyun bozuculuk (Su.).

vicirdek Dokumacılıkta kücüyü aşığı yukarı kaydırmaya yara-

yan aygıt (Alacahüyük-Al.; Su.).

vicirdemek Cıvıldaşmak (Evcı-Bo., Su.). "Önlerine yem atılan kuş sürüsü gibi vicirdeyip durdular."

Saryüce, 2004: 212

vicirti Kuş yavrularının çıkardığı ses (Evcı-Bo.). "En yepelek sineğin bile vızılısı duyulurken onların vicirtileri hiç ortada yoktu."

Saryüce, 2006: 40

vicit kuşu Akıllı, karalı serçe büyüklüğünde bir çeşit kuş (Çr.).

viddirik Oynak, yersiz davranan kimse (Dutçakallı-Çr.).

vidik Köpek yavrularını çağırma ünlemi (Gölet-Ka.).

vidi vidi Ördek yavrusu (Çr.).

vili vili Cilveli (Çr.). "Eminem vili vili / Yaşmağı yılan dili"

Ertekin, 1971: 49

vingirdemek Bir çeşit ses çıkarmak (Göcenovacığ-Çr.). "Tazı vingirdeyüb yerleri koklayarak köye doğru gidiyordu."

Çorumlu, 2009: 1650

vıraç Dönemeç, viraj (Sarimbey-Çr.). "Bozuk fikir anlamaz ki vıraç Takla atar devirirsin aracı"

Çimen, 2006: 9

vire Sürekli (Çr.).

virivi Ne olur bana ver, veriver (Yağcılar-Ka.; Os.).

virıyy Şaşkınlık, hayret bildiren bir ünlem (Gölet-Ka.). "Virıyy !.. Başıma gelene bak."

www.golet.tr.gg/

vittirdek Kurbağaların yumurta- dan yeni çıkmış çok devinimli yavruları (Os.).

vit vit Ördek yavrularının sesi (Çr.).

viyil viyil Bir topluluğun canlı, hareketli olması (İs.).

vızır vızır → Vızır vızır (Çr.).

vô Üzüntü, şaşkınlık ünlemi (Os.).

vurguç Çekiç (Su.).
vurgun (1) Âşık, tutkun (Çr.).
vurgun (2) Büyük, iki ya da daha fazla at koşulmuş araba (Çr.).
vurgun olmak Âşık olmak (Çr.).
vurunmak Şapka ya da bere giymek (İs.).
vuruşmak Boynuzlu iki havyanın çarpışması, toslaşması (İbik-İs.).
vücut Vücut, beden (Çr.). "Nasıl **vücodu** şunun giz?"
 Özçatalbaş, 2002: 20

Y

ya Evet (Ka.). "Evet **ya**, hayıra yo ... derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
yā Yağ (İs.; Çr.). "İnekleri yazıla geldeler / Sütlerinden sarı **yālar** edeller"
 Caferoğlu, 1994: 152
yaanni Sırt (Çr.).
yaar → Yağır (3) (Dutçakallı-Çr.).
yaba Tınaz savurmaya, saman doldurmaya yarayan tahtadan, büyük çatal kürek (İsahacı-Al.; Kamışlı-Su.; Beydili, Çalyayla, Gököy, Sarimbey-Çr.). "Bir bereketli harmanım / Sevgi savurur hep **yabam**" Ercan, 1997: 79
yabaltı Yaba ile alınamayan saman (Su.).
yaban (1) Dışarı, uzak yer, gurbet (Bayat-İs.; Or.; Olukyanı-Su.; Serban-Çr.). "Dar yerleri gen olsun / Beni attı **yabana**" Ertekin, 2006: 97
yaban (2) Yabancı (İs.; Akçalı-Su.; Eskiekin-Çr.). "Cananıma candım, civan yâr idim / Yedi kat **yabandan** el olduk şimdi" Kurtoğlu, 1994: 157

yabana gitmek Başka yere, başka köye, uzağa gitmek (İs.).
yabancılamak Yabancı tutmak, yabancı saymak (Çalyayla-Çr.). "Her şeyini **yabancıladı**ğı bir kasabada göçü indirdiler."
 Destanoğlu, 2006: 53
yaban gazı Göllerde yabanıl olarak yaşayan, avlanan bir kaz çeşidi (Çr.).
yabanlık El içinde, özel günlerde giyilen giysi, pabuç (Eskiekin-Çr.). "Geride **yabanlık** giysiler içinde rastıklı sürmeli süslü hanımlar kız evine yürürlerdi." Özçatalbaş, 2002: 15
yaban paklası Pişirilerek yenilen bir çeşit ot (Eskiköy-Çr.).
yabansamak → Yabancılama (Çr.). "Oğlanı tembiledim. İtler **yabansar**. Sokulma dedim."
 Tahir, 2006: 73
yabıldak Yalın ayak, yaya (yayan sözcüğüyle birlikte kullanılır) (Çr.).
yabrı Düşük, uzun kulaklı hayvan (Göcenovacığı-Çr.). "**Yabrı** kulak zor ediyor / Av avlamağa dalabilir"
 Çorumlu, 2009: 1651
yabuldak → Yabıldak (İs.).
yaddetmek Kovmak, yok olmasını söylemek (Çr.).
yadırgamak Alışmamak, yabancılık çekmek (İs.; Su.; Eskiekin, Göcenovacığı-Çr.). "Çocuk, evin bu durumunu hem **yadırgadı** hem yadırgamadı." Seyda, 2006: 244
yadırgı Yabancı (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Çıkırık, Dutçakallı -Çr.). "Yaban ellerde **yadırgılığına** bahmıyo da bi de yılcarıyo." Uçakcı, 2006: 380
yadırgısımak Yabancılama (Su.). "Hayvan burayı **yadırgıdı** geçer diye düşünüyormuş."
 Uçakcı, 2006b: 191
yadırkı Yabancı (Çr.).
yad olmak Anılmak (İs.).

yağıştırmak Yakıştırmak (Kiranlık-Çr.). "Allah yerinize **yağıştırsın**, efendinin bi yastıgda gocatsın."

Oğuz, 2007a: 20

yağak Yanak (Çr.).

yağannı Sırt (İs.). "Yağannımı kesse-ler de yağım çıkmaz benim."

Yoksul, 2013: 632

yağar (1) Sırt (Çr.). "Yağarına iki sumsuk vurdum, yuvarlanıp gitti."

Yoksul, 2013: 632

yağar (2) Yağmur (Su.). "Yağar eser yolcu yolunda gerek."

Yoksul, 2013: 632

yağarmı Sırt (Demirşeyh-Su.; Sarimbey-Çr.).

yağışlık Sürekli yağmurlu, yağışlı (Çr.).

yağaz Ters, inatçı (Çr.).

yağda Yağlı kir, yağ lekesi (İs.; Su.). "İşliğinin yakasını **yağda** bürümüş." Yoksul, 2013: 406

yağdalı 1. Pis, yağlı (Çıkrık-Çr.).
2. Giysisi, başı yağlı, kirli, pis kimse (Çıkrık-Çr.). "Heybeye koyduğu **yağdalı** paltosunu çıkarttı."

Aksu, 2013: 113

yağır (1) Kel (Çr.). "Yağır tınak bulsa başını kaşır." Yoksul, 2013: 632

yağır (2) Sırt (Su.).

yağır (3) Yük ya da binek hayvanının sırtında, eyerin ya da semerin açtığı yara (Sarimbey, Serban-Çr.). "Yavuz itten **yağır** eksik olmaz." Yoksul, 2013: 644

yağırını Sırt (Su.). "Daha iki adım atmadan da **yağırını**sından kurşunu yedi." Sarıyüce, 2004 : 256

yağış Yağmur (İs.; Me.). "Keteleri sardılar mı, **yağış**sız havalarda kırlara açılır orada yerler." Seyda, 2006 : 210

yağız (1) Esmer, kara renkli (Evcibo.). "Yalnız biri baklakırı, öbürü **yağız** iki binek hayvanı bırakılmıştı."

Sarıyüce, 2006 : 82

yağız (2) Tavlı, bakımlı at (Su.).

yağlama Düğünlerde tereyağı ile yağlanarak verilen çörek (Gökçam-Su.).

yağlı Börek (İs.).

yağlı ballı olmak Birisiyle sıkı fıkı olmak (Çr.).

yağlıcı Börekçi (İs.).

yağlı çörek Arasında yağ sürülerek yapılan yufka biçimli çörek (Su.).

yağlı hamır Kesme hamurla yapılan makarna türü bir yemek (Su.).

yağlık 1. Mendil (Os.; Su.; Büyükdivan, Çalyayla, Eskiikin, İsmailköy-Çr.). "Yağlığın kirlenmiştir / Gözyaşımla yuyum yâr" Gösterir, 2011: 270
2. Kadın başörtüsü (Çr.).

yağlı kayış Saklanan kayışın bulunması esasına dayanan seyirlik köy oyunu (Çr.).

yağlı ufamaç Ufalanmış yufkayı yağla karıştırarak yapılan yemek (Su.).

yağmurluk Kaput, palto, pelerin (İs.).

yağrık Et kıymak, odun yarmak için kullanılan ağaç kütük (Kulah-Al.; Me.).

yağşak Asılğan, şımarık (Su.).

yağşanmak Şımarılmak (Su.).

yağışı Büyük çömlek (İs.).

yağ tutma Hayvan, fazla yağlandıgında beliren, birdenbire öldüren bir hastalık (Çr.).

yağ tutmak Semirmek, yağlanmak (İs.).

yah Öküz güderken kullanılan ünlem (İbik-İs.).

yahmak Yakmak (Çayhatap, SarimbeyÇr.). "Sehsen bin evliya ocağın **yahar** / Dohsan bin evliya gulbengin çeker" Caferoğlu, 1994: 140

yahni Tas kebabı (Me.).

yahvisi Ortaklık (Çr.).

yaka 1. Yan, yön, taraf (Çr.). "Her kesin bir yana **yakaya** savrulduğu 1923-1928 yılları arasında zınc dediler durdular." Seyda, 2006: 43

2. Kıyı (Su.). "Ne Ağa Bey ırmağın sağ tarafına adım atıyor, ne de Emirzade sol **yakaya** ayak basıyordu." Sarıyüce, 2004 : 233

yakalık Öğrencinin okul önlüğü üzerine giydiği beyaz yaka (Çr.).

yakar Yakıcı, acı (İs.).

yakarış Yalvarma, dua (Çr.).

yakarmak Yalvarmak, dua etmek (İs.).

yakası açılmadık laf Daha önce duyulmamış, söylenmemiş ilginç söz (Çr.).

yakasız gömlek Kefen (Alacahöyük-Al.). "**Yakasız gömlek** giy bugün Giyem ağlaya ağlaya" Ayhan, 2002: 254

yaka yırtmak Usanmak, bıkkınlık getirmek (Su.).

yakı Çeşitli otlardan, nesnelere yapılarak, ağrıyan organ üstüne konulan bir em (Su.; Çr.). "Söyle, **yakı** mı, kara sakız mı sarsam." Özçatalbaşı, 2002: 106

yakılmak Sevgiyle bağlanmak; birine tutulmak, sevmek (İs.).

yakım → Yakma (Çr.).

yakım yakmak → Yakmak (Çr.).

yakınlık 1. Gönül birleşmesi (İs.).
2. Cinsel ilişki (Çr.).

yakınmak (1) Sızlanmak (Hamdiköy-Çr.). "Olgörüp kız beğendiremedim diye dizlerini döğerek **yakınırdı**." Tahir, 2004: 179

yakınmak (2) Sürmek, koymak (kına için) (İs.).

yakı olmak Yapışmış gibi yakın olmak (Çr.). "Şu yiğide **yakı oluyum**." Tdk, 1993: 4130

yakma Önemli olaylar, acılar,

ayrılıklar, seviler üstüne yakılmış türkü, ağıt (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

yakmak Önemli olaylar, acılar, ayrılıklar, seviler üstüne türkü, ağıt yapmak, düzmek (Çr.). "Pencereden bakıyor / Bana mani **yakıyor**" Gösterir, 2011: 294

yal İnek, köpek gibi hayvanlara yedirmek için hazırlanan unla kepek karışımı sulu yiyecek (İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Eskiekin, Evciortakışla, Turgut-Çr.). "Her it **yal** yer çanağımdan / Yağlar kaçır sunağımdan" Gardaş, 1979: 12

yalabık (1) 1. Çabuk iş yapan (Su.). 2. Aceleci (Su.).

yalabık (2) 1. Parlak (Su.). 2. Aydınlık (Çr.). "Sinsinden sonra ateşin **yalabığı**nda bir de halaya durdular." Yoksul, 2013: 572

yalabıkmak Işığın yansıması, parlak bir nesnenin parlayıp sönmesi; şimşek çakması (Ka.; Çitli, Demirci-Me.; Dutçakallı-Çr.). "Şimşek **yalabıyiverdi** birdenbire." Yoksul, 2013: 591

yalabıtmak (1) Parlatmak (Çr.).

yalabıtmak (2) Tokat atmak (Su.).

yalabuk Şimşek (Büyükcamili-Al.).

yalaha → Yalak (1) (Al.; Çr.). "Göçüm sen de emme **yalahasın**." Tuluk, 1991.

yalak (1) Açgözlü, bedavacı, asalak, arsız, çıkarıcı (Al.; Gökçam-Su.; Boğabağı, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Kapına **yalak** alıştırma." Yoksul, 2013: 424

yalak (2) Hayvanların içinden yal yiyip su içtiği taştan ya da ağaçtan oyulmuş kap ya da oluk (Alacahüyük-Al.; Çitli-Me.; Su.; Boğabağı-Çr.). "Tahta **yalacağı** doldurdu." Sarıyüce, 2004: 21

yalakalık etmek Çıkar sağlamak

için birilerine yaranmaya çalışmak (Çr.).

yalakçı → Yalak (1) (Çr.).

yalaklanmak Açgözlülük yapmak (İs.).

yalama (1) Aşınmış, bozulmuş; vida yatağı genişlemiş, tutmaz, iş görmez olmuş (Su.; Çr.).

yalama (2) Dudakta kuruma, çatlama (Eskiekin-Çr.). "Dudaklarım **yalamaydı** / Hele çorbam, bulamaydı" Kurtoğlu, 1994: 38

yalama olmak Aygıtın eskiyip yıpranması, vidanın genişleyip tutmaz olması (Çr.). "Bu cıvata iyice **yalama olmuş**." Yoksul, 2013: 164

yalamık Bir tadımlık (Çr.).

yalamuk (1) → Yalak (1) (İs.).

yalamuk (2) → Yalama (1) (İs.).

yalamukcu Dalkavuk (İs.).

yalamukçu Her işe burnunu sokan (İs.).

yalamuk olmak Vidanın aşınması (İs.).

yalancı Asma yaprağıyla yapılan zeytinyağlı dolma (İs.).

yalangı (1) Bağları vuran sam (Çalyayla, Saray-Çr.). "Bu sene **yalangı** çaldı, üzüm olmadı." Tdk, 1993: 4139

yalangı (2) Dağlarda biten, süpürge yapılan bir ot (Çr.).

yalangı (3) Tutuşturucu, talaş, ince kuru odun (Ovasaray-Çr.).

yalanğı Alev (Çr.).

yalankı → Yalangı (2) (Çr.).

yalap yalap 1. Pırıl pırıl, ışıltılı (Göcenovacı-Çr.). 2. Hızlı hızlı (Su.). "Boşa akar suların hep **yalap yalap** / Yazamam vasfını ah güzel Bayat" Akbaş, 1983: 6

yalap yalap yanma Bir yaranın kısa aralıklarla sürekli yanması

(Os.).

yalayıp geçmek Çok yakından degecek gibi geçmek (Çr.).

yalaz Alev (Gökçam-Su.). "Dokunduğu her şeyi kavurup geçen bir **yalaz** dökülüyordu Mahinur'un ağzından." Sarıyüce, 2004: 98

yalaza Alev (Çr.). "Yirmi adım kala, namlunun ucundaki **yalazayı** gördü." Tahir, 2004: 381

yalbıncımak Yalalaklık yapmak, kılınmak (Su.).

yalbır Çıplak, yarı çıplak, don gömlek (İs.).

yalbırdak 1. Çıplak, yarı çıplak, don gömlek (Çitli-Me.; Çıkrık-Çr.). 2. Kılıfsız silah (Çitli-Me.). "Odanın penceresini açıp **yalbırdak** la-gantdaki yedi kurşunu boşalttı." Aksu, 2013: 49

3. Ayakkabının çorapsız giyilmesi (Dutçakallı-Çr.).

yalbırlanmak Parlamak (Evcibo.). "Yeşil, lacivert, koyu sarı, turuncu renkler boyunlarında, döşlerinde **yalbırlanıyor**." Sarıyüce, 2006: 115

yalbirt yalbirt Parıl parıl (Çr.). "Başından sarkan ışık ışık tellerden başka kanatlarının üstündeki uzun tüyler de **yalbirt yalbirt** dökülür yere doğru." Sarıyüce, 2004: 5

yalboğan Obur, aç gözlü (Çalyayla-Çr.).

yaldatmak Kandırmak (Çr.). "Şu yalan dünya aldattı beni / Tatlı yüz gösterdi **yaldattı** beni" Ashihak, 2005: 33

yaldır yaldır Parıl parıl (Su.). "Yaldır yaldır yanıyo." Uçacçı, 2006: 375

yalı Saçın ense bölümü (Su.). "Ölümünü duyan ağladı, yandı / Kır atın yalısı kana boyandı." Öztanıl, s. 6.

yalık Mendil (Karadona-Çr.).

yalı kazığı Uzun boylu kimse (Çr.).

yalım Güç (Sarılık-Çr.). “Yalımı az yüreksizin teki.” Yoksul, 2013: 636

yalımsak (1) Domuz yavrusu (Ka.).

yalımsak (2) İşsiz güçsüz dolaşan kimse, aylak (Ka.). “Çok gezene de **yalımsak** derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

yalım yalım Alev alev (Çıkrık, Sarimbey-Çr.). “Güneş **yalım yalım** içimde açtı / Keklikler evlendi turnalar kaçtı” Çimen, 2005b: 31

yalın Alev (Os.).

yalınkat Tek kat, hafif, ince (Su.).

yalın yalburdak 1. Gelişigüzel (Çr.). 2. Olup olacağı (Çr.).

yalın yalıpdak Gelişigüzel (Çr.).

yalkı (1) İkiz doğmuş oğlak (ince su-Su.).

yalkı (2) Tarlaya gübre taşınan, hasır ya da kenevirden örülen heybe (Çr.).

yallı Kirli, bakımsız kimse (Çr.).

yalman Eğri, yanlamasına (kesme, gitme) (İs.).

yalmanlı Çuvaldız (Su.).

yalıpdak Hızla, şimşek gibi geçmek (Çr.).

yalp yalp Işıl ışıl (Su.). “Elinde öğle güneşinin ışığıyla **yalp yalp** parlayan bir şey vardı.” Sarıyüce, 2004: 205

yaltak Dalkavuk (İs.; Su.).

yaltaklanmak Dalkavukluk etmek (Çr.). “Emret ağam diyerek **yaltaklanıp** duracaksınız.” Sarıyüce, 2004: 54

yaltanma Dalkavukluk yapmaya çalışma (Su.).

yaluñuz Yalnız, tek başına (Esen-tepe-İs.). “Şöyle **yaluñuzca** gezeliyom.” Abaz, 2004: 105

yama Dik yer, bayır, yokuş (Gölet-Ka.; Çalyayla, İsmailköy-Çr.). “**Yamadan**, bayırdan, belden, bucaktan / Alır başım diyar diyar giderim”

Kurtoğlu, 1998: 36

yamaca çıkmak Karşı çıkmak, karşılamak (Çr.).

yamaç Karşı (Yazır-Bo.; Köseeyüp-Me.; Os.; Karakaya-Su.). “Karşı çık **yamaçtan** doğan güneşe / Bak şafak atıyor yalan mı çoban?” (S. Çağlar) Ercan, 1991: 399

yamaç gelmek / gitmek Gelen birini karşılamaya gitmek (Çal-yayla, Tatar-Çr.). “Yarım **yamaç gelmezse** / Başka köye giderim”

Çağıl, 2013: 18

yamalak Yarım kalmış (iş için, yarım sözcüğüyle birlikte kullanılır) (Çr.).

yamalık Yama yamamaya yarar bez parçası (İs.). “Üzeri **yamalıktan** haritaya benzese de örtünebileceği giyecekler bulmuş kadın.” Destanoğlu, 2006: 15

yaman (1) İşbilir, kurnaz (Çr.). “Vallaha **yaman** adamsın arkadaş!”

Tahir, 2007: 211

yaman (2) Kötü (İsahacı-Al.; Çukurlu, Karakaya-Su.; Mislerovacığ-Çr.). “Açlık tokluk içindedir / Yahşide **yaman** gizlidir” Koygun, 2002: 25

yaman (3) Dallarını toprak yüzeyine yatay uzayan bir çalı (Çal-yayla-Çr.).

yamanmak Sığınmak, çıkar için yaklaşmak (Çr.). “Yine eskisi gibi esnafa **yamanıyordu**.”

Destanoğlu, 2006: 70

yambul Eğri (Ka.). “Ağra hımbıl, eğriye **yambul** derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

yambul yambul Eğri büğrü (İsahacı-Al.; Gökçam-Su.). “**Yambul yambul** yürür yel gibi geçer / Uçar bir kayadan düzdür tabanı”

Arisoy, 1970: 98

yamçı Yağmurdan, soğuktan korunmak için kıldan, keçeden yapılmış üst giysisi (Alacahüyük-Al.; İs.; Os.; Çr.). “Yaylayı tutunca,

- yorgana, **yamçıya** sarılmadan durulmaz.” Tahir, 2008: 303
- yamçı** → Yamçı (Çıkrık-Çr.). "Maverini **yamçisinin** altından çıkartıp te-tiği çekti." Aksu, 2013: 48
- yamık** Eğik, bükük, çarpık (İs.).
- yamık yumuk** Eğri büğrü (Çr.).
- yamılmak** Eğrilmek, bükülmek, çarpılmak (İs.).
- yamır** Yağmur (Acıpınar, Eskiekin-Çr.). "Mis gibi gohmuyo yaşı, **yamırı** / Goresidik getti garı, çamrı" Kurtoğlu, 1998: 22
- yampır** Yan yan yürüyen (Çr.).
- yampir** Topal (Ka.). "Topala **yampir**, patatase de gompir derler Kar-gı'da." Dbk, 2003: 134
- yampiri** Eğrilmiş, eğri, yan, çarpık (İs.). "Süvari taburunun en önün-de biri topal, biri **yampiri** iki bastıba-cak ihtiyar da darbuka çalarak yürü-yorlar." Benice, 2002: 125
- yampirik** Eğri (Çr.).
- yamrı** → Yampiri (İs.).
- yamrı yumru** Eğri büğrü (Evcı-Bo.; Su.). "**Yamrı yumru** vücuduyla kimseyi beğenmez oldu." Yoksul, 2013: 637
- yamrı yümürü** Eğri büğrü (yuvar-lak nesnelere için) (İs.).
- yamşı** Uzun çoban giysisi, kepe-nek (Beydili-Çr.).
- yamuh** → Yamık (İs.).
- yamuk** → Yamık (İs.).
- yamuk yumuk** Eğri büğrü (İs.). "Yamuk yumuk yürüme, ayağımı pis-liğe sürüme." Yoksul, 2013: 637
- yamyastı** Yassılanmış, düzlen-miş (Çr.).
- yamyaş** Islak (Çr.). "Oğlum üstün ba-şın **yamyaş** olmuş, noordün ööle." Tuluk, 1991.
- yan** Köylerde kerpiç yapılarla boydan boya konulan kalın ağaç (Me.).
- yan altını** Omuzdan kalçaya de-ğin çapraz olarak uzanan, altın dizili kordon ya da altın zincir (Çr.).
- yanar döner** Erişi mor, arkacı kanarya sarısı olan, iki renkli görünen kumaş (Çr.). "Tülbendim **yanar döner** / İçinde yıldız söner" Aytekin, 2003: 170
- yanaşık** Nikâhsız kadın (Çr.).
- yanaşma (1)** Kapatma, metres (Çr.).
- yanaşma (2)** Uşak, hizmetçi (Su.; Çr.). "Büyük çiftliğini **yanaşmalar** tutarak kendisi ekip biçtiyordu." Sarıyüce, 2004: 29
- yanaz** 1. Sürüden ayrı, kendi ba-şına hareket eden hayvan (Kü-lah-Al.; Gökköy-Çr.) 2. Ters, huy-suz, inatçı (Su.).
- yanazlanmak** Tersleşmek, olum-suz davranmak (Su.).
- yanazlık** Terslik, inatçılık (Su.). "Umut bağladığım torunumun işi gücü **yanazlık**." Sarıyüce, 2004: 234
- yanıl** Aşık oyununda hedefin yanına düşen, hedefi vurmayan aşık (Çr.). "Sahalar eksikcil, ortancıl, **yanıl**, gericil diye vasıflandırılırdı." Çorumlu, 2009: 589
- yan cızmak** Vazgeçmek, caymak (Su.).
- yandım** Kadınların boyunlarına taktığı parlak boncuklu kolye (Çıkrık, Ovasaray-Çr.).
- yandırmak** Dokunaklı sözlerle karşısındakine acı vermek, üz-mek (Al.; Kalecik-Me.). "Bizlere dağları **yandıran** çeşme / Akışın dur-masın, sesin gür olsun" Ayhan, 2002: 260
- yandolay** Keçi yolu (Çr.).
- yangabaz** Geçimsiz, her şeye karşı çıkan (Su.).
- yangı (1)** 1. Etkin keder (Kavşut-Su.; Çayhatap, Evcıortakışla-Çr.).

“Her acı **yangıya** göz yaşı dökmem
Dosta açık bir ele sır bir insanım”
Şahadoğru, 1995: 55

2. **Yanma, acı** (Çr.). “Poposundaki
yangıya döneleyen ayı, varıp şadırvan-
nın göletine camışlar gibi yattı.”
Özçatalbaş, 2002: 39

yangı (2) Yufka pişirirken tan-
dırda yakılan kuru yaprak, sam-
man, ot, çalı çırpı (çalyayla, Eski-
köy-Çr.).

yangılanmak Hastalık ateşiyle
dudakları uçuklamak, halsiz
düşmek (Çr.). “**Yangılısın** bir iş var
sende.” Gümüş, 1977:32

yangılı Sevecen, sıcakkanlı (Su.).

yangılı ana Bir çeşit mekik oyası
(Çr.).

yangın Sevdalı (Çr.).“Şehrin tüm
kızları ona **yangındı**.”
Destanoğlu, 2006: 90

yanğal Yamuk yumuk, eğri büğ-
rü, bozuk düzen (Çr.).

yanğal yunğal Eğri büğrü (Çr.).

yanğı Yankı (Çr.).

yanğı vermek Üzmek (Çr.).

yanı böğür Yan taraf (Eskiekin,
Karadona-Çr.). “Bu yiğitler Çorum’un
baş pehlivanları / Camızı bile **yanı
böğründen** atar” Kurtoğlu, 1994: 174

yanıç (1) İçine ıspanak, peynir,
soğan, kıyma ya da yumurta
konularak sacda pişirilen bir
börek çeşidi (Gökçam-Su.; Beydili,
Büyükgülücek,Karadona, Ovasaray-
Çr.). “Oklavayı yemek istemiyorsan
yanıçtan elini çek.” Yoksul, 2013: 515

yanıç (2) Kız evinden güveye
gönderilen giysi (Tanrıvermiş-
Me.; Eskice-Çr.).

yanıç (3) Yengeç (Çr.).

yanıççı Kız evinden güveye ar-
mağan getiren kimseler (Eskie-
kin-Çr.). “Ellerinde bohçasıyla martini
Gelen **yanıççıdır**, tutun atını”
Kurtoğlu, 1994: 169

yanık (1) Etkin, dokunaklı, yakı-
cı (Eskiekin-Çr.). “Bu kıtlık için çıka-
rılan destanlar, yakılan **yanık** türküler
hâlâ unutulmamıştır.”

Sarıyüce, 2004 : 19

yanık (2) Sevdalı (Çr.). “Ak balık
kara balık / Yüreğim sana **yanık**”

Aytekin, 2003: 17

yanıkara 1. Sığırdı, atta görülen
bir hastalık, şarbon (İbik-İs.).

2. Çaresi olmayan dert (Dutça-
kallı-Çr.). “**Yanıkara**lara tutulasın.”

Yoksul, 2013: 638

yanıkmak Yakınmak (Çr.).

yanıksamak Acılamak (Çr.).

yanıllı 1. Sırt (Çr.). 2. Vücutun

yan tarafı (Çr.). “İki gündür bi şey-
ler sokuluyo **yanıllıma**.”

Özçatalbaş, 2002: 106

yanılmaç El el üstünde oyunun-
da ebenin cezadan kurtulabil-
mek için söylediği aliterasyon-
lu söz (Çr.).

yanır (1) Sırt, bel (Dutçakallı-Çr.).

yanır (2) → Yağır (Kulah-Al.; Çr.).

yanırlı (1) Kir bağlamış (Çr.).

yanırlı (2) Sırt (Çr.).

yanısımaya Yanımda (Harunköy-İs.).

“Ben işçi gotüremezdim **yanısımaya**.”

Abaz, 2004: 151

yanı sıra Yanında, birlikte (Çr.).

yanış Yanlış (Çalyayla, Sarimbey-
Çr.). “Sahte şeyhin, sahtekarın elinde
Gittin **yanış** yerde durdun emmoğlu”

Çimen, 2006:11

yanışlamak 1. Yanılmak (Çr.).

2. Yanışını çıkarmak (Çr.).

3. Karşı savda bulunmak (Çr.).

4. Yanılmak (Çr.).

yan kabağı Yanında gezdirilen
kimse (İs.).

yankal Eğri büğrü (İs.).

yan köstek Tayları rahvan yürü-
meye alıştırmak, otlakta kaç-
masını sönlemek için karşılıklı

olarak ön, arka ayaklarına takılan ip (İs.).

yanlama (1) Tarlalardan harman yerine taşınan sap yığınları (Evcı-Bo.; Kamışlı-Su.). "Tınazlarla **yanlamalar** yükselince, harmanların mimarisi tamamlanır."

Sarıyüce, 2006: 60

yanlama (2) Yapılarda kullanılan, dört köşe yontulmuş kereste (Sevindikalan-Çr.). "En sonunda karısına şu **yanlamayı** getir demiş."

Akkaya, 2011: II/ 242.

yanmak (1) Oyunda yanlış yapmak, oyun dışı olmak (Çr.). "Hiç **yanmadan** bitiren oyuncu birinci olur." Oğuz, 2006b: 43

yanmak (2) Sevdalanmak (Ba.; Muratkolu-Su.; Çr.). "**Yandüğüm** oğlan da çeşmeye geldi."

Akbaş, 1983: 22

yanmak (3) Candan, içten üzülme (Büyükerikli-Uğ.; Çr.). "Nasıl ağlamayım nasıl **yanmayım** / Memmet Ded' oğlu pirimiz göçtü"

İvgin, 2009: 84

yannama (1) → Yanlama (1) (Su.).

yannama (2) → Yanlama (2) (Çr.).

yanpıri Yan yan yürüyen (Çr.). "Akıntıya tutulmuş salapuryalar gibi **yanpıri** yanpıri koşar görünce..."

Tahir, 2007: 105

yansılmak Sözü yineleyerek alay etmek (İs.).

yantiri Bir ayağı kısa olan kimsenin yan yan yürüyüşü (Gölet-Ka.). "Yantiri **yantiri** gene bir yerlere gidiyor." www.golet.tr.gg/

yanuç (1) Bir çeşit gözleme (Os.).

yanuç (2) 1. Yengeç (İs.; Gölet-Ka.). 2. Su birikintilerinde yaşayan bir tüt küçük solucan (Bademce-Ka.).

yapā Kırkılmış koyun yünü (Çr.).

yapalak Gürbüz (Su.). "**Yapalak** görsen yatıp al, yamandan boynunu satıp al." Yoksul, 2013: 639

yapaz (1) 1. Çimli, sert topraklar için kullanılan saban (Çr.). 2. Toprağı derin kazan bir çeşit saban (Çr.).

yapaz (2) Boynuzları arkaya doğru yatmış olan büyükbaş hayvan (Gölet-Ka.; Os.; Çr.).

yapça Yavaş, yavaşça (Çr.)

yapı (1) Bal peteği (İs.).

yapı (2) 1. Bina, inşaat (Çr.). 2. Kurum, kuruluş (Çr.).

yapık Tarakta toplanan saç döktüntüsü (İs.).

yapıldak Yalın ayak, yaya (yayan sözcüğüyle birlikte kullanılır) (Çr.). "Yayan **yapıldak** dağ tepe, aşmakta mı ki, yol yorgunluğuna düşsün." Tahir, 2004: 39

yapıldatmak Gözlerini açıp kapatarak ışıldatmak (Çr.).

yapışak Yapıştırıcı (Yağlılar-Ka.).

yapışlı Yapınca (Çitli-Me.). "Şu işleri **yapışlı**, seninle gezmeğe gidelim." Tdk, 1993: 4178

yapıklı Bağlı, düşkün (Alacahöyük-Al.). "Ben anneme pek **yapıklı** idim." Koşay-Aydın, 1952: 140

yaprak ayı Mayıs (Su.).

yaprak içi Yeşil mercimek, soğan, yarma, asma yaprağı ile hazırlanan bir çeşit pilav (Os.). "Osmancık'ta her yıl geleneksel **Yaprak İçi** Günleri düzenlenmektedir." Oğuz, 2006a: 35

yaprıkulak Baştan ayrı duran iri kulak (Çr.).

yapuklu Saçı taranmayacak denli çok karışmış olan (Gölet-Ka.).

yapuldak → Yapıldak (Çr.).

yar Ağızdan taşan tükrük (Çr.).

arak Gerekli araçlar (Çr.).

yaraklı Gerekli araçlar (Çr.).
yaralı bannağa işememek Kimseye yararı, iyiliği dokunmamak (Çr.).

yaralı gelin Bir halk oyunu (Al.).
yarannmak Birinin hoşnutluğunu sağlamak (Akçalı-Su.; Çr.). "Bir yol kem gördüm alem gözüne / Ne eyleşem hiç kimseye **yarannmam**"
Arız, 2005b: 225

yara yaprağı Yaraların, siğilin üstüne konulan, ırmak kıyılarında biten, geniş yapraklı bir ot (Çr.).

yarayışlı Faydalı, yararlı, işe yarar (Çr.). "Yarayışlı değil de bizim gövdemize bu rahatlık nereden yürüyor?" Tahir, 2008: 310

yarda Yüz ölçek (Çr.).

yardak Dalkavuk (Çr.).

yaren 1. Edilgin, sevicı kadın (Çr.). "Çorum'un ebe karısı gibi sev-dalanıp **yâren** tutasım gelmekte..."
Tahir, 2006: 285

2. Dost, arkadaş (İsahacı-Al.; Kalecik-Me.; Os.; Dutçakallı, Evcıortakışla, Sarımbey, Serban-Çr.). "Aşıklık müşkül iştir / Vermesın **yarenlere**"
Gürsel, 1997: 260

yaren cimciği Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

yaren kullanmak Kadının, kendi ne sevicı eş bulması (Çr.). "Karısının **yaren kullandığını** bile hikâye etmekten çekinmezdi."
Tahir, 2007: 10

yarenlik 1. Söyleşi, dostluk (İsahacı-Al.; Çıkrık-Çr.). 2. Şakalaşma, şaka (Su.; Çr.). "Ne yemek **yarenliği** ne kirli mirli sözü vardı."
Gümüş, 1977: 2

yarenlik etmek (1) Kadın kadına sevişmek (Çr.).

yarenlik etmek (2) Söyleşmek, birlikte eğlenmek, şakalaşmak

(Os.; Çr.). "Gel seninle biraz **yarenlik edelim** hele." Yoksul, 2013: 320

yarıcı Tarlayı ekip, ürünün yarısını alan ortak (Çr.).

yarık Çatlak, delik (Çr.).

yarıkmak Binek hayvanlarını koşmak (Bademce-Ka.).

yarım ağaz İsteksiz, içten gelmeyerek, dil ucuyla (Çr.).

yarım avuç Avucu doldurmaya-cak kadar az (Çr.).

yarım efe Gıcı gıcı oyununda, değneğin direkteki şapkaya dokunması ile oyuncunun kazandığı avantaj (Çr.). "Değnek şapkaya dokunursa oyuncu **yarım efe** olur."
Oğuz, 2006b: 16

yarımlā → Yarımılağı (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla-Çr.).

yarımlağı Şinik denilen tahıl ölçü biriminin yarısı (Çr.).

yarımlık 1. Yarım liralık altın (İs.). 2. Gümüş ya da kâğıt lira yarısı (Çr.).

yarım yamalak Eksik, özensiz yapılmış, düzensiz iş (Çr.).

yarımyanıç 1. Yengeç (Çr.). "**Yarım yanıç** gibi yan yan yürüme."
Yoksul, 2013: 641

2. Üç ayaklı bir çeşit ahtapot (Çr.).

yarınsı gün Bir sonraki gün (Golet-Ka.). "Haberı aldığımız günün **yarınsı günü** yola çıktık."
www.golet.tr.gg/

yarın Yarın (Akçalı-Su; Evcıortakışla-Çr.). "**Yarın**lere söylüyorum bu günü / Elbette gerçeğe kıyan utansın"
Şahadoğru, 1995: 269

yâr küstü gönül barıştı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

yarma (1) Buğday, arpa, mısır, bezelye gibi tahılların iri çekilmiş (İs.; Çitli-Me.; Kamışlı-Su.;

- Dutçakallı-Çr.). "Daracık sokuda **yar-**
ma dövülmez / Güzelin üstüne çirkin
sevilmez" Oğuz, 2006a: 10
- yarma (2)** İri yarılmış ağaç, odun
(Çıkırık-Çr.). "Analar besler hurmayla,
eller döver **yar**mayla."
Yoksul, 2013: 56
- yarmaca** Yarılıp, içi gösterilerek
satılan kavun karpuz (Çr.).
- yarmaça** 1. → Yarma (2) (İs.).
2. Kalın odundan ayrılan parça-
lar (Çıkırık-Çr.).
- yarma aşısı** Suda haşlanmış yar-
maya soğan, kıkırdak eklenerek
yapılan bir yemek (Ovakarapınar-
Çr.). "**Yarma aşısı** yemeğimin başı."
Yoksul, 2013: 642
- yârını** Sirt (Kavşut-Su.).
- yarnık** Kadın göğüslüğü (Eskiali-
bey-Ba.).
- yarpız** Sulak yerlerde kendili-
ğinden yetişen yaban nanesi
(Külâh-Al.; Çr.).
- yarsamak** Göreceği gelmek, öz-
lemek (Çr.).
- yarsımak** 1. → Yarsimek (İs.;
Gölet-Ka.; Dutçakallı-Çr.). 2. Çok
sevmek, kanı kaynamak (İs.;
Su.). "Ne güzel dantel, **yarsıdım**."
www.golet.tr.gg/
- yarsınmak** → Yarsimek (Çr.).
"Boşuna **yarsınma** o akla."
Gümü, 1977: 108
- yarsimek** Gözü kalmak, beğen-
mek, hoşlanmak (Harunköy-İs.;
Os.). "Emme bi **yarsiyom**, gozüm ça-
hı biçânda galdı." Abaz, 2004: 148
- yâr yâre küstü** Eskiden örülen
bir çorap ya da çorap nakışı
(Çr.).
- yasamak** Eğmek, çökertmek, ya-
tırmak, bozup dağıtmak (İsahacı-
Al.; İs.). "Felek dedi yaylarını **ya-**
yım / Neme ağlıyayım neme küse-
yim" Arısoy, 1970: 79
- yaşan (1)** Dokuz taş oyununda üç
taşı yan yana getirme (Su.).
- yaşan (2)** Sevgili (Külâh-Al.).
- yaşanmak** Yatmak, uzanmak, se-
rilmek, devrilmek (İs.). "Kendirin
ırganması, **yaşanması** felan yanlış?"
Gümü, 1977: 57
- yasdı (1)** Yassı (Su.).
- yasdı (2)** Yatsı (Su.).
- yasdu** Yatsı (İs.). "**Yasdu** namazını
gıldın mıydı." Abaz, 2004: 100
- yasduk** Kağnılarda, arabalarda,
dingil ile gövde arasına konu-
lan yassı ağaç (İbik-İs.).
- yaşılmak** Eğilmek (Akçalı-Su.; Es-
kiekin, Serban-Çr.). "Foşurlara kuru
sıkı basılır / Gelin ata yastık gibi **ya-**
sılır" Kurtoğlu, 1994: 175
- yas kaldırma** Düğüne başlamak
için köyde, mahallede cenazesi
olan evden izin alma (Eskiekin-
Çr.). "Bu hoş adete **yas kaldırma**
denir / Töredir gençleri başgöz eder-
ken" Kurtoğlu, 1994: 165
- yaslağaç** Yufka açılan tahta, ek-
mek tahtası (İs.; Bademce, Gölet-
Ka.; Os.).
- yastı** Yatsı (Eskiekin-Çr.). "**Yastı** sa-
vuşunca kurulur masa / Yenilir içilir,
dağılır tasa" Kurtoğlu, 1994: 170
- yastık** Eşek bekçisi oyununun üç
önemli elemanından biri (Çr.).
"**Yastık** olan oyuncu, sırtını düz bir
yere ya da bir ağaca yaslar."
Oğuz, 2006b: 29
- yastık altı** Gelin ile güveyin ilk
gece yedikleri çerez (Çr.).
- yastık çerezi** Kocanın kahve dö-
nüşü cebinde karısına getirdiği
çerez (Su.; Gökköy-Çr.). "Köyün ho-
rozu gibi / **Yastık çerezi** gibi"
Aytekin, 2003: 105
- yastılık** → Yastsılık (Çr.). "Bizim
elden bir yel esti, bizim **yastılığı** kes-
ti." Yoksul, 2013: 155
- yāsuz** Yağsız (İs.). "**Yāsuz** ayakgabı
gaçmış." Abaz, 2004: 101

yaşartma Sekiz, on yıl boş bırakıldıktan sonra ekilen tarla (Çr.).

yaşartu Her türlü yaş meyve (Os.).

yaşatma Bir yaşında hayvan yavrusu (Çr.).

yaşık Yağsız, katıksız (yavan sözüyle birlikte kullanılır) (Su.).
“Yavan **yaşık** önünüze ne koyarsam artık ona razı olacaksınız.”

Sarıyüce, 2004: 325

yaşmak Başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü (Çıkrık, EskiekinÇr.).
“Anam da **yaşmağı** sıyırıp attı / Rağbete bineli peruk Deyzoğlu”

Kurtoğlu, 1998: 23

2. Yüz bitimini kapatacak biçimde örtünme (Su.; Eskiekin-Çr.).
“Yüzü **yaşmaklı** teyzeler “Viy aminin, viy aminin” diye gülüştiler.”

Özçatalbaşı, 2002: 92

yaşmaklı şeytan Düzenci, hileci (Çr.).

yat Yabancı, el (Haydar-Al.; Evcior-takışla-Çr.). “Kumrular ötüşen çölden haber yok / **Yat** avcı meralım vurdu mu bilmem” Şahadoğru, 1995: 127

yatağan (1) Çok yatan, çok uyan, tembel (Çr.).

yatağan (2) İnme, felç (Çr.).

yatak İnmeli hasta (Çr.).

yatalık 1. Tifo (Belkavak-Os.).

2. İnmeli hasta (Çr.).

yatgın Çalışmamaktan hamlamış hayvan (İs.).

yatım Uygun (Çr.). “Önerilen iş akla **yatımdır**.” Tdk, 1993: 4201

yatımına gitmek İyi geçinmek için uysal davranmak (Çr.).

yatımlı Uysal, uslu (Çr.).

yatır Ermiş, ermiş sini (Dutçakallı-Çr.). “Elin açık saçığı ne anlardı, **yatırdan**, dededen.”

Destanoğlu, 2006: 39

yatkın (1) Alışkın, usta, becerikli

(Çr.). “Herifler her hususta işe **yatkın**”
Tahir, 2007: 209

yatkın (2) Çok durmuş olmaktan sağlamlığını yitirmiş nesne, özellikle kumaş (Evcı-Bo.). “Elde kalmış **yatkın** mallarını satmak istiyorlar.” Sarıyüce, 2004: 24

yatkın (3) Uygun, yerinde (Çr.).

yatsılık Yatsıdan sonra yenilen yemek (Os.; Beydili-Çr.). “Bizim elde yatsılık töredir, o da adamına göre dir.” Yoksul, 2013: 498

yatur Ermiş, ermiş sini (İs.).

yaturmak Sopa vurmak (Çavuşoğlu-İs.). “Benim şuraya naal **yaturduysa**, dâ duruy bellüdür izi.”

Abaz, 2004: 138

yatyaramaz Zararlı yabancı kişi (Çr.).

yav Yahu (Gökçam-Su.; Çr.). “Ne yapayım **yav**, başlıksız kıızı verdi mi dertteyim.” Güven, 2010: 50

yavan Tatsız yiyecek (Çöplü-Al.; Körkü-Su.; Eskiekin, Mislerovacı-Çr.). “Kimisinde **yavan** kiminde yağlı Herkesin kapalı kaynar kazanı”

Koygun, 2002: 99

yavancımak → Yavıncımak (Çr.).

yavan konuşmak Anlamsız, yersiz konuşmak (Çr.).

yavansımak → Yavıncımak (Çr.).

yavan yaşık Katıksız, yağsız, tat alma düşünülmeden, karın doyuracak kadar yemek (Kıcılı-Al.; Su.; Büyükgülücek-Çr.). “**Yavan yaşık** birkaç kaşık.” Yoksul, 2013: 644

yavan yaşuk dememek Yemek seçmemek, ne verilirse yemek (Al.; Ka).

yavaşa Huysuz hayvanlara nal çakılırken burunlarına takılan ağaç kıskaç (Çr.).

yavaş gine Usulca, usul usul (Çr.).

yavı Yitik (Çr.).

yavıklı Sevgili, nişanlı (Çr.). “Hadi **yavıklım** güle güle!”

Seyda, 2006: 254
yavıncımak Çok acıkmak, mide-
si ezilmek (Çr.) "Bizim onca çor çö-
cuk bir kıdım ağırta deyi **yavıncısın**,
sen avradına inek dana bağışla."
Gümüş, 1977: 9

yavi Yitik (Çr.).

yavlırmak Yalvarmak (Karkın-İs.).
"Allahıña **yavlır** da beni buñumdan
gurtarıvisin diy." Abaz, 2004: 105

yavrağız Sarı çiçekli bir kır bit-
kisi (Evcı-Bo.). "Dere kıyısındaki
narpızları, **yavrağız** oymaklarını, kimi
tarlaların bir ucunu milleyip geçmiş."
Sarıyüce, 2006: 32

yavsu Kene (İs.).

yavşağan Yavşan otu (İs.).

yavşak (1) Bit yavrusu (Os.; Su.;
Çr.). "Çimiltiyi çit, **yavşağı** bit etme."
Uçakcı, 2006: 216

yavşak (2) Kişilik yönünden za-
yıf olan, çıkarı için ona buna
yaltaklanan kimse (Çr.). "Ona oy
verilmez, **yavşağın** biri."
Kerman, 1997: 74

yavşan Kaynatılıp suyu em ola-
rak içilen kokulu, acı bir çeşit
yabanıl ot (Eskiekin, Sarimbey-Çr.).
"Kaya dibinde **yavşan** / Teptim uyan-
dı tavşan" Gösterir, 2011: 191

yavu Yahu (Çr.). "**Yavu** sen hiç ba-
bana benzememişsin..."
Destanoğlu, 2006: 10

yavuklu 1. Nişanlı, sözlü (Kuzu-
luk-İs.; Me.; Akçalı, Gökçam-Su.).
2. Sevgili (Duñcakallı-Çr.). "Daha
benim **yavuklum** / Kenarda dikiliyor"
Çağıl, 2013: 25

yavuncumak → Yavıncımak
(Üçköy-Çr.).

yavuz (1) Isırgan köpek (Çr.).

yavuz (2) Kötü, fena (İsahacı-Al.).
"**Yavuz** komşu şerrinden / Yâre varıl-
maz oldu." Ertekin, 2006: 68

yayak Yorgan (Su.).

yayalamak Yaymak, sermek, da-

ğtırmak (İs.).

yayan Yaya olarak (Karakaya-Su.;
Serban, Turgut-Çr.). "Ay doğar ayan
ayan / Yollara düştüm **yayan**"
Akbaş, 1983: 44

yayan yapıldak Binitsiz, yalın
ayak (Evcı-Bo.; Göcenovacı-Çr.).
"Ardıma bakarak **yayan yapıldak**
çekip gittim köyüme."
Sarıyüce, 2004 : 180

yaygı Hasır, çul, kilim, halı gibi
serilen şeyler (Al.). "**Yaygıyı** serdi,
yemek iskemlesini ortasına koydu."
Tahir, 2006: 74

yaygıcı Bohçacı, gezici kumaş
satıcısı (İs.).

yayık (1) Yoğurt ya da süttten
yağ çıkarmaya yarayan araç
(Kuzuluk-İs.; Çukurlu-Su.). "**Yayığa**
doldurduğı yoğurdu yayıyordu."
Sarıyüce, 2004: 246

yayık (2) Bir köy seyirlik oyunu
(Çr.).

yayılmak Otlamak (İsahacı-Al.; İs.;
Os.; Çalyayla, Evcıortakışla, Sarim-
bey-Çr.). "Koyun gibi ot **yayıldık**
ağam." Özçatalbaş, 2002: 44

yayılmak Hayvan otlatmak (İs.).

yayım Dağınık, enli (Çr.).

yayınmak Yayımak, sermek; satı-
cının mallarını serip göstermesi
(İs.).

yaykamak Yıkamak (İs.; Su.).

yaykandı Yıkacak nesne (Çr.).

yayla Un, yoğurt, pirinç kullanı-
larak yapılan bir çorba (Büyük-
gülücek, Mustafaçelebi-Çr.).

yaylı At arabası (İs.; Os.; Su.).

"İlkindiden yürüttüler **yaylıyı**
Müddeime söylediler doğruyu"
Çorumlu, 2009: 198

yaylı dal Fes üzerine takılan el-
maslı iğne (Çr.).

yaylım Otlak (Evcı-Bo.; İs.; Eskie-
kin-Çr.). "**Yaylımdan** gelen inekler
sütlü olurdu." Güven, 2013: 80

yayma 1. Hayvan sırtına iki taraflı konulan büyük, dolu tek çuval (İs.; Eskiköy-Çr.). 2. Tahıl dolu çuval (Su.; Çr.). “Karısı üç beş **yayma** değirmenlik hazırlamış.”

Uçakçı, 2006b: 165

yaymacı Gezgin satıcı (İs.).

yaymak (1) Duyduğu sözü orda burda söylemek (İs.).

yaymak (2) Otlatmak (Evcioartakış-la-Çr.). “Çobanım sürüyü gütmek istedim / Gönül sahrasında **yaymaz** oldum” Şahadoğru, 1995: 49

yaymak (3) Yayıkta süt dövmek (Sarimbey-Çr.). “Suyu **yaysan** bile çıkmaz ki yağı / Ozanın sırtında Ağrı'nın dağı” Çimen, 2000: 65

yayuk → Yayık (1) (İs.). “Guruçay'da gadıncaız **yayuk** yayomuş.”

Abaz, 2004: 106

yayvan Ağzı geniş, yayvan kap (İs.).

yayvan ağızlı Geveze (Çr.).

yazalmak Soğumak, eli soğumak (Su.).

yazboz Boynuzları yana doğru büyümüş öküz gibi hayvanlar (İs.).

yazgı Alın yazısı (Hamdiköy-Çr.). “Boğulup düştüysek bulanık sele İnanma sevgilim **yazgı** değildir” (A. R. Öztürk) Çırakman, 1992: 88

yazi 1. Düzlük, ova (Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı, Eskiekin, İsmailköy-Çr.). “Köyümü yurt tutmuş çullu tazılar / Hozan olmuş arpalıklar, **yazılar**” Kurtoğlu, 1994: 41

2. Yabancı yer (Çitli-Me.).

3. Tarla (Al.).

yazıcı Yazman (İs.).

yazılamak Koşarak bir yerden uzaklaşmak, kaçmak (İsmailköy, Küçükpalabıyık-Çr.). “Bizim it **yazıladı**.” Güven, 2013: 115

yazılmak 1. Yayılmak, dağılmak (Çr.). 2. Ezilip büzülmek (Su.).

“İnekleri **yazıla** gedeller / Sütlerinden sarı yâlar edeler”

Caferoğlu, 1994: 152

yazım ekmeği yufka ekmek (Gölet-Ka.).

yazı yaban Kır, bağ bahçe (Evcibo.; Sarimbey-Çr.). “Gömgök ekin tarlaları **yazı yaban** uzayıp gidiyordu.” Sarıyüce, 2004:34

yazlık 1. Sofa (İs.). 2. Balkon (Çıkrık-Çr.). 3. Çardak (İs.).

yazma (1) İnce başörtüsü (İkikise-İs.; Su.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Sarı saçın örgüsü / Ak **yazmanın** dürgüsü” Gösterir, 2011: 167

yazma (2) Yufka (Büyükdirvan-Çr.).

yazma ekmek Yufka (İs.; Ka.; Çal-yayla-Çr.).

yazmak Hamur açmak (Harunköy-İs.; Gölet-Ka.; Eskiekin-Çr.). “Şindi yoha **yazmaynan** yanıyor.”

Abaz, 2004: 131

yedecek (1) Önder, kılavuz (Çr.).

yedecek (2) Saban okunun ön ucundaki deliğe, boyunduruğu tutturmak için geçirilen kalın demir ya da ağaç çivi (Alacahüyük, Eskiyyapar, İshacı-Al.; Tatar-Çr.). “Tapanın huyu var **yedecek** tutmaz / Ben böyle tapana bir iras geldim” Arısoy, 1970: 91

yedek 1. Bakır çaydanlık (Çr.).

2. Büyük çay demliği (İs.).

3. Genellikle kahvehanelerde çay suyunu kaynatmakta kullanılan küçük su tankı (Gölet-Ka.). “**Yedek** yavaş yavaş kaynıyor, demliklerin yanından buharlar çıkıyordu.”

www.golet.tr.gg/

yedek çekmek Güçsüz araba atlarının yanına bir üçüncü atı koşmak (Çr.).

yedeklemek Bir kimseyi elinden tutup götürmek, bir hayvanı yedeğe alıp çekmek (Çr.).

yedici Önder, kılavuz (Çr.).

Yedikardeş Büyükeyi da denilen yıldız takımı (Çr.).

yedmek 1. Yönetmek (Çayyaka-Su.; Çr.). "Kendilerini **yeden** usları değil tutkularıdır."

Sarıyüce, 2004: 97

2. → (Yazır-Bo.; Büyükerikli-Uğ.). "Bu bir kadim yoldur doğru gidene / Doğru gidip bir birini **yedene**"

Çevik, 2007: 214

yefek Seyrek dokunmuş, cansız, yumuşak kumaş (Su.). "Şu üzümün tefeği / Al ipeğin **yefeği**"

Aytekin, 2003: 162

yeğen Çok, yeğîn (Su.). "Bı yıl meyveler çok **yeğen**." Uçakçı, 2006 : 375

yeğilmek Yenilmek (Çr.).

yeğîn (1) Çok bol, bereketli (Çal-yayla, Karadona-Çr.). "Onun tarlasında **yeğîn** ekin var." Tdk, 1993: 4224

yeğîn (2) 1. Yiğit, çevik, güçlü, hızlı, acele, çalışkan (Belkavak-Os.; Çavuşcu-Su.). "**Yeğîn** at yemini artırır." Gürsel, 1997: 259

2. İyi, uslu (İs.). 3. Yakışıklı (Belkavak-İs.).

yeğîn (3) Şiddetli (Çr.). "**Yeğîn** dolunun düştüğü sene İskilip köylüğüne çoban durmuş." Gümüş, 1977:99

yeğni (1) Alçak gönüllü (Su.).

yeğni (2) Hafif (Su.; Dutçakallı, Karahisar-Çr.). "Kapının önünde müşteri tartar / Ağır mı **yeğni** mi elinde kantar" Çevik, 2008: 54

yeğnik Hafif (Mustafaçelebi-Çr.).

yeğnişek Oldukça hafif, yeğni (Gölet-Ka.). "Bu çuval **yeğnişek**. Çocuk bile taşır." www.golet.tr.gg/

yekdap Doğru (Su.).

yekindirmek Yerinden kaldırmak, yukarı kaldırmak (İs.).

yekinmek Kalkmaya ya da bir eylem yapmaya davranmak (Külâh-Al.; İs.; Korkü-Su.; Çıkrık, Sarimbey-Çr.). "Arazim yok, toprağım yok, malım yok / **Yekinip** de

kalkamıyom, halım yok"

Çırakman, 2002: 116

yekli Yalandan, şakadan (Çr.).

"Bu sözü **yekli** söylüyorum."

Tdk, 1993 : 4230

yeklicek Şakadan (Çr.).

yeklili → Yekli utmalı (Çr.).

yekli utmalı Kazananların, oyunda kazandığı daşenek, aşık, gazoz kapağı gibi oyun araçlarını geri verdiği oyun (Çr.). "**Yekli utmalı** daşenek oynayalım."

Kerman, 1997: 26

yektirmek Hafif topallamak (Su.).

yel Ağrı, sızı, romatizma (Çr.).

"İki geyirmezsem defolmaz bir cenabet **yel** ki, ben şaşım."

Tahir, 2008: 98

yel almak Soğuk almak, hastalanmak (İs.; Çr.).

yelbirdek Eski, yırtık nesne (Çr.).

yelbirdemek Yel etkisiyle salanmak (Çr.).

yeldari Entarilik kumaş (Çr.). "Antarisi **yeldari** / Neyleyim böyle yâri"

Ertekin, 2006: 18

yeldirme Kadınların giydiği bir tür manto (Su.). "**Yeldirmesi** mavidir / Benim arkam kavidir"

Aytekin, 2003: 186

yeldirmek 1. İzlemek (İs.). 2. Bir işin, bir şeyin, birinin peşinde koşturmak, acele etmek (İs.; Akçalı-Su.; Büyükerikli-Uğ.). "Ağam atı **yeldirir** / Yel püskülün kaldırır"

Ertekin, 2006: 10

yeldirmeli Bir çeşit çelik çomak oyunu (Çr.). "**Yeldirmeli** çelik oyununda çobanlarla başa çıkamazsın."

Yoksul, 2013: 649

yelebimek Yelle sallanmak, dalgalanmak (Eskiyapar-Al.; Su.).

"Yukarıdan ipek saç kesili / Yürüdükçe **yelebiyor** kekilı"

Barışcan, 2001: 84

yeleşen (1) İvecen, canı tez, te-

laşla ordan oraya gidip gelen (Eskiyapar, İshacı-Al.; İ.; Büyükbo-
latlı-Su.).“**Yeleşen** tay gibi ürkek ba-
kışlı / Yiğitler başında laleye benzer”
Barişcan, 2001: 67

yeleşen (2) Tazı, av köpeği (Çr.).

yeleşen (3) Yelpaze (Çr.). “Güzel
keklik olan havalı uçar / Kanadının
ucu **yeleşen** olur” Gürsel, 1997: 315

yelek (1) İşliğin üzerine giyilen,
üzeri sim kordon işli, kırmızı
çuhadan giysi (Alacahüyük, Eski-
yapar-Al.; İ.; Su.; Eskiekin-Çr.).
“Kadifeden **yeleşti** / Sütten akça bile-
ği” Gösterir, 2011: 147

2. Kazak (Ka.).

yelek (2) Kuşların kanat uçların-
daki tüylerden her biri; telek
(İs.). “Devede kulak, tavukta **yelek**.”
Yoksul, 2013: 237

yelepmek Bir şeyin rüzgârda
dalgalanması (Gölet-Ka.). “Çarşaf
rüzgârda aşağı yukarı **yeleliyordu**.”
www.golet.tr.gg/

yelep yelep Hızlı, telaşlı yürüme
(Su.; Çalyayla-Çr.). “Bayramlığım
mor krep / Yürürüm **yelep yelep**”
Aytekin, 2003: 44

yeler onmaz Boşuna çalışan (Çr.).

yelikcen Yaramazlık yapan (Su.).

yelikme Şımarma, çocukların ya-
ramazlığı (Aşağıfındıklı-Su.; Kara-
dona-Çr.). “Bugün hava pusludur /
Bek **yelikme** uslu dur”
Gösterir, 2011: 300

yelikmek Şımarmak, yaramazlık
yapmak (Kulah-Al.; Kamışlı, Yarım-
söğüt-Su.; Çalyayla-Çr.). “Yeter **ye-
liktiğin** dôme dösünü / Daştan daşa
vurma şınnek başını”
Gösterir, 2008/84: 11

yeliştirmek Koşuşturmak, çok
çalalamak (Su.).

yelkeni suya bırakmak Bir işi,
davranışı ya da öfkeyi bırak-
mak, caymak (Çr.).

yelleme (1) Erkek halayında hız-
landırma (Su.).

yelleme (2) Terbiyesiz, arsız,
yüzsüz İ.).

yellemek 1. Kışkırtmak, fitlemek
(Su.; Sarimbey-Çr.). “Kara günde kına
karma / Kimseyi **yelleyip** kurma”
Ercan, 1997: 98

2. Kandırmak (Eşençay-Çr.). “Şey-
tanı **yellemiş** kendini atar / Dalgalar
vurdukça yıldıgından tutar”
Oğuz, 2006d: 58

yellendirmek Hız vermek, hız-
landırmak (Dutçakallı-Çr.).

yellenmek (1) 1. Gaz çıkarmak
(Evcı-Bo.; İ.; Os.; Gökçam-Su.; Es-
ekin-Çr.). 2. Hava almak, dolaş-
maya çıkmak (Su.). “Böyle yemek-
lerden yediğiniz için **yellenmeleriniz**
toplarınızın gümbürtüsünü bastırıyor.”
Sarıyüce, 2004: 211

yellenmek (2) Birini sevmek,
sevdalanmak (Gökköy-Çr.).

yelleşmek Yerleşmek, oturmak
(Çr.).

yelli (1) Oturaklı olmayan, deli
dolu (Çr.). “Anam hiç kız mı verir /
Senin gibi **yelliye**”
Aytekin, 2003: 152

yelli (2) Hızlı (İshacı-Al.; İ.; Su.).
“Deli misin **yelli** yelli sürüyon?
Gahi esiyon da gahi duruyon”
Arısoy, 1970: 103

yelli (3) Romatizmalı (İs.).

yellice (1) Deli gibi, deli dolu (İs-
mailköy-Çr.). “Az değil, hem de iyice
yellicedir.” Güven: 2013: 71

yellice (1) Hızlıca, çabucak (Su.).

yelmek 1. Bir işin, bir şeyin, biri-
nin peşinde koşmak, uğraşmak
(İs.; Kalecik-Me.; Yazır-Bo.; Körkü-
Su.; Mislerovacığı, Serban-Çr.). “Avcı
köpeği gibi **yelip** duruyor.”
Yoksul, 2013: 85

2. Amaçsız gezip dolaşmak (İs.;
Serban-Çr.). “Kimi mal, kimisi sağlı-

ğın diler / Nicesi cahildir beyhude yerler” Koçak, 1980: 218

yelmeşik Yaramaz, yerinde duramayan çocuk (Çalyayla-Çr.).

yelmeşmek Yaramazlık yapmak (Çr.).

yelmük İlkbaharda yetişen, uzun, sivri yapraklı, toplanıp yenen yabanıl ot (İs.).

yelönü İnce, dayanıksız (Çr.).

yelpelemek Ayırıp toplamak (Çr.).

yelpeze Altınla birlikte takılan, üstü savatlanmış, yürek biçiminde, ince, gümüş takı (Çr.).

yelpik 1. Nefes darlığı, bronşit (Al.; Boğabağı, Büğdüz, Çalyayla-Çr.). 2. Nefes darlığı çeken, öksürüklü kimse (Al.; Boğabağı-Çr.).

yelsimek Yiyecek ya da içeceğin hava alarak bozulması (Çalyayla-Çr.).

yeltemek İsteklendirmek, özendirmek (İs.).

yeltenmek Bir işe niyetlenmek, hazırlanmak (Kulah-Al.; Su.; Dut ça-kallı-Çr.).

yel vermek Kışkırtmak, dolduruşa getirmek (Su.; Çr.). “Eloğlu yel verir de yem vermez.”

Yoksul, 2013: 285

yel yepelek Çabuk çabuk, çabucak (İsahacı-Al.; Evcı-Bo.; Me.; Su.; Göcenovacığı-Çr.). “Pembe entari içinde yel yepelek uçan bir kelebeğe dönmüştü.” Sarıyüce, 2004: 103

yemā Yemek (Al.).

yemecik Çocukların birbirine oyun içinde verdikleri küçük şölen (Çr.).

yemeklemek Yemek yedirmek, şölen vermek (Çr.).

yemeklik Yarar, çıkar sağlayan kişi (İs.).

yemeni 1. Terlik biçiminde hafif ayakkabı (Evcı-Bo.; Su.; Tatar-Çr.). “Ayağında yemeni / Tanımıyorsun beni” Çağıl, 2013: 3

2. Başörtüsü (Al.; Evcı-Bo.; Su.; Sarimbey-Çr.). “Başındaki oyallı yemeninin ucunu kalın parmaklarına dolayarak gözyaşlarını sildi.”

Sarıyüce, 2004: 19

yeme sallama Tadında yemek yeme (Gökçam-Su.).

yemiş İncir (Çr.).

yemişen Kırmızı, ufak yemişleri olan, dikenli yabanıl bir ağaç (Buğabağı, Çalyayla-Çr.).

yemlemek Hayvanlara yem vermek (İs.).

yemlik (1) Hayvanların yeminin bulunduğu oluk (Çr.). “Hangi yemliğe bağlıydı at?” Sarıyüce, 2004 : 50

yemlik (2) 1. İlkbaharda yetişen, uzun, sivri yapraklı, toplanıp yenen bir yabanıl ot (Eskiyapar-Al.; Kamışlı-Su.; Çayhatap, Sarimbey-Çr.). “Örgel senin yemlik verdiğin kızlar / Hepsi gelin oldu, evlendi gel gel” (S. Örgel) Ercan, 1991: 432

2. Sivrikten sonra buğdayın aldığı durum (Bo.).

yemsimek → Yemsinmek (Çr.).

yemsinmek Sığınmak, kapılanmak (Çr.).

yen 1. Giysi kolu, kol ağzı (Su.; Eskiekin-Çr.). “Dalım kırık, saklayamam yen ile / Her solukta can boğuşur ten ile” Kurtoğlu, 1994: 105

2. Sokağa çıkarken giyilen siyah etek (Çr.).

yencilek Hafif (İs.).

yenge 1. Kardeş, amca ya da dayı karısı (Beydili-Çr.). “Sen de mi tango yaptın bütün gece yengeminen yoksa?” Özçatalbaş, 2002: 54

2. Gelini götüren kadın (İsahacı-Al.; Su.; Beydili, Eskiekin-Çr.).

- “Artık işler kalır birkaç **yengeye** /
Töredir, gençleri başgöz ederken”
Kurtoğlu, 1994: 176
- yengil** Hafif, yeğni (Os.).
- yenilcek** Hafif (İs.).
- yenile** Şimdi, az önce (Evcı-Bo.).
“Burada domateslere **yenile** ben düşün-
yor.” Sarıyüce, 2006: 36
- yenirce** Frengi (Bügdüz-Çr.).
- yenişmek** 1. Yarışmak (güreşte)
(İs.). 2. Güreşte yenmek (Çr.).
- yeniyeye** Gelecek yıl (Çr.). “Şerbeti-
miz içildi / Düğünümüz **yeniyeye**”
Gösterir, 2011: 116
- yeni yeni** Son zamanlarda (Çr.).
- yeni yetme** Yeni yetişen delikan-
lı (İs.). “Büvet Köyü’nün **yeni yet-**
melerinden biri bunun parasını resmen
vermezlenmiş.” Tahir, 2006: 212
- yenli** Hafif, ağırlığı az olan (Çr.).
- yen mi yemen mi** Çok dayak
atıldığını anlatan bir söz (Çr.).
- yepelek** İnce yapılı, zarif, narin
(Evcı-Bo.). “Narine **yepelek**, yırtığa
yirik / Diyeniyeye görürsen Çorumludur o”
Gösterir, 2014: 80
- yer cücesi** Kısa boylu, bilgili kişi
(Çr.). “**Yer cücesi**, her şeyden haberi
var.” Yoksul, 2013: 651
- yerden bacak** Çok kısa boylu
(Çr.). “Kulak ver **yerden bacak!**”
Tahir, 2006: 247
- yerden bitme** Kısa boylu, cüce
(Al.; Ka.; Su.). “Dağ dersem bizim
Aygır dağı gibi **yerden bitme** olduk-
larını sanma.” Sarıyüce, 2004: 168
- yerden yığma** Bodur, şişman
(İs.). “Şöyle **yerden yığma**, güçlü
güvvetli olsun.” Özçatalbaş, 2003: 68
- yer deprenmesi** Deprem (Çr.).
“Çorum’un nice nice **yer deprenme-**
lerine, sellerinde dayanmış Hükümet
Konağı, ha çöktü ha çökecek.”
Tahir, 2007: 337
- yerre bahan** Sinsi, iki yüzü (İs.).
- yerenlik** Şaka, şakalaşma (İs.).
- yergelemek** Hor görmek, değer
vermemek (İs.).
- yer göçmesi** Kayşa (Çr.).
- yer gözü** Toprakta dar çatlak
(Çr.).
- yer ırganmak** Deprem olmak
(Çr.).
- yer ırğanmak** Deprem olmak
(Çr.).
- yeri iyi** Kumaşını iyi, kaliteli (Çr.).
- yerik yemek** Gebe kadının aşer-
mesi (İs.).
- yerimek** Yürümek (Esentepe-İs.;
Gökçam-Su.). “Yarı yirece **yeriyerek**
geldük.” Abaz, 2004: 117
- yerinden iş dutmak** Tam zama-
nında, en uygun biçimde iş
yapmak (Bademce-Ka.).
- yerini yapmak** Yatağını yapmak
(Çr.).
- yerinmek** Üzülme, pişman ol-
mak (Yeniköy-Al.; Çukurköy-İs.;
Akçalı-Su.; Eskiakin, Evcıortakışla,
Serban-Çr.). “Evleri görünüyor / Gö-
nüllüdür **yeriniyor**” Ertekin, 2006: 50
- yerinsemek** Yerini sevmek (Su.).
- yerişmek** Sonradan diğerlerine
ulaşmak (Gölet-Ka.). “Siz gidin ben
size **yerişirim**.” www.golet.tr/gg/
- yer kımrınmak** Deprem olmak
(Çr.). “Bu gece **yer kımrandı**.”
Tdk, 1993: 4820
- yerler mühürlendi** Akşam oldu
anlamında bir deyim (Çr.).
- yeremek** Birinin ardından kötülü-
ğünü söylemek, bir şeyi beğen-
memek (İs.). “Dostunu methedersen
daima **yeremek** yer ko.”
Yoksul, 2013: 252
- yerotu** Havuç (Oyaca-Su.).
- yer oynaması** Deprem (Eskialibey-
Ba.). “**Yer oynuyo** elleham!”
Özçatalbaş, 2003: 73
- yer pacı** Yer kirası (İs.).
- yersemek** Ölümünü istemek (Çr.).
- yersiz** İlgisiz, gereksiz konuşma

(Çr.).
yer tebranması Deprem (Çr.).
yeryaran Bir çeşit mantar (Me.; Ovasaray-Çr.).
yer yatağı Odanın tabanına serilen yatak (Çr.).
yesir Esir, tutsak (Serban-Çr.). “Askeriyede olsaydı, bu şimdi böylece **yesir** gittiydi çoktan.” Tahir, 2004: 20
yeşerti Yeşillik, sebze (Büyükgülücek-Çr.). “Çorumlunun büyük ölçüde zerzevat ihtiyacını karşılayan **yeşerti**, tâ tuğla ocaklarına dek uzanırdı.” Özçatalbaş, 2002: 9
yeşge Haşarı (Konaklı-Çr.).
yeşil çekmek Ciltçilerin, yazma kitapların sayfalarının kenarlarına yeşil çizgi çekmeleri (Çr.). “**Yeşil çektim** meşik ile / Bir yar sevdim aşk ile” Ertekin, 2006: 117
yeşilistan Yeşil renkli, kertenkeleye benzer bir hayvan (İs.; Bademce-Ka.; Çalyayla-Çr.).
yeşillenmek Cinsel isteklerini sözle, davranışla belli etmek (İs.).
yeşillik Sofraya konulan, marul, tere, yeşil soğan gibi sebzeler (Su.). “**Yeşillik** goy madenizden lokadan / Çarık bunnu sunak yaptım yokadan.” Yoksul, 2011: 87
yetence Tutum (Çr.).
yetenek Tutum (Çr.).
yetik 1. Büyümüş, irileşmiş, yetişmiş, olmuş (Dutçakallı-Çr.).
 2. Büyümüş, yetişkin (genellikle kız için) (Çitli-Me.).
yetiklik Bir işten, durumdan bilgili olma (Çr.). “O soruna **yetikliğin** var mı?” Tdk, 1993: 4257
yetilmek Olgunlaşmak, yeterince büyüme (İkikise-İs.). “Kalem alıp bu dertleri yazarken / **Yetilmeyen** bağımızı bozarken” (Ş. Erdin) Taşhova, 2008: 421
yetince Tutum (Çr.).

yetirmek (1) Denk getirmek, tamamlamak (İsahacı-Al.; İs.). “Gece gündüz çağırırım Mevla’ya / Cümlemin isteğin **yetiren** medet!”

Arısoy, 1970: 27

yetirmek (2) Yetiştirmek, büyütmek, olgunlaştırmak (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Evcioortakışla, Sarimbey-Çr.). “Evlat **yetir**, aklını yitir.”

Yoksul, 2013: 301

yetişik 1. Delikanlı (Çr.). 2. Büyümüş (Palabıyık-Çr.). “Bir görse niz dere şimdi bitişik / Üzerinde orman bitti **yetişik**” Özgür, 2002:109

yetişmek Olgunlaşmak (İsahacı-Al.; İs.) “**Yetişip** serpilmiş, olgun dolgun bir kız oluvermişti.” Arısoy, 1970: 65

yetli 1. Şaka (İs.). 2. Davranışlarında, sözlerinde içten olmayan (İs.). “**Yetli** söyledim.”

Tdk, 1993: 4259

yetmek (1) Olgunlaşmak, büyüme (İs.; Akçalı, Çayyaka-Su.; Sarimbey-Çr.). “Er tutmalı atasının öğüdün / İçi koftur suda **yeten** söğüdün”

Özgür, 2002: 60

yetmek (2) Varmak, erişmek (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Su.; Karahisar-Çr.). “Garip Ağa’nın ardı sıra gittiler Çaylamıkta ensesinden **yetiler**”

Arısoy, 1970: 26

yetmiş Olgunlaşmış (Su.; Çr.).

Yetmiş meyve dalda ne vahid durur.

Uçakçı, 2006: 221

yetmiesice Büyümeden ölsün anlamında ilenç (Çr.).

yetük → Yetik (İs.).

yeygi Genellikle kış için hazırlanan yiyecek ya da hayvan yemi (İs.; Çıkrık, Eskiekin, Kavacı-Çr.). “Herif **yeygi** beklerkene össaat uyuyuvermemiş mi?” Çorumevi, 2000: 18

yeygilik Bir ailenin bir yıllık gereksinimini karşılamak amacıyla ayrılan buğday ya da un (Kırcılı-Al.; Su.; Beydili-Çr.). “Gışlık am-

bardan **yeygillik** mi veriyon sanki.”
Uçakcı, 2006: 218

yeyinti Erzak (Su.).

yeymiye Gündelik, yeymiye (Su.).

yeyni Hafif (Çr.).

Yezit Sünni (Eskiyapar-Al.; Yazır-Bo.). “Deden yok, dede paran yok, şükret **Yezit** olduğuna.”
Çorumlu, 1944: 1528

yıfıl yıfıl Yavaş yavaş, sallanarak yürümek için (Çalyayla-Çr.).

yılgılı Samanla karışık tahıl yığını (Su.).

yığın Ekin saplarının ya da samanın üst üste yığılmış durumu (Beydili, Çıkrık, Göcenovacığ-Çr.). “Bu son **yığından** on sekiz gaz teneke-si buğday bekliyorum.”
Aksu, 2013: 22

yıgır Pis koku (Su.).

yıgırdemek Çok pis kokmak (Su.).

yığış yığış Peçe bağının ucuna takılan; perpere, şemse denilen zincirlerin yürürken çıkardığı ses (Çr.). “Bunlar yürürken **yığış yığış** tatlı bir ses çıkararak sahibini neşelendirirler.” Çorumlu, 2009: 1444

yığma tepe Toprakla doldurma tepe, hüyük (Çr.).

yıgırık (1) Girişken olmayan, beceriksiz, sessiz (Obruk-Do.).

yıgırık (2) Utanma (Os.).

yıkılmak Birinin evinde çağırısız yatıya, yemeğe kalmak (Çr.).

yıkım Para harcama gücü (Çr.). “Hasan **yıkımı** götürür dedik, vardık şölen vermesini istedik.”
Tdk, 1993: 4263

yılancık Bedenin değişik yerlerinde şişlik yaratan bir hastalık (Çr.). “Yâr **yılancık** çıkarmış / Ben yılancık taşıyım” Aytekin, 2003: 94

yılandili 1. Başağında düzgün iki sıra taneleri olan bir çeşit arpa

(Çitli-Me.; Sarimbey-Çr.). “Arpa ne-vilerinden **yılandili**, altıkıran, tokak yetiştirilmektedir.”
Çorumlu, 2009: 1446

2. İnce uzun bir çeşit fasulye (Çitli-Me.).

yılan eyegüsü Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

yılan kavı Yılanın, soyulmuş de-risi (İs.).

yılan kırkan Çok cimri kimse (Gölet-Ka.). “O **yılan kırkanın** biri dir.” www.golet.tr.gg/

yılanıyastığı Kertenkele (İs.).

yılbırık Yaramaz, haşarı (Çalyay-la-Çr.).

yılbırmak Yaramazlık yapmak (Çalyayla-Çr.).

yılcangu Dengesiz davranan, şı-marık, arsız (İs.).

yılçalmak Olgunlaşmak, bilgi, deney sahibi olmak (İs.).

yılçarık Yaramaz, aşırı derecede şımarık (Ka.; Su.).

yılçarmak Şımarık, şımarıkça karşı gelmek (Bademce-Ka. Su.). “Yaban ellerde yadırgılığına bahmıyo da bi de **yılçarıyo**.” Uçakcı, 2006: 380

yıldam Her yıl doğuran (Çr.).

yıldameci Her yıl doğuran (Çr.).

yıldırık Yılık, eğri (Çr.).

yıldırma Üstün gelme (Çr.).

yıldırma (1) Eğmek (Çr.).

yıldırma (2) Üstün gelerek cay-dırmak, kaçırmak (İs.). “Parasız olanlar kanunun en şiddetli maddelerine çarpılarak göz **yıldırılmıştı**.”
Tahir, 2007: 23

yıldır yıldır Pırlıl pırlıl (Çr.).

yıldız akmak Yıldızın kayıp yer değiştirmesi (İs.).

yıldızı barışmak Birbiriyle iyi geçinmek, dost olmak (Çr.). “Gerçi Alosman’lan da **yıldızımız ba-rışmaz** bak.” Gümüş, 1977: 16

yıldızı düşük Kötü alın yazısı (İs.). “Kadersizim sevdadan / **Yıldırım düşük** benim”

Aytekin, 2003: 176

yıldızlama Üfürükçü, falcı kitabı, yıldızname (Çr.).

yıldızlı Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

yıldız sürmek Yıldız takip etmek (Çr.).

yılgdın Bozuk, kokmuş (İs.).

yılgin (1) Eğri (Çr.).

yılgin (2) Ot çöp kutusu (Su.).

yılgin (3) 1. Sulak yerlerde, kendiliğinden biten bir ağaç (İs.; Eşençay-Çr.). 2. Filiz (Çr.). “İrmak kıyısı **yılgin** / Üç oğlanbana vurgun” Gösterir, 2011: 253

yılgin (4) Yenilmiş, gözü korkmuş (Su.; Çr.). “Sülük, suikast iftirasından **yılgin** çıkmış, iyiden iyiye gevşemişti.” Tahir, 2004: 257

yılgnlık Bikkınlık, usanç (İs.). “Kendini toplayıp üstüne apansız çöken **yılgnlıktan** kurtuldu.”

Tahir, 2008: 324

yıllı At sürüsü (Çr.).

yıllık (1) Eğri, çarpık (Çr.).

yıllık (2) → Yılgin (4) (Çr.). “Toprak Hatun kahpesinin... **Yıllık** oğlan?” Tahir, 2004: 377

yıllık (3) Şaşı (İs.; Os.; Gökçam-Su.).

“Bunlara sebebin **yıllık** gözlü Eyip olduğunu biliyorlar.” Gümüş, 1977:134

yılına düşmek Ekilen tahılın bol yağmurlu yıla denk gelmesi (Su.).

yılışgan Dalkavuk (Çr.).

yılışık (1) Bakışları rahatsız eden şaşı kimse (Su.).

yılışık (2) Tembel köpek, tazi (Su.).

yılışmak Kendini sevdirmek, hoş gitmek, ilgi toplamak için yapma bir tavır takınmak, gül-

mek (Çr.). “Yılıştıkça **yılışıyor.**”

Yoksul, 2013: 656

yıllık 1. Doğaya salınan yaşlı hayvan; özellikle at (Evcı, Bo.; Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Çok kalabalık hayvan sürüsü (Dutçakallı-Çr.). “**Yıllık**ya at sürdüm, derisini dağda gördüm.” Yoksul, 2013: 656

yılmak (1) Dış etkilerle bozulmak, eğrilmek (Çitli-Me.).

yılmak (2) Usanmak (İs.; Akçalı-Su.). “İnan **yıldım** o kopası dilinden Kıl aldırman zalim zülûf telinden” Arız, 2005a: 188

yılmak (3) Zorlanınca işten kaçmak (Oğlaközü-Su.; Serban-Çr.). “Erbab-ı hamiyet **yılar** susarsa Bitirir mülkü bu çor ey oğul çor” Ercan, 1997: 110

yılmanık Düzgün, parlak (Ka.).

yılmık Tarlada destelerin toplandığı yerde kalan her bir tane (Çitli-Me.; Büyükgülücek-Çr.).

yımlıcamak Yumuşamak (Bademce-Ka.).

yımurta Yumurta (Al.; Esentepe-İs.; Çalyayla, Dutçakallı, Erdek-Çr.). “Sen çemenli **yımurta** bişir bana.”

Özçatalbaş, 2002: 126

yımurta yaylısı Üstü beyaz cergele, yaylı at arabası (Çr.). “Çift atlı **yımurta yaylısı**yan Samsun’a yük taşıyorlar.” Kerman, 1997: 26

yıpıldak Gözlerini çok kırpan (Çr.).

yıracak Uzak, irak (kamuşlı-Su.; Serban-Çr.). “Babam evi **yıracak** olsa, övünmesi kolay olsa”

Yoksul, 2013: 99

yıramak Uzaklaşmak, ıramak (Serban-Çr.). “Gümrahlar hakkı görmez / Mazlumlar haktan **yıramaz**”

Koçak, 1980: 51

yırçarmak Nemlenmek (Çr.).

yırçaruk Yüze gelen (Os.).

yırtık Utanma bilmeyen (Os.).

“Oğlanın yüzü **yırtık** / Sevip başından atmış” Aytekin, 2003: 172

yırtık ağız Geveze, boşboğaz (Çr.). “**Yırtık ağız** sır saklamaz.” Yoksul, 2013: 657

yırtma Asma yaprakları ile yapılan bir yemek, yırtmaç (Al.; İs.; Öğ.; Çalyayla-Çr.). “**Yırtma** yemeği aslında ilkbahar mevsimine has bir yemektir.” Oğuz, 2006a: 19

yırtmaç → Yırtma (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çr.). “Yırtma yemeği, **yırtmaç** adıyla da bilinmektedir.” Oğuz, 2006a: 19

yiven Yeğen (Su.).

yıvıtmak Cıvıtmak (Bademce-Ka.).

yıvrık Utangaç, terbiyeli, sessiz (Su.).

yıvşınmak Çekinmek, kaçınmak, utanmak, sıkılmak (Su.).

yıykantı Yıkanacak nesne (Çr.).

yidi Yedi (Harunköy, Örenseki-İs.). “**Yidi** bebām va.” Abaz, 2004: 127

yiğın (1) Ayağına çabuk, hızlı koşan (Os.).

yiğın(2) Meyvesi bol ağaç (Os.).

yiğınik Hafif (Çopraşık-Al.).

yiğirmi Yirmi (Kalecikkaya-Al.).

yiğitbaşı Dügün kâhyası, düğünü yöneten delikanlı (Beydili, Eskiekin-Çr.). “**Yiğitbaşı** işaret etti halay çekilmesi için.” Aksu, 2013: 93

yiğni Yeğni, hafif (Gökköy-Çr.).

yiğrek Üstün (Çr.).

yil Yel, rüzgâr (Os.).

yilelek Hoppa (Çr.).

yillemp Karşıya fırlatıp atma (Os.).

yim Yem (Harunköy-İs.). “Deermenimiz vardı, un deermenimiz, **yim** deermenimiz.” Abaz, 2004: 133

yimbeş Yirmi beş (İkipınar-İs.; Su.; Çr.). “Buğdayın şiniği **yimbeş** guruştur.” Sarıyüce, 2004: 9

yimeden gidesi Yemeye vakti olmadan ölesi (Os.).

yini Ağır (Al.).

yir Yer (Esentepe-İs.). “Yarı **yirece** yeriyerek geldük.” Abaz, 2004: 117

yirik 1. Yarık ayrık, yırtık (Su.; Sarimbey-Çr.). “Narine yepelek, yırtığa **yirik** / Diyeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 80

2. Kadının üreme organı (Çr.).

yirilmek Yırtılmak (Gökköy-Çr.).

yiril yiril Leş gibi, çok kötü kokma (Çr.).

yirmek (1) Kenarlarını yırtmak, dilmek, yarmak (İs.; Os.; Dutçakallı-Çr.).

yirmek (2) Yermek, kötölemek (Os.).

yirtmeç Beyaz tülbent (Çr.).

yişek Hafif (Gölet-Ka.). “Oğlum sen de amma **yişeksin**.” www.golet.tr.gg/

yiti 1. Tatlı (Os.). 2. Çok durduğu için acımış, ağırlaşmış yağ ya da peynir (Me.).

yitik Kayıp (İs.; Çalyayla, Dutçakallı, Palabıyık, Serban-Çr.). “Başına gelene var sen de danış / **Yitik** bulunursa emek zay olmaz” Özgür, 2002: 56

yitiklenmek Saklanıp, göze görünmemek (Çr.).

yitinmek Ayak diremek (İs.).

yitirmek Kaybetmek (Al.; İs.; Akçalı-Su.; Evcioirtakışla, Palabıyık-Çr.). “Başka değil aklımızı **yitirdik** Yok mu aklımız ulumuz bizim” Özgür, 2002: 84

yitişmek 1. İtişmek (Çr.). 2. Gözden uzaklaşmak, yitmek (Çr.).

yitmek (1) İtelemek, dürtmek (İs.; Akçalı-Su.). “Karanlığa, bataklığa **yittiler** / Acep bunlar kolay kolay ölmü?” Arız, 2005a:298

yitmek (2) Kaybolmak (Çr.). “Her gelen bir yalan satar / Gerçek ara yerde **yiter**” Koygun, 2002: 26

yiv Özsu (İs.). “Bu dal **yivsizmiş**, düdük çıkaramadım.” Tdk, 1993: 4283

yivlemek Düz bir nesnede oya-

rak çukur açmak (Çr.).
yiyesi İştah (Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).

yiysi → Yeygi (İs.).

yiysü Yenecek şeyler (Gölet-Ka.; Os.).

yö Hayır, yok, olmaz (İs.; Ka.; Akçalı-Su.; Turgut-Çr.). “Taş vursalar da başına / **Yo** diyecek zaman değil”
Gardaş, 1979: 31

yoğsa Yoksa (Su.; Çr.). “Ben de geleceğim tayyare bakmaya. **Yoğsa** büküntü tutar.”

www.evvelzamanda.blogspot.com

yoğsam Yoksa (İs.). “**Yoğsam** pa zarda ben nidecem.”

Benice, 2002:153

yoğsuk Yıpranmış, eskimiş (Çr.).

yoğsumak Yıpranmak (Çr.).

yoğun Kaba, kalın, iri (elek, iğne) (Maksutlu-Ka.; İncesu-Su.).

yoğurt çalmak Sütü yoğurt yapmak için mayalamak (Kıcalı-Al.; Acıpınar, Çalyayla, Eskiiekin-Çr.). “Köyde **yoğurt çalacak** kap kalmadıydı.” Tahir, 2006: 288

yoğurt keşi Torba yoğurdun kurutulmasıyla elde edilen yiyecek (Bademce-Ka.).

yoğurtlaş Haşlanmış yarma, yoğurtla yapılan bir yemek (Çr.).

yoh Yok, hayır, olmaz (Çayhatap-Çr.). “Niçin naz edersin niçin / Dışın **yoh** der he der için” (S. Örgel)

Ercan, 1991: 434

yoha (1) İnce, kırılğan, dayanıksız (Harunköy-İs.; Çr.). “Çubuğum çuha yârim / Bağrım pek **yoha** yârim”
Ertekin, 2006: 39

yoha (2) Yufka ekmeği (Harunköy-İs.; Eskiiekin-Çr.). “Goca bi guşane yôordunan iki **yoha** ekmâni bitirdin.”
Çorumevi, 2000: 18

yoharı Yukarı (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Çr.). “Sôna çıkışım **yoharı**, gendi döşşâne uzanmış.”

Çorumevi, 2000 : 18

yok Leke, iz, kalıntı, bulaşık (Çr.). “Bu kapta pekmez **yoku** var.”

Tdk, 1993: 4287

yoka (1) İnce, sığ (Gölet-Ka.; Os.; Akçalı-Su.). “Emanetin bağı **yoka** olur.” Yoksul, 2013: 285

yoka (2) Yufka ekmek (Os.; Çalyayla, Eşençay-Çr.). “Yeşillik goy madenizden lokadan / Çarık bunnu sunak yaptım **yokadan**”
Yoksul, 2011: 87

yokarı Yukarı (Çalyayla, Gökköy-Çr.). “**Yokarı** bak aya bak / Aşağı bak çaya bak” Ertekin, 2006:118

yokluk Yoksulluk (Çr.).

yoksam Yoksa (Çr.). “Tüfek ayarsız anadın mı? **Yoksam** her attığımu vururum...” Destanoğlu, 2006: 28

yoksama Yoksa (Çr.). “Gâvurun genç karısına mı göz koydu, **yoksama** para mı sızdıracak.” Tahir, 2007: 102

yokut Ya da (Kamışlı-Su.).

yok yoksul Aşırı geçim darlığı çeken (Çr.).

yol Düşünde, oğlan evinin kız evine, kıza verdiği armağan (Su.; Çr.).

yolaç Kayahlıklardaki dar geçit, delik (Çr.).

yolak Keçi yolu, küçük geçit (Me.; Or.; Göcenovacığı-Çr.). “Bilemedim salıverdim köye uzun kulağı / Saltayı sırtına sardım tuttu yolu **yolağı**”
Çorumlu, 2009: 1651

yola vurmak Uğurlamak (Çr.).

yolazmak Yolunu şaşırmak, kötü yola gitmek (Çr.).

yol çatı Yol ayrımı (Çr.).

yolda görükmez Kısacık boylu (Çr.).

yollu Kötü yola düşmüş kadın (Çr.). “Karı **yollu**ysa hiç demez! Değilse utanır, diyemez.”
Tahir, 2008: 220

yollu yolunda Düzenli, tam, eksiksiz (Eskiiekin-Çr.).

yolluk Yolda yenmek için hazırlanan yiyecek, azık (Çr.).

yolma (1) Sapı, orakla biçilme-yecek denli kısa kalmış ekin (Eskiyapar-Al.; Me.). “Yüksek kızlar tepesinden / **Yolma** yolup hoş geldiniz” Barışcan, 2001: 133

yolma (2) Yüzük oyununda son sayı için yapılan deneme (Su.).

yoloğlu Alevi-Bektaşî inancının kurallarına uygun yaşayan kimse (Dutçakallı-Çr.).

yoluk Tüyü dökülmüş (Su.; Çal-yayla, Sarimbey-Çr.). “Şirikli gözünü, **yoluk** gaşını / Capcık gobellere çat bundan kelli” Gösterir, 2008/84: 11

yolunu paklamak Suçlu kişinin bir armağan ya da şölen vere- rek suçunu unutturması (Çr.).

yoluşmak Dövüşmek (Çr.).

yol vermek İştten çıkarmak (Çr.).

yol yordam Yöntem, kural, dav- ranış inceliği (Çr.).

yol yozu Alevi-Bektaşî inancın- dan olmasına karşın bunun ge- reklerini yapmayan kimse (Dut- çakallı-Çr.).

yom Türkü (Su.).

yom yom Sallanarak, omuzlarını oynatarak yürümek (Su.). “Arka- sını döndü, **yom yom** beş on adım uzaklaştı.” Sarıyüce, 2004: 293

Yonan Yunan (Su.; İsmailköy-Çr.). “Yak bakalım Bekir Dayı, kötü **Yo- nan**’ın aşkına” Güven, 2013: 115

yonga Yontulmuş küçük odun parçaları, talaş (İs.; Su.). “Baskısız **yongayı** yel alır denilmiştir.”

Tahir, 2004: 374

yongabaz Aksî, ters kimse (Su.).

yonka → Yonga (İs.).

yonmak Yontmak (Eskiyapar-Al.; İs.; Serban-Çr.). “Kaba odun hacet ol- maz **yonmadan**” Koçak, 1980: 212

yoñsa Yoksa (Harunköy-İs.). “İnsan

yoñsa bişgün mü olduk.”

Abaz, 2004: 131

yontallamak Bir işi yoluna koy- mak, işe başlamak (Çr.).

yontulmadık Kaba kimse (Çr.).

yontumak Uygun yerini bulup yerleştirmek (Çr.).

yonuz eri → Yonuz eriği (Çr.).

yonuz eriği Ekşi yaban eriği (Çal- yayla-Çr.).

yoo Hayır, asla olmaz (İs.).

yôort Yoğurt (Su.; Çr.). “Güccük bi guşanenin dibinde de ecimcik **yôort** varımış.” Çorumevi, 2000: 18

yopran Nezaketsizlik, kabalık (Çr.).

yopuk Başörtüsü (Os.).

yorak (1) Mest, çapula, yemeni gibi ayakkabılara vurulan me- şin yama (İs.; Su.).

yorak (2) Yatkınlık, alışkanlık (Çr.).

yordam Kural, yöntem (İs.).

yordamlı 1. Eli yatkın, becerikli, hünerli (İs.). 2. Eğitim görmüş, incelikli (Çr.).

yordamsız Kaba, patavatsız (Çit- li-Me.).

yore Un değirmenlerinde, üstteki taşın çevreye fırlattığı un (İs.).

yorga Atlarda, rahvana yakın bir yürüyüş biçimi; yumuşak rah- van (Su.). “Boş eşek **yorga** gider.”

Yoksul, 2013: 158

yorganı ağarlaştırmak Gittiği ya da oturduğu yeri rahat bul- duğu için zamanında geri gel- memek (Su.).

yorgun argın Çok yorulmuş (Çr.).

yorğu Yorgunluk (Çr.).

yorkutmak Yormak (Çr.).

yosa Yoksa (Çr.). “Gece aklına düştü de koye mi geliyon la **yoosa**?”

Özçalbaş, 2002: 65
yōsam Yoksa (Çr.). "Suçumuz hırsızlık mı **yōosam** aha bu mu?"
 Lâçin, 2007/63: 6
yosma Güzel, çok güzel (İs.; Hüsem Dede-Os.; Evcioirtakışla-Çr.). "Ey anadan doğma **yosmam** tüleğim Kaş göz süzmek töresizlik değil mi?"
 Ercan, 1997: 66
yov Hayır, değil, yok (Çr.).
yoydurmak Yorumlatmak, açıklatmak (Çr.).
yoymak (1) Tavuğun piliçlerini başından dağıtması (İs.).
yoymak (2) Yorumlamak, açıklamak (İsahacı, Külah-Al.; Sarimbey-Çr.). "Songünlerde sararıp zayıflamasını başkaca hiçbir ihtimale **yoyuyorlardı**." Arısoy, 1970: 78
yoz (1) Ham, olmamış, aykırı (Eskiekin-Çr.). "Kim bilir, kim nasıl olacak yarın? / Çoğu bu dünyadan **yoz** gelir geçer" Kurtoğlu, 2006: 78
yoz (2) 1. Kısır, erkek davardan oluşan sürü (İs.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Palabıyık'tan kız al, yayla köylerden **yoz** al." Yoksul, 2013: 536
 2. Zayıf hayvan (Çr.).
yoz (3) 1. Yabanıl (Yazır-Bo.; İs.; Evcioirtakışla, Sarimbey-Çr.). "Güzel izzet ikram arada kaldı / Büyük küçük birbirinden **yoz** oldu" (Deli Boran)
 Ercan, 1991: 191
 2. Yalın, tek (Çr.). "Karanfiller **yoz** açtı." Tdk, 1993: 4824
yozalmak Uzaklaşmak, işten soğumak (Akçalı-Su.). "Yaş altmışa erdi ömür azaldı / İnsan birbirinden neden **yozaldı**" Arız, 2005b: 12
yozcı Koyun tecimeni (İs.).
yozmak Bitkinin, hayvanın zamanla soysuzlaşması, bozulması, yabanılaştırılması (Evcioirtakışla, Sarimbey-Çr.). "Civeiv uçmadıkça **yozmaz** anadan / Mecnun hakikata erdi Leyla'dan" Şahadoğru, 1995: 252
yozuk Yabancılaşmış (Evcioirtakış-

la-Çr.). "İnsan kandırmayı görevdir sanmış / Bunca insanlıktan **yozuk** vay küstah" Şahadoğru, 1995: 277
yozulmak İşten soğumak, yabancılaşmak (İsahacı-Al.; Beylice, Gökçam-Su.; Serban-Çr.). "Güzel izzet ikram arada kaldı / Büyük küçük birbirinden **yozuldu**" Çimen, 2005a: 41
yöğrük Ayağına çabuk, hızlı giden (Çr.). "Yöğrük atın var, daha ne isten?" Kerman, 1997: 26
yön Yüz, alnaç (İs.; Os.).
yönā İnatçı, dik kafalı (Çr.).
yöndem Yol, uygun biçim, yöntem (İs.).
yöndemli Becerikli, eli işe yatkın, yoluyla yordamıyla iş yapan (İs.; Çr.).
yöndemsiz Yeteneksiz, beceriksiz (İs.).
yönek Yön (Çr.).
yöntem Yersiz, anlamsız (Çr.).
yöntemli Uysal, olgun kişi (Çr.).
yöntemsiz Yeteneksiz, beceriksiz (Os.).
yönü beri İstekli, gönlü var (Su.).
yörān → Yöteğen (Çr.).
yöre (1) Çevre (Çr.).
yöre (2) Değirmenlerde, taşla kasnak arasında kalan, hayvan yemi olarak kullanılan un (Su.; Ovasaray-Çr.).
yöreğen İyi yürüyen, eğitilmiş hayvan (Çr.).
yörelilik Değirmen taşının çevresinde, iri unun biriktiği yer (İs.).
yörēn → Yöreğen (Çr.).
yörgen Eşkini fazla (Çr.).
yörüdüm Damızlık davar, sığır (İs.).
yörük Göçebe (Evcioirtakışla, Sarimbey-Çr.). "Yörük göçü giderek düzelir."
 Yoksul, 2013: 662
yörük akıl Akıllı havada (Çr.).

yörük yeli Kuzeyden esen rüzgâr (Su.). “Ama esen poyraz değil, **yörük yeliydi**.” Sarıyüce, 2004: 36

yörümek Yürümek (Keller-Su.; Elmalı, Evcirtakışla, Göcenovacığ-Çr.). “Kaşların kara hatsız / **Yörü** hey hakikatsiz” Ertekin, 2006: 77

yörütmek Yapmak, yerine getirmek (İs.; Çr.). “Altunu eritirim / Sözümü **yörütürüm**”

Ertekin, 2006: 15

yövmüye Gündelik, yevmiye (Karkın-İs.). “**Yövmüye** bi sürü para eder.” Abaz, 2004: 143

yuf Yuh (Çr.). “Gerçi ona bir **yuf** borusu çaldım / Fakat ben borumu öttü remedim” Ercan, 1997: 78

yufka (1) Yuvarlak biçimde açılmış ince sac ekmeği (Evc-Bo.; Babaoğlu, Beydili, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Açlık ile yokluğun arası yarım **yufka**.” Yoksul, 2013: 7

yufka (2) Çok az, kıt (Çr.). “Arkası **yufka**, biraz idareli olun.”

Yoksul, 2013: 66

yuğal Baston (Çr.).

yuğruk → Yuğrum (Çr.).

yuğrum Leğende ya da teknede yoğrulan hamur (Çr.).

yuha (1) Aşağılama sözcüğü (Çr.).

yuha (2) İnce, duyarlı (Çr.). “Ben çok acılar gördüm / Yüreğim ondan **yuha**” Aytekin, 2003: 118

yuha (3) Yufka ekmek (Al.; Ayva-Do.). “**Yuhayı** yudamiyom / Gözüm uyudamiyom” Aytekin, 2003: 177

yuka (1) İnce, sığ (Eskiyapar-Al.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı-Çr.). “Geydiğin çuha yârim / Pek gönlün **yuka** yârim” Barışcan, 2001: 36

yuka (2) İnce açılmış hamurdan yapılan sac ekmeği, yufka (Al.; Dutçakallı-Çr.). “Dokuz köpeğe bir **yuka**, öldüm tıka tıka.”

Yoksul, 2013: 149

yukarı mahalle Genelev (Çr.).

yuklamak Uyuklamak (Kalecikka-ya-Al.).

yuku Uyku (Kalecikaya-Al.).

yuma bakmak Süzgün gözle

bakmak (Çr.). “Kaşların hüma bakar gözlerin **yuma bakar**”

Gösterir, 2011: 255

yumak Yıkamak (Yazır-Bo.; İsa-hacı-Al.; İs.; Kalecik-Me.; Os.; Kamışlı-Su.; Eskiekin, Serban-Çr.). “İnek üşümüş de tutmaz damağı / Kolumu sıvadım **yudum** ineği” Arısoy, 1970: 63

yumuçma Saklambaç oyunu (Al.).

yumuk Kapalı (Kaledere-Su.; Çr.). “Gözleri **yumuk** olduğu halde arkaya doğru yörür.” Çorumlu, 2009: 1353

yumulcuk → Yumuçma (Ka.).

yumulmak Bir işe dört elle sarılmak (Su.; Çr.). “Aklını başına top-lasın, okumaya **yumulsun!**”

Tahir, 2006: 90

yumuş İş, hizmet buyruğu (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Kamışlı-Su.; Çalyayla-Çr.). “Senin gibi yârin ben / Her **yumuşun** tutarım” Aytekin, 2003: 63

yumuşak diken Yüze gülen düş-man (Me.).

yumuş buyurmak İş buyurmak (Çr.).

yun Yün (İs.). “Şordan bi **yun** aldı-la.” Abazi 2004: 167

yunak 1. Çamaşır yıkanan yer, çamaşırılık (Fındıklı-Or.; Eskiekin, Evcirtakışla, Karadona-Çr.). “**Yunak**taki kadınların tokaç savaşımı erkekler bile ayıramaz”

Yoksul, 2013: 663

2. Hamam, yıkanma yeri (İs.; Dağsaray-Me.; Çıkrık, Karadona-Çr.). “Çorum’da bir Veli Paşaların konağı, bir de Nurdoğanların **yunağı**; var mı ötesi?” Tahir, 2008: 157

yunak daşı Üzerinde çamaşır yıkanan yassı taş (Su.).

yunaklık → Yunak (Külah-Al.; Su.; Dutçakallı, Gökköy, Mazıbaşı, Ova-

saray-Çr.). “Davulcunun önünde varsa hamam, yok ise köy **yunaklığının** yoluna koyulurlar.” Çorumlu, 2009: 860

yundu Çamaşır ya da bulaşıktan arta kalan su (Ka.).

yunduluk El yıkama yeri (İs.).

yundusu kurtlu Pis, pasaklı (İs.).

yunğal Yamuk yumuk, eğri büğrü, bozuk düzen (Çr.).

yunmak Yıkamak (İsahacı-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Çalyayla, Evcirtakışla, Mislerovacıği, Turgut-Çr.). “Dellendin mi gündüz gozune, ne suyu, ne **yunması** şimdi?” Özçatalbaş, 2002: 109

yunnuk Bahçe duvarına, eşik altına dışardan su girmesi için açılan delik (İs.).

yardu İğne deliği (Çr.).

yusanuk Bulutlu hava (Al.).

yutmuk Ağızdaki bir yutulmuş şey (yemek, tükürük gibi) (Çr.).

yuürtmek Koşmak (Çr.).

yuvak Kuş yuvası (Çr.).

yualak (1) Domates (Şaphane-Ba.).

yualak (2) Yuvarlak (İs.).

yualak (3) Çeltiği kabuğundan ayırmak için harmanda kömüşlere bağlanarak çeltik üzerinde gezdirilen büyük ahşap silindir (Gölet-Ka.).

yualama Toprak damlı evlerde damın ağırlığını çeken döşeme ağacı (Dereyazıcı-Al.; İs.; Kızıllhamza-Or.).

yualamak Yuvarlamak (İs.). “Hey karga, gel karga, yittim **yualadım** oldu halka, cebi dolu kavurga / Kuşburnu.” Gürsel, 1997: 261

yuarlak Değirmen taşını yerine oturtmak için kullanılan iki ucu geniş, orta kısmı dar ağaç araç (Dereyazıcı-Al.).

yvmak Yıkamak (Os.).

yuyuntu Bulaşık suyu (Çr.).

yüğrük 1. Güçlü, çevik, çalışkan, eline ayağına çabuk (Os.; Çr.).

2. İyi yürüyen, koşan at (Çr.). “Antiğin Rıza da bıraktı kaçtı / Yarış atından da **yüğrük** patiron” Özgür, 2002: 91

yüksük Yüksük (Çr.).

yüğürtmek Koşmak (Me.). “Kedinin **yüğürttüğü** samanlığa kadardır.” Kerman, 1997: 48

yük Hayvan üstündeki iki küfe ağırlık (İs.).

yüklü Gebe (İs.). “Öldüğünde zavallı gelinin üzeri **yüklüymüş.**” Yoksul, 2013: 526

yüklük İçine yatak, yorgan koymak için duvara açılan boşluk ya da yatak dolabı (Alacahüyük, Külah-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Os.; Acıpinar, Beydili, Eskiokin-Çr.). “**Yüklüğün** yatak yorgan, yastık dolu olsun.” Yoksul, 2013: 664

yüksek ebe Ebenin kendisinden yüksek bir yerde olanları sobeleyemediği bir çocuk oyunu (Çr.).

yüksünmek Bir işi yapmaya istekli olmamak (Külah-Al.; Sarimbey-Çr.). “Can vermeye **yüksünmem** / Senin gibi cana ben” Gösterir, 2011: 236

yükünmek Yüku sırtına almak, yüklenmek (Çr.).

yülâlemek → Yülelemek (Çr.).

yülâli → Yüleklî (Çr.).

yüleği Bileyitaşı (Çr.).

yülek Tıraş edilmiş, kılları kesilmiş, koparılmış (Çr.).

yüleklî Keskin, bilenmiş nesne (Çr.).

yülelemek Balta, keser, çapa gibi gereçlerin ağzını düzeltmek, inceltmek, bilemek (Çr.).

yülemek → Yülümek (Su.). “Bı-

çaklar hiç nazlanmadan bir ustura gibi **yüleyerek** orasını cascavlak bırakır-
dı.” Sarıyüce, 2004: 117

yülüme Çivi düzeltmede kullanılan ufak çekiç (Çr.).

yülümek Tıraş etmek, kazımak (İs.; Aşağıfındıklı-Su.; Dutçakallı, İsmailköy-Çr.). “Öyle oldu ki, kılı **yülüyor**.” Güven, 2013: 37

yülütme Saçını sakalını tıraş ettirmek, tüylerini yoldurmak (Külâh-Al.; İs.; Sarimbey-Çr.). “Sakalını **yülüt** bıyığın kazıt / Aslın urumdu şimd’ oldu yezi” Çimen, 2005a: 59

yümrü Yumru (Serban-Çr.). “Hilalim der gayrı gitti ömrümüz / Hâlâ daha düzelmedi **yümrümüz**” Koçak, 1980: 155

yün bastı Bir çeşit heybe, kilim motifi (Su.).

yüngül Hafif (Al.).

yürağan → Yürügen (Çr.).

yürek Karın, mide, bağırsak (Çr.).

yürek atması Yürek çarpıntısı (İs.).

yürek kalkması Yürek çarpıntısı (İs.).

yürek yavuncumak Karını acıkmak (İs.).

yürtmek Koşmak (Çr.).

yürügen İyi yürüyen (Çr.). “Bu taş **yürügen** komşum.” Ozulu, 2013: 52

yürük Her şeye koşan (Dutçakallı-Çr.). “Kör bıçak ete **yürük**, pis kadın dile yürük.” Yoksul, 2013: 465

yüsek Yüksek (İs.; Çr.). “Şo garşiki **yüsek** depede.” Abaz, 2004: 102

yüsük Yüksük (Çr.).

yüsüre Karakehribar gibi bir çeşit ağaçtan yapılan tespah (Çr.).

yütmek Yitmek (İsaha-cı-Al.; Oburuk-Do.; İs.). “Öksüz Musa **yütmüş!**” Arısoy, 1970: 36

yütük Yitik (İs.).

yütürmek Yitirmek (İsahacı-Al.; İs.). “Bir yavru **yütürdüm** bu nasıl ola

Yütürdüm bebeği ben bulamadım” Arısoy, 1970: 37

yüzbek Turşu yapılacak keleşin üstünden çıkarılan yumuşak bölüm (Çr.).

yüz bozmak Sütün yüzünü içine karıştırmak (Çr.).

yüzcek 1. Yüz yüze, yüzünden (Çr.). “**Yüzcek** tanıyorum ama adını bilmiyorum.” Tdk, 1993: 4335

2. Yüzüne (Çr.). “Deruni diyorum, **yüzcek** demiyorum.” Tdk, 1993: 4827

yüze gelmek Kafa tutmak, karşılık vermek (Ba.; Karkın-İs.; Çr.). “Fakat padişahın **yüzüne geleliyo**.” Akbaş, 1983: 13

yüzeğen İyi yüzen (Çr.).

yüz ekşitmek Surat asmak, hoşlanmadığını belli etmek (Çr.).

yüzellik → Üzerlik (Su.; Çr.). “Anşa Nenem baston elde gezerdi / Elmas Ebem çok **yüzellik** dizerdi” Kurtoğlu, 1998: 14

yüzerlik → Üzerlik (Eskiyapar-Al.). “Alaca mezarlığı / Top biter **yüzerliği**” Barışcan, 2001: 36

yüzetmek 1. Ismarlamak (İs.).

2. Göndermek, aktarmak (Çr.).

yüzgeç İyi yüzen kimse (Os.; Evciortakışla-Çr.). “Çocuklar ırmakta çıplak yüzerler / Pek çok **yüzgecin** var güzel Osmançık” Çağlar, 1952: 40

yüzgen Yüzücü (Çr.).

yüz görümceliği Yüz görümlüğü (Eskiekin-Çr.). “**Yüz görümceliği** bir altın takar / Kaldırır duvağın, yüzüne bakar” Kurtoğlu, 1994: 177

yüz görümlüğü Gerdek gecesi, gelinin yüzündeki duvağı açmak için güveyin verdiği armağan (Os.; Çr.). “**Yüz görümlüğü** vermeden gelini gonaşdırmaya galkma.” Özçatalbaş, 2002: 115

yüz göz olmak Sık sık bozuşmak, küşüşmek (Çr.). “Onlarla **yüz göz olmak** istemezmiş.”

Seyda, 2006: 136

yüzgen İyi yüzen (Çr.).

yüz kiri Utanılacak şey, yüz karası (Çr.).

yüzlekçi Yüze gülerek ağızdan söz alan, söz taşıyan, kovcu (Çukurlu-Su.). "İki **yüzlekçi**sin fırsat güdersin / Bak altında yazılmıştır tuğra gör" (Âşık Hüseyin) İvgin, 2009: 47

yüzlemek (1) İşi baştan savmak (Çr.). "Yâr Allah'ın seversen / Beni böyle **yüzleme**" Aytekin, 2003: 179

yüzlemek (2) 1. Yüzleştirmek, iki kişiyi yüz yüze getirerek bir sözün doğruluğunu, söylenip söylenmediğini araştırmak (Çr.). 2. Birinin suçunu yüzüne vurmamak (Çr.). "Hala böyle demişti de, bilinen iki ağır suç daha varken hiçbiri **yüzlememişti**." Seyda, 2006: 12

yüzlü Şımarık (İs.).

yüzlük Altın küpe (Çr.).

yüz tutamağı Bir yardıma karşılık teşekkür için verilen armağan (Çr.).

yüzü açılmak Çevresini, dünyayı anlamaya başlamak (Çr.). "Ben bir şey bilmiyordum / Çapkın **yüzümü açtın**" Ertekin, 2006: 30

yüzü bozulmak Üzüntüden yüzü apak olmak (Çr.).

yüzük Bir seyirlik köy oyunu (İsmailköy-Çr.). "Gençlerin bazı günler aralarında tertipledikleri **yüzük**, domino, ceviz, elma oyunları oynanırsa da dahaca eğlence yoktu." Arısoy, 1970: 89

yüzük atma Nişanı bozma (Su.).

yüzüncü istifam Kırmızı ipek iplikten bükülerek yapılan, aralarına çeşitli boncuklar, altınlar dizilen gerdanlık (Çr.).

yüzün düşmek Değerinden düşmek, önemini yitirmek (Çalyayla,

Serban-Çr.). "Dosttan **yüzün düşen** ölmüş sayılır / Belki bizi ölmüş saydın sevdiğim" Koçak, 1980: 135

yüzünkoyun Yüzü aşağı gelecek biçimde yatmak ya da düşmek (İs.).

yüzünkuylu → Yüzünkoyun (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).

yüzünkuyu → Yüzünkoyun (Çr.)

yüzünmek Utanmak, yüzü kırmak (Su.). "Yüzündüğümden o eve gidemem." Uçakcı, 2006: 376

yüzü sahtiyen gibi Hiç utanması yok (Os.).

yüzü yer olmak Utanmak (Göcenovacı-Çr.). "Çabuk çorbayı pişirin misafirlerin yanında **yüzümüz yer olmasın**." Çorumlu, 2009: 1654

yüz yumak Kötü davranışlarla kendisine güvenenleri utandırmak (Su.). "Oğlana **yüz yumadı** / Değnek bacaklı gelin" Aytekin, 2003: 77

Z

zâ (1) Kışkırtma, kızdırma için kullanılan ünlem (Çr.).

za (2) 1. Süs, boya (Çr.). 2. Gösteriş, çalım, giyim kuşam (Çr.).

zaan Sahan (İs.; Dutçakallı-Çr.).

zaar (1) Kısa boylu, çelimsiz (Bademce, Yağcılar-Ka.).

zaar (2) Yetiştirilmekte olan av köpeği (Su.). “Üsüğün İramazan’ın zaarı gibi ne cengirdiyo.”

Uçakçı, 2006: 223

zabāca Sabaha kadar (Harunköy-İs.). “Zabāca yarım ak masura sarardım.” Abaz, 2004: 131

zabah Sabah (İkipınar, Karkın-İs.; Su.; Çr.). “Yarın zabaha çokelek, çemenle bi gozel çay içerik.”

Özçatalbaş, 2002: 94

zabahlayın Sabahleyin (Ba.; İs.). “Zabahlayın gün battığı yerden doğuyo.” Akbaş, 1983: 11

zabalayın Sabahleyin (Bademce-Ka.; Acıpınar-Çr.).

zabānan Sabahleyin (İs.).

zābı Sahibi (Esentepe-İs.). “Şey itmiş de bebek zābı olmuş.”

Abaz, 2004: 118

zabın Zayıf, gelişmemiş (Al.; Os.; Su.; Dutçakallı, Gökköy, Serban-Çr.). “Çok zabın bırakmışsın dedi, Döne Kadın dünürüne.” Sarıyüce, 2004: 285

zado Arabalara yapılan yemlik (Çr.).

zağ Sertlik, peklik (Çr.).

zağan Metal tabak (İs.).

zağar (1) Köpek yavrusu, fino gibi küçük köpek cinsi (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.; İs.). “Zağar gibi ürüp durma.”

Yoksul, 2013: 185

zağar (2) Zahiren, açık (Al.).

zağdırmak Zorla iterek kaydırmak, arasını açmak (Su.).

zağlamak (1) Aniden, birdenbire çıkmak (Su.). “Bülbül kafesten bir delik bulmuş, zağladı kaçtı.”

Koşay-Işıtman, 1932: 433

zağlamak (1) Bilemek (Kalecik-Me.). “Cenge çıkan kılıç zağlar / Gargalardan kuşum olmaz”

Piroğlu, 1981: 65

zağlatmak Açmak, boşaltmak (iplik ya da benzerleri için) (Su.).

zağlı Yağlı, besili, gelişmiş (İs.). “Hayvan bahara zağlı çıkmalı.”

Tdk, 1993: 4343

zağ vermek Pohpohlamak, övüp hız vermek (İs.).

zağ zağ Çok, güçlü (Çr.).

zahan Küçük kap ya da kazan (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.).

zahar 1. Evet, olasılıkla (Su.; Göcenovacı-Çr.). 2. Meğer (Al.). “Cenaze diye yanlış eve geldik biz zahar!” Özçatalbaş, 2003: 9

zahma 1. Üzengi kayışı (İs.).

2. Mahmuz (Çr.). “Zahmayı atlatın, çık.” Gümüş, 1977: 78

zahme Mahmuz (Çr.).

zahmeri 1. Kışın en soğuk günleri (İsahacı-Al.; Su.; Çanakçı-Çr.).

2. Şubat ayı (Çıkrık-Çr.). “Zahmerinin kışı başka, feleğin işi başka.”

Yoksul, 2013: 669

zahra Buğday, arpa gibi tahıllar (Su.; Çr.). “Zahra, bakliyat, kuruyemiş üzerinde Acem’i atlayıp Hind’e Sind’e, Çin’e Maçın’e nam salmıştır.”

Tahir, 2004: 26

zalatalık Salatalık (Al.).

zamah 1. Eğlenti, şenlik (Su.).

2. Semah oyunu (Örencik-Çr.). “Pirin aşkına zamahı / Dönenim safâ geldiniz” Koçak, 1980: 271

zamak Semah (Çalyayla, Serban-

Çr.).
zamane çocuğu Yaşının üstünde söz söyleyen, bilgiç bilgiç konuşan çocuk (Çr.).
zamheri → Zemheri (Çr.). “Karakış karada, **zamheri** arada, şubat azdır, mart yazdır.” Çorumlu, 1940: 737
zamırsak Sarımsak (Al.).
zamzak Aptal, deli (Çr.).
zân Tabak, sahan (İkipınar-İs.). “Yaprâ aldım, **zâna** godum.” Abaz, 2004: 123
zangadak Birdenbire (İs.).
zangadan ortaya çıkmak Umulmadık bir zamanda ortaya çıkmak (Os.).
zangıdak Birdenbire (Çr.).
zangıdanak durmak Frene basmış gibi aniden durmak (Çr.).
zanıtmak Anlatmak, duyurmak (Su.).
zantır (1) Bir çeşit çalgı (Çr.).
zantır (2) Teneke (Figani-Me.).
zantor Bir çeşit çalgı (Çr.).
zanzun Boşboğaz (Çr.).
zanzun etmek Boşboğazlık etmek (Çr.).
zâp Sahip (Çavuşoğlu-İs.). “Hiç **zâp** çıkmadı hiç.” Abaz, 2004: 139
zaptiye Jandarma (Os., Çalyayla-Çr.).
zaraman Bezginlik, sızlanma anlatır, eleman (Çr.).
zardalak Sümbül (Çr.). “Şu bizim komşunun avlusunda ne güzel **zardalaklar** vardı.” Tuluk, 1991.
zârek Keten tohumu, zeyrek (Me.; Çr.).
zar ekmeği Pide (Çr.).
zargılanmak 1. Nazlanmak (Çıkrık-Çr.). 2. İstemek, direnmek (genellikle çocuk için) (Çıkrık-Çr.).
zarı Yokluk, yoksulluk çeken

(Şekerhacılı-Su.; Çalyayla, Eskiiekin, Serban-Çr.). “Kurtoğlu bak dolar, boşalır kabin / Her sene **zarısın**, her sene zabın” Kurtoğlu, 1998: 57
zarılık Düşkünlük, yoksulluk (Çr.). “Bitsin artık **zarılık** / Yere batsın ayrılık” Gösterir, 2011: 178
zarıncamak → Zarıncimek (Erdek-Çr.). “Beni sana vermezler / **Zarıncama** hiç oğlan” Gösterir, 2011: 231
zarı zarı Sızlayarak, inleyerek ağlama (İsahacı-Al.; Sarimbey, Serban-Çr.). “Ağlıyası **zarı zarı** / Haşat etti su testimi” Arısoy, 1970: 60
zarıncimek Sıkıntıdan, yokluktan acınacak duruma düşmek (Çr.). “Sen orada gül oyna / Ben burda **zarınciyim**” Aytekin, 2003: 114
zari zari → Zarı zarı (Yazır-Bo.). “Uyandım ki düşümiş / Ağladım **zari zari**” Ertekin, 2006: 27
zarpadan İki nesnenin birbirine uyumla yerleşmesinin sesi (Su.).
zarpıdak Beklenmedik bir anda, birdenbire (Çr.). “**Zarpıdak** ortaya çıkıverdi.” Yoksul, 2013: 671
zarpıdan → Zarpıdak (İs.). “Oluñ başına **zarpıdan** bi kepece havla düşdü.” Abaz, 2004: 104
zarplamak İşaretlemek (Çr.). “Göğüs cebinden bir tebeşir çıkarıp kara kayanın bi yerini **zarpladı**.” Tahir, 2007: 266
zarplı Zorlu, güçlü (İs.). “Ardını **zarplı** yere dayamadan karı sevmeye kalkanın başına neler gelir.” Tahir, 2004: 379
zarta (1) Abartma, atma, övünme (İs.).
zarta (2) Osuruk (Çr.). “Eşşeğe bir cilve yap demişler, göt atıp **zarta** çekmiş.” Gürsel, 1997: 255
zartacı Abartmalı, yalan konuşan (İs.).
zarta atmak Abartarak kendini övmek, abartılı konuşmak (İs.;

- Su.).
- zart atmak** → Zarta atmak (Me.).
- zartlak** Çok ancak boş konuşan-kimse (Çr.).
- zarzalak** 1. Leylak (Çr.). 2. Süm-bül (Çr.).
- zatti** Zaten (Bademce-Ka.).
- zat zahre** Yiyecek içecek, azık (Çr.).
- zavar (1)** Hayvanlara yedirilmek için hazırlanan tahıl kırması (Bahattin-İs; Su.; Beydili, Ovasaray-Çr.). “Zavarı bol çektirelim ki, kışın mal davar rahat etsin.”
Yoksul, 2013: 671
- zavar (2)** İri bulgur (Dereyazıcı-Al.).
- zavarak** → Zavrak (Çr.).
- zavgi** Böreklik, baklavalık un (Çr.).
- zavırtı** Anlaşılmaz, anlamsız söz, ses için (Çr.).
- zavrak** Hıyar, salatalık (Külâh-Al.; Os.; Aşağıfındıklı-Su.; Çr.). “Pancara çükündür, hıyara zavrak / Diyeni görürsen Çorumludur o”
Gösterir, 2014: 80
- zavza** Sebze (Bademce-Ka.).
- zavza bozumu** Sebzelerin ürün verme döneminin sona ermesi (Bademce-Ka.).
- zavzak** → Zavrak (Al.; Evcı-Bo.; İs.; Dutçakallı-Çr.).
- zavzav** Oyunda nefes almadan, istenilen yere ulaşmak için kural gereği söylenen söz (Os.).
- zavzı** Sebze ekilen yer (Su.).
- zavzu** 1. Sebze (Eskiekin, Üçköy-Çr.). “Oğlak, kuzu, şişek, kısır / Zavzuyu ısır ha ısır” (Mirik)
Ercan, 1991: 295
2. Sebzelik, sebze bahçesi (Os.; Çıkrık, Ovakarapınar-Çr.).
- zavzuluk** Ekmeklik buğday (Çr.).
“Bu yılki zavzuluk zor yetecek.”
Kerman, 1997: 26
- zaybak (1)** Cıva (Çr.).
- zaybak (2)** Hoppa (Çr.).
- zaybak (3)** 1. Sabırsız, dayanıksız (özellikle hasta için) (Su.; Çalyayla-Çr.). 2. Dönek, sözünde durmayan (Çr.).
- zayıt** Yabancı, el (Dutçakallı-Çr.).
- zaza** 1. Kaba konuşan (Çr.).
2. Dilsiz (Çıkrık-Çr.).
- zazalak** Erguvan çiçeği (Çr.).
- zebella** → Zebellah (İs.; Su.).
- zebella** İriyarı, uzun, biçimsiz kimse (Çıkrık-Çr.).
- zebort** → Zebet (Çr.).
- zebet** Ağır, keskin kokulu bir çeşit esans (Çr.).
- zebil (1)** Çok fazla (Aşağıfındıklı-Su.; Dutçakallı-Çr.). “Zerdali bu yıl zebil gibi, toplamaynan bitmiyor.”
Yoksul, 2013: 673
- zebil (2)** Sulu çamur, çerçöp (Çr.).
- zebili** Zemzem (Su.).
- zebze** Sebze (Al.).
- zede** İz, eziklik (Çr.).
- ze’e (1)** Defol (İs.).
- ze’e (2)** Hayır (İs.).
- zeerden** Orta boyda ayakkabı kalıbı (İs.).
- zefil** Bakımsız, perişan, zayıf düşmüş (Çr.).
- zeğrek** Susamgillerden, yağlı taneli bitki (Beydili-Çr.).
- zeh** Köşe, keskin kıyı çizgisi (İs.).
- zehel** → Zehil (Çr.).
- zehen** Tabak (Külâh, Miyanesultan-Al.; Aşağıfındıklı-Su.).
- zehi geçmek** Bunalmak, ateş basmak (Çr.).
- zehil** Güneş alan yer, sıcak bölge (Çr.).
- zehilce** → Zehil (Çr.).
- zehin** Zihin (İs.; Çiçeklikeller-Su.).
“Gurban olduğum Allah zehin açıklığı

versin.” Oğuz, 2007a: 17

zehmeri Kış ayının başlangıcı, aralık ayı (Gölet-Ka.). “Zehmeri girdi, havalar soğudu.”
www.golet.tr.gg/

Zeki Müren kipriği Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

zekinimek Hastanın iyileşmeye başlaması (Çıkrık-Çr.).

zeklemek Alay etmek, eğlenmek (Çr.).

zeklenmek Alay etmek, dalga geçmek (Harunköy-İs.; Gölet-Ka.). “Sen bakma bunların **zeklenmesine**.”
Tahir, 2007: 273

zeksen Seksen (Aşağızeytin-Os.).

zelba → Zelve (Dutçakallı-Çr.).

zelber Engel, ayak bağı, sıkıntı (Al.).

zelber olmak Engel olmak (Al.).

zelleli Lezzetli (Yağcılar-Ka.).

zelve Öküzün boyunduruktan çıkmaması için, boyunduruğa geçirilmiş eğri değnek (Alacahüyük-Al.; Yazır-Bo.; İs.; Gökçam-Su.; Beydili, Bütet-Çr.). “Dovvah var öküzze **zelve** kırdırır / Dovvah var verepte kağını durdurur” (Türkmenoğlu)
Özgür, 2002: 99

zelze → Zerze (Çr.). “Cümle gapısının **zelzesi**nen birlikte sallandığını eşitmiş.” Çorumevi, 2001: 16

zemheri Kışın en soğuk günleri (Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Çayhatap, Çağşak, Evcioortakışla, Sarimbey-Çr.). “Zemheri ya iti öldürür ya çiftçiyi güldürür.” Yoksul, 2013: 672

zemin Ot ya da bağ bıçkısı (Makutlu-Çr.).

zencir Zincir (Alacahüyük-Al.; Mislerovacı-Çr.). “Akıl Mecnun gibi çöllere düştü / **Zencir**ler kar etmez divane oldu” Koygun, 2002: 35

zengin kalkışı yapmak Birdenbire ayağa kalkıp izin istemek, vedalaşmak (Çr.).

zenne Cura, bağlama (Çr.).

zennüç Sırlı yağ küpü (İs.).

zerdali Kayısı, zerdali (Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Topluları perdeli / Çiçek açar **zerdali**”
Gösterir, 2011: 123

zerdelü Kayısı, zerdali (Ka.).

zere 1. Öyle, evet, zira (İs.).
2. Belli bir amaca dayalı davranış (Os.). “Hazırlanın efendim, sorumuz vardır **zere**.” Tahir, 2004: 103

zerek Ketten tohumu (Bayat-İs.).

zerince Eziyet, çile, üzüntü (Su.).

zerringade Turuncu lale (Çr.).

zerun Güzün ekilen kılçıksız buğday (Os.).

zerze 1. Demirden yapılmış kapı sürgüsü (Dutçakallı-Çr.). 2. Demir kapı kilidi (Külah-Al.; Büyükdivan-Çr.). 3. Eski kilitlerdeki mandal (Al.). 4. Kapılarda kilidin takıldığı dövme halka (İs.; Os.). “Ev kapısının **zerzesini** de kancaladı dışından.” Gümüş, 1977: 155

zerzele Deprem, zelzele (Dutçakallı-Çr.).

zevk etmek Alay etmek (Çr.).

zevkenmek Alay etmek, eğlenmek (Evcio-Bö.; Çitli, Çıkrık-Çr.). “Öbür avcılar da yetişip can çekişen heliğin başında **zevkenirler**.”
Sarıyüce, 2006: 75

zevle Saban, kağı arabası gibi araçlara koşulacak hayvan için meşe ağacından yapılmış boyunduruk (Gölet-Ka.).

zevrak → Zavrak (Çitli-Me.).

zevzek Nerede neyin konuşulacağını bilmeyen kimse, geveze, gevşek ağızlı (Os.; Çr.). “Az sonra uzun bir sopayla don gömlek karşıma dikildi **zevzek**.” Özçalbaş, 2003: 52

zeyin Zihin (Su.). “Meseleyi insanın **zeynine** çivi gibi yerleştiriyor.”
Gümüş, 1977: 1

zeykir Çok ince (Çr.).
zeyneppirik Doğadan mantar gibi toplanan küçük, ince bitki (Çr.).

zeyrek Keten tohumu (İs.). “Buğdayın sayfısını, nohudun denelisini, **zeyreğin** diz boyu kabaranını eker, yetiştirirdi.” Gümüş, 1977: 43

zıba İri yarı, uzun boylu, şişman kimse (İs.; Çıkrık-Çr.).

zıbar mah → Zıbar mak (Me.; Çr.).

zıbar mak 1. Ölmek (Me.; Su.).
“Zıbar mıyasıca, nerelerde aldın?”
Kerman, 1997: 26

2. Uyumak (Su.; Çr.). “Daha **zıbar madın** mı?” Yoksul, 2013: 223

zıbık Erkek üreme organına benzetilen nesne (Çr.). “**Zıbık** kullanırlar derler ama, ben bizim karıya bir iyi zamanında sordum, yalan imiş.”
Tahir, 2007: 220

zıbın 1. Kadın giysisi, üç etek (Alacahüyük-Al.; İs., Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). 2. Önü açık çocuk giysisi (Os.; Eskiakin-Çr.). “**Zıbın** giydim çizgili / Yüreciğim sızılı”
Gösterir, 2011: 125

3. Kuşak (Çr.).

zıbka → Zıpka (İs.).

zıgarmak 1. Haksızlık etmek (İs.). 2. Karşı gelmek, buyruğa uymamak (İs.; Çitli-Me.). 3. Kızmak, çıkışmak (Çitli-Me.). 4. Mızıkçılık etmek (Su.).

zıgın Geyik, alageyik (Çr.). “Kızı vermeyince nasıl güdülecek **zıgın** gibi herif geceleri?” Tahir, 2004: 156

zıha Dolma tüfek ya da tabanca doldurulurken barutu bastırmakta kullanılan bez (Çr.).

zıhı Güçlü, sıkı, iyi (Çr.).

zıhılamak Zorlamak (Çr.).

zıhım Zıkkım (Su.; Çr.). “Babanın bekini, **zıhımın** kokünü yiyesice.”
Uçakcı, 2006: 222

zıkkım 1. Ağrı, acı (Eskiyapar-Al.; Me.; Dutçakallı-Çr.). 2. Ezilmiş kırmızı domatese tuz konup, maydanoz, sarımsak, cin biberi doğranarak sirkeyle yapılan turşu türü bir yiyecek (Güvenli-Çr.). “Taşın kökünü, **zıkkımın**, bekini ye.” Yoksul, 2013: 599

zıldır Çıplak, aç, yoksul (İs.).

zıldır zıldır (1) Çırlıçıplak (İs.).

zıldır zıldır (2) Oynaklık (Su.).
“Bu köprü **zıldır zıldır** oynuyor.”
Uçakcı, 2006: 376

zıldır zımba Bir seyirlik köy oyunu (Çr.).

zılgar Uzun, iriyarı, gürbüz (Çıkrık-Çr.). “**Zılgar** gibi, adamdan ayrık-sı bi adam.” Çorumevi, 2000: 18

zılığdı Güçlü, baskı yapan (Çıkrık-Çr.).

zılığ (1) Azar, aşağılama (Os.).
“**Zılığ** yiyince forsu fosadak indi.”
Yoksul, 2013: 673

zılığ (2) Güç, baskı (Çr.). “Çocuk, baba **zılığ**larından sığınıp kaçacak bir delik bulamayınca gitti kitaplara, romanlara sığındı.” Seyda, 2006: 85

zılığ (3) Hız (Çr.).

zılığ çekmek Azarlamak, gözdağı vermek (Çr.). “Beni buraya **zılığ çekmek** için çağırıldığını sanıyordum.”
Sarıyüce, 2004: 52

zılığtı yemek Azarlanmak (Çr.).
“Komser Gani efendimizin hem **zılığtı** hem de şamarını öyle bi yedik ki... Lâçin, 2007/63: 6

zılığtlamak Bir işi durmadan söyleyerek ya da bağıra çağırma gürlüyle birlikte çabucak yaptırmak (Dutçakallı-Çr.).

zılkar Uzun, iriyarı erkek (Çr.).

zılığ Güç, baskı (Çr.).

zılığlı Hızlı (Çr.).

zımızzak Küçük dolu (Çr.).

zımızık (1) Sımsıkı, çok sıkışık,

- tıka basa (Çr.).
- zımsık (2)** Yumruk (Gölet-Ka.; Çitli-Me.; Os.; Eskiikin-Çr.). “Zımsığı tepsiyeye vurunca, sofraya devrildi.”
www.golet.tr/gg/
- zımsıkı** Çok koyu, katı (Çalyayla-Çr.).
- zımsırık** Küçük dolu (Çitli-Me.).
- zımsırtlak** Eli boş, armağansız (İs.). “Altı aydır İstanbul’da; zımsırtlak çıkageldi.” Tdk, 1993: 4371
- zınarmak** Mızıklanmak (Su.).
- zingadan vurmak** Elini ayarlamadan acımasızca vurmak (Os.).
- zingazık** Ağzına dek dolu (Çr.).
- zingıdak** Birdenbire (Çr.). “Karşısında koca gövdeyi görünce zingıdak yerine oturdu.” Yoksul, 2013: 430
- zingıdanak** Birdenbire sert bir biçimde (Çr.). “Ökkeş’in ayağı baygındı, zingıdanak düştü.”
Tuluk, 1991.
- zingıldak** Oynak (Su.).
- zingıldamak** Sarsılmak, titre mek, yerinden oynamak (İs.; Kavşut-Su.).
- zingırdamak** Ses çıkarmak (İs.). “İnsanın bağırması camları zingırdatıyordu.” Tahir, 2008: 146
- zinkazık** Ağzına dek dolu (Çr.).
- zıpçık** Dar giysi (Çalyayla-Çr.). “Giysiyi dar kesim giyene zıpçık / Diye-ni görürsen Çorumludur o”
Gösterir, 2014: 80
- zıpçıkta** Türedi, kendini bilmez (Çr.).
- zıpır** Güçlü, iriyarı (Dutçakallı-Çr.). “Bakalım, elin zıpır soluk verir mi?”
Tahir, 2004: 274
- zıpır zıpır** Güçlü (Çr.).
- zıpka** Ağı geniş, paçaları dar bir çeşit şalvar (Alacahüyük-Al.; Çr.). “Laz zıpka, sırmalı cepkenle kara başlık herife doğrusu yaramıştı.”
Tahir, 2006: 28
- zıplamak** Sıçramak, atlamak (Çıkrık-Çr.).
- zıranı** Horan (Çr.).
- zıranamak** Horan oynamak (Çr.).
- zırantı** Uzun, iriyarı, gürbüz (Çr.). “Önce zırantı köpek davrandı, sonra emmisi.” Gümü, 1977: 11
- zıravuş** Korkusuz yiğit (Su.).
- zırba** Sürü, küme (hayvan için) (Toyhane-Ba.; Su.).
- zırıldı (1)** İri, kaba, uzun, ağır (İs.).
- zırıldı (2)** 1. Kaba, gürültülü ses (Çr.). “İnsan sesine benzemeyen çatlamış söğüt düdüğü zırıldıysa ürper-tici bir nara koyuverdi.”
Tahir, 2006: 34
2. Eşek anırması (Çr.).
- zırıncamak** Yılışmak, sırnaş-mak, üstelemek (İs.).
- zırlamak** 1. Çok söylemek, söy-lenmek (İs.). 2. Ağlamak (Çr.). “Zırlıyo inmem diye.”
Özçatalbaş, 2003: 57
3. Eşek ya da köpek gibi bağır-mak (Çayhatap-Çr.). “Eşşek olsun da zırlasın / Guvaya daş atıp ürenner”
Caferoğlu, 1994: 141
- zırnık** Tutam, elçim, en ufak par-ça (İs.).
- zırnık göstermemek** Elde var olandan hiçbir şey vermemek (Çr.).
- zırpadak** Birdenbire (Çr.). “Ada-mın önüne zırpadak çıkarsın da yü-reğini oynatırsın.” Tahir, 2006: 300
- zırta** Patavatsız, saygısız, utanmaz, tembel (Os.; Su.). “Zır-tabozluk yapma” Yoksul, 2013: 673
- zırta gelmek** → Zırt getmek (Çr.).
- zırt getmek** Ters davranmak, zırt getmek (Çr.).
- zırtlak** Uygunsuz (Çr.).
- zırto (1)** İnceliksiz, iyi eğitim görmemiş, kaba kimse (Çr.).

zırto (2) Kayısı kurusu (Çitli-Me.).
zırza Kapı zinciri, kapı sürgüsü (Me.).

zırzamik Dolu (Çr.).

zırzıbk Sıradan insan (Su.). “Çeşmenin önüne **zırzıbk** dolmuş.”

Uçakcı, 2006: 376

zırzımbık Dolu (Çr.).

zırzımık Küçük taneli dolu (Eskiköy, Gökköy-Çr.).

zırzımuruk Ufak dolu (Ba.; İs.).

zırzop Düğünde güvey evinden gelin yanlısı delikanlılara gelen para, yiyecek, içecek (Kızıllıhamza-Or.; Dutçakallı-Çr.). “Böylece Seydi Kâhya’yı **zırzop** vermekten kurtardı.” Güven, 2013: 157

zırzop yolu Oğlan evinden delikanlıların aldığı bahşiş (Eskiekin-Çr.). “Kız çıkacak köyün gönlü görülür / Kaynatadan **zırzop yolu** alınır”

Kurtoğlu, 1994: 174

zıvala Yufka ekmek açılırken kesilen bir ekmeklik hamur, pezi (Gölet-Ka.).

zıvka → Zıpka (Alacahüyük-Al.; Ka.; Su.; Küçükpalabıyık-Çr.). “Çevreler çepkenler **zıvgalar** renk renk / Bu yiğit bu güzel bu soylu ahenk”

Ercan, 1997: 61

zıvka → Zıpka (Me.).

zıvralamak Saçmalamak (Çıkrık-Çr.).

zıvrık Süprüntü, pislik çamuru (Çr.).

zıbidî 1. Giyimine özen göstermeyen, kendini bırakmış kişi (İs.). “**Zıbidîlik** yapma da adam gibi yanaş.” Kerman, 1997: 26

2. İşsiz güçsüz, başıboş, aylak kimse, serseri (Çıkrık-Çr.). “El âlem **zıbidîsi** gibi ortalarda dolaşma.”

Yoksul, 2013: 270

zıbil Yerden süpürülerek toplanan tahıl (Su.).

zıbillemek Yerlerin sulu çamur

olması (Bo.).

zıbka → Zıpka (Çr.).

zıfir Kokulu kir, is, yağ lekesi (Su.).

zıgzillenmek → Zıvzillenmek (Çr.).

zıkke Madeni para, sikke (Çr.).

zilfe Dokuma aygıtında gerilmiş iplerden kırılan, sallanan uçlar (Çr.).

zili Kilim, renkli uzun yolluk (Çr.). “Altı halı, üstü **zili**; kesilir mi elin dili?” Yoksul, 2013: 53

zimin Çok ağır (İs.; Su.).

zingirdekli kadın Çalıp eğlenmeyi seven kadın (Os.).

zingirdemek Titreşim yaparak ses çıkarmak (Os.).

zirt Zift (Su.). “**Zirt** kesildin kopoğlu kopek zirt.” Uçakcı, 2006b: 209

zivga → Zıpka (Oğlaközü-Su.).

zivzillenmek Ağırkanlı davranmak (Çr.).

ziyzenmek → Zıvzillenmek (Çr.).

zoba Soba (Karkın-İs.; Ka.; Gökköy-Çr.). “Sobaya **zoba**, babaya buba ... derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

zobu İri yarı, kaba, kırıcı kimse (Su.; Çıkrık-Çr.).

zobut İri yarı, kalın, kaba (İs.).

zoğal Kızılıcık (Çr.).

zoku Taş dibekte bulgur dövmek için kullanılan ağaçtan yapılmış tokmak (Ka.).

zollu İyi, güzel, beğenilen (Harunköy-İs.; İbek-Me., Eskiekin-Çr.). “Bizim bayramımız da bek **zollu** oldu.”

Abaz, 2004: 128

zombuldamak İvmek (Su.).

zomburdamak Çok titremek (İs.).

zomzom Kaba saba adam (Çr.).

zom zom kavaklı Uzun boylu (Çr.).

- zonguldamak** Atın ya da eşeğin üstündekini sarsarak hızlı yürümesi (Çr.). “Abdalın eşeği **zonguldamış da** , inşallah koşacak demiş.” Yoksul, 2013:2
- zongur** Kocamış köpek (Çr.). “Kapu önünde havlamazsın / Ancak yelip yatan **zongur**” Çorumlu, 2009: 1396
- zongurdamak** Titremek, dişleri birbirine çarpmak (Çr.).
- zontilli** Çok iyi, güzel (Çr.). “Babam **zontilli** bi velesbit alacak bana.” Özçatalbaş, 2002: 30
- zontor (1)** Abartı, pohpoh (Çr.).
- zontor (2)** Bir çeşit çalgı (Çr.).
- zonturlu** → Zontilli (Çr.).
- zopa** Kalın değnek, sopa (Harunköy-İs.; Os.; Eskiakin-Çr.). “Gocadım artık ben, **zopaya** dayanamam.” Saraçer, 2000: 330
- zor** Sıkıntı, üzüntü (Çr.).
- zor etmek** Israrcı olmak (Çr.).
- zorlatmak** Çabalamak, uğraşmak (Çr.). “Yılan gibi kıvranıyor, **zorlatıkça** üç kişiyi ince dut dalı gibi silke-liyordu.” Tahir, 2006: 36
- zorlu (1)** Güzel, çok güzel, iyi (Al.; İs.; Ka.). “Göbel de fena mı... Pek **zorlu** delikanlı...” Benice, 2002: 126
- zorlu (2)** Güçlü, dayanıklı (Su.). 2. Katı, sert (Çr.). “Kapıya dayanmış **zorlu** düşmanın kaleden içeri atığı yağlı, tutuşkanbir çaputtur.” Seyda, 2006: 197
- zorsunmak** Güç gelmek, bir işi isteksiz yapmak (Çr.).
- zort (1)** Bebek salyası (Çr.).
- zort (2)** Sıkıntı, dert, hastalık (Or.; Me.). “Bugün **zortum** yok.” Tdk, 1993: 4397
- zort atmak** Bebeğin salya akıtması (Çr.).
- zortlak** Yapamadığı işleri yapmış gibi abartan kimse (Çr.).
- zortlamak** Yapamadığı işleri yapmış gibi övünmek, abartmak (Çr.).
- zort zort yürümek** Çalım satarak yürümek (Çr.). “Yalova kaymakamı mısın, öyle **zort zort yürüyorsun?**” Yoksul, 2013: 636
- zoru zoruna** Binbir güçlükle (Çr.).
- zor zoruna** Binbir güçlükle (İs.).
- zot** İnatçı, kaba, hoyrat (Çr.). “Sen **zot**, ben zot; kim atacak bu beygire ot?” Yoksul, 2013: 562
- zov** Başakla sapın tırpanla aynı çizgide biçilmesi (Kııcılı-Al.).
- zoval** Kızılıcık (Çr.).
- zovallı** Zavallı (Çr.).
- zoybutmak** Kaçmak (İs.).
- zoypuru** Düz, doğru (Alembeyli-Su.).
- zoyputmak** Kaçmak (Büyükbolatlı-Su.).
- zöhür** Sahur (Al.).
- zön zön gezmek** İşsiz, başıboş gezmek (İs.).
- zövüldemek** Belli etmeden sessizce kaçmak (Çr.).
- zubun** Gömlek, zıbın (Al.).
- zumzuk** Yumruk (Küçükpalabıyık-Çr.).
- zunnacı** Zurnacı (İs.). “Onlar da davulculara **zunnacı**lara yidürüy.” Abaz, 2004: 97
- zunnuk** Duvar altına açılan kirli su deliği (İs.; Me.).
- zunnuk zağarı** Eşik altındaki delikten girip çıkan küçük köpek (İs.).
- zunnuk zârı** → Zunnuk zağarı (İs.).
- zurnanın zirt dediği yer** İşin en yoğun olduğu zaman (Çr.).
- zuval** Kızılıcık ağacı, kızılıcık ağacının yemişi (Su.; Büyükgülücek, Eskiakin, Gökköy, Karadona-Çr.). “Bastonu **zuvaldan**, o ne anlar

kavaldan?" Yoksul, 2013: 111
zuvala Yufka açmak için hazırlanan yumurta büyüklüğünde hamur (Ka.).

zümzüm etmek Rezil etmek, aşağı düşürmek (Çr.). "Seni **zümzüm ederim** / Sülalene soyuna"
Gösterir, 2011: 86

KAYNAKÇA

- 2000'li Yıllarda Bütün Yönleriyle Sungurlu (2000), Komisyon, Sungurlu Kaymakamlığı Yay. Çorum, 192 s.
- ABAZ, Ayşe (2004), *Çorum-İskilip ve Yöresi Ağızları*, Erciyes Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 199 s.
- AKALAN, A. Recai (1996), *Tarihten Günümüze İskilip*, İskilip Kamu Kurumları Hizmetlerine Yardım ve Yaşatma Derneği Yay. 116 s.
- AKATA, Selçuk (1973), *Çorum Yöresi Köylerinde Dil Çalışmaları*, Ankara Üni. DTCF Türk Dili Mezuniyet Tezi, Ankara,
- AKBAŞ, Mehmet (1983), *Bayat (Çorum) Halk Edebiyatından Örnekler*, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Bitirme Tezi, Erzurum, 80 s.
- AKKAYA, Ali (2011), *Köylerimiz, Geçmişten Günümüze Köy ve Soy Hikâyeleri*, 1. Baskı, Kendi Yay., 2 C., Ank. 550+542 s.
- AKSU, Bekir (2013), *Yavan Ekmek (Siyah Beyaz Bir Yaşam*, Kültür Ajans Yay., Ank., 158 s.
- ARISOY, Ali Nemci (1970), *Yalan Dünya Ne Darımuş, Aşık Haydar Hayatı-Şiirleri*, 107 s.
- ARIZ, Selman (2005a), *Erenlerin Yolu Böyle*, Kendi Yay., Byy, 401 s.
- ARIZ, Selman (2005b), *Sevgi Bizim Özümüzdür*, Kendi Yay., 3. Bas., Tosun Kaşe Mat., Antalya, 308 s.
- ASLIHAK, Tülay (2005), “*Çorum Merkezde Derlenen Mezar Taşları Yazıları*”, Çorum Kültür Sanat, Çorum, Sayı: 4, s. 30-33
- AVUNCA, Ali, 1961 doğumlu, Çorum Kayı Köyü, lise çıkışlı.
- AYDINLI, Mustafa, 1956 Çorum Kertme köyü doğumlu, eğitimci.
- AYGÖR, Hasan, 1942 doğumlu, Dodurga Obruk köyü.
- AYHAN, Mustafa (2002), *Geçmişten Geleceğe Alaca*, 1. Bas., Yozgat, 386 s.
- AYTEKİN, Feride (2003), *Yâr Diye Diye... Çorumlu Maniler*, Kültür Ajans Yay: 5, Ank., 224 s.
- BARIŞCAN, Gazi (2001), *Baba Oğul Dergaha Varış*, Ank., 217 s.
- BAŞARAN, Özdemir (1974), *Tarihi ile Osmanlık*, Yargıçoğlu Matbaası, Ank., 104 s.
- BAYRAM, Doç. Dr. Yavuz, Editör (2008), *Coğrafyası, Tarihi, Kültürü ve Edebiyatıyla Çorum*, T.C. Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay: 2, Çorum, 421 s.
- BAYTOP, Turhan (1997), *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, TDKYay: 578, 2. Bas., Ank., 512 s.
- “*Beldemizin Şiveleri*” <http://coprasik.tr.gg/>
- BENİCE, Etem İzzet (2002), *Yakılacak Kitap*, Doğan Kitapçılık, 1. Bas., İst., 285 s.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1994), *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yay: 82, 1. Bas., Ank., 269 s.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1994b), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II*, 2. Bas., TDK Yayınları: 587, Ank., 176 s.

- COŞKUN, Galip (2011), “Kulahca’ya İlave”, www.kulahkoyu.com (24 Haziran 2011)
- ÇAĞIL, Veysel (2013), *Manilerle Bir Ömür*, Kendi Yay., Çorum, 69 s.
- ÇAĞLAR, Sırrı (1952), *Tutuşan Kalp*, Yeni Cezaevi Mat., 40 s.
- ÇAĞLAR, Sırrı (1954), *Kır Çiçekleri*, Marmara Mat., Ank., 80 s.
- ÇAĞLAR, Sırrı (1956), *Gurbetten Mısralar*, Marmara Mat., Ank., 40 s.
- ÇEKVA (1996-2004), *Çorumevi* (Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı Yayın Organı), İstanbul.
- ÇELİKCAN, Orhan, 1963 Çorum Kuşsaray köyü doğumlu, çiftçi.
- ÇEVİK, Ahmet, 1939 Çorum Çalyayla köyü doğumlu, ilkokul mezunu, emekli.
- ÇEVİK, Mehmet (2007), *Aşık Sefil Ali, Hayatı-Değişleri*, 1. Bas., Kendi Yay., Çorum, 242 s.
- ÇEVİK, Mehmet (2008), *Çorumlu Hak Aşıkları Derviş Edna ve Fedai*, 1. Bas., Çorum, 225 s.
- ÇEVİK, Mustafa, 1932 Çorum doğumlu, lise mezunu.
- ÇIPLAK, Hasan (1986), *Osmancık Avlağı Yöresi (Çorum) Ağzı*, Fırat Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Elazığ 1986, 53 s.
- ÇIRAKMAN, Hüseyin (1992), *Çorumlu Halk Ozanları*, Alev Yay., 1. Bas., İst., 266 s.
- ÇIRAKMAN, Hüseyin (2002), *Sevgiyi Aradım, Aşkı Aradım*, Hazırlayan: Sönmez Çirakman, Ank., 206 s.
- ÇİMEN, Halil (2000), *Elinde Gül Olsun Dilinde Türkü*, 1. Bas., Mart Mat., İst., 148 s.
- ÇİMEN, Halil (2004), *İnsana Yolculuk*, Yort Savul Yay., 1. Bas., Edirne, 80 s.
- ÇİMEN, Halil (2005a), *Çorumlu Efsane Ozan Deli Boran*, Lider Mat., Çorum, 91 s.
- ÇİMEN, Halil (2005b), *Fadime’ye Mektuplar*, Lider Mat., Çorum, 119 s.
- ÇİMEN, Halil (2006), *Adem’in Aynası*, 1. Bas., Lider Mat., Çorum, 191 s.
- “Çorum Ağzı” <http://www.uludagsozluk.com> [14 Haziran 2010]
- “Çorumca” <http://www.itusozluk.com/> [14 Haziran 2010]
- “Çorumca Sözlük” <http://coprasik.tr.gg/> [28 Kasım 2013]
- “Çorum’da Kullanılan Özgün Dil; Çorumca”, Genç Hitit, Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı İzmir Kolu Yayın Organı, Sayı: 2, Nisan 2006, s. 8
- Çorum Halkevi (2009), *Çorumlu Dergisi* (Çorum Halkevi Yayın Organı), 3 C., Çorum, 1816 s.
- “Çorum İlimizi Tanıyalım” <http://forum.memurlar.net/> [17 Haziran 2010]
- “Çorum İlinde Şive ve Ağız Farklılıkları” <http://corum.com.tr> [11

- Nisan 2010]
- Çorum İl Yıllığı 1967, Bilgi Basımevi, Ankara 1968, 344 s.
- ÇORUMLU, Ömer (1930), “Çorum’da Derlenmiş Kelimeler”, Halk Bilgisi Haberleri, Yıl: 1, Sayı: 7 (1 Mayıs 1930), İstanbul, s. 118-120.
- “Çorum Şivesi” <http://ninemingunlugu.blogspot.com> [21 Mayıs 2010]
- ÇÖRDÜK, Erdem (2011), “İskilipçe Sözlük”, <http://www.iskilipliyyiz.com/yazilar-goster-1117-> [13 Eylül 2011]
- DALKILIÇ, Bekir (2008) “Sözlük”, www.yarimsogutkoyu.com [06 Şubat 2008]
- DESTANOĞLU, İbrahim (2006), *Ağır Ceza*, Damar Yay., 1. Bas., Ank., 103 s.
- DİLMEN (1943), “Görüşler”, Çorumlu Dergisi, 3. Cilt, s. 1299-1300.
- DOĞAN, Gürani (2004), *Köylerden Bir Köy Kamışlı Sungurlu*, AKKKD Yay., 1. Bas., Ank., 240 s.
- DÖKMEN, Sabahat (1941), “Çorum Ağzı Fonetik Hususiyetleri Üzerine Bir Kalem Tecrübesi”, Çorumlu dergisi, Yıl: 4, S: 30, s. 955-956, Çorum.
- Dünden Bugüne Kargı* (2003), Komisyon, Kargı Kaymakamlığı Yay., Basım yeri yok, 285 s.
- ERCAN, Abdullah (1991), *14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler*, Hitit Festivali Komitesi Yay., İst., 526 s.
- ERCAN, Abdullah (1997), *Şiirler*, Kendi Yay., 2. Bas., Çorum, 124 s.
- ERDUGAN, Halil (2005), *Gönül Bahçem (Şiirler)*, Yıldızlar Ofset Matbaacılık, 1. Baskı, Ankara, 96 s.
- ERKOÇ, Ethem (2008), *Anadolu’da Bir Köy Odası Hatısoğlu Konağı*, Çorum Belediyesi Kültür Yay:10, 1. Bas., Çorum, 324 s.
- ERTEKİN, Eşref (2006), *Çorum’da Derlenen Maniler*, 2. Bas., Çorum, 125 s.
- GARDAŞ, Hamdi (1979), *Yahu*, Kırdilim Yay., 3. Bas, İlk Adım Basımevi, Çorum, 32 s.
- Gökköy’ün Kültür Bohçası* (2002), Komisyon, Gökköy Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayını, Basım Yeri yok, 306 s.
- “Gölet Gonuşuğu” www.golet.tr.gg/ [25 Mart 2013]
- “Gölet Köyü Konuşma Ağzı” www.goletkoyu.blogcu.com [26 Mart 2013]
- GÖRÜR, Cemal (2010), “Kulahca”, www.kulahkoyu.com [13 Temmuz 2010]
- GÖSTERİR, Hüseyin, 1935 Çorum Çalyayla (Sarin) köyü doğumlu, okuryazar değil.
- GÖSTERİR, İbrahim (2008), “Bundan Kelli”, Yazılıkaya (Çorum Haber Gazetesi Kültür - Sanat Eki), Sayı: 84 (Çorum 29 Şubat 2008), s. 11
- GÖSTERİR, İbrahim (2011), *Ölüm Var Ayrılık Var Çorum Manileri*,

- Çorum Belediyesi Kültür Yay., Ank., 360 s.
- GÖSTERİR, İbrahim (2011), “Çorum Ağzında Yemek, Mutfak, Üretim Kültürü”, Çorum Mutfağına Güzelleme, Metro Kültür Yayınları: 4, 1. Baskı, Ankara, s. 56-83.
- GÖSTERİR, İbrahim (2014), *Bahar Türküleri*, Kültür Ajans Yayınları: 234, Ankara, 112 s.
- GÜMÜŞ, Şükrü (1977), *Topal Karınca*, (Yayınlanmamış roman), 155 s.
- GÜMÜŞ, Şükrü (2005a), “Yolda”, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 12, s.4, 11 Şubat 2005, Çorum.
- GÜMÜŞ, Şükrü (2005b), “Kamil”, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 17, s.4, 29 Nisan 2005, Çorum.
- GÜMÜŞ, Şükrü (2005c), “Sinine Sığmayan Adam”, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S:18, s.4-5, 13 Mayıs 2005, Çorum.
- GÜMÜŞ, Şükrü (2005d), “Dördüncü Kırmızı Kamyon”, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 21, s.4-5, 24 Haziran 2005, Çorum.
- GÜRSEL, Mahmut Selim (1997), *Çorum 1997*, 1. Bas., Çorum, 502 s.
- GÜVEN, Bahri (2013), *Ağaoğlu ve Köyden İnsan Manzaraları* (Anı Roman), Tekmatsan Mat., Çorum, 301 s.
- GÜVEN, Bahri (2010), *Dönüşü Olmayan Yol* (Roman), Yaz Yay., İst., 240 s.
- GÜVEN, Bahri (2007), “Zılgar”, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 62, s.7-8, Çorum.
- “İskilip Ağzından Bazı Kelimeler”, <http://www.iskilip.bel.tr/iskilip.asp?ID=13> [27 Mart 2013]
- “İskilip El Sanatları” <http://evvelzamanda.blogspot.com/2008> [07 Mart 2010]
- İVGİN, Hayrettin (2009), *Geçmişten Günümüze Sungurlulu Halk Şairleri*, Sungurlu Belediye Başkanlığı Yay., Ank., 328 s.
- KAYA, Davut (1999), *Çorum İli Osmancık İlçesi Danişment Köyü Ağzı*, Muğla,
- KEMAL, Orhan (2002), *Yaşamak Doludizgin (Günlük-Şiir)*, Yayına Hazırlayan: Işık Ögütçü, Tekin Yay., 1. Bas., İst., 263 s.
- KERMAN, Tayyar (1997), *Çorum Ağzından Derlemeler*, Çekva Yay., 1. Bas., İst., 142 s.
- KIHTIR, Nesrin (1966), *Çorum Ağzı ve Hususiyetleri*, İstanbul Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, İstanbul.
- KILIÇ, Haydar, 1947 Çorum Eşiköy doğumlu, çiftçi, halk ozanı.
- KOÇAK, Yunus (1980), *Hilali Baba*, Özbilgi Mat., Ank., 400 s.
- KOŞAY, Hamit Zübeyr- İŞİTMAN, İshak Refet (1932), *Anadilden Derlemeler*, 1. C., Halkevleri Yay., Ank., 448 s.
- KOŞAY, Hamit Zübeyr- AYDIN Orhan (1952), *Anadilden Derlemeler*, 2. C., TDK Yay., Ank., 145 s.
- KOYGUN, Müslüm - ÖZGÜR, K. (2002), *Duygu Dağarcığı*, İstem

- Basımevi, Çorum, 112 s.
- “Kullandığımız Lehçeler” <http://www.asagifindikli.net/?Syf=18&Hbr=212942> [06 Kasım 2014]
- KURTOĞLU, Rifat (1994), *Gönül Dilim*, Çorum Belediyesi Yay., 1. Bas., Çorum, 180 s.
- KURTOĞLU, Rifat (1998), *Deyzoğlu (Şiir)*, 1. Bas., Ank., 76 s.
- KURTOĞLU, Rifat (2006), *Seninle Güzel (Şiir)*, 1. Bas., Çorum, 96 s.
- LÂÇİN, Atilla (2007), “Arkadaşım Enver”, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 62-63.
- LÂÇİN, Atilla, 1938 Çorum doğumlu, emekli bankacı.
- NALINCI, Nuri (1958), *Çorum'dan Sesler*, Yeni Adım Basımevi, Çorum, 210 s.
- OĞUZ, M. Öcal - KESKİN, S. (2006a), *2005 Yılında Çorum'dan Derlenen İmgesel Yemekler*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 10, Ankara, 78 s.
- OĞUZ, M. Öcal - BEDEN, D. (2006b), *2005 Yılında Çorum'dan Derlenen Geleneksel Çocuk Oyunları*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 7, Ankara, 64 s.
- OĞUZ, M. Öcal - GÜRÇAYIR, S. (2006c), *2005 Yılında Çorum'da Yaşayan Köy Seyirlik Oyunları*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 8, Ank., 64 s.
- OĞUZ, M. Öcal vd. (2006d), *2005 Yılında Çorum'dan Derlenen Ağıtlar*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 4, Ank., 72 s.
- OĞUZ, M. Öcal vd. (2007a), *2006 Yılında Çorum'dan Derlenen Alkışlar, Kargışlar ve Ninniler*, Çorum Belediyesi Yay., Ank., 157 s.
- OĞUZ, M. Öcal - GÜRÇAYIR, S. (2007b), *2006 Yılında Çorum'da Yaşayan Aşıklık Sanatı*, Çorum Belediyesi Yay., Ank., 127 s.
- ORTAKÇIOĞLU, Nimet, 1962 doğumlu, Alaca Kıcılı köyü, (Görüşen: Ahmet BOLAT, 2009)
- “Osmancık Deyimleri” www.osmancik.com.tr/public/pages [12 Aralık 2012]
- OZULU, Abdulkadir (2013), *Çorum'da Oyun Eğlence (Folklorumuzdan Örnekler*, Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını: 11, Çorum, 112 s.
- ÖZÇATALBAŞ, Mustafa (2002), *Şu Bizim Çorum*, Kendi Yay., 1. Bas., İst., 152 s.
- ÖZÇATALBAŞ, Mustafa (2003), *Çorum ile İstanbul'un Arası*, Kendi Yay., 1. Bas., İst., 159 s.
- ÖZGÜR, Kemal - KOYGUN M. (2002), *Duygu Dağarcığı*, İstem Basımevi, Çorum, 112 s.
- ÖZHAN, Mevlüt (2005), *Çocuk Oyun ve Oyuncak Terimleri Sözlüğü*, Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon Ltd. Şti., Ank., 255 s.
- ÖZKAN, Sadık, 1931 Çorum Mustafaçelebi köyü doğumlu, okuryazar.

- ÖZKAN, Ümit (2004), *Kalecikkaya Köyü*, Kırıkkale Matbaası, 96 s.
- ÖZTANIL, Osman Nuri (?), *Sungurlu ve Bir Devri Yaşayanlar 1919-1945*, Byy. - Bty., 32 s.
- “Öz Türkçe Bademcece”, <http://www.bademce.com/> [29 Ekim 2014]
- “Yöresel Kelimeler” <http://www.corumkargi.com/> [23 Şubat 2013]
- ÖZYÜZER, Yard. Doç. Dr., “Çorumca - Türkçe Sözlük”, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/102107.asp> [23 Şubat 2013]
- PİROĞLU, Fikret (1981), *Şiirlerim*, İst., 108 s.
- SAĞMEN, Ali İhsan (2009), *Gökçam'dan Esintiler*, Gökçamlılar Kültür ve Dayanışma Derneği Yay., 1. Baskı, Orkide Basımevi, Ank., 200 s.
- SARAÇER, Cevdet (2000), *Tarihsel Doku İçinde Unutulan Bir Kent: Osmancık*, Dört Renk Ltd. Şti. İst., 410 s.
- SARIYÜCE, Hasan Latif (2004), *Savaş ve Gonca Güller*, Kum Yay., 1. Bas., Ank., 367 s.
- SARIYÜCE, Hasan Latif (2006), *Aygar Dağı Mektupları*, Yaba Yay., 1. Bas., İst., 140 s.
- SAVCI, Salim, 1926 Osmancık – Seciğen (Çampınar) köyü doğumlu, emekli eğitimci, yazar.
- SEVER, Hüseyin, 1925 doğumlu, Dodurga Obruk köyü.
- SEYDA, Mehmet (2006), *İhtiyar Gençlik*, Elips Kitap, 1. Bas., Ank., 264 s.
- ŞAHADOĞRU, Şekip (1995), *İnsan Sevgisi*, 2. C., Çorum Belediyesi Yay., Çorum, 285 s.
- “Şivelerimiz” <http://www.corumkargiyagcilararkoyu.tr> [05 Ağustos 2011]
- “Şiveli Şiirler” <http://www.hayatname.com> [29 Temmuz 2013]
- ŞAHİN, Hamdi (1968), *Yahu*, Töyko Mat., Ank., 32 s.
- TAHİR, Kemal (2004), *Büyük Mal*, Adam Yay., 3. Baskı, İst., 420 s.
- TAHİR, Kemal (2006), *Köyün Kamburu*, İthaki Yay., 1. Bas., İst., 351 s.
- TAHİR, Kemal (2007), *Damağası*, İthaki Yay., 2. Bas., İst., 390 s.
- TAHİR, Kemal (2008), *Yediçinar Yaylası*, İthaki Yay., 1. Bas., İst., 367 s.
- TAŞLIOVA, M. Mete (2008), *Sözlü ve Yazılı Kaynaklarla Çorum Halk Şiiri Antolojisi*, Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Çorum, 634 s.
- TERZİ, Cesur (2004), “Çorum Yöresine Özgü Sözcükler, Söyleyişler ve Deyimler”, Çorumevi (Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı) Yay., S: 15-16, İst.
- TERZİ, Cesur, 1949 Çorum doğumlu, Çorum Belediyesi'nden emekli.
- TOK, Turgut (2006), “Çorum İli Ağızlarında Kullanılan Yerel ve Arkaik Kelimelerin Tarihi Süreçte Değerlendirilmesi”, Osmanlı Döneminde Çorum Sempozyumu (01-03 Ekim 2004), Çorum, s. 589-597.
- TULUK, Memduh (1991), “Eski Çorum Günleri - Çocukluk Hatıraları-

- rumuz”, Çorum Haber gazetesi (Yazı Dizisi), 29 Ocak – 14 Şubat 1991,
- TUNÇ, Yakup (1974), *Çorum Alaca Kazası ve Yöresi (Kızkaraca, Çopraşih, İbrahim, Manışar, Dona, Söğütözü, Yeniköy, Hışır, Yağlıçal, Camili) Ağızları*, İstanbul Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu (1952), *Türkiye’de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*, Cilt: 6 Folklor Sözleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ank., 152 s.
- Türk Dil Kurumu (1993), *Derleme Sözlüğü*, 2. Bas., 12 C., Ank., 4842 s.
- Türk Dil Kurumu (2005), *Türkçe Sözlük*, 10. Bas., Ank., 2244 s.
- Türk Dil Kurumu (1976), *Zanaat Terimleri Sözlüğü*, 1. Bas., Ank., 216 s.
- TÜRKOĞLU, Zeynal (2007), *Besni ’den Çorum’a Çakallı Aşireti Şemsi Uşağı Oymağı*, Lider Mat., Çorum, 320 s.
- UCAR, H. Hayri (1957), *Dilara (Şiirler)*, Yeni Adım Basımevi, Çorum, 87 s.
- UÇAKCI, İsmail (2006), *Tarihi, Kültürü ve İnançlarıyla Sungurlu*, Ank., 385 s.
- UÇAKCI, İsmail (2006b), *Orta Anadolu Halk Kültüründe Deyimler ve Hikâyeleri*, Mavi Vizyon Matbaa Hizmetleri, Ankara 2006, 344 s.
- [URAZ] Murat (1933), *Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri*, Semih Lûtfi Sühulet Kütüphanesi Yay., İst., 527 s.
- YAKAR, İsmail Serdar (2008), *Çorum İli Aşıklık Geleneği ve Aşık Rifat Kurtoğlu*, Çorum Belediyesi Kültür Yay., 1. Bas., Çorum, 288 s.
- YOKSUL, Can (2011), *Ozanî ve Şiirleri Üzerine*, Kültür Ajans Yay., Ank., 128 s.
- YOKSUL, Can (2013), *Çorum Yöresi Sözlü Kültürü*, Çorum Belediyesi Kültür Yay., 1. Bas., Çorum, 686 s.
- “Yöresel Gelenek ve Göreneklerimiz”, <http://www.bademce.com/> [29 Ekim 2014]
- “Yöresel Kelimeler” <http://www.corumkargi.com/> [29 Temmuz 2013]